

2024

RASTOČI SLOVARJI

Slovar slovenskega knjižnega jezika

Slovar slovenskega knjižnega jezika 2024

Zbirka: Rastoči slovarji
ISSN 2536-2968

Urednik zbirke: Andrej Perdih
Tehnična urednica zbirke: Duša Divjak Race

Prva e-izdaja je pod pogoji licence Creative Commons [CC-BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) prosto dostopna:
<https://doi.org/10.3986/9789610510222>

GLAVNI UREDNIKI

Aleksandra Bizjak Končar
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4054-3758>

Duša Divjak Race
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3338-9270>

Dejan Gabrovšek
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4995-1814>

Nataša Gliha Komac
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9762-0676>

Nataša Jakop
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4575-272X>

Janoš Ježovnik
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6642-9833>

Boris Kern
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7733-5755>

Simona Klemenčič
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7772-7871>

Domen Krvina
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2276-1156>

Nina Ledinek
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1068-3856>

Matej Meterc
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0198-3745>

Mija Michelizza
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9741-600X>

Tanja Mirtič
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2098-011X>

Matic Pavlič
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8248-8860>

Andrej Perdih
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2248-9666>

Špela Petric Žižić
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7451-4264>

Marko Snoj
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8641-6669>

Mladen Uhlik
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4635-9273>

Andreja Žele
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6477-2590>

AVTORJI SLOVARSKIH SESTAVKOV

Aleksandra Bizjak Končar, Duša Divjak Race, Dejan Gabrovšek, Nataša Gliha Komac, Nataša Jakop (frazelogija), Janoš Ježovnik, Boris Kern, Simona Klemenčič (etimologija), Domen Krvina, Nina Ledinek, Matej Meterc (frazelogija), Mija Michelizza, Tanja Mirtič (izgovor, pregibnostno-naglasni vzorci), Andrej Perdih, Špela Petric Žižić, Marko Snoj, Andreja Žele

UREDNIŠKI SVET

Kozma Ahačič, Milena Mileva Blažić, Helena Dobrovoljc, Janez Dular, Marjeta Humar, Nataša Jakop, Drago Jančar, Marko Jesenšek, Marta Kocjan Barle, † Tomo Korošec, Miran Košuta, Erika Kržišnik, Nina Ledinek, Matija Ogrin, Irena Orel, † Janez Orešnik, Andrej Perdih, Nataša Purkat, Miro Romih, Andrej E. Skubic, Vera Smole, Marko Snoj, Irena Stramliječ Breznik, Matej Šekli, Alenka Šivic-Dular, Jožica Škofic, Saška Štumberger, Hotimir Tivadar, Ada Vidovič Muha, Dušanka Zabukovec, † Zinka Zorko, Mojca Žagar Karer, Andreja Žele, Jerneja Žganec Gros

TERMINOLOŠKI SVETOVALCI

Matej Ažman (filozofija), Rok Benčin (filozofija), Dejan Bordjan (zoologija), Nina Ditmajer (literarna veda), Klemen Grabnar (muzikologija), Vili Grdič (šah), Vesna Huber (plesna umetnost), Metka Hudina (agronomija), Barbara Ivančič Kutin (etnologija), Kristjan Jarni (botanika), Slavko Jerič (šport), Manca Juvan (fotografija), Gorazd Karer (elektrotehnika), Katarina Keber (zgodovina), Blaž Komac (geografija), Jože Kutin (strojništvo), Igor Lengar (fizika), Gregor Majdič (veterina), Lucija Mandić (literarna veda), Ljubica Marjanovič Umek (psihologija), Matej Michelizza (računalništvo in informatika), Ana Motnikar (tekstilstvo), Boštjan Napotnik (gastronomija), Aleš Novak (pravo), Aleš Obreza (farmacija), Franc Perdih (kemija), Katarina Podbevšek (gledališka

umetnost), Nina Ponikvar (ekonomija), Tim Prezeli (biologija), Nataša Rogelja Caf (ribištvo), Tina Rugelj (arhitektura), Helena Seražin (umetnostna zgodovina), Rok Sorta (navtika), Benedikt Strajnar (meteorologija), Aljoša Šajna (gradbeništvo), Martin Škrlep (živinoreja), Katarina Šter (muzikologija), Blaž Torkar (vojska), Franc Verovnik (medicina), Damjan Vrenčur (matematika), Branko Vreš (biologija)

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

[COBISS.SI-ID 239936771](https://nuk.uz.si/COBISS.SI-ID/239936771)

ISBN 978-961-05-1022-2 (PDF)

TEHNOLOŠKA PODPORA

Janoš Ježovnik, Andrej Perdih

OBLIKOVANJE IN PRELOM

Duša Divjak Race

OBLIKOVANJE NASLOVNICE

Brane Vidmar

IZDAJATELJA

Slovenska akademija znanosti in umetnosti
in ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana
Ramovša

ZANJU

Peter Štih in Kozma Ahačič

ZALOŽNIK

ZRC SAZU, Založba ZRC

ZANJ

Oto Luthar

GLAVNI UREDNIK ZALOŽBE

Aleš Pogačnik

Ljubljana 2025

Publikacija je nastala v okviru programa
P6-0038, ki ga financira ARIS, in programa
Naravna in kulturna dediščina slovenskega
naroda, ki ga financira SAZU.

Slovar slovenskega knjižnega jezika 2024

Založba ZRC

Uvod

Slovar slovenskega knjižnega jezika 2024 v 388 slovarskih sestavkih prinaša sodoben jezikoslovni opis izseka jezikovne realnosti slovenskega jezika. Za lažje razumevanje slovarskih sestavkov so v nadaljevanju predstavljena osnovna pojasnila. Slovarska zasnova je natančneje prikazana v [Konceptu novega razlagalnega slovarja slovenskega knjižnega jezika](#), ki so ga leta 2015 potrdili in sprejeli Znanstveni svet Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Znanstveni svet ZRC SAZU, Razred za filološke in literarne vede SAZU in Predsedstvo SAZU.

Izrazni del slovarskega sestavka

Slovarski sestavek uvaja jakostno onaglašena iztočnica v osnovni obliki, ki ji sledita zapis prve stranske oblike in besednovrstna opredelitev. Izgovor iztočnice je naveden v oglatem oklepaju v poenostavljeni slovarski transkripciji, imenovani Riglerjeva transkripcija. To je že do sedaj uveljavljena slovenska slovarska transkripcija, ki je uporabljena že v prejšnjih izdajah *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* in v *Slovenskem pravopisu* 2001.

Razdelek **Izgovor in oblike** prikazuje izgovor iztočnice v Riglerjevi transkripciji in v mednarodni fonetični abecedi IPA. Zapis izgovora je onaglašen tako jakostno kot tonemsko. Izpisan je izgovor osnovne oblike. Izgovor prve stranske oblike je naveden, kadar v izglasju osnovne prihaja do premene po zvonečnosti (npr. **tvíd** jakostno [tvít tvída] / tonemsko [tvít tvída]) ali položajnih sprememb fonema *v* ali */* (npr. **dušikov** jakostno [dušikoꝯ dušikova dušikovo] / tonemsko [dušikoꝯ dušikova dušikovo]).

Pregibnostno-naglasni vzorci so prikazani pri vseh pregibnih besednih vrstah in so onaglašeni tako jakostno kot tonemsko. Navedene so vse sistemsko mogoče oblike. Nepredvidljive in zato zahtevnejše oblike (npr. roditeljstvo dvojine in množine pri samostalniki **mojstrstvo**) so v pregibnostno-naglasnih vzorcih dodatno izpostavljene. Pri nepregibnih besednih vrstah je v razdelku Izgovor in oblike praviloma naveden le izgovor v obeh transkripcijah. Pri prislovih so prikazane tudi stopnjevane oblike.

Jakostni naglas je na dolгих samoglasnikih *i*, *a* in *u*, dolгих ozkih *e* in *o* ter na *r* označen z ostrivcem (´), na dolгих širokih *e* in *o* s strešico (^) in na kratkih samoglasnikih *i*, *e*, *a*, *o*, *u* in polglasniku *s* krativcem (˘).

Pri **tonemskem naglaševanju** se nizki ton (naslednji nenaglašeni zlog je praviloma visok) na dolгих samoglasnikih in na *r* označuje z akutom (´), visoki ton (naslednji nenaglašeni zlog je praviloma nizek) pa s cirkumfleksom (¨). Na kratkih samoglasnikih in polglasniku je nizki ton označen z gravisom (˘), visoki ton pa z dvojnimi gravisom (˘˘). Ozka *e* in *o* sta označena s piko pod črko (*ę*, *ø*), široka nista posebej zaznamovana.

Pomenski del slovarskega sestavka

Iztočnice oziroma njihove večbesedne leksikalne enote (pomensko neprozorne stalne besedne zveze in frazeološke enote) imajo vsaj en pomen. Na prvem mestu je po navadi splošnejši pomen, iz katerega je praviloma mogoče izpeljati vse ostale pomene. Manjši pomenski premiki so uvrščeni v podpomene, večji pomenski premiki pa so obravnavani kot samostojni pomeni. Pomeni in podpomeni so označeni s številkami. Pri frazeoloških enotah so pomeni, podpomeni in manjši pomenski odmiki ločeni s podpičjem.

Razlagalni del vedno vključuje razlago, ki jo lahko uvajajo **slovarske oznake in pojasnila**.

Pri iztočnicah, ki poimenujejo živali, rastline in druge organizme, razlago praviloma dopolnjuje **taksonomsko ime** (npr. tip **skobčevka** primerjaj lat. *Melopsittacus undulatus*, **dinja** primerjaj lat. *Cucumis melo*, **golobica** primerjaj lat. *Russula*). Pri navajanju taksonomskih imen gre zgolj za informativni, orientacijski podatek, ki ga je treba za rabo v strokovnih in znanstvenih besedilih preveriti v ustrezni strokovni literaturi. Zaradi razlik v rabi poimenovanj za živa bitja v splošnem in strokovnem jeziku ter načina obravnave tovrstnega besedja v splošnorazlagalnem slovarju so namreč nekatere poenostavitve pri navajanju taksonomskih imen neizogibne (prim. **marjetica 1. : navadna marjetica**). Taksonomska imena so tudi ob morebitni drugačni rabi v strokovnih besedilih vedno v celoti izpisana ležeče, iztočnice ali večbesedne leksikalne enote pa so navedene v ednini, tudi ko je to v nasprotju z uveljavljenimi taksonomskimi imeni.

Pri posameznih pomenih in podpomenih so lahko navedeni **sinonimi**. Kot sinonimi so med seboj povezane že uslovarjene besede in stalne besedne zveze z enakim ali zelo podobnim pomenom (npr. **rokada – rošada**, **resar – resokrilec**, **lirski subjekt – lirski jaz**), poleg tega so ob zaznamovanih besedah prikazani njihovi nevtralni sinonimi (npr. manj formalno **jaki tok – elektroenergetika**, neformalno **špeh – salo** (v ustreznih pomenih)).

Ponazarjalno gradivo vključuje skladijske vzorce, kolokacije in stavčne zglede. V slovarskih sestavkih služi za ponazoritev razlage posameznega pomena ali podpomena in predstavlja rabo iztočnice v tipičnem besedilnem okolju.

Skladijski vzorci, ki so v slovarskem sestavku označeni z znakom ►, ponazarjajo tipično skladijsko okolje iztočnice. Navedeni so pri pomenih in podpomenih iztočnice, pri katerih se prikazane skladijske strukture v gradivu pojavljajo dovolj pogosto in statistično značilno. Pri slovničnih in modifikacijskih besednih vrstah (predlogi, vezniki, členki in medmeti) skladijskih vzorcev praviloma ne navajamo. Skladijski vzorci so predstavljeni z zapisom besednih vrst v ustreznih oblikah, pri čemer je tisti del vzorca, ki ponazarja iztočnico, poudarjen, npr. **samostalniška beseda + samostalniška beseda v rodilniku** za strukture tipa **plačilo are** ali **glagol + glagol v nedoločniku** za strukture tipa **začeti koncertirati**. Vezniki in predlogi, redkeje tudi druge besedne vrste, so v vzorcih navedeni eksplicitno, npr. **samostalničnik + z/s + samostalničnik v orodniku** za strukture tipa **kura z antibiotiki**. Formulacije tipa **samostalniška beseda, pridevniška beseda** opisujejo tako enobesedne kot besednozvezne uresničitve.

V slovarju prikazane **kolokacije** so tipične sopojavitve iztočnice in vsaj še ene besede. Slovar navaja tiste kolokacije, ki so v gradivu prepoznane kot dovolj pogoste in statistično značilne. Kolokacije so navedene pri ustreznih skladijskih vzorcih, glede na pomensko sorodnost pa so uvrščene v pomenske nize.

Stavčni zgledi so kot avtentični primeri jezikovne rabe vzeti iz besedilnih korpusov. Ker so iztrgani iz siceršnjega besedilnega konteksta, so v nekaterih primerih za slovarsko rabo ustrezno prilagojeni, pri čemer se teži k čim manjši modifikaciji izvirnega gradiva. Stavčni zgledi so

prikazani pri ustreznih skladenjskih vzorcih, nastopajo pa tudi samostojno. V tem primeru so glede na druge stavčne zglede umaknjeni v levo. Vsak skladenjski vzorec, pomen ali podpomen je ponazorjen z najmanj enim stavčnim zgledom.

Večbesedne leksikalne enote

V slovarju so stalne besedne zveze in frazeološke enote v pomenskem delu obravnavane praviloma na enak način kot enobesedne iztočnice. Imajo svojo slovarsko razlago in ponazarjalno gradivo, lahko pa tudi stilne podatke.

V razdelku **Stalne besedne zveze** so predstavljene stalne besedne zveze, ki so pomensko neprozorne in nefrazeološke (npr. **zelena golobica**, **limfocit T**, **koncertantna simfonija**, **halo efekt**, **pesem v prozi**, **kurje oko**).

Razdelek **Frazeologija** prinaša prikaz frazeoloških in paremioloških enot, ki v svoji zgradbi vključujejo katero od iztočničnih besed, njihove ustaljene variante in nekatere tipe frazeoloških pretvorb. Prikazane so v osnovni obliki, ki je v gradivskih virih praviloma tudi najpogostejša. Variantne oblike so razporejene po frekvenčnem merilu od najpogostejše navzdol.

Variantne besednozvezne frazeološke enote so prikazane tudi v strnjenem shematskem zapisu (npr. **biti/znajti se na muhi (koga, česa) | priti na muho (koga, komu)**). V tem zapisu poševnica (/) prikazuje sestavinske variante (največ tri), pokončnica (|) označuje skladenjske in druge variante, pri katerih bi bil zapis s poševnico lahko manj razumljiv, v navadnih oklepajih () pa so prikazane neobvezne sestavine frazeoloških enot. Pragmatični frazemi (npr. **Eks velja!**, **Glej ga zlomka.**, **Kaj češ.**) in paremiološke enote (**Najprej skoči**, **potem reci hop.**, **Volk dlako menja**, **narave nikoli.**) so v osnovni obliki in variantah zapisani z veliko začetnico in končnim ločilom, ki označuje njihov značilni skladenjski naklon. Stavčni zgledi prikazujejo tipično besedilno realizacijo frazeoloških in paremioloških enot ter njihovih variant.

Raba frazeoloških in paremioloških enot v jeziku je stilno zaznamovana, na kar implicitno opozarja že njihova umestitev v poseben razdelek. Osnovna oblika in frazeološke variante so označene z ekspresivnimi kvalifikatorji (*ljubkovalno*, *slabšalno*, *evfemistično*, *ironično*, *šaljivo*, *privzdignjeno*, *vulgarno*), kadar je mogoče natančneje določiti njihovo slogovno vrednost (**vreča sala slabšalno** 'kdor je zelo debel', **kurji drek** vulgarno 'zaničevan človek; oseba, ki se ji pripisuje ničvrednost'). Družbenostna kvalifikatorja (*manj formalno*, *neformalno*) se uporabljata zlasti za prikaz razmerja med različnimi stopnjami formalnosti v okviru frazeoloških variant, npr. neformalno **cepati kot muhe** : padati kot muhe.

Pri glagolskih frazemih je s slovničnim pojasnilom v dovršni obliki oziroma v nedovršni obliki opozorjeno na vidske variante frazema.

Slovarske oznake in pojasnila

Slovarske oznake in pojasnila¹ na ravni slovarske iztočnice, pomenov ali podpomenov eno- in večbesednih leksikalnih enot prinašajo slovnične opredelitve slovarskih enot in podatke o specifični, tj. zaznamovani rabi jezikovnih enot v knjižnih besedilih.

¹ Nabor slovarskih oznak za *Slovar slovenskega knjižnega jezika* 2023 je bil glede na *Koncept novega razlagalnega slovarja slovenskega knjižnega jezika* deloma prenovljen. Spremembe so predstavljene v prispevkih *Tipologija slovarskih oznak za tretjo izdajo Slovarja slovenskega knjižnega jezika (eSSKJ)* (Gliha Komac in Divjak Race 2022) in *Teoretična izhodišča za kvalificiranje v eSSKJ* (Divjak Race 2023).

Slovnične oznake in slovnična pojasnila opredeljujejo besedno vrsto, slovnične kategorialne lastnosti ter nekatere druge slovnične posebnosti in omejitve obravnavanih leksikalnih enot, kot jih izkazuje jezikovno gradivo.

Kvalifikatorji in kvalifikatorska pojasnila prinašajo podatke o slogovni zaznamovanosti leksikalnih enot, njihovih pomenov in podpomenov, in sicer z družbenostnega, prostorskega, časovnega, področnega in konotativnega vidika.

Z **družbenostnima kvalifikatorjema** *manj formalno* in *neformalno* so označene leksikalne enote, pomeni in podpomeni, ki so tipični za sporazumevalne položaje z različnimi stopnjami znižane formalnosti, uradnosti in medosebne distance.

Leksikalne enote, pomeni in podpomeni, označeni s kvalifikatorjem ***manj formalno***, se navadno uporabljajo pri neposrednem sporazumevanju, ko je v ospredju gospodarnost izražanja. Navadno so rezultat poenobesedenja in izraznega krajšanja, na pomenski ravni pa posploševanja, npr. **alu** < aluminijast, aluminijev, **kvadrat** < kvadratni meter in **dolgoprogaš** < tekač na dolge proge. Načeloma lahko te enote nadomestimo z nevtralnim sinonimom, ki je pomensko jasnejši in nedvoumen.

Leksikalne enote, pomeni in podpomeni, označeni s kvalifikatorjem ***neformalno***, se navadno uporabljajo pri spontanem neposrednem sporazumevanju v bolj sproščenem vzdušju, v splošno rabo pa pogosto prehajajo iz različnih družbenih – navadno interesno, strokovno, starostno prostorsko ipd. določenih – skupin jezikovnih uporabnikov. Npr. **bajta** 'zgradba, hiša', **čau** 'uporablja se, ko govorec pozdravi zlasti znanca, navadno ob slovesu', **šuštar** 'čevljar'. Načeloma imajo te enote v knjižni rabi nevtralni sinonim.

S **terminološkimi kvalifikatorji** (v obliki *iz + strokovno področje*) so označene leksikalne enote, pomeni in podpomeni, ki v splošno rabo prehajajo s specializiranih, strokovnih področij. Npr. iz literarne vede **bukolika**, iz medicine **kortizol**, iz glasbene umetnosti **madrigal**.

Ekspresivni kvalifikatorji označujejo leksikalne enote, pomene in podpomene, s katerimi jezikovni uporabnik razkriva svoje vrednotenje ubesedene pojavnosti (*ekspresivno, ljubkovalno, slabšalno*) in/ali svojo zavedno ali nezavedno sporazumevalno strategijo oz. način ubesedovanja (*evfemistično, ironično, privzdignjeno, šaljivo, vulgarno*), npr. npr. **bolhač** ekspresivno 'pes', **ljubček** ljubkovalno 'poljub', **svinjak** slabšalno 'umazan, zanemarjen prostor', **ljubček** kot medmet, navadno v množini, ironično 'uporablja se, ko govorec, zlasti pri izražanju nestrinjanja, nasprotovanja, pokroviteljsko, posmehljivo nagovori koga'.

S **časovnim kvalifikatorjem** *starinsko* so označeni časovno odmaknjeni izrazi, pomeni in podpomeni, ki so v rabi še prisotni, a imajo v sodobnem jeziku načeloma nevtralni sinonim (*jako* 'močno, zelo').

S **prostorskimi kvalifikatorji** (*koroško, štajersko, primorsko* ipd.) so označene leksikalne enote, pomeni in podpomeni, ki se primarno uporabljajo na zemljepisno omejenem območju. V splošni rabi so tipične za neformalno sporazumevanje, zato se prostorski kvalifikatorji navadno kombinirajo z družbenostnim kvalifikatorjem *neformalno* (**panceta** neformalno, zahodno 'slanina').

Z **normativnimi kvalifikatorji** (*in, tudi, glej*) je označeno razmerje med dvojnicami.

Kvalifikatorska pojasnila so namenjena podrobnejši časovni in prostorski opredelitvi pomena (*od leta X do leta X, nekdej, v X okolju* ipd.) ter posredovanju podatka o vezanosti jezikovne enote na določeno besedilno vrsto (npr. *zlasti v pravljičah*). Npr. **hopsasa** *zlasti v ljudskih pesmih* 'uporablja se za izražanje veselja, razigranosti', **maharadža** *nekdej* 'vladar, navadno vrhovni, pomembnejši, v Indiji in na nekaterih otokih jugovzhodne Azije'.

Normativnost

Normativni podatki so v slovarju prikazani s hierarhijo navajanja in vrednotenja dvojnic knjižnega jezika z normativnimi kvalifikatorji (*in, tudi, glej*) ter s pojasnili v okviru razdelka Normativnost.

Dvojnice so lahko pisne (npr. **džins/jeans, podcast/podkast, chutney/čatni**), izgovorne (npr. **hevréka/hévreka, dvópíčje/dvopíčje, béštija/bêštija**), oblikoslovne (npr. **kašmir kašmirja/kašmira**) in druge. Uvaja jih normativni kvalifikator. Lahko so opredeljene kot enakovredne (kvalifikator *in*) ali neprednostne (kvalifikator *tudi*), samo pri pisnih dvojnica pa tudi kot prednostne (kvalifikator *glej*). Pisne dvojnice so celostno obravnavane v samostojnih slovarskih sestavkih. Na obstoj dvojničnega razmerja je uporabnik opozorjen tudi pri stalnih besednih zvezah.

Besedotvorje

V razdelku **Besedotvorje** so prikazani feminativi, maskulinativi (**mojster – mojstrica**), manjšalnice (**muha – mušica**) in svojilni pridevniki (**pesnica – pesničin**), ki se v analiziranem gradivu pojavljajo dovolj pogosto. Termina feminativ in maskulinativ sta rabljena v širšem smislu in zajemata tudi primere vzporedne tvorbe (**pasjeljubec – pasjeljubka**). Feminativi, svojilni pridevniki in manjšalnice so navedeni pri parnih samostalnikih moškega spola, ne pa tudi obratno. V razdelku so tudi pari, pri katerih je zaradi družbenih razmer kot prvi obstajal ženski par. V teh primerih so parni samostalniki navedeni tako pri samostalnikih moškega kot ženskega spola.

Etimologija

Etimološki razdelek prinaša etimološke osvetlitve, tj. strnjene informacije o izvoru besed. Zasnovane so po načelu kontinuitete navedbe jezika in pomena. To pomeni, da ležeče prikazano besedno gradivo, ki ni pomensko razloženo, pomeni isto kot prva ležeče prikazana beseda ali besedna zveza na njegovi levi, in da besedno gradivo, ki ni opredeljeno glede na jezik, pripada istemu jeziku kot besedno gradivo pred njim. Če prva ležeče prikazana beseda etimološke osvetlitve ni pomensko razložena, je njen pomen enak ali vsaj zelo podoben pomenu slovarske iztočnice. Če jezik ni posebej opredeljen, je slovenski.

Kotnik v levo (<) pomeni, da je to, kar stoji na njegovi levi strani, nastalo v rednem jezikovnem razvoju iz tistega, kar stoji na njegovi desni, enojna narekovaja na začetku in koncu besede (‘ ’) sta navednici za pomen, zvezdica (*) stoji pred neizpričano, rekonstruirano besedo, njenim delom ali pomenom. Enačaj (=) pomeni, da ima to, kar stoji na njegovi levi, isti izvor kot to, kar stoji na njegovi desni, vezaj (-) je znak za morfološko mejo, znak plus (+) uvaja v zlaganje ali sestavo.

Etimološke osvetlitve v slovarju so sklicevalne (sklic na besedo, ki je obravnavana na drugem mestu v slovarju) in polne. Sklicevalne etimološke osvetlitve vsebujejo navedbo motivirajočega

leksema, tj. besede ali njenega dela, iz katerega je tvorjena dana beseda. Nadaljnja pojasnila o izvoru dane besede ali njenega dela torej najdemo pri besedi, na katero kaže sklic. Če je potrebno, je sklicu dodano pojasnilo. Iz starejših jezikovnih plasti podedovane besede imajo polne etimološke osvetlitve, ki segajo do izvora, vendar najdlje do indoevropskega prajezika. V primerih, pri katerih etimološka osvetlitev brez dodatnih podatkov za razumevanje nastanka besede ne bi zadoščala, so besedilu dodana enciklopedična pojasnila.

Slovar

adagio prislov

[adádžo]

POMEN

1. iz glasbene umetnosti, označba za hitrost izvajanja **počasi**, navadno v tempu s 60 do 70 dobami na minuto

▪ Skladbo je treba igrati *adagio*.

2. kot samostalni, iz glasbene umetnosti **stavek ali skladba v počasnem tempu**, navadno s 60 do 70 dobami na minuto

▪ Bruckner je prvi po Beethovnu pisal velike *adagie*.

▪ Zaključni *adagio*, ki prinaša variacije na koral, učinkovito zaključuje koncert.

▪ Interpretacija Brahmsove skladbe je imela ponotranjen vrh v izrazni pridušenosti *adagia*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[adádžo]

IPA: [a'da:ðʒo]

TONEMSKO

[adâdžo]

IPA: [adâ:ðʒo]

IZVOR

prevzeto iz it. *adagio*, prvotneje 'počasi, polagoma', iz lat. *ad* 'pri, k' + *agio* 'udobnost, zložnost'

áháhá in àhàhà medmet

POMEN

tudi z večkrat ponovljenim zlogom **ha** izraža, da se govorec posmehuje

▪ *Ahaha*, dobro, da napišeš, kako naj po tvoje komentiramo.

▪ Fantič je vzkliknil: »*Ahaha!*«, se zasmejal, mu pokazal osle in zbežal.

▪ Ti trije bodo leteli, ampak ne z avionom, iz službe, *ahahaha*.

IZVOR

↑a + ↑haha

ahèm; glej ahm medmet

POMEN

1. izraža, da govorec razmišlja, se obotavlja spregovoriti, navadno iz zadrege, ima pomisleke

▪ Koliko pa je med, *ahem*, partnerjema nežnosti?

▪ Brez skafandra bo iz zračne komore zakoračil v veselje in se mu povsem, *ahem*, prepustil.

2. izraža, da se govorec česa spomni, navadno nenadoma

▪ *Ahem* ... pa še nekaj, tega branja ne priporočam otrokom, je preveč kruto in krvavo.

3. kot členek, ekspresivno uporablja se, ko govorec takoj popravi svojo namerno napako z namenom poudarjanja česa, izražanja posmeha, kritike

▪ Za pogubna, *ahem*, pogumna dejanja tu in tam pokasiramo kako medaljo.

▪ Prepričuje ga v nečastna, *ahem*, se opravičujem, praktična dejanja.

IZVOR

↑ahm

álu kot pridevnik

[álu]

POMEN

1. manj formalno **ki je iz aluminija ali vsebuje aluminij**; SIN.: aluminijev

► **prid. beseda** + sam. beseda

alu folija | alu platišča

▪ Pekač pokrijte s pokrovom ali *alu* folijo in kolerabo dušite v pečici približno 35 minut.

▪ Sin ima vulkanizerstvo s trgovino gum in *alu* platišč.

▪ Steni sta stekleni in omogočata zatemnitev z masivnimi *alu* senčili, ki se avtomatično odzivajo na senzorsko nastavitve svetlobe.

2. manj formalno **ki spominja na aluminij ali je tak kot pri aluminiju**

► **prid. beseda** + sam. beseda

▪ Osrednja konzola ima *alu* videz ohišja, usnjene prevleke sedežev so črne.

▪ Okrasna plastika v videzu aluminija sicer ne pomaga pri oprijemu, je pa del splošne »*alu*«
dekoracije notranjosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[álu]

IPA: ['a:lu]

TONEMSKO

[âlu]

IPA: [â:lù]

IZVOR

prevzeto iz nem. *Alu*, frc. *alu*, okrajšano iz
↑alu(minij), ↑alu(minijev)

álufólíja álufólíje samostalni ženskega spola

[álufólíja]

POMEN

aluminijasta folija, zlasti za zavijanje živil

► glag. + v + **sam. beseda v tožilniku**

zaviti v alufolijo

▪ Rulade zavijemo v dobro pomaščeno *alufolijo* in jih 15 minut pečemo v pečici na 170 stopinjah Celzija.

▪ Pečeno meso vzamemo iz pekača, ovijemo v *alufolijo* in pustimo na toplem 20 minut.

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

kos alufolije

▪ Paradižnike zalijemo s kozarcem slane vode in posodo pokrijemo, lahko tudi s kosom *alufolije*.

▪ Za zaščito zdravil pred velikimi temperaturnimi spremembami med potovanjem priporočajo

uporabo *alufolije* ali drugega izolacijskega materiala.

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

obložiti, pokriti z alufolijo

- Tortni model obložimo z *alufolijo* in nanjo razporedimo zdrobljene piškote.
- Posodo pokrijemo z *alufolijo* in damo v segreto pečico.

...

- Pri pečenju v *alufoliji* ni treba dodajati maščobe.
- Na glavo si povezni kapo za tuširanje ali *alufolijo* za zavijanje živil in pusti barvo delovati 25 minut.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[álufólíja]

IPA: ['a:lu'fo:lija]

ednina

IMENOVALNIK: álufólíja

RODILNIK: álufólíje

DAJALNIK: álufólíji

TOŽILNIK: álufólíjo

MESTNIK: pri álufólíji

ORODNIK: z álufólíjo

dvojina

IMENOVALNIK: álufólíji

RODILNIK: álufólíj

DAJALNIK: álufólíjama

TOŽILNIK: álufólíji

MESTNIK: pri álufólíj^{ah}

ORODNIK: z álufólíjama

množina

IMENOVALNIK: álufólíje

RODILNIK: álufólíj

DAJALNIK: álufólíjam

TOŽILNIK: álufólíje

MESTNIK: pri álufólíj^{ah}

ORODNIK: z álufólíj^{ami}

TONEMSKO

[álufólíja]

IPA: [á:lùfò:líja]

ednina

IMENOVALNIK: álufólíja

RODILNIK: álufólíje

DAJALNIK: álufólíji

TOŽILNIK: álufólíjo

MESTNIK: pri álufólíji

ORODNIK: z álufólíjo

dvojina

IMENOVALNIK: álufólíji

RODILNIK: álufólíj

DAJALNIK: álufólíjama

TOŽILNIK: álufólíji

MESTNIK: pri álufólíj^{ah}

ORODNIK: z álufólíjama

množina

IMENOVALNIK: álufólíje

RODILNIK: álufólíj

DAJALNIK: álufólíjam

TOŽILNIK: álufólíje

MESTNIK: pri álufólíj^{ah}

ORODNIK: z álufólíj^{ami}

IZVOR

po zgledu nem. *Alufolie* iz ↑alu + ↑folija

ámen medmet

[ámen]

POMEN

1. v krščanskih besedilih uporablja se na koncu molitve, pridige ali kot odgovor na del obrednega besedila
 - Prav prisrčno prosim te, varuj me in vodi me, *amen*.
 - In ne vpelji nas v skušnjava, temveč reši nas hudega. *Amen*.
 - Naj vas blagoslovi vsemogočni Bog Oče in Sin in Sveti Duh! – *Amen!*

- 1.1. uporablja se, ko duhovnik odzdravi komu, ki pozdravi s krščanskim pozdravom
 - »Hvaljen Jezus!« je pozdravila. »*Amen*,« je glasno odgovoril župnik.
 - Hvaljen bodi Jezus Kristus. – Na vekov veke, *amen*.

2. kot členek, ekspresivno uporablja se, ko govorec poudarja predhodno izjavo in ne dopušča ugovora nanjo

- Tako je bilo, tako je in tako vedno bo – *amen!*
- Reprezentanca je svetinja in mora imeti vedno prednost pred klubom! Pika! Konec! *Amen!*

- 2.1. kot členek, ekspresivno uporablja se, ko govorec poudarja dokončnost vsebine predhodne izjave

- Ne samo, da je vlak že odpeljal, postaje, na kateri ste čakali na ta vlak, ni več. Je šla! *Amen!*
- »Nič ne skrbite zame,« je rekel in ugasnil telefon. Nedosegljiv. *Amen*.

- 2.2. kot členek, ponovljeno, ekspresivno uporablja se, ko govorec s kom soglaša, kaj odobrava

- Prav imaš! *Amen! Amen! Amen!* se na dekletov govor odzivajo poslušalci.
- Mislim, da smo se dobro izvlekli. Hvala ekipi, *amen, amen, amen*.

3. kot samostalnik zadnja beseda v krščanski molitvi, krščanskem obredu

- Vsi so zamrmrali za njim zadnji *amen*.
- Skoraj dve uri je trajalo, preden je pod visokimi rebrastimi oboki zamrl zadnji *amen* angelske maše.
- Rekviem se konča z *amenom*.

4. kot samostalnik, ekspresivno konec, zaključek

- Zvenelo je kot fanfare, kot veliki *amen* vsemu povedanemu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ámen]

IPA: ['a:men]

TONEMSKO

[ámen]

IPA: [â:mén]
in
[âmen]
IPA: [â:mèn]

(tonemska dvojica)

FRAZELOGIJA

do amena

popolnoma, do najvišje možne mere

- Film je bil butast *do amena*!
- Študenti so obravnavani kot drugorazredna delovna sila, ki se jo lahko izkorišča *do amena*.

kot amen v cerkvi

takó, da ne vzbuja dvomov, pomislekov

- Kapitalizem bo propadel. To je sigurno *kot amen v cerkvi*.

Amen pod kamen.

uporablja se, ko govorec poudarja predhodno izjavo in ne dopušča ugovora nanjo

- Predsednik bi moral hitro in odločno skleniti pogajanja. *Amen pod kamen*.
- »Lahko noč, to je vse – pa *amen pod kamen!*« pravi lastnica in zapre vrata.

In amen.

Pa amen.

uporablja se, ko govorec poudarja predhodno izjavo in ne dopušča ugovora nanjo

- To je dober človek. Zaupa mi. *In amen*.
- Večerje se ne sme zamujati, *pa amen!*

IZVOR

prevzeto prek lat. *āmēn* in gr. *amén* iz hebr. *āmēn* 'tako naj bo'

anátema anáteme tudi **anatéma** anátéme samostalnik ženskega spola

[anátema] tudi [anátéma]

POMEN

1. izključitev iz rimskokatoliške ali pravoslavne verske skupnosti in prepoved verskega delovanja

- *Anatema* ni nekaj nedolžnega, je najhujša cerkvena kazen.
- Izobčenje, ekskomunikacija ali tudi *anatema* je izključitev zelo grešnega člana Cerkve iz aktivne cerkvene skupnosti.

2. privzdignjeno prepoved javnega pojavljanja, delovanja zlasti iz političnih razlogov

- Zanj je bil ukinjen pogojni izpust, za ostale pa je veljala izrečena politična *anatema*.
- Po drugi svetovni vojni je bila nad Sokoli izrečena revolucionarna *anatema*.
- Mislim, da bi delali zdomski kulturi in literaturi slabo uslugo, če bi jo po skoraj polstoletni *anatem*i zdaj sprejemali nekritično.

3. privzdignjeno kar je v družbi nesprejemljivo, prepovedano

- Rasizem je dandanes *anatema*.
- Čeprav je danes govoriti o povišanju davkov ali prispevkov prava *anatema*, pa bi bilo ob širokem družbenem soglasju tudi to mogoče.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[anátema]

IPA: [a'na:téma]

ednina

IMENOVALNIK: anátema

RODILNIK: anátéme

DAJALNIK: anátémi

TOŽILNIK: anátémo

MESTNIK: pri anátémi

ORODNIK: z anátémo

dvojina

IMENOVALNIK: anátémi

RODILNIK: anátém

DAJALNIK: anátémama

TOŽILNIK: anátémi

MESTNIK: pri anátémah

ORODNIK: z anátémama

množina

IMENOVALNIK: anátéme

RODILNIK: anátém

DAJALNIK: anátémam

TOŽILNIK: anátéme

MESTNIK: pri anátémah

ORODNIK: z anátémami

tudi

[anátéma]

IPA: [ana'te:ma]

ednina

IMENOVALNIK: anátéma

RODILNIK: anátéme

DAJALNIK: anátémi

TOŽILNIK: anátémo

MESTNIK: pri anátémi

ORODNIK: z anátémo

dvojina

IMENOVALNIK: anátémi

RODILNIK: anátém

DAJALNIK: anátémama

TOŽILNIK: anátémi

MESTNIK: pri anátémah

ORODNIK: z anátémama

množina

IMENOVALNIK: anátéme

RODILNIK: anátém

DAJALNIK: anátémam

TOŽILNIK: anátéme

MESTNIK: pri anátémah

ORODNIK: z anátémami

TONEMSKO

[anátéma]

IPA: [aná:têma]

ednina

IMENOVALNIK: anâtema

RODILNIK: anâteme

DAJALNIK: anâtemi

TOŽILNIK: anâtemo

MESTNIK: pri anâtemi

ORODNIK: z anâtemo

dvojina

IMENOVALNIK: anâtemi

RODILNIK: anâtem

DAJALNIK: anâtemama

TOŽILNIK: anâtemi

MESTNIK: pri anâtemah

ORODNIK: z anâtemama

množina

IMENOVALNIK: anâteme

RODILNIK: anâtem

DAJALNIK: anâtemam

TOŽILNIK: anâteme

MESTNIK: pri anâtemah

ORODNIK: z anâtemami

tudi

[anatêma]

IPA: [anaté:mà]

ednina

IMENOVALNIK: anatêma

RODILNIK: anatême

DAJALNIK: anatêmi

TOŽILNIK: anatêmo

MESTNIK: pri anatêmi

ORODNIK: z anatêmo

dvojina

IMENOVALNIK: anatêmi

RODILNIK: anatêm

DAJALNIK: anatêmama

TOŽILNIK: anatêmi

MESTNIK: pri anatêmah

ORODNIK: z anatêmama

množina

IMENOVALNIK: anatême

RODILNIK: anatêm

DAJALNIK: anatêmam

TOŽILNIK: anatême

MESTNIK: pri anatêmah

ORODNIK: z anatêmami

IZVOR

prevzeto prek srlat. *anathema* 'izobčenje iz Cerkve' iz gr. *anáthēma*, prvotneje 'daritev, ki jo bogovi zavrnejo' < 'daritev bogovom', prvotno 'kar je postavljeno' iz *títhēmi* 'postavim'

angóra angóre samostalnik ženskega spola

[angóra]

POMEN

1. pasma kuncev, mačk, koz z dolgo mehko dlako

► sam. beseda + **sam. beseda v imenovalniku**

- Kunci *angora* izvirajo iz Turčije, imajo lahko in mehko dlako.
- Pred kratkim sem se odločila, da bom gojila zajce *angora*.
- Koze *angora* se pasejo po okoliških hribih.

...

▪ Želi posvojiti mešanca med perzijo in *angora*.

1.1. volna, ki se pridobiva iz dlake take pasme, zlasti kuncev

- Pleten pulover iz *angore* je zelo eleganten.
- Poleg *angore* in moherja je zelo cenjen kašmir, ki ga pridobivajo iz dlake tibetanske koze.
- Plašči so izdelani iz visoko kvalitetnih prej, kot sta kašmir in *angora*.

2. kot pridevnik ki je v zvezi z angoro 1., 1.1.

► **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda

- Gojijo merino ovce in *angora* koze, ki dajejo zelo dobro volno.
- Reja *angora* kuncev zahteva odlično nego in oskrbo živali.
- Pulover je izdelan iz mešanice ovčje volne, *angora* volne in poliamida.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[angóra]

IPA: [aŋ'go:ra]

ednina

IMENOVALNIK: angóra

RODILNIK: angóre

DAJALNIK: angóri

TOŽILNIK: angóro

MESTNIK: pri angóri

ORODNIK: z angóro

dvojina

IMENOVALNIK: angóri

RODILNIK: angór

DAJALNIK: angórama

TOŽILNIK: angóri

MESTNIK: pri angórah

ORODNIK: z angórama

množina

IMENOVALNIK: angóre

RODILNIK: angór

DAJALNIK: angóram

TOŽILNIK: angóre

MESTNIK: pri angórah

ORODNIK: z angórami

TONEMSKO

[angôra]

IPA: [aŋgó:rà]

ednina

IMENOVALNIK: angôra

RODILNIK: angôre

DAJALNIK: angôri

TOŽILNIK: angôro

MESTNIK: pri angôri

ORODNIK: z angôro

dvojina

IMENOVALNIK: angôri

RODILNIK: angôr

DAJALNIK: angôrama

TOŽILNIK: angôri

MESTNIK: pri angôrah

ORODNIK: z angôrama

množina

IMENOVALNIK: angôre

RODILNIK: angôr

DAJALNIK: angôram

TOŽILNIK: angôre

MESTNIK: pri angôrah

ORODNIK: z angôrami

IZVOR

prevzeto prek nem. *Angora(wolle)* 'angora (volna)',
frc. *angora* iz star. tur. krajevnega imena *Angora*,
danes *Ankara*, ker so v okolici Ankare včasih gojili
kunce in koze za pridobivanje angora volne

ára¹ áre samostalnik ženskega spola

[ára]

POMEN

velika pisana papiga z dolgim repom, po izvoru iz
Južne in Srednje Amerike; primerjaj lat. *Ara*

- Z drevesnih krošenj se oglašajo opice kapucinke in ptiči, od katerih so najlepši velike pisane *are* in tukani z velikim rumenim kljunom.
- Med papige novega sveta štejemo tudi južnoameriške *are*, meniške papige in amazonke.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ára]

IPA: ['a:ra]

ednina

IMENOVALNIK: ára

RODILNIK: áre

DAJALNIK: ári

TOŽILNIK: áro

MESTNIK: pri ári

ORODNIK: z áro

dvojina

IMENOVALNIK: ári

RODILNIK: ár

DAJALNIK: árama

TOŽILNIK: ári

MESTNIK: pri árah

ORODNIK: z árama

množina

IMENOVALNIK: áre

RODILNIK: ár

DAJALNIK: áram

TOŽILNIK: áre

MESTNIK: pri árah

ORODNIK: z árami

TONEMSKO

[ára]

IPA: ['a:ra]

ednina

IMENOVALNIK: ára

RODILNIK: áre

DAJALNIK: ári

TOŽILNIK: áro

MESTNIK: pri ári

ORODNIK: z áro

dvojina

IMENOVALNIK: ári

RODILNIK: ár

DAJALNIK: árama

TOŽILNIK: ári

MESTNIK: pri árah

ORODNIK: z árama

množina

IMENOVALNIK: áre

RODILNIK: ár

DAJALNIK: áram

TOŽILNIK: áre

MESTNIK: pri árah

ORODNIK: z árami

IZVOR

prevzeto prek nem. *Ara*, frc. *ara* iz tup. *ara*; izvorno
onomatopeja, ki posnema oglašanje te ptice

ára² áre samostalnik ženskega spola

[ára]

POMEN

denarni znesek, ki se plača vnaprej kot dokaz, da
je pogodba sklenjena, in kot varščina, ki jo
stranka izgubi ob neupravičenem odstopu od
pogodbe

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

plačilo are | znesek are

▪ Dogovorila sva se, da bom preostanek kupnine
plačal v mesecu dni od izročitve *are*.

▪ Prodajalec mora, če od pogodbeno
dogovorjenega posla odstopi, kupcu vrniti
dvakratni znesek *are*.

▪ Zanimalo nas je, ali obstaja kakršnakoli zakonska
podlaga za odstop od pogodbe in vračilo *are*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

plačati, vplačati aro

▪ To je bilo prvo stanovanje, ki sem si ga ogledala,
in takoj drugi dan sem položila zanj *aro*.

▪ Če je bilo ob plačilu are dogovorjeno, da
prodajalec lahko odstopi od pogodbe, je dolžan
kupcu vrniti dvojno *aro*.

...

▪ *Ara* se praviloma šteje v kupnino.

▪ Ob podpisu pogodbe o prodaji je bila plačana *ara* v
višini 10 odstotkov celotne kupnine.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ára]

IPA: ['a:ra]

ednina

IMENOVALNIK: ára
RODILNIK: áre
DAJALNIK: ári
TOŽILNIK: áro
MESTNIK: pri ári
ORODNIK: z áro

dvojina

IMENOVALNIK: ári
RODILNIK: ár
DAJALNIK: árama
TOŽILNIK: ári
MESTNIK: pri árah
ORODNIK: z árama

množina

IMENOVALNIK: áre
RODILNIK: ár
DAJALNIK: áram
TOŽILNIK: áre
MESTNIK: pri árah
ORODNIK: z árami

TONEMSKO

[ára]

IPA: [à:rá]

ednina

IMENOVALNIK: ára
RODILNIK: áre
DAJALNIK: ári
TOŽILNIK: áro
MESTNIK: pri ári
ORODNIK: z áro

dvojina

IMENOVALNIK: ári
RODILNIK: ár
DAJALNIK: árama
TOŽILNIK: ári
MESTNIK: pri árah
ORODNIK: z árama

množina

IMENOVALNIK: áre
RODILNIK: ár
DAJALNIK: áram
TOŽILNIK: áre
MESTNIK: pri árah
ORODNIK: z árami

IZVOR

prevzeto iz it. *arra*, iz lat. *arrabō*, to prevzeto prek gr. *ar(r)abōn* iz hebr. *ʿērābōn*

aspékt aspékta samostalnik moškega spola

[aspékt]

POMEN

1. kar določa, opredeljuje merila za presojanje;

SIN.: vidik

► prid. beseda + **sam. beseda**

ekonomski, finančni aspekt | ključen, pomemben aspekt | kulturni, politični, pravni aspekt | različni aspekti | tehnični aspekt

- Obširna dokumentacija z različnih *aspektov* osvetljuje avstrijsko-slovenske odnose.
- Iz rezultatov raziskave lahko razberemo štiri pomembne *aspekte*, ki bodo podrobneje razloženi.
- Deljenje virov v oblaku ima pozitiven naravovarstveni in ekonomski *aspekt*, saj zmanjšuje stroške energije, omrežnih povezav, operacij ter strojne in programske opreme.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

obravnavati, predstaviti KATERI aspekt ČESA | upoštevati, vključevati KATERI aspekt ČESA

- Knjiga obravnava pravne *aspekte* zagotavljanja varnosti, predvsem na področju elektronskih podpisov v EU in ZDA.
- Pravno varstvo podatkovnih baz terja interdisciplinarni pristop, saj je treba upoštevati *aspekte* avtorskega, pogodbenega in konkurenčnega prava.

...

▪ Družbeni *aspekt* trajnostne prenove stanovanjskih struktur se opira predvsem na dejstvo, da je arhitektura v prvi vrsti namenjena ljudem oz. stanovalcem.

1.1. videz, podoba, v kakršni se kaže kak pojav, kaka stvar; SIN.: vidik

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

aspekt delovanja, razvoja | aspekt ljubezni, življenja

- Podrobna predstavitev evropskih institucij nam bo osvetlila nekatere *aspekte* delovanja evropskega političnega sistema.
- Življenjski slog združuje mnogo *aspektov* življenja.
- Okoli 30 predavateljev bo predstavilo različne *aspekte* problematike logistike v kmetijstvu.

2. medsebojna kotna lega planetov, nebesnih teles, ki naj bi po astrologiji vplivala na dogodke in osebne lastnosti

► prid. beseda + **sam. beseda**

dober, harmoničen, lep aspekt | kvadratni, planetarni aspekt | napet, neharmoničen, slab aspekt

- Mars je trenutno zelo močan in v dobrem *aspektu* z Jupitrom.
- Merkur in Uran v neharmoničnem *aspektu* prinašata nemir in nepotrpežljivost.
- Zadnja dekada marca bo še rahlo naporna, kar bo pogojevalo kar nekaj planetarnih *aspektov*, ki bodo vplivali predvsem na vaše razpoloženje.

...

▪ *Aspekti* planetov prinašajo povečano intuitivnost.
▪ Kvadrat je *aspekt*, ki ga tvorita dva planeta, drug od drugega oddaljena za 90 stopinj.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[aspékt]

IPA: [as'pe:kt]

ednina

IMENOVALNIK: aspékt

RODILNIK: aspékta

DAJALNIK: aspéktu

TOŽILNIK: aspékt

MESTNIK: pri aspéktu

ORODNIK: z aspéktom

dvojina

IMENOVALNIK: aspékta

RODILNIK: aspéktov

DAJALNIK: aspéktoma

TOŽILNIK: aspékta

MESTNIK: pri aspéktih

ORODNIK: z aspéktoma

množina

IMENOVALNIK: aspékti

RODILNIK: aspéktov

DAJALNIK: aspéktom

TOŽILNIK: aspékte

MESTNIK: pri aspéktih

ORODNIK: z aspékti

TONEMSKO

[aspěkt]

IPA: [aspé:kt]

ednina

IMENOVALNIK: aspěkt

RODILNIK: aspěkta

DAJALNIK: aspěktu

TOŽILNIK: aspěkt

MESTNIK: pri aspěktu

ORODNIK: z aspěktom

dvojina

IMENOVALNIK: aspěkta

RODILNIK: aspěktov

DAJALNIK: aspěktoma

TOŽILNIK: aspěkta

MESTNIK: pri aspěktih

ORODNIK: z aspěktoma

množina

IMENOVALNIK: aspěkti

RODILNIK: aspěktov

DAJALNIK: aspěktom

TOŽILNIK: aspěkte

MESTNIK: pri aspěktih

ORODNIK: z aspěkti

IZVOR

po zgledu nem. *Aspekt* in frc. *aspect* prevzeto iz lat. *aspectus* 'pogled, izgled, prikaz, videz', iz *āspicere* 'gledati, videti, opaziti', iz lat. *ad* 'pri' + *specere* 'gledati'

bájta bájte samostalnik ženskega spola

[bájta]

POMEN

1. manjša, preprosta hiša; SIN.: ekspresivno bajtica

► prid. beseda + **sam. beseda**

kmečka bajta | stara, razpadajoča bajta

- Obiskovalci bodo poleg kmečke *bajte*, kašče in kozolca spoznavali še domače živali.
- Kot študent je stanoval v podrti *bajti* brez vode in elektrike.

► glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

živeti v KAKŠNI bajti

- Živijo v majavih lesenih *bajtah* ob rečnem bregu.

...

▪ *Bajta* stoji sredi Metlike, pokrita je s slamnato streho in je redek primer hiše, ki naj bi prihajajočim rodovom pričala, v kakšnih bivalnih pogojih so nekdaj živeli Belokranjci.

1.1. taka stavba za opravljanje določene obrti, dejavnosti in občasno, začasno bivanje

► prid. beseda + **sam. beseda**

oglarska, pastirska, planšarska bajta | velikoplaninska bajta

- Ena od znamenitosti Velike planine so lesene pastirske *bajte*.
- Pred drvarsko *bajto* so oglarji žgali črno kopo.
- Večina planšarij je zapuščenih, mnoge *bajte* so predelane v vikende.

...

- Pastir je v *bajti* živel sam.

2. neformalno zgradba, hiša; SIN.: neformalno, ekspresivno bajtica

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

graditi, zidati bajto | kupiti, prodati bajto

- V mestu Figueras je kupil ogromno *bajto* in iz nje naredil Teatro Museo Dalí.
- Nikoli več ne bo spal v tako razkošnih vilah, kjer pozimi ogrevajo celo *bajto*.

► glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

stanovati, živeti v bajti

- Stanuje v krasni stari *bajti* ob drevoredu.

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Na davčni upravi že pakirajo papirje, da se bodo vrnil v stare prostore občinske *bajte*.
- Ima velikansko *bajto* s tremi bazeni.

...

- Zbudita me sonce in hrup pred *bajto*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bájta]

IPA: ['ba:ɪta]

ednina

IMENOVALNIK: bájta

RODILNIK: bájte

DAJALNIK: bájti

TOŽILNIK: bájto

MESTNIK: pri bájti

ORODNIK: z bájto

dvojina

IMENOVALNIK: bájti

RODILNIK: bájta

DAJALNIK: bájtama
TOŽILNIK: bájti
MESTNIK: pri bájtah
ORODNIK: z bájtama

množina

IMENOVALNIK: bájte
RODILNIK: bájt
DAJALNIK: bájtam
TOŽILNIK: bájte
MESTNIK: pri bájtah
ORODNIK: z bájtami

TONEMSKO

[bájta]

IPA: [bá:ɪtà]

ednina

IMENOVALNIK: bájta
RODILNIK: bájte
DAJALNIK: bájti
TOŽILNIK: bájto
MESTNIK: pri bájti
ORODNIK: z bájto

dvojina

IMENOVALNIK: bájti
RODILNIK: bájť
DAJALNIK: bájťama
TOŽILNIK: bájťi
MESTNIK: pri bájťah
ORODNIK: z bájťama

množina

IMENOVALNIK: bájte
RODILNIK: bájť
DAJALNIK: bájťam
TOŽILNIK: bájťe
MESTNIK: pri bájťah
ORODNIK: z bájťami

FRAZELOGIJA

stara bajta

študent višjega letnika, zlasti če študira dlje, kot je običajno; kdor ima dolgoletne izkušnje na določenem področju

- Krst brucev bodo *stare bajte* pripravile jutri.
- Sprejeti zakon naj bi finančno kaznoval neštete »*stare bajte*«, ki pogosto kot študentje dočakajo tretji ali celo četrti križ.
- Predsednik bi ostal do konca decembra, po volitvah pa naj pride sveža kri, ki bo potrebovala nasvet od »*starih bajt*«.
- Namesto samozvestne maturantke daje Evropa trenutno videz plašne prvošolke, ki strmi ob suverenem nastopaštvu *starih bajt*.

IZVOR

kot nar. hrv. *bájta* 'slaba hiša, koliba, bajta' prevzeto iz severnoit. *baita*, furl. *bàite* 'koča, bajta', nejasnega izvora

bájtar bájtarja samostalnik moškega spola

[bájtar]

POMEN

1. nekdanj pripadnik kmečkega stanu, ki ima v lasti hišo, navadno brez zemlje

- Najslabše so živele družine brez zemlje, to so *bajtarji* in dninarji, nekoliko bolje obrtniki.
- Kot najstarejši sin *bajtarja* z devetimi otroki je moral z devetimi leti od doma.
- Muzejski eksponati spregovorijo predvsem o vsakdanjem življenju malih kmetov in *bajtarjev*, ki so imeli v posesti ali najemu malo zemlje in so se težko preživljali.

2. začasni, sezonski prebivalec, oskrbnik v pastirski koči

- Pastirska sezona ni dolga, le tri mesece, preostali čas za koče skrbijo *bajtarji*.
- *Bajtarji* so leta 1988 s prostovoljnim delom in svojim materialom obnovili Preskarjevo bajto.
- Pastirske bajte pozimi uporabljajo *bajtarji* in turisti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bájtar]

IPA: ['ba:ɪtar]

ednina

IMENOVALNIK: bájtar
RODILNIK: bájtarja
DAJALNIK: bájtarju
TOŽILNIK: bájtarja
MESTNIK: pri bájtarju
ORODNIK: z bájtarjem

dvojina

IMENOVALNIK: bájtarja
RODILNIK: bájtarjev
DAJALNIK: bájtarjema
TOŽILNIK: bájtarja
MESTNIK: pri bájtarjih
ORODNIK: z bájtarjema

množina

IMENOVALNIK: bájtarji
RODILNIK: bájtarjev
DAJALNIK: bájtarjem
TOŽILNIK: bájtarje
MESTNIK: pri bájtarjih
ORODNIK: z bájtarji

TONEMSKO

[bájtar]

IPA: [bá:ɪtár]

ednina

IMENOVALNIK: bájtar
RODILNIK: bájtarja
DAJALNIK: bájtarju
TOŽILNIK: bájtarja
MESTNIK: pri bájtarju
ORODNIK: z bájtarjem

dvojina

IMENOVALNIK: bájtarja
RODILNIK: bájtarjev
DAJALNIK: bájtarjema

TOŽILNIK: bájtarja
MESTNIK: pri bájtarjih
ORODNIK: z bájtarjema

množina

IMENOVALNIK: bájtarji
RODILNIK: bájtarjev
DAJALNIK: bájtarjem
TOŽILNIK: bájtarje
MESTNIK: pri bájtarjih
ORODNIK: z bájtarji

BESEDOTVORJE

ženski spol: bájtarica

IZVOR

↑ bajta

bájtarica bájtarice samostalnik ženskega spola

[bájtarica]

POMEN

1. nekdanj pripadnica kmečkega stanu, ki ima v lasti hišo, navadno brez zemlje, ali žena bajtarja

▪ Ko je zvečer kot kozar prignal koze v Moste, ga je redno čakalo več žensk *bajtaric*, da so ločile od črede vsaka svojo kozo in jo odgnale domov.

2. začasna, sezonska prebivalka, oskrbnica v pastirski koči

▪ Pastirji s kravami zavzamejo Veliko planino poleti, bájtarji pozimi. O tem ve veliko povedati dolgoletna *bajtarica*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bájtarica]

IPA: ['ba:ɨtaritsa]

ednina

IMENOVALNIK: bájtarica
RODILNIK: bájtarice
DAJALNIK: bájtarici
TOŽILNIK: bájtarico
MESTNIK: pri bájtarici
ORODNIK: z bájtarico

dvojina

IMENOVALNIK: bájtarici
RODILNIK: bájtaric
DAJALNIK: bájtaricama
TOŽILNIK: bájtarici
MESTNIK: pri bájtaricah
ORODNIK: z bájtaricama

množina

IMENOVALNIK: bájtarice
RODILNIK: bájtaric
DAJALNIK: bájtaricam
TOŽILNIK: bájtarice
MESTNIK: pri bájtaricah
ORODNIK: z bájtaricami

TONEMSKO

[bájtarica]

IPA: [bá:ɨtàritsa]

ednina

IMENOVALNIK: bájtarica
RODILNIK: bájtarice
DAJALNIK: bájtarici
TOŽILNIK: bájtarico
MESTNIK: pri bájtarici
ORODNIK: z bájtarico

dvojina

IMENOVALNIK: bájtarici
RODILNIK: bájtaric
DAJALNIK: bájtaricama
TOŽILNIK: bájtarici
MESTNIK: pri bájtaricah
ORODNIK: z bájtaricama

množina

IMENOVALNIK: bájtarice
RODILNIK: bájtaric
DAJALNIK: bájtaricam
TOŽILNIK: bájtarice
MESTNIK: pri bájtaricah
ORODNIK: z bájtaricami

IZVOR

↑ bajtar

bájtica bájtrice samostalnik ženskega spola

[bájtica]

POMEN

1. ekspresivno manjša, preprosta hiša; SIN.: bajta

► prid. beseda + **sam. beseda**

lesena bajtica | revna, skromna bajtica

▪ Imeli so revno *bajtico* in nekaj borne zemlje.

▪ Pred vhodom v jamo si je naredil leseno *bajtico* in zapisoval v knjigo obiskovalce jame.

2. neformalno, ekspresivno zgradba, hiša; SIN.: neformalno bajta

▪ V e-katastru lahko iščeš podatke o določeni parceli ali *bajtici*.

▪ Lepa *bajtica*. Bi jo kar imel, le malo je predraga.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bájtica]

IPA: ['ba:ɨtitsa]

ednina

IMENOVALNIK: bájtica
RODILNIK: bájtrice
DAJALNIK: bájticsi
TOŽILNIK: bájtico
MESTNIK: pri bájticsi
ORODNIK: z bájtico

dvojina

IMENOVALNIK: bájticsi
RODILNIK: bájtic
DAJALNIK: bájticama
TOŽILNIK: bájticsi
MESTNIK: pri bájticah
ORODNIK: z bájticama

množina

IMENOVALNIK: bájtrice

RODILNIK: bájtic
DAJALNIK: bájtic**am**
TOŽILNIK: báj**tice**
MESTNIK: pri báj**tica**h****
ORODNIK: z báj**tica**mi****

TONEMSKO

[báj**tica**]

IPA: [bá:ĩtĩsa]

ednina

IMENOVALNIK: báj**tica**
RODILNIK: báj**tice**
DAJALNIK: báj**tici**
TOŽILNIK: báj**tico**
MESTNIK: pri báj**tici**
ORODNIK: z báj**tico**

dvojina

IMENOVALNIK: báj**tici**
RODILNIK: báj**tic**
DAJALNIK: báj**tica**ma****
TOŽILNIK: báj**tici**
MESTNIK: pri báj**tica**h****
ORODNIK: z báj**tica**ma****

množina

IMENOVALNIK: báj**tice**
RODILNIK: báj**tic**
DAJALNIK: báj**tic**am****
TOŽILNIK: báj**tice**
MESTNIK: pri báj**tica**h****
ORODNIK: z báj**tica**mi****

IZVOR

↑bajta

bedaríja bedaríje samostalnik ženskega spola

[bedaríja]

POMEN

1. navadno slabšalno neumno govorjenje ali ravnanje;

SIN.: slabšalno bedastoča, slabšalno oslarija

► prid. beseda + **sam. beseda**

čista, popolna, totalna bedarija | navadna bedarija | velika bedarija

- Vedno ponavlja komentarje prejšnjih komentatorjev, ko pa končno kaj pove sam, je to popolna *bedarija*.
- Oprosti, ampak večje *bedarije* še nisem prebral.
- Vse očitke je zavrnil kot navadne *bedarije*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

delati, početi bedarije | govoriti, pisati bedarije | klatiti, kvasiti, trositi bedarije | objavljati bedarije

- Tako sem bil živčen, da sem govoril same *bedarije*.
- V časniku ne oglašujem več, ker so o meni pisali *bedarije*.
- Postopa naokrog z vrstniki, blebete neumnosti in počne *bedarije*.

...

- Ob krizi in brezposelnosti nam očitno še vedno ostaja dovolj časa za *bedarije*.

1.1. navadno slabšalno kar je neumno sploh; SIN.:

slabšalno oslarija

► prid. beseda + **sam. beseda**

čista, popolna, totalna bedarija | velika bedarija

- Novoletne zaobljube naj bi bile po njegovem mnenju le velika *bedarija*.
- Film je totalna *bedarija*, škoda časa za takšno polomijo.
- Njeno prvo pravilo je, da je treba ustvarjati, ne posnemati. Trendi so popolna *bedarija*.

...

- Ne razumem, zakaj se denar zapravlja za takšne *bedarije*.
- Ne glede na to, s katerega zornega kota gledamo na ta problem, moram reči, da gre za *bedarijo*.

2. kot medmet izraža govorčevo oceno, mnenje, da je povedano neustrezno, neprimerno, neumno

- V sedemdesetih je kokain veljal za neškodljivega, zdravniki so trdili, da te ne zasvoji. *Bedarija!*

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bedaríja]

IPA: [bɛda'riːja]

ednina

IMENOVALNIK: bedaríja
RODILNIK: bedaríje
DAJALNIK: bedaríji
TOŽILNIK: bedaríjo
MESTNIK: pri bedaríji
ORODNIK: z bedaríjo

dvojina

IMENOVALNIK: bedaríji
RODILNIK: bedaríj
DAJALNIK: bedaríj**ama**
TOŽILNIK: bedaríji
MESTNIK: pri bedaríj**ah**
ORODNIK: z bedaríj**ama**

množina

IMENOVALNIK: bedaríje
RODILNIK: bedaríj
DAJALNIK: bedaríj**am**
TOŽILNIK: bedaríje
MESTNIK: pri bedaríj**ah**
ORODNIK: z bedaríj**ami**

TONEMSKO

[bedaríja]

IPA: [bɛda'riːjə]

ednina

IMENOVALNIK: bedaríja
RODILNIK: bedaríje
DAJALNIK: bedaríji
TOŽILNIK: bedaríjo
MESTNIK: pri bedaríji
ORODNIK: z bedaríjo

dvojina

IMENOVALNIK: bedaríji
RODILNIK: bedaríj
DAJALNIK: bedaríj**ama**
TOŽILNIK: bedaríji

MESTNIK: pri bedarj^{ah}
ORODNIK: z bedarj^{ama}

množina

IMENOVALNIK: bedarj^e
RODILNIK: bedarj^{ij}
DAJALNIK: bedarj^{am}
TOŽILNIK: bedarj^e
MESTNIK: pri bedarj^{ah}
ORODNIK: z bedarj^{ami}

IZVOR

= hrv. *bedàrija*, nejasnega izvora, prim. ↑bedak

béštija béštije in **bêštija** bêštije samostalnik ženskega spola
[béštija] in [bêštija]

POMEN

1. neformalno **velika**, navadno nevarna divja žival

▪ Z lomastenjem ali glasnim pogovarjanjem dajte medvedu vedeti, da se približujete, pa se vam bo kosmata *beštija* pravočasno umaknila.

▪ Nenadoma priplava mimo kake štiri metre dolga zobata *beštija*. Plava počasi, elegantno, kot se za morske pse spodobi.

1.1. neformalno **domišljijско bitje**, navadno večje, ki ima veliko uničevalno moč

- Film poteka v realnem času in sovragi so raznoliki, saj med njimi najdemo domala vse znane fantazijske *beštije*.
- V svetu, polnem sovraštva, dneve skupaj štejejo industrijsko razviti ljudje in humanoidne *beštije* z razvito uporabo magije.

1.2. neformalno, ekspresivno **žival**, ki s kakim dejanjem povzroči nejevoljo koga ali komu vzbuja odpor, strah

- V puščavi uživava na kameli. Ta občutek te spremlja, vse dokler ti grbasta *beštija* ne uide in dokler ti ne zmanjka vode.
- Kupo grenkega žolča je moral izpiti zaradi svoje štirinožne *beštije*. Ljubezen do živali je lepa lastnost, toda če ogromen maček skače okoli mize, je to le prehudo.
- Pred vrati je čepel maček. Ali mačka. Kaj pa vem. V glavnem, namrdnil sem se. Te *beštije* sovražim.

2. neformalno, ekspresivno **zelo zmogljiva naprava, vozilo**;
SIN.: ekspresivno **mrcina**

- Sedim v družbi na velikem katamaranu. Ogromna *beštija* je to, dolga kar 16 metrov.
- Zadnje kolo vozila meri skoraj dva metra, prednje je nekoliko manjše. A to so samo zunanje mere, prava *beštija* se skriva pod motornim pokrovom.
- Če bi v notebook stlačili grafične *beštije* polne moči, bi ta tehtal deset kilogramov in bi brez vtičnice zdržal kakih trideset minut.
- Pilotiranje velike potniške *beštije* ni mačji kašel.

3. neformalno, slabšalno **kdor je surov, hudoben ali se mu to pripisuje**

- Opozoril me je, da je bila že kot majhna punčka nevarna *beštija*.

- Njegov oče je bil prava *beštija*. Kot otroka ga je mlatil za prazen nič.

3.1. neformalno, ekspresivno **kdor na določenem področju deluje nepremagljivo, je neizprosno, neprizanesljiv ali se mu to pripisuje**

- O sekretarki pravijo, da je politična *beštija*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[béštija]

IPA: ['be:ʃtija]

ednina

IMENOVALNIK: béštija

RODILNIK: béštije

DAJALNIK: béštiji

TOŽILNIK: béštijo

MESTNIK: pri béštiji

ORODNIK: z béštijo

dvojina

IMENOVALNIK: béštiji

RODILNIK: béštij

DAJALNIK: béštijama

TOŽILNIK: béštiji

MESTNIK: pri béštijah

ORODNIK: z béštijama

množina

IMENOVALNIK: béštije

RODILNIK: béštij

DAJALNIK: béštijam

TOŽILNIK: béštije

MESTNIK: pri béštijah

ORODNIK: z béštijami

in

[bêštija]

IPA: ['be:ʃtija]

ednina

IMENOVALNIK: bêštija

RODILNIK: bêštije

DAJALNIK: bêštiji

TOŽILNIK: bêštijo

MESTNIK: pri bêštiji

ORODNIK: z bêštijo

dvojina

IMENOVALNIK: bêštiji

RODILNIK: bêštij

DAJALNIK: bêštijama

TOŽILNIK: bêštiji

MESTNIK: pri bêštijah

ORODNIK: z bêštijama

množina

IMENOVALNIK: bêštije

RODILNIK: bêštij

DAJALNIK: bêštijam

TOŽILNIK: bêštije

MESTNIK: pri bêštijah

ORODNIK: z bêštijami

TONEMSKO

[béštija]

IPA: ['be:ʃtija]

ednina

IMENOVALNIK: bēštija
RODILNIK: bēštije
DAJALNIK: bēštiji
TOŽILNIK: bēštijo
MESTNIK: pri bēštiji
ORODNIK: z bēštijo

dvojina

IMENOVALNIK: bēštiji
RODILNIK: bēštij
DAJALNIK: bēštijama
TOŽILNIK: bēštiji
MESTNIK: pri bēštijah
ORODNIK: z bēštijama

množina

IMENOVALNIK: bēštije
RODILNIK: bēštij
DAJALNIK: bēštijam
TOŽILNIK: bēštije
MESTNIK: pri bēštijah
ORODNIK: z bēštijami

in

[bēštija]

IPA: [bɛːʃtija]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: bēštija
RODILNIK: bēštije
DAJALNIK: bēštiji
TOŽILNIK: bēštijo
MESTNIK: pri bēštiji
ORODNIK: z bēštijo

dvojina

IMENOVALNIK: bēštiji
RODILNIK: bēštij
DAJALNIK: bēštijama
TOŽILNIK: bēštiji
MESTNIK: pri bēštijah
ORODNIK: z bēštijama

množina

IMENOVALNIK: bēštije
RODILNIK: bēštij
DAJALNIK: bēštijam
TOŽILNIK: bēštije
MESTNIK: pri bēštijah
ORODNIK: z bēštijami

in

[bēštija]

IPA: [bɛːʃtija]

ednina

IMENOVALNIK: bēštija
RODILNIK: bēštije
DAJALNIK: bēštiji
TOŽILNIK: bēštijo
MESTNIK: pri bēštiji
ORODNIK: z bēštijo tudi z bēštijo

dvojina

IMENOVALNIK: bēštiji
RODILNIK: bēštij

DAJALNIK: bēštijama
TOŽILNIK: bēštiji
MESTNIK: pri bēštijah
ORODNIK: z bēštijama

množina

IMENOVALNIK: bēštije
RODILNIK: bēštij
DAJALNIK: bēštijam
TOŽILNIK: bēštije
MESTNIK: pri bēštijah
ORODNIK: z bēštijami

in

[bēštija]

IPA: [bɛːʃtija]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: bēštija
RODILNIK: bēštije
DAJALNIK: bēštiji
TOŽILNIK: bēštijo
MESTNIK: pri bēštiji
ORODNIK: z bēštijo

dvojina

IMENOVALNIK: bēštiji
RODILNIK: bēštij
DAJALNIK: bēštijama
TOŽILNIK: bēštiji
MESTNIK: pri bēštijah
ORODNIK: z bēštijama

množina

IMENOVALNIK: bēštije
RODILNIK: bēštij
DAJALNIK: bēštijam
TOŽILNIK: bēštije
MESTNIK: pri bēštijah
ORODNIK: z bēštijami

IZVOR

prevzeto iz it. *bestia* 'žival, surovež' < lat. *bēstia* 'žival, zver'

bíoplín bíoplína samostalnik moškega spola

[bíoplín]

POMEN

plin, ki nastane pri razgradnji, gnitju organskih snovi, zlasti kot vir energije

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

izkoriščanje, pridobivanje, proizvodnja bioplina | uporaba bioplina

- Za proizvodnjo *bioplina* bodo uporabili odpadke s farme in druge stranske proizvode pri kmetovanju.
- Pridobivanje *bioplina* predstavlja eno izmed možnosti za učinkovito obdelavo organskih odpadkov.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

pridobivati bioplin

- Na kmetiji, kjer pridobivajo *bioplin*, kot substrat uporabljajo tudi živilske odpadke.

- V podjetju pričakujejo, da bodo *bioplin* uporabljali za ogrevanje in kasneje tudi za pridobivanje električne energije.

...

- V bioreaktorjih nastaja *bioplin*, ki ga uporabijo za nastanek električne energije.
- Z *bioplinom* poganjajo generatorje za proizvodnjo električne energije in proizvajajo toplotno energijo za ogrevanje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bíoplín]

IPA: ['bi:ɔ'pli:n]

ednina

IMENOVALNIK: bíoplín

RODILNIK: bíoplína

DAJALNIK: bíoplínu

TOŽILNIK: bíoplín

MESTNIK: pri bíoplínu

ORODNIK: z bíoplínom

dvojina

IMENOVALNIK: bíoplína

RODILNIK: bíoplínov

DAJALNIK: bíoplínoma

TOŽILNIK: bíoplína

MESTNIK: pri bíoplíni

ORODNIK: z bíoplínoma

množina

IMENOVALNIK: bíoplíni

RODILNIK: bíoplínov

DAJALNIK: bíoplínom

TOŽILNIK: bíoplíne

MESTNIK: pri bíoplíni

ORODNIK: z bíoplíni

TONEMSKO

[bíoplín]

IPA: [bí:ɔplín]

ednina

IMENOVALNIK: bíoplín

RODILNIK: bíoplína

DAJALNIK: bíoplínu

TOŽILNIK: bíoplín

MESTNIK: pri bíoplínu

ORODNIK: z bíoplínom

dvojina

IMENOVALNIK: bíoplína

RODILNIK: bíoplínov

DAJALNIK: bíoplínoma

TOŽILNIK: bíoplína

MESTNIK: pri bíoplíni

ORODNIK: z bíoplínoma

množina

IMENOVALNIK: bíoplíni

RODILNIK: bíoplínov

DAJALNIK: bíoplínom

TOŽILNIK: bíoplíne

MESTNIK: pri bíoplíni

ORODNIK: z bíoplíni

IZVOR

prevzeto iz angl. *biogas*, iz nem. *Bio...*, angl. *bio..* iz gr. *bíos* 'življenje' + ↑*plin*

bíoplínski bíoplínska bíoplínsko pridevnik

[bíoplínski]

POMEN

ki je v zvezi z bioplinom

► **prid. beseda** + sam. beseda

bioplínska elektrarna, naprava

▪ Na področju *bioplínskíh* elektrarn je bil zadnja leta dosežen izjemen razvoj.

▪ Posebnost na kmetiji je bila *bioplínska* naprava, s katero iz goveje gnojevke pridobijo električno energijo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bíoplínski]

IPA: ['bi:ɔ'pli:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bíoplínski

RODILNIK: bíoplínskega

DAJALNIK: bíoplínskemu

TOŽILNIK: bíoplínski

živo bíoplínskega

MESTNIK: pri bíoplínskem

ORODNIK: z bíoplínskim

dvojina

IMENOVALNIK: bíoplínska

RODILNIK: bíoplínskíh

DAJALNIK: bíoplínskima

TOŽILNIK: bíoplínska

MESTNIK: pri bíoplínskíh

ORODNIK: z bíoplínskima

množina

IMENOVALNIK: bíoplínski

RODILNIK: bíoplínskíh

DAJALNIK: bíoplínskím

TOŽILNIK: bíoplínske

MESTNIK: pri bíoplínskíh

ORODNIK: z bíoplínskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bíoplínska

RODILNIK: bíoplínske

DAJALNIK: bíoplínski

TOŽILNIK: bíoplínsko

MESTNIK: pri bíoplínski

ORODNIK: z bíoplínsko

dvojina

IMENOVALNIK: bíoplínski

RODILNIK: bíoplínskíh

DAJALNIK: bíoplínskima

TOŽILNIK: bíoplínski

MESTNIK: pri bíoplínskíh

ORODNIK: z bíoplínskima

množina

IMENOVALNIK: bioplínske
RODILNIK: bioplínsk^{ih}
DAJALNIK: bioplínskim
TOŽILNIK: bioplínske
MESTNIK: pri bioplínsk^{ih}
ORODNIK: z bioplínskimⁱ

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bioplínsko
RODILNIK: bioplínskega
DAJALNIK: bioplínskem^u
TOŽILNIK: bioplínsko
MESTNIK: pri bioplínskem
ORODNIK: z bioplínsk^{im}

dvojina

IMENOVALNIK: bioplínski
RODILNIK: bioplínsk^{ih}
DAJALNIK: bioplínskim^a
TOŽILNIK: bioplínski
MESTNIK: pri bioplínsk^{ih}
ORODNIK: z bioplínskim^a

množina

IMENOVALNIK: bioplínska
RODILNIK: bioplínsk^{ih}
DAJALNIK: bioplínsk^{im}
TOŽILNIK: bioplínska
MESTNIK: pri bioplínsk^{ih}
ORODNIK: z bioplínskimⁱ

TONEMSKO

[bîoplínski]

IPA: [bí:òplí:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bioplínski
RODILNIK: bioplínskega
DAJALNIK: bioplínskem^u
TOŽILNIK: bioplínski
živo bioplínskega
MESTNIK: pri bioplínskem
ORODNIK: z bioplínsk^{im}

dvojina

IMENOVALNIK: bioplínska
RODILNIK: bioplínsk^{ih}
DAJALNIK: bioplínskim^a
TOŽILNIK: bioplínska
MESTNIK: pri bioplínsk^{ih}
ORODNIK: z bioplínskim^a

množina

IMENOVALNIK: bioplínski
RODILNIK: bioplínsk^{ih}
DAJALNIK: bioplínsk^{im}
TOŽILNIK: bioplínske
MESTNIK: pri bioplínsk^{ih}
ORODNIK: z bioplínskimⁱ

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bioplínska
RODILNIK: bioplínske
DAJALNIK: bioplínski

TOŽILNIK: bioplínsko
MESTNIK: pri bioplínski
ORODNIK: z bioplínsko

dvojina

IMENOVALNIK: bioplínski
RODILNIK: bioplínsk^{ih}
DAJALNIK: bioplínskim^a
TOŽILNIK: bioplínski
MESTNIK: pri bioplínsk^{ih}
ORODNIK: z bioplínskim^a

množina

IMENOVALNIK: bioplínske
RODILNIK: bioplínsk^{ih}
DAJALNIK: bioplínsk^{im}
TOŽILNIK: bioplínske
MESTNIK: pri bioplínsk^{ih}
ORODNIK: z bioplínskimⁱ

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bioplínsko
RODILNIK: bioplínskega
DAJALNIK: bioplínskem^u
TOŽILNIK: bioplínsko
MESTNIK: pri bioplínskem
ORODNIK: z bioplínsk^{im}

dvojina

IMENOVALNIK: bioplínski
RODILNIK: bioplínsk^{ih}
DAJALNIK: bioplínskim^a
TOŽILNIK: bioplínski
MESTNIK: pri bioplínsk^{ih}
ORODNIK: z bioplínskim^a

množina

IMENOVALNIK: bioplínska
RODILNIK: bioplínsk^{ih}
DAJALNIK: bioplínsk^{im}
TOŽILNIK: bioplínska
MESTNIK: pri bioplínsk^{ih}
ORODNIK: z bioplínskimⁱ

IZVOR

↑bioplin

B-kompleks B-kompleksa samostalnik moškega spola

[békompléks] tudi [bäkompléks]

POMEN

skupek vitaminov B

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

vitamini B-kompleksa

- Postrvi vsebujejo veliko maščob omega-3 in vitaminov *B-kompleksa*.
- Vitamin C in vitamini *B-kompleksa* so topni v vodi, zato se prevelik vnos izloči.
- Z dodatkom *B-kompleksa* poskrbim za zdravje las, nohtov in kože.

...

- Zdravnik mi je predpisal *B-kompleks* trikrat na dan.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[békompléks]

IPA: ['be:komp'le:ks]

ednina

IMENOVALNIK: [békompléks]

RODILNIK: [békompléksa]

DAJALNIK: [békompléksu]

TOŽILNIK: [békompléks]

MESTNIK: [pri békompléksu]

ORODNIK: [z békompléksom]

dvojina

IMENOVALNIK: [békompléksa]

RODILNIK: [békompléksou]

DAJALNIK: [békompléksoma]

TOŽILNIK: [békompléksa]

MESTNIK: [pri békompléksih]

ORODNIK: [z békompléksoma]

množina

IMENOVALNIK: [békompléksi]

RODILNIK: [békompléksou]

DAJALNIK: [békompléksom]

TOŽILNIK: [békomplékse]

MESTNIK: [pri békompléksih]

ORODNIK: [z békompléksi]

tudi

[băkompléks]

IPA: ['băkomp'le:ks]

ednina

IMENOVALNIK: [băkompléks]

RODILNIK: [băkompléksa]

DAJALNIK: [băkompléksu]

TOŽILNIK: [băkompléks]

MESTNIK: [pri băkompléksu]

ORODNIK: [z băkompléksom]

dvojina

IMENOVALNIK: [băkompléksa]

RODILNIK: [băkompléksou]

DAJALNIK: [băkompléksoma]

TOŽILNIK: [băkompléksa]

MESTNIK: [pri băkompléksih]

ORODNIK: [z băkompléksoma]

množina

IMENOVALNIK: [băkompléksi]

RODILNIK: [băkompléksou]

DAJALNIK: [băkompléksom]

TOŽILNIK: [băkomplékse]

MESTNIK: [pri băkompléksih]

ORODNIK: [z băkompléksi]

TONEMSKO

[bêkomplêks]

IPA: [bé:kòmplé:ks]

ednina

IMENOVALNIK: [bêkomplêks]

RODILNIK: [bêkomplêksa]

DAJALNIK: [bêkomplêksu]

TOŽILNIK: [bêkomplêks]

MESTNIK: [pri bêkomplêksu]

ORODNIK: [z bêkomplêksom]

dvojina

IMENOVALNIK: [bêkomplêksa]

RODILNIK: [bêkomplêksou]

DAJALNIK: [bêkomplêksoma]

TOŽILNIK: [bêkomplêksa]

MESTNIK: [pri bêkomplêksih]

ORODNIK: [z bêkomplêksoma]

množina

IMENOVALNIK: [bêkomplêksi]

RODILNIK: [bêkomplêksou]

DAJALNIK: [bêkomplêksom]

TOŽILNIK: [bêkomplêkse]

MESTNIK: [pri bêkomplêksih]

ORODNIK: [z bêkomplêksi]

tudi

[băkompléks]

IPA: [băkòmplé:ks]

ednina

IMENOVALNIK: [băkomplêks]

RODILNIK: [băkomplêksa]

DAJALNIK: [băkomplêksu]

TOŽILNIK: [băkomplêks]

MESTNIK: [pri băkomplêksu]

ORODNIK: [z băkomplêksom]

dvojina

IMENOVALNIK: [băkomplêksa]

RODILNIK: [băkomplêksou]

DAJALNIK: [băkomplêksoma]

TOŽILNIK: [băkomplêksa]

MESTNIK: [pri băkomplêksih]

ORODNIK: [z băkomplêksoma]

množina

IMENOVALNIK: [băkomplêksi]

RODILNIK: [băkomplêksou]

DAJALNIK: [băkomplêksom]

TOŽILNIK: [băkomplêkse]

MESTNIK: [pri băkomplêksih]

ORODNIK: [z băkomplêksi]

IZVOR

prevzeto iz angl. (*vitamin*) *B complex* 'skupina (vitaminov) B' po ugotovitvi ameriškega raziskovalca Elmerja McColluma (1879–1967), da gre pri vitamih B za skupino vitaminov in ne za posamezen vitamin

bljáħ in **bljàħ**; glej **bljáħ** medmet

[bljáħ] in [bljàħ]

POMEN

1. izraža, da se govorcu kaj gnusi

- Zbudili so me neki čudni kriki. Kaj pa je to? Aha, nekdo kliče jelene. *Bljah*, kakšna neprijetna budnica.
- Željno nagnem ... »A, aaah, *bljah*! Kaj pa je to?« Zagori mi v želodcu, ogenj se bliskovito razširi po telesu. »Travarica! *Bljah*!«

1.1. izraža, da govorcu kaj vzbuja odpor, se mu zdi neupravičeno, vredno prezira

- *Bljah*, ko ta človek odpre usta, vsi mežnarji ne morejo spraviti skupaj spovedi, ki bi te laži odpustila.
- Kje so pa konkretni ukrepi za izhod iz gospodarske krize? Nesposobni politiki, *bljah*.

2. povedkovnik, ekspresivno kar vzbuja odpor, je vredno prezira

- Ona je bila včasih tako lepa, sedaj je pa *bljah*.
- Cigarete so *bljah*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bljáħ]

IPA: [blja:x]

in

[bljäh]

IPA: [bljax]

TONEMSKO

[bljáħ]

IPA: [bljá:x]

in

[bljäh]

IPA: [bljáx]

IZVOR

↑bljak

bljúvni bljúvna bljúvno pridevnik

[bljúvni]

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bljúvni]

IPA: ['blju:ʋni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bljúvni

RODILNIK: bljúvnega

DAJALNIK: bljúvnemu

TOŽILNIK: bljúvni

živo bljúvnega

MESTNIK: pri bljúvnem

ORODNIK: z bljúvnim

dvojina

IMENOVALNIK: bljúvna

RODILNIK: bljúvnih

DAJALNIK: bljúvnima

TOŽILNIK: bljúvna

MESTNIK: pri bljúvnih

ORODNIK: z bljúvnima

množina

IMENOVALNIK: bljúvni

RODILNIK: bljúvnih

DAJALNIK: bljúvnim

TOŽILNIK: bljúvne

MESTNIK: pri bljúvnih

ORODNIK: z bljúvnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bljúvna

RODILNIK: bljúvne

DAJALNIK: bljúvni

TOŽILNIK: bljúvno

MESTNIK: pri bljúvni

ORODNIK: z bljúvno

dvojina

IMENOVALNIK: bljúvni

RODILNIK: bljúvnih

DAJALNIK: bljúvnima

TOŽILNIK: bljúvni

MESTNIK: pri bljúvnih

ORODNIK: z bljúvnima

množina

IMENOVALNIK: bljúvne

RODILNIK: bljúvnih

DAJALNIK: bljúvnim

TOŽILNIK: bljúvne

MESTNIK: pri bljúvnih

ORODNIK: z bljúvnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bljúvno

RODILNIK: bljúvnega

DAJALNIK: bljúvnemu

TOŽILNIK: bljúvno

MESTNIK: pri bljúvnem

ORODNIK: z bljúvnim

dvojina

IMENOVALNIK: bljúvni

RODILNIK: bljúvnih

DAJALNIK: bljúvnima

TOŽILNIK: bljúvni

MESTNIK: pri bljúvnih

ORODNIK: z bljúvnima

množina

IMENOVALNIK: bljúvna

RODILNIK: bljúvnih

DAJALNIK: bljúvnim

TOŽILNIK: bljúvna

MESTNIK: pri bljúvnih

ORODNIK: z bljúvnimi

TONEMSKO

[bljúvni]

IPA: [blju:ʋní]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bljúvni

RODILNIK: bljúvnega

DAJALNIK: bljúvnemu

TOŽILNIK: bljúvni

živo bljúvnega

MESTNIK: pri bljúvnem

ORODNIK: z bljúvnim

dvojina

IMENOVALNIK: bljúvna

RODILNIK: bljúvnih

DAJALNIK: bljúvnima

TOŽILNIK: bljúvna
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**ima**

množina

IMENOVALNIK: bljúvni
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**im**
TOŽILNIK: bljúvne
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bljúvna
RODILNIK: bljúvne
DAJALNIK: bljúvni
TOŽILNIK: bljúvno
MESTNIK: pri bljúvni
ORODNIK: z bljúvno

dvojina

IMENOVALNIK: bljúvni
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**ima**
TOŽILNIK: bljúvni
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**ima**

množina

IMENOVALNIK: bljúvne
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**im**
TOŽILNIK: bljúvne
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bljúvno
RODILNIK: bljúvn**ega**
DAJALNIK: bljúvn**emu**
TOŽILNIK: bljúvno
MESTNIK: pri bljúvn**em**
ORODNIK: z bljúvn**im**

dvojina

IMENOVALNIK: bljúvni
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**ima**
TOŽILNIK: bljúvni
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**ima**

množina

IMENOVALNIK: bljúvna
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**im**
TOŽILNIK: bljúvna
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**imi**

in

[bljúvni]

IPA: [bljú:vní]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bljúvni
RODILNIK: bljúvn**ega**
DAJALNIK: bljúvn**emu**
TOŽILNIK: bljúvni
živo bljúvn**ega**
MESTNIK: pri bljúvn**em**
ORODNIK: z bljúvn**im**

dvojina

IMENOVALNIK: bljúvna
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**ima**
TOŽILNIK: bljúvna
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**ima**

množina

IMENOVALNIK: bljúvni
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**im**
TOŽILNIK: bljúvne
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bljúvna
RODILNIK: bljúvne
DAJALNIK: bljúvni
TOŽILNIK: bljúvno
MESTNIK: pri bljúvni
ORODNIK: z bljúvno

dvojina

IMENOVALNIK: bljúvni
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**ima**
TOŽILNIK: bljúvni
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**ima**

množina

IMENOVALNIK: bljúvne
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**im**
TOŽILNIK: bljúvne
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bljúvno
RODILNIK: bljúvn**ega**
DAJALNIK: bljúvn**emu**
TOŽILNIK: bljúvno
MESTNIK: pri bljúvn**em**
ORODNIK: z bljúvn**im**

dvojina

IMENOVALNIK: bljúvni
RODILNIK: bljúvni**h**
DAJALNIK: bljúvn**ima**
TOŽILNIK: bljúvni
MESTNIK: pri bljúvni**h**
ORODNIK: z bljúvn**ima**

množina

IMENOVALNIK: bljúvna

RODILNIK: bljûvni**h**
DAJALNIK: bljûvni**m**
TOŽILNIK: bljûvna
MESTNIK: pri bljûvni**h**
ORODNIK: z bljûvni**mi**

STALNE ZVEZE

bljuvna golobica

iz biologije strupena golobica z gladkim rdečim

klobukom; primerjaj lat. *Russula emetica*

▪ Gobarji se že na daleč izognejo rdeči *bljuvni golobici* in njenim različicam, ki lahko povzročijo lažje zastrupitve.

IZVOR

↑bljuvati

bógdaj medmet

[bógdaj]

POMEN

1. uporablja se, ko govorec želi, da se kaj zgodi

- *Bogdaj* srečo, da bi se vse izšlo do konca!
- Takega posla jim še ni uspelo narediti. *Bogdaj*, da se ponovi!
- *Bogdaj*, da postaneš bogataš.

2. starinsko uporablja se, ko govorec pozdravi ob prihodu ali srečanju

- »*Bogdaj!*« jo pozdravi fantič.
- *Bogdaj*, človek, *bogdaj!* je pokimal in mu stopil naproti.
- Ej, planšar, dobro jutro, *bogdaj!* Kaj je pa vas prineslo?

3. kot samostalnik tradicionalni krščanski pozdrav ob prihodu ali srečanju

- On se je s svojim »*bogdaj*« odmajal proti krčmi.
- Namesto s tradicionalnim *bogdaj* se bodo pozdravljali s sodobnejšimi besedami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bógdaj]

IPA: [ˈboːɡdaj]

TONEMSKO

[bôgdaj]

IPA: [bóːɡdàj]

IZVOR

↑Bog + velelnik ednine od ↑dati

boglónaj; tudi bohlónaj medmet

[bòklónaj]

POMEN

1. starinsko uporablja se, ko se govorec komu zahvaljuje

- Tisočkrat *boglonaj* ljudem, ki so tako lepo poskrbeli zame.
- *Boglonaj* za vse dobro, ki smo ga od Vas prejeli.

▪ Preden so vsi segli po žlicah, je zaželel »bog žegnaj« in v odgovor slišal »*boglonaj*«.

2. kot samostalnik, starinsko tradicionalna krščanska zahvala

- Letos bi praznovala petindvajset let dela, pa doživlja namesto jubilejne nagrade ali vsaj skromnega »*boglonaj*« že drugi brodolom tovarne.
- Že na prvi pogled je jasno, da se predvideva rojstvo številnih novih birokratov, ki gotovo ne bodo živeli od samega *boglonaj*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bòklónaj]

IPA: [bɔkˈloːnɑj]

TONEMSKO

[bòklônaj]

IPA: [bɔklóːnàj]

FRAZELOGIJA

za božji lon | za boglonaj/bohlonaj

za božji lon

starinsko za boglonaj

starinsko za bohlonaj

starinsko **takó**, da kdo za svoje delo, trud ne dobi zasluženega plačila; **takó**, da kdo za svoje delo, trud ne pričakuje plačila

- To naredim *za božji lon*. Ne morem molsti neke dobrotelne ustanove, ki živi od dotacij.
- Delodajalci od delavcev večkrat zahtevajo, da delajo tudi zunaj rednega delovnega časa, vendar jim tega dela ne plačajo! Torej, nadurno delo *za boglonaj*.
- Glasilo je rezultat dela peščice navdušencev, ki že leta delajo *za boglonaj*.
- Letošnje poletje je kose poklepal tudi svojim sosedom, kot je med sosedi v navadi, le *za bohlonaj*.

IZVOR

↑bog + ↑lonati 'plačati, poplačati'

bógnedaj medmet

[bóknedaj]

POMEN

1. uporablja se, ko govorec želi, da se kaj ne zgodi

- *Bognedaj*, da me kdo zbudi.
- Sami veste, kako hudo je, če vas čevelj, *bognedaj*, ožuli do krvavega.
- Če bosta dekleti, *bognedaj*, kdaj ostali brez glasu, jima zagotovo ne bo zmanjkalo dela v modnem svetu.

2. uporablja se, ko govorec povzema željo, voljo drugega, naj se kaj, kar ima govorec za dobro, neškodljivo, ne zgodi

- Učili so nas, da je treba risati in *bognedaj*, da bi se dotaknili barve.
- Najbolj sem jih slišal, če sem ji poslal, *bognedaj*, pismo v modri kuverti.

2.1. uporablja se, ko govorec izrazi mnenje, da se kaj, kar ima za dobro, ne bo zgodilo

- *Bognedaj*, da bi oblikovali resno komisijo za podeljevanje občinskih nagrad, ki bi spremljala dogajanje v občini in odgovorno opravljala svoje delo.
- *Bognedaj*, da bi čez noč začeli delati dobro glasbo in prave hite.

3. kot členek, ekspresivno uporablja se za močno zanikanje

- V najin letih ni nikomur za »neumnosti«, *bognedaj*, več so vredne druge stvari.
- To seveda ni hvala, *bognedaj*, oblast hvalimo samo tedaj, ko se ne da drugače.
- Vaših učenih avtorskih citatov gotovo ne bom ponavljala, *bognedaj*!

4. kot členek, ekspresivno uvaja v zadnjo stopnjo stopnjevanja povedanega, s katero govorec izraža, da je to, kar kdo dojema za problematično, po govorčevem mnenju še v mejah sprejemljivosti, se pogosto dogaja

- Oni niso ozkogledi, skopi ali, *bognedaj* zlobni.
- Nekoč so učitelje, ki so si drznili kaj nelepega, *bognedaj* kritičnega, povedati o oblasti, posvetni ali cerkveni, hitro spametovali.
- Vzeti bi si morali čas, zaužiti več različnih jedi, po malem, ne preveč maščob in *bognedaj* cvrtja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bóknedàj]

IPA: ['bo:knɛ'daj]

TONEMSKO

[bòknedàj]

IPA: [bó:knèdáj]

IZVOR

↑Bog + ↑ne + velelnik ednine od ↑dati

bohlónaj; glej **boglonaj** medmet

[bòhlónaj]

POMEN

starinsko uporablja se, ko se govorec komu zahvaljuje

- *Bohlonaj* vama za pomoč.
- Upajmo, da je komunalcem rekel vsaj *bohlonaj*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bòhlónaj]

IPA: [box'lo:naj]

TONEMSKO

[bòhlónaj]

IPA: [boxló:nàj]

FRAZELOGIJA

za božji lon | za boglonaj/bohlonaj

za božji lon

starinsko za boglonaj

starinsko za bohlonaj

starinsko takó, da kdo za svoje delo, trud ne dobi zasluženega plačila; takó, da kdo za svoje delo, trud ne pričakuje plačila

- To naredim *za božji lon*. Ne morem molsti neke dobrodelne ustanove, ki živi od dotacij.
- Delodajalci od delavcev večkrat zahtevajo, da delajo tudi zunaj rednega delovnega časa, vendar jim tega dela ne plačajo! Torej, nadurno delo *za boglonaj*.
- Glasilo je rezultat dela peščice navdušencev, ki že leta delajo *za boglonaj*.
- Letošnje poletje je kose poklepal tudi svojim sosedom, kot je med sosedi v navadi, le *za bohlonaj*.

IZVOR

↑boglonaj

bolháč bolháča samostalnik moškega spola

[boɥháč]

POMEN

1. iz agronomije, iz zoologije majhen rjavkasto črn hrošč z močnimi zadnjimi okončinami, ki objeda liste rastlin, zlasti kapusnic; primerjaj lat. *Halticinae*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

bolhači napadejo, poškodujejo KAJ | bolhači se pojavijo

- V poletnem času rukolo napadejo *bolhači*, lovimo jih na rumene lepljive plošče.
- Po setvi setvenico pokrijemo z vlaknato folijo, da seme prej kali in mladih rastlinic ne poškodujejo *bolhači*.
- *Bolhači* ogrožajo mlade posevke kapusnic in pese.

...

▪ Proti *bolhaču* se najučinkoviteje borujemo s koprenastimi prekrivali in z rahljanjem ter vlaženjem tal.

2. rastlina z belimi cvetovi z rumenim osrednjim delom na daljšem stebelu in nazobčanimi deljenimi listi, katere učinkovine se uporabljajo zlasti v sredstvih proti mrčesu; primerjaj lat. *Tanacetum cinerariifolium*; SIN.: dalmatinski bolhač

- Grah škropimo s pripravki iz *bolhača*.
- V 18. stoletju so odkrili, da listi *bolhača* vsebujejo insekticid piretrin.

3. ekspresivno pes

- Počehljal ga je pod brado, kar je imel *bolhač* najrajši.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[boɥháč]

IPA: [boɥ'xa:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: bolháč

RODILNIK: bolháča

DAJALNIK: bolháču
TOŽILNIK: živo bolháča
neživo bolhác
MESTNIK: pri bolháču
ORODNIK: z bolháčem

dvojina

IMENOVALNIK: bolháča
RODILNIK: bolháčev
DAJALNIK: bolháčema
TOŽILNIK: bolháča
MESTNIK: pri bolháčih
ORODNIK: z bolháčema

množina

IMENOVALNIK: bolháči
RODILNIK: bolháčev
DAJALNIK: bolháčem
TOŽILNIK: bolháče
MESTNIK: pri bolháčih
ORODNIK: z bolháči

TONEMSKO

[boɥháč]

IPA: [boɥxà:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: bolhác
RODILNIK: bolháča
DAJALNIK: bolháču
TOŽILNIK: živo bolháča
neživo bolhác
MESTNIK: pri bolháču
ORODNIK: z bolháčem

dvojina

IMENOVALNIK: bolháča
RODILNIK: bolháčev tudi bolhâčev
DAJALNIK: bolháčema
TOŽILNIK: bolháča
MESTNIK: pri bolháčih tudi pri bolhâčih
ORODNIK: z bolháčema

množina

IMENOVALNIK: bolháči
RODILNIK: bolháčev tudi bolhâčev
DAJALNIK: bolháčem
TOŽILNIK: bolháče
MESTNIK: pri bolháčih tudi pri bolhâčih
ORODNIK: z bolháči tudi z bolhâči

STALNE ZVEZE

dalmatinski bolhač

rastlina z belimi cvetovi z rumenim osrednjim delom na daljšem stebelu in nazobčanimi deljenimi listi, katere učinkovine se uporabljajo zlasti v sredstvih proti mrčesu; primerjaj lat. *Tanacetum cinerariifolium*; SIN.: bolhač

- Pojavljanje škodljivca učinkovito preprečimo z naravnim pripravkom iz izvlečka *dalmatinskega bolhača*, ki ima širok spekter delovanja.
- Insekticid na bazi naravnega piretrina pridobivajo iz rastline *dalmatinski bolhač*.

kapusov bolhač

iz agronomije, iz zoologije bolhač s svetlo rumeno progo na krilih; primerjaj lat. *Phyllotreta spp.*

- *Kapusovi bolhači* z grizenjem povzročajo nastanek luknjic v listih.
- V raziskavi so proučevali škodljivost odraslih osebkov *kapusovih bolhačev* na 20 genotipih zelja.

pesni bolhač

iz agronomije, iz zoologije bolhač sivkasto črne barve, ki objeda zlasti liste pese; primerjaj lat. *Chaetocnema tibialis*

- *Pesni bolhač* pomembno vpliva na pridelek rdeče pese v času kalitve in začetnega razvoja.
- Med škodljivci, ki povzročajo škodo na listih, sta takoj po vzniku pesi lahko nevarna *pesni bolhač* in pesni rilčkar.
- *Pesni bolhač* je posebno nevaren v toplem in sončnem vremenu.

IZVOR

↑bolha

bóreč bóreča samostalnik moškega spola

[bóreč]

POMEN

1. zdravilna rastlina z modrikastimi zvezdastimi cvetovi in mesnatimi suličastimi listi na votlem dlakavem stebelu ali del te rastline; primerjaj lat. *Borago officinalis*; SIN.: boraga

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Za hlajenje poletnih napitkov lahko napravite ledene kocke z modrimi cvetovi *boreča*.
- Seme *boreča* ali borage kupimo v vrečkah.

...

- Nekoč so verjeli, da nas čaj iz *boreča* opogumi.
- *Boreč* raste v zemlji, ki zadržuje veliko vlage.

1.1. listi te rastline, zlasti kot začimba; SIN.: boraga

- Servirajte tri do štiri raviole z *borečem*.
- *Boreč* operemo, odcedimo in kuhamo v pokriti posodi 4 minute.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bóreč]

IPA: ['bo:ɾɛtʃ]

ednina

IMENOVALNIK: bóreč
RODILNIK: bóreča
DAJALNIK: bóreču
TOŽILNIK: bóreč
MESTNIK: pri bóreču
ORODNIK: z bórečem

dvojina

IMENOVALNIK: bóreča
RODILNIK: bórečev
DAJALNIK: bórečema
TOŽILNIK: bóreča

MESTNIK: pri bórečih
ORODNIK: z bórečema

množina

IMENOVALNIK: bóreči
RODILNIK: bórečev
DAJALNIK: bórečem
TOŽILNIK: bóreče
MESTNIK: pri bórečih
ORODNIK: z bóreči

TONEMSKO

[bôreč]
IPA: [bó:rètʃ]

ednina

IMENOVALNIK: bôreč
RODILNIK: bôreča
DAJALNIK: bôreču
TOŽILNIK: bôreč
MESTNIK: pri bôreču
ORODNIK: z bôrečem

dvojina

IMENOVALNIK: bôreča
RODILNIK: bôrečev
DAJALNIK: bôrečema
TOŽILNIK: bôreča
MESTNIK: pri bôrečih
ORODNIK: z bôrečema

množina

IMENOVALNIK: bôreči
RODILNIK: bôrečev
DAJALNIK: bôrečem
TOŽILNIK: bôreče
MESTNIK: pri bôrečih
ORODNIK: z bôreči

IZVOR

prevzeto preko nem. *Borretsch* in frc. *bourrache* iz srlat. *bor(r)ago*, morda iz arab. ('a)bū 'araq 'oče potenja', ker se je rastlina uporabljala za spodbujanje potenja

bukólični bukólična bukólično pridevnik

[bukólični]

POMEN

1. ki je v zvezi z bukoliko 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Radijski simfonični orkester bo izvedel *bukolično* tragedijo Daphne.
- Pastirska oziroma pastoralna igra je prikazovala ljubezenske zaplete v idiličnem okolju, posnetem po vzoru grško-rimskega *bukoličnega* pesništva.
- Znan je po ljubezenskem romanu Dafnis in Hloa, ki ga je napisal po zgledu pastirske (*bukolične*) poezije.

2. v obliki **bukoličen**, privzdignjeno ki je, poteka na idealizirani podeželski pokrajini

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Zvečer so po vožnji po hriboviti *bukolični* pokrajini z zelenimi pašniki in mešanimi gozdovi dospeli do ličnega Salgruba v južni Bavarski.

- Vojna je *bukolično* življenje pretrgala.
- Namesto *bukoličnega* prizora trgatve smo priča kmetom v različnih stadijih pijanosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bukólični]
IPA: [bu'ko:liʧni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bukólični
RODILNIK: bukóličnega
DAJALNIK: bukóličnemu
TOŽILNIK: bukólični
živo bukóličnega
MESTNIK: pri bukóličnem
ORODNIK: z bukóličnim

dvojina

IMENOVALNIK: bukólična
RODILNIK: bukóličnih
DAJALNIK: bukóličnima
TOŽILNIK: bukólična
MESTNIK: pri bukóličnih
ORODNIK: z bukóličnima

množina

IMENOVALNIK: bukólični
RODILNIK: bukóličnih
DAJALNIK: bukóličnim
TOŽILNIK: bukólične
MESTNIK: pri bukóličnih
ORODNIK: z bukóličnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bukólična
RODILNIK: bukólične
DAJALNIK: bukólični
TOŽILNIK: bukólično
MESTNIK: pri bukólični
ORODNIK: z bukólično

dvojina

IMENOVALNIK: bukólični
RODILNIK: bukóličnih
DAJALNIK: bukóličnima
TOŽILNIK: bukólični
MESTNIK: pri bukóličnih
ORODNIK: z bukóličnima

množina

IMENOVALNIK: bukólične
RODILNIK: bukóličnih
DAJALNIK: bukóličnim
TOŽILNIK: bukólične
MESTNIK: pri bukóličnih
ORODNIK: z bukóličnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bukólično
RODILNIK: bukóličnega
DAJALNIK: bukóličnemu
TOŽILNIK: bukólično
MESTNIK: pri bukóličnem

ORODNIK: z bukóličnim
dvojina
 IMENOVNIK: bukólični
 RODILNIK: bukóličnih
 DAJALNIK: bukóličnima
 TOŽILNIK: bukólični
 MESTNIK: pri bukóličnih
 ORODNIK: z bukóličnima

množina
 IMENOVNIK: bukólična
 RODILNIK: bukóličnih
 DAJALNIK: bukóličnim
 TOŽILNIK: bukólična
 MESTNIK: pri bukóličnih
 ORODNIK: z bukóličnimi

TONEMSKO

[bukólični]

IPA: [bukò:líʦni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVNIK: bukólični
 RODILNIK: bukóličnega
 DAJALNIK: bukóličnemu
 TOŽILNIK: bukólični

živo bukóličnega

MESTNIK: pri bukóličnem

ORODNIK: z bukóličnim

dvojina

IMENOVNIK: bukólična
 RODILNIK: bukóličnih
 DAJALNIK: bukóličnima
 TOŽILNIK: bukólična
 MESTNIK: pri bukóličnih
 ORODNIK: z bukóličnima

množina

IMENOVNIK: bukólični
 RODILNIK: bukóličnih
 DAJALNIK: bukóličnim
 TOŽILNIK: bukólične
 MESTNIK: pri bukóličnih
 ORODNIK: z bukóličnimi

ženski spol

ednina

IMENOVNIK: bukólična
 RODILNIK: bukólične
 DAJALNIK: bukólični
 TOŽILNIK: bukólično
 MESTNIK: pri bukólični
 ORODNIK: z bukólično

dvojina

IMENOVNIK: bukólični
 RODILNIK: bukóličnih
 DAJALNIK: bukóličnima
 TOŽILNIK: bukólični
 MESTNIK: pri bukóličnih
 ORODNIK: z bukóličnima

množina

IMENOVNIK: bukólične
 RODILNIK: bukóličnih
 DAJALNIK: bukóličnim

TOŽILNIK: bukólične
 MESTNIK: pri bukóličnih
 ORODNIK: z bukóličnimi

srednji spol

ednina

IMENOVNIK: bukólično
 RODILNIK: bukóličnega
 DAJALNIK: bukóličnemu
 TOŽILNIK: bukólično
 MESTNIK: pri bukóličnem
 ORODNIK: z bukóličnim

dvojina

IMENOVNIK: bukólični
 RODILNIK: bukóličnih
 DAJALNIK: bukóličnima
 TOŽILNIK: bukólični
 MESTNIK: pri bukóličnih
 ORODNIK: z bukóličnima

množina

IMENOVNIK: bukólična
 RODILNIK: bukóličnih
 DAJALNIK: bukóličnim
 TOŽILNIK: bukólična
 MESTNIK: pri bukóličnih
 ORODNIK: z bukóličnimi

IZVOR

prevzeto iz nem. *bukolisch*, glej ↑bukolika

bukólika bukólike samostalnik ženskega spola

[bukólika]

POMEN

1. iz literarne vede pesem, motiv, ki prikazuje idealizirano, preprosto življenje pastirjev, prebivalcev podeželja

- Z delom se približuje svetu *bukolik*, favnov, aktov, bakhantinj in eksotičnih likov.
- Pastoral ali *bukolika*, imenovana tudi arkadično ali pastirsko pesništvo, je eden najstarejših književnih žanrov in izvira iz antične Grčije.

2. privzdignjeno idealizirana podeželska pokrajina

- Pokrajina spominja na *bukoliko* osrednje Anglije.
- Danes je to idilično zaspana vasica, žlahtna poosebljena *bukolika*.
- Župan ima očitno rad *bukoliko* in pravcato zeleno idilo okoli svojega doma.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bukólika]

IPA: [bu'ko:lika]

ednina

IMENOVNIK: bukólika
 RODILNIK: bukólike
 DAJALNIK: bukóliki
 TOŽILNIK: bukóliko
 MESTNIK: pri bukóliki
 ORODNIK: z bukóliko

dvojina

IMENOVALNIK: bukóliki
RODILNIK: bukólik
DAJALNIK: bukólik**ama**
TOŽILNIK: bukóliki
MESTNIK: pri bukólik**ah**
ORODNIK: z bukólik**ama**

množina

IMENOVALNIK: bukólike
RODILNIK: bukólik
DAJALNIK: bukólik**am**
TOŽILNIK: bukólike
MESTNIK: pri bukólik**ah**
ORODNIK: z bukólik**ami**

TONEMSKO

[bukólika]

IPA: [bukò:líka]

ednina

IMENOVALNIK: bukólika
RODILNIK: bukólike
DAJALNIK: bukóliki
TOŽILNIK: bukóliko
MESTNIK: pri bukóliki
ORODNIK: z bukóliko

dvojina

IMENOVALNIK: bukóliki
RODILNIK: bukólik
DAJALNIK: bukólik**ama**
TOŽILNIK: bukóliki
MESTNIK: pri bukólik**ah**
ORODNIK: z bukólik**ama**

množina

IMENOVALNIK: bukólike
RODILNIK: bukólik
DAJALNIK: bukólik**am**
TOŽILNIK: bukólike
MESTNIK: pri bukólik**ah**
ORODNIK: z bukólik**ami**

IZVOR

prevzeto prek nem. *Bukolika* in lat. *bucolica* iz gr. (*tà*) *boukoliká* 'pastirske (pesmi)' iz *boukolós* 'pastir'

C¹ simbol

POMEN

simbol za enoto *kulon*, *coulomb*

▪ Povprečna skupna količina naboja, ki se sprosti ob atmosferskih razelektritvah, znaša okoli 10 C.

IZVOR

prevzeto iz sodobnih evropskih jezikov; krajšava za ↑coulomb

C² simbol

POMEN

simbol za kemijski element *ogljik*

▪ Masa ogljikovega atoma C je približno 12-krat večja od mase vodikovega atoma.

IZVOR

prevzeto iz nlat. C, simbola za element ↑ogljik, lat. *carbo* 'ogljje'

càk; in **ck** medmet

POMEN

1. navadno ponovljeno posnema zvok pri rezanju, sekljanju

▪ In potem je spet zarezal v klobaso, *cak, cak, cak* je delal nož.

2. ponazarja hitro, nenadno dejanje, ki mu navadno sledi konec, dokončanje česa

▪ Nehal je kaditi. Kar tako, *cak*, zjutraj ni več prižgal.

▪ Najmanj dva oblaka sta se morala utrgati nad mestom, Savinja je bila takšna, da se nam je vsem slabo pisalo, potem pa kar naenkrat *cak!*

▪ Punca se je spomnila samo še enega prijema: kako se vržeš napadalcu pod noge in mu izpahneš nogo v kolenu. *Cak!*

IZVOR

verjetno imitativna beseda, ki ponazarja hitro, silovito potezo, rezanje, tako kot hrv., srb. *càk*, ki ponazarja rezanje z nožem, sekanje s sekiro, nem. *zack*, ki ponazarja silovito, ostro potezo (morda v zvezi s *Zacken* 'konica, zobec, rogelj' neznanega izvora), polj. *ciach*, ki ponazarja hitro dejanje

Cefizelj Cefizlja samostalnik moškega spola

[cefizəl]

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[cefizəl]

IPA: [tse^hfi:zəl]

ednina

IMENOVALNIK: Cefizelj

RODILNIK: Cefizlja

DAJALNIK: Cefizlju

TOŽILNIK: Cefizlja

MESTNIK: pri Cefizlju

ORODNIK: s Cefizljem

dvojina

IMENOVALNIK: Cefizlja

RODILNIK: Cefizljev

DAJALNIK: Cefizljema

TOŽILNIK: Cefizlja

MESTNIK: pri Cefizljih

ORODNIK: s Cefizljema

množina

IMENOVALNIK: Cefizlji

RODILNIK: Cefizljev

DAJALNIK: Cefizljem

TOŽILNIK: Cefizlje

MESTNIK: pri Cefizljih

ORODNIK: s Cefizlji

TONEMSKO

[cefizəl]

IPA: [tsefi:zəl]

ednina

IMENOVALNIK: Cefizelj

RODILNIK: Cefizlja

DAJALNIK: Cefizlju

TOŽILNIK: Cefizlja

MESTNIK: pri Cefizlju

ORODNIK: s Cefizljem

dvojina

IMENOVALNIK: Cefizlja

RODILNIK: Cefizljev tudi Cefizljev

DAJALNIK: Cefizljema

TOŽILNIK: Cefizlja

MESTNIK: pri Cefizljih tudi pri Cefizljih

ORODNIK: s Cefizljema

množina

IMENOVALNIK: Cefizlji

RODILNIK: Cefizljev tudi Cefizljev

DAJALNIK: Cefizljem

TOŽILNIK: Cefizlje

MESTNIK: pri Cefizljih tudi pri Cefizljih

ORODNIK: s Cefizlji tudi s Cefizlji

FRAZEOLOGIJA

Hop, Cefizelj!

Hop, Cefizelj, pa te imam!

uporablja se, ko govorec želi opozoriti na nepričakovano, presenetljivo odkritje; uporablja se, ko govorec koga nepričakovano zaloti pri kakem prepovedanem, nemoralnem dejanju

- Inženir se je pridušal, da so med preiskavo posneli vrsto fotografij, na katerih so ostanki letala. *Hop, Cefizelj!* Teh obljubljenih fotk ni videl nihče!
- Skozi večji labirint predpisov in oznak se prebija voznik, več je možnosti, da kaj spregleda in plača kazni. Tam pa – *hop, Cefizelj, pa te imam* – ga začopati organ in mu zdeklamira, da ga je na ravnem odseku ujel na laser.

IZVOR

po istoimenski literarni osebi iz zbirke humoresk *Butalci* Frana Milčinskega

charleston charlestona samostalnik moškega spola

[čarlston] in [čarəlston]

POMEN

hitrejši ples v štiricetrtnem taktu, za katerega je značilno hitro obračanje kolen navzven in navznoter, po izvoru iz Severne Amerike

- Swing so v dvajsetih in tridesetih letih prejšnjega stoletja oblikovali iz starih ritualnih gibov solo plesov, kot je na primer *charleston*.
- Na oblačilih so se rese pojavile v dvajsetih letih prejšnjega stoletja, ko je svet obnorel nov ples *charleston*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[čarlston]

IPA: [ˈtʃa:rlstɒn]

ednina

IMENOVALNIK: [čarlston]

RODILNIK: [čarlstona]

DAJALNIK: [čarlstonu]

TOŽILNIK: [čarlston]

MESTNIK: [pri čarlstonu]

ORODNIK: [s čarlstonom]

dvojina

IMENOVALNIK: [čarlstona]

RODILNIK: [čarlstonou]

DAJALNIK: [čarlstonoma]

TOŽILNIK: [čarlstona]

MESTNIK: [pri čarlstonih]

ORODNIK: [s čarlstonoma]

množina

IMENOVALNIK: [čarlstoni]

RODILNIK: [čarlstonou]

DAJALNIK: [čarlstonom]

TOŽILNIK: [čarlstone]

MESTNIK: [pri čarlstonih]

ORODNIK: [s čarlstoni]

in

[čarəlston]

IPA: [ˈtʃa:rəlstɒn]

ednina

IMENOVALNIK: [čarəlston]

RODILNIK: [čarəlstona]

DAJALNIK: [čarəlstonu]

TOŽILNIK: [čarəlston]

MESTNIK: [pri čarəlstonu]

ORODNIK: [s čarəlstonom]

dvojina

IMENOVALNIK: [čarəlstona]

RODILNIK: [čarəlstonou]

DAJALNIK: [čarəlstonoma]

TOŽILNIK: [čarəlstona]

MESTNIK: [pri čarəlstonih]

ORODNIK: [s čarəlstonoma]

množina

IMENOVALNIK: [čarəlstoni]

RODILNIK: [čarəlstonou]

DAJALNIK: [čarəlstonom]

TOŽILNIK: [čarəlstone]

MESTNIK: [pri čarəlstonih]

ORODNIK: [s čarəlstoni]

TONEMSKO

[čarlston]

IPA: [ˈtʃa:rlstɒn]

ednina

IMENOVALNIK: [čarlston]

RODILNIK: [čarlstona]

DAJALNIK: [čarlstonu]

TOŽILNIK: [čarlston]

MESTNIK: [pri čarlstonu]
ORODNIK: [s čarlstonom]

dvojina

IMENOVALNIK: [čarlstona]
RODILNIK: [čarlstonou]
DAJALNIK: [čarlstonoma]
TOŽILNIK: [čarlstona]
MESTNIK: [pri čarlstonih]
ORODNIK: [s čarlstonoma]

množina

IMENOVALNIK: [čarlstoni]
RODILNIK: [čarlstonou]
DAJALNIK: [čarlstonom]
TOŽILNIK: [čarlstone]
MESTNIK: [pri čarlstonih]
ORODNIK: [s čarlstoni]

in

[čarəlston]
IPA: [tʃɑːrəlstɒn]

ednina

IMENOVALNIK: [čarəlston]
RODILNIK: [čarəlstonu]
DAJALNIK: [čarəlstonu]
TOŽILNIK: [čarəlston]
MESTNIK: [pri čarəlstonu]
ORODNIK: [s čarəlstonom]

dvojina

IMENOVALNIK: [čarəlstona]
RODILNIK: [čarəlstonou]
DAJALNIK: [čarəlstonoma]
TOŽILNIK: [čarəlstona]
MESTNIK: [pri čarəlstonih]
ORODNIK: [s čarəlstonoma]

množina

IMENOVALNIK: [čarəlstoni]
RODILNIK: [čarəlstonou]
DAJALNIK: [čarəlstonom]
TOŽILNIK: [čarəlstone]
MESTNIK: [pri čarəlstonih]
ORODNIK: [s čarəlstoni]

IZVOR

prevzeto iz angl. *charleston*, po imenu severnoameriškega pristaniškega mesta *Charleston*

chutney chutneyja; in **čátni** samostalnik moškega spola

[čátni]

POMEN

gosta, navadno močno začinjena sladko-kisla omaka, pomaka iz zelenjave, sadja in začimb, po izvoru iz Indije

- Zelo znan je mangov *chutney*, ki spominja na marmelado, a je močno začinjen.
- Meso postrezite s *chutneyjem* in po želji okrasite s peteršiljem.
- Gamberi z omako *chutney* iz ananasa in manga so močno začinjena eksotična jed.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[čátni]

IPA: [tʃɑːtni]

ednina

IMENOVALNIK: [čátni]
RODILNIK: [čátnija]
DAJALNIK: [čátniju]
TOŽILNIK: [čátni]
MESTNIK: [pri čátniju]
ORODNIK: [s čátnijem]

dvojina

IMENOVALNIK: [čátnija]
RODILNIK: [čátnijeu]
DAJALNIK: [čátnijema]
TOŽILNIK: [čátnija]
MESTNIK: [pri čátnijih]
ORODNIK: [s čátnijema]

množina

IMENOVALNIK: [čátniji]
RODILNIK: [čátnijeu]
DAJALNIK: [čátnijem]
TOŽILNIK: [čátnije]
MESTNIK: [pri čátnijih]
ORODNIK: [s čátniji]

TONEMSKO

[čátni]

IPA: [tʃɑːtni]

ednina

IMENOVALNIK: [čátni]
RODILNIK: [čátnija]
DAJALNIK: [čátniju]
TOŽILNIK: [čátni]
MESTNIK: [pri čátniju]
ORODNIK: [s čátnijem]

dvojina

IMENOVALNIK: [čátnija]
RODILNIK: [čátnijeu]
DAJALNIK: [čátnijema]
TOŽILNIK: [čátnija]
MESTNIK: [pri čátnijih]
ORODNIK: [s čátnijema]

množina

IMENOVALNIK: [čátniji]
RODILNIK: [čátnijeu]
DAJALNIK: [čátnijem]
TOŽILNIK: [čátnije]
MESTNIK: [pri čátnijih]
ORODNIK: [s čátniji]

IZVOR

prevzeto prek angl. iz hind. *caṭnī* iz *cāṭ* 'okusna jed'

cígumígu cígumíguja; in **cígu mígu** samostalnik moškega spola

[cígumígu]

POMEN

1. slabšalno neposlušljiva glasba

- Njena glasba je navaden *cigumigu*.

- Če je na sporedu kakšen sodoben *cigumigu*, lahko dirigira sveti Peter, pa ne bom poslušal.
- Da bi jo jaz poslušala in še plačala zraven? Buahaha! Naj ona plača meni toliko denarja za pol ure poslušanja njenega *cigumiguja*.

2. neformalno, evfemistično **spolni odnos, zlasti zunaj ustaljenega razmerja**

- Za vsak vajin *cigumigu* mi je sproti povedala.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[cígumígu]

IPA: ['tsi:gu'mi:gu]

ednina

IMENOVALNIK: cígumígu

RODILNIK: cígumíguja

DAJALNIK: cígumíguju

TOŽILNIK: cígumígu

MESTNIK: pri cígumíguju

ORODNIK: s cígumígujem

dvojina

IMENOVALNIK: cígumíguja

RODILNIK: cígumígujev

DAJALNIK: cígumígujema

TOŽILNIK: cígumíguja

MESTNIK: pri cígumígujih

ORODNIK: s cígumígujema

množina

IMENOVALNIK: cígumíguji

RODILNIK: cígumígujev

DAJALNIK: cígumígujem

TOŽILNIK: cígumíguje

MESTNIK: pri cígumígujih

ORODNIK: s cígumíguji

TONEMSKO

[cîgumîgu]

IPA: [tsí:gù'mí:gù]

ednina

IMENOVALNIK: cîgumîgu

RODILNIK: cîgumîguja

DAJALNIK: cîgumîguju

TOŽILNIK: cîgumîgu

MESTNIK: pri cîgumîguju

ORODNIK: s cîgumîgujem

dvojina

IMENOVALNIK: cîgumîguja

RODILNIK: cîgumîgujev

DAJALNIK: cîgumîgujema

TOŽILNIK: cîgumîguja

MESTNIK: pri cîgumîgujih

ORODNIK: s cîgumîgujema

množina

IMENOVALNIK: cîgumîguji

RODILNIK: cîgumîgujev

DAJALNIK: cîgumîgujem

TOŽILNIK: cîgumîguje

MESTNIK: pri cîgumîgujih

ORODNIK: s cîgumîguji

IZVOR

↑cigu migu

cígu mígu cígu míguja; in **cígumígu** samostalnik moškega spola

[cígú mígu]

POMEN

slabšalno **neposlušljiva glasba**

- Če so že tile singli taka mlačna voda, kakšen *cigu migu* je potem šele vse ostalo.

- Tako lepo je slišati še kaj, kar ni *cigu migu* z blond frizuro, kilo make-upa in frajtonarico.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[cígu mígu]

IPA: ['tsi:gu 'mi:gu]

ednina

IMENOVALNIK: cígu mígu

RODILNIK: cígu míguja

DAJALNIK: cígu míguju

TOŽILNIK: cígu mígu

MESTNIK: pri cígu míguju

ORODNIK: s cígu mígujem

dvojina

IMENOVALNIK: cígu míguja

RODILNIK: cígu mígujev

DAJALNIK: cígu mígujema

TOŽILNIK: cígu míguja

MESTNIK: pri cígu mígujih

ORODNIK: s cígu mígujema

množina

IMENOVALNIK: cígu míguji

RODILNIK: cígu mígujev

DAJALNIK: cígu mígujem

TOŽILNIK: cígu míguje

MESTNIK: pri cígu mígujih

ORODNIK: s cígu míguji

TONEMSKO

[cîgu mîgu]

IPA: [tsí:gù mí:gù]

ednina

IMENOVALNIK: cîgu mîgu

RODILNIK: cîgu mîguja

DAJALNIK: cîgu mîguju

TOŽILNIK: cîgu mîgu

MESTNIK: pri cîgu mîguju

ORODNIK: s cîgu mîgujem

dvojina

IMENOVALNIK: cîgu mîguja

RODILNIK: cîgu mîgujev

DAJALNIK: cîgu mîgujema

TOŽILNIK: cîgu mîguja

MESTNIK: pri cîgu mîgujih

ORODNIK: s cîgu mîgujema

množina

IMENOVALNIK: cîgu mîguji

RODILNIK: cîgu mîgujev

DAJALNIK: cîgu mîgujem

TOŽILNIK: cîgu mîguje

MESTNIK: pri cîgu mîgujih
ORODNIK: s cîgu mîguji

IZVOR

verjetno prevzeto iz naslova pesmi jidiš *Tsigele-migele*, dobesedno 'Kozica kozičica', in naslonjeno na narečni izgovor preteklih tvornih deležnikov glagolov *cigati* 'gosti na godalo' (iz nem. *ziehen*) in *migati* v pomenu 'plesati'

čárdaš čárdaša samostalnik moškega spola

[čárdaš]

POMEN

1. ples v dvočetrtinskem ali štiričetrtinskem taktu s počasnejšim uvodom in hitrejšim nadaljevanjem, po izvoru iz Madžarske

- Odplesali so svatbene gorenjske ples in *čárdaš*.
- Sotiš in šamarjanka se še vedno plešeta skoraj na vsaki prekmurski gostiji, seveda pa tudi brez *čárdaša* ne gre, saj živimo blizu meje z Madžarsko.

1.1. skladba, glasba za ta ples

- Arija v nekaterih odtenkih spominja na melos počasnega madžarskega *čárdaša*.
- Pester repertoar kvinteta združuje dela klasične, sodobne in popularne glasbe s poudarkom na argentinskem tangu Astorja Piazzolle ter madžarskem *čárdašu*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[čárdaš]

IPA: [ˈtʃaːrdaʃ]

ednina

IMENOVNIK: čárdaš

RODILNIK: čárdaša

DAJALNIK: čárdašu

TOŽILNIK: čárdaš

MESTNIK: pri čárdašu

ORODNIK: s čárdašem

dvojina

IMENOVNIK: čárdaša

RODILNIK: čárdašev

DAJALNIK: čárdašema

TOŽILNIK: čárdaša

MESTNIK: pri čárdaših

ORODNIK: s čárdašema

množina

IMENOVNIK: čárdaši

RODILNIK: čárdašev

DAJALNIK: čárdašem

TOŽILNIK: čárdaše

MESTNIK: pri čárdaših

ORODNIK: s čárdaši

TONEMSKO

[čárdaš]

IPA: [ˈtʃaːrdaʃ]

ednina

IMENOVNIK: čárdaš

RODILNIK: čárdaša

DAJALNIK: čárdašu

TOŽILNIK: čárdaš

MESTNIK: pri čárdašu

ORODNIK: s čárdašem

dvojina

IMENOVNIK: čárdaša

RODILNIK: čárdašev

DAJALNIK: čárdašema

TOŽILNIK: čárdaša

MESTNIK: pri čárdaših

ORODNIK: s čárdašema

množina

IMENOVNIK: čárdaši

RODILNIK: čárdašev

DAJALNIK: čárdašem

TOŽILNIK: čárdaše

MESTNIK: pri čárdaših

ORODNIK: s čárdaši

FRAZEOLOGIJA

dežela čárdaša

Madžarska

- Vaterpolisti iz *dežele čárdaša* so veljali za enega favoritov turnirja.

IZVOR

prevzeto iz madž. *csárdás*, iz *csárda* 'obcestna krčma'

čátni čátnija; in **chutney** samostalnik moškega spola

[čátni]

POMEN

gosta, navadno močno začinjena sladko-kisla omaka, pomaka iz zelenjave, sadja in začimb, po izvoru iz Indije

- Koriander s svojo izrazito aromo pripomore k pikantnosti indijskih *čátnijev* in mehiških omak.
- Kozarce, napolnjene s *čátniji*, zapremo z nerjavečimi pokrovčki z navojem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[čátni]

IPA: [ˈtʃaːtni]

ednina

IMENOVNIK: čátni

RODILNIK: čátnija

DAJALNIK: čátniju

TOŽILNIK: čátni

MESTNIK: pri čátniju

ORODNIK: s čátnijem

dvojina

IMENOVNIK: čátnija

RODILNIK: čátnijev

DAJALNIK: čátnijema

TOŽILNIK: čátnija

MESTNIK: pri čátnijih

ORODNIK: s čátnijema

množina

IMENOVALNIK: čátniji
RODILNIK: čátnijev
DAJALNIK: čátnijem
TOŽILNIK: čátnije
MESTNIK: pri čátnijih
ORODNIK: s čátniji

TONEMSKO

[čátni]

IPA: [tʃá:tni]

ednina

IMENOVALNIK: čátni
RODILNIK: čátnija
DAJALNIK: čátniju
TOŽILNIK: čátni
MESTNIK: pri čátniju
ORODNIK: s čátnijem

dvojina

IMENOVALNIK: čátnija
RODILNIK: čátnijev
DAJALNIK: čátnijema
TOŽILNIK: čátnija
MESTNIK: pri čátnijih
ORODNIK: s čátnijema

množina

IMENOVALNIK: čátniji
RODILNIK: čátnijev
DAJALNIK: čátnijem
TOŽILNIK: čátnije
MESTNIK: pri čátnijih
ORODNIK: s čátniji

IZVOR

↑chutney

čáu; glej **čáv** medmet

[čáu]

POMEN

1. tudi podvojeno, neformalno uporablja se, ko govorec pozdravi zlasti znanca, navadno ob slovesu
 - Pa ne jezi se preveč! Se vrnem! Čau!
 - Čau čau, pa pa, je rekla in odšla.
 - »Halo! Kje si?« – »Ej, čau, ravno pri naši maskerki sedim.«
2. kot samostalni neformalen pozdrav zlasti znanca, navadno ob slovesu
 - Pri poslavljanju so v glavnem uporabljali bolj pogovorne izraze, kot so čau, adijo oziroma dijo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[čáu]

IPA: [tʃa:u]

TONEMSKO

[čáu]

IPA: [tʃa:u]

IZVOR

↑ciao

čáv; tudi **čáu** medmet

[čáu]

POMEN

1. tudi podvojeno, neformalno uporablja se, ko govorec pozdravi zlasti znanca, navadno ob slovesu
 - Če boš kdaj kaj potrebovala, me pokliči. Čav!
 - Se še kaj oglasim. Vidva pa uživajta! Čav, čav!
 - Pristopi k meni neznanec in reče: Čav.
2. kot samostalni neformalen pozdrav zlasti znanca, navadno ob slovesu
 - Zakaj se ni poslovila s pozdravom adijo ali čav?

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[čáu]

IPA: [tʃa:u]

TONEMSKO

[čáu]

IPA: [tʃa:u]

IZVOR

↑ciao

čil čila čílo pridevnik

[čil] [číu čila čílo]

POMEN

1. ki ima moč, voljo za dejavno življenje, zlasti v starosti
 - ▶ prisl. + **prid. beseda**
 - dokaj, povsem, razmeroma čil | duhovno, duševno, telesno čil | izjemno, izredno, neverjetno, zelo čil | (še) vedno čil
 - Razveseljivo je, da je pri svojih letih povsem čila, zdrava in prožnega duha, še vedno redno bere.
 - Duhovno in telesno čil 100-letnik je ob ogledu podoživljal posamezne dogodke iz svojega življenja.
 - Kljub letom je izredno čil, saj še vedno kosi travo.
 - ▶ **prid. beseda** + sam. beseda
 - čil devetdesetletnik, stoletnik | čil možakar, upokojenec | čila devetdesetletnica, stoletnica | čila gospa, žena
 - Čili upokojenci vrtnarijo, nabirajo gobe in potujejo.
 - »Čeprav sem že zelo stara, rada živim,« je dejala čila stoletnica.
 - Še vedno čila gospa rada bere in posluša radio, razveselijo pa jo tudi vsakodnevni obiski hčerke.
 - ▶ priredna zveza
 - čil in bister, čil in krepek, čil in vitalen, čil in živahen
 - Je še zelo čila in bistra, le vid ji je opešal.
 - Čeprav je na pragu starosti, je še čil in krepak bolj kot marsikateri mladostnik.
 - Čila in živahna gospa nadvse uživa v družbi in še vedno rada prepeva.

1.1. ki je zdrav, ima voljo za delo, dejavno življenje, zlasti po počitku, okrevanju

► prisl. + **prid. beseda**

spet čil

- Zdaj sem spet *čil* in se na svet trudim gledati pozitivno.
- Čeprav mu je manjkalo še nekaj ur spanca, je izgledal dokaj *čil*.

► priredna zveza

čil in svež

- Po migrenskem napadu je še utrujen in šele po prespani noči spet *čil* in svež.
- Spal je, da se je popoldan zbudil spet *čil* in poln delovne vneme.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[číl] in [číu číla čílo]

IPA: [tʃi:l] in [tʃi:u 'tʃi:la 'tʃi:lo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: číl

določno číli

RODILNIK: čílega

DAJALNIK: čílemu

TOŽILNIK: číl

določno číli

živo čílega

MESTNIK: pri čílem

ORODNIK: s čílim

dvojina

IMENOVALNIK: číla

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílima

TOŽILNIK: číla

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílima

množina

IMENOVALNIK: číli

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílim

TOŽILNIK: číle

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: číla

RODILNIK: číle

DAJALNIK: číli

TOŽILNIK: čílo

MESTNIK: pri číli

ORODNIK: s čílo

dvojina

IMENOVALNIK: číli

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílima

TOŽILNIK: číli

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílima

množina

IMENOVALNIK: číle

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílim

TOŽILNIK: číle

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: čílo

RODILNIK: čílega

DAJALNIK: čílemu

TOŽILNIK: čílo

MESTNIK: pri čílem

ORODNIK: s čílim

dvojina

IMENOVALNIK: číli

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílima

TOŽILNIK: číli

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílima

množina

IMENOVALNIK: číla

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílim

TOŽILNIK: číla

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílimi

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: čílejši

RODILNIK: čílejšega

DAJALNIK: čílejšemu

TOŽILNIK: čílejši

živo čílejšega

MESTNIK: pri čílejšem

ORODNIK: s čílejšim

dvojina

IMENOVALNIK: čílejša

RODILNIK: čílejših

DAJALNIK: čílejšima

TOŽILNIK: čílejša

MESTNIK: pri čílejših

ORODNIK: s čílejšima

množina

IMENOVALNIK: čílejši

RODILNIK: čílejših

DAJALNIK: čílejšim

TOŽILNIK: čílejše

MESTNIK: pri čílejših

ORODNIK: s čílejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: čílejša

RODILNIK: čílejše

DAJALNIK: čílejši

TOŽILNIK: čílejšo

MESTNIK: pri čílejši

ORODNIK: s čílejšo

dvojina

IMENOVALNIK: čílejši
RODILNIK: čílejših
DAJALNIK: čílejšima
TOŽILNIK: čílejši
MESTNIK: pri čílejših
ORODNIK: s čílejšima

množina

IMENOVALNIK: čílejše
RODILNIK: čílejših
DAJALNIK: čílejšim
TOŽILNIK: čílejše
MESTNIK: pri čílejših
ORODNIK: s čílejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: čílejše
RODILNIK: čílejšega
DAJALNIK: čílejšemu
TOŽILNIK: čílejše
MESTNIK: pri čílejšem
ORODNIK: s čílejšim

dvojina

IMENOVALNIK: čílejši
RODILNIK: čílejših
DAJALNIK: čílejšima
TOŽILNIK: čílejši
MESTNIK: pri čílejših
ORODNIK: s čílejšima

množina

IMENOVALNIK: čílejša
RODILNIK: čílejših
DAJALNIK: čílejšim
TOŽILNIK: čílejša
MESTNIK: pri čílejših
ORODNIK: s čílejšimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj číl

ženski spol

EDNINA: bòlj číla

srednji spol

EDNINA: bòlj čílo

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjčílejši in nájčílejši
RODILNIK: nàjčílejšega in nájčílejšega
DAJALNIK: nàjčílejšemu in nájčílejšemu
TOŽILNIK: nàjčílejši in nájčílejši
živo nàjčílejšega in nájčílejšega
MESTNIK: pri nàjčílejšem in pri nájčílejšem
ORODNIK: z nàjčílejšim in z nájčílejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nàjčílejša in nájčílejša
RODILNIK: nàjčílejših in nájčílejših
DAJALNIK: nàjčílejšima in nájčílejšima
TOŽILNIK: nàjčílejša in nájčílejša
MESTNIK: pri nàjčílejših in pri nájčílejših
ORODNIK: z nàjčílejšima in z nájčílejšima

množina

IMENOVALNIK: nàjčílejši in nájčílejši
RODILNIK: nàjčílejših in nájčílejših
DAJALNIK: nàjčílejšim in nájčílejšim
TOŽILNIK: nàjčílejše in nájčílejše
MESTNIK: pri nàjčílejših in pri nájčílejših
ORODNIK: z nàjčílejšimi in z nájčílejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjčílejša in nájčílejša
RODILNIK: nàjčílejše in nájčílejše
DAJALNIK: nàjčílejši in nájčílejši
TOŽILNIK: nàjčílejšo in nájčílejšo
MESTNIK: pri nàjčílejši in pri nájčílejši
ORODNIK: z nàjčílejšo in z nájčílejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nàjčílejši in nájčílejši
RODILNIK: nàjčílejših in nájčílejših
DAJALNIK: nàjčílejšima in nájčílejšima
TOŽILNIK: nàjčílejši in nájčílejši
MESTNIK: pri nàjčílejših in pri nájčílejših
ORODNIK: z nàjčílejšima in z nájčílejšima

množina

IMENOVALNIK: nàjčílejše in nájčílejše
RODILNIK: nàjčílejših in nájčílejših
DAJALNIK: nàjčílejšim in nájčílejšim
TOŽILNIK: nàjčílejše in nájčílejše
MESTNIK: pri nàjčílejših in pri nájčílejših
ORODNIK: z nàjčílejšimi in z nájčílejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjčílejše in nájčílejše
RODILNIK: nàjčílejšega in nájčílejšega
DAJALNIK: nàjčílejšemu in nájčílejšemu
TOŽILNIK: nàjčílejše in nájčílejše
MESTNIK: pri nàjčílejšem in pri nájčílejšem
ORODNIK: z nàjčílejšim in z nájčílejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nàjčílejši in nájčílejši
RODILNIK: nàjčílejših in nájčílejših
DAJALNIK: nàjčílejšima in nájčílejšima
TOŽILNIK: nàjčílejši in nájčílejši
MESTNIK: pri nàjčílejših in pri nájčílejših
ORODNIK: z nàjčílejšima in z nájčílejšima

množina

IMENOVALNIK: nàjčílejša in nájčílejša
RODILNIK: nàjčílejših in nájčílejših
DAJALNIK: nàjčílejšim in nájčílejšim
TOŽILNIK: nàjčílejša in nájčílejša
MESTNIK: pri nàjčílejših in pri nájčílejših
ORODNIK: z nàjčílejšimi in z nájčílejšimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj číl

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj číla

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj čílo

TONEMSKO

[číl] in [číu číla čílo]

IPA: [tʃi:l] in [tʃi:u tʃi:lá tʃi:ló]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: číl

določno číli

RODILNIK: čílega

DAJALNIK: čílemu

TOŽILNIK: číl

določno číli

živo čílega

MESTNIK: pri čílem

ORODNIK: s čílim

dvojina

IMENOVALNIK: číla

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílima

TOŽILNIK: číla

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílima

množina

IMENOVALNIK: číli

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílim

TOŽILNIK: číle

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: číla

RODILNIK: číle

DAJALNIK: číli

TOŽILNIK: čílo

MESTNIK: pri číli

ORODNIK: s čílo

dvojina

IMENOVALNIK: číli

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílima

TOŽILNIK: číli

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílima

množina

IMENOVALNIK: číle

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílim

TOŽILNIK: číle

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: čílo

RODILNIK: čílega

DAJALNIK: čílemu

TOŽILNIK: čílo

MESTNIK: pri čílem

ORODNIK: s čílim

dvojina

IMENOVALNIK: číli

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílima

TOŽILNIK: číli

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílima

množina

IMENOVALNIK: číla

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílim

TOŽILNIK: číla

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílimi

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: čílejši

RODILNIK: čílejšega

DAJALNIK: čílejšem

TOŽILNIK: čílejši

živo čílejšega

MESTNIK: pri čílejšem

ORODNIK: s čílejšim

dvojina

IMENOVALNIK: čílejša

RODILNIK: čílejših

DAJALNIK: čílejšima

TOŽILNIK: čílejša

MESTNIK: pri čílejših

ORODNIK: s čílejšima

množina

IMENOVALNIK: čílejši

RODILNIK: čílejših

DAJALNIK: čílejšim

TOŽILNIK: čílejše

MESTNIK: pri čílejših

ORODNIK: s čílejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: čílejša

RODILNIK: čílejše

DAJALNIK: čílejši

TOŽILNIK: čílejšo

MESTNIK: pri čílejši

ORODNIK: s čílejšo

dvojina

IMENOVALNIK: čílejši

RODILNIK: čílejših

DAJALNIK: čílejšima

TOŽILNIK: čílejši

MESTNIK: pri čílejših

ORODNIK: s čílejšima

množina

IMENOVALNIK: čílejše

RODILNIK: čílejših

DAJALNIK: čílejšim

TOŽILNIK: čílejše

MESTNIK: pri čílejših

ORODNIK: s čílejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: čílejše

RODILNIK: čílejšega

DAJALNIK: čílejšem

TOŽILNIK: čílejše

MESTNIK: pri čílejšem

ORODNIK: s čílejším

dvojina

IMENOVALNIK: čílejši

RODILNIK: čílejših

DAJALNIK: čílejšima

TOŽILNIK: čílejši

MESTNIK: pri čílejših

ORODNIK: s čílejšima

množina

IMENOVALNIK: čílejša

RODILNIK: čílejših

DAJALNIK: čílejšim

TOŽILNIK: čílejša

MESTNIK: pri čílejših

ORODNIK: s čílejšimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj číl

ženski spol

EDNINA: bôlj číla

srednji spol

EDNINA: bôlj čílo

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: năjčílejši in năjčílejši

RODILNIK: năjčílejšega in năjčílejšega

DAJALNIK: năjčílejšemu in năjčílejšemu

TOŽILNIK: năjčílejši in năjčílejši

živo năjčílejšega in năjčílejšega

MESTNIK: pri năjčílejšem in pri năjčílejšem

ORODNIK: z năjčílejšim in z năjčílejšim

dvojina

IMENOVALNIK: năjčílejša in năjčílejša

RODILNIK: năjčílejših in năjčílejših

DAJALNIK: năjčílejšima in năjčílejšima

TOŽILNIK: năjčílejša in năjčílejša

MESTNIK: pri năjčílejših in pri năjčílejših

ORODNIK: z năjčílejšima in z năjčílejšima

množina

IMENOVALNIK: năjčílejši in năjčílejši

RODILNIK: năjčílejših in năjčílejših

DAJALNIK: năjčílejšim in năjčílejšim

TOŽILNIK: năjčílejše in năjčílejše

MESTNIK: pri năjčílejših in pri năjčílejših

ORODNIK: z năjčílejšimi in z năjčílejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: năjčílejša in năjčílejša

RODILNIK: năjčílejše in năjčílejše

DAJALNIK: năjčílejši in năjčílejši

TOŽILNIK: năjčílejšo in năjčílejšo

MESTNIK: pri năjčílejši in pri năjčílejši

ORODNIK: z năjčílejšo in z năjčílejšo

dvojina

IMENOVALNIK: năjčílejši in năjčílejši

RODILNIK: năjčílejših in năjčílejših

DAJALNIK: năjčílejšima in năjčílejšima

TOŽILNIK: năjčílejši in năjčílejši

MESTNIK: pri năjčílejših in pri năjčílejših

ORODNIK: z năjčílejšima in z năjčílejšima

množina

IMENOVALNIK: năjčílejše in năjčílejše

RODILNIK: năjčílejših in năjčílejših

DAJALNIK: năjčílejšim in năjčílejšim

TOŽILNIK: năjčílejše in năjčílejše

MESTNIK: pri năjčílejših in pri năjčílejših

ORODNIK: z năjčílejšimi in z năjčílejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: năjčílejše in năjčílejše

RODILNIK: năjčílejšega in năjčílejšega

DAJALNIK: năjčílejšemu in năjčílejšemu

TOŽILNIK: năjčílejše in năjčílejše

MESTNIK: pri năjčílejšem in pri năjčílejšem

ORODNIK: z năjčílejšim in z năjčílejšim

dvojina

IMENOVALNIK: năjčílejši in năjčílejši

RODILNIK: năjčílejših in năjčílejših

DAJALNIK: năjčílejšima in năjčílejšima

TOŽILNIK: năjčílejši in năjčílejši

MESTNIK: pri năjčílejših in pri năjčílejših

ORODNIK: z năjčílejšima in z năjčílejšima

množina

IMENOVALNIK: năjčílejša in năjčílejša

RODILNIK: năjčílejših in năjčílejših

DAJALNIK: năjčílejšim in năjčílejšim

TOŽILNIK: năjčílejša in năjčílejša

MESTNIK: pri năjčílejših in pri năjčílejših

ORODNIK: z năjčílejšimi in z năjčílejšimi

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: năjbolj in năjbolj číl

ženski spol

EDNINA: năjbolj in năjbolj číla

srednji spol

EDNINA: năjbolj in năjbolj čílo

in

[číl] in [čîu číla čílo]

IPA: [tʃí:l] in [tʃí:u tʃí:lá tʃí:ló]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: číl

določno číli

RODILNIK: čílega

DAJALNIK: čílemu

TOŽILNIK: číl

določno číli

živo čílega

MESTNIK: pri čílem

ORODNIK: s čílim

dvojina

IMENOVALNIK: číla

RODILNIK: čílih

DAJALNIK: čílima

TOŽILNIK: číla

MESTNIK: pri čílih

ORODNIK: s čílima

množina

IMENOVALNIK: číli
 RODILNIK: čílih
 DAJALNIK: čílim
 TOŽILNIK: číle
 MESTNIK: pri čílih
 ORODNIK: s čílimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: číla
 RODILNIK: číle
 DAJALNIK: číli
 TOŽILNIK: čílo
 MESTNIK: pri číli
 ORODNIK: s čílo

dvojina

IMENOVALNIK: číli
 RODILNIK: čílih
 DAJALNIK: čílima
 TOŽILNIK: číli
 MESTNIK: pri čílih
 ORODNIK: s čílima

množina

IMENOVALNIK: číle
 RODILNIK: čílih
 DAJALNIK: čílim
 TOŽILNIK: číle
 MESTNIK: pri čílih
 ORODNIK: s čílimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: čílo
 RODILNIK: čílega
 DAJALNIK: čílemu
 TOŽILNIK: čílo
 MESTNIK: pri čílem
 ORODNIK: s čílim

dvojina

IMENOVALNIK: číli
 RODILNIK: čílih
 DAJALNIK: čílima
 TOŽILNIK: číli
 MESTNIK: pri čílih
 ORODNIK: s čílima

množina

IMENOVALNIK: číla
 RODILNIK: čílih
 DAJALNIK: čílim
 TOŽILNIK: číla
 MESTNIK: pri čílih
 ORODNIK: s čílimi

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol**ednina**

IMENOVALNIK: čílejši
 RODILNIK: čílejšega
 DAJALNIK: čílejšemu
 TOŽILNIK: čílejši
 živo čílejšega
 MESTNIK: pri čílejšem
 ORODNIK: s čílejšim

dvojina

IMENOVALNIK: čílejša
 RODILNIK: čílejših
 DAJALNIK: čílejšima
 TOŽILNIK: čílejša
 MESTNIK: pri čílejših
 ORODNIK: s čílejšima

množina

IMENOVALNIK: čílejši
 RODILNIK: čílejših
 DAJALNIK: čílejšim
 TOŽILNIK: čílejše
 MESTNIK: pri čílejših
 ORODNIK: s čílejšimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: čílejša
 RODILNIK: čílejše
 DAJALNIK: čílejši
 TOŽILNIK: čílejšo
 MESTNIK: pri čílejši
 ORODNIK: s čílejšo

dvojina

IMENOVALNIK: čílejši
 RODILNIK: čílejših
 DAJALNIK: čílejšima
 TOŽILNIK: čílejši
 MESTNIK: pri čílejših
 ORODNIK: s čílejšima

množina

IMENOVALNIK: čílejše
 RODILNIK: čílejših
 DAJALNIK: čílejšim
 TOŽILNIK: čílejše
 MESTNIK: pri čílejših
 ORODNIK: s čílejšimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: čílejše
 RODILNIK: čílejšega
 DAJALNIK: čílejšemu
 TOŽILNIK: čílejše
 MESTNIK: pri čílejšem
 ORODNIK: s čílejšim

dvojina

IMENOVALNIK: čílejši
 RODILNIK: čílejših
 DAJALNIK: čílejšima
 TOŽILNIK: čílejši
 MESTNIK: pri čílejših
 ORODNIK: s čílejšima

množina

IMENOVALNIK: čílejša
 RODILNIK: čílejših
 DAJALNIK: čílejšim
 TOŽILNIK: čílejša
 MESTNIK: pri čílejših
 ORODNIK: s čílejšimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj číl

ženski spol

EDNINA: bôlj číla

srednji spol

EDNINA: bôlj čílo

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjčílejši in nâjčílejši

RODILNIK: nâjčílejšega in nâjčílejšega

DAJALNIK: nâjčílejšemu in nâjčílejšemu

TOŽILNIK: nâjčílejši in nâjčílejši

živo nâjčílejšega in nâjčílejšega

MESTNIK: pri nâjčílejšem in pri nâjčílejšem

ORODNIK: z nâjčílejšimi in z nâjčílejšimi

dvojina

IMENOVALNIK: nâjčílejša in nâjčílejša

RODILNIK: nâjčílejših in nâjčílejših

DAJALNIK: nâjčílejšima in nâjčílejšima

TOŽILNIK: nâjčílejša in nâjčílejša

MESTNIK: pri nâjčílejših in pri nâjčílejših

ORODNIK: z nâjčílejšima in z nâjčílejšima

množina

IMENOVALNIK: nâjčílejši in nâjčílejši

RODILNIK: nâjčílejših in nâjčílejših

DAJALNIK: nâjčílejšim in nâjčílejšim

TOŽILNIK: nâjčílejše in nâjčílejše

MESTNIK: pri nâjčílejših in pri nâjčílejših

ORODNIK: z nâjčílejšimi in z nâjčílejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjčílejša in nâjčílejša

RODILNIK: nâjčílejše in nâjčílejše

DAJALNIK: nâjčílejši in nâjčílejši

TOŽILNIK: nâjčílejšo in nâjčílejšo

MESTNIK: pri nâjčílejši in pri nâjčílejši

ORODNIK: z nâjčílejšo in z nâjčílejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nâjčílejši in nâjčílejši

RODILNIK: nâjčílejših in nâjčílejših

DAJALNIK: nâjčílejšima in nâjčílejšima

TOŽILNIK: nâjčílejši in nâjčílejši

MESTNIK: pri nâjčílejših in pri nâjčílejših

ORODNIK: z nâjčílejšima in z nâjčílejšima

množina

IMENOVALNIK: nâjčílejše in nâjčílejše

RODILNIK: nâjčílejših in nâjčílejših

DAJALNIK: nâjčílejšim in nâjčílejšim

TOŽILNIK: nâjčílejše in nâjčílejše

MESTNIK: pri nâjčílejših in pri nâjčílejših

ORODNIK: z nâjčílejšimi in z nâjčílejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjčílejše in nâjčílejše

RODILNIK: nâjčílejšega in nâjčílejšega

DAJALNIK: nâjčílejšemu in nâjčílejšemu

TOŽILNIK: nâjčílejše in nâjčílejše

MESTNIK: pri nâjčílejšem in pri nâjčílejšem

ORODNIK: z nâjčílejšimi in z nâjčílejšimi

dvojina

IMENOVALNIK: nâjčílejši in nâjčílejši

RODILNIK: nâjčílejših in nâjčílejših

DAJALNIK: nâjčílejšima in nâjčílejšima

TOŽILNIK: nâjčílejši in nâjčílejši

MESTNIK: pri nâjčílejših in pri nâjčílejših

ORODNIK: z nâjčílejšima in z nâjčílejšima

množina

IMENOVALNIK: nâjčílejša in nâjčílejša

RODILNIK: nâjčílejših in nâjčílejših

DAJALNIK: nâjčílejšim in nâjčílejšim

TOŽILNIK: nâjčílejša in nâjčílejša

MESTNIK: pri nâjčílejših in pri nâjčílejših

ORODNIK: z nâjčílejšimi in z nâjčílejšimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj číl

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj číla

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj čílo

FRAZEOLOGIJA

čil in zdrav

ki je v dobrem fizičnem in psihičnem stanju; ki se dobro fizično in psihično počuti

- Zlatoporočenca sta še vedno číla in zdrava ter še vedno poprimeta za vsa dela na kmetiji.
- Vsak mora sam ugotoviti, koliko energije potrebuje, da ostane číl in zdrav.
- Po uspešni operaciji se spet číla in zdrava vrača na male zaslone.
- Resnično potrebujem počitek, da bi se pozneje vrnil číl in zdrav.

IZVOR

= hrv., srb. čío, star. ukr. čilyj 'zdrav, močan', češ. čilý 'čil, živahen, uren' < pslov. *čilь iz *čiti 'počivati'

d d-ja tudi d samostalnik moškega spola

[dà] in [dé]

POMEN

1. peta črka slovenske abecede

► sam. beseda + **sam. beseda v imenovalniku**

črka d

- Dva do tri dni po mlaju se luna na nebu pojavi v obliki črke *D* in takrat pravimo, da se debeli.

...

- Na spomeniku je napaka, saj je ime kraja napisano z enim samim *d*.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Glasova *d* in *b* sta zveneča zapornika.

2. kar je označeno s črko d, zlasti četrto ali peto mesto v zaporedju

- Moštva iz skupin *C* in *D* so odigrala peti krog.
- Nasprotnik ima v igri vse figure in pritiska po linijah *d* in *g* ter po diagonali *h4–d8*.

3. ton na drugi stopnji C-durove lestvice

- Iz triglasnih kvartnih tambur sta se oblikovali dve uglasitvi: odvisno od strun, ki so uglasene na *e* ali *d*.

- Če v C-duru ton f kromatično zvišamo, postane fis, znižani ton *d* postane des.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dà]

IPA: [də]

ednina

IMENOVALNIK: [dà]

RODILNIK: [dàja]

DAJALNIK: [dàju]

TOŽILNIK: [dà]

MESTNIK: [pri dàju]

ORODNIK: [z dàjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [dàja]

RODILNIK: [dàjeu]

DAJALNIK: [dàjema]

TOŽILNIK: [dàja]

MESTNIK: [pri dàjih]

ORODNIK: [z dàjema]

množina

IMENOVALNIK: [dàji]

RODILNIK: [dàjeu]

DAJALNIK: [dàjem]

TOŽILNIK: [dàje]

MESTNIK: [pri dàjih]

ORODNIK: [z dàji]

in

[dé]

IPA: [de]

ednina

IMENOVALNIK: [dé]

RODILNIK: [dêja]

DAJALNIK: [dêju]

TOŽILNIK: [dé]

MESTNIK: [pri dêju]

ORODNIK: [z dêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [dêja]

RODILNIK: [dêjeu]

DAJALNIK: [dêjema]

TOŽILNIK: [dêja]

MESTNIK: [pri dêjih]

ORODNIK: [z dêjema]

množina

IMENOVALNIK: [dêji]

RODILNIK: [dêjeu]

DAJALNIK: [dêjem]

TOŽILNIK: [dêje]

MESTNIK: [pri dêjih]

ORODNIK: [z dêji]

tudi

[dà]

IPA: [də]

ednina

IMENOVALNIK: [dà]

RODILNIK: [dà]

DAJALNIK: [dà]

TOŽILNIK: [dà]

MESTNIK: [pri dà]

ORODNIK: [z dà]

dvojina

IMENOVALNIK: [dà]

RODILNIK: [dà]

DAJALNIK: [dà]

TOŽILNIK: [dà]

MESTNIK: [pri dà]

ORODNIK: [z dà]

množina

IMENOVALNIK: [dà]

RODILNIK: [dà]

DAJALNIK: [dà]

TOŽILNIK: [dà]

MESTNIK: [pri dà]

ORODNIK: [z dà]

tudi

[dé]

IPA: [de:]

ednina

IMENOVALNIK: [dé]

RODILNIK: [dé]

DAJALNIK: [dé]

TOŽILNIK: [dé]

MESTNIK: [pri dé]

ORODNIK: [z dé]

dvojina

IMENOVALNIK: [dé]

RODILNIK: [dé]

DAJALNIK: [dé]

TOŽILNIK: [dé]

MESTNIK: [pri dé]

ORODNIK: [z dé]

množina

IMENOVALNIK: [dé]

RODILNIK: [dé]

DAJALNIK: [dé]

TOŽILNIK: [dé]

MESTNIK: [pri dé]

ORODNIK: [z dé]

TONEMSKO

[dà]

IPA: [dà]

ednina

IMENOVALNIK: [dà]

RODILNIK: [dàja]

DAJALNIK: [dàju]

TOŽILNIK: [dà]

MESTNIK: [pri dàju]

ORODNIK: [z dàjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [dàja]

RODILNIK: [dàjeu]

DAJALNIK: [dàjema]

TOŽILNIK: [dəja]
MESTNIK: [pri dəjih]
ORODNIK: [z dəjema]

množina

IMENOVALNIK: [dəji]
RODILNIK: [dəjeu]
DAJALNIK: [dəjem]
TOŽILNIK: [dəje]
MESTNIK: [pri dəjih]
ORODNIK: [z dəji]

in

[də]
IPA: [dé:]

ednina

IMENOVALNIK: [də]
RODILNIK: [dəja]
DAJALNIK: [dəju]
TOŽILNIK: [də]
MESTNIK: [pri dəju]
ORODNIK: [z dəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [dəja]
RODILNIK: [dəjeu]
DAJALNIK: [dəjema]
TOŽILNIK: [dəja]
MESTNIK: [pri dəjih]
ORODNIK: [z dəjema]

množina

IMENOVALNIK: [dəji]
RODILNIK: [dəjeu]
DAJALNIK: [dəjem]
TOŽILNIK: [dəje]
MESTNIK: [pri dəjih]
ORODNIK: [z dəji]

tudi

[də]
IPA: [dó]

ednina

IMENOVALNIK: [də]
RODILNIK: [də]
DAJALNIK: [də]
TOŽILNIK: [də]
MESTNIK: [pri də]
ORODNIK: [z də]

dvojina

IMENOVALNIK: [də]
RODILNIK: [də]
DAJALNIK: [də]
TOŽILNIK: [də]
MESTNIK: [pri də]
ORODNIK: [z də]

množina

IMENOVALNIK: [də]
RODILNIK: [də]
DAJALNIK: [də]
TOŽILNIK: [də]

MESTNIK: [pri də]
ORODNIK: [z də]

tudi

[də]
IPA: [dé:]

ednina

IMENOVALNIK: [də]
RODILNIK: [də]
DAJALNIK: [də]
TOŽILNIK: [də]
MESTNIK: [pri də]
ORODNIK: [z də]

dvojina

IMENOVALNIK: [də]
RODILNIK: [də]
DAJALNIK: [də]
TOŽILNIK: [də]
MESTNIK: [pri də]
ORODNIK: [z də]

množina

IMENOVALNIK: [də]
RODILNIK: [də]
DAJALNIK: [də]
TOŽILNIK: [də]
MESTNIK: [pri də]
ORODNIK: [z də]

STALNE ZVEZE

D vitamin

iz biologije, iz farmacije **vsak** od skupine vitaminov ali ta skupina vitaminov, topnih v maščobah, ki se pojavlja zlasti v ribjem olju, nastaja pa tudi v koži pod vplivom sončnih žarkov in s spodbujanjem absorpcije kalcija pozitivno vpliva na kosti; SIN.: iz biologije, iz farmacije D-vitamin, iz biologije, iz farmacije vitamin D

- Pozimi, ko je manj svetlobe, je otrokom in odraslim priporočljiva hrana bogata z *D vitaminom*: ribje olje, mastne ribe, jetra, margarina in rumenjak.
- V koži starejših ljudi se tvori veliko manj *D vitamina* kot pri mlajših.

vitamin D

iz biologije, iz farmacije **vsak** od skupine vitaminov ali ta skupina vitaminov, topnih v maščobah, ki se pojavlja zlasti v ribjem olju, nastaja pa tudi v koži pod vplivom sončnih žarkov in s spodbujanjem absorpcije kalcija pozitivno vpliva na kosti; SIN.: iz biologije, iz farmacije D vitamin, iz biologije, iz farmacije D-vitamin

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Od oktobra do marca, ko je manj sončnih dni, potrebujemo dodatek *vitamina D* za preprečevanje in zdravljenje osteoporoze.
- Omembe vredne količine *vitamina D* so v redkih živilih – v morskih ribah, lososu, jegulji, slaniku, tuni, gobah, rumenjaku in maslu.

- Sonce ugodno vpliva na naše razpoloženje, pomaga organizmu pri tvorbi *vitamina D*, ki je pomemben za okostje.
- Otroci med prvim in tretjim letom starosti so še posebno občutljivi na pomanjkanje *vitamina D*, saj se okostje v tej starosti hitro razvija.
- **sam. beseda v imenovalniku** + glag.
 - *Vitamin D* pomaga pri absorpciji kalcija iz prebavnega trakta in s tem pri preprečevanju oz. zmanjševanju razvoja rahitisa v mladosti in osteoporoze v zrelejših letih.
 - Poleg vsrkavanja kalcija iz črevesja *vitamin D* pospešuje tudi mineralizacijo kostnine in prek ledvic zmanjšuje izločanje kalcija iz telesa.
- glag. + **sam. beseda v tožilniku**
 - Pozimi *vitamin D* dobimo s hrano in prehranskimi dodatki, vendar ga je v hrani zelo malo.
 - Koža je z leti čedalje manj sposobna tvoriti *vitamin D*, ledvice pa težje pretvarjajo vitamin D v aktivni hormon, ki pospeši vsrkavanje kalcija v črevesju.
 - Kot vse mastne ribe tudi sardine vsebujejo *vitamin D*.
- merni prisl. + **sam. beseda v rodilniku**
 - Starejši ljudje, ki ne zaužijejo dovolj *vitamina D*, imajo tudi šibkejšje mišice in hitreje padejo.
- sam. beseda + po + **sam. beseda v mestniku**
 - Povečana potreba po *vitaminu D* je v razvojnem obdobju otrok in mladostnikov, nosečnosti, pri dojenju, starejših ljudeh in tistih, ki se premalo izpostavljajo soncu.
- prid. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**
 - V času, ko je zunaj manj svetlobe, je za otroke in odrasle priporočljiva hrana, bogata z *vitaminom D*.

vitamin D3

iz biologije, iz farmacije vitamin skupine D, ki nastaja v koži pod vplivom sončnih žarkov, pojavlja pa se tudi v ribah, ribjem olju, jetrih, rumenjaku in s spodbujanjem absorpcije kalcija pozitivno vpliva na zdravje kosti

- sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
 - Do pomanjkanja *vitamina D3* pride zaradi slabše tvorbe tega vitamina v koži in zaradi manjše aktivnosti starejših ljudi, ki ne hodijo toliko na sonce.
 - V pretežnem delu Slovenije in Evrope so sončni žarki jeseni in pozimi prešibki za nastanek zadostnih količin *vitamina D3*.
- glag. + **sam. beseda v tožilniku**
 - Koža s pomočjo UVB-žarkov proizvaja *vitamin D3*, ki je bistvenega pomena za utrjevanje kosti, vendar pa je za to potreben le majhen, 15-minutni odmerek sončne svetlobe na dan.
 - Vsaka od naštetih rib vam zagotovi več kot 1000 gramov ribjega olja, ki vsebuje *vitamin D3*, ta pa vpliva na absorpcijo kalcija in fosfatov iz črevesja ter omogoča izkoriščanje fosfatov za tvorbo kosti.

FRAZEOLOGIJA

dan D/d

dan D

dan d

odločilen, ključen, pomemben dan; dan, ko se začne kaj pomembnega, prelomnega ali se izteče rok za kaj

- Srečala sem jih na eni od vaj, deset dni pred »dnevom D«, premiero, torej.
- *Dan D* za oddajo dohodnine je ponedeljek.
- Pričakujeta fantka, ki se ga zelo veselita, in komaj čakata na *dan d*.
- *Dan d* bo ponedeljek, ko bo na sporedu mnogoboj in bodo znani vsi finalisti.

damást damásta samostalnik moškega spola

[damást]

POMEN

enobarvno tkano blago s tkanim dvostranskim svetlečim se vzorcem, navadno za prte, zavese

- sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**
 - Večina trgovcev ponuja namizne prte iz bombaža in *damasta*.
 - Občudoval je dolge zavese iz *damasta*.
 - Kupila sva novo belo posteljnino iz *damasta*.

...

- Opazujem njihova bogata oblačila: *damast* in brokat, oboje v vijoličastih in zelenih odtenkih.
- Beli laneni prti ali taki iz bombažnega *damasta* se običajno uporabljajo za slovesne priložnosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[damást]

IPA: [da'ma:st]

ednina

IMENOVALNIK: damást
 RODILNIK: damásta
 DAJALNIK: damástu
 TOŽILNIK: damást
 MESTNIK: pri damástu
 ORODNIK: z damástom

dvojina

IMENOVALNIK: damásta
 RODILNIK: damástov
 DAJALNIK: damástoma
 TOŽILNIK: damásta
 MESTNIK: pri damástih
 ORODNIK: z damástoma

množina

IMENOVALNIK: damásti
 RODILNIK: damástov
 DAJALNIK: damástom
 TOŽILNIK: damáste
 MESTNIK: pri damástih
 ORODNIK: z damásti

TONEMSKO

[damâst]

IPA: [damá:st]

ednina

IMENOVALNIK: damâst
RODILNIK: damâsta
DAJALNIK: damâstu
TOŽILNIK: damâst
MESTNIK: pri damâstu
ORODNIK: z damâstom

dvojina

IMENOVALNIK: damâsta
RODILNIK: damâstov
DAJALNIK: damâstoma
TOŽILNIK: damâsta
MESTNIK: pri damâstih
ORODNIK: z damâstoma

množina

IMENOVALNIK: damâsti
RODILNIK: damâstov
DAJALNIK: damâstom
TOŽILNIK: damâste
MESTNIK: pri damâstih
ORODNIK: z damâsti

IZVOR

prevzeto prek nem. *Damast* iz it. *damasto*, prvotno 'damaščanski', po mestu Damask v Siriji

dénga dénge samostalnik ženskega spola

[dénga]

POMEN

1. iz medicine virusna bolezen, za katero so značilni vročina, glavobol, bolečine v mišicah, razširjena zlasti v tropskih in subtropskih krajih

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- V Sloveniji smo letos imeli štiri primere *denge* in pet primerov malarije.
- Zelo hud zaplet *denge* je hemoragična mrzlica s šokom.

...

- Leta 1944 so osamili virus, ki povzroča *dengo*.
- *Denga* je običajno brez simptomov ali ima blage simptome, a lahko povzroči tudi visoko vročino, močne glavobole in bruhanje.

1.1. iz medicine virus, ki povzroča to bolezen in ga prenašajo tigrasti komarji

- Pred kratkim so obravnavali dva primera okužb z virusom *denga*.
- Tigrasti komarji, ki lahko prenašajo viruse *denga*, čikunguja in zika, se iz rodne jugovzhodne Azije širijo tudi proti zahodu, vse do Evrope.
- Regionalni zdravstveni organ je dejal, da je bilo ciljno območje zaplinjevanja 150 metrov okoli doma osebe, ki se je med potovanjem okužila z *dengo*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dénga]

IPA: ['de:ŋga]

ednina

IMENOVALNIK: dénga
RODILNIK: dénge
DAJALNIK: déngi
TOŽILNIK: déngo
MESTNIK: pri déngi
ORODNIK: z déngo

dvojina

IMENOVALNIK: déngi
RODILNIK: déng
DAJALNIK: déngama
TOŽILNIK: déngi
MESTNIK: pri déngah
ORODNIK: z déngama

množina

IMENOVALNIK: dénge
RODILNIK: déng
DAJALNIK: déngam
TOŽILNIK: dénge
MESTNIK: pri déngah
ORODNIK: z déngami

TONEMSKO

[dēnga]

IPA: [dé:ŋgà]

ednina

IMENOVALNIK: देंगा
RODILNIK: देंगे
DAJALNIK: देंगी
TOŽILNIK: देंगो
MESTNIK: pri देंगी
ORODNIK: z देंगो

dvojina

IMENOVALNIK: देंगी
RODILNIK: देंग
DAJALNIK: देंगामा
TOŽILNIK: देंगी
MESTNIK: pri देंगाह
ORODNIK: z देंगामा

množina

IMENOVALNIK: देंगे
RODILNIK: देंग
DAJALNIK: देंगाम
TOŽILNIK: देंगे
MESTNIK: pri देंगाह
ORODNIK: z देंगामि

IZVOR

prevzeto prek angl. *dengue* iz špan. *dengue*, iz svahili *dinga*, *denga* 'nenaden krč, napad'

desetílatrazín desetílatrazína samostalnik moškega spola

[desetílatrazín]

POMEN

iz agronomije, iz kemije snov, ki nastane pri razgradnji herbicida atrazina

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Vsebnost *desetilatrazina* v vzorcu vode, odvzetem 6. maja, je znašala 0,14 mikrograma na liter vode.

- Trudijo se za odstranitev *desetilatrazina*, ki je posledica intenzivnega kmetovanja.

...

- V vzorcih so določali 32 pesticidov, največkrat se pojavljata atrazin in *desetilatrazin*.
- Koncentracija razgradnega produkta *desetilatrazina* niha, zato padajočega gibanja na osnovi razpoložljivih meritev ni mogoče z gotovostjo potrditi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[desetilatrazín]

IPA: [dɛsɛ'ti:latra'zi:n]

ednina

IMENOVALNIK: desetilatrazín

RODILNIK: desetilatrazína

DAJALNIK: desetilatrazínu

TOŽILNIK: desetilatrazín

MESTNIK: pri desetilatrazínu

ORODNIK: z desetilatrazínom

dvojina

IMENOVALNIK: desetilatrazína

RODILNIK: desetilatrazínov

DAJALNIK: desetilatrazínoma

TOŽILNIK: desetilatrazína

MESTNIK: pri desetilatrazínih

ORODNIK: z desetilatrazínoma

množina

IMENOVALNIK: desetilatrazíni

RODILNIK: desetilatrazínov

DAJALNIK: desetilatrazínom

TOŽILNIK: desetilatrazíne

MESTNIK: pri desetilatrazínih

ORODNIK: z desetilatrazíni

TONEMSKO

[desetilatrazín]

IPA: [dɛsɛ'ti:làtrazi:n]

ednina

IMENOVALNIK: desetilatrazín

RODILNIK: desetilatrazína

DAJALNIK: desetilatrazínu

TOŽILNIK: desetilatrazín

MESTNIK: pri desetilatrazínu

ORODNIK: z desetilatrazínom

dvojina

IMENOVALNIK: desetilatrazína

RODILNIK: desetilatrazínov

DAJALNIK: desetilatrazínoma

TOŽILNIK: desetilatrazína

MESTNIK: pri desetilatrazínih

ORODNIK: z desetilatrazínoma

množina

IMENOVALNIK: desetilatrazíni

RODILNIK: desetilatrazínov

DAJALNIK: desetilatrazínom

TOŽILNIK: desetilatrazíne

MESTNIK: pri desetilatrazínih

ORODNIK: z desetilatrazíni

IZVOR

prevzeto iz angl. *desethyl atrazine*, nem.

Desethylatrazin, iz (nem. *des...*, prevzeto iz) frc.

dés... 'od..., raz..' + ↑etil + ↑atrazin

DHEA DHEA samostalnik moškega spola

[déhaɐ́] kratica *dehidroepiandrosteron*

POMEN

1. iz medicine hormon, ki ga izloča nadledvična žleza in vpliva na delovanje imunskega sistema

- Najvišje ravni *DHEA* v krvi imajo osebe, stare od 20 do 30 let, po 30. letu pa raven *DHEA* naglo upada.
- *DHEA* zmanjšuje tveganje obolenja krvnega obtoka in srca, podpira telo pri razgradnji maščobnega tkiva in izboljšuje imunsko obrambo.

1.1. snov, ki učinkuje kot ta hormon

- Polovica prostovoljcev je prejela *DHEA*, druga polovica pa placebo.
- Znanstveniki se še ne strinjajo, kaj telesu povzroči umetno dodan *DHEA*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[déhaɐ́]

IPA: ['de:xæ'ɑ:]

ednina

IMENOVALNIK: [déhaɐ́]

RODILNIK: [déhaɐ́]

DAJALNIK: [déhaɐ́]

TOŽILNIK: [déhaɐ́]

MESTNIK: [pri déhaɐ́]

ORODNIK: [z déhaɐ́]

dvojina

IMENOVALNIK: [déhaɐ́]

RODILNIK: [déhaɐ́]

DAJALNIK: [déhaɐ́]

TOŽILNIK: [déhaɐ́]

MESTNIK: [pri déhaɐ́]

ORODNIK: [z déhaɐ́]

množina

IMENOVALNIK: [déhaɐ́]

RODILNIK: [déhaɐ́]

DAJALNIK: [déhaɐ́]

TOŽILNIK: [déhaɐ́]

MESTNIK: [pri déhaɐ́]

ORODNIK: [z déhaɐ́]

TONEMSKO

[dêhaɐ̃]

IPA: [dé:xæɐ̃:]

ednina

IMENOVALNIK: [dêhaɐ̃]

RODILNIK: [dêhaɐ̃]

DAJALNIK: [dêhaɐ̃]

TOŽILNIK: [dêhaɐ̃]

MESTNIK: [pri dêhaɐ̃]

ORODNIK: [z dêhaɐ̃]

dvojina

IMENOVALNIK: [dêhaɐ̃]

RODILNIK: [dêhaɛâ]
DAJALNIK: [dêhaɛâ]
TOŽILNIK: [dêhaɛâ]
MESTNIK: [pri dêhaɛâ]
ORODNIK: [z dêhaɛâ]

množina

IMENOVALNIK: [dêhaɛâ]
RODILNIK: [dêhaɛâ]
DAJALNIK: [dêhaɛâ]
TOŽILNIK: [dêhaɛâ]
MESTNIK: [pri dêhaɛâ]
ORODNIK: [z dêhaɛâ]

IZVOR

prevzeto iz angl. *DHEA*, kratice za
dehydroepiandrosterone 'dehidroepiandrosteron'

dínja dínje samostalnik ženskega spola

[dínja]

POMEN

1. kulturna rastlina s plazečim se stebлом in večjimi okroglimi užitnimi plodovi z oranžnim, rumenim mesom in številnimi semeni; primerjaj lat.

Cucumis melo; SIN.: melona

- *Dínje* dobro uspevajo v toplejših območjih, kjer dobro rodi tudi vinska trta.
- Povečuje se pridelava *dínj* in lubenic na območju Strunjana, Lucije, Sečovelj in doline Dragonje.
- *Dínja* zahteva globoka, humusna tla z možnostjo rednega namakanja.

1.1. plod te rastline kot hrana, jed; SIN.: melona

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

olupiti dínjo | razpoloviti dínjo

- *Dínjo* razpolovimo in odstranimo semena.
- *Dínjo* olupimo in narežemo na koščke.

...

- Rezine *dínje* ovijemo z domačim pršutom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dínja]

IPA: ['di:nja]

ednina

IMENOVALNIK: dínja
RODILNIK: dínje
DAJALNIK: dínji
TOŽILNIK: dínjo
MESTNIK: pri dínji
ORODNIK: z dínjo

dvojina

IMENOVALNIK: dínji
RODILNIK: dínj
DAJALNIK: dínjama
TOŽILNIK: dínji
MESTNIK: pri dínjah
ORODNIK: z dínjama

množina

IMENOVALNIK: dínje

RODILNIK: dínj
DAJALNIK: dínjam
TOŽILNIK: dínje
MESTNIK: pri dínjah
ORODNIK: z dínjami

TONEMSKO

[dínja]

IPA: [di:njá]

ednina

IMENOVALNIK: dínja
RODILNIK: dínje
DAJALNIK: dínji
TOŽILNIK: dínjo
MESTNIK: pri dínji
ORODNIK: z dínjo

dvojina

IMENOVALNIK: dínji
RODILNIK: dínj
DAJALNIK: dínjama
TOŽILNIK: dínji
MESTNIK: pri dínjah
ORODNIK: z dínjama

množina

IMENOVALNIK: dínje
RODILNIK: dínj
DAJALNIK: dínjam
TOŽILNIK: dínje
MESTNIK: pri dínjah
ORODNIK: z dínjami

in

[dínja]

IPA: [di:njà]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: dínja
RODILNIK: dínje
DAJALNIK: dínji
TOŽILNIK: dínjo
MESTNIK: pri dínji
ORODNIK: z dínjo

dvojina

IMENOVALNIK: dínji
RODILNIK: dínj
DAJALNIK: dínjama
TOŽILNIK: dínji
MESTNIK: pri dínjah
ORODNIK: z dínjama

množina

IMENOVALNIK: dínje
RODILNIK: dínj
DAJALNIK: dínjam
TOŽILNIK: dínje
MESTNIK: pri dínjah
ORODNIK: z dínjami

IZVOR

= cslov. *dynja*, hrv., srb. *dínja*, rus. *dýnja*, češ. *dýně*
< slovan. **kъdyn'a*, prevzeto iz gr. *kydōnia* 'kutina'

dolgoprogaš dolgoprogaša samostalnik moškega spola

[dɔʊgɔprɔgáʃ]

POMEN

1. manj formalno tekač na dolge proge od 5000 do 10000 metrov

► prid. beseda + **sam. beseda**

najboljši dolgoprogaš

- Jeseni bodo priredili 10-kilometrski gorjanski tek, ki se ga bodo udeležili tudi najboljši slovenski *dolgoprogaši*.
- Postal je eden največjih *dolgoprogašev* in maratoncev vseh časov.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Tek *dolgoprogašev* je vzbudil široko medijsko pozornost.

2. manj formalno plavalec na dolge proge

- *Dolgoprogaši* bodo v Španiji v treh tednih preplavali skoraj 300 kilometrov.
- Čeprav je izrazil *dolgoprogaš*, je bil drugi na 50 in 100 m delfin ter 100 m prosto.

3. manj formalno dirkalni konj, ki teče, tekmuje na progah, daljših od 2500 metrov

- Na progi dolžine 2600 metrov se bo za naslov najboljšega *dolgoprogaša* pomerilo sedem odličnih slovenskih kasačev.

4. manj formalno prevozno sredstvo za dolge razdalje

- Večina najnovejših *dolgoprogašev* že uporablja avtomatizirane menjalnike.
- Kairska železniška postaja Ramzes velja za precej kaotično, saj se potniki drenjajo tako do primestnih vlakov kakor do *dolgoprogašev*, ki vozijo do Aleksandrije, Luksorja ali Asvana.
- Airbus letalo A350 še razvija in sporoča, da bo *dolgoprogaš* v prihodnjih mesecih pripravljen na postopek certificiranja.

5. ekspresivno kdor pri dejavnosti ne pričakuje hitrih rezultatov, vztraja pri zastavljenem cilju

- Jaz sem *dolgoprogaš*. Publiko pridobivam počasi, ampak stalno.
- Hitro se navdušite, potem pa vam zmanjka energije. Ste zelo nadarjena in bistra oseba, težava je v tem, da niste *dolgoprogaš*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dɔʊgɔprɔgáʃ]

IPA: [dɔʊgɔprɔ'gaːʃ]

ednina

IMENOVALNIK: dolgoprogaš
RODILNIK: dolgoprogaša
DAJALNIK: dolgoprogašu
TOŽILNIK: dolgoprogaša
MESTNIK: pri dolgoprogašu
ORODNIK: z dolgoprogašem

dvojina

IMENOVALNIK: dolgoprogaša
RODILNIK: dolgoprogašev
DAJALNIK: dolgoprogašema
TOŽILNIK: dolgoprogaša
MESTNIK: pri dolgoprogaših

ORODNIK: z dolgoprogašema

množina

IMENOVALNIK: dolgoprogaši
RODILNIK: dolgoprogašev
DAJALNIK: dolgoprogašem
TOŽILNIK: dolgoprogaše
MESTNIK: pri dolgoprogaših
ORODNIK: z dolgoprogaši

TONEMSKO

[dɔʊgɔprɔgáʃ]

IPA: [dɔʊgɔprɔgáːʃ]

ednina

IMENOVALNIK: dolgoprogaš
RODILNIK: dolgoprogaša
DAJALNIK: dolgoprogašu
TOŽILNIK: dolgoprogaša
MESTNIK: pri dolgoprogašu
ORODNIK: z dolgoprogašem

dvojina

IMENOVALNIK: dolgoprogaša
RODILNIK: dolgoprogašev tudi dolgoprogašev
DAJALNIK: dolgoprogašema
TOŽILNIK: dolgoprogaša
MESTNIK: pri dolgoprogaših tudi pri dolgoprogaših
ORODNIK: z dolgoprogašema

množina

IMENOVALNIK: dolgoprogaši
RODILNIK: dolgoprogašev tudi dolgoprogašev
DAJALNIK: dolgoprogašem
TOŽILNIK: dolgoprogaše
MESTNIK: pri dolgoprogaših tudi pri dolgoprogaših
ORODNIK: z dolgoprogaši tudi z dolgoprogaši

BESEDOTVORJE

ženski spol: dolgoprogašica

IZVOR

iz *dolga proga*

dolgoprogašica dolgoprogašice samostalnik ženskega spola

[dɔʊgɔprɔgáʃica]

POMEN

1. manj formalno tekačica na dolge proge od 5000 do 10000 metrov

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Čaka jo težko delo, saj bo na štartu 10 km dolge preizkušnje vrsta najboljših *dolgoprogašic* sveta.

...

- Na stadionu bo nastopilo 61 dolgoprogašev in *dolgoprogašic* iz 19 držav.

2. manj formalno plavalka na dolge proge

- Nekoliko slabše sta odplavali *dolgoprogašici* na 800 metrov prosto.

3. ekspresivno ženska, ki pri dejavnosti ne pričakuje hitrih rezultatov, vztraja pri zastavljenem cilju

- Stvari nikoli ne počne na prvo žogo, ampak počasi in vztrajno stremi k tistemu, kar jo zares zanima. »Sem *dolgoprogašica*, pravzaprav kar maratonka,« pove v smehu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dɔʊgɔprɔgáʃica]

IPA: [dɔʊgɔprɔˈgaːʃitsa]

ednina

IMENOVALNIK: *dolgoprogašica*

RODILNIK: *dolgoprogašice*

DAJALNIK: *dolgoprogašici*

TOŽILNIK: *dolgoprogašico*

MESTNIK: pri *dolgoprogašici*

ORODNIK: z *dolgoprogašico*

dvojina

IMENOVALNIK: *dolgoprogašici*

RODILNIK: *dolgoprogašic*

DAJALNIK: *dolgoprogašicama*

TOŽILNIK: *dolgoprogašici*

MESTNIK: pri *dolgoprogašicah*

ORODNIK: z *dolgoprogašicama*

množina

IMENOVALNIK: *dolgoprogašice*

RODILNIK: *dolgoprogašic*

DAJALNIK: *dolgoprogašicam*

TOŽILNIK: *dolgoprogašice*

MESTNIK: pri *dolgoprogašicah*

ORODNIK: z *dolgoprogašicami*

TONEMSKO

[dɔʊgɔprɔgáʃica]

IPA: [dɔʊgɔprɔgáːʃitsá]

ednina

IMENOVALNIK: *dolgoprogašica*

RODILNIK: *dolgoprogašice*

DAJALNIK: *dolgoprogašici*

TOŽILNIK: *dolgoprogašico*

MESTNIK: pri *dolgoprogašici*

ORODNIK: z *dolgoprogašico*

dvojina

IMENOVALNIK: *dolgoprogašici*

RODILNIK: *dolgoprogašic*

DAJALNIK: *dolgoprogašicama*

TOŽILNIK: *dolgoprogašici*

MESTNIK: pri *dolgoprogašicah*

ORODNIK: z *dolgoprogašicama*

množina

IMENOVALNIK: *dolgoprogašice*

RODILNIK: *dolgoprogašic*

DAJALNIK: *dolgoprogašicam*

TOŽILNIK: *dolgoprogašice*

MESTNIK: pri *dolgoprogašicah*

ORODNIK: z *dolgoprogašicami*

IZVOR

↑dolgoprogaš

dušik dušika samostalnik moškega spola

[dušík]

POMEN

plin brez barve, vonja in okusa, ki ga je v zraku največ, kemijski element [N]

► sam. beseda + **sam. beseda v rodniku**

atom, molekula, spojina dušika | fiksacija, izločanje, izpiranje, sproščanje, vnos dušika | količina, vsebnost dušika | odmerek, presežek dušika

▪ V laboratoriju izmerijo zalogo dušika v tleh in svetujejo ustrezen odmerek *dušika* za dognojevanje.

▪ Uporabimo lahko organska ali založna mineralna gnojila, slednja z nizko vsebnostjo *dušika*.

▪ Naravno kroženje *dušika* omogočajo bakterije s pomočjo kisika.

► prid. beseda + **sam. beseda**

amonijev dušik | atmosferski, mineralni, tekoči dušik | utekočinjen, raztopljen dušik

▪ Po intenzivnem večdnevem potapljanju človek nujno potrebuje vsaj dan premora, da se iz telesa izloči raztopljeni *dušik*.

▪ Preverjen in označen vzorec razdelijo na dva dela, hranijo ga zamrznjenega v tekočem *dušiku* pri minus 196 stopinjah Celzija.

▪ Haber je začel preučevati možnosti spreminjanja atmosferskega *dušika* v amoniak neposredno, z reakcijo z vodikom.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izločiti, sproščati, vezati dušik | vsebovati dušik

▪ Hitrost, s katero telo vpija in izloča *dušik*, je odvisna od vrste tkiva.

▪ Nitriti, ki pridejo v želodec, reagirajo s proteini, ki vsebujejo *dušik*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dušík]

IPA: [duˈʃiːk]

ednina

IMENOVALNIK: *dušik*

RODILNIK: *dušika*

DAJALNIK: *dušiku*

TOŽILNIK: *dušik*

MESTNIK: pri *dušiku*

ORODNIK: z *dušikom*

dvojina

IMENOVALNIK: *dušika*

RODILNIK: *dušikov*

DAJALNIK: *dušikoma*

TOŽILNIK: *dušika*

MESTNIK: pri *dušikih*

ORODNIK: z *dušikoma*

množina

IMENOVALNIK: *dušiki*

RODILNIK: *dušikov*

DAJALNIK: *dušikom*

TOŽILNIK: *dušike*

MESTNIK: pri *dušikih*

ORODNIK: z dušiki
 TONEMSKO
 [dušik]
 IPA: [duʃi:k]
ednina
 IMENOVNIK: dušik
 RODILNIK: dušika
 DAJALNIK: dušiku
 TOŽILNIK: dušik
 MESTNIK: pri dušiku
 ORODNIK: z dušikom
dvojina
 IMENOVNIK: dušika
 RODILNIK: dušikov
 DAJALNIK: dušikoma
 TOŽILNIK: dušika
 MESTNIK: pri dušikih
 ORODNIK: z dušikoma
množina
 IMENOVNIK: dušiki
 RODILNIK: dušikov
 DAJALNIK: dušikom
 TOŽILNIK: dušike
 MESTNIK: pri dušikih
 ORODNIK: z dušiki

STALNE ZVEZE

apneni dušik

iz agronomije umetno gnojilo, ki vsebuje dušik in apno
 ▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
 uporaba apnenega dušika
 ▪ Na močno okuženih tleh je nadaljnje pridelovanje
 kapusnic mogoče ob redni uporabi *apnenega*
dušika.

IZVOR

prevzeto iz češ. *dušik*, kjer je po zgledu nem.
Stickstoff (iz *sticken*, *ersticken* ' (za)dušiti' + *Stoff*
 'snov') tvorjeno iz ↑dušiti

dušikov dušikova dušikovo pridevnik

[dušikoʊ dušikova dušikovo]

POMEN

1. ki je v zvezi z dušikom

▶ **prid. beseda** + sam. beseda
 dušikov atom | dušikov dioksid, monoksid, oksid |
 dušikova baza, kislina, spojina | dušikovo gnojilo
 ▪ Molekule amonijaka v plinu so sestavljene iz
 enega *dušikovega* in treh vodikovih atomov.
 ▪ Koncentrirana *dušikova* kislina je zelo jedka in je
 močan oksidant.

1.1. ki ga povzroča dušik

▶ **prid. beseda** + sam. beseda
 dušikova omama
 ▪ Pri potapljanju se učinki *dušikove* omame
 povečujejo z globino in so podobni pijanosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dušikoʊ dušikova dušikovo]
 IPA: [duʃi:kʊ duʃi:kova duʃi:kʊʊ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVNIK: dušikov
 RODILNIK: dušikovega
 DAJALNIK: dušikovemu
 TOŽILNIK: dušikov
 živo dušikovega
 MESTNIK: pri dušikovem
 ORODNIK: z dušikovim

dvojina

IMENOVNIK: dušikova
 RODILNIK: dušikovih
 DAJALNIK: dušikovima
 TOŽILNIK: dušikova
 MESTNIK: pri dušikovih
 ORODNIK: z dušikovima

množina

IMENOVNIK: dušikovi
 RODILNIK: dušikovih
 DAJALNIK: dušikovim
 TOŽILNIK: dušikove
 MESTNIK: pri dušikovih
 ORODNIK: z dušikovimi

ženski spol

ednina

IMENOVNIK: dušikova
 RODILNIK: dušikove
 DAJALNIK: dušikovi
 TOŽILNIK: dušikovo
 MESTNIK: pri dušikovi
 ORODNIK: z dušikovo

dvojina

IMENOVNIK: dušikovi
 RODILNIK: dušikovih
 DAJALNIK: dušikovima
 TOŽILNIK: dušikovi
 MESTNIK: pri dušikovih
 ORODNIK: z dušikovima

množina

IMENOVNIK: dušikove
 RODILNIK: dušikovih
 DAJALNIK: dušikovim
 TOŽILNIK: dušikove
 MESTNIK: pri dušikovih
 ORODNIK: z dušikovimi

srednji spol

ednina

IMENOVNIK: dušikovo
 RODILNIK: dušikovega
 DAJALNIK: dušikovemu
 TOŽILNIK: dušikovo
 MESTNIK: pri dušikovem
 ORODNIK: z dušikovim

dvojina

IMENOVNIK: dušikovi
 RODILNIK: dušikovih

DAJALNIK: dušikov**ima**
TOŽILNIK: dušikov**i**
MESTNIK: pri dušikov**ih**
ORODNIK: z dušikov**ima**

množina

IMENOVALNIK: dušikova
RODILNIK: dušikov**ih**
DAJALNIK: dušikov**im**
TOŽILNIK: dušikova
MESTNIK: pri dušikov**ih**
ORODNIK: z dušikov**imi**

TONEMSKO

[dušikou dušikova dušikovo]
IPA: [duʃi:kòu duʃi:kòva duʃi:kòvo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: dušikov
RODILNIK: dušikove**ga**
DAJALNIK: dušikov**emu**
TOŽILNIK: dušikov
živo dušikove**ga**
MESTNIK: pri dušikov**em**
ORODNIK: z dušikov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: dušikova
RODILNIK: dušikov**ih**
DAJALNIK: dušikov**ima**
TOŽILNIK: dušikova
MESTNIK: pri dušikov**ih**
ORODNIK: z dušikov**ima**

množina

IMENOVALNIK: dušikovi
RODILNIK: dušikov**ih**
DAJALNIK: dušikov**im**
TOŽILNIK: dušikove
MESTNIK: pri dušikov**ih**
ORODNIK: z dušikov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: dušikova
RODILNIK: dušikove
DAJALNIK: dušikov**i**
TOŽILNIK: dušikovo
MESTNIK: pri dušikov**i**
ORODNIK: z dušikovo

dvojina

IMENOVALNIK: dušikovi
RODILNIK: dušikov**ih**
DAJALNIK: dušikov**ima**
TOŽILNIK: dušikovi
MESTNIK: pri dušikov**ih**
ORODNIK: z dušikov**ima**

množina

IMENOVALNIK: dušikove
RODILNIK: dušikov**ih**
DAJALNIK: dušikov**im**
TOŽILNIK: dušikove
MESTNIK: pri dušikov**ih**
ORODNIK: z dušikov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: dušikovo
RODILNIK: dušikove**ga**
DAJALNIK: dušikov**emu**
TOŽILNIK: dušikovo
MESTNIK: pri dušikov**em**
ORODNIK: z dušikov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: dušikovi
RODILNIK: dušikov**ih**
DAJALNIK: dušikov**ima**
TOŽILNIK: dušikovi
MESTNIK: pri dušikov**ih**
ORODNIK: z dušikov**ima**

množina

IMENOVALNIK: dušikova
RODILNIK: dušikov**ih**
DAJALNIK: dušikov**im**
TOŽILNIK: dušikova
MESTNIK: pri dušikov**ih**
ORODNIK: z dušikov**imi**

STALNE ZVEZE

dušikov oksidul

iz kemije didušikov oksid

- Pri gorenju se izločajo tudi strupene snovi, iz plastike se denimo izločajo *dušikovi oksiduli*.

IZVOR

↑ dušik

dvópíčje

dvópíčja in **dvopíčje** dvopíčja samostalnik
srednjega spola

[dvópíčje] in [dvopíčje]

POMEN

1. ločilo, ki uvaja naštevanje, dobesedno navajanje, pojasnjevanje, ločuje številčne enote [:]

- Za imenom in priimkom postavite *dvopíčje*, napišite naslov diplomske naloge in v oklepaju ime in priimek mentorja.

- V zbirki je ohranjena Slomškova raba *dvopíčja* in podpičja, ker je v tem videti posebnost njegovega sloga (stilno nizanjanje, kopičenje, vzporejanje).

2. znak v računalništvu in informatiki, ki je del programske kode ali prikaza datotečne poti [:]

- Ta datoteka je sestavljena iz polj oziroma sekcij, ki so ločeni z *dvopíčjem*.
- Pogon je označen s črkami in *dvopíčjem*, npr. A: C:.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dvópíčje]

IPA: ['dvo:'pi:tʃjɛ]

ednina

IMENOVALNIK: dvópíčje
RODILNIK: dvópíčja
DAJALNIK: dvópíčju

TOŽILNIK: dvópíčje
MESTNIK: pri dvópíčju
ORODNIK: z dvópíčjem

dvojina

IMENOVALNIK: dvópíčji
RODILNIK: dvópíčij
DAJALNIK: dvópíčjema
TOŽILNIK: dvópíčji
MESTNIK: pri dvópíčjih
ORODNIK: z dvópíčjema

množina

IMENOVALNIK: dvópíčja
RODILNIK: dvópíčij
DAJALNIK: dvópíčjem
TOŽILNIK: dvópíčja
MESTNIK: pri dvópíčjih
ORODNIK: z dvópíčji

in

[dvópíčje]

IPA: [dʋo'pi:tʃjɛ]

ednina

IMENOVALNIK: dvópíčje
RODILNIK: dvópíčja
DAJALNIK: dvópíčju
TOŽILNIK: dvópíčje
MESTNIK: pri dvópíčju
ORODNIK: z dvópíčjem

dvojina

IMENOVALNIK: dvópíčji
RODILNIK: dvópíčij
DAJALNIK: dvópíčjema
TOŽILNIK: dvópíčji
MESTNIK: pri dvópíčjih
ORODNIK: z dvópíčjema

množina

IMENOVALNIK: dvópíčja
RODILNIK: dvópíčij
DAJALNIK: dvópíčjem
TOŽILNIK: dvópíčja
MESTNIK: pri dvópíčjih
ORODNIK: z dvópíčji

TONEMSKO

[dvôpîčje]

IPA: [dʋó:pi:tʃjè]

ednina

IMENOVALNIK: dvôpîčje
RODILNIK: dvôpîčja
DAJALNIK: dvôpîčju
TOŽILNIK: dvôpîčje
MESTNIK: pri dvôpîčju
ORODNIK: z dvôpîčjem

dvojina

IMENOVALNIK: dvôpîčji
RODILNIK: dvôpîčij
DAJALNIK: dvôpîčjema
TOŽILNIK: dvôpîčji
MESTNIK: pri dvôpîčjih
ORODNIK: z dvôpîčjema

množina

IMENOVALNIK: dvôpîčja
RODILNIK: dvôpîčij
DAJALNIK: dvôpîčjem
TOŽILNIK: dvôpîčja
MESTNIK: pri dvôpîčjih
ORODNIK: z dvôpîčji

in

[dvôpîčje]

IPA: [dʋo'pi:tʃjè]

ednina

IMENOVALNIK: dvôpîčje
RODILNIK: dvôpîčja
DAJALNIK: dvôpîčju
TOŽILNIK: dvôpîčje
MESTNIK: pri dvôpîčju
ORODNIK: z dvôpîčjem

dvojina

IMENOVALNIK: dvôpîčji
RODILNIK: dvôpîčij
DAJALNIK: dvôpîčjema
TOŽILNIK: dvôpîčji
MESTNIK: pri dvôpîčjih
ORODNIK: z dvôpîčjema

množina

IMENOVALNIK: dvôpîčja
RODILNIK: dvôpîčij
DAJALNIK: dvôpîčjem
TOŽILNIK: dvôpîčja
MESTNIK: pri dvôpîčjih
ORODNIK: z dvôpîčji

IZVOR

iz *dve piki*

dvóstránski dvóstránska dvóstránsko pridevnik

[dvóstránski]

POMEN

1. ki je, poteka na dveh, obeh straneh, obsega dve, obe strani česa

► **prid. beseda** + sam. beseda

dvostransko tiskanje

- Grad je z vrtom povezoval *dvostranski* drevored.
- Tiskalnik tiska z hitrostjo 20 strani na minuto, že v osnovi pa je vključena možnost *dvostranskega* tiskanja.
- Pomembna lastnost je vgrajeni modul, ki omogoča *dvostranski* tisk.

2. ki zadeva, vključuje dve, obe strani; SIN.:

bilateralen

► **prid. beseda** + sam. beseda

dvostranski dialog, dogovor, sestanek, sporazum | dvostranski odnosi, problemi, stiki, spori | dvostranski pogovori | dvostranska (trgovinska) menjava, pogodba | dvostransko dogovarjanje, reševanje česa, sodelovanje | dvostranska pogajanja, srečanja | dvostranska vprašanja

- Dogovori o rasti plač so predmet *dvostranskih* dogovorov delojemalske in delodajalske strani.
- Lani je v okviru *dvostranskega* sodelovanja potekalo 149 skupnih raziskovalnih projektov z osmimi državami.
- Med državama ni *dvostranskih* problemov ali neurejenih zadev, obe si predvsem prizadevata za tesnejše sodelovanje.

► priredna zveza

dvostranski in večstranski

- Na srečanju sta spregovorila o nekaterih *dvostranskih* in večstranskih vprašanjih in širitvi Evropske unije.
- Državni zbor Republike Slovenije ima veliko *dvostranskih* in večstranskih srečanj tudi zato, ker gosti veliko tujih delegacij.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dvóstránski]

IPA: ['dvo:'stra:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: dvóstránski
 RODILNIK: dvóstránskega
 DAJALNIK: dvóstránskemu
 TOŽILNIK: dvóstránski
 živo dvóstránskega
 MESTNIK: pri dvóstránskem
 ORODNIK: z dvóstránskimi

dvojina

IMENOVALNIK: dvóstránska
 RODILNIK: dvóstránskih
 DAJALNIK: dvóstránskima
 TOŽILNIK: dvóstránska
 MESTNIK: pri dvóstránskih
 ORODNIK: z dvóstránskima

množina

IMENOVALNIK: dvóstránski
 RODILNIK: dvóstránskih
 DAJALNIK: dvóstránskimi
 TOŽILNIK: dvóstránske
 MESTNIK: pri dvóstránskih
 ORODNIK: z dvóstránskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: dvóstránska
 RODILNIK: dvóstránske
 DAJALNIK: dvóstránski
 TOŽILNIK: dvóstránsko
 MESTNIK: pri dvóstránski
 ORODNIK: z dvóstránsko

dvojina

IMENOVALNIK: dvóstránski
 RODILNIK: dvóstránskih
 DAJALNIK: dvóstránskima
 TOŽILNIK: dvóstránski
 MESTNIK: pri dvóstránskih
 ORODNIK: z dvóstránskima

množina

IMENOVALNIK: dvóstránske
 RODILNIK: dvóstránskih
 DAJALNIK: dvóstránskimi
 TOŽILNIK: dvóstránske
 MESTNIK: pri dvóstránskih
 ORODNIK: z dvóstránskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: dvóstránsko
 RODILNIK: dvóstránskega
 DAJALNIK: dvóstránskemu
 TOŽILNIK: dvóstránsko
 MESTNIK: pri dvóstránskem
 ORODNIK: z dvóstránskimi

dvojina

IMENOVALNIK: dvóstránski
 RODILNIK: dvóstránskih
 DAJALNIK: dvóstránskima
 TOŽILNIK: dvóstránski
 MESTNIK: pri dvóstránskih
 ORODNIK: z dvóstránskima

množina

IMENOVALNIK: dvóstránska
 RODILNIK: dvóstránskih
 DAJALNIK: dvóstránskimi
 TOŽILNIK: dvóstránska
 MESTNIK: pri dvóstránskih
 ORODNIK: z dvóstránskimi

TONEMSKO

[dvôstránski]

IPA: [dvô:stra:nskí]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: dvôstránski
 RODILNIK: dvôstránskega
 DAJALNIK: dvôstránskemu
 TOŽILNIK: dvôstránski
 živo dvôstránskega
 MESTNIK: pri dvôstránskem
 ORODNIK: z dvôstránskimi

dvojina

IMENOVALNIK: dvôstránska
 RODILNIK: dvôstránskih
 DAJALNIK: dvôstránskima
 TOŽILNIK: dvôstránska
 MESTNIK: pri dvôstránskih
 ORODNIK: z dvôstránskima

množina

IMENOVALNIK: dvôstránski
 RODILNIK: dvôstránskih
 DAJALNIK: dvôstránskimi
 TOŽILNIK: dvôstránske
 MESTNIK: pri dvôstránskih
 ORODNIK: z dvôstránskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: dvôstránska
 RODILNIK: dvôstránske
 DAJALNIK: dvôstránski

TOŽILNIK: dvôstránsko
MESTNIK: pri dvôstránski
ORODNIK: z dvôstránsko

dvojina

IMENOVALNIK: dvôstránski
RODILNIK: dvôstránskih
DAJALNIK: dvôstránskima
TOŽILNIK: dvôstránski
MESTNIK: pri dvôstránskih
ORODNIK: z dvôstránskima

množina

IMENOVALNIK: dvôstránske
RODILNIK: dvôstránskih
DAJALNIK: dvôstránskim
TOŽILNIK: dvôstránske
MESTNIK: pri dvôstránskih
ORODNIK: z dvôstránskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: dvôstránsko
RODILNIK: dvôstránskega
DAJALNIK: dvôstránskemu
TOŽILNIK: dvôstránsko
MESTNIK: pri dvôstránskem
ORODNIK: z dvôstránskim

dvojina

IMENOVALNIK: dvôstránski
RODILNIK: dvôstránskih
DAJALNIK: dvôstránskima
TOŽILNIK: dvôstránski
MESTNIK: pri dvôstránskih
ORODNIK: z dvôstránskima

množina

IMENOVALNIK: dvôstránska
RODILNIK: dvôstránskih
DAJALNIK: dvôstránskim
TOŽILNIK: dvôstránska
MESTNIK: pri dvôstránskih
ORODNIK: z dvôstránskimi

IZVOR

iz *dve strani*

dvôstránsko prislov

[dvôstránsko]

POMEN

1. takó, da je, poteka na dveh, obeh straneh, obsega dve, obe strani česa

► glag. + **prisl.**

tiskati dvostransko

▪ Tiskajmo *dvostransko* in za nepomembne dokumente nastavimo varčevanje z barvo.

► **prisl.** + prid. beseda

dvostransko delujoč

▪ Obračalnik je opremljen z *dvostransko* delujočima hidravličnima valjema, ki ju krmili en mehanizem.

▪ Noži so *dvostransko* brušeni, tako da po obrabi ene strani nož obrnemo in uporabljamo drugo stran.

2. takó, da zadeva, vključuje dve, obe strani

► glag. + **prisl.**

pogajati se dvostransko | rešiti, reševati **KAJ** dvostransko

▪ Včeraj so se pogajali *dvostransko* za zaprtimi vrati, danes pa bo skupno zasedanje, ki se ga bosta udeležila tudi predstavnika Japonske in Avstralije.

▪ Glede mejnih sporov s sosedi v poročilu piše, da jih je treba rešiti *dvostransko*.

► **prisl.** + glag.

▪ Arbitraža je izhod v sili, ko se dva partnerja ne moreta *dvostransko* dogovoriti o nekem vprašanju.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dvôstránsko]

IPA: ['dvo:'stra:nskɔ]

TONEMSKO

[dvôstránsko]

IPA: [dvô:stra:nskó]

IZVOR

↑ dvostranski

džêrsi džêrsija; in **jersey** samostalnik moškega spola

[džêrsi]

POMEN

zelo mehko, raztegljivo pleteno blago, navadno iz bombaža, umetnih vlaken

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**

majica, obleka iz džersija

▪ Oblečena je bila v rjavo obleko iz *džersija*, drap plašč in svilen ruto.

▪ Kupila sem si krilo iz *džersija*, ki pa se lepi na moje hlačne nogavice.

► prid. beseda + **sam. beseda**

svilen džersi

▪ Obleke so narejene iz mehko padajočega svilenega *džersija*.

▪ Domislila se je preprostih oblek iz bombažnega *džersija*.

▪ Obleka je iz volnenega *džersija*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[džêrsi]

IPA: ['dʒɛ:rsi]

ednina

IMENOVALNIK: džêrsi

RODILNIK: džêrsija

DAJALNIK: džêrsiju

TOŽILNIK: džêrsi

MESTNIK: pri džêrsiju

ORODNIK: z džêrsijem

dvojina

IMENOVALNIK: džêrsija

RODILNIK: džêrsijev

DAJALNIK: džêrsijema

TOŽILNIK: džêrsija
MESTNIK: pri džêrsijih
ORODNIK: z džêrsijema

množina

IMENOVALNIK: džêrsiji
RODILNIK: džêrsijev
DAJALNIK: džêrsijem
TOŽILNIK: džêrsije
MESTNIK: pri džêrsijih
ORODNIK: z džêrsiji

TONEMSKO

[džêrsi]

IPA: [dʒé:rsi]

ednina

IMENOVALNIK: džêrsi
RODILNIK: džêrsija
DAJALNIK: džêrsiju
TOŽILNIK: džêrsi
MESTNIK: pri džêrsiju
ORODNIK: z džêrsijem

dvojina

IMENOVALNIK: džêrsija
RODILNIK: džêrsijev
DAJALNIK: džêrsijema
TOŽILNIK: džêrsija
MESTNIK: pri džêrsijih
ORODNIK: z džêrsijema

množina

IMENOVALNIK: džêrsiji
RODILNIK: džêrsijev
DAJALNIK: džêrsijem
TOŽILNIK: džêrsije
MESTNIK: pri džêrsijih
ORODNIK: z džêrsiji

IZVOR

↑jersey

džíns džínsa; in **jeans** samostalnik moškega spola

[džíns]

POMEN

1. trpežno bombažno blago z značilnimi poševnimi črtami, navadno za kavbojke

► prid. beseda + **sam. beseda**

moder džins | spran džins

- Oblečena je v belo puhovko in hlače iz modrega džinsa.
- Temnejši džins brez modnih izpranih vzorcev je lahko zelo eleganten.
- Glavno oblačilo so hlače z naramnicami iz spranega džinsa.

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**

hlače, jakna, krilo iz džinsa | oblačilo iz džinsa

- Na sebi je imela kratke hlače iz džinsa in belo majico s kratkimi rokavi.
- Vijoličasto tuniko je združila z modrim krilom iz džinsa.
- Ožja jakna iz džinsa se zelo lepo ujema s širšimi belimi hlačami.

1.1. oblačilo, izdelek iz tega blaga

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Džins je tudi tokrat prevladal nad klasičnimi hlačami.
- Stare jakne kombinirate z modernim oprijetim džinsom.
- Široki džins lahko deluje elegantno, še posebno, če ga zalikate na črto.

...

- Športno obleko ravnih linij lahko nosimo samostojno ali v kombinaciji z džinsom.

2. kot pridevnik ki je v zvezi z džinsom 1.

► **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda

džins hlače

- Oblečen je bil v rdečo majico in modre džins hlače.
- Oblecite oprijeto džins jakno.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[džíns]

IPA: [dʒi:ns]

ednina

IMENOVALNIK: džíns
RODILNIK: džínsa
DAJALNIK: džínsu
TOŽILNIK: džíns
MESTNIK: pri džínsu
ORODNIK: z džínsom

dvojina

IMENOVALNIK: džínsa
RODILNIK: džínsov
DAJALNIK: džínsoma
TOŽILNIK: džínsa
MESTNIK: pri džínasih
ORODNIK: z džínsoma

množina

IMENOVALNIK: džínsi
RODILNIK: džínsov
DAJALNIK: džínsom
TOŽILNIK: džínse
MESTNIK: pri džínasih
ORODNIK: z džínsi

TONEMSKO

[džîns]

IPA: [dʒí:ns]

ednina

IMENOVALNIK: džîns
RODILNIK: džînsa
DAJALNIK: džînsu
TOŽILNIK: džîns
MESTNIK: pri džînsu
ORODNIK: z džînsom

dvojina

IMENOVALNIK: džînsa
RODILNIK: džînsov
DAJALNIK: džînsoma
TOŽILNIK: džînsa
MESTNIK: pri džînsih
ORODNIK: z džînsoma

množina

IMENOVALNIK: džînsi
RODILNIK: džîns^{ov}
DAJALNIK: džîns^{om}
TOŽILNIK: džîns^e
MESTNIK: pri džîns^{ih}
ORODNIK: z džînsi

IZVOR

↑jeans

đ đ-ja tudi đ samostalnik moškega spola

[džà] in [džé] in [mêhki džà] in [mêhki džé]

POMEN

črka latinice, ki v abecedi stoji med d in e

▪ Tipkovnice prvih osebnih računalnikov niso bile opremljene s črkami č, ć, đ, š in ž.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[džà]

IPA: [dʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [džà]
RODILNIK: [džàja]
DAJALNIK: [džàju]
TOŽILNIK: [džà]
MESTNIK: [pri džàju]
ORODNIK: [z džàjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [džàja]
RODILNIK: [džàjeu]
DAJALNIK: [džàjema]
TOŽILNIK: [džàja]
MESTNIK: [pri džàjih]
ORODNIK: [z džàjema]

množina

IMENOVALNIK: [džàji]
RODILNIK: [džàjeu]
DAJALNIK: [džàjem]
TOŽILNIK: [džàje]
MESTNIK: [pri džàjih]
ORODNIK: [z džàji]

in

[džé]

IPA: [dʒe]

ednina

IMENOVALNIK: [džé]
RODILNIK: [džêja]
DAJALNIK: [džêju]
TOŽILNIK: [džé]
MESTNIK: [pri džêju]
ORODNIK: [z džêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [džêja]
RODILNIK: [džêjeu]
DAJALNIK: [džêjema]
TOŽILNIK: [džêja]

MESTNIK: [pri džêjih]

ORODNIK: [z džêjema]

množina

IMENOVALNIK: [džêji]
RODILNIK: [džêjeu]
DAJALNIK: [džêjem]
TOŽILNIK: [džêje]
MESTNIK: [pri džêjih]
ORODNIK: [z džêji]

in

[mêhki džà]

IPA: ['mɛ:xki 'dʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [mêhki džà]
RODILNIK: [mêhkega džàja]
DAJALNIK: [mêhkemu džàju]
TOŽILNIK: [mêhki džà]
MESTNIK: [pri mêhkem džàju]
ORODNIK: [z mêhkim džàjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [mêhka džàja]
RODILNIK: [mêhkih džàjeu]
DAJALNIK: [mêhkima džàjema]
TOŽILNIK: [mêhka džàja]
MESTNIK: [pri mêhkih džàjih]
ORODNIK: [z mêhkima džàjema]

množina

IMENOVALNIK: [mêhki džàji]
RODILNIK: [mêhkih džàjeu]
DAJALNIK: [mêhkim džàjem]
TOŽILNIK: [mêhke džàje]
MESTNIK: [pri mêhkih džàjih]
ORODNIK: [z mêhkimi džàji]

in

[mêhki džé]

IPA: ['mɛ:xki 'dʒe]

ednina

IMENOVALNIK: [mêhki džé]
RODILNIK: [mêhkega džêja]
DAJALNIK: [mêhkemu džêju]
TOŽILNIK: [mêhki džé]
MESTNIK: [pri mêhkem džêju]
ORODNIK: [z mêhkim džêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [mêhka džêja]
RODILNIK: [mêhkih džêjeu]
DAJALNIK: [mêhkima džêjema]
TOŽILNIK: [mêhka džêja]
MESTNIK: [pri mêhkih džêjih]
ORODNIK: [z mêhkima džêjema]

množina

IMENOVALNIK: [mêhki džêji]
RODILNIK: [mêhkih džêjeu]
DAJALNIK: [mêhkim džêjem]
TOŽILNIK: [mêhke džêje]
MESTNIK: [pri mêhkih džêjih]
ORODNIK: [z mêhkimi džêji]

tudi

[džə]

IPA: [dʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [džə]

RODILNIK: [džə]

DAJALNIK: [džə]

TOŽILNIK: [džə]

MESTNIK: [pri džə]

ORODNIK: [z džə]

dvojina

IMENOVALNIK: [džə]

RODILNIK: [džə]

DAJALNIK: [džə]

TOŽILNIK: [džə]

MESTNIK: [pri džə]

ORODNIK: [z džə]

množina

IMENOVALNIK: [džə]

RODILNIK: [džə]

DAJALNIK: [džə]

TOŽILNIK: [džə]

MESTNIK: [pri džə]

ORODNIK: [z džə]

tudi

[džé]

IPA: [dʒe:]

ednina

IMENOVALNIK: [džé]

RODILNIK: [džé]

DAJALNIK: [džé]

TOŽILNIK: [džé]

MESTNIK: [pri džé]

ORODNIK: [z džé]

dvojina

IMENOVALNIK: [džé]

RODILNIK: [džé]

DAJALNIK: [džé]

TOŽILNIK: [džé]

MESTNIK: [pri džé]

ORODNIK: [z džé]

množina

IMENOVALNIK: [džé]

RODILNIK: [džé]

DAJALNIK: [džé]

TOŽILNIK: [džé]

MESTNIK: [pri džé]

ORODNIK: [z džé]

tudi

[mêhki džə]

IPA: ['mɛ:xki 'dʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [mêhki džə]

RODILNIK: [mêhkega džə]

DAJALNIK: [mêhkemu džə]

TOŽILNIK: [mêhki džə]

MESTNIK: [pri mêhkem džə]

ORODNIK: [z mêhkim džə]

dvojina

IMENOVALNIK: [mêhka džə]

RODILNIK: [mêhkih džə]

DAJALNIK: [mêhkima džə]

TOŽILNIK: [mêhka džə]

MESTNIK: [pri mêhkih džə]

ORODNIK: [z mêhkima džə]

množina

IMENOVALNIK: [mêhki džə]

RODILNIK: [mêhkih džə]

DAJALNIK: [mêhkim džə]

TOŽILNIK: [mêhke džə]

MESTNIK: [pri mêhkih džə]

ORODNIK: [z mêhkimi džə]

tudi

[mêhki džé]

IPA: ['mɛ:xki 'dʒe]

ednina

IMENOVALNIK: [mêhki džé]

RODILNIK: [mêhkega džé]

DAJALNIK: [mêhkemu džé]

TOŽILNIK: [mêhki džé]

MESTNIK: [pri mêhkem džé]

ORODNIK: [z mêhkim džé]

dvojina

IMENOVALNIK: [mêhka džé]

RODILNIK: [mêhkih džé]

DAJALNIK: [mêhkima džé]

TOŽILNIK: [mêhka džé]

MESTNIK: [pri mêhkih džé]

ORODNIK: [z mêhkima džé]

množina

IMENOVALNIK: [mêhki džé]

RODILNIK: [mêhkih džé]

DAJALNIK: [mêhkim džé]

TOŽILNIK: [mêhke džé]

MESTNIK: [pri mêhkih džé]

ORODNIK: [z mêhkimi džé]

TONEMSKO

[džə]

IPA: [dʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [džə]

RODILNIK: [džəja]

DAJALNIK: [džəju]

TOŽILNIK: [džə]

MESTNIK: [pri džəju]

ORODNIK: [z džəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [džəja]

RODILNIK: [džəjeɹ]

DAJALNIK: [džəjema]

TOŽILNIK: [džəja]

MESTNIK: [pri džəjih]
ORODNIK: [z džəjema]

množina

IMENOVALNIK: [džəji]
RODILNIK: [džəjeu]
DAJALNIK: [džəjem]
TOŽILNIK: [džəje]
MESTNIK: [pri džəjih]
ORODNIK: [z džəji]

in

[džê]
IPA: [dʒé:]

ednina

IMENOVALNIK: [džê]
RODILNIK: [džêja]
DAJALNIK: [džêju]
TOŽILNIK: [džê]
MESTNIK: [pri džêju]
ORODNIK: [z džêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [džêja]
RODILNIK: [džêjeu]
DAJALNIK: [džêjema]
TOŽILNIK: [džêja]
MESTNIK: [pri džêjih]
ORODNIK: [z džêjema]

množina

IMENOVALNIK: [džêji]
RODILNIK: [džêjeu]
DAJALNIK: [džêjem]
TOŽILNIK: [džêje]
MESTNIK: [pri džêjih]
ORODNIK: [z džêji]

in

[méhki džə]
IPA: [mè:xkí dʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [méhki džə]
RODILNIK: [méhkega džəja]
DAJALNIK: [méhkemu džəju]
TOŽILNIK: [méhki džə]
MESTNIK: [pri méhkem džəju]
ORODNIK: [z méhkim džəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [méhka džəja]
RODILNIK: [méhkih džəjeu]
DAJALNIK: [méhkima džəjema]
TOŽILNIK: [méhka džəja]
MESTNIK: [pri méhkih džəjih]
ORODNIK: [z méhkima džəjema]

množina

IMENOVALNIK: [méhki džəji]
RODILNIK: [méhkih džəjeu]
DAJALNIK: [méhkima džəjem]
TOŽILNIK: [méhke džəje]
MESTNIK: [pri méhkih džəjih]
ORODNIK: [z méhkima džəji]

in

[méhki džê]
IPA: [mè:xkí dʒé]

ednina

IMENOVALNIK: [méhki džê]
RODILNIK: [méhkega džêja]
DAJALNIK: [méhkemu džêju]
TOŽILNIK: [méhki džê]
MESTNIK: [pri méhkem džêju]
ORODNIK: [z méhkim džêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [méhka džêja]
RODILNIK: [méhkih džêjeu]
DAJALNIK: [méhkima džêjema]
TOŽILNIK: [méhka džêja]
MESTNIK: [pri méhkih džêjih]
ORODNIK: [z méhkima džêjema]

množina

IMENOVALNIK: [méhki džêji]
RODILNIK: [méhkih džêjeu]
DAJALNIK: [méhkima džêjem]
TOŽILNIK: [méhke džêje]
MESTNIK: [pri méhkih džêjih]
ORODNIK: [z méhkima džêji]

tudi

[džə]
IPA: [dʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [džə]
RODILNIK: [džə]
DAJALNIK: [džə]
TOŽILNIK: [džə]
MESTNIK: [pri džə]
ORODNIK: [z džə]

dvojina

IMENOVALNIK: [džə]
RODILNIK: [džə]
DAJALNIK: [džə]
TOŽILNIK: [džə]
MESTNIK: [pri džə]
ORODNIK: [z džə]

množina

IMENOVALNIK: [džə]
RODILNIK: [džə]
DAJALNIK: [džə]
TOŽILNIK: [džə]
MESTNIK: [pri džə]
ORODNIK: [z džə]

tudi

[džê]
IPA: [dʒé]

ednina

IMENOVALNIK: [džê]
RODILNIK: [džê]
DAJALNIK: [džê]

TOŽILNIK: [džê]
MESTNIK: [pri džê]
ORODNIK: [z džê]

dvojina

IMENOVALNIK: [džê]
RODILNIK: [džê]
DAJALNIK: [džê]
TOŽILNIK: [džê]
MESTNIK: [pri džê]
ORODNIK: [z džê]

množina

IMENOVALNIK: [džê]
RODILNIK: [džê]
DAJALNIK: [džê]
TOŽILNIK: [džê]
MESTNIK: [pri džê]
ORODNIK: [z džê]

tudi

[méhki džə]
IPA: [mè: xkí džə]

ednina

IMENOVALNIK: [méhki džə]
RODILNIK: [méhkega džə]
DAJALNIK: [méhkemu džə]
TOŽILNIK: [méhki džə]
MESTNIK: [pri méhkem džə]
ORODNIK: [z méhkim džə]

dvojina

IMENOVALNIK: [méhka džə]
RODILNIK: [méhkih džə]
DAJALNIK: [méhkima džə]
TOŽILNIK: [méhka džə]
MESTNIK: [pri méhkih džə]
ORODNIK: [z méhkima džə]

množina

IMENOVALNIK: [méhki džə]
RODILNIK: [méhkih džə]
DAJALNIK: [méhkim džə]
TOŽILNIK: [méhke džə]
MESTNIK: [pri méhkih džə]
ORODNIK: [z méhkimi džə]

tudi

[méhki džê]
IPA: [mè: xkí džê]

ednina

IMENOVALNIK: [méhki džê]
RODILNIK: [méhkega džê]
DAJALNIK: [méhkemu džê]
TOŽILNIK: [méhki džê]
MESTNIK: [pri méhkem džê]
ORODNIK: [z méhkim džê]

dvojina

IMENOVALNIK: [méhka džê]
RODILNIK: [méhkih džê]
DAJALNIK: [méhkima džê]

TOŽILNIK: [méhka džê]
MESTNIK: [pri méhkih džê]
ORODNIK: [z méhkima džê]

množina

IMENOVALNIK: [méhki džê]
RODILNIK: [méhkih džê]
DAJALNIK: [méhkim džê]
TOŽILNIK: [méhke džê]
MESTNIK: [pri méhkih džê]
ORODNIK: [z méhkimi džê]

é¹ ê-ja tudi é samostalnik moškega spola

[é]

POMEN

1. šesta črka slovenske abecede

► sam. beseda + **sam. beseda**

črka e

- Črka *e* se lahko v slovenščini izgovarja na več načinov.
- Polglasnik se zapisuje s črko *e*.

1.1. samoglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

► prid. beseda + **sam. beseda**

ozki, široki e

- Črka *e* zaznamuje 3 glasove, in sicer ozki *e*, široki *e* in polglasnik.
- Široki in dolgi *e* je za nemško uho bolj podoben a-ju kot nemškemu praviloma ozkemu *e*-ju.

2. kar je označeno s črko e, zlasti peto ali šesto mesto v zaporedju

► sam. beseda + **sam. beseda**

linija, vrsta e | razred e | skupina e

- Če zmagajo, bodo ostali v igri za 3. mesto v skupini *E*.
- Ženska reprezentanca igra v skupini *E* za uvrstitev od 4. do 6. mesta.
- Beli je odprl liniji *e* in f, nato pa prek njiju izpeljal operacije proti belemu kralju.

3. ton na tretji stopnji C-durove lestvice

- Kadar lestvico harmoniziramo, zvišamo njen sedmi ton g v ton gis, in tako harmonsko a-mol lestvico sestavljajo toni a, h, c, d, e, f ter gis, ki se razveže v ton a.
- Iz triglasnih kvartnih tambur sta se oblikovali dve uglasitvi: odvisno od strun, ki so uglasene na *e* ali d.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[é]

IPA: [e:]

ednina

IMENOVALNIK: é
RODILNIK: ê-ja
DAJALNIK: ê-ju
TOŽILNIK: é
MESTNIK: pri ê-ju
ORODNIK: z ê-jem

dvojina

IMENOVALNIK: ê-je

RODILNIK: ê-jev
DAJALNIK: ê-jema
TOŽILNIK: ê-je
MESTNIK: pri ê-jih
ORODNIK: z ê-jema

množina

IMENOVALNIK: ê-ji
RODILNIK: ê-jev
DAJALNIK: ê-jem
TOŽILNIK: ê-je
MESTNIK: pri ê-jih
ORODNIK: z ê-ji

tudi

[é]
IPA: [e:]

ednina

IMENOVALNIK: é
RODILNIK: é
DAJALNIK: é
TOŽILNIK: é
MESTNIK: pri é
ORODNIK: z é

dvojina

IMENOVALNIK: é
RODILNIK: é
DAJALNIK: é
TOŽILNIK: é
MESTNIK: pri é
ORODNIK: z é

množina

IMENOVALNIK: é
RODILNIK: é
DAJALNIK: é
TOŽILNIK: é
MESTNIK: pri é
ORODNIK: z é

TONEMSKO

[ê]
IPA: [é:]

ednina

IMENOVALNIK: ê
RODILNIK: ê-ja
DAJALNIK: ê-ju
TOŽILNIK: ê
MESTNIK: pri ê-ju
ORODNIK: z ê-jem

dvojina

IMENOVALNIK: ê-je
RODILNIK: ê-jev
DAJALNIK: ê-jema
TOŽILNIK: ê-je
MESTNIK: pri ê-jih
ORODNIK: z ê-jema

množina

IMENOVALNIK: ê-ji
RODILNIK: ê-jev
DAJALNIK: ê-jem
TOŽILNIK: ê-je

MESTNIK: pri ê-jih
ORODNIK: z ê-ji

tudi

[ê]
IPA: [é:]

ednina

IMENOVALNIK: ê
RODILNIK: ê
DAJALNIK: ê
TOŽILNIK: ê
MESTNIK: pri ê
ORODNIK: z ê

dvojina

IMENOVALNIK: ê
RODILNIK: ê
DAJALNIK: ê
TOŽILNIK: ê
MESTNIK: pri ê
ORODNIK: z ê

množina

IMENOVALNIK: ê
RODILNIK: ê
DAJALNIK: ê
TOŽILNIK: ê
MESTNIK: pri ê
ORODNIK: z ê

STALNE ZVEZE

E vitamin

iz biologije, iz farmacije **vitamin**, topen v maščobah, ki se pojavlja zlasti v rastlinskih oljih, zelenjavi, maslu in kot antioksidant pozitivno vpliva na celice; SIN.:

iz biologije, iz farmacije E-vitamin, iz biologije, iz farmacije tokoferol, iz biologije, iz farmacije vitamin E

▪ Pretlačeni in posušeni paradižniki so bogati s karoteni in *E vitaminom*.

▪ Arganovo olje je izredno bogato z vitamini. Vsebuje dvakrat več *E vitamina* kot oljčno olje in deluje kot močan antioksidant.

vitamin E

iz biologije, iz farmacije **vitamin**, topen v maščobah, ki se pojavlja zlasti v rastlinskih oljih, zelenjavi, maslu in kot antioksidant pozitivno vpliva na celice; SIN.:

iz biologije, iz farmacije E vitamin, iz biologije, iz farmacije E-vitamin, iz biologije, iz farmacije tokoferol

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

▪ Dolgotrajna uporaba nekaterih antioksidantov ni škodljiva, vendar je pred začetkom jemanja zlasti *vitamina E* priporočljiv posvet z zdravnikom.

▪ Z buciko prebodemo kapsulo *vitamina E* in njeno olje nanesemo na kožo.

▪ Rastline tvorijo velike količine *vitamina E*, ki varuje maščobne komponente celične membrane.

▪ Najboljši vir *vitamina E* so olja, predvsem olivno, sojino, koruzno, sončnično olje, pa tudi različni oreški, ki prav tako vsebujejo olja.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- Če jemljemo zdravila za redčenje krvi, ne smemo dodajati *vitamina E*, razen ob zelo strogem zdravniškem nadzoru.
- Kožo moramo zvečer negovati s kremami, ki vsebujejo *vitamin E*, antioksidant, ki nevtralizira proste radikale in upočasni njeno staranje.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Vitamin E* deluje proti prostim radikalom, ki kvarijo celice, in znižuje škodljiv holesterol LDL.
- *Vitamin E* preprečuje, da bi prosti radikali napadli celice; te ostanejo prožne, rezultat so zdrava, mladostna koža, odlično počutje in čvrsto vezno tkivo.
- *Vitamin E* ščiti celične membrane pred prostimi radikali in upočasnjuje staranje.

► merni prisl. + **sam. beseda v rodilniku**

- Ugotovili so, da imajo preiskovanci, ki so uživali največ *vitamina E*, za 36 odstotkov manjšo izgubo spomina oziroma pozabljivost.

► števniki + količinski sam. + **sam. beseda v rodilniku**

- Ena čajna žlička olja iz pšeničnih kalčkov vsebuje 13 mg *vitamina E*, kolikor ga telo potrebuje vsak dan za pravilno delovanje.
- Previdnost je potrebna, če uživamo 400 miligramov ali več *vitamina E* na dan.

► prid. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**

- Raziskava je pokazala, da je prehrana, bogata z *vitaminom E*, zmanjšala tveganje za srčni infarkt tudi do 52 odstotkov.
- Formula je obogatena z *vitaminom E*, ki nevtralizira škodljivo delovanje prostih radikalov.

é² in ê in è medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec nejevoljen, nezadovoljen in da vzroka za to ne more odpraviti

- *E*, kaj! Kakršen oče, takšen sin!
- »*E*, z otroki so križi!« je vzdihnila. »Zlasti, če imajo potuho!«
- *E*, ljubezen je zmeraj enaka komedija.

2. izraža, da govorec zavrača sogovorčevo vprašanje, zanika smiselno vprašanja

- »Kaj sem vam pa zdaj dolžan, oče?« vpraša. »*E*, kaj boš dolžan!«
- Vprašal me je, kako mi je všeč mesto. Dvignil sem obrvi in odgovoril kratko, kakor bi prelomil suho vejo: »*E*!«
- »Kaj naj doma ležim, medtem ko je Polonica v največji nevarnosti?« – »*E*, nič posebnega se ji ne more zgoditi.«

2.1. izraža, da govorec zavrača sogovorčev odnos do česa

- »Študent in nova učiteljica!« – »*E*, saj nisi pet let star! Ali ne veš, kaj je ljubezen!«
- »*E*, kako si nepotrpežljiv,« se je jezil.

2.2. izraža, da ima govorec odklonilen odnos do govorjenja o čem

- *E*, bežite no stric, to pa že ne more biti res!
- *E*, tega vam pa ne morem povedati.

3. tudi s ponovljeno črko **e** izraža, da govorec okleva, se obotavlja spregovoriti

- Želimo delovati usklajeno z vami, če me, *e*, khm, razumete ...
- »No, *eee* ... prav,« je oklevajoče privolila.

4. s ponovljeno črko **e** uporablja se, ko govorec ukaže konju, naj se ustavi

- Stric se je, oprt na grablje, postavil pred konje in oblastno velel: »*Eed!*«
- »*Ehaaa, eee,*« mu je za hrbtom ustavil voz.

5. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- *E*, če bi me ti poznal, ko sem bil mlad!
- *E*, ljubček, poznam svet!
- *E*, nalijte mu bordoja, da mu razgiba kri.

5.1. kot členek, tudi s ponovljeno črko **e** uporablja se, ko govorec poudarja zanikanje

- »Kupi mi cigarete!« je rekla ona. »*E*,« je zategnil. »To ne gre.«
- Socialni partnerji predlagajo, naj država odpravi davek na izplačane plače. *Eee*, to pa ne, je dejal finančni minister.

6. kot členek, z večkrat ponovljeno črko **e**, ekspresivno izraža stopnjevanje povedanega z drugo, ustreznjšo izjavo

- Ta oblika zabavljaštva, ki jo že nekaj let poskušamo posvojiti, nam v glavnem povzroča preglavice, *eee*, sramoto.
- Enostavno kot pasulj ... *Eee*, hamburger!

IZVOR

imitativna beseda, v primerljivih pomenih znana v več jezikih

éks medmet

[éks]

POMEN

1. neformalno uporablja se, ko govorec pozove k izpitju kozarca alkoholne pijače v enem požirku, brez predaha

- Na njegovo zdravje! *Eks!*
- *Eks*, tovariši, na Lovrov povratek!

2. kot samostalni, neformalno izpitje kozarca alkoholne pijače v enem požirku, brez predaha

- Ob zreli debati so ta vina najboljša, ker niso za *eks* in nasploh potrebujejo čas, da se odprejo.
- Pri dvajsetem *eksu* se me je končno prišlo, kaj prišlo, butnilo je vame kot betonski zid.

3. kot pridevnik, manj formalno nekdanji, bivši

- Na mojo *eks* soprogo si naredila tako dober vtis, da naju je kar povabila na večerjo.
- Gospodični *eks* misici najbrž še vedno ni jasno, da si je s takimi izjavami naredila medvedjo uslugo.
- Ugotovil je, da je njegov sosed *eks* vojni zločinec.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[éks]

IPA: [e:ks]

TONEMSKO

[êks]

IPA: [é:ks]

FRAZEOLOGIJA

na dušek/eks

na dušek

na eks

takó, da kaj poteka zelo hitro, brez premora, oddiha

- Prijel je svoj kozarec in ga spil, *na dušek*.
- Če se boste branja knjige lotili *na dušek*, se vam lahko zgodi, da se bo občasno treba boriti z zehanjem.
- To je knjiga, ki jo boste prebrali »*na eks*«.
- Grebena nikakor ni potrebno prehoditi »*na eks*«.

seks na eks

vulgarno hiter, kratek, spontan spolni odnos

- Vizualni material je opremljen s seksualnim besednjakom v stilu vroča mačka, dajva, *seks na eks*.

spiti/popiti na eks

spiti na eks

popiti na eks

izpiti pijačo hitro, v enem požirku, brez predaha

- Iz jeze *sem enega spil na eks*.
- Lahko *spijem* liter radenske *na eks*.
- Z gostoljubno kretnjo natoči dva kozarčka in svojega nemudoma vrže vase. Zvija si cigareto in pričakuje, da *popijem na eks*.

Eks velja!

neformalno uporablja se, ko govorec pozove k izpitju kozarca alkoholne pijače v enem požirku, brez predaha

- Direktorju je natočila zvrhan kozarec vina, dvignila svojega in mu glasno nazdravila, rekoč: *Eks velja*, gospod direktor.

IZVOR

prevzeto prek nem. *ex* iz lat. *ex* 'iz', v 3. pomenu iz rabe tipa *ex cōnsule* > *excōnsul* 'nekdanji konzul', tudi prek angl. *ex* v rabi tipa *ex wife* 'nekdanja žena'

eksponènt eksponènta tudi eksponénta samostalniki

moškega spola

[eksponènt]

POMEN

1. iz matematike število, ki določa stopnjo potence ali korena

- Potence z enakimi osnovami množimo tako, da *eksponente* seštejemo.

- Vrednost potence z negativnim *eksponentom* je enaka obratni vrednosti potence z absolutno vrednostjo istega *eksponenta*.

2. navadno slabšalno kdor deluje v imenu, v korist določene skupine, zlasti politične

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

politični eksponent

- Ni dopustno, da po svojih političnih *eksponentih* vsiljuje celotni družbi svoj pogled.
- Bil je osrednji *eksponent* slovenske politične emigracije, ki se je po vojni znašla v Trstu in Gorici.

▸ **sam. beseda** + sam. beseda v rodniku

- Govoril naj bi z vsemi pomembnimi *eksponenti* strank na oblasti in v opoziciji razen s komunisti.
- Direktor je bil izključno *eksponent* politike in je branil rešitve, ki sta jim ob spremembah zakonov nasprotovala tako del strokovne javnosti kot opozicijska stranka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[eksponènt]

IPA: [ekspɔ'nent]

ednina

IMENOVANIK: eksponènt

RODILNIK: eksponènta

DAJALNIK: eksponèntu

TOŽILNIK: neživo eksponènt

živo eksponènta

MESTNIK: pri eksponèntu

ORODNIK: z eksponèntom

dvojina

IMENOVANIK: eksponènta

RODILNIK: eksponèntov

DAJALNIK: eksponèntoma

TOŽILNIK: eksponènta

MESTNIK: pri eksponèntih

ORODNIK: z eksponèntoma

množina

IMENOVANIK: eksponènti

RODILNIK: eksponèntov

DAJALNIK: eksponèntom

TOŽILNIK: eksponènte

MESTNIK: pri eksponèntih

ORODNIK: z eksponènti

tudi

[eksponènt]

IPA: [ekspɔ'nent]

ednina

IMENOVANIK: eksponènt

RODILNIK: eksponènta

DAJALNIK: eksponèntu

TOŽILNIK: neživo eksponènt

živo eksponènta

MESTNIK: pri eksponèntu

ORODNIK: z eksponèntom

dvojina

IMENOVALNIK: eksponénta
RODILNIK: eksponéntov
DAJALNIK: eksponéntoma
TOŽILNIK: eksponénta
MESTNIK: pri eksponéntih
ORODNIK: z eksponéntoma

množina

IMENOVALNIK: eksponénti
RODILNIK: eksponéntov
DAJALNIK: eksponéntom
TOŽILNIK: eksponénte
MESTNIK: pri eksponéntih
ORODNIK: z eksponénti

TONEMSKO

[eksponènt]

IPA: [eksponént]

ednina

IMENOVALNIK: eksponènt
RODILNIK: eksponénta
DAJALNIK: eksponéntu
TOŽILNIK: neživo eksponènt
živo eksponénta
MESTNIK: pri eksponéntu tudi pri eksponèntu
ORODNIK: z eksponéntom

dvojina

IMENOVALNIK: eksponénta
RODILNIK: eksponéntov in eksponèntov
DAJALNIK: eksponéntoma
TOŽILNIK: eksponénta
MESTNIK: pri eksponéntih in pri eksponèntih
ORODNIK: z eksponéntoma

množina

IMENOVALNIK: eksponénti
RODILNIK: eksponéntov in eksponèntov
DAJALNIK: eksponéntom
TOŽILNIK: eksponénte
MESTNIK: pri eksponéntih in pri eksponèntih
ORODNIK: z eksponénti in z eksponènti

tudi

[eksponènt]

IPA: [eksponént]

ednina

IMENOVALNIK: eksponènt
RODILNIK: eksponénta
DAJALNIK: eksponéntu
TOŽILNIK: neživo eksponènt
živo eksponénta
MESTNIK: pri eksponéntu tudi pri eksponèntu
ORODNIK: z eksponéntom

dvojina

IMENOVALNIK: eksponénta
RODILNIK: eksponéntov in eksponèntov
DAJALNIK: eksponéntoma
TOŽILNIK: eksponénta
MESTNIK: pri eksponéntih in pri eksponèntih
ORODNIK: z eksponéntoma

množina

IMENOVALNIK: eksponénti
RODILNIK: eksponéntov in eksponèntov
DAJALNIK: eksponéntom
TOŽILNIK: eksponénte
MESTNIK: pri eksponéntih in pri eksponèntih
ORODNIK: z eksponénti in z eksponènti

IZVOR

prevzeto iz nem. *Exponent*, angl. *exponent*, iz lat. *expōnēns* 'izpostavljajoč, razlagajoč', iz *expōnere* 'izpostaviti, postaviti na ogled, razlagati'

endorfín endorfína samostalnik moškega spola

[endorfín]

POMEN

navadno v množini, iz medicine vsak od hormonov, ki ga izločajo možgani in vpliva na obvladovanje bolečine, spodbuja občutenje ugodja

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

izločanje, sproščanje endorfinov | količina, raven endorfinov

- Povečano izločanje *endorfinov* zmanjšuje občutljivost za bolečino.
- Med tekom se v možganih tvori povečana količina *endorfinov*, ki sproščajo in dajejo občutek sreče.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

endorfini se izločajo, sproščajo

- Pri rekreativnih dejavnostih se v možganih sproščajo *endorfini*, ki včasih izzovejo tako izrazit užitek, da utegnejo povzročiti celo odvisnost.
- *Endorfini* se izločajo tudi med ljubljenjem.

...

- V času zaljubljenosti izločamo dopamin, serotonin in *endorfine* v tako visokih količinah, da lahko pride do odmika od realnosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[endorfín]

IPA: [endor'fi:n]

ednina

IMENOVALNIK: endorfín
RODILNIK: endorfína
DAJALNIK: endorfínu
TOŽILNIK: endorfín
MESTNIK: pri endorfínu
ORODNIK: z endorfínom

dvojina

IMENOVALNIK: endorfína
RODILNIK: endorfínov
DAJALNIK: endorfínoma
TOŽILNIK: endorfína
MESTNIK: pri endorfíni
ORODNIK: z endorfínoma

množina

IMENOVALNIK: endorfíni
RODILNIK: endorfínov

DAJALNIK: endorfinom
TOŽILNIK: endorfine
MESTNIK: pri endorfinih
ORODNIK: z endorfini

TONEMSKO

[endorfin]

IPA: [endorfi:n]

ednina

IMENOVALNIK: endorfin
RODILNIK: endorfina
DAJALNIK: endorfinu
TOŽILNIK: endorfin
MESTNIK: pri endorfinu
ORODNIK: z endorfinom

dvojina

IMENOVALNIK: endorfina
RODILNIK: endorfinov
DAJALNIK: endorfinoma
TOŽILNIK: endorfina
MESTNIK: pri endorfinih
ORODNIK: z endorfinoma

množina

IMENOVALNIK: endorfini
RODILNIK: endorfinov
DAJALNIK: endorfinom
TOŽILNIK: endorfine
MESTNIK: pri endorfinih
ORODNIK: z endorfini

IZVOR

prevzeto (prek angl. *endorphin*, nem. *Endorphin*) iz
frc. *endorphine*, iz ↑endo(gen) + ↑(m)orfin

enodnévnica enodnévnice samostalnik ženskega spola

[enodnéunica]

POMEN

1. žuželka, katere odrasla žival ima življenjsko
dobo nekaj ur; primerjaj lat. *Ephemeroptera*

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ličinka enodnevnice

- Spomladi lahko ob določenem obdobju vidimo številne ličinke *enodnevnice*, ki lezejo iz vode in se preobražajo v odrasle osebkke.
- Lansko rojenje *enodnevnice* še ni dokaz čistosti reke.

...

- Večina odraslih *enodnevnice* živi manj kot en dan.
- Komarji, kačji pastirji, *enodnevnice* živijo v vodi kot ličinke in šele kot odrasle živali odletijo iz nje.

2. ekspresivno kar traja, ima vrednost, pomen le
kratek čas

- Naključna srečanja, ki se vam bodo v začetku zdela *enodnevnica*, lahko prerasejo v iskreno in dolgotrajno razmerje.
- Ko je požel prvo turnirsko zmago, mu je večina strokovnjakov pripisovala usodo zvezde *enodnevnice*, ki je pač izkoristila splet neverjetnih okoliščin.

- Njihovi gostje sežejo prek dometa aktualnih glasbenih zvezdnških *enodnevnice*, gotovo pa ima največ zasluge za uspeh voditeljica oddaje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[enodnéunica]

IPA: [eno'dne:unitsa]

ednina

IMENOVALNIK: enodnévnica
RODILNIK: enodnévnice
DAJALNIK: enodnévnici
TOŽILNIK: enodnévnico
MESTNIK: pri enodnévnici
ORODNIK: z enodnévnico

dvojina

IMENOVALNIK: enodnévnici
RODILNIK: enodnévnic
DAJALNIK: enodnévnicama
TOŽILNIK: enodnévnici
MESTNIK: pri enodnévnicah
ORODNIK: z enodnévnicama

množina

IMENOVALNIK: enodnévnice
RODILNIK: enodnévnic
DAJALNIK: enodnévnicam
TOŽILNIK: enodnévnice
MESTNIK: pri enodnévnicah
ORODNIK: z enodnévnicami

TONEMSKO

[enodnéunica]

IPA: [enodné:unitsa]

ednina

IMENOVALNIK: enodnévnica
RODILNIK: enodnévnice
DAJALNIK: enodnévnici
TOŽILNIK: enodnévnico
MESTNIK: pri enodnévnici
ORODNIK: z enodnévnico

dvojina

IMENOVALNIK: enodnévnici
RODILNIK: enodnévnic
DAJALNIK: enodnévnicama
TOŽILNIK: enodnévnici
MESTNIK: pri enodnévnicah
ORODNIK: z enodnévnicama

množina

IMENOVALNIK: enodnévnice
RODILNIK: enodnévnic
DAJALNIK: enodnévnicam
TOŽILNIK: enodnévnice
MESTNIK: pri enodnévnicah
ORODNIK: z enodnévnicami

FRAZELOGIJA

muha enodnevnica

kar traja, ima vrednost, pomen le kratek čas;
kdor je zaradi česa prepoznaven, kje prisoten le
kratek čas

- Prav gotovo je stvar zanimiva že zaradi drugačnosti. Ali gre za revolucijo ali le za *muho enodnevnico*, presodite sami.
- Z izdajo albuma, za katerega je sama prispevala levji delež zamisli, je dokazala, da ni *muha enodnevnica*.
- Večje in uspešne predstave lastne produkcije so za kraj vsekakor potrebne, pri tem pa je morda pomembnejše to, da ne bodo ostale le *muhe enodnevne*.

IZVOR
↑enodneven

ênostránski ênostránska ênostránsko pridevnik

[ênostránski]

POMEN

1. ki je, poteka na eni strani, obsega eno stran česa

- **prid. beseda** + sam. beseda
enostranski hodnik za pešce, pločnik | enostranski nagib | enostranska obremenitev
- Na občini računajo, da bodo lahko še letos odkupili zemljišča ob cesti, kjer bodo uredili *enostranski* pločnik s kolesarsko stezo.
 - Za dobro odtekanje vode mora imeti vozišče *enostranski* ali dvostranski prečni nagib.
 - Pri *enostranskih* obremenitvah smo nagnjeni v stran, če hočemo ohraniti ravnotežje, kar za hrbtenico ni ravno blagodejno.

2. ki zadeva, vključuje le eno stran

- **prid. beseda** + sam. beseda
enostranski umik | enostranska izjava | enostranska prekinitev ognja, razorožitev | enostransko premirje
- Država je včeraj razglasila zmago in ob tem napovedala *enostranski* umik iz mesta.
 - Uporniki so sinoči razglasili *enostransko* prekinitev ognja.
 - Poleg dvostranskih posvojitev, ko otroka posvojita oba starša, Slovenija pozna še več *enostranskih* posvojitev, kjer otroka posvoji samo eden od partnerjev.

2.1. iz prava ki za veljaven nastanek ali pravno učinkovanje ne potrebuje soglasja druge stranke v razmerju

- **prid. beseda** + sam. beseda
enostranski akt, odstop, poseg, umik, ukrep | enostranska akcija, odcepitev | enostranska deklaracija, razglasitev, uvedba, uveljavitev | enostranska odločitev, odpoved, prekinitev, razveljavitev | enostranske poteze, sankcije | enostransko dejanje, ravnanje, spreminjanje, ukrepanje
- Oporoka je *enostranska* izjava volje, ki mora biti podana v predpisani obliki.
 - Kazni ob *enostranskem* odstopu od pogodbe so visoke.
 - *Enostranske* razglasitve izključne gospodarske cone bržkone ne bi potrdilo nobeno

mednarodno sodišče ali arbitraža, kar dokazujejo primeri iz sodne prakse.

3. ki pri vrednotenju, presoji upošteva le eno stran, vidik

- **prid. beseda** + sam. beseda
enostranska interpretacija, razlaga | enostranske izjave | enostransko gledanje | enostransko informiranje, pisanje, poročanje, prikazovanje
- *Enostransko* poročanje medijev je preseglo vse meje.
 - Predavatelj naj bi se izogibal *enostranskemu* prikazovanju svojih lastnih pogledov na snov, kjer med eksperti s predmetnega področja ni enotnega mnenja.
 - Po njegovem gre za tipično *enostransko* pisanje in s tem neprofesionalen pristop in senzacionalizem.

4. ki ni dovolj raznolik

- **prid. beseda** + sam. beseda
enostranska dieta | enostranska prehrana | enostransko gnojenje
- Možno je, da zaradi *enostranske* prehrane, recimo ob *enostranskih* shujševalnih dietah, v organizem ne pride dovolj nekaterih vitaminov.
 - Z *enostranskim* gnojenjem v tla vnašamo le nekaj glavnih rastlinskih hranil, na drugi strani pa s pridelki odnašamo iz kmetijskih površin veliko število rastlinskih hranil.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ênostránski]

IPA: ['ɛ:nɔ'stra:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostránski

RODILNIK: ênostránskega

DAJALNIK: ênostránskemu

TOŽILNIK: ênostránski

živo ênostránskega

MESTNIK: pri ênostránskem

ORODNIK: z ênostránskimi

dvojina

IMENOVALNIK: ênostránska

RODILNIK: ênostránskih

DAJALNIK: ênostránskima

TOŽILNIK: ênostránska

MESTNIK: pri ênostránskih

ORODNIK: z ênostránskima

množina

IMENOVALNIK: ênostránski

RODILNIK: ênostránskih

DAJALNIK: ênostránskimi

TOŽILNIK: ênostránske

MESTNIK: pri ênostránskih

ORODNIK: z ênostránskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostránska

RODILNIK: ênostránske

DAJALNIK: énostránski
TOŽILNIK: énostránsko
MESTNIK: pri énostránski
ORODNIK: z énostránsko

dvojina

IMENOVALNIK: énostránski
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskima
TOŽILNIK: énostránski
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskima

množina

IMENOVALNIK: énostránske
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskimi
TOŽILNIK: énostránske
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: énostránsko
RODILNIK: énostránskega
DAJALNIK: énostránskemu
TOŽILNIK: énostránsko
MESTNIK: pri énostránskem
ORODNIK: z énostránskimi

dvojina

IMENOVALNIK: énostránski
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskima
TOŽILNIK: énostránski
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskima

množina

IMENOVALNIK: énostránska
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskimi
TOŽILNIK: énostránska
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskimi

TONEMSKO

[énostránski]

IPA: [ɛ:nòstrà:nskí]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: énostránski
RODILNIK: énostránskega
DAJALNIK: énostránskemu
TOŽILNIK: énostránski
živo énostránskega
MESTNIK: pri énostránskem
ORODNIK: z énostránskimi

dvojina

IMENOVALNIK: énostránska
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskima
TOŽILNIK: énostránska
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskima

množina

IMENOVALNIK: énostránski
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskimi
TOŽILNIK: énostránske
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: énostránska
RODILNIK: énostránske
DAJALNIK: énostránski
TOŽILNIK: énostránsko
MESTNIK: pri énostránski
ORODNIK: z énostránsko

dvojina

IMENOVALNIK: énostránski
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskima
TOŽILNIK: énostránski
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskima

množina

IMENOVALNIK: énostránske
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskimi
TOŽILNIK: énostránske
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: énostránsko
RODILNIK: énostránskega
DAJALNIK: énostránskemu
TOŽILNIK: énostránsko
MESTNIK: pri énostránskem
ORODNIK: z énostránskimi

dvojina

IMENOVALNIK: énostránski
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskima
TOŽILNIK: énostránski
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskima

množina

IMENOVALNIK: énostránska
RODILNIK: énostránskih
DAJALNIK: énostránskimi
TOŽILNIK: énostránska
MESTNIK: pri énostránskih
ORODNIK: z énostránskimi

in

[énostránski]

IPA: [ɛ:nòstrà:nskí]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: énostránski
RODILNIK: énostránskega

DAJALNIK: ênostránskemu
TOŽILNIK: ênostránski
živo ênostránskega
MESTNIK: pri ênostránskem
ORODNIK: z ênostránskim

dvojina

IMENOVALNIK: ênostránska
RODILNIK: ênostránskih
DAJALNIK: ênostránskima
TOŽILNIK: ênostránska
MESTNIK: pri ênostránskih
ORODNIK: z ênostránskima

množina

IMENOVALNIK: ênostránski
RODILNIK: ênostránskih
DAJALNIK: ênostránskim
TOŽILNIK: ênostránske
MESTNIK: pri ênostránskih
ORODNIK: z ênostránskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostránska
RODILNIK: ênostránske
DAJALNIK: ênostránski
TOŽILNIK: ênostránsko
MESTNIK: pri ênostránski
ORODNIK: z ênostránsko

dvojina

IMENOVALNIK: ênostránski
RODILNIK: ênostránskih
DAJALNIK: ênostránskima
TOŽILNIK: ênostránski
MESTNIK: pri ênostránskih
ORODNIK: z ênostránskima

množina

IMENOVALNIK: ênostránske
RODILNIK: ênostránskih
DAJALNIK: ênostránskim
TOŽILNIK: ênostránske
MESTNIK: pri ênostránskih
ORODNIK: z ênostránskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostránsko
RODILNIK: ênostránskega
DAJALNIK: ênostránskemu
TOŽILNIK: ênostránsko
MESTNIK: pri ênostránskem
ORODNIK: z ênostránskim

dvojina

IMENOVALNIK: ênostránski
RODILNIK: ênostránskih
DAJALNIK: ênostránskima
TOŽILNIK: ênostránski
MESTNIK: pri ênostránskih
ORODNIK: z ênostránskima

množina

IMENOVALNIK: ênostránska
RODILNIK: ênostránskih
DAJALNIK: ênostránskim
TOŽILNIK: ênostránska

MESTNIK: pri ênostránskih
ORODNIK: z ênostránskimi

IZVOR

iz ena stran

ênostránsko prislov

[ênostránsko]

POMEN

1. takó, da je, poteka na eni strani, obsega eno stran česa

► **prisl.** + glag.

- Pomembno je vedeti, koliko je še primerno nesti v eni sami vrečki in s tem *enostransko* obremeniti hrbtenico.
- Lahko izvrtamo luknje v temelj in blažilnike *enostransko* pritrdimo, in sicer tam, kjer je okrogla izvrtina za vijak.

2. takó, da zadeva, vključuje le eno stran

► **prisl.** + prid. beseda

enostransko razglašen

- Do *enostransko* razglašenega premirja prihaja, ker naj bi dosegli vse zastavljene cilje.

► **prisl.** + glag.

- Poveljstvo upornikov je sporočilo, da bo *enostransko* prekinilo napade.

2.1. takó, da za veljaven nastanek ali pravno učinkovanje ni potrebno soglasje druge stranke v razmerju

► **prisl.** + glag.

enostransko izstopiti, se odcepiti | enostransko odstopiti, prekiniti, preklicati, razdreti, razveljaviti | enostransko posegati | enostransko razglasiti

- Slaba stran pogodbenega prenosa je, da ga ne morete *enostransko* preklicati, kar lahko vedno naredite z oporoko.
- Pogodbena stranka, ki je plačala aro, od pogodbe ne more *enostransko* odstopiti le s tem, da prepusti aro drugi pogodbeni stranki.
- Ko so nehali dobavljati nafto in tako *enostransko* prekinili pogodbo, tudi mi nismo več mogli spoštovati sporazumov.
- Slovenija se je v pripravljanju osamosvojitve *enostransko* zavezala, da bo spoštovala temeljne konvencije Sveta Evrope.

► **prisl.** + prid. beseda

enostransko prekinjen | enostransko razglašen

- Odstavljeni kapetan je zahteval 60 milijonov evrov odškodnine za predčasno *enostransko* prekinjeno pogodbo.
- Namesto *enostransko* razglašenega gospodarskega pasu bo morala država privoliti v tristransko rešitev.

3. takó, da pri vrednotenju, presoji upošteva le eno stran, vidik

► **prisl.** + prid. beseda

enostransko informiran | enostransko prikazan | enostransko usmerjen

- Z razrešitvijo direktorja se je strinjal, menim pa, da je bil *enostransko* informiran in delno zaveden.
- Eden od delegatov je pripomnil, da je v sklepnem besedilu globalizacija preveč *enostransko* prikazana, saj ne učinkuje le negativno, ampak tudi pozitivno.
- Njegova strokovna prizadevanja niso bila nikoli *enostransko* usmerjena na varovanje in zaščito okolja, temveč k njegovi najbolj ustrezni rabi v vsesplošen blagor družbe.

► **prisl.** + glag.

- enostransko informirati | enostransko prikazovati
- Poudarila je, da bi sredstva javnega obveščanja morala celovito in ne *enostransko* informirati javnost.
 - Zloženka naj bi po mnenju predstavnikov slovenske manjšine *enostransko* prikazovala zgodovino Koroške v 20. stoletju.

4. takó, da ni dovolj raznoliko

► **prisl.** + prid. beseda

- enostransko usmerjen
- Menim, da je bilo podjetje preveč *enostransko* proizvodno usmerjeno in da mu manjka malo več trgovskega duha.

...

- Kdor se prehranjuje preveč *enostransko*, se bo prej ali slej srečal s pomanjkanjem hranilnih snovi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ênostránsko]
IPA: ['e:nò'stra:nsko]

TONEMSKO

[ênostránsko]
IPA: [ê:nòstrà:nskó]

in

[ênostránsko]
IPA: [ê:nòstrà:nskó]

(tonemska dvojica)

IZVOR

↑enostranski

epidurálni epidurálna epidurálno pridevnik

[epidurálni]

POMEN

1. ki je v zvezi s prostorom med kostjo in zunanjo ovojnico osrednjega živčevja

► **prid. beseda** + sam. beseda

- epiduralni prostor | epiduralna analgezija, anestezija, blokada
- *Epiduralni* prostor je zapolnjen z maščobnim tkivom, v njem pa se nahajajo tudi žile in živčni koreni, ki izhajajo iz hrbtenjače.
 - Ni dokazov, ki bi povezovali kronične poporodne bolečine v križu z *epiduralno* anestezijo.
 - Bolniki imajo *epiduralni* kateter, ki z dovajanjem analgetikov učinkovito blaži sicer hudo pooperacijsko bolečino.

1.1. ki nastane, se pojavlja v tem prostoru

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Najhujšo komplikacijo bi pomenil nastanek *epiduralnega* hematoma, ki lahko pritisne na hrbtenjačo matere in povzroči nevrološke posledice.
- Pri večjem izlivu krvi v lobanjsko votlino (subduralna ali *epiduralna* krvavitev) je treba hematoma odstraniti s kirurškim posegom.

2. kot samostalnik, v obliki **epiduralna**, manj formalno **porodna** anestezija, ki se aplicira v prostor med kostjo in zunanjo ovojnico osrednjega živčevja

- Za *epiduralno* sem se odločila med porodom, ker je porod trajal predolgo in nisem več zmogla brez.
- *Epiduralna* velja trenutno za najbolj učinkovito sredstvo, ni pa brezplačno dosegljiva v vseh porodnišnicah v vsakem času.
- Ko še ni bilo *epiduralne*, so nekatere zahtevale carski rez, ker niso vzdržale.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[epidurálni]
IPA: [epidu'ra:lni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: epidurálni
RODILNIK: epidurálnega
DAJALNIK: epidurálnemu
TOŽILNIK: epidurálni
živo epidurálnega
MESTNIK: pri epidurálnem
ORODNIK: z epidurálnim

dvojina

IMENOVALNIK: epidurálna
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnima
TOŽILNIK: epidurálna
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnima

množina

IMENOVALNIK: epidurálni
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnim
TOŽILNIK: epidurálne
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: epidurálna
RODILNIK: epidurálne
DAJALNIK: epidurálni
TOŽILNIK: epidurálno
MESTNIK: pri epidurálni
ORODNIK: z epidurálno

dvojina

IMENOVALNIK: epidurálni
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnima

TOŽILNIK: epidurálni
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnima

množina

IMENOVALNIK: epidurálne
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnim
TOŽILNIK: epidurálne
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: epidurálno
RODILNIK: epidurálnega
DAJALNIK: epidurálnemu
TOŽILNIK: epidurálno
MESTNIK: pri epidurálnem
ORODNIK: z epidurálnim

dvojina

IMENOVALNIK: epidurálni
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnima
TOŽILNIK: epidurálni
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnima

množina

IMENOVALNIK: epidurálna
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnim
TOŽILNIK: epidurálna
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnimi

TONEMSKO

[epidurálni]

IPA: [epidurá:lni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: epidurálni
RODILNIK: epidurálnega
DAJALNIK: epidurálnemu
TOŽILNIK: epidurálni
živo epidurálnega
MESTNIK: pri epidurálnem
ORODNIK: z epidurálnim

dvojina

IMENOVALNIK: epidurálna
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnima
TOŽILNIK: epidurálna
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnima

množina

IMENOVALNIK: epidurálni
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnim
TOŽILNIK: epidurálne
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: epidurálna
RODILNIK: epidurálne
DAJALNIK: epidurálni
TOŽILNIK: epidurálno
MESTNIK: pri epidurálni
ORODNIK: z epidurálno

dvojina

IMENOVALNIK: epidurálni
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnima
TOŽILNIK: epidurálni
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnima

množina

IMENOVALNIK: epidurálne
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnim
TOŽILNIK: epidurálne
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: epidurálno
RODILNIK: epidurálnega
DAJALNIK: epidurálnemu
TOŽILNIK: epidurálno
MESTNIK: pri epidurálnem
ORODNIK: z epidurálnim

dvojina

IMENOVALNIK: epidurálni
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnima
TOŽILNIK: epidurálni
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnima

množina

IMENOVALNIK: epidurálna
RODILNIK: epidurálnih
DAJALNIK: epidurálnim
TOŽILNIK: epidurálna
MESTNIK: pri epidurálnih
ORODNIK: z epidurálnimi

IZVOR

prevzeto iz nlat. *epiduralis*, iz gr. *epí* 'pri, ob, na, v, poleg, pred, vpričo' (pred samoglasniki *ep..*) + pridevnik iz lat. *dura* (*mater*) v pomenu 'trda opna'

eritropoetín eritropoetína samostalnik moškega spola

[eritropoetín]

POMEN

1. iz medicine hormon, ki ga izločajo zlasti ledvice in spodbuja nastajanje eritrocitov v kostnem mozgu
▪ Med naporom organizem prerazporedi pretok krvi v mišice, zmanjša pa se pretok skozi ledvično tkivo, kjer se začne izločati *eritropoetin*.

- Posledica pomanjkanja *eritropoetina* je pomanjkanje eritrocitov in znižanje koncentracije hemoglobina v krvi, kar imenujemo slabokrvnost.

1.1. snov, ki učinkuje kot ta hormon

- ▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
jemanje, uporaba eritropoetina | predpisovanje eritropoetina
 - Ugotovili so, da je uporaba *eritropoetina* povezana z boljšim preživetjem in izboljšanjem pri bolnikih s srčnim popuščanjem.
 - Jemanje *eritropoetina* je pod strogim nadzorom, zato ni nikakršne bojazni, da bi se z njim dopingirali.
- ▶ prid. beseda + **sam. beseda**
prepovedan eritropoetin | rekombinantni, sintetični, umetni eritropoetin
 - Zdravljenje s sintetičnimi *eritropoetini* potrebuje večina bolnikov s končno odpovedjo ledvic, ki se zdravijo z dializo.
 - Javno je priznal jemanje prepovedanega *eritropoetina*.
 - Preiskava vzorcev urina je pokazala vsebnost umetnega *eritropoetina*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[eritropoetín]

IPA: [ɛritropœ'ti:n]

ednina

IMENOVALNIK: eritropoetín

RODILNIK: eritropoetína

DAJALNIK: eritropoetínu

TOŽILNIK: eritropoetín

MESTNIK: pri eritropoetínu

ORODNIK: z eritropoetínom

dvojina

IMENOVALNIK: eritropoetína

RODILNIK: eritropoetínov

DAJALNIK: eritropoetínoma

TOŽILNIK: eritropoetína

MESTNIK: pri eritropoetínih

ORODNIK: z eritropoetínoma

množina

IMENOVALNIK: eritropoetíni

RODILNIK: eritropoetínov

DAJALNIK: eritropoetínom

TOŽILNIK: eritropoetíne

MESTNIK: pri eritropoetínih

ORODNIK: z eritropoetíni

TONEMSKO

[eritropoetín]

IPA: [ɛritropœ'ti:n]

ednina

IMENOVALNIK: eritropoetín

RODILNIK: eritropoetína

DAJALNIK: eritropoetínu

TOŽILNIK: eritropoetín

MESTNIK: pri eritropoetínu

ORODNIK: z eritropoetínom

dvojina

IMENOVALNIK: eritropoetína

RODILNIK: eritropoetínov

DAJALNIK: eritropoetínoma

TOŽILNIK: eritropoetína

MESTNIK: pri eritropoetínih

ORODNIK: z eritropoetínoma

množina

IMENOVALNIK: eritropoetíni

RODILNIK: eritropoetínov

DAJALNIK: eritropoetínom

TOŽILNIK: eritropoetíne

MESTNIK: pri eritropoetínih

ORODNIK: z eritropoetíni

IZVOR

prevzeto iz angl. *erythropoietin*, iz ↑eritro(cit) + tvorjenka iz gr. *poiéō* 'delam, ustvarjam'

eureka; glej hevréka medmet

[eureka] tudi [éureka]

POMEN

izraža, da je govorec navdušen, ker je kaj odkril, izumil, se domislil rešitve problema

- Iz laboratorijev so zaslišali »eureka!« in v javnost je priteklo umetno vlakno, ki so ga poimenovali najlon.
- Ne morem reči, da sem ob tem odkritju zakričal *eureka*, se pa od tedaj trudim ljudi izobraževati.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[eureka]

IPA: [ɛu're:ka]

tudi

[éureka]

IPA: ['e:ɥɐka]

TONEMSKO

[eureka]

IPA: [ɛuɾé:kà]

tudi

[êureka]

IPA: [é:ɥɐ̀ka]

IZVOR

pod vplivom angl. *eureka* iz ↑hevreka

f f-ja in f-a tudi f samostalnik moškega spola

[fə] in [ɛf]

POMEN

1. sedma črka slovenske abecede

- Na zaslonu se izpiše črka *F*.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Pri glasovih p, f, t, s, c, š, č, k, h sta glasilki čisto razmaknjeni.

2. kar je označeno s črko f, zlasti šesto ali sedmo mesto v zaporedju

▪ Bolgar je odprl linijo *f* za trdnjavo in okrepil konja na e5.

▪ Dijaki prvih letnikov *f* in *g* so pripravili pravo avenijo za sladokusce.

3. ton na četrti stopnji C-durove lestvice

▪ Če v C-duru ton *f* kromatično zvišamo, postane fis.

▪ Oboist je namesto tona *f* zaigral fis, to pa ga je tako zmedlo, da je nehal igrati.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[fə]

IPA: [fə]

ednina

IMENOVALNIK: [fə]

RODILNIK: [fəja]

DAJALNIK: [fəju]

TOŽILNIK: [fə]

MESTNIK: [pri fəju]

ORODNIK: [s fəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [fəja]

RODILNIK: [fəjeu]

DAJALNIK: [fəjema]

TOŽILNIK: [fəja]

MESTNIK: [pri fəjih]

ORODNIK: [s fəjema]

množina

IMENOVALNIK: [fəji]

RODILNIK: [fəjeu]

DAJALNIK: [fəjem]

TOŽILNIK: [fəje]

MESTNIK: [pri fəjih]

ORODNIK: [s fəji]

in

[ɛf]

IPA: [ɛf]

ednina

IMENOVALNIK: [ɛf]

RODILNIK: [ɛfa]

DAJALNIK: [ɛfu]

TOŽILNIK: [ɛf]

MESTNIK: [pri ɛfu]

ORODNIK: [z ɛfom]

dvojina

IMENOVALNIK: [ɛfa]

RODILNIK: [ɛfou]

DAJALNIK: [ɛfoma]

TOŽILNIK: [ɛfa]

MESTNIK: [pri ɛfih]

ORODNIK: [z ɛfoma]

množina

IMENOVALNIK: [ɛfi]

RODILNIK: [ɛfou]

DAJALNIK: [ɛfom]

TOŽILNIK: [ɛfe]

MESTNIK: [pri ɛfih]

ORODNIK: [z ɛfi]

tudi

[fə]

IPA: [fə]

ednina

IMENOVALNIK: [fə]

RODILNIK: [fə]

DAJALNIK: [fə]

TOŽILNIK: [fə]

MESTNIK: [pri fə]

ORODNIK: [s fə]

dvojina

IMENOVALNIK: [fə]

RODILNIK: [fə]

DAJALNIK: [fə]

TOŽILNIK: [fə]

MESTNIK: [pri fə]

ORODNIK: [s fə]

množina

IMENOVALNIK: [fə]

RODILNIK: [fə]

DAJALNIK: [fə]

TOŽILNIK: [fə]

MESTNIK: [pri fə]

ORODNIK: [s fə]

tudi

[ɛf]

IPA: [ɛf]

ednina

IMENOVALNIK: [ɛf]

RODILNIK: [ɛf]

DAJALNIK: [ɛf]

TOŽILNIK: [ɛf]

MESTNIK: [pri ɛf]

ORODNIK: [z ɛf]

dvojina

IMENOVALNIK: [ɛf]

RODILNIK: [ɛf]

DAJALNIK: [ɛf]

TOŽILNIK: [ɛf]

MESTNIK: [pri ɛf]

ORODNIK: [z ɛf]

množina

IMENOVALNIK: [ɛf]

RODILNIK: [ɛf]

DAJALNIK: [ɛf]

TOŽILNIK: [ɛf]

MESTNIK: [pri ɛf]

ORODNIK: [z ɛf]

TONEMSKO

[fə]

IPA: [fə]

ednina

IMENOVALNIK: [fə]

RODILNIK: [fəja]

DAJALNIK: [fəju]

TOŽILNIK: [fə]
MESTNIK: [pri fəju]
ORODNIK: [s fəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [fəja]
RODILNIK: [fəjeu]
DAJALNIK: [fəjema]
TOŽILNIK: [fəja]
MESTNIK: [pri fəjih]
ORODNIK: [s fəjema]

množina

IMENOVALNIK: [fəji]
RODILNIK: [fəjeu]
DAJALNIK: [fəjem]
TOŽILNIK: [fəje]
MESTNIK: [pri fəjih]
ORODNIK: [s fəji]

in

[ɛf]
IPA: [ɛf]

ednina

IMENOVALNIK: [ɛf]
RODILNIK: [ɛfa]
DAJALNIK: [ɛfu]
TOŽILNIK: [ɛf]
MESTNIK: [pri ɛfu]
ORODNIK: [z ɛfom]

dvojina

IMENOVALNIK: [ɛfa]
RODILNIK: [ɛfoɹ]
DAJALNIK: [ɛfoma]
TOŽILNIK: [ɛfa]
MESTNIK: [pri ɛfih]
ORODNIK: [z ɛfoma]

množina

IMENOVALNIK: [ɛfi]
RODILNIK: [ɛfoɹ]
DAJALNIK: [ɛfom]
TOŽILNIK: [ɛfe]
MESTNIK: [pri ɛfih]
ORODNIK: [z ɛfi]

tudi

[fə]
IPA: [fə]

ednina

IMENOVALNIK: [fə]
RODILNIK: [fə]
DAJALNIK: [fə]
TOŽILNIK: [fə]
MESTNIK: [pri fə]
ORODNIK: [s fə]

dvojina

IMENOVALNIK: [fə]
RODILNIK: [fə]
DAJALNIK: [fə]
TOŽILNIK: [fə]

MESTNIK: [pri fə]
ORODNIK: [s fə]

množina

IMENOVALNIK: [fə]
RODILNIK: [fə]
DAJALNIK: [fə]
TOŽILNIK: [fə]
MESTNIK: [pri fə]
ORODNIK: [s fə]

tudi

[ɛf]
IPA: [ɛf]

ednina

IMENOVALNIK: [ɛf]
RODILNIK: [ɛf]
DAJALNIK: [ɛf]
TOŽILNIK: [ɛf]
MESTNIK: [pri ɛf]
ORODNIK: [z ɛf]

dvojina

IMENOVALNIK: [ɛf]
RODILNIK: [ɛf]
DAJALNIK: [ɛf]
TOŽILNIK: [ɛf]
MESTNIK: [pri ɛf]
ORODNIK: [z ɛf]

množina

IMENOVALNIK: [ɛf]
RODILNIK: [ɛf]
DAJALNIK: [ɛf]
TOŽILNIK: [ɛf]
MESTNIK: [pri ɛf]
ORODNIK: [z ɛf]

STALNE ZVEZE

vitamin F

iz biologije, iz farmacije nenasičeni maščobni kislini omega-6 in omega-3, ki se pojavljata v ribah hladnih morij, rastlinskih oljih, oreških in pozitivno vplivata na tvorbo ter obnovo tkiva

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- Olivno olje učinkuje pomlajevalno na nas zato, ker vsebuje ogromno *vitamina F* in tako preprečuje bolezni srca in ožilja, nekaterih oblik raka ter znižuje raven holesterola.

...

- Pomanjkanje *vitamina F* povzroča luskanje kože ter suho in krhko kožo, nastajanje ekcemov, pripomore pa tudi k hitrejši in količinsko večji izgubi las.

fraktál fraktála samostalnik moškega spola

[fraktál]

POMEN

iz matematike oblika, sestavljena iz ponavljajočih se vedno manjših sebi enakih ali izrazito podobnih vzorcev

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pri konstrukciji linearnih *fraktalov* so dovoljene le operacije, ki ravne črte ne skrivijo, pri nelinearnih *fraktalih* pa takšne omejitve ni, zato je množica nelinearnih *fraktalov* bogatejša od množice linearnih *fraktalov*.
- Med naključne *fraktale* v naravi spadajo tudi obrisi otokov ali poteki obal.
- Na predavanju je udeležence seznanil z nekaterimi najbolj znanimi *fraktali*, npr. s Kochovo snežinko, z Juliajevimi množicami in z Mandelbrotovo množico.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Če delček *fraktala* ustrezno povečamo, dobimo sliko, ki je izjemno podobna tisti, iz katere smo delček vzeli.
- Ker je za slikovni prikaz *fraktalov* treba matematične operacije izvesti velikokrat, so hitrejši razvoj fraktalne geometrije omogočili šele računalniki.

...

- *Fraktale* lahko opišemo z zaporedji matematičnih operacij, s t. i. algoritmi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[fraktál]

IPA: [frak'ta:l]

ednina

IMENOVALNIK: fraktál

RODILNIK: fraktála

DAJALNIK: fraktálu

TOŽILNIK: fraktál

MESTNIK: pri fraktálu

ORODNIK: s fraktálom

dvojina

IMENOVALNIK: fraktála

RODILNIK: fraktálov

DAJALNIK: fraktáloma

TOŽILNIK: fraktála

MESTNIK: pri fraktálih

ORODNIK: s fraktáloma

množina

IMENOVALNIK: fraktáli

RODILNIK: fraktálov

DAJALNIK: fraktálom

TOŽILNIK: fraktále

MESTNIK: pri fraktálih

ORODNIK: s fraktáli

TONEMSKO

[fraktál]

IPA: [fraktá:l]

ednina

IMENOVALNIK: fraktâl

RODILNIK: fraktâla

DAJALNIK: fraktâlu

TOŽILNIK: fraktâl

MESTNIK: pri fraktâlu

ORODNIK: s fraktâlom

dvojina

IMENOVALNIK: fraktâla

RODILNIK: fraktálov

DAJALNIK: fraktáloma

TOŽILNIK: fraktála

MESTNIK: pri fraktálih

ORODNIK: s fraktáloma

množina

IMENOVALNIK: fraktáli

RODILNIK: fraktálov

DAJALNIK: fraktálom

TOŽILNIK: fraktále

MESTNIK: pri fraktálih

ORODNIK: s fraktáli

IZVOR

prevzeto (prek angl. *fractal*) iz frc. *fractal*, iz lat. *fractus* 'razbit' iz *frangere* razbiti

fraktálni fraktálna fraktálno pridevnik

[fraktálni]

POMEN

ki je v zvezi s fraktali ali oblikami, ki spominjajo na fraktale

► **prid. beseda** + sam. beseda

fraktalna geometrija | fraktalna grafika | fraktalna struktura

- Njegova teza upošteva spoznanja *fraktalne* geometrije, kjer nimamo več opravka s (tri)razsežnostnim pojmovanjem prostora, marveč fraktalno dimenzioniranimi nastavki, ki dosegajo različne stopnje kompleksnosti.
- Razstavljeni opus zajema slike in *fraktalne* grafike.
- Pljuča imajo *fraktalno* strukturo, prav tako živčevje in ožilje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[fraktálni]

IPA: [frak'ta:lni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: fraktálni

RODILNIK: fraktálnega

DAJALNIK: fraktálnemu

TOŽILNIK: fraktálni

živo fraktálnega

MESTNIK: pri fraktálnem

ORODNIK: s fraktálnim

dvojina

IMENOVALNIK: fraktálna

RODILNIK: fraktálnih

DAJALNIK: fraktálnima

TOŽILNIK: fraktálna

MESTNIK: pri fraktálnih

ORODNIK: s fraktálnima

množina

IMENOVALNIK: fraktálni

RODILNIK: fraktálnih

DAJALNIK: fraktálnim

TOŽILNIK: fraktálne
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: fraktálna
RODILNIK: fraktálne
DAJALNIK: fraktálni
TOŽILNIK: fraktálno
MESTNIK: pri fraktálni
ORODNIK: s fraktálno

dvojina

IMENOVALNIK: fraktálni
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnima
TOŽILNIK: fraktálni
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnima

množina

IMENOVALNIK: fraktálne
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnim
TOŽILNIK: fraktálne
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: fraktálno
RODILNIK: fraktálnega
DAJALNIK: fraktálnemu
TOŽILNIK: fraktálno
MESTNIK: pri fraktálnem
ORODNIK: s fraktálnim

dvojina

IMENOVALNIK: fraktálni
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnima
TOŽILNIK: fraktálni
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnima

množina

IMENOVALNIK: fraktálna
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnim
TOŽILNIK: fraktálna
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnimi

TONEMSKO

[fraktálni]

IPA: [fraktá:lni]

OSNOVNİK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: fraktálni
RODILNIK: fraktálnega
DAJALNIK: fraktálnemu
TOŽILNIK: fraktálni
živo fraktálnega
MESTNIK: pri fraktálnem
ORODNIK: s fraktálnim

dvojina

IMENOVALNIK: fraktálna
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnima
TOŽILNIK: fraktálna
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnima

množina

IMENOVALNIK: fraktálni
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnim
TOŽILNIK: fraktálne
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: fraktálna
RODILNIK: fraktálne
DAJALNIK: fraktálni
TOŽILNIK: fraktálno
MESTNIK: pri fraktálni
ORODNIK: s fraktálno

dvojina

IMENOVALNIK: fraktálni
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnima
TOŽILNIK: fraktálni
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnima

množina

IMENOVALNIK: fraktálne
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnim
TOŽILNIK: fraktálne
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: fraktálno
RODILNIK: fraktálnega
DAJALNIK: fraktálnemu
TOŽILNIK: fraktálno
MESTNIK: pri fraktálnem
ORODNIK: s fraktálnim

dvojina

IMENOVALNIK: fraktálni
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnima
TOŽILNIK: fraktálni
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnima

množina

IMENOVALNIK: fraktálna
RODILNIK: fraktálnih
DAJALNIK: fraktálnim
TOŽILNIK: fraktálna
MESTNIK: pri fraktálnih
ORODNIK: s fraktálnimi

IZVOR
↑fraktal

frotír frotírja samostalnik moškega spola

[frotír]

POMEN

bombažno blago z zankami, navadno za brisače

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**

brisača iz frotirja

▪ Toplo oljčno olje vtrite v suhe lase in jih ovijte v pregreto brisačo iz *frotirja*.

▪ Mleko za telo lahko naneseš z rokavico iz *frotirja*.

▪ Po kopeli si oblečemo kopalni plašč iz *frotirja*.

...

▪ Ni se brisala, samo zavila se je v veliko brisačo iz mehkega *frotirja*.

▪ Kopalni plašč je izdelan iz *frotirja*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[frotír]

IPA: [frɔˈtiːr]

ednina

IMENOVALNIK: frotír

RODILNIK: frotírja

DAJALNIK: frotírju

TOŽILNIK: frotír

MESTNIK: pri frotírju

ORODNIK: s frotírjem

dvojina

IMENOVALNIK: frotírja

RODILNIK: frotírjev

DAJALNIK: frotírjema

TOŽILNIK: frotírja

MESTNIK: pri frotírjih

ORODNIK: s frotírjema

množina

IMENOVALNIK: frotírji

RODILNIK: frotírjev

DAJALNIK: frotírjem

TOŽILNIK: frotírje

MESTNIK: pri frotírjih

ORODNIK: s frotírji

TONEMSKO

[frotír]

IPA: [frɔˈtiːr]

ednina

IMENOVALNIK: frotír

RODILNIK: frotírja

DAJALNIK: frotírju

TOŽILNIK: frotír

MESTNIK: pri frotírju

ORODNIK: s frotírjem

dvojina

IMENOVALNIK: frotírja

RODILNIK: frotírjev tudi frotírjev

DAJALNIK: frotírjema

TOŽILNIK: frotírja

MESTNIK: pri frotírjih tudi pri frotírjih

ORODNIK: s frotírjema

množina

IMENOVALNIK: frotírji

RODILNIK: frotírjev tudi frotírjev

DAJALNIK: frotírjem

TOŽILNIK: frotírje

MESTNIK: pri frotírjih tudi pri frotírjih

ORODNIK: s frotírji tudi s frotírji

in

[frotír]

IPA: [frɔˈtiːr]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: frotír

RODILNIK: frotírja

DAJALNIK: frotírju

TOŽILNIK: frotír

MESTNIK: pri frotírju

ORODNIK: s frotírjem

dvojina

IMENOVALNIK: frotírja

RODILNIK: frotírjev

DAJALNIK: frotírjema

TOŽILNIK: frotírja

MESTNIK: pri frotírjih

ORODNIK: s frotírjema

množina

IMENOVALNIK: frotírji

RODILNIK: frotírjev

DAJALNIK: frotírjem

TOŽILNIK: frotírje

MESTNIK: pri frotírjih

ORODNIK: s frotírji

IZVOR

↑frotirati

frotírást frotírásta frotírásto pridevnik

[frotírást]

POMEN

ki je iz frotirja ali vsebuje frotir

► **prid. beseda** + sam. beseda

frotirasta brisača, halja

▪ Po kopeli se temeljito obrišemo s *frotirasto* brisačo.

▪ Iz kopalnice je prišel v temno modri *frotirasti* halji.

▪ Z grobo brisačo, *frotirasto* rokavico ali mehkejšo ščetko dobro zdrgnite kožo na sklepih.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[frotírást]

IPA: [frɔˈtiːrast]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: frotírást

določno frotírásti

RODILNIK: frotírastega
 DAJALNIK: frotírastemu
 TOŽILNIK: frotírast
 določno frotíra**sti**
 živo frotíra**stega**
 MESTNIK: pri frotíra**stem**
 ORODNIK: s frotíra**stim**

dvojina

IMENOVARNIK: frotíra**sta**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stima**
 TOŽILNIK: frotíra**sta**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stima**

množina

IMENOVARNIK: frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stim**
 TOŽILNIK: frotíra**ste**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stimi**

ženski spol

ednina

IMENOVARNIK: frotíra**sta**
 RODILNIK: frotíra**ste**
 DAJALNIK: frotíra**sti**
 TOŽILNIK: frotíra**sto**
 MESTNIK: pri frotíra**sti**
 ORODNIK: s frotíra**sto**

dvojina

IMENOVARNIK: frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stima**
 TOŽILNIK: frotíra**sti**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stima**

množina

IMENOVARNIK: frotíra**ste**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stim**
 TOŽILNIK: frotíra**ste**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stimi**

srednji spol

ednina

IMENOVARNIK: frotíra**sto**
 RODILNIK: frotíra**stega**
 DAJALNIK: frotíra**stemu**
 TOŽILNIK: frotíra**sto**
 MESTNIK: pri frotíra**stem**
 ORODNIK: s frotíra**stim**

dvojina

IMENOVARNIK: frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stima**
 TOŽILNIK: frotíra**sti**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stima**

množina

IMENOVARNIK: frotíra**sta**
 RODILNIK: frotíra**stih**

DAJALNIK: frotíra**stim**
 TOŽILNIK: frotíra**sta**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stimi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj frotíra**st**

ženski spol

EDNINA: bòlj frotíra**sta**

srednji spol

EDNINA: bòlj frotíra**sto**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj frotíra**st**

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj frotíra**sta**

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj frotíra**sto**

TONEMSKO

[frotíra**st**]

IPA: [frɔ̀tiːraːst]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVARNIK: frotíra**st**
 določno frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stega**
 DAJALNIK: frotíra**stemu**
 TOŽILNIK: frotíra**st**
 določno frotíra**sti**
 živo frotíra**stega**
 MESTNIK: pri frotíra**stem**
 ORODNIK: s frotíra**stim**

dvojina

IMENOVARNIK: frotíra**sta**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stima**
 TOŽILNIK: frotíra**sta**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stima**

množina

IMENOVARNIK: frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stim**
 TOŽILNIK: frotíra**ste**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stimi**

ženski spol

ednina

IMENOVARNIK: frotíra**sta**
 RODILNIK: frotíra**ste**
 DAJALNIK: frotíra**sti**
 TOŽILNIK: frotíra**sto**
 MESTNIK: pri frotíra**sti**
 ORODNIK: s frotíra**sto**

dvojina

IMENOVARNIK: frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stima**
 TOŽILNIK: frotíra**sti**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stima**

množina

IMENOVALNIK: frotíra**ste**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stim**
 TOŽILNIK: frotíra**ste**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stimi**

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: frotíra**sto**
 RODILNIK: frotíra**stega**
 DAJALNIK: frotíra**stemu**
 TOŽILNIK: frotíra**sto**
 MESTNIK: pri frotíra**stem**
 ORODNIK: s frotíra**stim**

dvojina

IMENOVALNIK: frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stima**
 TOŽILNIK: frotíra**sti**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stima**

množina

IMENOVALNIK: frotíra**sta**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stim**
 TOŽILNIK: frotíra**sta**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stimi**

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bōlj frotíra**st**

ženski spol

EDNINA: bōlj frotíra**sta**

srednji spol

EDNINA: bōlj frotíra**sto**

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj frotíra**st**

ženski spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj frotíra**sta**

srednji spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj frotíra**sto**

in

[frotíra**st**]

IPA: [frotí:ra**st**]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol**ednina**

IMENOVALNIK: frotíra**st**
 določno frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stega**
 DAJALNIK: frotíra**stemu**
 TOŽILNIK: frotíra**st**
 določno frotíra**sti**
 živo frotíra**stega**
 MESTNIK: pri frotíra**stem**
 ORODNIK: s frotíra**stim**

dvojina

IMENOVALNIK: frotíra**sta**

RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stima**
 TOŽILNIK: frotíra**sta**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stima**

množina

IMENOVALNIK: frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stim**
 TOŽILNIK: frotíra**ste**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stimi**

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: frotíra**sta**
 RODILNIK: frotíra**ste**
 DAJALNIK: frotíra**sti**
 TOŽILNIK: frotíra**sto**
 MESTNIK: pri frotíra**sti**
 ORODNIK: s frotíra**sto**

dvojina

IMENOVALNIK: frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stima**
 TOŽILNIK: frotíra**sti**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stima**

množina

IMENOVALNIK: frotíra**ste**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stim**
 TOŽILNIK: frotíra**ste**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stimi**

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: frotíra**sto**
 RODILNIK: frotíra**stega**
 DAJALNIK: frotíra**stemu**
 TOŽILNIK: frotíra**sto**
 MESTNIK: pri frotíra**stem**
 ORODNIK: s frotíra**stim**

dvojina

IMENOVALNIK: frotíra**sti**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stima**
 TOŽILNIK: frotíra**sti**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stima**

množina

IMENOVALNIK: frotíra**sta**
 RODILNIK: frotíra**stih**
 DAJALNIK: frotíra**stim**
 TOŽILNIK: frotíra**sta**
 MESTNIK: pri frotíra**stih**
 ORODNIK: s frotíra**stimi**

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bōlj frotíra**st**

ženski spol

EDNINA: bōlj frotíra**sta**

srednji spol

EDNINA: bôlj frofîrasto

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj frofîrast

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj frofîrasta

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj frofîrasto

IZVOR

↑frotir

ftalát ftaláta samostalnik moškega spola

[ftalát]

POMEN

iz kemije sol ali ester ftalne kisline, ki se uporablja kot topilo za dišavne snovi ali kot mehčalo za plastične materiale

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

prisotnost, vsebnost ftalatov | uporaba ftalatov

- Opravljene analize za navedeni vzorec so pokazale na vsebnosti *ftalatov*, ki so večje od dovoljenih in lahko predstavljajo tveganje za zdravje.
- Evropska komisija je pred štirimi leti prepovedala uporabo *ftalatov* v tistih otroških igračah, ki bi jih majhni otroci nosili v usta.

► prid. beseda + **sam. beseda**

nevarni, prepovedani ftalati

- Skoraj vsi močno odišavljeni izdelki v sebi skrivajo nevarne *ftalate*, ki škodujejo jetrom in moškim reproduktivnim organom.
- V raziskavi so podgane izpostavili dvema različnima *ftalatoma*, koncentracija vsakega je bila namenoma nižja od tiste, ki velja za škodljivo.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

vsebovati ftalate

- Nekateri osvežilci vsebujejo *ftalate*, spojine, ki lahko motijo delovanje hormonov v organizmu.

...

▪ *Ftalati* se pogosto uporabljajo v proizvodnji, z njimi se naredi plastiko (kot je polivinilklorid) bolj prilagodljivo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JKASTNO

[ftalát]

IPA: [ftaˈla:t]

ednina

IMENOVALNIK: ftalát

RODILNIK: ftaláta

DAJALNIK: ftalátu

TOŽILNIK: ftalát

MESTNIK: pri ftalátu

ORODNIK: s ftalátom

dvojina

IMENOVALNIK: ftaláta

RODILNIK: ftalátov

DAJALNIK: ftalátoma

TOŽILNIK: ftaláta

MESTNIK: pri ftalátih

ORODNIK: s ftalátoma

množina

IMENOVALNIK: ftaláti

RODILNIK: ftalátov

DAJALNIK: ftalátom

TOŽILNIK: ftaláte

MESTNIK: pri ftaláti

ORODNIK: s ftaláti

TONEMSKO

[ftalát]

IPA: [ftalá:t]

ednina

IMENOVALNIK: ftalát

RODILNIK: ftaláta

DAJALNIK: ftalátu

TOŽILNIK: ftalát

MESTNIK: pri ftalátu

ORODNIK: s ftalátom

dvojina

IMENOVALNIK: ftaláta

RODILNIK: ftalátov

DAJALNIK: ftalátoma

TOŽILNIK: ftaláta

MESTNIK: pri ftaláti

ORODNIK: s ftalátoma

množina

IMENOVALNIK: ftaláti

RODILNIK: ftalátov

DAJALNIK: ftalátom

TOŽILNIK: ftaláte

MESTNIK: pri ftaláti

ORODNIK: s ftaláti

IZVOR

prevzeto iz angl. *phthalate*, nem. *Phthalat*, frc. *phthalate*, okrajšano iz ↑naftalat

g¹ g-ja tudi g samostalnik moškega spola

[gə] in [gé]

POMEN

1. osma črka slovenske abecede

▪ Črko *G* so Rimljani začeli pisati šele v 3. stol. pr. n. š., pred tem pa so imeli za C in G skupen znak C.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

▪ Predlog h stoji pred besedami, ki se začnejo z glasovoma k ali *g*, k pa pred vsemi drugimi.

2. kar je označeno s črko g, zlasti sedmo ali osmo mesto v zaporedju

► sam. beseda + **sam. beseda v imenovalniku**

linija g | skupina g

- Na sporedu bodo tekme v skupinah E, F, *G* in H.
- Šahovska poteza, ki pričenja napad po liniji *g* in diagonali c1-h6, se ponuja sama od sebe.

...

▪ Dijaki prvih letnikov f in *g* so pripravili pravo avenijo za sladokusce.

3. ton na peti stopnji C-durove lestvice

► sam. beseda + **sam. beseda v imenovalniku**

ton g

- Če se durova lestvica začne in konča na tonu *c*, jo imenujemo C-dur, če se začne na tonu *g*, je to G-dur.
- Zvon je uglasen na ton *G*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[gə]

IPA: [gə]

ednina

IMENOVALNIK: [gə]

RODILNIK: [gəja]

DAJALNIK: [gəju]

TOŽILNIK: [gə]

MESTNIK: [pri gəju]

ORODNIK: [z gəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [gəja]

RODILNIK: [gəjeu]

DAJALNIK: [gəjema]

TOŽILNIK: [gəja]

MESTNIK: [pri gəjih]

ORODNIK: [z gəjema]

množina

IMENOVALNIK: [gəji]

RODILNIK: [gəjeu]

DAJALNIK: [gəjem]

TOŽILNIK: [gəje]

MESTNIK: [pri gəjih]

ORODNIK: [z gəji]

in

[gé]

IPA: [ge]

ednina

IMENOVALNIK: [gé]

RODILNIK: [gêja]

DAJALNIK: [gêju]

TOŽILNIK: [gé]

MESTNIK: [pri gêju]

ORODNIK: [z gèjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [gêja]

RODILNIK: [gêjeu]

DAJALNIK: [gêjema]

TOŽILNIK: [gêja]

MESTNIK: [pri gèjih]

ORODNIK: [z gèjema]

množina

IMENOVALNIK: [gêji]

RODILNIK: [gêjeu]

DAJALNIK: [gèjem]

TOŽILNIK: [gêje]

MESTNIK: [pri gèjih]

ORODNIK: [z gèji]

tudi

[gə]

IPA: [gə]

ednina

IMENOVALNIK: [gə]

RODILNIK: [gə]

DAJALNIK: [gə]

TOŽILNIK: [gə]

MESTNIK: [pri gə]

ORODNIK: [z gə]

dvojina

IMENOVALNIK: [gə]

RODILNIK: [gə]

DAJALNIK: [gə]

TOŽILNIK: [gə]

MESTNIK: [pri gə]

ORODNIK: [z gə]

množina

IMENOVALNIK: [gə]

RODILNIK: [gə]

DAJALNIK: [gə]

TOŽILNIK: [gə]

MESTNIK: [pri gə]

ORODNIK: [z gə]

tudi

[gé]

IPA: [ge:]

ednina

IMENOVALNIK: [gé]

RODILNIK: [gé]

DAJALNIK: [gé]

TOŽILNIK: [gé]

MESTNIK: [pri gé]

ORODNIK: [z gé]

dvojina

IMENOVALNIK: [gé]

RODILNIK: [gé]

DAJALNIK: [gé]

TOŽILNIK: [gé]

MESTNIK: [pri gé]

ORODNIK: [z gé]

množina

IMENOVALNIK: [gé]

RODILNIK: [gé]

DAJALNIK: [gé]

TOŽILNIK: [gé]

MESTNIK: [pri gé]

ORODNIK: [z gé]

TONEMSKO

[gə]

IPA: [gə]

ednina

IMENOVALNIK: [gə]

RODILNIK: [gəja]

DAJALNIK: [gəju]

TOŽILNIK: [gə]

MESTNIK: [pri gəju]

ORODNIK: [z gəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [gə̌ja]
RODILNIK: [gə̌jeu]
DAJALNIK: [gə̌jema]
TOŽILNIK: [gə̌ja]
MESTNIK: [pri gə̌jih]
ORODNIK: [z gə̌jema]

množina

IMENOVALNIK: [gə̌ji]
RODILNIK: [gə̌jeu]
DAJALNIK: [gə̌jem]
TOŽILNIK: [gə̌je]
MESTNIK: [pri gə̌jih]
ORODNIK: [z gə̌ji]

in

[gê]
IPA: [gé:]

ednina

IMENOVALNIK: [gê]
RODILNIK: [gêja]
DAJALNIK: [gêju]
TOŽILNIK: [gê]
MESTNIK: [pri gêju]
ORODNIK: [z gêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [gêja]
RODILNIK: [gêjeu]
DAJALNIK: [gêjema]
TOŽILNIK: [gêja]
MESTNIK: [pri gêjih]
ORODNIK: [z gêjema]

množina

IMENOVALNIK: [gêji]
RODILNIK: [gêjeu]
DAJALNIK: [gêjem]
TOŽILNIK: [gêje]
MESTNIK: [pri gêjih]
ORODNIK: [z gêji]

tudi

[gə̌]
IPA: [gá]

ednina

IMENOVALNIK: [gə̌]
RODILNIK: [gə̌]
DAJALNIK: [gə̌]
TOŽILNIK: [gə̌]
MESTNIK: [pri gə̌]
ORODNIK: [z gə̌]

dvojina

IMENOVALNIK: [gə̌]
RODILNIK: [gə̌]
DAJALNIK: [gə̌]
TOŽILNIK: [gə̌]
MESTNIK: [pri gə̌]
ORODNIK: [z gə̌]

množina

IMENOVALNIK: [gə̌]
RODILNIK: [gə̌]
DAJALNIK: [gə̌]
TOŽILNIK: [gə̌]
MESTNIK: [pri gə̌]
ORODNIK: [z gə̌]

tudi

[gê]
IPA: [gé:]

ednina

IMENOVALNIK: [gê]
RODILNIK: [gê]
DAJALNIK: [gê]
TOŽILNIK: [gê]
MESTNIK: [pri gê]
ORODNIK: [z gê]

dvojina

IMENOVALNIK: [gê]
RODILNIK: [gê]
DAJALNIK: [gê]
TOŽILNIK: [gê]
MESTNIK: [pri gê]
ORODNIK: [z gê]

množina

IMENOVALNIK: [gê]
RODILNIK: [gê]
DAJALNIK: [gê]
TOŽILNIK: [gê]
MESTNIK: [pri gê]
ORODNIK: [z gê]

STALNE ZVEZE

točka G

mesto v nožnici, ki je bolj občutljivo za spolno draženje

- Obstoj *točke G* je še vedno vprašljiv, naj prispevki v revijah o njej pišejo karkoli.
- *Točka G* velja za posebno občutljivo mesto, ki leži približno na dveh tretjinah dolžine nožnice na njeni sprednji steni, tik pod osnovnico mehurja.

g² simbol

POMEN

simbol za enoto *gram*

- Sestavine za nadev: 120 *g* porovega stebila, 60 *g* krušnih kock, 1 jajce, 5 cl mleka, 20 *g* masla, sol, poper, peteršilj, muškatni oreh.

IZVOR

prevzeto iz sodobnih evropskih jezikov; krajšava za
↑ gram

gambít gambíta samostalnik moškega spola
[gambít]

POMEN

1. šahovska otvoritev s ponujeno žrtvijo manj pomembne figure

- Izbral je *gambit* – najostrejšo različico, ki je napovedovala, da si dvoboj želi zaključiti takoj.
- Dolga leta so beli na tem mestu jemali na f6, v zadnjem času pa so bolj navdušeni nad *gambitom*, ki ga je izbral tudi Sokolov.

2. ekspresivno tvegano dejanje, s katerim se skuša doseči prednost pred kom

► prid. beseda + **sam. beseda**

- V dobrem tednu dni se je diplomatski *gambit* iztekel v doslej najhujšo zaostritev odnosov med državama.
- Državni zbor se je na dolgo in široko ukvarjal s kadrovskega *gambiti* vladajoče koalicije.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[gambít]

IPA: [gam'bi:t]

ednina

IMENOVALNIK: gambít

RODILNIK: gambíta

DAJALNIK: gambítu

TOŽILNIK: gambít

MESTNIK: pri gambítu

ORODNIK: z gambítom

dvojina

IMENOVALNIK: gambíta

RODILNIK: gambítov

DAJALNIK: gambítoma

TOŽILNIK: gambíta

MESTNIK: pri gambítih

ORODNIK: z gambítoma

množina

IMENOVALNIK: gambíti

RODILNIK: gambítov

DAJALNIK: gambítom

TOŽILNIK: gambíte

MESTNIK: pri gambítih

ORODNIK: z gambíti

TONEMSKO

[gambít]

IPA: [gam'bi:t]

ednina

IMENOVALNIK: gambít

RODILNIK: gambíta

DAJALNIK: gambítu

TOŽILNIK: gambít

MESTNIK: pri gambítu

ORODNIK: z gambítom

dvojina

IMENOVALNIK: gambíta

RODILNIK: gambítov

DAJALNIK: gambítoma

TOŽILNIK: gambíta

MESTNIK: pri gambítih

ORODNIK: z gambítoma

množina

IMENOVALNIK: gambíti

RODILNIK: gambítov

DAJALNIK: gambítom

TOŽILNIK: gambíte

MESTNIK: pri gambítih

ORODNIK: z gambíti

STALNE ZVEZE

damin gambit

gambit kmeta ob dami

► prid. beseda + **sam. beseda**

sprejet damin gambit

- Karpov in Širov sta se merila v sprejetem *daminem gambitu*.

- V zadnji partiji dvoboja je imel računalnik bele figure in v sprejetem *daminem gambitu* se je razvila dokaj živahna partija, v kateri pa nihče ni imel prednosti.

...

- Z natančno obrambo v *daminem gambitu* je remiziral.

- Proti velemojstru je izbral zelo mirno inačico *daminega gambita* in remiziral že po šestnajstih potezah.

kraljev gambit

gambit kmeta ob kralju

- Bil je velik mojster v *kraljevem gambitu*.

- Posebnost turnirja je bilo obvezno igranje *kraljevega gambita*.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Gambit* in špan. *gambito* iz it. *gambetto*, prvotno 'podstavljanje noge, spotikanje' iz *gamba* 'noga'

gáza gáze samostalnik ženskega spola

[gáza]

POMEN

redko tkano, mehko bombažno blago, navadno za obveze

► prid. beseda + **sam. beseda**

čista, sterilna gaza

- Rano očistite z mlačno tekočo vodo in milom ter prekrijte s sterilno *gazo*.
- Temeljito si umijemo roke, nato na rano pritiskamo s čisto *gazo*, da ustavimo krvavitev.
- Rano operemo z vodo, jo dezinficiramo in pokrijemo s suho *gazo*.

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

kos, kosček gaze | plast gaze

- Na rano položite kos *gaze* in nanjo pritiskajte približno 10 minut.
- Sok precedimo skozi dvojno plast *gaze*.

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

obložiti z gazo | očistiti z gazo | pokriti, prekriti, zapreti z gazo

- Opečeno mesto prekrijte s sterilno *gazo*.

- Lijak obložimo z *gazo* in liker precedimo v sterilizirano steklenico.
- Oko očistimo z *gazo* ali bombažno krpico od zunanjega kotička navznoter.

...

- *Gazo* namočite v alkohol ali jod in pazljivo očistite okolico rane.
- V potovalno lekarno sodijo termometer, obliži, povoji iz *gaze* in razkužilo za rane.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[gáza]

IPA: [ˈga:za]

ednina

IMENOVALNIK: gáza

RODILNIK: gáze

DAJALNIK: gázi

TOŽILNIK: gázo

MESTNIK: pri gázi

ORODNIK: z gázo

dvojina

IMENOVALNIK: gázi

RODILNIK: gáz

DAJALNIK: gázama

TOŽILNIK: gázi

MESTNIK: pri gázah

ORODNIK: z gázama

množina

IMENOVALNIK: gáze

RODILNIK: gáz

DAJALNIK: gázam

TOŽILNIK: gáze

MESTNIK: pri gázah

ORODNIK: z gázami

TONEMSKO

[gáza]

IPA: [gà:zá]

ednina

IMENOVALNIK: gáza

RODILNIK: gáze

DAJALNIK: gázi

TOŽILNIK: gázo

MESTNIK: pri gázi

ORODNIK: z gázo

dvojina

IMENOVALNIK: gázi

RODILNIK: gáz

DAJALNIK: gázama

TOŽILNIK: gázi

MESTNIK: pri gázah

ORODNIK: z gázama

množina

IMENOVALNIK: gáze

RODILNIK: gáz

DAJALNIK: gázam

TOŽILNIK: gáze

MESTNIK: pri gázah

ORODNIK: z gázami

[gâza]

IPA: [gá:zà]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: gâza

RODILNIK: gâze

DAJALNIK: gâzi

TOŽILNIK: gâzo

MESTNIK: pri gâzi

ORODNIK: z gâzo

dvojina

IMENOVALNIK: gâzi

RODILNIK: gâz

DAJALNIK: gâzama

TOŽILNIK: gâzi

MESTNIK: pri gâzah

ORODNIK: z gâzama

množina

IMENOVALNIK: gâze

RODILNIK: gâz

DAJALNIK: gâzam

TOŽILNIK: gâze

MESTNIK: pri gâzah

ORODNIK: z gâzami

IZVOR

prevzeto prek nem. *Gaze* in frc. *gaze* iz špan. *gasa*, domnevno prevzeto iz arab. *ḡazz* 'surova svila'

golobíca golobíce samostalnik ženskega spola

[golobíca]

POMEN

1. samica goloba

► prid. beseda + **sam. beseda**

bela golobica

- Stolp je bil napol osvetljen, pod vrhom pa so letale bele *golobice*, ki so bile videti kot velike snežene kepe.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

spustiti golobico

- Park je odprla županja in na prosto spustila belo *golobico*, občinski simbol.

...

- *Golobica* se je preplašila in odprhutala v nebo.
- Stara zaveza pripoveduje, da se je k Noetu po vesoljnem potopu vrnila *golobica* z oljno vejico v kljunu.

2. lističasta goba z betom brez ovojnice in navadno gladkim klobukom; primerjaj lat. *Russula*

- Spremenljiva golobica ali kameleonka sodi med najmanjše *golobice*.
- Medlorumeno mušnico srečamo najpogosteje v svetlih listnatih gozdovih, še zlasti na kislih tleh. Pogosto ji delajo družbo poletni gobani in najrazličnejše *golobice*.
- V kulinariki se največ uporabljajo jurčki, lisičke, *golobice*, turki in brezovčki.

3. kot medmet uporablja se, ko govorec ljubkovalno nagovori žensko, s katero je v ljubezenskem razmerju

▪ »Kako si, *golobica* moja?«

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[golobíca]

IPA: [goloˈbiːtsa]

ednina

IMENOVALNIK: golobíca

RODILNIK: golobíce

DAJALNIK: golobíci

TOŽILNIK: golobíco

MESTNIK: pri golobíci

ORODNIK: z golobíco

dvojina

IMENOVALNIK: golobíci

RODILNIK: golobíc

DAJALNIK: golobícama

TOŽILNIK: golobíci

MESTNIK: pri golobícah

ORODNIK: z golobícama

množina

IMENOVALNIK: golobíce

RODILNIK: golobíc

DAJALNIK: golobícam

TOŽILNIK: golobíce

MESTNIK: pri golobícah

ORODNIK: z golobícami

TONEMSKO

[golobíca]

IPA: [goloˈbiːtsá]

ednina

IMENOVALNIK: golobíca

RODILNIK: golobíce

DAJALNIK: golobíci

TOŽILNIK: golobíco

MESTNIK: pri golobíci

ORODNIK: z golobíco

dvojina

IMENOVALNIK: golobíci

RODILNIK: golobíc

DAJALNIK: golobícama

TOŽILNIK: golobíci

MESTNIK: pri golobícah

ORODNIK: z golobícama

množina

IMENOVALNIK: golobíce

RODILNIK: golobíc

DAJALNIK: golobícam

TOŽILNIK: golobíce

MESTNIK: pri golobícah

ORODNIK: z golobícami

STALNE ZVEZE

bljuvna golobica

iz biologije strupena golobica z gladkim rdečim klobukom; primerjaj lat. *Russula emetica*

▪ Gobarji se že na daleč izognejo rdeči *bljuvni golobici* in njenim različicam, ki lahko povzročijo lažje zastrupitve.

lepljiva golobica

iz biologije neužitna golobica s trdim mesom in lisastim lepljivim klobukom vijoličnih, rdečkasto rjavih barv; primerjaj lat. *Russula viscida*

▪ *Lepljiva golobica* sodi med neužitne gobe, nadvse pa tekne polžem.

▪ Med številnimi vrstami golobic, ki rastejo v naših gozdovih, se še zlasti pogosto pojavlja *lepljiva golobica*.

modrikasta golobica

iz biologije večja užitna golobica z modrikastim, lisastim klobukom; primerjaj lat. *Russula cyanoxantha*

▪ V vlažnih dneh jih radi obiščejo polži lazarji, zato tedaj le redko naletimo na *modrikaste golobice*, ki ne bi bile vsaj delno obžrte.

▪ Poznavalci trdijo, da so najokusnejše *modrikaste golobice*, ki zrastejo pod hrasti in kostanji, manj okusne pa naj bi bile tiste, ki jih najdemo pod bukvami in iglavci.

smrdljiva golobica

iz biologije strupena golobica z rumeno rjavim klobukom neprijetnega vonja; primerjaj lat. *Russula foetens*

▪ *Smrdljivo golobico* najlažje spoznamo po neprijetnem vonju, ki nekatere spominja na žaltavo olje.

▪ Od veliko bolj znane *smrdljive golobice* se smrdikava loči po nekoliko manjših dimenzijah, gostejših lističih in manj sluzasti povrhnjici.

zelena golobica

iz biologije užitna golobica z zelenim gladkim klobukom; primerjaj lat. *Russula aeruginea*

▪ Nepoznavalci, ki ločijo gobe le po barvah, zamenjajo *zeleno golobico* z zelo strupeno zeleno mušnico.

▪ Okoliš je poznan po šampinjonih, rastejo pa tudi plave in *zelene golobice*, beli jurček, črni jurček, kostanjevke, lisičke.

zelenkasta golobica

iz biologije užitna golobica z zelenkastim razpokanim klobukom; primerjaj lat. *Russula virescens*

▪ Kožica na klobuku *zelenkaste golobice* kmalu razpoka na neenakomerno velika polja.

▪ Dozorela *zelenkasta golobica* se kar precej razlikuje od zelene mušnice.

IZVOR

↑golob

grappa grappe samostalnik ženskega spola

[grápa]

POMEN

1. žganje iz grozdnih tropin, po izvoru iz Italije

- Ustavila sta se na kavi v neki kavarnici, nato pa si še nazdravila s kozarčkom *grappe*.
- V podeželskih restavracijah bodo pustili steklenico z *grappo* kar na mizi, tako da si jo lahko natočiš, kolikorokrat želiš.

1.1. kozarček tega žganja

- Spil sem dve *grappi*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[grápa]

IPA: [ˈgra:pa]

ednina

IMENOVALNIK: [grápa]

RODILNIK: [grápe]

DAJALNIK: [grápi]

TOŽILNIK: [grápo]

MESTNIK: [pri grápi]

ORODNIK: [z grápo]

dvojina

IMENOVALNIK: [grápi]

RODILNIK: [gráp]

DAJALNIK: [grápama]

TOŽILNIK: [grápi]

MESTNIK: [pri grápah]

ORODNIK: [z grápama]

množina

IMENOVALNIK: [grápe]

RODILNIK: [gráp]

DAJALNIK: [grápam]

TOŽILNIK: [grápe]

MESTNIK: [pri grápah]

ORODNIK: [z grápami]

TONEMSKO

[grâpa]

IPA: [grá:pà]

ednina

IMENOVALNIK: [grâpa]

RODILNIK: [grâpe]

DAJALNIK: [grâpi]

TOŽILNIK: [grâpo]

MESTNIK: [pri grâpi]

ORODNIK: [z grâpo]

dvojina

IMENOVALNIK: [grâpi]

RODILNIK: [grâp]

DAJALNIK: [grâpama]

TOŽILNIK: [grâpi]

MESTNIK: [pri grâpah]

ORODNIK: [z grâpama]

množina

IMENOVALNIK: [grâpe]

RODILNIK: [grâp]

DAJALNIK: [grâpam]

TOŽILNIK: [grâpe]

MESTNIK: [pri grâpah]

ORODNIK: [z grâpami]

IZVOR

prevzeto prek knjiž. it. *grappa* iz lombard. *grapa*, iz *grapo* 'grozdni pecelj'

grédelj grédlja samostalnik moškega spola

[grédəl]

POMEN

iz pomorstva **vzdolžni**, nosilni del ogrodka ladje, čolna;

SIN.: iz pomorstva kobilica

▪ Čoln s plitvim *gredljem* je primernejši za obalno plovbo in manjše globine.

▪ Klasična gradnja lesenega plovila se začne s postavitvijo reber (prečnih opor) na osnovno konstrukcijo *gredlja*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[grédəl]

IPA: [ˈgre:dəl]

ednina

IMENOVALNIK: grédelj

RODILNIK: grédlja

DAJALNIK: grédlju

TOŽILNIK: grédelj

MESTNIK: pri grédlju

ORODNIK: z grédljem

dvojina

IMENOVALNIK: grédlja

RODILNIK: grédljev

DAJALNIK: grédljema

TOŽILNIK: grédlja

MESTNIK: pri grédljih

ORODNIK: z grédljema

množina

IMENOVALNIK: grédli

RODILNIK: grédljev

DAJALNIK: grédljem

TOŽILNIK: grédlje

MESTNIK: pri grédljih

ORODNIK: z grédli

TONEMSKO

[grédəl]

IPA: [grè:dəl]

ednina

IMENOVALNIK: grédelj

RODILNIK: grédlja

DAJALNIK: grédlju

TOŽILNIK: grédelj

MESTNIK: pri grédlju

ORODNIK: z grédljem

dvojina

IMENOVALNIK: grédlja

RODILNIK: grédljev tudi grêdljev

DAJALNIK: grédljema

TOŽILNIK: grédlja

MESTNIK: pri grédljih tudi pri grêdljih

ORODNIK: z grédljema

množina

IMENOVALNIK: grédli

RODILNIK: grêdljev tudi grêdljev
 DAJALNIK: grêdljem
 TOŽILNIK: grêdlje
 MESTNIK: pri grêdljih tudi pri grêdljih
 ORODNIK: z grêdlji tudi z grêdlji

IZVOR

= hrv., srb. *grêdelj* 'del pluga, ki je povezan z jarmom', nar. rus. *grjadilb* 'oje pri plugu', češ. *hřidel* 'os, gredelj', verjetno < pslov. **grêdel'b* iz **grêda* 'bruno, tram'

h¹ h-ja tudi h samostalnik moškega spola

[hə] in [há]

POMEN

1. deveta črka slovenske abecede

- Leksikon obsega gesla med *h* in *o*.
- Objekt bo v obliki črke *H*.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Slovenski jezik pozna en sam glas *h*, ki nastane s priporo zadnjega dela jezika v sredi mehkega neba.

2. kar je označeno s črko h, zlasti osmo ali deveto mesto v zaporedju

► sam. beseda + **sam. beseda v imenovalniku**

linija h | skupina h

- Beli je dobil lovski par, vendar je moral nasprotnikovi trdnjavi odpreti nevarno linijo *h*.
- Napad po liniji *h* je glavna zamisel belega.
- Najbolj zanimivo bo v skupini *H*, kjer še ni jasno, kdo bo prišel v drugi del tekmovanja.

3. ton na sedmi stopnji C-durove lestvice

- Arija ima visoki *h* in tri be-je.
- Da ohranimo zaporedje tonov durove lestvice, moramo ton *h* znižati.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hə]

IPA: [xə]

ednina

IMENOVALNIK: [hə]

RODILNIK: [həja]

DAJALNIK: [həju]

TOŽILNIK: [hə]

MESTNIK: [pri həju]

ORODNIK: [s həjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [həja]

RODILNIK: [həjeu]

DAJALNIK: [həjema]

TOŽILNIK: [həja]

MESTNIK: [pri həjih]

ORODNIK: [s həjema]

množina

IMENOVALNIK: [həji]

RODILNIK: [həjeu]

DAJALNIK: [həjem]

TOŽILNIK: [həje]
 MESTNIK: [pri həjih]
 ORODNIK: [s həji]

in

[há]

IPA: [xa:]

ednina

IMENOVALNIK: [há]

RODILNIK: [hája]

DAJALNIK: [háju]

TOŽILNIK: [há]

MESTNIK: [pri háju]

ORODNIK: [s hájem]

dvojina

IMENOVALNIK: [hája]

RODILNIK: [hájeu]

DAJALNIK: [hájema]

TOŽILNIK: [hája]

MESTNIK: [pri hájih]

ORODNIK: [s hájema]

množina

IMENOVALNIK: [háji]

RODILNIK: [hájeu]

DAJALNIK: [hájem]

TOŽILNIK: [háje]

MESTNIK: [pri hájih]

ORODNIK: [s háji]

tudi

[hə]

IPA: [xə]

ednina

IMENOVALNIK: [hə]

RODILNIK: [hə]

DAJALNIK: [hə]

TOŽILNIK: [hə]

MESTNIK: [pri hə]

ORODNIK: [s hə]

dvojina

IMENOVALNIK: [hə]

RODILNIK: [hə]

DAJALNIK: [hə]

TOŽILNIK: [hə]

MESTNIK: [pri hə]

ORODNIK: [s hə]

množina

IMENOVALNIK: [hə]

RODILNIK: [hə]

DAJALNIK: [hə]

TOŽILNIK: [hə]

MESTNIK: [pri hə]

ORODNIK: [s hə]

tudi

[há]

IPA: [xa:]

ednina

IMENOVALNIK: [há]
 RODILNIK: [há]
 DAJALNIK: [há]
 TOŽILNIK: [há]
 MESTNIK: [pri há]
 ORODNIK: [s há]

dvojina

IMENOVALNIK: [há]
 RODILNIK: [há]
 DAJALNIK: [há]
 TOŽILNIK: [há]
 MESTNIK: [pri há]
 ORODNIK: [s há]

množina

IMENOVALNIK: [há]
 RODILNIK: [há]
 DAJALNIK: [há]
 TOŽILNIK: [há]
 MESTNIK: [pri há]
 ORODNIK: [s há]

TONEMSKO

[hə]
 IPA: [xó]

ednina

IMENOVALNIK: [hə]
 RODILNIK: [həja]
 DAJALNIK: [həju]
 TOŽILNIK: [hə]
 MESTNIK: [pri həju]
 ORODNIK: [s həjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [həja]
 RODILNIK: [həjeu]
 DAJALNIK: [həjema]
 TOŽILNIK: [həja]
 MESTNIK: [pri həjih]
 ORODNIK: [s həjema]

množina

IMENOVALNIK: [həji]
 RODILNIK: [həjeu]
 DAJALNIK: [həjem]
 TOŽILNIK: [həje]
 MESTNIK: [pri həjih]
 ORODNIK: [s həji]

in

[hâ]
 IPA: [xá:]

ednina

IMENOVALNIK: [hâ]
 RODILNIK: [hâja]
 DAJALNIK: [hâju]
 TOŽILNIK: [hâ]
 MESTNIK: [pri hâju]
 ORODNIK: [s hâjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [hâja]
 RODILNIK: [hâjeu]

DAJALNIK: [hâjema]
 TOŽILNIK: [hâja]
 MESTNIK: [pri hâjih]
 ORODNIK: [s hâjema]

množina

IMENOVALNIK: [hâji]
 RODILNIK: [hâjeu]
 DAJALNIK: [hâjem]
 TOŽILNIK: [hâje]
 MESTNIK: [pri hâjih]
 ORODNIK: [s hâji]

tudi

[hə]
 IPA: [xó]

ednina

IMENOVALNIK: [hə]
 RODILNIK: [hə]
 DAJALNIK: [hə]
 TOŽILNIK: [hə]
 MESTNIK: [pri hə]
 ORODNIK: [s hə]

dvojina

IMENOVALNIK: [hə]
 RODILNIK: [hə]
 DAJALNIK: [hə]
 TOŽILNIK: [hə]
 MESTNIK: [pri hə]
 ORODNIK: [s hə]

množina

IMENOVALNIK: [hə]
 RODILNIK: [hə]
 DAJALNIK: [hə]
 TOŽILNIK: [hə]
 MESTNIK: [pri hə]
 ORODNIK: [s hə]

tudi

[hâ]
 IPA: [xá:]

ednina

IMENOVALNIK: [hâ]
 RODILNIK: [hâ]
 DAJALNIK: [hâ]
 TOŽILNIK: [hâ]
 MESTNIK: [pri hâ]
 ORODNIK: [s hâ]

dvojina

IMENOVALNIK: [hâ]
 RODILNIK: [hâ]
 DAJALNIK: [hâ]
 TOŽILNIK: [hâ]
 MESTNIK: [pri hâ]
 ORODNIK: [s hâ]

množina

IMENOVALNIK: [hâ]
 RODILNIK: [hâ]

DAJALNIK: [hâ]
TOŽILNIK: [hâ]
MESTNIK: [pri hâ]
ORODNIK: [s hâ]

STALNE ZVEZE

vitamin H

iz biologije, iz farmacije vitamin skupine B, topen v vodi, ki se pojavlja zlasti v rumenjaku, jetrih, arašidih in pozitivno vpliva na celično rast, tvorbo, presnovo maščobnih kislin in aminokislin; SIN.: iz biologije, iz farmacije biotin

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- Rumenjak vsebuje *vitamin H*, ki krepi lase.

...

- *Vitamin H* dobro učinkuje na kožo, krepi krhke nohte ter preprečuje izpadanje las in prhljaj.
- Biotin (npr. v avokadu), imenovan tudi *vitamin H*, spodbuja celice in krepi rast kože in las.

h² simbol

POMEN

simbol za enoto *ura*

- Začetek mrka bo ob 11 *h* 23 min 30 s, sredina mrka bo ob 12 *h* 47 min 15 s, konec mrka pa ob 14 *h* 10 min 30 s.

IZVOR

prevzeto iz sodobnih evropskih jezikov; krajšava za lat. *hōra* 'ura'

háhá in **hàhà**; in **há** medmet

POMEN

1. tudi z večkrat ponovljenim zlogom **ha** posnema glas pri smejanju, navadno glasnem

- »*Haha!*« se je škodoželjno zasmejala.
- *Hahaha*, ne pomnim, kdaj sem se tako od srca nasmejal kot danes, *haha*.

1.1. tudi z večkrat ponovljenim zlogom **ha** izraža, da se govorec posmehuje

- *Hahaha* – ti pa idealnost! Ne bodi tako aboten in ne misli, da res verjamem vse, kar bi mi rad natvezel!

1.2. izraža govorčevo mnenje, da nanosnik ne izpolnjuje pričakovanj

- Namrgodila se je. *Haha*, tak mož!

2. kot samostalnik glas pri smejanju, navadno glasnem

- Komaj čakam, da slišimo njegov glasni *haha*.

IZVOR

↑ha

haló¹ tudi **hàlo** medmet

[haló] tudi [hàlo]

POMEN

1. uporablja se, ko se govorec oglasi na telefonski klic, začne telefonski pogovor

- Telefon je vztrajno zvonil. »*Halo*,« se je oglasil z znerviranim glasom.
- »*Halo*,« se zasliši vesel glas na drugi strani.

1.1. navadno podvojeno uporablja se, ko govorec preverja delovanje telefonske zveze, prisotnost sogovorca

- »*Halo, halo*,« je ponovila telefonistka, ko ni več slišala mojega glasu.
- Spet sem čakal deset minut, pa sem začel govoriti v slušalko *halo, halo*.

2. izgovarja se z večjo jakostjo, tudi podvojeno, tudi s ponovljeno črko **o** uporablja se, ko govorec želi pritegniti pozornost, koga nagovoriti, pozvati k čemu

- »*Halo, gospod*,« je zaslišal za seboj. »Račun ste pozabili.«
- *Halo, halo*, tukaj sem.
- Na pomoč! A mi lahko kdo pomaga? Saj nisem nevidna! *Haloo?*!

3. tudi s ponovljeno črko **o**, ekspresivno izraža, da je govorec nezadovoljen, se čudi, navadno ker kdo ne razume česa samoumevnega, ne izpolnjuje pričakovanj

- Pa kaj vse so nam obljubljali – *halo* – novo politiko – nove vrednote!
- Ker nisem dobil odgovora po elektronski pošti, sem poklical v banko, kjer so mi prijazno odgovorili, da moram priti tja osebno. *Haloo*, kje pa je tu elektronsko poslovanje?

4. kot samostalnik odziv na telefonski klic

- Babica se je oglasila s kratkim *halo*, kar je bilo znamenje, da gleda televizijo in ni preveč navdušena nad klicem.

5. kot samostalnik, ekspresivno kar povzroča nemir, veliko govorjenja, čustvene odzive

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- Mama in oče sta zagnala tak *halo*, da ju ne morem pomiriti.
- Disident je atentat preživel, ministrska predsednica pa je naredila tak *halo*, da je bilo kaj.
- Neverjetno se zdi, da mediji nikoli niso sprožili kakšnega omembe vrednega *haloja* na to tematiko.

► prid. beseda + **sam. beseda**

cel, velik halo

- Nekateri iz tega delajo cel *halo*, jaz pa sem odgovoril z molkom.
- Sindikati znajo narediti velik *halo*, ko gre za privatizacijo.

...

- Vedela sem, da bo doma zaradi tega *halo*.
- Bilo je nekaj *haloja*, zahteve po preiskavi, izročitvi morilca, vlade in politiki so obsojali to gnusno dejanje, a to je bilo tudi vse.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[haló]

IPA: [xa'lo:]

tudi

[hàlo]

IPA: ['xalo]

TONEMSKO

[halô]

IPA: [xaló:]

tudi

[hǎlo]

IPA: [xálò]

IZVOR

prevzeto iz nem. *hallo*, iz velelnika stvnem. glagola *halōn* 'iti po koga, pripeljati', nekdam v rabi predvsem kot klic brodniku, naj pride po popotnika

haló² halója samostalnik moškega spola

[haló]

POMEN

iz astronomije **vidni pojav**, navadno v obliki svetlega kolobarja okrog Lune, Sonca, ki nastane zaradi lomljenja žarkov v kristalih ledu v ozračju

- Med vodenim opazovanjem zvezd smo opazovali in fotografirali redek pojav, ki ga imenujemo Lunin *halo*.
- Sončev *halo* je optični fenomen, ki nastane ob lomu svetlobe na ledenih kristalih v atmosferi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[haló]

IPA: [xa'lo:]

ednina

IMENOVALNIK: haló

RODILNIK: halója

DAJALNIK: halóju

TOŽILNIK: haló

MESTNIK: pri halóju

ORODNIK: s halójem

dvojina

IMENOVALNIK: halója

RODILNIK: halójev

DAJALNIK: halójema

TOŽILNIK: halója

MESTNIK: pri halójih

ORODNIK: s halójema

množina

IMENOVALNIK: halóji

RODILNIK: halójev

DAJALNIK: halójem

TOŽILNIK: halóje

MESTNIK: pri halójih

ORODNIK: s halóji

TONEMSKO

[halô]

IPA: [xaló:]

ednina

IMENOVALNIK: halô

RODILNIK: halôja

DAJALNIK: halôju

TOŽILNIK: halô

MESTNIK: pri halôju

ORODNIK: s halójem

dvojina

IMENOVALNIK: halôja

RODILNIK: halójev

DAJALNIK: halójema

TOŽILNIK: halôja

MESTNIK: pri halójih

ORODNIK: s halójema

množina

IMENOVALNIK: halóji

RODILNIK: halójev

DAJALNIK: halójem

TOŽILNIK: halóje

MESTNIK: pri halójih

ORODNIK: s halóji

STALNE ZVEZE

halo efekt

iz psihologije **pojav**, ko se na podlagi kake posameznikove fizične ali osebnostne lastnosti ali vedénja presoja tudi njegove druge, nepovezane lastnosti ali vedénja; SIN.: iz psihologije halo učinek

- Na delu je mehanizem, ki mu socialni psihologi pravijo »*halo efekt*«: eni izraženi lastnosti (pozitivni ali negativni) samodejno pripisujemo še druge, na primer »kdor laže, ta tudi krade«.
- To povzroča »*halo efekt*«, se pravi, da osebam, ki so nam všeč, odpustimo marsikaj, ne vidimo pa dobrega v ljudeh, ki nam niso všeč.
- Najpogostejše napake so: t. i. *halo efekt*, ko ocenjevalec uspešnost delavca presoja pod vplivom splošnega vtisa, ki ga ima o njem.

halo učinek

iz psihologije **pojav**, ko se na podlagi kake posameznikove fizične ali osebnostne lastnosti ali vedénja presoja tudi njegove druge, nepovezane lastnosti ali vedénja; SIN.: iz psihologije halo efekt

- *Halo učinek* je najmočnejši, kadar oseba, ki presoja, sorazmerno malo ve o osebi, ki jo presoja, in kadar skuša osebo oceniti po moralnih lastnostih.
- To je še huje, kot v psihologiji t. i. *halo učinek*, ko nekemu glede na določeno osebnostno lastnost pripišemo vrsto drugih, ki pa s to niso povezane.

FRAZEOLOGIJA

halo efekt/učinek

halo efekt

halo učinek

širjenje mnenja, posploševanja, ki temelji na neutemeljenih, pomanjkljivih, nepreverjenih podatkih

- Po mnenju generalnega direktorja je bil za propad banke kriv »halo efekt«.
- Vsi vemo, da se vlada boji »halo efekta« in plazuje zahtev drugih sindikatov, čim bo ugodila zdravnikom.
- Kaj z vidika posla za tradicionalne proizvajalce pomenijo novi električni avtomobili? Bo z njimi racionalni pogled na avto pomembnejši ali bo halo učinek postal še pomembnejši?

IZVOR

prevzeto prek nem. *Halo*, angl. *halo* in lat. *halōs* iz gr. *hālōs*, prvotno 'gumno', tj. 'prostor okroglega tlorisa, kjer govedo s teptanjem mlati žito'

hásek háska samostalnik moškega spola

[hásek]

POMEN

ekspresivno zaželeno, pričakovana posledica kake dejavnosti, prizadevanja

► prid. beseda + **sam. beseda**

poseben, pravi hasek

- Nemara se sprašujete, zakaj to počnemo ponovno, če očitno ni posebnega *haska*.
- Obšel me je poniževalen občutek, da sem svoje življenje preživel brez pravega *haska*, v nekakšni zmoti in pomoti.
- Zakaj tak sistem sploh uvajamo, če od njega ne bo nobenega finančnega *haska*?

► glag. + brez + **sam. beseda v rodilniku**

- Prizadevajo si brez *haska*, neuspešno.
- Varnostni svet je minuli teden brez *haska* pozval državi, naj takoj ustavita spopade in razglasita prekinitev ognja.
- Javnost se brez večjega *haska* vznemirja zaradi oholih političnih drž nekaterih voditeljev.

...

- Bentiti po forumih nima *haska*.
- Toliko prizadevanja, pa tako malo *haska*.
- Kako naj se obsežne zadeve lotimo, da bo *hasek* čim večji?

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hásek]

IPA: ['xa:sək]

ednina

IMENOVALNIK: hásek

RODILNIK: háska

DAJALNIK: hásku

TOŽILNIK: hásek

MESTNIK: pri hásku

ORODNIK: s háskom

TONEMSKO

[hásek]

IPA: [xá:sək]

ednina

IMENOVALNIK: hásek

RODILNIK: háska

DAJALNIK: hásku

TOŽILNIK: hásek

MESTNIK: pri hásku

ORODNIK: s háskom

IZVOR

↑hasniti

hé¹ in **hè**; in **héhé** medmet

POMEN

1. ponovljeno posnema glas pri smejanju

- Kar smešno je bilo, *he he he!*
- Večino časa smo bolj malo snemali, *he he*.
- »*He he*,« se je zasmel. »Saj sva se samo hecala.«

1.1. navadno ponovljeno izraža, da se govorec posmehuje

- Očitno mora nadoknaditi, kar je zamudil v minulih desetletjih, *he he he*.
- Vsak ima pol ure časa, da izkašlja, kar ga tare, *he he*.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema glas pri smejanju, v enaki ali podobni obliki znana v mnogih jezikih

hé² in **hè** členek

POMEN

1. uporablja se za pritegovanje pozornosti pri uvajanju v izjavo

- *He*, nisem mogel kaj, da se ne bi namuznil od zadovoljstva, ker takrat nisem nasedel tistim hvalisavcem.
- »*He*,« je rekel samozavestno in dobrohotno obenem, »veliko tega sem ti že povedal, vsega pa še ne.«

1.1. izraža, da govorec zaradi negotovosti, nevednosti odlaša z izjavo

- *He*, ne vem, kako naj ti odgovorim.
- *He*, nisem strokovnjak za te zadeve.

2. izgovarja se z večjo jakostjo uporablja se, ko govorec želi pritegniti pozornost, koga nagovoriti, pozvati k čemu

- *He*, Miha! Kaj nisi zaklenil sinoči?

3. kot členek, izgovarja se z večjo jakostjo, ekspresivno uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- Kaj še nisi videla pijanega človeka, *he?*!
- Kaj ne poznaš več starega prijatelja, *he?*
- Kdo je, ki zunaj čaka? Denar mora imeti, *he!*

IZVOR

imitativna beseda, v podobni obliki in z enakimi ali podobnimi pomeni znana tudi v drugih jezikih, npr. hrv., srb. *he*, nem. *he*, srvnem. *hē*

héhé in **hèhè**; in **hé** medmet

POMEN

1. tudi z večkrat ponovljenim zlogom **he** posnema glas pri smejanju

- »*Hehe, hehe!*« se je spet zasmel.
- Pri športu imam rad tekmo, seveda samo če zmagujem, *hehe!*

1.1. tudi z večkrat ponovljenim zlogom **he** izraža, da se govorec posmehuje

- Ujemi me, če moreš, *hehe!*
- Hude sovražnike imaš, *hehe!* Jaz ne bi bil rad med njimi.

IZVOR

↑he

heureka; glej **hevréka** medmet

[heuréka] tudi [euréka] tudi [héureka] tudi [éureka]

POMEN

izraža, da je govorec navdušen, ker je kaj odkril, izumil, se domislil rešitve problema

- Zame je invencija del pisateljskega poklica, se pravi, da mora soditi k temu tudi tista žarnica, ki se ti prižge nad glavo, mora biti nekaj, pri čemer vzklikneš *heureka!*
- Kaj storiti z odkritji, ki niso tako nenadna, da bi ob njih vzkliknili *heureka?*

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[heuréka] tudi [euréka]
IPA: [xɛu're:ka] tudi [ɛu're:ka]

tudi

[héureka] tudi [éureka]
IPA: ['xɛ:ɥɛrɛka] tudi ['ɛ:ɥɛrɛka]

TONEMSKO

[heurêka] tudi [eurêka]
IPA: [xɛu're:kà] tudi [ɛu're:kà]

tudi

[hêureka] tudi [êureka]
IPA: [xé:ɥrêka] tudi [é:ɥrêka]

IZVOR

↑heureka

hevréka tudi **hévreka**; tudi **eureka**; tudi **heureka**

medmet

[heuréka] tudi [euréka] tudi [héureka] tudi [éureka]

POMEN

1. izraža, da je govorec navdušen, ker je kaj odkril, izumil, se domislil rešitve problema

- Arhimed je legel v kad, gladina se je dvignila in vzkliknil je *heureka*.
- *Heureka!* Odkrili smo, kaj je narobe s podjetjem.

2. kot samostalni, ekspresivno trenutek navdušenja ob odkritju, izumu

- Večina inovatorjev leta preizkuša različne zamisli, preden doživijo svoj »*heureka*«.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[heuréka] tudi [euréka]
IPA: [xɛu're:ka] tudi [ɛu're:ka]

tudi

[héureka] tudi [éureka]
IPA: ['xɛ:ɥɛrɛka] tudi ['ɛ:ɥɛrɛka]

TONEMSKO

[heurêka] tudi [eurêka]
IPA: [xɛu're:kà] tudi [ɛu're:kà]

tudi

[hêureka] tudi [êureka]
IPA: [xé:ɥrêka] tudi [é:ɥrêka]

IZVOR

prevzeto prek nem. *heureka* iz gr. *heúreka* 'našel sem', kot je vzkliknil Arhimed ob odkritju hidrostatskega vzgona

hibríden hibridna hibridno pridevnik

[hibrídɐn]

POMEN

1. v nekaterih zvezah v obliki **hibridni** ki nastane z združenjem značilnosti, funkcij dveh ali več različnih stvari

► **prid. beseda** + sam. beseda

hibridni (trdi) disk | hibridni žanr | hibridno vezje

- Njegove knjige so tipičen primer *hibridnega* žanra, v katerem se prepletajo zgodovinskost in romanesknost, pravljичnost in refleksivnost, manirizem in aforističnost.
- Elektronske komponente so v *hibridnem* vezju stisnjene na zelo majhen prostor, zaradi česar so ta vezja izredno občutljiva za vlago.
- Komisija je nekakšen *hibriden* organ, ki po ne najbolj jasno razmejenih pravilih igra vlogo tako zakonodajne kot izvršne oblasti.
- *Hibridna* konferenca zajema okroglo mizo, ki jih je mogoče spremljati v živo na spletni strani, pa tudi delavnico, predstavitev knjige in mednarodno skupinsko virtualno razstavo.

...

▪ Projekt je bil v svoji strukturi *hibriden*, saj so se v njem enakovredno prepletla področja scenske umetnosti, kot so ples, igra in akrobatika.

2. v obliki **hibridni** ki je v zvezi s hibridom 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

hibridni zarodek | hibridna čajevka | hibridna koruza | hibridna sorta | hibridno seme

- *Hibridni* zarodek so sestavili iz človeškega in živalskega DNK.
- Šipkova rja se najpogosteje pojavlja v vlažnem vremenu, občutljive pa so predvsem plezalke in *hibridne* čajevke.

- Polnilo, ki ga izdelujejo iz posebne *hibridne* koruze, je 95-odstotna škrobovina.

3. v obliki **hibridni** ki je v zvezi s hibridom 3., 3.1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

hibridni avtobus, avtomobil | hibridni model | hibridni pogon, pogonski sklop | hibridna tehnologija | hibridno vozilo

- Okoljski trend se kaže tudi v uveljavljanju *hibridnih* avtomobilov, ki porabijo približno polovico toliko goriva kot bencinski motorji.
- Dizelski šestvaljnik je v *hibridnem* pogonskem sklopu zaporedno vezan z električnim generatorjem.
- Ena od naših največjih prednosti je *hibridna* tehnologija, ki omogoča za polovico nižje emisije in manjšo porabo goriva kot bencinski tekmeči.

4. v obliki **hibridni** ki je v zvezi s hibridom 4.

► **prid. beseda** + sam. beseda

hibridni instrument | hibridne obveznice

- Značilnost *hibridnih* instrumentov je, da nimajo vnaprej določene zapadlosti.
- Banka je izdala za 100 milijonov evrov *hibridnih* obveznic.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hibrídən]

IPA: [xib'ri:dən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: hibríden

določno hibrídni

RODILNIK: hibrídnega

DAJALNIK: hibrídnemu

TOŽILNIK: hibríden

določno hibrídni

živo hibrídnega

MESTNIK: pri hibrídnem

ORODNIK: s hibrídnimi

dvojina

IMENOVALNIK: hibrídna

RODILNIK: hibrídnih

DAJALNIK: hibrídnima

TOŽILNIK: hibrídna

MESTNIK: pri hibrídnih

ORODNIK: s hibrídnima

množina

IMENOVALNIK: hibrídni

RODILNIK: hibrídnih

DAJALNIK: hibrídnim

TOŽILNIK: hibrídne

MESTNIK: pri hibrídnih

ORODNIK: s hibrídnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: hibrídna

RODILNIK: hibrídne

DAJALNIK: hibrídni

TOŽILNIK: hibrídno

MESTNIK: pri hibrídni

ORODNIK: s hibrídnimi

dvojina

IMENOVALNIK: hibrídni

RODILNIK: hibrídnih

DAJALNIK: hibrídnima

TOŽILNIK: hibrídni

MESTNIK: pri hibrídnih

ORODNIK: s hibrídnima

množina

IMENOVALNIK: hibrídne

RODILNIK: hibrídnih

DAJALNIK: hibrídnim

TOŽILNIK: hibrídne

MESTNIK: pri hibrídnih

ORODNIK: s hibrídnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: hibrídnemu

RODILNIK: hibrídnega

DAJALNIK: hibrídnemu

TOŽILNIK: hibrídnemu

MESTNIK: pri hibrídnem

ORODNIK: s hibrídnimi

dvojina

IMENOVALNIK: hibrídni

RODILNIK: hibrídnih

DAJALNIK: hibrídnima

TOŽILNIK: hibrídni

MESTNIK: pri hibrídnih

ORODNIK: s hibrídnima

množina

IMENOVALNIK: hibrídna

RODILNIK: hibrídnih

DAJALNIK: hibrídnim

TOŽILNIK: hibrídna

MESTNIK: pri hibrídnih

ORODNIK: s hibrídnimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj hibríden

ženski spol

EDNINA: bôlj hibrídna

srednji spol

EDNINA: bôlj hibrídnemu

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj hibríden

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj hibrídna

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj hibrídnemu

TONEMSKO

[hibrídən]

IPA: [xibrí:dən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: hibríden

določno hibrídnemu

RODILNIK: hibrídnega

DAJALNIK: hibrídnemu

TOŽILNIK: hibríden

določno hibrídni
 živo hibrídnega
 MESTNIK: pri hibrídnem
 ORODNIK: s hibrídnim

dvojina

IMENOVALNIK: hibrídna
 RODILNIK: hibrídnih
 DAJALNIK: hibrídnima
 TOŽILNIK: hibrídna
 MESTNIK: pri hibrídnih
 ORODNIK: s hibrídnima

množina

IMENOVALNIK: hibrídni
 RODILNIK: hibrídnih
 DAJALNIK: hibrídnim
 TOŽILNIK: hibrídne
 MESTNIK: pri hibrídnih
 ORODNIK: s hibrídnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: hibrídna
 RODILNIK: hibrídne
 DAJALNIK: hibrídni
 TOŽILNIK: hibrídnó
 MESTNIK: pri hibrídni
 ORODNIK: s hibrídnó

dvojina

IMENOVALNIK: hibrídni
 RODILNIK: hibrídnih
 DAJALNIK: hibrídnima
 TOŽILNIK: hibrídni
 MESTNIK: pri hibrídnih
 ORODNIK: s hibrídnima

množina

IMENOVALNIK: hibrídné
 RODILNIK: hibrídnih
 DAJALNIK: hibrídnim
 TOŽILNIK: hibrídné
 MESTNIK: pri hibrídnih
 ORODNIK: s hibrídnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: hibrídnó
 RODILNIK: hibrídnega
 DAJALNIK: hibrídnemu
 TOŽILNIK: hibrídnó
 MESTNIK: pri hibrídnem
 ORODNIK: s hibrídnim

dvojina

IMENOVALNIK: hibrídni
 RODILNIK: hibrídnih
 DAJALNIK: hibrídnima
 TOŽILNIK: hibrídni
 MESTNIK: pri hibrídnih
 ORODNIK: s hibrídnima

množina

IMENOVALNIK: hibrídna
 RODILNIK: hibrídnih
 DAJALNIK: hibrídnim
 TOŽILNIK: hibrídná
 MESTNIK: pri hibrídnih

ORODNIK: s hibrídnimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj hibríden

ženski spol

EDNINA: bõlj hibrídna

srednji spol

EDNINA: bõlj hibrídnó

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj hibríden

ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj hibrídna

srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj hibrídnó

IZVOR

↑hibrid

hibrídnost hibrídnosti samostalnik ženskega spola

[hibrídnost]

POMEN

1. lastnost česa, da nastane z združenjem značilnosti, funkcij dveh ali več različnih stvari

▪ *Hibridnost* naprave omogoča pošiljanje podatkov v nadzorno središče prek mobilnega omrežja, ko to ni dosegljivo, pa prek satelita.

▪ Slikar je nihal med novim renesančnim in starim gotskim principom. Podobno *hibridnost* kažejo tudi detajli.

2. lastnost vozila, da ima dva ali več različnih virov energije za pogon motorja

▪ *Hibridnost* prinaša več prednosti; poraba goriva je izjemno nizka.

▪ Vozilo svojo *hibridnost* med vožnjo dokazuje na več načinov, saj gre lahko zgolj na bencin, elektriko ali kombinacijo obeh pogonov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hibrídnost]

IPA: [xib'ri:dnɔst]

ednina

IMENOVALNIK: hibrídnost

RODILNIK: hibrídnosti

DAJALNIK: hibrídnosti

TOŽILNIK: hibrídnost

MESTNIK: pri hibrídnosti

ORODNIK: s hibrídnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: hibrídnosti

RODILNIK: hibrídnosti

DAJALNIK: hibrídnostma tudi hibrídnostima

TOŽILNIK: hibrídnosti

MESTNIK: pri hibrídnostih

ORODNIK: s hibrídnostma tudi s hibrídnostima

množina

IMENOVALNIK: hibrídnosti

RODILNIK: hibrídnosti

DAJALNIK: hibrídnostim

TOŽILNIK: hibrídnosti
MESTNIK: pri hibrídnostih
ORODNIK: s hibrídnostmi

TONEMSKO

[hibrídnost]

IPA: [xibri:dnòst]

ednina

IMENOVALNIK: hibrídnost

RODILNIK: hibrídnosti

DAJALNIK: hibrídnosti

TOŽILNIK: hibrídnost

MESTNIK: pri hibrídnosti

ORODNIK: s hibrídnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: hibrídnosti

RODILNIK: hibrídnosti

DAJALNIK: hibrídnostma tudi hibrídnostima

TOŽILNIK: hibrídnosti

MESTNIK: pri hibrídnostih

ORODNIK: s hibrídnostma tudi s hibrídnostima

množina

IMENOVALNIK: hibrídnosti

RODILNIK: hibrídnosti

DAJALNIK: hibrídnostim

TOŽILNIK: hibrídnosti

MESTNIK: pri hibrídnostih

ORODNIK: s hibrídnostmi

IZVOR

↑hibriden

hitropotézni hitropotézna hitropotézno pridevnik

[hitropotézni]

POMEN

1. ki je v zvezi s hitropoteznim šahom

► **prid. beseda** + sam. beseda

hitropotezni dvoboj | hitropotezni tempo |

hitropotezna igra, partija

- V *hitropoteznem* dvoboju je dobil obe partiji.
- Za šahovnico še sedem, a povečini le za kakšno *hitropotezno* partijo s prijatelji.
- Tako v pospešenem kot tudi v *hitropoteznem* tempu ni bilo zmagovalca.

1.1. na katerem se tekmuje v hitropoteznem šahu

► **prid. beseda** + sam. beseda

hitropotezni turnir | hitropotezno prvenstvo

- Skupno je na dvanajstih letošnjih *hitropoteznih* turnirjih sodelovalo kar 99 šahistov in šahistk iz Slovenije in Hrvaške.
- Na turnirju za obalno *hitropotezno* prvenstvo je sodelovalo 19 šahistov.

2. v obliki **hitropotezen**, ekspresivno ki se zgodi zelo hitro

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Seja skupščine je minila v *hitropoteznem* ritmu, saj je trajala pičlih 20 minut.

- Če je prvi del romana enoten v kraju in času, ponuja drugi del *hitropotezen* sprint skozi novejšo zgodovino.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hitropotézni]

IPA: [xitrɔpɔ'te:zni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: hitropotézni

RODILNIK: hitropotéznega

DAJALNIK: hitropotéznemu

TOŽILNIK: hitropotézni

živo hitropotéznega

MESTNIK: pri hitropotéznem

ORODNIK: s hitropotéznim

dvojina

IMENOVALNIK: hitropotézna

RODILNIK: hitropotéznih

DAJALNIK: hitropotéznima

TOŽILNIK: hitropotézna

MESTNIK: pri hitropotéznih

ORODNIK: s hitropotéznima

množina

IMENOVALNIK: hitropotézni

RODILNIK: hitropotéznih

DAJALNIK: hitropotéznim

TOŽILNIK: hitropotézne

MESTNIK: pri hitropotéznih

ORODNIK: s hitropotéznimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: hitropotézna

RODILNIK: hitropotézne

DAJALNIK: hitropotézni

TOŽILNIK: hitropotézno

MESTNIK: pri hitropotézni

ORODNIK: s hitropotézno

dvojina

IMENOVALNIK: hitropotézni

RODILNIK: hitropotéznih

DAJALNIK: hitropotéznima

TOŽILNIK: hitropotézni

MESTNIK: pri hitropotéznih

ORODNIK: s hitropotéznima

množina

IMENOVALNIK: hitropotézne

RODILNIK: hitropotéznih

DAJALNIK: hitropotéznim

TOŽILNIK: hitropotézne

MESTNIK: pri hitropotéznih

ORODNIK: s hitropotéznimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: hitropotézno

RODILNIK: hitropotéznega

DAJALNIK: hitropotéznemu

TOŽILNIK: hitropotézno

MESTNIK: pri hitropotéznem

ORODNIK: s hitropotéznim
dvojina
IMENOVALNIK: hitropotézni
RODILNIK: hitropotéznih
DAJALNIK: hitropotézni**ma**
TOŽILNIK: hitropotézni
MESTNIK: pri hitropotéznih
ORODNIK: s hitropotézni**ma**

množina
IMENOVALNIK: hitropotézna
RODILNIK: hitropotéznih
DAJALNIK: hitropotézni**m**
TOŽILNIK: hitropotézna
MESTNIK: pri hitropotéznih
ORODNIK: s hitropotézni**mi**

TONEMSKO

[hitropotézni]

IPA: [xitrɔpɔté:zni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: hitropotézni
RODILNIK: hitropotéznega
DAJALNIK: hitropotéznemu
TOŽILNIK: hitropotézni
živo hitropotéznega
MESTNIK: pri hitropotéznem
ORODNIK: s hitropotézni**m**

dvojina

IMENOVALNIK: hitropotézna
RODILNIK: hitropotéznih
DAJALNIK: hitropotézni**ma**
TOŽILNIK: hitropotézna
MESTNIK: pri hitropotéznih
ORODNIK: s hitropotézni**ma**

množina

IMENOVALNIK: hitropotézni
RODILNIK: hitropotéznih
DAJALNIK: hitropotézni**m**
TOŽILNIK: hitropotézne
MESTNIK: pri hitropotéznih
ORODNIK: s hitropotézni**mi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: hitropotézna
RODILNIK: hitropotézne
DAJALNIK: hitropotézni
TOŽILNIK: hitropotéžno
MESTNIK: pri hitropotézni
ORODNIK: s hitropotéžno

dvojina

IMENOVALNIK: hitropotézni
RODILNIK: hitropotéznih
DAJALNIK: hitropotézni**ma**
TOŽILNIK: hitropotézni
MESTNIK: pri hitropotéznih
ORODNIK: s hitropotézni**ma**

množina

IMENOVALNIK: hitropotézne
RODILNIK: hitropotéznih
DAJALNIK: hitropotézni**m**

TOŽILNIK: hitropotézne
MESTNIK: pri hitropotéznih
ORODNIK: s hitropotézni**mi**
srednji spol
ednina

IMENOVALNIK: hitropotéžno
RODILNIK: hitropotéznega
DAJALNIK: hitropotéznemu
TOŽILNIK: hitropotéžno
MESTNIK: pri hitropotéznem
ORODNIK: s hitropotézni**m**

dvojina

IMENOVALNIK: hitropotézni
RODILNIK: hitropotéznih
DAJALNIK: hitropotézni**ma**
TOŽILNIK: hitropotézni
MESTNIK: pri hitropotéznih
ORODNIK: s hitropotézni**ma**

množina

IMENOVALNIK: hitropotézna
RODILNIK: hitropotéznih
DAJALNIK: hitropotézni**m**
TOŽILNIK: hitropotézna
MESTNIK: pri hitropotéznih
ORODNIK: s hitropotézni**mi**

STALNE ZVEZE

hitropotezni šah

šah, pri katerem ima igralec za partijo na voljo največ 10 minut

- sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**
prvak v hitropoteznem šahu | prvenstvo, turnir v hitropoteznem šahu
 - Turnirji v *hitropoteznem šahu* bodo potekali vsako drugo, v pospešenem šahu pa vsako četrto sredo v mesecu.
 - Na EP v *hitropoteznem šahu* nastopa 41 udeležencev, med katerimi je 27 velemojstrov.

...

- Najraje igra *hitropotezni šah*.
- V *hitropoteznem šahu* je s točko naskoka zanesljivo zmagala.

IZVOR

iz *hitra poteza*

hókuspókus; in hókus pókus medmet

[hókuspókus]

POMEN

1. uporablja se pri čaranju, ko govorec izrazi zahtevo, da se kaka stvar spremeni, pojavi, izgine

- Čarovnik poleg palice in dolgega ogrinjala potrebuje tudi koničasto kapo, iz katere – *hokus pokus!* – potegne zajčka.
- Iz praznega klobuka je privlekel zajčka. Nato je zaklal petelina, rekel *hokus pokus* – in petelin je skočil v zrak.

2. ekspresivno ponazarja nenadno, nepričakovano spremembo, pojavitev, izginotje česa

- Iz kamnine nastaja glina, iz organskih ostankov pa humus. In *hokuspokus*, tu je prst.
- Iz zadnje klopi lahko naredimo priročno posteljo, iz levega boka izvlečemo mizico, *hokuspokus*, in že imamo zasilno spalnico.

3. kot samostalnik, ekspresivno dogodek, prikaz, ki daje vtis čudeža

- Zelo se mi upira vsak nadnaravni *hokuspokus*.
- Na preprostega človeka mogoče s takim *hokuspokusom* narediš močan vtis, name pač ne.
- Delal je alkimistične *hokuspokuse*, se ukvarjal s kamnom modrih in izdeloval eliksirje, ki da podaljšujejo življenje.

3.1. kot samostalnik, ekspresivno neučinkovito, navadno etično, moralno, zakonsko sporno dejanje za hitro izboljšanje slabih, neugodnih razmer

- Predstavniki industrije so take načrte takoj razglasili za *hokuspokus*, ki bo državi samo škodoval.

4. kot pridevnik, slabšalno ki se mu pripisuje čudežna moč, ki mu je govorec ne priznava

- Imam veliko dokazov o *hokuspokus* kiropraktikah, njihovih lažnih izjavah o diplomah, čudnih spričevalih in potrdilih ustanov, ki jih sploh ni.
- To je navadna ideološka *hokuspokus* veda.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hókuspókus]

IPA: ['xo:kus'po:kus]

TONEMSKO

[hòkuspòkus]

IPA: [xó:kùspó:kùs]

IZVOR

prevzeto prek nem. *hokuspokus* iz angl. *hocus-pocus*, kar je verjetno prenarajeno iz srlat. *hoc est corpus (meum)* 'to je (moje) telo', ki ga je duhovnik pri latinski maši izgovarjal pri povzdigovanju

hókus pókus; in hókuspókus medmet

[hókus pókus]

POMEN

1. uporablja se pri čaranju, ko govorec izrazi zahtevo, da se kaka stvar spremeni, pojavi, izgine

- Tukaj nima nihče čarobne paličice, da bi rekel *hokus pokus* in bi vse izginilo.
- Ta karta ni zamenjala imena čarobna, namreč zmeraj, ko si rekel *hokus pokus* miza, se je pojavila miza.

2. ekspresivno ponazarja nenadno, nepričakovano spremembo, pojavitev, izginotje česa

- Ko si zvečer umiješ zobe, daš malo zobne paste še na mozolj in zjutraj, ko se zbudiš – *hokus pokus* – ga ni več.

- No, če pri pripravi hrane kaj po nesreči pade na tla, pritisneta na magični gumbek, in *hokus pokus*, vklopi se zanimiv centralni sesalni sistem.

2.1. ekspresivno ponazarja nenadno le navidezno ali etično, moralno, zakonsko vprašljivo pojavitev, izginotje ali spremembo česa

- *Hokus pokus* in že naš BDP naraste z uradno dobrih 9 tisoč na kar 16 tisoč dolarjev na prebivalca.
- In glej ga, zlomka: dva dni pred otvoritvijo stadiona – *hokus pokus*, cesta je že spet varna.
- Potem pa pride sedanjí minister in – »*hokus pokus*«, petnajst vpisanih več naslednje leto.

3. kot samostalnik, ekspresivno dogodek, prikaz, ki daje vtis čudeža

- Sliši se kot čarovniški *hokus pokus*, vendar so znanstveniki to tudi dokazali.
- En poteg ročice, pa se vse lepo zloži. Pravi *hokus pokus*!

3.1. kot samostalnik, ekspresivno neučinkovito, navadno etično, moralno, zakonsko sporno dejanje za hitro izboljšanje slabih, neugodnih razmer

- Da bi izpeljali finančno poravnavo, tako kot so si zamislili pogajalci, naj bi v podjetju izvedli računovodski *hokus pokus*.
- Imam pa tudi paciente, ki mi že na vratih povejo, da v moj *hokus pokus* nič ne verjamejo in da so jih k meni prignali sorodniki.
- Reševanje problemov z davčnim *hokusom pokusom* bi probleme samo povečalo.

4. kot pridevnik, slabšalno ki se mu pripisuje čudežna moč, ki mu je govorec ne priznava

- Boš komet ustavil s svojimi *hokus pokus* rokami, haha!
- Pol milijarde bi prihranili vsake štiri leta, saj bi volitve tudi ne bile več potrebne in bi zadostoval le en *hokus pokus* referendum na temo, ali ste za pošteno vlado narodne rešitve.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hókus pókus]

IPA: ['xo:kus'po:kus]

TONEMSKO

[hòkuspòkus]

IPA: [xó:kùspó:kùs]

IZVOR

↑*hokuspokus*

hòp medmet

[hòp]

POMEN

1. uporablja se, ko govorec spodbudi koga k skoku

- No, pa skoči ven! Skoči! Skoči! *Hop!*
- Nastavi mu palico, čez katero mora skočiti: »Na, *hop!*«

1.1. ponazarja skok, hiter premik

- *Hop* čez kolebnico!
- Otroke zvečer pomečem v postelje in *hop* na sobno kolo!
- Še kratke formalnosti na hrvaški strani, *hop* čez most in sva v Bosni.

1.2. ponazarja nenaden dogodek, spremembo

- Vprašal je po meni, izvedel, da se nisem nikoli poročila, in *hop* – začela sva se spet dobivati.
- Sedem v avto, speljem in *hop!* Pred mano se zasveti rdeča policijska lizika.
- Do PIN-kode pridejo ponavadi tako, da vas opazujejo, medtem ko jo vnašate, in *hop*, še isti dan ste lahko ob denar!

2. ponovljeno uporablja se, ko govorec spodbuja športnika, tekmovalca

- Pri alpskem smučanju se deremo: *hop, hop, hop!*

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hòp]

IPA: [xɔp]

TONEMSKO

[hòp]

IPA: [xóp]

FRAZELOGIJA

Hop, Cefizelj!

Hop, Cefizelj, pa te imam!

uporablja se, ko govorec želi opozoriti na nepričakovano, presenetljivo odkritje; uporablja se, ko govorec koga nepričakovano zaloti pri kakem prepovedanem, nemoralnem dejanju

- Inženir se je pridušal, da so med preiskavo posneli vrsto fotografij, na katerih so ostanki letala. *Hop, Cefizelj!* Teh obljubljenih fotk ni videl nihče!
- Skozi večji labirint predpisov in oznak se prebija voznik, več je možnosti, da kaj spregleda in plača kazen. Tam pa – *hop, Cefizelj, pa te imam* – ga začopati organ in mu zdeklamira, da ga je na ravnem odseku ujel na laser.

Najprej skoči, potem reci hop.

Najprej skoči, potem pa reci hop.

izraža, da je treba najprej kaj storiti, zaključiti, preden o tem govorimo

- Delovni naslov serije je »Podobe iz sanj«. Kaj več o tem ne želim govoriti, sem namreč malo vraževeren in pravim: »*najprej skoči, potem reci hop*«.

IZVOR

prevzeto iz nem. *hopp*, velelnika od *hoppen* 'skakati', kar je sorodno z angl. *hop*, stnord. *hoppa*

hòpa medmet

[hòpa]

POMEN

ponazarja skok, hiter premik

- Ni pogledala na levo, samo *hopa* čez cesto. Še dobro, da sem jo videl.
- Napadli so naju penasti policisti pa *hopa* v marico.
- Namesto juriša je bil neartikuliran kolektivni krik, mi pa *hopa* čez zid.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hòpa]

IPA: ['xɔpa]

TONEMSKO

[hòpa]

IPA: [xópà]

FRAZELOGIJA

hopa cupa

neformalno, evfemistično spolni odnos

- Osebo, ki je pripravljena na *hopa cupa* z vami, boste že nekako spoznali, tega se ni bati.
- Preutrujena sem za »*hopa cupa*«! Služba in otroci so očitno preveč, da bi se starši še predajali spolnosti.

IZVOR

prevzeto iz nem. *hoppa* iz ↑*hop*

hòpsasa medmet

[hòpsasa]

POMEN

1. izraža, da je govorec vesel, razigran

- *Hopsasa*, rajsasa, spet bo pust.
- »Juheja, *hopsasa!*« In kakor bi bil naenkrat ves drug, poskoči od tal, zažene čevlje z rame daleč od sebe proč in leti zopet ponje.
- *Hopsasa*, tralala, pustna nedelja, lan' sem bil krofov sit, letos pa zelja.

1.1. zlasti v ljudskih pesmih uporablja se za izražanje veselja, razigranosti

- Čuk se je oženil, tralala, sova ga je vzela, *hopsasa*, sova ga je vzela, *hopsasa*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hòpsasa]

IPA: ['xɔpsasa]

TONEMSKO

[hòpsasa]

IPA: [xópsàsa]

IZVOR

prevzeto iz nem. *hopsasa*, ojačenega velelnika od *hopsen* 'poskakovati, skakljati'

hurá medmet

[hurá]

POMEN

1. tudi s ponovljeno črko **a** izraža, da je govorec vesel, navdušen

- *Hura*, počitnice!
- Sproščenost, poletje, dopusti, *hura*, konec šole ...
- *Huraaa!* Vzeli so me! Sprejet sem!

1.1. izraža, da govorec kaj navdušeno odobrava, koga hvali

- Natančen met in žoga je pristala v košu. *Hura!*
- Sosea je rodila fantka. *Hura!*
- *Hura* za slovenska podjetja!

2. tudi s ponovljeno črko **a**, starinsko uporablja se, ko govorec želi koga spodbuditi, pozvati k odločnemu napadu iz neposredne bližine

- Zarjovel smo »*Hura*, juriš!« in sovražnikova zaseda je zbežala brez strela.
- »*Hura* – nanje,« je zakričal in planil iz grmovja.
- Tovariši, na juriš! *Huraaa*, naprej, tovariši, udarite po fašistih! *Hu-raaaaa!*

3. kot samostalnik izraz veselja, navdušenja

- Po širšem središču prestolnice in še daleč čez reko je zagrmel trikratni gromki »*hura*«, ki je potrdil iniciacijo novopečenih oficirjev.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hurá]

IPA: [xu'ra:]

TONEMSKO

[hurâ]

IPA: [xurá:]

FRAZELOGIJA

hip hip hura (za kaj)

izraz veselja, navdušenja

- Ob vajinem najsrečnejšem dnevu vama iz srca kličemo glasni *hip hip hura* in vama voščimo še veliko sreče, veselja in skupnih skavtskih dogodivščin.
- Družina je s *hip hip hura* pozdravila moj podvig.
- *Hip hip hura* za nov vladni zakon o sosedski pomoči!

Hip hip hura!

Hip, hip, hura!

uporablja se, ko govorec ali skupina govorcev koga navdušeno pozdravi ali mu čestita za uspeh, zlasti pri športnih dejavnostih; izraža, da govorec občuti veselje, navdušenje

- Brez obotavljanja so vsi zavpili v en glas: *Hip hip hura!*
- »*Hip, hip, hura!*« je zavriskala in dala vsakemu poljub na lica.
- Na koncu vadbe vsi vedno dajo roke na kup in se pozdravijo: *hip hip hura!*

Trikrat hura za koga, za kaj!

1. izraža pohvalo komu ali čemu; izraža navdušenje nad kom ali čim

- *Trikrat hura* za otroško nagajivost!
- Ko sem izstopil iz avta, se je razleglo skandiranje: »*Trikrat hura* za našega Danija!«

2. ironično izraža mnenje, da kaj ni vredno pohvale, navdušenja ali ni tako, kot se kaže; izraža nezadovoljstvo nad kom ali nad čim

- »*Trikrat hura* za popolni svet,« je zajedljivo pripomnila.

IZVOR

prevzeto iz nem. *hurra*, velelnika ednine danes narečnega glagola *hurren* 'hitro se premikati', in pod vplivom angl. *hooray*, kar je verjetno prav tako prevzeto iz nemščine

imaginárij imaginárja samostalnik moškega spola

[imaginári]

POMEN

iz družboslovnih ved skupek, sistem prepričanj, ki se izraža v predstavah, podobah, značilnih za določeno področje, obdobje, skupnost

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Egipčani so pri vizijah podzemlja zelo razvili topografski *imaginarij*.
- Čeprav so bili v istem obdobju postavljeni temelji politične teorije oziroma politične filozofije, je tedanji družbeni *imaginarij* obvladovala metaforika greha, pokore in kazni.
- Splošne predstave o umetni inteligenci v veliki meri oblikujeta knjižni in filmski *imaginarij*, ki sta nasičena z apokaliptičnim strahom pred vladavino humanoidnih strojev.

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

- Ni zgolj ostro obsodil kolonializma, temveč se je zavzel za postopno dekonstrukcijo evropskega *imaginarija* kolonij, kakor so ga zasnovali nekateri popotniki in pisatelji.
- Zgodovina in kolektivni spomin sta dva konca antinomije: napredovanje zgodovinopisja praviloma kot zavora deluje na *imaginarij* preteklosti, ki ga je izdelal kolektivni spomin.

...

- Literarni in dramski liki, od Don Kihota do Hamleta, so se prav tako kot mitske figure preselili v naš *imaginarij*, čeprav nimajo mitskega statusa.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[imaginári]

IPA: [imagi'na:ri]

ednina

IMENOVANIK: imaginárij

RODILNIK: imaginárja

DAJALNIK: imagináriju

TOŽILNIK: imaginárij

MESTNIK: pri imagináriju

ORODNIK: z imaginárijem

dvojina

IMENOVALNIK: imaginárija

RODILNIK: imaginárijev

DAJALNIK: imaginárijema

TOŽILNIK: imaginárija

MESTNIK: pri imaginárijih

ORODNIK: z imaginárijema

množina

IMENOVALNIK: imagináriji

RODILNIK: imaginárijev

DAJALNIK: imaginárijem

TOŽILNIK: imaginárije

MESTNIK: pri imaginárijih

ORODNIK: z imagináriji

TONEMSKO

[imaginári]

IPA: [imaginà:rí]

ednina

IMENOVALNIK: imaginárij

RODILNIK: imaginárija

DAJALNIK: imagináriju

TOŽILNIK: imaginárij

MESTNIK: pri imagináriju

ORODNIK: z imaginárijem

dvojina

IMENOVALNIK: imaginárija

RODILNIK: imaginárijev tudi imaginârijev

DAJALNIK: imaginárijema

TOŽILNIK: imaginárija

MESTNIK: pri imaginárijih tudi pri imaginârijih

ORODNIK: z imaginárijema

množina

IMENOVALNIK: imagináriji

RODILNIK: imaginárijev tudi imaginârijev

DAJALNIK: imaginárijem

TOŽILNIK: imaginárije

MESTNIK: pri imaginárijih tudi pri imaginârijih

ORODNIK: z imagináriji tudi z imaginâriji

IZVOR

prevzeto iz srlat. *imaginarium*, iz lat. *imāginārius* 'ki se nanaša na podobe', iz *imāgō* 'podoba'

inulín inulína samostalnik moškega spola

[inulín]

POMEN

iz biologije, iz kemije organska spojina za shranjevanje energije, zlasti v koreninah in gomoljih, pri rastlinah, ki kot hranilo pozitivno vpliva na črevesno floro

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

vsebovati inulin

▪ Gomolji vsebujejo *inulin*, rudnine, vitamine in druge snovi.

▪ Regrat kopiči *inulin* v korenini kot rezervno hrano.

▪ Človek nima encimov, ki bi razgradili *inulin*, zato preide nespremenjen skozi prebavni trakt.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

▪ Rezultat uživanja *inulina* je zdrava prebavna flora.

▪ Večje količine *inulina* je najti v artičokah, cikoriji, regratu, čebuli in česnu, poru in špargljih.

...

▪ Ker *inulin* znižuje količino sladkorja v krvi, je topinambur dietno živilo za bolnike z diabetesom.

▪ Čebula in česen sta odlični vir prebiotikov, kamor spadata *inulin* in oligofruktoza.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[inulín]

IPA: [inu'li:n]

ednina

IMENOVALNIK: inulín

RODILNIK: inulína

DAJALNIK: inulínu

TOŽILNIK: inulín

MESTNIK: pri inulínu

ORODNIK: z inulínom

dvojina

IMENOVALNIK: inulína

RODILNIK: inulínov

DAJALNIK: inulínoma

TOŽILNIK: inulína

MESTNIK: pri inulínih

ORODNIK: z inulínoma

množina

IMENOVALNIK: inulíni

RODILNIK: inulínov

DAJALNIK: inulínom

TOŽILNIK: inulíne

MESTNIK: pri inulínih

ORODNIK: z inulíni

TONEMSKO

[inulín]

IPA: [inulí:n]

ednina

IMENOVALNIK: inulín

RODILNIK: inulína

DAJALNIK: inulínu

TOŽILNIK: inulín

MESTNIK: pri inulínu

ORODNIK: z inulínom

dvojina

IMENOVALNIK: inulína

RODILNIK: inulínov

DAJALNIK: inulínoma

TOŽILNIK: inulína

MESTNIK: pri inulínih

ORODNIK: z inulínoma

množina

IMENOVALNIK: inulíni

RODILNIK: inulínov

DAJALNIK: inulínom

TOŽILNIK: inulíne

MESTNIK: pri inulínih

ORODNIK: z inulíni

IZVOR

prevzeto iz nem. *Inulin*, iz rastlinskega imena lat. *Inula (helenium)* 'veliki oman'

j j-ja tudi j samostalnik moškega spola

[jə] in [jé]

POMEN

1. enajsta črka slovenske abecede

- Svoje ime zapisuje brez črke *j*.
- Sedežna garnitura je v obliki črke *J*.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- V nekaterih primerih se končni pisni y izgovarja kot *j*.
- Obstaja več motenj pri izgovoru r, npr. zamenjava glasu r z glasovoma l ali *j*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jə]

IPA: [jə]

ednina

IMENOVALNIK: [jə]

RODILNIK: [jəja]

DAJALNIK: [jəju]

TOŽILNIK: [jə]

MESTNIK: [pri jəju]

ORODNIK: [z jəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [jəja]

RODILNIK: [jəjeu]

DAJALNIK: [jəjema]

TOŽILNIK: [jəja]

MESTNIK: [pri jəjih]

ORODNIK: [z jəjema]

množina

IMENOVALNIK: [jəji]

RODILNIK: [jəjeu]

DAJALNIK: [jəjem]

TOŽILNIK: [jəje]

MESTNIK: [pri jəjih]

ORODNIK: [z jəji]

in

[jé]

IPA: [je]

ednina

IMENOVALNIK: [jé]

RODILNIK: [jēja]

DAJALNIK: [jēju]

TOŽILNIK: [jé]

MESTNIK: [pri jēju]

ORODNIK: [z jêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [jēja]

RODILNIK: [jêjeu]

DAJALNIK: [jêjema]

TOŽILNIK: [jēja]

MESTNIK: [pri jêjih]

ORODNIK: [z jêjema]

množina

IMENOVALNIK: [jêji]

RODILNIK: [jêjeu]

DAJALNIK: [jêjem]

TOŽILNIK: [jêje]

MESTNIK: [pri jêjih]

ORODNIK: [z jêji]

tudi

[jə]

IPA: [jə]

ednina

IMENOVALNIK: [jə]

RODILNIK: [jə]

DAJALNIK: [jə]

TOŽILNIK: [jə]

MESTNIK: [pri jə]

ORODNIK: [z jə]

dvojina

IMENOVALNIK: [jə]

RODILNIK: [jə]

DAJALNIK: [jə]

TOŽILNIK: [jə]

MESTNIK: [pri jə]

ORODNIK: [z jə]

množina

IMENOVALNIK: [jə]

RODILNIK: [jə]

DAJALNIK: [jə]

TOŽILNIK: [jə]

MESTNIK: [pri jə]

ORODNIK: [z jə]

tudi

[jé]

IPA: [je:]

ednina

IMENOVALNIK: [jé]

RODILNIK: [jé]

DAJALNIK: [jé]

TOŽILNIK: [jé]

MESTNIK: [pri jé]

ORODNIK: [z jé]

dvojina

IMENOVALNIK: [jé]

RODILNIK: [jé]

DAJALNIK: [jé]

TOŽILNIK: [jé]

MESTNIK: [pri jé]

ORODNIK: [z jé]

množina

IMENOVALNIK: [jé]

RODILNIK: [jé]

DAJALNIK: [jé]

TOŽILNIK: [jé]

MESTNIK: [pri jé]

ORODNIK: [z jé]
 TONEMSKO
 [jə]
 IPA: [jə]
ednina
 IMENOVNIK: [jə]
 RODILNIK: [jəja]
 DAJALNIK: [jəju]
 TOŽILNIK: [jə]
 MESTNIK: [pri jəju]
 ORODNIK: [z jəjem]
dvojina
 IMENOVNIK: [jəja]
 RODILNIK: [jəjeu]
 DAJALNIK: [jəjema]
 TOŽILNIK: [jəja]
 MESTNIK: [pri jəjih]
 ORODNIK: [z jəjema]
množina
 IMENOVNIK: [jəji]
 RODILNIK: [jəjeu]
 DAJALNIK: [jəjem]
 TOŽILNIK: [jəje]
 MESTNIK: [pri jəjih]
 ORODNIK: [z jəji]

in
 [jê]
 IPA: [jê:]

ednina
 IMENOVNIK: [jê]
 RODILNIK: [jêja]
 DAJALNIK: [jêju]
 TOŽILNIK: [jê]
 MESTNIK: [pri jêju]
 ORODNIK: [z jêjem]

dvojina
 IMENOVNIK: [jêja]
 RODILNIK: [jêjeu]
 DAJALNIK: [jêjema]
 TOŽILNIK: [jêja]
 MESTNIK: [pri jêjih]
 ORODNIK: [z jêjema]

množina
 IMENOVNIK: [jêji]
 RODILNIK: [jêjeu]
 DAJALNIK: [jêjem]
 TOŽILNIK: [jêje]
 MESTNIK: [pri jêjih]
 ORODNIK: [z jêji]

tudi
 [jə]
 IPA: [jə]

ednina
 IMENOVNIK: [jə]
 RODILNIK: [jə]
 DAJALNIK: [jə]

TOŽILNIK: [jə]
 MESTNIK: [pri jə]
 ORODNIK: [z jə]

dvojina
 IMENOVNIK: [jə]
 RODILNIK: [jə]
 DAJALNIK: [jə]
 TOŽILNIK: [jə]
 MESTNIK: [pri jə]
 ORODNIK: [z jə]

množina
 IMENOVNIK: [jə]
 RODILNIK: [jə]
 DAJALNIK: [jə]
 TOŽILNIK: [jə]
 MESTNIK: [pri jə]
 ORODNIK: [z jə]

tudi
 [jê]
 IPA: [jê:]

ednina
 IMENOVNIK: [jê]
 RODILNIK: [jê]
 DAJALNIK: [jê]
 TOŽILNIK: [jê]
 MESTNIK: [pri jê]
 ORODNIK: [z jê]

dvojina
 IMENOVNIK: [jê]
 RODILNIK: [jê]
 DAJALNIK: [jê]
 TOŽILNIK: [jê]
 MESTNIK: [pri jê]
 ORODNIK: [z jê]

množina
 IMENOVNIK: [jê]
 RODILNIK: [jê]
 DAJALNIK: [jê]
 TOŽILNIK: [jê]
 MESTNIK: [pri jê]
 ORODNIK: [z jê]

ják¹ jáka samostalnik moškega spola

[ják]

POMEN

divje ali udomačeno govedo z dolgo dlako in daljšimi ukrivljenimi rogovi, ki živi na širšem območju Himalaje in v Mongoliji; primerjaj lat. *Bos mutus*, *Bos grunniens*

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

- S svojo čredo *jakov* se tibetanski nomadi selijo po pokrajini in iščejo primerno pašo.
- To tradicionalno pot s svojimi karavanami *jakov* uporabljajo tibetanski trgovci še danes.
- Gonjači *jakov* včasih svoje živali raztovorijo nižje od mesta za bazni tabor odprave na goro.

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Ena izmed osrednjih znamenitosti naselja je čreda tibetanskih *jakov*, ki jih je iz Himalaje pripeljal sloviti alpinist.
- Kljub ekstremnemu podnebj u v Tibetu najdemo kar 21 ogroženih živalskih vrst, vključno s tibetansko antilopo, divjim *jakom* in tibetanskim divjim oslom.

...

- Selijo se s pomočjo konj, kamel ali *jakov*, ki so poleg ovc in koz zaščitni znak Mongolije.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[já:k]

IPA: [ja:k]

ednina

IMENOVALNIK: ják

RODILNIK: jáka

DAJALNIK: jáku

TOŽILNIK: jáka

MESTNIK: pri jáku

ORODNIK: z jákom

dvojina

IMENOVALNIK: jáka

RODILNIK: jákov

DAJALNIK: jákoma

TOŽILNIK: jáka

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jákoma

množina

IMENOVALNIK: jáki

RODILNIK: jákov

DAJALNIK: jákom

TOŽILNIK: jáke

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jáki

TONEMSKO

[jâ:k]

IPA: [ja:k]

ednina

IMENOVALNIK: jâk

RODILNIK: jâka

DAJALNIK: jâku

TOŽILNIK: jâka

MESTNIK: pri jâku

ORODNIK: z jákom

dvojina

IMENOVALNIK: jâka

RODILNIK: jâkov

DAJALNIK: jâkoma

TOŽILNIK: jâka

MESTNIK: pri jâkih

ORODNIK: z jâkoma

množina

IMENOVALNIK: jâki

RODILNIK: jâkov

DAJALNIK: jâkom

TOŽILNIK: jâke

MESTNIK: pri jâkih

ORODNIK: z jáki

IZVOR

prevzeto prek nem. *Jak* in angl. *yak* iz tibet. *gyak* 'govedo'

ják² jáka jáko pridevnik

[já:k]

POMEN

starinsko **krepek, močen**

- Ne boj se, bodi *jak*!

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[já:k]

IPA: [ja:k]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ják

določno jáki

RODILNIK: jákega

DAJALNIK: jákemu

TOŽILNIK: ják

določno jáki

živo jákega

MESTNIK: pri jákem

ORODNIK: z jákim

dvojina

IMENOVALNIK: jáka

RODILNIK: jákih

DAJALNIK: jákima

TOŽILNIK: jáka

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jákima

množina

IMENOVALNIK: jáki

RODILNIK: jákih

DAJALNIK: jákiim

TOŽILNIK: jáke

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jákimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jáka

RODILNIK: jáke

DAJALNIK: jáki

TOŽILNIK: jáko

MESTNIK: pri jáki

ORODNIK: z jáko

dvojina

IMENOVALNIK: jáki

RODILNIK: jákih

DAJALNIK: jákima

TOŽILNIK: jáki

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jákima

množina

IMENOVALNIK: jáke

RODILNIK: jákih

DAJALNIK: jákim
TOŽILNIK: jáke
MESTNIK: pri jákih
ORODNIK: z jákimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jáko
RODILNIK: jákega
DAJALNIK: jákemu
TOŽILNIK: jáko
MESTNIK: pri jákem
ORODNIK: z jákim

dvojina

IMENOVALNIK: jáki
RODILNIK: jákih
DAJALNIK: jákima
TOŽILNIK: jáki
MESTNIK: pri jákih
ORODNIK: z jákima

množina

IMENOVALNIK: jáka
RODILNIK: jákih
DAJALNIK: jákim
TOŽILNIK: jáka
MESTNIK: pri jákih
ORODNIK: z jákimi

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jáčji
RODILNIK: jáčjega
DAJALNIK: jáčjemu
TOŽILNIK: jáčji
živo jáčjega
MESTNIK: pri jáčjem
ORODNIK: z jáčjim

dvojina

IMENOVALNIK: jáčja
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjima
TOŽILNIK: jáčja
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjima

množina

IMENOVALNIK: jáčji
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjim
TOŽILNIK: jáčje
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jáčja
RODILNIK: jáčje
DAJALNIK: jáčji
TOŽILNIK: jáčjo
MESTNIK: pri jáčji
ORODNIK: z jáčjo

dvojina

IMENOVALNIK: jáčji
RODILNIK: jáčjih

DAJALNIK: jáčjima
TOŽILNIK: jáčji
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjima

množina

IMENOVALNIK: jáčje
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjim
TOŽILNIK: jáčje
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jáčje
RODILNIK: jáčjega
DAJALNIK: jáčjemu
TOŽILNIK: jáčje
MESTNIK: pri jáčjem
ORODNIK: z jáčjim

dvojina

IMENOVALNIK: jáčji
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjima
TOŽILNIK: jáčji
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjima

množina

IMENOVALNIK: jáčja
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjim
TOŽILNIK: jáčja
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj ják

ženski spol

EDNINA: bòlj jáka

srednji spol

EDNINA: bòlj jáko

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nájjáčji in nájjáčja
RODILNIK: nájjáčjega in nájjáčjega
DAJALNIK: nájjáčjemu in nájjáčjemu
TOŽILNIK: nájjáčji in nájjáčji
živo nájjáčjega in nájjáčjega
MESTNIK: pri nájjáčjem in pri nájjáčjem
ORODNIK: z nájjáčjim in z nájjáčjim

dvojina

IMENOVALNIK: nájjáčja in nájjáčja
RODILNIK: nájjáčjih in nájjáčjih
DAJALNIK: nájjáčjima in nájjáčjima
TOŽILNIK: nájjáčja in nájjáčja
MESTNIK: pri nájjáčjih in pri nájjáčjih
ORODNIK: z nájjáčjima in z nájjáčjima

množina

IMENOVALNIK: nájjáčji in nájjáčji
RODILNIK: nájjáčjih in nájjáčjih
DAJALNIK: nájjáčjim in nájjáčjim

TOŽILNIK: nàjjáčje in nájjáče
MESTNIK: pri nàjjáčjih in pri nájjáčjih
ORODNIK: z nàjjáčjimi in z nájjáčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjjáčja in nájjáča
RODILNIK: nàjjáčje in nájjáče
DAJALNIK: nàjjáčji in nájjáči
TOŽILNIK: nàjjáčjo in nájjáčo
MESTNIK: pri nàjjáčji in pri nájjáči
ORODNIK: z nàjjáčjo in z nájjáčo

dvojina

IMENOVALNIK: nàjjáčji in nájjáči
RODILNIK: nàjjáčjih in nájjáčjih
DAJALNIK: nàjjáčjima in nájjáčjima
TOŽILNIK: nàjjáčji in nájjáči
MESTNIK: pri nàjjáčjih in pri nájjáčjih
ORODNIK: z nàjjáčjima in z nájjáčjima

množina

IMENOVALNIK: nàjjáčje in nájjáče
RODILNIK: nàjjáčjih in nájjáčjih
DAJALNIK: nàjjáčjim in nájjáčjim
TOŽILNIK: nàjjáčje in nájjáče
MESTNIK: pri nàjjáčjih in pri nájjáčjih
ORODNIK: z nàjjáčjimi in z nájjáčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjjáčje in nájjáče
RODILNIK: nàjjáčjega in nájjáčjega
DAJALNIK: nàjjáčjemu in nájjáčjemu
TOŽILNIK: nàjjáčje in nájjáče
MESTNIK: pri nàjjáčjem in pri nájjáčjem
ORODNIK: z nàjjáčjim in z nájjáčjim

dvojina

IMENOVALNIK: nàjjáčji in nájjáči
RODILNIK: nàjjáčjih in nájjáčjih
DAJALNIK: nàjjáčjima in nájjáčjima
TOŽILNIK: nàjjáčji in nájjáči
MESTNIK: pri nàjjáčjih in pri nájjáčjih
ORODNIK: z nàjjáčjima in z nájjáčjima

množina

IMENOVALNIK: nàjjáčja in nájjáča
RODILNIK: nàjjáčjih in nájjáčjih
DAJALNIK: nàjjáčjim in nájjáčjim
TOŽILNIK: nàjjáčja in nájjáča
MESTNIK: pri nàjjáčjih in pri nájjáčjih
ORODNIK: z nàjjáčjimi in z nájjáčjimi

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj ják in nájbolj ják

ženski spol

EDNINA: nàjbolj jáka in nájbolj jáka

srednji spol

EDNINA: nàjbolj jáko in nájbolj jáko

TONEMSKO

[ják]

IPA: [já:k]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ják

določno jáki

RODILNIK: jákega

DAJALNIK: jákemu

TOŽILNIK: ják

določno jáki

živo jákega

MESTNIK: pri jákem

ORODNIK: z jákim

dvojina

IMENOVALNIK: jáka

RODILNIK: jákih

DAJALNIK: jákima

TOŽILNIK: jáka

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jákima

množina

IMENOVALNIK: jáki

RODILNIK: jákih

DAJALNIK: jákim

TOŽILNIK: jáke

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jákimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jáka

RODILNIK: jáke

DAJALNIK: jáki

TOŽILNIK: jáko

MESTNIK: pri jáki

ORODNIK: z jáko

dvojina

IMENOVALNIK: jáki

RODILNIK: jákih

DAJALNIK: jákima

TOŽILNIK: jáki

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jákima

množina

IMENOVALNIK: jákee

RODILNIK: jákih

DAJALNIK: jákim

TOŽILNIK: jáke

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jákimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jáko

RODILNIK: jákega

DAJALNIK: jákemu

TOŽILNIK: jáko

MESTNIK: pri jákem

ORODNIK: z jákim

dvojina

IMENOVALNIK: jáki

RODILNIK: jákih

DAJALNIK: jákima

TOŽILNIK: jáki

MESTNIK: pri jákih

ORODNIK: z jákima

množina

IMENOVALNIK: jáka

RODILNIK: jákih
DAJALNIK: jákim
TOŽILNIK: jáka
MESTNIK: pri jákih
ORODNIK: z jákimi

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jáčji
RODILNIK: jáčjega
DAJALNIK: jáčjemu
TOŽILNIK: jáčji
živo jáčjega
MESTNIK: pri jáčjem
ORODNIK: z jáčjim

dvojina

IMENOVALNIK: jáčja
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjima
TOŽILNIK: jáčja
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjima

množina

IMENOVALNIK: jáčji
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjim
TOŽILNIK: jáčje
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jáčja
RODILNIK: jáčje
DAJALNIK: jáčji
TOŽILNIK: jáčjo
MESTNIK: pri jáčji
ORODNIK: z jáčjo

dvojina

IMENOVALNIK: jáčji
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjima
TOŽILNIK: jáčji
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjima

množina

IMENOVALNIK: jáčje
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjim
TOŽILNIK: jáčje
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jáčje
RODILNIK: jáčjega
DAJALNIK: jáčjemu
TOŽILNIK: jáčje
MESTNIK: pri jáčjem
ORODNIK: z jáčjim

dvojina

IMENOVALNIK: jáčji

RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjima
TOŽILNIK: jáčji
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjima

množina

IMENOVALNIK: jáčja
RODILNIK: jáčjih
DAJALNIK: jáčjim
TOŽILNIK: jáčja
MESTNIK: pri jáčjih
ORODNIK: z jáčjimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj ják

ženski spol

EDNINA: bõlj jáka

srednji spol

EDNINA: bõlj jáko

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjjáčji in nãjjáčji
RODILNIK: nãjjáčjega in nãjjáčjega
DAJALNIK: nãjjáčjemu in nãjjáčjemu
TOŽILNIK: nãjjáčji in nãjjáčji
živo nãjjáčjega in nãjjáčjega
MESTNIK: pri nãjjáčjem in pri nãjjáčjem
ORODNIK: z nãjjáčjim in z nãjjáčjim

dvojina

IMENOVALNIK: nãjjáčja in nãjjáčja
RODILNIK: nãjjáčjih in nãjjáčjih
DAJALNIK: nãjjáčjima in nãjjáčjima
TOŽILNIK: nãjjáčja in nãjjáčja
MESTNIK: pri nãjjáčjih in pri nãjjáčjih
ORODNIK: z nãjjáčjima in z nãjjáčjima

množina

IMENOVALNIK: nãjjáčji in nãjjáčji
RODILNIK: nãjjáčjih in nãjjáčjih
DAJALNIK: nãjjáčjim in nãjjáčjim
TOŽILNIK: nãjjáčje in nãjjáčje
MESTNIK: pri nãjjáčjih in pri nãjjáčjih
ORODNIK: z nãjjáčjimi in z nãjjáčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjjáčja in nãjjáčja
RODILNIK: nãjjáčje in nãjjáčje
DAJALNIK: nãjjáčji in nãjjáčji
TOŽILNIK: nãjjáčjo in nãjjáčjo
MESTNIK: pri nãjjáčji in pri nãjjáčji
ORODNIK: z nãjjáčjo in z nãjjáčjo

dvojina

IMENOVALNIK: nãjjáčji in nãjjáčji
RODILNIK: nãjjáčjih in nãjjáčjih
DAJALNIK: nãjjáčjima in nãjjáčjima
TOŽILNIK: nãjjáčji in nãjjáčji
MESTNIK: pri nãjjáčjih in pri nãjjáčjih
ORODNIK: z nãjjáčjima in z nãjjáčjima

množina

IMENOVALNIK: nãjjáčje in nãjjáčje
RODILNIK: nãjjáčjih in nãjjáčjih

DAJALNIK: nǎjjǎčjim in nǎjjǎčjim
 TOŽILNIK: nǎjjǎčje in nǎjjǎčje
 MESTNIK: pri nǎjjǎčjih in pri nǎjjǎčjih
 ORODNIK: z nǎjjǎčjimi in z nǎjjǎčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nǎjjǎčje in nǎjjǎčje
 RODILNIK: nǎjjǎčjega in nǎjjǎčjega
 DAJALNIK: nǎjjǎčjemu in nǎjjǎčjemu
 TOŽILNIK: nǎjjǎčje in nǎjjǎčje
 MESTNIK: pri nǎjjǎčjem in pri nǎjjǎčjem
 ORODNIK: z nǎjjǎčjim in z nǎjjǎčjim

dvojina

IMENOVALNIK: nǎjjǎčji in nǎjjǎčji
 RODILNIK: nǎjjǎčjih in nǎjjǎčjih
 DAJALNIK: nǎjjǎčjima in nǎjjǎčjima
 TOŽILNIK: nǎjjǎčji in nǎjjǎčji
 MESTNIK: pri nǎjjǎčjih in pri nǎjjǎčjih
 ORODNIK: z nǎjjǎčjima in z nǎjjǎčjima

množina

IMENOVALNIK: nǎjjǎčja in nǎjjǎčja
 RODILNIK: nǎjjǎčjih in nǎjjǎčjih
 DAJALNIK: nǎjjǎčjim in nǎjjǎčjim
 TOŽILNIK: nǎjjǎčja in nǎjjǎčja
 MESTNIK: pri nǎjjǎčjih in pri nǎjjǎčjih
 ORODNIK: z nǎjjǎčjimi in z nǎjjǎčjimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nǎjbolj jāk in nǎjbolj jāk

ženski spol

EDNINA: nǎjbolj jáka in nǎjbolj jáka

srednji spol

EDNINA: nǎjbolj jáko in nǎjbolj jáko

in

[jāk]

IPA: [já:k]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jāk
 določno jākī
 RODILNIK: jākega
 DAJALNIK: jākemu
 TOŽILNIK: jāk
 določno jākī
 živo jākega
 MESTNIK: pri jākem
 ORODNIK: z jākim

dvojina

IMENOVALNIK: jāka
 RODILNIK: jākīh
 DAJALNIK: jākima
 TOŽILNIK: jāka
 MESTNIK: pri jākīh
 ORODNIK: z jākima

množina

IMENOVALNIK: jākī
 RODILNIK: jākīh
 DAJALNIK: jākim
 TOŽILNIK: jāke

MESTNIK: pri jākīh

ORODNIK: z jākimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jāka
 RODILNIK: jāke
 DAJALNIK: jākī
 TOŽILNIK: jāko
 MESTNIK: pri jākī
 ORODNIK: z jāko

dvojina

IMENOVALNIK: jākī
 RODILNIK: jākīh
 DAJALNIK: jākima
 TOŽILNIK: jākī
 MESTNIK: pri jākīh
 ORODNIK: z jākima

množina

IMENOVALNIK: jāke
 RODILNIK: jākīh
 DAJALNIK: jākim
 TOŽILNIK: jāke
 MESTNIK: pri jākīh
 ORODNIK: z jākimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jāko
 RODILNIK: jākega
 DAJALNIK: jākemu
 TOŽILNIK: jāko
 MESTNIK: pri jākem
 ORODNIK: z jākim

dvojina

IMENOVALNIK: jākī
 RODILNIK: jākīh
 DAJALNIK: jākima
 TOŽILNIK: jākī
 MESTNIK: pri jākīh
 ORODNIK: z jākima

množina

IMENOVALNIK: jāka
 RODILNIK: jākīh
 DAJALNIK: jākim
 TOŽILNIK: jāka
 MESTNIK: pri jākīh
 ORODNIK: z jākimi

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jāčji
 RODILNIK: jāčjega
 DAJALNIK: jāčjemu
 TOŽILNIK: jāčji
 živo jāčjega
 MESTNIK: pri jāčjem
 ORODNIK: z jāčjim

dvojina

IMENOVALNIK: jāčja
 RODILNIK: jāčjih
 DAJALNIK: jāčjima
 TOŽILNIK: jāčja

MESTNIK: pri jâčjih
ORODNIK: z jâčjima

množina

IMENOVALNIK: jâčji
RODILNIK: jâčjih
DAJALNIK: jâčjim
TOŽILNIK: jâčje
MESTNIK: pri jâčjih
ORODNIK: z jâčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jâčja
RODILNIK: jâčje
DAJALNIK: jâčji
TOŽILNIK: jâčjo
MESTNIK: pri jâčji
ORODNIK: z jâčjo

dvojina

IMENOVALNIK: jâčji
RODILNIK: jâčjih
DAJALNIK: jâčjima
TOŽILNIK: jâčji
MESTNIK: pri jâčjih
ORODNIK: z jâčjima

množina

IMENOVALNIK: jâčje
RODILNIK: jâčjih
DAJALNIK: jâčjim
TOŽILNIK: jâčje
MESTNIK: pri jâčjih
ORODNIK: z jâčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jâčje
RODILNIK: jâčjega
DAJALNIK: jâčjemu
TOŽILNIK: jâčje
MESTNIK: pri jâčjem
ORODNIK: z jâčjim

dvojina

IMENOVALNIK: jâčji
RODILNIK: jâčjih
DAJALNIK: jâčjima
TOŽILNIK: jâčji
MESTNIK: pri jâčjih
ORODNIK: z jâčjima

množina

IMENOVALNIK: jâčja
RODILNIK: jâčjih
DAJALNIK: jâčjim
TOŽILNIK: jâčja
MESTNIK: pri jâčjih
ORODNIK: z jâčjimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj jâk

ženski spol

EDNINA: bôlj jâka

srednji spol

EDNINA: bôlj jâko

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjjâčji in nâjjâčji
RODILNIK: nâjjâčjega in nâjjâčjega
DAJALNIK: nâjjâčjemu in nâjjâčjemu
TOŽILNIK: nâjjâčji in nâjjâčji
živo nâjjâčjega in nâjjâčjega
MESTNIK: pri nâjjâčjem in pri nâjjâčjem
ORODNIK: z nâjjâčjim in z nâjjâčjim

dvojina

IMENOVALNIK: nâjjâčja in nâjjâčja
RODILNIK: nâjjâčjih in nâjjâčjih
DAJALNIK: nâjjâčjima in nâjjâčjima
TOŽILNIK: nâjjâčja in nâjjâčja
MESTNIK: pri nâjjâčjih in pri nâjjâčjih
ORODNIK: z nâjjâčjima in z nâjjâčjima

množina

IMENOVALNIK: nâjjâčji in nâjjâčji
RODILNIK: nâjjâčjih in nâjjâčjih
DAJALNIK: nâjjâčjim in nâjjâčjim
TOŽILNIK: nâjjâčje in nâjjâčje
MESTNIK: pri nâjjâčjih in pri nâjjâčjih
ORODNIK: z nâjjâčjimi in z nâjjâčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjjâčja in nâjjâčja
RODILNIK: nâjjâčje in nâjjâčje
DAJALNIK: nâjjâčji in nâjjâčji
TOŽILNIK: nâjjâčjo in nâjjâčjo
MESTNIK: pri nâjjâčji in pri nâjjâčji
ORODNIK: z nâjjâčjo in z nâjjâčjo

dvojina

IMENOVALNIK: nâjjâčji in nâjjâčji
RODILNIK: nâjjâčjih in nâjjâčjih
DAJALNIK: nâjjâčjima in nâjjâčjima
TOŽILNIK: nâjjâčji in nâjjâčji
MESTNIK: pri nâjjâčjih in pri nâjjâčjih
ORODNIK: z nâjjâčjima in z nâjjâčjima

množina

IMENOVALNIK: nâjjâčje in nâjjâčje
RODILNIK: nâjjâčjih in nâjjâčjih
DAJALNIK: nâjjâčjim in nâjjâčjim
TOŽILNIK: nâjjâčje in nâjjâčje
MESTNIK: pri nâjjâčjih in pri nâjjâčjih
ORODNIK: z nâjjâčjimi in z nâjjâčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjjâčje in nâjjâčje
RODILNIK: nâjjâčjega in nâjjâčjega
DAJALNIK: nâjjâčjemu in nâjjâčjemu
TOŽILNIK: nâjjâčje in nâjjâčje
MESTNIK: pri nâjjâčjem in pri nâjjâčjem
ORODNIK: z nâjjâčjim in z nâjjâčjim

dvojina

IMENOVALNIK: nâjjâčji in nâjjâčji
RODILNIK: nâjjâčjih in nâjjâčjih
DAJALNIK: nâjjâčjima in nâjjâčjima
TOŽILNIK: nâjjâčji in nâjjâčji
MESTNIK: pri nâjjâčjih in pri nâjjâčjih
ORODNIK: z nâjjâčjima in z nâjjâčjima

množina

IMENOVALNIK: nãjjãčja in nãjjãčja

RODILNIK: nãjjãčjih in nãjjãčjih

DAJALNIK: nãjjãčjim in nãjjãčjim

TOŽILNIK: nãjjãčja in nãjjãčja

MESTNIK: pri nãjjãčjih in pri nãjjãčjih

ORODNIK: z nãjjãčjimi in z nãjjãčjimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj jãk

ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj jãka

srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj jãko

STALNE ZVEZE

jaki tok

1. manj formalno sistem proizvodnje, prenosa, uporabe in upravljanja električne energije; SIN.: elektroenergetika

▪ Ob rednih gradbeno-obrtniških delih se bodo lotili temeljite prenove telekomunikacij in vodov *jakega toka*.

▪ Trudijo se, da bi s svojim delom ostali med najboljšimi načrtovalci in izvajalci projektov napeljevanja šibkega in *jakega toka*.

1.1. manj formalno študij vede o takem sistemu;

SIN.: elektroenergetika

▪ Končal sem srednjo tehniško šolo, elektro stroke, smer *jaki tok*.

IZVOR

= hrv., srb. *jãk* 'močan, zdrav', sorodno gluš. *jakny* 'krepak, močan, obilen', prvotno zaimek pslov.

**jakъ* 'kakršen, kakšen' < ide. **ǵo-* 'ki, kateri'

jãko prislov

[jãko]

POMEN

starinsko močno, zelo

► **prisl.** + prid. beseda

jako čuden | jako dober, lep | jako pomemben | jako zanimiv

▪ Informacije, ki jih dobivamo, so *jako* čudne, k čemur pripomorejo zmedene izjave pristojnih.

▪ Kositi v nedeljo ne smem, da ne vznemirim sosedov. Dobrososedski odnosi so, če še ne veste, *jako* pomembna dobrina.

▪ Zadnjič je sosed priredil *jako* zanimiv in poučen izlet.

► **prisl.** + glag.

▪ Knjiga meni *jako* ugaja; glede na preproste bralce pa sodim, da je zanje pisana previsoko.

▪ Armada je dobila nove krasne uniforme, s katerimi so paradirali in jih *jako* hvalili, kako da so šik.

▪ Ploskanju se že na zunaj sliši, da je hvaležno, to pa zato, ker se občinstvo *jako* veseli odmora.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jãko]

IPA: [ja:ko]

OSNOVNIK: jãko

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE: jãčje

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj jãko

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nãjjãčje in nãjjãčje

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj jãko

TONEMSKO

[jãko]

IPA: [ja:kõ]

OSNOVNIK: jãko

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE: jãčje

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj jãko

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nãjjãčje in nãjjãčje

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj jãko

in

[jãko]

IPA: [ja:kõ]

(tonemska dvojnica)

OSNOVNIK: jãko

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE: jãčje

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj jãko

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nãjjãčje in nãjjãčje

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj jãko

IZVOR

↑jak

jãrica jãrice samostalnik ženskega spola

[jãrica]

POMEN

rastlina z rumenimi cvetovi in deljenimi listi, ki raste zlasti v listnatih gozdovih in cveti zgodaj spomladi; primerjaj lat. *Eranthis hyemalis*; SIN.: iz botanike navadna jarica

▪ *Jarica* uspeva v sestoju gozda bukve in javorja, na skoraj ravnih tleh z debelim slojem humusa.

▪ Januarja ali februarja, včasih naravnost iz snega, zacveti ozimka ali *jarica*.

▪ *Jarica* se lahko pojavi že med snegom, za rast namreč potrebuje dovolj vlage in ne previsoke temperature.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jãrica]

IPA: [ja:ritsa]

ednina

IMENOVALNIK: jãrica

RODILNIK: jãrice

DAJALNIK: jãrici

TOŽILNIK: járico
MESTNIK: pri járici
ORODNIK: z járico

dvojina

IMENOVALNIK: járici
RODILNIK: járic
DAJALNIK: járicama
TOŽILNIK: járici
MESTNIK: pri járicah
ORODNIK: z járicama

množina

IMENOVALNIK: járice
RODILNIK: járic
DAJALNIK: járicam
TOŽILNIK: járice
MESTNIK: pri járicah
ORODNIK: z járicami

TONEMSKO

[járica]
IPA: [já:rítsa]
ednina

IMENOVALNIK: járica
RODILNIK: járice
DAJALNIK: járici
TOŽILNIK: járico
MESTNIK: pri járici
ORODNIK: z járico

dvojina

IMENOVALNIK: járici
RODILNIK: járic
DAJALNIK: járicama
TOŽILNIK: járici
MESTNIK: pri járicah
ORODNIK: z járicama

množina

IMENOVALNIK: járice
RODILNIK: járic
DAJALNIK: járicam
TOŽILNIK: járice
MESTNIK: pri járicah
ORODNIK: z járicami

in

[járica]
IPA: [já:rítsa]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: járica
RODILNIK: járice
DAJALNIK: járici
TOŽILNIK: járico
MESTNIK: pri járici
ORODNIK: z járico

dvojina

IMENOVALNIK: járici
RODILNIK: járic
DAJALNIK: járicama
TOŽILNIK: járici
MESTNIK: pri járicah
ORODNIK: z járicama

množina

IMENOVALNIK: járice
RODILNIK: járic
DAJALNIK: járicam
TOŽILNIK: járice
MESTNIK: pri járicah
ORODNIK: z járicami

STALNE ZVEZE

navadna jarica

iz botanike rastlina z rumenimi cvetovi in deljenimi listi, ki raste zlasti v listnatih gozdovih in cveti zgodaj spomladi; primerjaj lat. *Eranthis hyemalis*; SIN.: jarica

- *Navadna jarica* raste v pasu od južne Francije do Bolgarije.
- *Navadna jarica* se najbolje počuti na vlažnih gozdnatih rastiščih.
- Zaradi nekaterih posegov, zaraščanja gozdov s smreko in jelko, pa tudi zaradi nabiranja je *navadna jarica* že dolgo na seznamu ogroženih rastlinskih vrst.

IZVOR

↑jar

jeans jeansa; in **džíns** samostalnik moškega spola

[džíns]

POMEN

1. trpežno bombažno blago z značilnimi poševnimi črtami, navadno za kavbojke

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**

hlače, jakna iz jeansa | oblačilo iz jeansa

- Oblačila iz *jeansa* so na modnih brveh prisotna že vrsto desetletij.
- Pleteno jopo kombinira s kratkimi hlačami iz *jeansa*.
- Na sebi ima staro jakno iz *jeansa* z visoko zavihanimi rokavi.

1.1. oblačilo, izdelek iz tega blaga

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Nosite temen *jeans* z nižjim pasom in velikimi žepi.
- Oblačil se je v oprijet *jeans* in kariraste srajce.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Pripravlja se na modno revijo, na kateri bo predstavila svojo kolekcijo *jeansa*.
- Rada imam kombinacijo *jeansa* in kratke majice.

...

- Rada se oblači v *jeans*.

2. kot pridevnik ki je v zvezi z jeansom 1.

► **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda
jeans hlače

- Preoblekla se je v oprijete *jeans* hlače.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[džíns]

IPA: [dʒi:ns]

ednina

IMENOVALNIK: [džinsa]

RODILNIK: [džinsa]

DAJALNIK: [džinsu]

TOŽILNIK: [džins]

MESTNIK: [pri džinsu]

ORODNIK: [z džinsom]

dvojina

IMENOVALNIK: [džinsa]

RODILNIK: [džinsou]

DAJALNIK: [džinsoma]

TOŽILNIK: [džinsa]

MESTNIK: [pri džinsih]

ORODNIK: [z džinsoma]

množina

IMENOVALNIK: [džinsi]

RODILNIK: [džinsou]

DAJALNIK: [džinsom]

TOŽILNIK: [džinse]

MESTNIK: [pri džinsih]

ORODNIK: [z džinsi]

TONEMSKO

[džins]

IPA: [dʒi:ns]

ednina

IMENOVALNIK: [džins]

RODILNIK: [džinsa]

DAJALNIK: [džinsu]

TOŽILNIK: [džins]

MESTNIK: [pri džinsu]

ORODNIK: [z džinsom]

dvojina

IMENOVALNIK: [džinsa]

RODILNIK: [džinsou]

DAJALNIK: [džinsoma]

TOŽILNIK: [džinsa]

MESTNIK: [pri džinsih]

ORODNIK: [z džinsoma]

množina

IMENOVALNIK: [džinsi]

RODILNIK: [džinsou]

DAJALNIK: [džinsom]

TOŽILNIK: [džinse]

MESTNIK: [pri džinsih]

ORODNIK: [z džinsi]

IZVOR

prevzeto iz angl. *jeans*, po starejši obliki imena it. mesta *Genova*

jêê medmet

POMEN

tudi z večkrat ponovljeno črko **e**, izgovarja se z višjim tonom **izraža**, da je govorec vesel, navdušen

- *Jee ...* Sedaj internet dela!
- Čestitkam ob rojstvu prvorojenca se pridružuje tudi naše uredništvo. *Jee!*

- *Jeeee*, komaj čakam, da se stuširam.

IZVOR

prevzeto iz angl. *yea*, amer. angl. *yeah*, prvotno 'da'

jersey jerseyja; in **džêrsi** samostalnik moškega spola

[džêrsi]

POMEN

1. zelo mehko, raztegljivo pleteno blago, navadno iz bombaža, umetnih vlaken

- Oblečena je bila v temno moder hlačni kostim iz *jerseyja*.
- Bombažni *jersey* ne povzroča alergij in se ne mečka.
- Veliko žensk bo za vsakdanjo uporabo izbralo obleke iz lahkega *jerseyja*.

2. kot pridevnik ki je v zvezi s pasmo manjšega goveda svetlo rjave barve, ki daje mleko z velikim odstotkom maščobe

► **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda

jersey pasma

- Vpliv pogostnosti molže na pridelavo mleka je bil pri *jersey* kravah manj izrazit.
- V severni Nemčiji poskušajo s križanjem krav z rjavimi in *jersey* biki.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[džêrsi]

IPA: ['dʒe:rsi]

ednina

IMENOVALNIK: [džêrsi]

RODILNIK: [džêrsija]

DAJALNIK: [džêrsiju]

TOŽILNIK: [džêrsi]

MESTNIK: [pri džêrsiju]

ORODNIK: [z džêrsijem]

dvojina

IMENOVALNIK: [džêrsija]

RODILNIK: [džêrsijeu]

DAJALNIK: [džêrsijema]

TOŽILNIK: [džêrsija]

MESTNIK: [pri džêrsijih]

ORODNIK: [z džêrsijema]

množina

IMENOVALNIK: [džêrsiji]

RODILNIK: [džêrsijeu]

DAJALNIK: [džêrsijem]

TOŽILNIK: [džêrsije]

MESTNIK: [pri džêrsijih]

ORODNIK: [z džêrsiji]

TONEMSKO

[džêrsi]

IPA: [dʒé:rsi]

ednina

IMENOVALNIK: [džêrsi]

RODILNIK: [džêrsija]

DAJALNIK: [džêrsiju]

TOŽILNIK: [džêrsi]

MESTNIK: [pri džêrsiju]
ORODNIK: [z džêrsijem]

dvojina

IMENOVALNIK: [džêrsija]
RODILNIK: [džêrsijeu]
DAJALNIK: [džêrsijema]
TOŽILNIK: [džêrsija]
MESTNIK: [pri džêrsijih]
ORODNIK: [z džêrsijema]

množina

IMENOVALNIK: [džêrsiji]
RODILNIK: [džêrsijeu]
DAJALNIK: [džêrsijem]
TOŽILNIK: [džêrsije]
MESTNIK: [pri džêrsijih]
ORODNIK: [z džêrsiji]

IZVOR

po otoku Jersey v Rokavskem prelivu

jéžiti jéžim in **ježíti** ježím nedovršni glagol

[jéžiti] in [ježíti]

POMEN

1. postavljati v pokončen položaj takó, da spominja na bodice pri ježu

▪ Ovčar je *ježil* dlako in renčal.

2. v obliki **ježiti se** postavljati se v pokončen položaj takó, da spominja na bodice pri ježu

▪ Verjetno najiskrenejše avtobiografsko besedilo je zapel s takšnim čustvenim nabojem, da *se ježijo* dlake.

2.1. v obliki **ježiti se** imeti, dobivati dlako postavljeno v pokončen položaj takó, da spominja na bodice pri ježu

► sam. beseda v imenovalniku + **glag.**

▪ Njihova podhlajena telesa so *se ježila* in drgetala.

▪ Maček *se je ježil* pod odejo.

▪ Približala se je lesi, za katero *se je ježil* in lajal pes.

2.2. v obliki **ježiti se**, ekspresivno biti v stanju vznemirjenosti, navadno z občutkom pokonci postavljenih dlak

▪ V prihodnji številki boste brali o tem, kaj se danes dogaja z zdravili in z našo zdravstveno blagajno. *Ježili se* boste!

▪ Dobro se spomnimo, kako smo *se ježili* ob slovenskih zmagah.

3. v obliki **ježiti se**, ekspresivno biti, imeti kaj v pokončnem položaju

▪ Pred njimi *se ježi* ostro kamenje.

▪ Šopek palm je na pol zakrival srebrn blesk riževega polja, ki *se je ježilo* z mladimi klasi.

4. v obliki **ježiti se**, ekspresivno izražati nejevoljo, nezadovoljstvo, jezo

▪ Smešno je gledati, kako *se* drug na drugega *ježita* in šopirita.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jéžiti]

IPA: ['je:ʒiti]

NEDOLOČNIK: jéžiti

NAMENILNIK: jéžit

sedanjik

ednina

1. OSEBA: jéžim

2. OSEBA: jéžiš

3. OSEBA: jéži

dvojina

1. OSEBA: jéživa

2. OSEBA: jéžita

3. OSEBA: jéžita

množina

1. OSEBA: jéžimo

2. OSEBA: jéžite

3. OSEBA: jéžijo

velelnik

ednina

2. OSEBA: jéži

dvojina

1. OSEBA: jéživa

2. OSEBA: jéžita

množina

1. OSEBA: jéžimo

2. OSEBA: jéžite

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: jéžil

DVOJINA: jéžila

MNOŽINA: jéžili

ženski spol

EDNINA: jéžila

DVOJINA: jéžili

MNOŽINA: jéžile

srednji spol

EDNINA: jéžilo

DVOJINA: jéžili

MNOŽINA: jéžila

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ježèč

RODILNIK: ježéčega

DAJALNIK: ježéčemu

TOŽILNIK: ježèč

živo ježéčega

MESTNIK: pri ježéčem

ORODNIK: z ježéčim

dvojina

IMENOVALNIK: ježéča

RODILNIK: ježéčih

DAJALNIK: ježéčima

TOŽILNIK: ježéča

MESTNIK: pri ježéčih

ORODNIK: z ježéčima

množina

IMENOVALNIK: ježéči

RODILNIK: ježéčih
DAJALNIK: ježéčim
TOŽILNIK: ježéče
MESTNIK: pri ježéčih
ORODNIK: z ježéčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ježéča
RODILNIK: ježéče
DAJALNIK: ježéči
TOŽILNIK: ježéčo
MESTNIK: pri ježéči
ORODNIK: z ježéčo

dvojina

IMENOVALNIK: ježéči
RODILNIK: ježéčih
DAJALNIK: ježéčima
TOŽILNIK: ježéči
MESTNIK: pri ježéčih
ORODNIK: z ježéčima

množina

IMENOVALNIK: ježéče
RODILNIK: ježéčih
DAJALNIK: ježéčim
TOŽILNIK: ježéče
MESTNIK: pri ježéčih
ORODNIK: z ježéčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ježéče
RODILNIK: ježéčega
DAJALNIK: ježéčemu
TOŽILNIK: ježéče
MESTNIK: pri ježéčem
ORODNIK: z ježéčim

dvojina

IMENOVALNIK: ježéči
RODILNIK: ježéčih
DAJALNIK: ježéčima
TOŽILNIK: ježéči
MESTNIK: pri ježéčih
ORODNIK: z ježéčima

množina

IMENOVALNIK: ježéča
RODILNIK: ježéčih
DAJALNIK: ježéčim
TOŽILNIK: ježéča
MESTNIK: pri ježéčih
ORODNIK: z ježéčimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: jézenje
RODILNIK: jézenja
DAJALNIK: jézenju
TOŽILNIK: jézenje
MESTNIK: pri jézenju
ORODNIK: z jézenjem

dvojina

IMENOVALNIK: jézenji
RODILNIK: jézenj
DAJALNIK: jézenjema

TOŽILNIK: jézenji
MESTNIK: pri jézenjih
ORODNIK: z jézenjema

množina

IMENOVALNIK: jézenja
RODILNIK: jézenj
DAJALNIK: jézenjem
TOŽILNIK: jézenja
MESTNIK: pri jézenjih
ORODNIK: z jézenji

in

[ježíti]

IPA: [jɛ'ʒi:ti]

NEDOLOČNIK: ježíti

NAMENILNIK: ježít

sedanjik

ednina

1. OSEBA: ježí^m
2. OSEBA: ježíš
3. OSEBA: ježí

dvojina

1. OSEBA: ježí^{va}
2. OSEBA: ježí^{ta}
3. OSEBA: ježí^{ta}

množina

1. OSEBA: ježí^{mo}
2. OSEBA: ježí^{te}
3. OSEBA: ježí^{jo}

velelnik

ednina

2. OSEBA: jéži

dvojina

1. OSEBA: ježí^{va}
2. OSEBA: ježí^{ta}

množina

1. OSEBA: ježí^{mo}
2. OSEBA: ježí^{te}

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: ježí^l
DVOJINA: ježí^{la}
MNOŽINA: ježí^{li}

ženski spol

EDNINA: ježí^{la}
DVOJINA: ježí^{li}
MNOŽINA: ježí^{le}

srednji spol

EDNINA: ježí^{lo}
DVOJINA: ježí^{li}
MNOŽINA: ježí^{la}

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ježèč
RODILNIK: ježéčega
DAJALNIK: ježéčemu
TOŽILNIK: ježèč
živo ježéčega
MESTNIK: pri ježéčem
ORODNIK: z ježéčim

dvojina

IMENOVALNIK: ježéča
 RODILNIK: ježéčih
 DAJALNIK: ježéčima
 TOŽILNIK: ježéča
 MESTNIK: pri ježéčih
 ORODNIK: z ježéčima

množina

IMENOVALNIK: ježéči
 RODILNIK: ježéčih
 DAJALNIK: ježéčim
 TOŽILNIK: ježéče
 MESTNIK: pri ježéčih
 ORODNIK: z ježéčimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: ježéča
 RODILNIK: ježéče
 DAJALNIK: ježéči
 TOŽILNIK: ježéčo
 MESTNIK: pri ježéči
 ORODNIK: z ježéčo

dvojina

IMENOVALNIK: ježéči
 RODILNIK: ježéčih
 DAJALNIK: ježéčima
 TOŽILNIK: ježéči
 MESTNIK: pri ježéčih
 ORODNIK: z ježéčima

množina

IMENOVALNIK: ježéče
 RODILNIK: ježéčih
 DAJALNIK: ježéčim
 TOŽILNIK: ježéče
 MESTNIK: pri ježéčih
 ORODNIK: z ježéčimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: ježéče
 RODILNIK: ježéčega
 DAJALNIK: ježéčemu
 TOŽILNIK: ježéče
 MESTNIK: pri ježéčem
 ORODNIK: z ježéčim

dvojina

IMENOVALNIK: ježéči
 RODILNIK: ježéčih
 DAJALNIK: ježéčima
 TOŽILNIK: ježéči
 MESTNIK: pri ježéčih
 ORODNIK: z ježéčima

množina

IMENOVALNIK: ježéča
 RODILNIK: ježéčih
 DAJALNIK: ježéčim
 TOŽILNIK: ježéča
 MESTNIK: pri ježéčih
 ORODNIK: z ježéčimi

glagolnik**ednina**

IMENOVALNIK: ježênje

RODILNIK: ježênja
 DAJALNIK: ježênju
 TOŽILNIK: ježênje
 MESTNIK: pri ježênju
 ORODNIK: z ježênjem

dvojina

IMENOVALNIK: ježênji
 RODILNIK: ježênj
 DAJALNIK: ježênjema
 TOŽILNIK: ježênji
 MESTNIK: pri ježênjih
 ORODNIK: z ježênjema

množina

IMENOVALNIK: ježênja
 RODILNIK: ježênj
 DAJALNIK: ježênjem
 TOŽILNIK: ježênja
 MESTNIK: pri ježênjih
 ORODNIK: z ježênji

TONEMSKO

[jěžiti]

IPA: [jè:ziti]

NEDOLOČNIK: jěžiti

NAMENILNIK: jěžit

sedanjik**ednina**

1. OSEBA: jěžim
2. OSEBA: jěžiš
3. OSEBA: jěži

dvojina

1. OSEBA: jěživa
2. OSEBA: jěžita
3. OSEBA: jěžita

množina

1. OSEBA: jěžimo
2. OSEBA: jěžite
3. OSEBA: jěžijo

velelnik**ednina**

2. OSEBA: jěži

dvojina

1. OSEBA: jěživa
2. OSEBA: jěžita

množina

1. OSEBA: jěžimo
2. OSEBA: jěžite

deležnik na -/**moški spol**

EDNINA: jěžil
 DVOJINA: jěžila
 MNOŽINA: jěžili

ženski spol

EDNINA: jěžila in jěžila
 DVOJINA: jěžili
 MNOŽINA: jěžile

srednji spol

EDNINA: jěžilo
 DVOJINA: jěžili
 MNOŽINA: jěžila

deležnik na -č**moški spol**

ednina

IMENOVALNIK: ježěč
 RODILNIK: ježěčega
 DAJALNIK: ježěčemu
 TOŽILNIK: ježěč
 živo ježěčega
 MESTNIK: pri ježěčem
 ORODNIK: z ježěčim

dvojina

IMENOVALNIK: ježěča
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčima
 TOŽILNIK: ježěča
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčima

množina

IMENOVALNIK: ježěči
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčim
 TOŽILNIK: ježěče
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: ježěča
 RODILNIK: ježěče
 DAJALNIK: ježěči
 TOŽILNIK: ježěčo
 MESTNIK: pri ježěči
 ORODNIK: z ježěčo

dvojina

IMENOVALNIK: ježěči
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčima
 TOŽILNIK: ježěči
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčima

množina

IMENOVALNIK: ježěče
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčim
 TOŽILNIK: ježěče
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: ježěče
 RODILNIK: ježěčega
 DAJALNIK: ježěčemu
 TOŽILNIK: ježěče
 MESTNIK: pri ježěčem
 ORODNIK: z ježěčim

dvojina

IMENOVALNIK: ježěči
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčima
 TOŽILNIK: ježěči
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčima

množina

IMENOVALNIK: ježěča

RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčim
 TOŽILNIK: ježěča
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčimi

glagolnik**ednina**

IMENOVALNIK: jěženje
 RODILNIK: jěženja
 DAJALNIK: jěženju
 TOŽILNIK: jěženje
 MESTNIK: pri jěženju
 ORODNIK: z jěženjem

dvojina

IMENOVALNIK: jěženji in jěženji
 RODILNIK: jěženj
 DAJALNIK: jěženjema in jěženjema
 TOŽILNIK: jěženji in jěženji
 MESTNIK: pri jěženjih
 ORODNIK: z jěženjema in z jěženjema

množina

IMENOVALNIK: jěženja
 RODILNIK: jěženj
 DAJALNIK: jěženjem
 TOŽILNIK: jěženja
 MESTNIK: pri jěženjih
 ORODNIK: z jěženji

in

[jěžiti]

IPA: [jě:ʒiti]

(tonemska dvojnica)

NEDOLOČNIK: jěžiti

NAMENILNIK: jěžit

sedanjik**ednina**

1. OSEBA: jěžim
2. OSEBA: jěžiš
3. OSEBA: jěži

dvojina

1. OSEBA: jěživa
2. OSEBA: jěžita
3. OSEBA: jěžita

množina

1. OSEBA: jěžimo
2. OSEBA: jěžite
3. OSEBA: jěžijo

velelnik**ednina**

2. OSEBA: jěži

dvojina

1. OSEBA: jěživa
2. OSEBA: jěžita

množina

1. OSEBA: jěžimo
2. OSEBA: jěžite

deležnik na -/**moški spol**

EDNINA: jěžil
 DVOJINA: jěžila
 MNOŽINA: jěžili

ženski spol

EDNINA: jêžila
 DVOJINA: jêžili
 MNOŽINA: jêžile

srednji spol

EDNINA: jêžilo
 DVOJINA: jêžili
 MNOŽINA: jêžila

deležnik na -č**moški spol****ednina**

IMENOVALNIK: ježěč
 RODILNIK: ježěčega
 DAJALNIK: ježěčemu
 TOŽILNIK: ježěč
 živo ježěčega
 MESTNIK: pri ježěčem
 ORODNIK: z ježěčim

dvojina

IMENOVALNIK: ježěča
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčima
 TOŽILNIK: ježěča
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčima

množina

IMENOVALNIK: ježěči
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčim
 TOŽILNIK: ježěče
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: ježěča
 RODILNIK: ježěče
 DAJALNIK: ježěči
 TOŽILNIK: ježěčo
 MESTNIK: pri ježěči
 ORODNIK: z ježěčo

dvojina

IMENOVALNIK: ježěči
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčima
 TOŽILNIK: ježěči
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčima

množina

IMENOVALNIK: ježěče
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčim
 TOŽILNIK: ježěče
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: ježěče
 RODILNIK: ježěčega
 DAJALNIK: ježěčemu
 TOŽILNIK: ježěče
 MESTNIK: pri ježěčem

ORODNIK: z ježěčim

dvojina

IMENOVALNIK: ježěči
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčima
 TOŽILNIK: ježěči
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčima

množina

IMENOVALNIK: ježěča
 RODILNIK: ježěčih
 DAJALNIK: ježěčim
 TOŽILNIK: ježěča
 MESTNIK: pri ježěčih
 ORODNIK: z ježěčimi

glagolnik**ednina**

IMENOVALNIK: jêženje
 RODILNIK: jêženja
 DAJALNIK: jêženju
 TOŽILNIK: jêženje
 MESTNIK: pri jêženju
 ORODNIK: z jêženjem

dvojina

IMENOVALNIK: jêženji
 RODILNIK: jêženj
 DAJALNIK: jêženjema
 TOŽILNIK: jêženji
 MESTNIK: pri jêženjih
 ORODNIK: z jêženjema

množina

IMENOVALNIK: jêženja
 RODILNIK: jêženj
 DAJALNIK: jêženjem
 TOŽILNIK: jêženja
 MESTNIK: pri jêženjih
 ORODNIK: z jêženji

in

[ježíti] tudi [ježîti]

IPA: [jɛʒì:tí] tudi [jɛʒì:tì]

NEDOLOČNIK: ježíti tudi ježîti

NAMENILNIK: ježît

sedanjik**ednina**

1. OSEBA: ježí^m
2. OSEBA: ježíš
3. OSEBA: ježí

dvojina

1. OSEBA: ježí^{va}
2. OSEBA: ježí^{ta}
3. OSEBA: ježí^{ta}

množina

1. OSEBA: ježí^{mo}
2. OSEBA: ježí^{te}
3. OSEBA: ježí^{jo}

velelnik**ednina**

2. OSEBA: jéži

dvojina

1. OSEBA: ježi**va**
2. OSEBA: ježi**ta**

množina

1. OSEBA: ježi**mo**
2. OSEBA: ježi**te**

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: ježi**l**
DVOJINA: ježi**la**
MNOŽINA: ježi**li**

ženski spol

EDNINA: ježi**la**
DVOJINA: ježi**li**
MNOŽINA: ježi**le**

srednji spol

EDNINA: ježi**lo**
DVOJINA: ježi**li**
MNOŽINA: ježi**la**

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jež**č**
RODILNIK: jež**č**ega
DAJALNIK: jež**č**emu
TOŽILNIK: jež**č**
 živo jež**č**ega
MESTNIK: pri jež**č**em
ORODNIK: z jež**č**im

dvojina

IMENOVALNIK: jež**č**a
RODILNIK: jež**č**ih
DAJALNIK: jež**č**ima
TOŽILNIK: jež**č**a
MESTNIK: pri jež**č**ih
ORODNIK: z jež**č**ima

množina

IMENOVALNIK: jež**č**i
RODILNIK: jež**č**ih
DAJALNIK: jež**č**im
TOŽILNIK: jež**č**e
MESTNIK: pri jež**č**ih
ORODNIK: z jež**č**imi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jež**č**a
RODILNIK: jež**č**e
DAJALNIK: jež**č**i
TOŽILNIK: jež**č**o
MESTNIK: pri jež**č**i
ORODNIK: z jež**č**o

dvojina

IMENOVALNIK: jež**č**i
RODILNIK: jež**č**ih
DAJALNIK: jež**č**ima
TOŽILNIK: jež**č**i
MESTNIK: pri jež**č**ih
ORODNIK: z jež**č**ima

množina

IMENOVALNIK: jež**č**e
RODILNIK: jež**č**ih

DAJALNIK: jež**č**im
TOŽILNIK: jež**č**e
MESTNIK: pri jež**č**ih
ORODNIK: z jež**č**imi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jež**č**e
RODILNIK: jež**č**ega
DAJALNIK: jež**č**emu
TOŽILNIK: jež**č**e
MESTNIK: pri jež**č**em
ORODNIK: z jež**č**im

dvojina

IMENOVALNIK: jež**č**i
RODILNIK: jež**č**ih
DAJALNIK: jež**č**ima
TOŽILNIK: jež**č**i
MESTNIK: pri jež**č**ih
ORODNIK: z jež**č**ima

množina

IMENOVALNIK: jež**č**a
RODILNIK: jež**č**ih
DAJALNIK: jež**č**im
TOŽILNIK: jež**č**a
MESTNIK: pri jež**č**ih
ORODNIK: z jež**č**imi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: jež**en**je
RODILNIK: jež**en**ja
DAJALNIK: jež**en**ju
TOŽILNIK: jež**en**je
MESTNIK: pri jež**en**ju
ORODNIK: z jež**en**jem

dvojina

IMENOVALNIK: jež**en**ji in jež**en**ji
RODILNIK: jež**en**j
DAJALNIK: jež**en**jema in jež**en**jema
TOŽILNIK: jež**en**ji in jež**en**ji
MESTNIK: pri jež**en**jih tudi pri jež**en**jih
ORODNIK: z jež**en**jema in z jež**en**jema

množina

IMENOVALNIK: jež**en**ja tudi jež**en**ja
RODILNIK: jež**en**j
DAJALNIK: jež**en**jem tudi jež**en**jem
TOŽILNIK: jež**en**ja tudi jež**en**ja
MESTNIK: pri jež**en**jih tudi pri jež**en**jih
ORODNIK: z jež**en**ji tudi z jež**en**ji

FRAZEOLOGIJA

koža/dlaka se naježi/ježi *komu* | lasje/dlake/kocine se naježijo/ježijo *komu*

koža se naježi *komu*

v nedovršni obliki lasje se ježijo *komu*

lasje se naježijo *komu*

v nedovršni obliki koža se ježi *komu*

dlake se naježijo *komu*

v nedovršni obliki dlake se ježijo *komu*

kocine se naježijo *komu*

dlaka se naježi *komu*

v nedovršni obliki kocine se ježijo *komu*

izraža, da kdo občuti, čuti močno vznemirjenost, strah, jezo, odpor

- Gledalci so tako rjovel, da *se ti koža naježi* in se na startu počutiš majhnega, kot bi te spustili med leve.
- Pokvarjena imamo tudi vhodna vrata, ki treskajo, da *se človeku kar lasje ježijo*. Obupno.
- Dokumentacijo smo dobili v veliki škafli. Ob taki kopici knjig *bi se najbrž vsakemu začetniku naježili lasje*, saj bi se težko odločil, katero najprej vzeti v roke.
- Joj, kako *se vam bo ježila koža*. Ob pogledu na osebo, ki je doslej še niste videli, vam bo narasel krvni tlak.
- Ubožec je cvilil tako na glas, da *so se nam ježile dlake po vsem telesu*.
- Le kdo bi si upal nase spustiti velikega škorpiona, ko pa *se večini ljudi že ob sami misli na to naježijo vse kocine?*

IZVOR

↑jež

kadét kadéta samostalnik moškega spola

[kadét]

POMEN

1. v nekaterih tujih državah kdor se izobražuje, usposablja za poklic, funkcijo v vojski, policiji

► prid. beseda + **sam. beseda**

mornariški, policijski, vojaški kadet

- V kijevskem muzeju druge svetovne vojne bo zapisega vojaških *kadetov*.
- Bil je briljanten študent vojaške akademije v Zadru in najboljši *kadet* v Jugoslaviji.
- Najvišji častniki so prebivali v zadnjem delu ladje, mornariški *kadeti* v srednjem delu in navadni mornarji spredaj v podpalubju.

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

šolanje, usposabljanje kadetov

- V ponedeljek smo si ogledali usposabljanje *kadetov* Kraljeve vojaške akademije belgijskih oboroženih sil.
- Prvič v prvi letnik nismo vpisovali nove generacije *kadetov*.

...

▪ Leta 1849 se je kot *kadet* prijavil v avstrijsko vojsko.

2. športnik v starostni kategoriji med dečki in mladinci, navadno med dvanajstim in sedemnajstim letom

► prid. beseda + **sam. beseda**

mlad, obetaven kadet | namiznoteniški kadet

- Najboljši namiznoteniški *kadeti* in kadetinje so se merili na odprtem turnirju.
- Nastopa več kot 90 obetavnih *kadetov* in mladincev iz 18 držav, med njimi tudi iz drsalnih velesil ZDA, Kanade in Japonske.

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

ekipa, reprezentanca kadetov | kategorija, konkurenca, selekcija kadetov | poraz, zmaga kadetov | prvenstvo, tekmovanje, turnir kadetov

- Danes se bodo v Cerkljah zbrali najboljši slovenski rokometaši v kategoriji *kadetov*.
- V soboto so bile na drugem turnirju *kadetov* za državno prvenstvo odigrane le tri tekme.
- Po končani sezoni so tekmovalnim selekcijam *kadetov*, dečkov in mlajših dečkov priključili še selekcijo mladincev.

► sam. beseda + za + **sam. beseda v tožilniku**

- V dvorani Golovec so pripravili finalni rokometni turnir za *kadete*.
- V pripravljalnem obdobju sem odigral precejšnje število tekem za *kadete*, nato pa so se trenerji odločili, da se bom preselil med mladince.
- Od 22. oktobra do 3. novembra je potekalo svetovno šahovsko prvenstvo za *kadete*.

...

▪ *Kadeti* in kadetinje so s sestavljenim lokom dosegli tri evropske in svetovne rekorde.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kadét]

IPA: [ka'de:t]

ednina

IMENOVANIK: kadét

RODILNIK: kadéta

DAJALNIK: kadétu

TOŽILNIK: kadéta

MESTNIK: pri kadétu

ORODNIK: s kadétom

dvojina

IMENOVANIK: kadéta

RODILNIK: kadétov

DAJALNIK: kadétoma

TOŽILNIK: kadéta

MESTNIK: pri kadétih

ORODNIK: s kadétoma

množina

IMENOVANIK: kadéti

RODILNIK: kadétov

DAJALNIK: kadétom

TOŽILNIK: kadéte

MESTNIK: pri kadétih

ORODNIK: s kadéti

TONEMSKO

[kadêt]

IPA: [kadê:t]

ednina

IMENOVANIK: kadêt

RODILNIK: kadêta

DAJALNIK: kadêtu

TOŽILNIK: kadêta

MESTNIK: pri kadêtu

ORODNIK: s kadêtom

dvojina

IMENOVANIK: kadêta

RODILNIK: kadêtov

DAJALNIK: kadētoma
TOŽILNIK: kadēta
MESTNIK: pri kadētih
ORODNIK: s kadētoma

množina

IMENOVALNIK: kadēti
RODILNIK: kadētov
DAJALNIK: kadētom
TOŽILNIK: kadēte
MESTNIK: pri kadētih
ORODNIK: s kadēti

BESEDOTVORJE

ženski spol: kadétinja
ženski spol: kadétka

IZVOR

prevzeto prek nem. *Kadett* in frc. *cadet*, prvotno 'častnik na francoskem dvoru', iz gask. *capdet* 'stotnik', prvotno 'glava, glavar', iz lat. *caput* 'glava'

kadétinja kadétinje samostalnik ženskega spola

[kadétinja]

POMEN

1. v nekaterih tujih državah ženska, ki se izobražuje, usposablja za poklic, funkcijo v vojski, policiji;
SIN.: kadetka

- V galeriji si lahko ogledate, kako se *kadetinje* pripravljajo na služenje v ruski mornarici.
- Nezadovoljstvo je sprožil upor vojakov po smrti *kadetinje*, ki je padla z jambora vojaške ladje.

2. športnica v starostni kategoriji med deklicami in mladinkami, navadno med dvanajstim in sedemnajstim letom; SIN.: kadetka

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

borba, konkurenca kadetinj | ekipa, reprezentanca kadetinj | kategorija kadetinj | prvenstvo, turnir kadetinj | trener kadetinj

- V konkurenci *kadetinj* iz vse Evrope je zasedla v kategoriji do 57 kilogramov odlično tretje mesto.
- Na turnirju bosta nastopili ženska članska reprezentanca in reprezentanca *kadetinj*, pridružila pa se jim bo tudi reprezentanca mladink.
- Trener *kadetinj* se pritožuje zaradi pomanjkanja organizatork igre.

► prid. beseda + **sam. beseda**

dobra, uspešna kadetinja | mlada kadetinja

- Razglasili so jo za najboljšo slovensko *kadetinjo* pretekle sezone.

...

- V mladinski konkurenci je med *kadetinjami* osvojila vse, kar se osvojiti da.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kadétinja]

IPA: [ka'de:tinja]

ednina

IMENOVALNIK: kadétinja
RODILNIK: kadétinje
DAJALNIK: kadétinji
TOŽILNIK: kadétinjo
MESTNIK: pri kadétinji
ORODNIK: s kadétinjo

dvojina

IMENOVALNIK: kadétinji
RODILNIK: kadétinj
DAJALNIK: kadétinjama
TOŽILNIK: kadétinji
MESTNIK: pri kadétinjah
ORODNIK: s kadétinjama

množina

IMENOVALNIK: kadétinje
RODILNIK: kadétinj
DAJALNIK: kadétinjam
TOŽILNIK: kadétinje
MESTNIK: pri kadétinjah
ORODNIK: s kadétinjami

TONEMSKO

[kadétinja]

IPA: [ka'de:tinja]

ednina

IMENOVALNIK: kadétinja
RODILNIK: kadétinje
DAJALNIK: kadétinji
TOŽILNIK: kadétinjo
MESTNIK: pri kadétinji
ORODNIK: s kadétinjo

dvojina

IMENOVALNIK: kadétinji
RODILNIK: kadétinj
DAJALNIK: kadétinjama
TOŽILNIK: kadétinji
MESTNIK: pri kadétinjah
ORODNIK: s kadétinjama

množina

IMENOVALNIK: kadétinje
RODILNIK: kadétinj
DAJALNIK: kadétinjam
TOŽILNIK: kadétinje
MESTNIK: pri kadétinjah
ORODNIK: s kadétinjami

IZVOR

↑kadet

kadétka kadétke samostalnik ženskega spola

[kadétka]

POMEN

1. v nekaterih tujih državah ženska, ki se izobražuje, usposablja za poklic, funkcijo v vojski, policiji;
SIN.: kadetinja

- Letos bo diplomirala prva generacija *kadetek*.
- Kako kadete in *kadetke* na akademiji pripravljajo na reagiranje ob morebitnem puču?

2. športnica v starostni kategoriji med deklicami in mladinkami, navadno med dvanajstim in sedemnajstim letom; SIN.: kadetinja

- V kategorijah *kadetsk* in *deklic* bo nastopilo deset mladih slovenskih telovadk.
- Množico slovenskih navijačev je navdušila skupina *kadetsk*, ki je s 4. mestom osvojila do sedaj najvišjo slovensko uvrstitev skupin.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kadétka]

IPA: [ka'de:tkà]

ednina

IMENOVALNIK: kadétka

RODILNIK: kadétke

DAJALNIK: kadétki

TOŽILNIK: kadétko

MESTNIK: pri kadétki

ORODNIK: s kadétko

dvojina

IMENOVALNIK: kadétki

RODILNIK: kadétk

DAJALNIK: kadétkama

TOŽILNIK: kadétki

MESTNIK: pri kadétkah

ORODNIK: s kadétkama

množina

IMENOVALNIK: kadétke

RODILNIK: kadétk

DAJALNIK: kadétkam

TOŽILNIK: kadétke

MESTNIK: pri kadétkah

ORODNIK: s kadétkami

TONEMSKO

[kadêtkà]

IPA: [kadé:tkà]

ednina

IMENOVALNIK: kadêtkà

RODILNIK: kadêtkè

DAJALNIK: kadêtki

TOŽILNIK: kadêtko

MESTNIK: pri kadêtki

ORODNIK: s kadêtko

dvojina

IMENOVALNIK: kadêtki

RODILNIK: kadêtk

DAJALNIK: kadêtkama

TOŽILNIK: kadêtki

MESTNIK: pri kadêtkah

ORODNIK: s kadêtkama

množina

IMENOVALNIK: kadêtkè

RODILNIK: kadêtk

DAJALNIK: kadêtkam

TOŽILNIK: kadêtkè

MESTNIK: pri kadêtkah

ORODNIK: s kadêtkami

IZVOR

↑kadet

kájžar kájžarja samostalnik moškega spola

[kájžar]

POMEN

nekdaj pripadnik kmečkega stanu, ki ima v lasti hišo in navadno malo zemlje

- Domači župni cerkvi je bilo podložnih osem

kajžarjev.

- Od sedemdesetih let 15. stoletja dalje, torej v času najhujših turških vpadov, je začel na vasi nastajati sloj *kajžarjev* z malo zemlje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kájžar]

IPA: [ˈka:ĩžar]

ednina

IMENOVALNIK: kájžar

RODILNIK: kájžarja

DAJALNIK: kájžarju

TOŽILNIK: kájžarja

MESTNIK: pri kájžarju

ORODNIK: s kájžarjem

dvojina

IMENOVALNIK: kájžarja

RODILNIK: kájžarjev

DAJALNIK: kájžarjema

TOŽILNIK: kájžarja

MESTNIK: pri kájžarjih

ORODNIK: s kájžarjema

množina

IMENOVALNIK: kájžarji

RODILNIK: kájžarjev

DAJALNIK: kájžarjem

TOŽILNIK: kájžarje

MESTNIK: pri kájžarjih

ORODNIK: s kájžarji

TONEMSKO

[kájžar]

IPA: [ká:ĩžàr]

ednina

IMENOVALNIK: kâjžar

RODILNIK: kâjžarja

DAJALNIK: kâjžarju

TOŽILNIK: kâjžarja

MESTNIK: pri kâjžarju

ORODNIK: s kâjžarjem

dvojina

IMENOVALNIK: kâjžarja

RODILNIK: kâjžarjev

DAJALNIK: kâjžarjema

TOŽILNIK: kâjžarja

MESTNIK: pri kâjžarjih

ORODNIK: s kâjžarjema

množina

IMENOVALNIK: kâjžarji

RODILNIK: kâjžarjev

DAJALNIK: kájžarjem
TOŽILNIK: kájžarje
MESTNIK: pri kájžarjih
ORODNIK: s kájžarji

BESEDOTVORJE

ženski spol: kájžarica

IZVOR

↑kajža

kájžarica kájžarice samostalnik ženskega spola

[kájžarica]

POMEN

nekdaj pripadnica kmečkega stanu, ki ima v lasti hišo in navadno malo zemlje, ali žena kajžarja

- Po popisu je gospoščini pripadalo sedemindvajset podložnikov. Devet jih je bilo na polovičnih hubah, trije so uživali status gostačev, kar petnajst pa je bilo kajžarjev (od teh dve *kajžarici*).

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kájžarica]

IPA: ['ka:ĩžaritsa]

ednina

IMENOVALNIK: kájžarica

RODILNIK: kájžarice

DAJALNIK: kájžarici

TOŽILNIK: kájžarico

MESTNIK: pri kájžarici

ORODNIK: s kájžarico

dvojina

IMENOVALNIK: kájžarici

RODILNIK: kájžaric

DAJALNIK: kájžaricama

TOŽILNIK: kájžarici

MESTNIK: pri kájžaricah

ORODNIK: s kájžaricama

množina

IMENOVALNIK: kájžarice

RODILNIK: kájžaric

DAJALNIK: kájžaricam

TOŽILNIK: kájžarice

MESTNIK: pri kájžaricah

ORODNIK: s kájžaricami

TONEMSKO

[kájžarica]

IPA: [ká:ĩžàritsa]

ednina

IMENOVALNIK: kájžarica

RODILNIK: kájžarice

DAJALNIK: kájžarici

TOŽILNIK: kájžarico

MESTNIK: pri kájžarici

ORODNIK: s kájžarico

dvojina

IMENOVALNIK: kájžarici

RODILNIK: kájžaric

DAJALNIK: kájžaricama
TOŽILNIK: kájžarici
MESTNIK: pri kájžaricah
ORODNIK: s kájžaricama

množina

IMENOVALNIK: kájžarice

RODILNIK: kájžaric

DAJALNIK: kájžaricam

TOŽILNIK: kájžarice

MESTNIK: pri kájžaricah

ORODNIK: s kájžaricami

IZVOR

↑kajžar

kakadú kakadúja samostalnik moškega spola

[kakadú]

POMEN

papiga bele barve z rumeno perjanico, po izvoru iz Avstralije in z Nove Gvineje; primerjaj lat. *Cacatua galerita*

- Doma imajo rdeče are in *kakaduje*.
- Kakaduji* so glasni papagaji, zato jih lahko gojimo le na samotnih lokacijah.
- Po zraku so letali *kakaduji* in pisane ptice vseh vrst, na evkaliptusih so se premikale koale.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kakadú]

IPA: [kaka'du:]

ednina

IMENOVALNIK: kakadú

RODILNIK: kakadúja

DAJALNIK: kakadúju

TOŽILNIK: kakadúja

MESTNIK: pri kakadúju

ORODNIK: s kakadújem

dvojina

IMENOVALNIK: kakadúja

RODILNIK: kakadújev

DAJALNIK: kakadújema

TOŽILNIK: kakadúja

MESTNIK: pri kakadújih

ORODNIK: s kakadújema

množina

IMENOVALNIK: kakadúji

RODILNIK: kakadújev

DAJALNIK: kakadújem

TOŽILNIK: kakadúje

MESTNIK: pri kakadújih

ORODNIK: s kakadúji

TONEMSKO

[kakadû]

IPA: [kakadû:]

ednina

IMENOVALNIK: kakadû

RODILNIK: kakadúja

DAJALNIK: kakadúju

TOŽILNIK: kakadûja
MESTNIK: pri kakadûju
ORODNIK: s kakadûjem

dvojina

IMENOVALNIK: kakadûja
RODILNIK: kakadûjev
DAJALNIK: kakadûjema
TOŽILNIK: kakadûja
MESTNIK: pri kakadûjih
ORODNIK: s kakadûjema

množina

IMENOVALNIK: kakadûji
RODILNIK: kakadûjev
DAJALNIK: kakadûjem
TOŽILNIK: kakadûje
MESTNIK: pri kakadûjih
ORODNIK: s kakadûji

IZVOR

prevzeto prek nem. *Kakadu* iz indonez. *kakatus*, *kakatus*, iz onomatopeje *kakak* 'kokodakati, gagati', *kaka* 'papagaj'

kálen kálna kálno pridevnik

[kálən]

POMEN

1. ki je neprozoren zaradi plavajočih drobnih delcev, primesi

► **prid. beseda** + sam. beseda

kalna reka | kalna voda

- Več sto reševalcev je iskalo pogrešane, pri čemer so jih ovirali močni tokovi, *kalna* reka in ovire na dnu reke.
- Iz vodovodnih pip je zaradi usedlin železa tekla *kalna* voda.
- Ob nevihtah so *kalni* tokovi prinesli v morje veliko količino peska in blata.

► **vezni glag.** + **prid. beseda v imenovalniku**
postati kalen

- Če postavimo ribnik, pazimo, da vodi ne dodamo preveč hranil, saj ta pospešujejo rast alg in bo voda zaradi njih postala *kalna*.

► **prisl.** + **prid. beseda**

- V vodnjaku ni bilo vode, saj so jo pred časom izčrpali, ker je bila zaradi obnove bližnje športne dvorane precej *kalna*.
- Zadnje čase plavajo v vodi mojega akvarija nekakšni drobni kosmiči, tako da je voda videti rahlo *kalna*.

2. navadno ekspresivno ki je neprozoren, zamegljen, brez pričakovane jasnosti ali leska

► **prid. beseda** + sam. beseda

kalne oči

- Oblaki visijo na mlečno *kalnem* nebu kot plastične vrečke.
- Kamni, ki so bili v *kalni* svetlobi popoldne videti nezanimivi, so zdaj žareli kakor ogenjčki raznih barv.

- Ni mogla vstati iz postelje, imela je *kalne* oči, bila je bleda in žejna.

...

- Njegove oči so postale *kalne*, ustnice so mu drhte.

2.1. ekspresivno ki kaže, izraža tako stanje česa, navadno zaradi utrujenosti, žalosti, bolezni

► **prid. beseda** + sam. beseda

kalen pogled

- Zaradi poznih nočnih ur in *kalnega* pogleda smo skoraj prepričani, da si je privoščil nekaj ur pravega veseljačenja.

3. ekspresivno ki ni jasen, razločen in navadno zbuja nelagodje

► **prisl.** + **prid. beseda**

- V grlu me ščemi, zaznave sveta pa postajajo nekoliko *kalne*.
- Jasna poslovna politika bo nedvomno napoti vsakomur, ki bi še naprej rad delal v *kalnih* razmerah.

...

- To obdobje vidim samo še kot *kalen* spomin.

3.1. ekspresivno ki je namenoma zasnovan, izveden tako, da o njem ni mogoče dobiti jasne predstave

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Pokazalo se je, da je eden od predsedniških kandidatov vpleten v *kalne* posle z velikimi vsotami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kálən]

IPA: ['ka:lən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kálen

določno kálni

RODILNIK: kálnega

DAJALNIK: kálnemu

TOŽILNIK: kálen

določno kálni

živo kálnega

MESTNIK: pri kálnem

ORODNIK: s kálnim

dvojina

IMENOVALNIK: kálna

RODILNIK: kálnih

DAJALNIK: kálnima

TOŽILNIK: kálna

MESTNIK: pri kálnih

ORODNIK: s kálnima

množina

IMENOVALNIK: kálni

RODILNIK: kálnih

DAJALNIK: kálnim

TOŽILNIK: kálne

MESTNIK: pri kálnih

ORODNIK: s kálnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kálna
 RODILNIK: kálne
 DAJALNIK: kálni
 TOŽILNIK: kálno
 MESTNIK: pri kálni
 ORODNIK: s kálno

dvojina

IMENOVALNIK: kálni
 RODILNIK: kálnih
 DAJALNIK: kálnima
 TOŽILNIK: kálni
 MESTNIK: pri kálnih
 ORODNIK: s kálnima

množina

IMENOVALNIK: kálne
 RODILNIK: kálnih
 DAJALNIK: kálnim
 TOŽILNIK: kálne
 MESTNIK: pri kálnih
 ORODNIK: s kálnimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: kálno
 RODILNIK: kálnega
 DAJALNIK: kálnemu
 TOŽILNIK: kálno
 MESTNIK: pri kálnem
 ORODNIK: s kálnim

dvojina

IMENOVALNIK: kálni
 RODILNIK: kálnih
 DAJALNIK: kálnima
 TOŽILNIK: kálni
 MESTNIK: pri kálnih
 ORODNIK: s kálnima

množina

IMENOVALNIK: kálna
 RODILNIK: kálnih
 DAJALNIK: kálnim
 TOŽILNIK: kálna
 MESTNIK: pri kálnih
 ORODNIK: s kálnimi

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol**ednina**

IMENOVALNIK: kálnejši
 RODILNIK: kálnejšega
 DAJALNIK: kálnejšemu
 TOŽILNIK: kálnejši
 živo kálnejšega
 MESTNIK: pri kálnejšem
 ORODNIK: s kálnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: kálnejša
 RODILNIK: kálnejših
 DAJALNIK: kálnejšima
 TOŽILNIK: kálnejša
 MESTNIK: pri kálnejših
 ORODNIK: s kálnejšima

množina

IMENOVALNIK: kálnejši
 RODILNIK: kálnejših
 DAJALNIK: kálnejšim
 TOŽILNIK: kálnejše
 MESTNIK: pri kálnejših
 ORODNIK: s kálnejšimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: kálnejša
 RODILNIK: kálnejše
 DAJALNIK: kálnejši
 TOŽILNIK: kálnejšo
 MESTNIK: pri kálnejši
 ORODNIK: s kálnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: kálnejši
 RODILNIK: kálnejših
 DAJALNIK: kálnejšima
 TOŽILNIK: kálnejši
 MESTNIK: pri kálnejših
 ORODNIK: s kálnejšima

množina

IMENOVALNIK: kálnejše
 RODILNIK: kálnejših
 DAJALNIK: kálnejšim
 TOŽILNIK: kálnejše
 MESTNIK: pri kálnejših
 ORODNIK: s kálnejšimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: kálnejše
 RODILNIK: kálnejšega
 DAJALNIK: kálnejšemu
 TOŽILNIK: kálnejše
 MESTNIK: pri kálnejšem
 ORODNIK: s kálnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: kálnejši
 RODILNIK: kálnejših
 DAJALNIK: kálnejšima
 TOŽILNIK: kálnejši
 MESTNIK: pri kálnejših
 ORODNIK: s kálnejšima

množina

IMENOVALNIK: kálnejša
 RODILNIK: kálnejših
 DAJALNIK: kálnejšim
 TOŽILNIK: kálnejša
 MESTNIK: pri kálnejših
 ORODNIK: s kálnejšimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj kálen

ženski spol

EDNINA: bòlj kálna

srednji spol

EDNINA: bòlj kálno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjkálnejši in nàjkálnejši
 RODILNIK: nàjkálnejšega in nàjkálnejšega
 DAJALNIK: nàjkálnejšemu in nàjkálnejšemu
 TOŽILNIK: nàjkálnejši in nàjkálnejši
 živo nàjkálnejšega in nàjkálnejšega
 MESTNIK: pri nàjkálnejšem in pri nàjkálnejšem
 ORODNIK: z nàjkálnejšim in z nàjkálnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nàjkálnejša in nàjkálnejša
 RODILNIK: nàjkálnejših in nàjkálnejših
 DAJALNIK: nàjkálnejšima in nàjkálnejšima
 TOŽILNIK: nàjkálnejša in nàjkálnejša
 MESTNIK: pri nàjkálnejših in pri nàjkálnejših
 ORODNIK: z nàjkálnejšima in z nàjkálnejšima

množina

IMENOVALNIK: nàjkálnejši in nàjkálnejši
 RODILNIK: nàjkálnejših in nàjkálnejših
 DAJALNIK: nàjkálnejšim in nàjkálnejšim
 TOŽILNIK: nàjkálnejše in nàjkálnejše
 MESTNIK: pri nàjkálnejših in pri nàjkálnejših
 ORODNIK: z nàjkálnejšimi in z nàjkálnejšimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: nàjkálnejša in nàjkálnejša
 RODILNIK: nàjkálnejše in nàjkálnejše
 DAJALNIK: nàjkálnejši in nàjkálnejši
 TOŽILNIK: nàjkálnejšo in nàjkálnejšo
 MESTNIK: pri nàjkálnejši in pri nàjkálnejši
 ORODNIK: z nàjkálnejšo in z nàjkálnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nàjkálnejši in nàjkálnejši
 RODILNIK: nàjkálnejših in nàjkálnejših
 DAJALNIK: nàjkálnejšima in nàjkálnejšima
 TOŽILNIK: nàjkálnejši in nàjkálnejši
 MESTNIK: pri nàjkálnejših in pri nàjkálnejših
 ORODNIK: z nàjkálnejšima in z nàjkálnejšima

množina

IMENOVALNIK: nàjkálnejše in nàjkálnejše
 RODILNIK: nàjkálnejših in nàjkálnejših
 DAJALNIK: nàjkálnejšim in nàjkálnejšim
 TOŽILNIK: nàjkálnejše in nàjkálnejše
 MESTNIK: pri nàjkálnejših in pri nàjkálnejših
 ORODNIK: z nàjkálnejšimi in z nàjkálnejšimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: nàjkálnejše in nàjkálnejše
 RODILNIK: nàjkálnejšega in nàjkálnejšega
 DAJALNIK: nàjkálnejšemu in nàjkálnejšemu
 TOŽILNIK: nàjkálnejše in nàjkálnejše
 MESTNIK: pri nàjkálnejšem in pri nàjkálnejšem

ORODNIK: z nàjkálnejšim in z nàjkálnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nàjkálnejši in nàjkálnejši
 RODILNIK: nàjkálnejših in nàjkálnejših
 DAJALNIK: nàjkálnejšima in nàjkálnejšima
 TOŽILNIK: nàjkálnejši in nàjkálnejši
 MESTNIK: pri nàjkálnejših in pri nàjkálnejših
 ORODNIK: z nàjkálnejšima in z nàjkálnejšima

množina

IMENOVALNIK: nàjkálnejša in nàjkálnejša
 RODILNIK: nàjkálnejših in nàjkálnejših
 DAJALNIK: nàjkálnejšim in nàjkálnejšim
 TOŽILNIK: nàjkálnejša in nàjkálnejša
 MESTNIK: pri nàjkálnejših in pri nàjkálnejših
 ORODNIK: z nàjkálnejšimi in z nàjkálnejšimi

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE**moški spol**

EDNINA: nàjbolj in nàjbolj kálen
 ženski spol
 EDNINA: nàjbolj in nàjbolj kálna
 srednji spol
 EDNINA: nàjbolj in nàjbolj kálno

TONEMSKO

[kálən]

IPA: [kà:lón]

OSNOVNIK**moški spol****ednina**

IMENOVALNIK: kálen
 določno kální
 RODILNIK: kálnega
 DAJALNIK: kálnemu
 TOŽILNIK: kálen
 določno kální
 živo kálnega
 MESTNIK: pri kálnem
 ORODNIK: s kálnim

dvojina

IMENOVALNIK: kálna
 RODILNIK: kálnih
 DAJALNIK: kálnima
 TOŽILNIK: kálna
 MESTNIK: pri kálnih
 ORODNIK: s kálnima

množina

IMENOVALNIK: kální
 RODILNIK: kálnih
 DAJALNIK: kálnim
 TOŽILNIK: kálne
 MESTNIK: pri kálnih
 ORODNIK: s kálnimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: kálna
 RODILNIK: kálne
 DAJALNIK: kální
 TOŽILNIK: kálno

MESTNIK: pri kálni

ORODNIK: s kálno

dvojina

IMENOVALNIK: kálni

RODILNIK: kálnih

DAJALNIK: kálnima

TOŽILNIK: kálni

MESTNIK: pri kálnih

ORODNIK: s kálnima

množina

IMENOVALNIK: kálne

RODILNIK: kálnih

DAJALNIK: kálnim

TOŽILNIK: kálne

MESTNIK: pri kálnih

ORODNIK: s kálnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kálno

RODILNIK: kálnega

DAJALNIK: kálnemu

TOŽILNIK: kálno

MESTNIK: pri kálnem

ORODNIK: s kálnim

dvojina

IMENOVALNIK: kálni

RODILNIK: kálnih

DAJALNIK: kálnima

TOŽILNIK: kálni

MESTNIK: pri kálnih

ORODNIK: s kálnima

množina

IMENOVALNIK: kálna

RODILNIK: kálnih

DAJALNIK: kálnim

TOŽILNIK: kálna

MESTNIK: pri kálnih

ORODNIK: s kálnimi

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kálnejši

RODILNIK: kálnejših

DAJALNIK: kálnejšemu

TOŽILNIK: kálnejši

živo kálnejšega

MESTNIK: pri kálnejšem

ORODNIK: s kálnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: kálnejša

RODILNIK: kálnejših

DAJALNIK: kálnejšima

TOŽILNIK: kálnejša

MESTNIK: pri kálnejših

ORODNIK: s kálnejšima

množina

IMENOVALNIK: kálnejši

RODILNIK: kálnejših

DAJALNIK: kálnejšim

TOŽILNIK: kálnejše

MESTNIK: pri kálnejših

ORODNIK: s kálnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kálnejša

RODILNIK: kálnejše

DAJALNIK: kálnejši

TOŽILNIK: kálnejšo

MESTNIK: pri kálnejši

ORODNIK: s kálnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: kálnejši

RODILNIK: kálnejših

DAJALNIK: kálnejšima

TOŽILNIK: kálnejši

MESTNIK: pri kálnejših

ORODNIK: s kálnejšima

množina

IMENOVALNIK: kálnejše

RODILNIK: kálnejših

DAJALNIK: kálnejšim

TOŽILNIK: kálnejše

MESTNIK: pri kálnejših

ORODNIK: s kálnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kálnejše

RODILNIK: kálnejšega

DAJALNIK: kálnejšemu

TOŽILNIK: kálnejše

MESTNIK: pri kálnejšem

ORODNIK: s kálnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: kálnejši

RODILNIK: kálnejših

DAJALNIK: kálnejšima

TOŽILNIK: kálnejši

MESTNIK: pri kálnejših

ORODNIK: s kálnejšima

množina

IMENOVALNIK: kálnejša

RODILNIK: kálnejših

DAJALNIK: kálnejšim

TOŽILNIK: kálnejša

MESTNIK: pri kálnejših

ORODNIK: s kálnejšimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj kálen

ženski spol

EDNINA: bõlj kálna

srednji spol

EDNINA: bõlj kálno

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjkálnejši in nãjkálnejši

RODILNIK: nãjkálnejših in nãjkálnejših

DAJALNIK: nãjkálnejšemu in nãjkálnejšemu

TOŽILNIK: nãjkálnejši in nãjkálnejši

živo nãjkálnejšega in nãjkálnejšega

MESTNIK: pri najkálnejšem in pri najkálnejšem
ORODNIK: z najkálnejšim in z najkálnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: najkálnejša in najkálnejša
RODILNIK: najkálnejših in najkálnejših
DAJALNIK: najkálnejšima in najkálnejšima
TOŽILNIK: najkálnejša in najkálnejša
MESTNIK: pri najkálnejših in pri najkálnejših
ORODNIK: z najkálnejšima in z najkálnejšima

množina

IMENOVALNIK: najkálnejši in najkálnejši
RODILNIK: najkálnejših in najkálnejših
DAJALNIK: najkálnejšim in najkálnejšim
TOŽILNIK: najkálnejše in najkálnejše
MESTNIK: pri najkálnejših in pri najkálnejših
ORODNIK: z najkálnejšimi in z najkálnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najkálnejša in najkálnejša
RODILNIK: najkálnejše in najkálnejše
DAJALNIK: najkálnejši in najkálnejši
TOŽILNIK: najkálnejšo in najkálnejšo
MESTNIK: pri najkálnejši in pri najkálnejši
ORODNIK: z najkálnejšo in z najkálnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: najkálnejši in najkálnejši
RODILNIK: najkálnejših in najkálnejših
DAJALNIK: najkálnejšima in najkálnejšima
TOŽILNIK: najkálnejši in najkálnejši
MESTNIK: pri najkálnejših in pri najkálnejših
ORODNIK: z najkálnejšima in z najkálnejšima

množina

IMENOVALNIK: najkálnejše in najkálnejše
RODILNIK: najkálnejših in najkálnejših
DAJALNIK: najkálnejšim in najkálnejšim
TOŽILNIK: najkálnejše in najkálnejše
MESTNIK: pri najkálnejših in pri najkálnejših
ORODNIK: z najkálnejšimi in z najkálnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najkálnejše in najkálnejše
RODILNIK: najkálnejšega in najkálnejšega
DAJALNIK: najkálnejšemu in najkálnejšemu
TOŽILNIK: najkálnejše in najkálnejše
MESTNIK: pri najkálnejšem in pri najkálnejšem
ORODNIK: z najkálnejšim in z najkálnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: najkálnejši in najkálnejši
RODILNIK: najkálnejših in najkálnejših
DAJALNIK: najkálnejšima in najkálnejšima
TOŽILNIK: najkálnejši in najkálnejši

MESTNIK: pri najkálnejših in pri najkálnejših
ORODNIK: z najkálnejšima in z najkálnejšima

množina

IMENOVALNIK: najkálnejša in najkálnejša
RODILNIK: najkálnejših in najkálnejših
DAJALNIK: najkálnejšim in najkálnejšim
TOŽILNIK: najkálnejša in najkálnejša
MESTNIK: pri najkálnejših in pri najkálnejših
ORODNIK: z najkálnejšimi in z najkálnejšimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: najbolj in najbolj kálen

ženski spol

EDNINA: najbolj in najbolj kálna

srednji spol

EDNINA: najbolj in najbolj kálno

FRAZEOLOGIJA

kalna voda (česa)

neurejene, kaotične razmere; stanje, ki je posledica netransparentnega, nejasnega delovanja

- Imeli so moč, da so si v *kalni vodi* nagrabili bogastvo.
- Manipuliraš lahko le v *kalni vodi*.
- Naj on vodi zadevo. Spozna se v teh *kalnih vodah* in opaža tudi tisto, kar nam uhaja izpred nosa.
- Avtorja sta se v svojem zadnjem delu podala v *kalne vode* eksistencialnih vprašanj.
- Obiskuje terapevta, ki ji pomaga brodit skozi *kalne vode* razhoda.

ribariti/loviti v kalnem

ribariti v kalnem

PRIMERJAJ ŠE: ribarjenje v kalnem
loviti v kalnem

delovati netransparentno, nejasno; izrabljati neurejene, kaotične razmere za lastno korist

- *Ribariti v kalnem* je mogoče povsod tam, kjer pravila igre niso jasna.
- Dokler bo zakonodaja napisana šlampasto in netransparentno, bo vedno mogoče *ribariti v kalnem*.
- Kdaj se bomo rešili povzpetnikov, ki *so ribarili v kalnem* v prejšnjem času in jim še vedno uspeva biti med privilegiranimi?
- Oborožene milice, korumpirani politiki in surovinska mrzlica so na ta konec sveta privabili številne sumljive trgovce in hazarderje, ki radi *lovijo v kalnem*, in vse to je prispevalo h kaosu v državi.

ribarjenje v kalnem

netransparentno, nejasno delovanje; izrabljanje neurejenih, kaotičnih razmer za lastno korist

- Razmere v naši družbi dopuščajo *ribarjenja v kalnem*, v katerem se divji menedžerji sijajno znajdejo.
- Zakon ukinja kar nekaj možnosti za *ribarjenje v kalnem*, ki ga je dopuščala preveč ohlapna zakonodaja.

IZVOR
↑kal

kálnost kálnosti samostalnik ženskega spola

[kálnost]

POMEN

1. lastnost tekočine, da je neprozorna zaradi plavajočih drobnih delcev, primesi

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

kálnost vode

- Spiranje delcev v reko lahko povzroči večjo *kálnost* vodotoka, kar sproža strukturne in funkcionalne spremembe v vodnem ekosistemu.
- Policisti bodo iskalno akcijo nadaljevali, ko bodo vremenske okoliščine in vodostaj ter *kálnost* reke to dopuščali.
- Uporabniki vaških vodovodov imajo največ težav s *kálnostjo* vode ob močnejših neurjih.

2. ekspresivno stanje, lastnost česa, da ni jasno, razločno in navadno zbuja nelagodje

- Hrepenel je po nečem, kar je skozi leta odkrival, kar je ljubil in kar se je zdaj utapljalo v njegovi *kálnosti*.
- Likovnost in oblikovanje sta postavljena kot jasnost nasproti motnosti in *kálnosti* ter nerazločnosti oblike.
- Si nas moral opozoriti na *kálnost* naše preteklosti, dvoumnost naše sedanjosti in na negotovost naše prihodnosti?

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kálnost]

IPA: ['ka:lnóst]

ednina

IMENOVALNIK: kálnost

RODILNIK: kálnosti

DAJALNIK: kálnosti

TOŽILNIK: kálnost

MESTNIK: pri kálnosti

ORODNIK: s kálnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: kálnosti

RODILNIK: kálnosti

DAJALNIK: kálnostma tudi kálnostima

TOŽILNIK: kálnosti

MESTNIK: pri kálnostih

ORODNIK: s kálnostma tudi s kálnostima

množina

IMENOVALNIK: kálnosti

RODILNIK: kálnosti

DAJALNIK: kálnostim

TOŽILNIK: kálnosti

MESTNIK: pri kálnostih

ORODNIK: s kálnostmi

TONEMSKO

[kálnost]

IPA: [kà:lnóst]

ednina

IMENOVALNIK: kálnost

RODILNIK: kálnosti

DAJALNIK: kálnosti

TOŽILNIK: kálnost

MESTNIK: pri kálnosti

ORODNIK: s kálnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: kálnosti

RODILNIK: kálnosti

DAJALNIK: kálnostma tudi kálnostima

TOŽILNIK: kálnosti

MESTNIK: pri kálnostih

ORODNIK: s kálnostma tudi s kálnostima

množina

IMENOVALNIK: kálnosti

RODILNIK: kálnosti

DAJALNIK: kálnostim

TOŽILNIK: kálnosti

MESTNIK: pri kálnostih

ORODNIK: s kálnostmi

IZVOR

↑kalen

kanárček kanárčka samostalnik moškega spola

[kanárčək]

POMEN

manjša, navadno rumena ptica s kratkim koničastim kljunom, po izvoru zlasti s Kanarskih otokov; primerjaj lat. *Serinus canaria forma domestica*

► prid. beseda + **sam. beseda**

barvni, rumen kanarček

- Na večernem sprehodu sva našla rumenega *kanarčka*.
- Gojijo barvne *kanarčke*, papige raznih vrst in eksote.
- Vsak gojitelj loči mlade *kanarčke* po spolu že spomladi, ko vzletijo iz gnezda.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

barva kanarčka | gojitelj kanarčkov

- Gojitelj *kanarčkov* nam je pripovedoval, kako se je popolnoma rešil okuženosti ptic z rdečo pršico.
- Poslušal je petje *kanarčkov*, ki so domovali v prostornih ptičjih hišicah.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

gojiti kanarčke

- Sin želi gojiti *kanarčke*.

...

- Na okenski polici veselo prepeva *kanarček*.
- Desetina anketirancev ima doma katero od ptic, najpogosteje so to *kanarčki* in papige.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kanárčək]

IPA: [kaˈna:rtʃək]

ednina

IMENOVALNIK: kanárček

RODILNIK: kanárčka

DAJALNIK: kanárčku

TOŽILNIK: kanárčka

MESTNIK: pri kanárčku

ORODNIK: s kanárčkom

dvojina

IMENOVALNIK: kanárčka

RODILNIK: kanárčkov

DAJALNIK: kanárčkoma

TOŽILNIK: kanárčka

MESTNIK: pri kanárčkih

ORODNIK: s kanárčkoma

množina

IMENOVALNIK: kanárčki

RODILNIK: kanárčkov

DAJALNIK: kanárčkom

TOŽILNIK: kanárčke

MESTNIK: pri kanárčkih

ORODNIK: s kanárčki

TONEMSKO

[kanârčək]

IPA: [kaná:rtʃək]

ednina

IMENOVALNIK: kanârček

RODILNIK: kanârčka

DAJALNIK: kanârčku

TOŽILNIK: kanârčka

MESTNIK: pri kanârčku

ORODNIK: s kanârčkom

dvojina

IMENOVALNIK: kanârčka

RODILNIK: kanârčkov

DAJALNIK: kanârčkoma

TOŽILNIK: kanârčka

MESTNIK: pri kanârčkih

ORODNIK: s kanârčkoma

množina

IMENOVALNIK: kanârčki

RODILNIK: kanârčkov

DAJALNIK: kanârčkom

TOŽILNIK: kanârčke

MESTNIK: pri kanârčkih

ORODNIK: s kanârčki

STALNE ZVEZE

postavni kanárček

kanárček, pri katerem se z gojenjem želi poudariti določene telesne značilnosti, zlasti za razstave

- Spomladi je kupil dva para pet mesecev starih čopastih *postavnih kanárčkov*.
- Na prireditvi je bilo moč videti vse vrste kanárčkov pevcev, barvnih in *postavnih kanárčkov*.

- Kanárčkov je veliko vrst, glavne skupine so kanárčki pevci, barvni kanárčki in *postavni kanárčki*.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Kanari*, *Kanarienvogel*, frc. *canari* ali it. *canario*, *canarino* iz špan. *canario* 'kanárček', dobesedno 'kanarski', po otočju *Canarias (Islas)* 'Kanarski (otoki)', iz *canarius* 'pasji', po številnih zelo velikih psih na otoku Gran Canaria v antičnem času

karotenoíd karotenoída samostalnik moškega spola

[karotenoít karotenoída]

POMEN

iz biologije oranžno, rumeno ali rdeče listno barvilo, ki je pri višjih temperaturah obstojno in deluje kot antioksidant

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

skupina karotenoidov | vsebnost karotenoidov

- Večina *karotenoidov* je antioksidantov, ki upočasnjujejo ali preprečujejo, da bi oksidacija prostih radikalov poškodovala celice v telesu.
- Lutein je antioksidant, ki sodi v skupino *karotenoidov*.
- Vsebnosti *karotenoidov*, iz katerih z njihovo razgradnjo nastajajo fenolne arome, so večje v vinih iz vročih predelov.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Koža se lahko obarva tudi rumenkasto. Tako jo lahko obarvajo *karotenoidi*, ki se v telesu pretvorijo v vitamin A.

...

- Nezrelo sadje vsebuje veliko manj *karotenoidov*, pa tudi sicer ni zdravo.
- *Karotenoidi* v oranžni in rdeči zelenjavi ter sadju so obstojnejši in med kuhanjem ne razpadejo ali vsaj ne povsem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[karotenoít karotenoída]

IPA: [karotenoˈi:t karotenoˈi:da]

ednina

IMENOVALNIK: karotenoíd

RODILNIK: karotenoída

DAJALNIK: karotenoídu

TOŽILNIK: karotenoíd

MESTNIK: pri karotenoídu

ORODNIK: s karotenoídom

dvojina

IMENOVALNIK: karotenoída

RODILNIK: karotenoídov

DAJALNIK: karotenoídoma

TOŽILNIK: karotenoída

MESTNIK: pri karotenoídih

ORODNIK: s karotenoídoma

množina

IMENOVALNIK: karotenoídi

RODILNIK: karotenoídov

DAJALNIK: karotenoídom
TOŽILNIK: karotenoíde
MESTNIK: pri karotenoídi
ORODNIK: s karotenoídi

TONEMSKO

[karotenoít karotenoída]

IPA: [karotenoí:t karotenoí:dà]

ednina

IMENOVALNIK: karotenoíð
RODILNIK: karotenoída
DAJALNIK: karotenoídu
TOŽILNIK: karotenoíð
MESTNIK: pri karotenoídu
ORODNIK: s karotenoídom

dvojina

IMENOVALNIK: karotenoíða
RODILNIK: karotenoíðov
DAJALNIK: karotenoídoma
TOŽILNIK: karotenoíða
MESTNIK: pri karotenoídi
ORODNIK: s karotenoídoma

množina

IMENOVALNIK: karotenoídi
RODILNIK: karotenoíðov
DAJALNIK: karotenoídom
TOŽILNIK: karotenoíde
MESTNIK: pri karotenoídi
ORODNIK: s karotenoídi

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Karotinoid*) iz frc. *caroténoïde*,
iz ↑karoten

kasáč kasáča samostalnik moškega spola

[kasáč]

POMEN

dirkalni konj, ki tekmuje v kasu

► prid. beseda + **sam. beseda**

dirkalni kasač | domač, uvožen kasač | dveletni, triletni, štiriletni kasač | hiter kasač

- Izmed šesterice dveletnih *kasačev*, ki so prvič nastopili na dirki, so kar trije pritekli v cilj z istim kilometriskim časom.
- V vseh kasaških točkah bodo zbrani domala vsi najboljši domači tekmovalci, vrhunec pa bo hitra dirka z najhitrejšimi *kasači* slovenske reje.
- Na nedeljski dirki smo spremljali nov obračun najboljših domačih in uvoženih *kasačev*.

► sam. beseda + za + **sam. beseda v tožilniku**

avtostart za kasače | dirka za kasače | prvenstvo za kasače

- Pet žrebcev je nastopilo v drugi dirki za triletno in starejše *kasače*.
- Avtostart za triletno in starejše povabljen *kasače* na progi dolžine 1700 metrov z dvema predtekoma in finalom je bil osrednja točka dneva.
- Osrednja pozornost na ljutomerski kasaški prireditvi je veljala tekmi državnega prvenstva za triletno *kasače*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

kasači nastopijo, tekmujejo | kasači se pomerijo

- Vseh osem točk sporeda bo na 2100 m dolgi progi, na kateri pa zaradi premalo prijav ne bodo tekmovali dveletni *kasači*.
- Proga je bila dobro pripravljena, na njej pa so se pomerili *kasači* v sedmih dirkah.

...

► V razpravi se je razvnela polemika med rejci konj *kasačev* na eni strani ter jahalnih konj na drugi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kasáč]

IPA: [ka'sa:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: kasáč
RODILNIK: kasáča
DAJALNIK: kasáču
TOŽILNIK: kasáča
MESTNIK: pri kasáču
ORODNIK: s kasáčem

dvojina

IMENOVALNIK: kasáča
RODILNIK: kasáčev
DAJALNIK: kasáčema
TOŽILNIK: kasáča
MESTNIK: pri kasáči
ORODNIK: s kasáčema

množina

IMENOVALNIK: kasáči
RODILNIK: kasáčev
DAJALNIK: kasáčem
TOŽILNIK: kasáče
MESTNIK: pri kasáči
ORODNIK: s kasáči

TONEMSKO

[kasáč]

IPA: [kasà:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: kasáč
RODILNIK: kasáča
DAJALNIK: kasáču
TOŽILNIK: kasáča
MESTNIK: pri kasáču
ORODNIK: s kasáčem

dvojina

IMENOVALNIK: kasáča
RODILNIK: kasáčev tudi kasáčev
DAJALNIK: kasáčema
TOŽILNIK: kasáča
MESTNIK: pri kasáči tudi pri kasáči
ORODNIK: s kasáčema

množina

IMENOVALNIK: kasáči
RODILNIK: kasáčev tudi kasáčev
DAJALNIK: kasáčem
TOŽILNIK: kasáče
MESTNIK: pri kasáči tudi pri kasáči
ORODNIK: s kasáči tudi s kasáči

ljutomerski kasač

konj navadno rjave barve, po izvoru iz Ljutomera

- Med uveljavljenimi slovenskimi pasmami konj najvidnejše tekmovalne rezultate dosegajo *ljutomerski kasači*.
- Državni zbor je sprejel dodaten sklep o nujnosti ureditve sistemskih pogojev za ohranjanje reje in promocijo *ljutomerskega kasača*.
- V okviru razstave konj bo potekala predstavitev dveh domačih pasem: lipicancev in *ljutomerskih kasačev*.

IZVOR

↑kas

kašmír kašmírja tudi kašmíra , in **kášmir** kášmirja tudi

kášmir kášmíra samostalnik moškega spola

[kašmír] in [kášmir]

POMEN

1. zelo mehko tkano blago iz dlak kašmirske koze

- ▶ sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**
oblačilo iz kašmirja | plašč, pullover iz kašmirja | šal iz kašmirja
 - Mati je nosila rdeč plašč iz *kašmirja* in velika sončna očala.
 - Prisega na pulije iz *kašmirja*.
 - Oblečen je bil v svetlo jopico iz *kašmíra*, svetle hlače in športne copate.
- ▶ priredna zveza
kašmir in svila, kašmir in volna
 - Pristajajo ti oblačila iz volne in *kašmirja* v nežnih barvah.
 - Dragoceni naravni materiali, kot so volna, alpaka, *kašmír* in svila, včasih vsebujejo tudi dodatek najlona ali lycra.

...

- Med najbolj priljubljene dodatke sodijo bambusova vlakna, ki so na otip kot mehak *kašmír*.
- Najbolj zaželena barva *kašmirja* je bela.

1.1. oblačilo, izdelek iz tega blaga

- Obožujem lahek *kašmír*, ki ga nosim vse leto.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kašmír]

IPA: [kaʃmi:r]

ednina

IMENOVALNIK: kašmír

RODILNIK: kašmírja

DAJALNIK: kašmírju

TOŽILNIK: kašmír

MESTNIK: pri kašmírju

ORODNIK: s kašmírjem

dvojina

IMENOVALNIK: kašmírja

RODILNIK: kašmírjev

DAJALNIK: kašmírjema

TOŽILNIK: kašmírja

MESTNIK: pri kašmírjih

ORODNIK: s kašmírjema

množina

IMENOVALNIK: kašmírji

RODILNIK: kašmírjev

DAJALNIK: kašmírjem

TOŽILNIK: kašmírje

MESTNIK: pri kašmírjih

ORODNIK: s kašmírji

in

[kášmir]

IPA: [ˈkaːʃmir]

ednina

IMENOVALNIK: kášmir

RODILNIK: kášmirja

DAJALNIK: kášmirju

TOŽILNIK: kášmir

MESTNIK: pri kášmirju

ORODNIK: s kášmirjem

dvojina

IMENOVALNIK: kášmirja

RODILNIK: kášmirjev

DAJALNIK: kášmirjema

TOŽILNIK: kášmirja

MESTNIK: pri kášmirjih

ORODNIK: s kášmirjema

množina

IMENOVALNIK: kášmirji

RODILNIK: kášmirjev

DAJALNIK: kášmirjem

TOŽILNIK: kášmirje

MESTNIK: pri kášmirjih

ORODNIK: s kášmirji

tudi

[kašmír]

IPA: [kaʃmi:r]

ednina

IMENOVALNIK: kašmír

RODILNIK: kašmíra

DAJALNIK: kašmíru

TOŽILNIK: kašmír

MESTNIK: pri kašmíru

ORODNIK: s kašmírom

dvojina

IMENOVALNIK: kašmíra

RODILNIK: kašmírov

DAJALNIK: kašmíroma

TOŽILNIK: kašmíra

MESTNIK: pri kašmírih

ORODNIK: s kašmíroma

množina

IMENOVALNIK: kašmíri

RODILNIK: kašmírov

DAJALNIK: kašmírom

TOŽILNIK: kašmíre
MESTNIK: pri kašmírih
ORODNIK: s kašmíri

tudi

[kášmir]
IPA: ['ka:fmír]

ednina

IMENOVALNIK: kášmir
RODILNIK: kášmira
DAJALNIK: kášmiru
TOŽILNIK: kášmir
MESTNIK: pri kášmiru
ORODNIK: s kášmirom

dvojina

IMENOVALNIK: kášmira
RODILNIK: kášmirov
DAJALNIK: kášmiroma
TOŽILNIK: kášmira
MESTNIK: pri kášmirih
ORODNIK: s kášmiroma

množina

IMENOVALNIK: kášmiri
RODILNIK: kášmirov
DAJALNIK: kášmirom
TOŽILNIK: kášmire
MESTNIK: pri kášmirih
ORODNIK: s kášmiri

TONEMSKO

[kašmîr]
IPA: [kaʃmí:r]

ednina

IMENOVALNIK: kašmîr
RODILNIK: kašmîrja
DAJALNIK: kašmîrju
TOŽILNIK: kašmîr
MESTNIK: pri kašmîrju
ORODNIK: s kašmîrjem

dvojina

IMENOVALNIK: kašmîrja
RODILNIK: kašmîrjev
DAJALNIK: kašmîrjema
TOŽILNIK: kašmîrja
MESTNIK: pri kašmîrjih
ORODNIK: s kašmîrjema

množina

IMENOVALNIK: kašmîrji
RODILNIK: kašmîrjev
DAJALNIK: kašmîrjem
TOŽILNIK: kašmîrje
MESTNIK: pri kašmîrjih
ORODNIK: s kašmîrji

in

[kášmir]
IPA: [ká:fmír]

ednina

IMENOVALNIK: kâšmir
RODILNIK: kâšmirja

DAJALNIK: kâšmirju
TOŽILNIK: kâšmir
MESTNIK: pri kâšmirju
ORODNIK: s kâšmirjem

dvojina

IMENOVALNIK: kâšmirja
RODILNIK: kâšmirjev
DAJALNIK: kâšmirjema
TOŽILNIK: kâšmirja
MESTNIK: pri kâšmirjih
ORODNIK: s kâšmirjema

množina

IMENOVALNIK: kâšmirji
RODILNIK: kâšmirjev
DAJALNIK: kâšmirjem
TOŽILNIK: kâšmirje
MESTNIK: pri kâšmirjih
ORODNIK: s kâšmirji

tudi

[kašmîr]
IPA: [kaʃmí:r]

ednina

IMENOVALNIK: kašmîr
RODILNIK: kašmîra
DAJALNIK: kašmîru
TOŽILNIK: kašmîr
MESTNIK: pri kašmîru
ORODNIK: s kašmîrom

dvojina

IMENOVALNIK: kašmîra
RODILNIK: kašmîrov
DAJALNIK: kašmîroma
TOŽILNIK: kašmîra
MESTNIK: pri kašmîrih
ORODNIK: s kašmîroma

množina

IMENOVALNIK: kašmîri
RODILNIK: kašmîrov
DAJALNIK: kašmîrom
TOŽILNIK: kašmîre
MESTNIK: pri kašmîrih
ORODNIK: s kašmîri

tudi

[kášmir]
IPA: [ká:fmír]

ednina

IMENOVALNIK: kâšmir
RODILNIK: kâšmira
DAJALNIK: kâšmiru
TOŽILNIK: kâšmir
MESTNIK: pri kâšmiru
ORODNIK: s kâšmirom

dvojina

IMENOVALNIK: kâšmira
RODILNIK: kâšmirov
DAJALNIK: kâšmiroma

TOŽILNIK: kâšmira
MESTNIK: pri kâšmirih
ORODNIK: s kâšmiroma

množina

IMENOVALNIK: kâšmiri
RODILNIK: kâšmirov
DAJALNIK: kâšmirom
TOŽILNIK: kâšmire
MESTNIK: pri kâšmirih
ORODNIK: s kâšmiri

FRAZELOGIJA

mehek kot kašmir

zelo mehek, prijeten na otip

- Kaj je lepšega kot svilnata ali *kot kašmir mehka* koža?
- Nasmehnila se je s čudovitimi ustnicami, *mehkimi kot kašmir*.

IZVOR

prevzeto iz nem. *Kaschmir*, angl. *cashmere*, po indijsko-pakistanski pokrajini Kašmir

klicáj klicája samostalnik moškega spola

[klicáj]

POMEN

1. ločilo na koncu vzklične povedi, ki označuje zlasti opozorilo, zapoved, prošnjo [!]

► priredna zveza

klicaj in vprašaj

- Poved se v pisavi začne z veliko začetnico, konča pa s končnim ločilom – piko, *klicajem* ali vprašajem.

...

- Rastočo intonacijo zaznamujemo z vprašajem, vzklično intonacijo pa s *klicajem*.
- Zaradi pogoste uporabe *klicajev* kot končnega ločila tema vznemirjenja zbledi in izgubi prvotni namen.

2. ekspresivno kar na kaj opozarja, kaj zapoveduje

- Razstava v Nuku je *klicaj*, ki naj spomni javnost, da se kakšna petina denarja, ki ga knjižnica dobi, porabi za varovanje fonda pred izginotjem.
- Ikona predstavlja neosebno, neangažirano slikarstvo, zato vsaka dodana avtorska poteza deluje kot *klicaj*, kot slikarski komentar.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klicáj]

IPA: [kli'tsa:ɨ]

ednina

IMENOVALNIK: klicáj
RODILNIK: klicája
DAJALNIK: klicáju
TOŽILNIK: klicáj
MESTNIK: pri klicáju
ORODNIK: s klicájem

dvojina

IMENOVALNIK: klicája
RODILNIK: klicájev
DAJALNIK: klicájema
TOŽILNIK: klicája
MESTNIK: pri klicájih
ORODNIK: s klicájema

množina

IMENOVALNIK: klicáji
RODILNIK: klicájev
DAJALNIK: klicájem
TOŽILNIK: klicáje
MESTNIK: pri klicájih
ORODNIK: s klicáji

TONEMSKO

[klicáj]

IPA: [klitsá:ɨ]

ednina

IMENOVALNIK: klicáj
RODILNIK: klicája
DAJALNIK: klicáju
TOŽILNIK: klicáj
MESTNIK: pri klicáju
ORODNIK: s klicájem

dvojina

IMENOVALNIK: klicája
RODILNIK: klicájev
DAJALNIK: klicájema
TOŽILNIK: klicája
MESTNIK: pri klicájih
ORODNIK: s klicájema

množina

IMENOVALNIK: klicáji
RODILNIK: klicájev
DAJALNIK: klicájem
TOŽILNIK: klicáje
MESTNIK: pri klicájih
ORODNIK: s klicáji

FRAZELOGIJA

postaviti klicaj (*k čemu*)

usmeriti posebno pozornost na kaj, poudariti kaj

- Deveti november je šolski primer učinkovitosti množičnih medijev, ki pa seveda ne bi mogli narediti nič, če ne bi bila taka volja ljudi. Mediji *so* k padcu Berlinskega zidu *postavili klicaj*.
- Prvi meseci vožnje kažejo, da je jopič trpežen, preprosto pralen in učinkovit v slabšem vremenu. K zadnji besedi *bomo klicaj postavili* jeseni.
- Udobnosti dajemo pri oblačilih za dom vse preveč prednosti. Postojte pred ogledalom v vrečastih trenirkah ali brezobličnih haljah, pa vam bo hitro jasno, kje želim *postaviti klicaj*.

IZVOR

↑klicati

klíf klífa samostalnik moškega spola

[klíf]

POMEN

skalna stena, nastala z erozijo, ki se strmo, navpično dviga nad okolico

► prid. beseda + **sam. beseda**

flišni klif | mogočni, veličastni klifi | strmi, visoki klifi

▪ Pokrajina se strmo spušča proti morju in se konča z visokim flišnim *klifom*.

▪ Kjer ni visokih *klifov*, se na obali lomijo visoki valovi.

▪ Pokrajina je kot polica nad morjem in se vanj spušča s strmimi *klifi*.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

rob, vrh klifa

▪ Velikanski valovi so butali navzgor in pršili po vrhu *klifa*.

▪ Ko naravne sile odnesejo spodnji, podporni del, se sčasoma zrušijo tudi previsni zgornji sloji in tako nastane ravna stena *klifa*.

...

▪ Strme stene se spuščajo proti morju in tvorijo *klife* in globoke zalive.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klíf]

IPA: [kli:f]

ednina

IMENOVALNIK: klíf

RODILNIK: klífa

DAJALNIK: klífu

TOŽILNIK: klíf

MESTNIK: pri klífu

ORODNIK: s klífo

dvojina

IMENOVALNIK: klífa

RODILNIK: klífov

DAJALNIK: klífoma

TOŽILNIK: klífa

MESTNIK: pri klífi

ORODNIK: s klífoma

množina

IMENOVALNIK: klífi

RODILNIK: klífov

DAJALNIK: klífo

TOŽILNIK: klife

MESTNIK: pri klífi

ORODNIK: s klífi

TONEMSKO

[klíf]

IPA: [klí:f]

ednina

IMENOVALNIK: klíf

RODILNIK: klífa

DAJALNIK: klífu

TOŽILNIK: klíf

MESTNIK: pri klífu

ORODNIK: s klífo

dvojina

IMENOVALNIK: klífa

RODILNIK: klífov

DAJALNIK: klífoma

TOŽILNIK: klífa

MESTNIK: pri klífi

ORODNIK: s klífoma

množina

IMENOVALNIK: klífi

RODILNIK: klífov

DAJALNIK: klífo

TOŽILNIK: klife

MESTNIK: pri klífi

ORODNIK: s klífi

IZVOR

prevzeto iz angl. *cliff*, nejasnega izvora

klobučevinast klobučevinasta klobučevinasto

pridevnik

[klobučevinast]

POMEN

ki je iz klobučevine, vsebuje klobučevino

► **prid. beseda** + sam. beseda

▪ Na spodnjo stran nog stolov, miz in predmetov, ki jih premikate, nalepite *klobučevinaste* ščitnike.

▪ Ploščo je poškopila in jo obrisala s *klobučevinasto* krpicco.

▪ Nosil je črno *klobučevinasto* baretko.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klobučevinast]

IPA: [klobutʃe'vi:nast]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: klobučevinast

določno klobučevinasti

RODILNIK: klobučevinastega

DAJALNIK: klobučevinastemu

TOŽILNIK: klobučevinast

določno klobučevinasti

živo klobučevinastega

MESTNIK: pri klobučevinastem

ORODNIK: s klobučevinastim

dvojina

IMENOVALNIK: klobučevinasta

RODILNIK: klobučevinastih

DAJALNIK: klobučevinastima

TOŽILNIK: klobučevinasta

MESTNIK: pri klobučevinastih

ORODNIK: s klobučevinastima

množina

IMENOVALNIK: klobučevinasti

RODILNIK: klobučevinastih

DAJALNIK: klobučevinastim

TOŽILNIK: klobučevinaste

MESTNIK: pri klobučevinastih

ORODNIK: s klobučevinastimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klobučevinasta
RODILNIK: klobučevinaste
DAJALNIK: klobučevinasti
TOŽILNIK: klobučevinasto
MESTNIK: pri klobučevinasti
ORODNIK: s klobučevinasto

dvojina

IMENOVALNIK: klobučevinasti
RODILNIK: klobučevinastih
DAJALNIK: klobučevinastima
TOŽILNIK: klobučevinasti
MESTNIK: pri klobučevinastih
ORODNIK: s klobučevinastima

množina

IMENOVALNIK: klobučevinaste
RODILNIK: klobučevinastih
DAJALNIK: klobučevinastim
TOŽILNIK: klobučevinaste
MESTNIK: pri klobučevinastih
ORODNIK: s klobučevinastimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klobučevinasto
RODILNIK: klobučevinastega
DAJALNIK: klobučevinastemu
TOŽILNIK: klobučevinasto
MESTNIK: pri klobučevinastem
ORODNIK: s klobučevinastim

dvojina

IMENOVALNIK: klobučevinasti
RODILNIK: klobučevinastih
DAJALNIK: klobučevinastima
TOŽILNIK: klobučevinasti
MESTNIK: pri klobučevinastih
ORODNIK: s klobučevinastima

množina

IMENOVALNIK: klobučevinasta
RODILNIK: klobučevinastih
DAJALNIK: klobučevinastim
TOŽILNIK: klobučevinasta
MESTNIK: pri klobučevinastih
ORODNIK: s klobučevinastimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj klobučevinast

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj klobučevinasta

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj klobučevinasto

TONEMSKO

[klobučevinast]

IPA: [klobuʈʃeʋiːnást]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: klobučevinast
določno klobučevinasti
RODILNIK: klobučevinastega
DAJALNIK: klobučevinastemu

TOŽILNIK: klobučevinast

določno klobučevinasti

živo klobučevinastega

MESTNIK: pri klobučevinastem

ORODNIK: s klobučevinastim

dvojina

IMENOVALNIK: klobučevinasta

RODILNIK: klobučevinastih

DAJALNIK: klobučevinastima

TOŽILNIK: klobučevinasta

MESTNIK: pri klobučevinastih

ORODNIK: s klobučevinastima

množina

IMENOVALNIK: klobučevinasti

RODILNIK: klobučevinastih

DAJALNIK: klobučevinastim

TOŽILNIK: klobučevinaste

MESTNIK: pri klobučevinastih

ORODNIK: s klobučevinastimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klobučevinasta

RODILNIK: klobučevinaste

DAJALNIK: klobučevinasti

TOŽILNIK: klobučevinasto

MESTNIK: pri klobučevinasti

ORODNIK: s klobučevinasto

dvojina

IMENOVALNIK: klobučevinasti

RODILNIK: klobučevinastih

DAJALNIK: klobučevinastima

TOŽILNIK: klobučevinasti

MESTNIK: pri klobučevinastih

ORODNIK: s klobučevinastima

množina

IMENOVALNIK: klobučevinaste

RODILNIK: klobučevinastih

DAJALNIK: klobučevinastim

TOŽILNIK: klobučevinaste

MESTNIK: pri klobučevinastih

ORODNIK: s klobučevinastimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klobučevinasto

RODILNIK: klobučevinastega

DAJALNIK: klobučevinastemu

TOŽILNIK: klobučevinasto

MESTNIK: pri klobučevinastem

ORODNIK: s klobučevinastim

dvojina

IMENOVALNIK: klobučevinasti

RODILNIK: klobučevinastih

DAJALNIK: klobučevinastima

TOŽILNIK: klobučevinasti

MESTNIK: pri klobučevinastih

ORODNIK: s klobučevinastima

množina

IMENOVALNIK: klobučevinasta

RODILNIK: klobučevinastih

DAJALNIK: klobučevinastim

TOŽILNIK: klobučevinasta

MESTNIK: pri klobučevínastih
ORODNIK: s klobučevínastimi

IZVOR
↑klobučevina

kloríran klorírana klorírano pridevnik

[kloríran]

POMEN

1. v katerem je raztopljen klor ali derivat klora v vodi za razkuževanje

► **prid. beseda** + sam. beseda

klorirana voda

- Prebivalci so se pritoževali zaradi *klorirane* vode.
- Z vnetim mehurjem seveda ne gremo v *klorirane* bazene.

2. iz kemije v katerega je uveden klor

► **prid. beseda** + sam. beseda

kloriran ogljikovodik | klorirana spojina | klorirano topilo

- Velika poraba obstojnih *kloriranih* ogljikovodikov je povečala koncentracijo klorovih atomov v višjih plasteh ozračja.
- Pri presnovi *kloriranih* organskih spojin v jetrih nastanejo nevarni prosti radikali, ki poškodujejo in uničijo jetrne celice.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kloríran]

IPA: [klɔ'ri:ran]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kloríran

določno klorírani

RODILNIK: kloríranega

DAJALNIK: kloríranemu

TOŽILNIK: kloríran

določno klorírani

živo kloríranega

MESTNIK: pri kloríranem

ORODNIK: s kloríranim

dvojina

IMENOVALNIK: klorírana

RODILNIK: kloríranih

DAJALNIK: kloríranima

TOŽILNIK: klorírana

MESTNIK: pri kloríranih

ORODNIK: s kloríranima

množina

IMENOVALNIK: klorírani

RODILNIK: kloríranih

DAJALNIK: kloríranim

TOŽILNIK: klorírane

MESTNIK: pri kloríranih

ORODNIK: s kloríranimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klorírana

RODILNIK: klorírane

DAJALNIK: klorírani

TOŽILNIK: klorírano

MESTNIK: pri klorírani

ORODNIK: s klorírano

dvojina

IMENOVALNIK: klorírani

RODILNIK: kloríranih

DAJALNIK: kloríranima

TOŽILNIK: klorírani

MESTNIK: pri kloríranih

ORODNIK: s kloríranima

množina

IMENOVALNIK: klorírane

RODILNIK: kloríranih

DAJALNIK: kloríranim

TOŽILNIK: klorírane

MESTNIK: pri kloríranih

ORODNIK: s kloríranimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klorírano

RODILNIK: kloríranega

DAJALNIK: kloríranemu

TOŽILNIK: klorírano

MESTNIK: pri kloríranem

ORODNIK: s kloríranim

dvojina

IMENOVALNIK: klorírani

RODILNIK: kloríranih

DAJALNIK: kloríranima

TOŽILNIK: klorírani

MESTNIK: pri kloríranih

ORODNIK: s kloríranima

množina

IMENOVALNIK: klorírana

RODILNIK: kloríranih

DAJALNIK: kloríranim

TOŽILNIK: klorírana

MESTNIK: pri kloríranih

ORODNIK: s kloríranimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj kloríran

ženski spol

EDNINA: bôlj klorírana

srednji spol

EDNINA: bôlj klorírano

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj kloríran

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj klorírana

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj klorírano

TONEMSKO

[kloríran]

IPA: [klɔ'ri:ràn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kloríran

določno klorirani
 RODILNIK: kloriran**ega**
 DAJALNIK: kloriran**emu**
 TOŽILNIK: kloriran
 določno klorirani
 živo kloriran**ega**
 MESTNIK: pri kloriran**em**
 ORODNIK: s kloriran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klorirana
 RODILNIK: kloriran**ih**
 DAJALNIK: kloriran**ima**
 TOŽILNIK: klorirana
 MESTNIK: pri kloriran**ih**
 ORODNIK: s kloriran**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorirani
 RODILNIK: kloriran**ih**
 DAJALNIK: kloriran**im**
 TOŽILNIK: klorirane
 MESTNIK: pri kloriran**ih**
 ORODNIK: s kloriran**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klorirana
 RODILNIK: klorirane
 DAJALNIK: klorirani
 TOŽILNIK: klorirano
 MESTNIK: pri klorirani
 ORODNIK: s klorirano

dvojina

IMENOVALNIK: klorirani
 RODILNIK: kloriran**ih**
 DAJALNIK: kloriran**ima**
 TOŽILNIK: klorirani
 MESTNIK: pri kloriran**ih**
 ORODNIK: s kloriran**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorirane
 RODILNIK: kloriran**ih**
 DAJALNIK: kloriran**im**
 TOŽILNIK: klorirane
 MESTNIK: pri kloriran**ih**
 ORODNIK: s kloriran**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klorirano
 RODILNIK: kloriran**ega**
 DAJALNIK: kloriran**emu**
 TOŽILNIK: klorirano
 MESTNIK: pri kloriran**em**
 ORODNIK: s kloriran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klorirani
 RODILNIK: kloriran**ih**
 DAJALNIK: kloriran**ima**
 TOŽILNIK: klorirani
 MESTNIK: pri kloriran**ih**
 ORODNIK: s kloriran**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorirana

RODILNIK: kloriran**ih**
 DAJALNIK: kloriran**im**
 TOŽILNIK: klorirana
 MESTNIK: pri kloriran**ih**
 ORODNIK: s kloriran**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj kloriran

ženski spol

EDNINA: bõlj klorirana

srednji spol

EDNINA: bõlj klorirano

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj kloriran

ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj klorirana

srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj klorirano

IZVOR

↑klorirati

klorírati kloríram nedovršni in dovršni glagol

[klorírati]

POMEN

1. raztapljati klor ali derivat klora v vodi za razkuževanje

► **glag.** + sam. beseda v tožilniku

klorirati vodo

- Pri daljših vodovodnih sistemih včasih *kloriramo* celo neoporečno vodo, da preprečimo možno okužbo vode zaradi počenih cevi ali zastajanja vode.

...

• Ob večjih nalivih se je kakovost vode zmanjšala in jo je bilo treba *klorirati*.

2. iz kemije uvajati klor v spojine

• Ogljik iz koksa veže med reakcijo nase kisik iz titanove rude, kovinski preostanek pa se *klorira*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klorírati]

IPA: [klɔ'ri:rati]

NEDOLOČNIK: klorírati

NAMENILNIK: klorírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: kloríram

2. OSEBA: kloríraš

3. OSEBA: kloríra

dvojina

1. OSEBA: klorírava

2. OSEBA: klorírata

3. OSEBA: klorírata

množina

1. OSEBA: kloríramo

2. OSEBA: klorírate

3. OSEBA: klorírajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: kloriraj

dvojina

1. OSEBA: kloriraj**va**
2. OSEBA: kloriraj**ta**

množina

1. OSEBA: kloriraj**mo**
2. OSEBA: kloriraj**te**

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: kloriral
DVOJINA: kloriral**a**
MNOŽINA: kloriral**i**

ženski spol

EDNINA: kloriral**a**
DVOJINA: kloriral**i**
MNOŽINA: kloriral**e**

srednji spol

EDNINA: kloriral**o**
DVOJINA: kloriral**i**
MNOŽINA: kloriral**a**

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kloriraj**oč**
RODILNIK: kloriraj**očega**
DAJALNIK: kloriraj**očemu**
TOŽILNIK: kloriraj**oč**
 živo kloriraj**očega**
MESTNIK: pri kloriraj**očem**
ORODNIK: s kloriraj**očim**

dvojina

IMENOVALNIK: kloriraj**oča**
RODILNIK: kloriraj**očih**
DAJALNIK: kloriraj**očima**
TOŽILNIK: kloriraj**oča**
MESTNIK: pri kloriraj**očih**
ORODNIK: s kloriraj**očima**

množina

IMENOVALNIK: kloriraj**oč**
RODILNIK: kloriraj**očih**
DAJALNIK: kloriraj**očim**
TOŽILNIK: kloriraj**oč**
MESTNIK: pri kloriraj**očih**
ORODNIK: s kloriraj**očimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kloriraj**oč**
RODILNIK: kloriraj**oč**
DAJALNIK: kloriraj**oč**
TOŽILNIK: kloriraj**oč**
MESTNIK: pri kloriraj**oč**
ORODNIK: s kloriraj**oč**

dvojina

IMENOVALNIK: kloriraj**oč**
RODILNIK: kloriraj**očih**
DAJALNIK: kloriraj**očima**
TOŽILNIK: kloriraj**oč**
MESTNIK: pri kloriraj**očih**
ORODNIK: s kloriraj**očima**

množina

IMENOVALNIK: kloriraj**oč**
RODILNIK: kloriraj**očih**
DAJALNIK: kloriraj**očim**
TOŽILNIK: kloriraj**oč**
MESTNIK: pri kloriraj**očih**
ORODNIK: s kloriraj**očimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kloriraj**oč**
RODILNIK: kloriraj**očega**
DAJALNIK: kloriraj**očemu**
TOŽILNIK: kloriraj**oč**
MESTNIK: pri kloriraj**očem**
ORODNIK: s kloriraj**očim**

dvojina

IMENOVALNIK: kloriraj**oč**
RODILNIK: kloriraj**očih**
DAJALNIK: kloriraj**očima**
TOŽILNIK: kloriraj**oč**
MESTNIK: pri kloriraj**očih**
ORODNIK: s kloriraj**očima**

množina

IMENOVALNIK: kloriraj**oč**
RODILNIK: kloriraj**očih**
DAJALNIK: kloriraj**očim**
TOŽILNIK: kloriraj**oč**
MESTNIK: pri kloriraj**očih**
ORODNIK: s kloriraj**očimi**

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: klorir**an**
RODILNIK: klorir**anega**
DAJALNIK: klorir**anemu**
TOŽILNIK: klorir**an**
 živo klorir**anega**
MESTNIK: pri klorir**anem**
ORODNIK: s klorir**anim**

dvojina

IMENOVALNIK: klorir**ana**
RODILNIK: klorir**anih**
DAJALNIK: klorir**anima**
TOŽILNIK: klorir**ana**
MESTNIK: pri klorir**anih**
ORODNIK: s klorir**anima**

množina

IMENOVALNIK: klorir**ani**
RODILNIK: klorir**anih**
DAJALNIK: klorir**anim**
TOŽILNIK: klorir**ane**
MESTNIK: pri klorir**anih**
ORODNIK: s klorir**animi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klorir**ana**
RODILNIK: klorir**ane**
DAJALNIK: klorir**ani**
TOŽILNIK: klorir**ano**
MESTNIK: pri klorir**ani**
ORODNIK: s klorir**ano**

dvojina

IMENOVALNIK: klorírani
RODILNIK: kloríran**ih**
DAJALNIK: kloríran**ima**
TOŽILNIK: klorírani
MESTNIK: pri kloríran**ih**
ORODNIK: s kloríran**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorírane
RODILNIK: kloríran**ih**
DAJALNIK: kloríran**im**
TOŽILNIK: klorírane
MESTNIK: pri kloríran**ih**
ORODNIK: s kloríran**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klorírano
RODILNIK: kloríran**ega**
DAJALNIK: kloríran**emu**
TOŽILNIK: klorírano
MESTNIK: pri kloríran**em**
ORODNIK: s kloríran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klorírani
RODILNIK: kloríran**ih**
DAJALNIK: kloríran**ima**
TOŽILNIK: klorírani
MESTNIK: pri kloríran**ih**
ORODNIK: s kloríran**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorírana
RODILNIK: kloríran**ih**
DAJALNIK: kloríran**im**
TOŽILNIK: klorírana
MESTNIK: pri kloríran**ih**
ORODNIK: s kloríran**imi**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: kloríranje
RODILNIK: kloríranja
DAJALNIK: kloríran**ju**
TOŽILNIK: kloríranje
MESTNIK: pri kloríran**ju**
ORODNIK: s kloríran**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: kloríranji
RODILNIK: kloríranj
DAJALNIK: kloríran**jema**
TOŽILNIK: kloríranji
MESTNIK: pri kloríran**jih**
ORODNIK: s kloríran**jema**

množina

IMENOVALNIK: kloríranja
RODILNIK: kloríranj
DAJALNIK: kloríran**jem**
TOŽILNIK: kloríranja
MESTNIK: pri kloríran**jih**
ORODNIK: s kloríranji

TONEMSKO

[kloríрати]

IPA: [klorí:ràti]

NEDOLOČNIK: kloríрати

NAMENILNIK: klorírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: kloríram
2. OSEBA: kloríraš
3. OSEBA: kloríra

dvojina

1. OSEBA: klorírava
2. OSEBA: klorírata
3. OSEBA: klorírata

množina

1. OSEBA: kloríramo
2. OSEBA: klorírate
3. OSEBA: klorírajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: kloríraj

dvojina

1. OSEBA: klorírajva
2. OSEBA: klorírajta

množina

1. OSEBA: klorírajmo
2. OSEBA: klorírajte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: kloríral
DVOJINA: klorírala
MNOŽINA: klorírali

ženski spol

EDNINA: klorírala
DVOJINA: klorírali
MNOŽINA: klorírale

srednji spol

EDNINA: kloríralo
DVOJINA: klorírali
MNOŽINA: klorírala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: klorirajóč tudi klorirajóč
RODILNIK: klorirajóč**ega**
DAJALNIK: klorirajóč**emu**
TOŽILNIK: klorirajóč tudi klorirajóč
živo klorirajóč**ega**
MESTNIK: pri klorirajóč**em**
ORODNIK: s klorirajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klorirajóča
RODILNIK: klorirajóč**ih**
DAJALNIK: klorirajóč**ima**
TOŽILNIK: klorirajóča
MESTNIK: pri klorirajóč**ih**
ORODNIK: s klorirajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorirajóči
RODILNIK: klorirajóč**ih**
DAJALNIK: klorirajóč**im**
TOŽILNIK: klorirajóče
MESTNIK: pri klorirajóč**ih**

ORODNIK: s klorirajóč**imi**
ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klorirajóč**a**
RODILNIK: klorirajóč**e**
DAJALNIK: klorirajóč**i**
TOŽILNIK: klorirajóč**o**
MESTNIK: pri klorirajóč**i**
ORODNIK: s klorirajóč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: klorirajóč**i**
RODILNIK: klorirajóč**ih**
DAJALNIK: klorirajóč**ima**
TOŽILNIK: klorirajóč**i**
MESTNIK: pri klorirajóč**ih**
ORODNIK: s klorirajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorirajóč**e**
RODILNIK: klorirajóč**ih**
DAJALNIK: klorirajóč**im**
TOŽILNIK: klorirajóč**e**
MESTNIK: pri klorirajóč**ih**
ORODNIK: s klorirajóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klorirajóč**e**
RODILNIK: klorirajóč**ega**
DAJALNIK: klorirajóč**emu**
TOŽILNIK: klorirajóč**e**
MESTNIK: pri klorirajóč**em**
ORODNIK: s klorirajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klorirajóč**i**
RODILNIK: klorirajóč**ih**
DAJALNIK: klorirajóč**ima**
TOŽILNIK: klorirajóč**i**
MESTNIK: pri klorirajóč**ih**
ORODNIK: s klorirajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorirajóč**a**
RODILNIK: klorirajóč**ih**
DAJALNIK: klorirajóč**im**
TOŽILNIK: klorirajóč**a**
MESTNIK: pri klorirajóč**ih**
ORODNIK: s klorirajóč**imi**

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: klorîran
RODILNIK: klorîran**ega**
DAJALNIK: klorîran**emu**
TOŽILNIK: klorîran
 živo klorîran**ega**
MESTNIK: pri klorîran**em**
ORODNIK: s klorîran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klorîrana
RODILNIK: klorîran**ih**
DAJALNIK: klorîran**ima**
TOŽILNIK: klorîrana
MESTNIK: pri klorîran**ih**

ORODNIK: s klorîran**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorîran**i**
RODILNIK: klorîran**ih**
DAJALNIK: klorîran**im**
TOŽILNIK: klorîrane
MESTNIK: pri klorîran**ih**
ORODNIK: s klorîran**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klorîrana
RODILNIK: klorîrane
DAJALNIK: klorîran**i**
TOŽILNIK: klorîran**o**
MESTNIK: pri klorîran**i**
ORODNIK: s klorîran**o**

dvojina

IMENOVALNIK: klorîran**i**
RODILNIK: klorîran**ih**
DAJALNIK: klorîran**ima**
TOŽILNIK: klorîran**i**
MESTNIK: pri klorîran**ih**
ORODNIK: s klorîran**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorîrane
RODILNIK: klorîran**ih**
DAJALNIK: klorîran**im**
TOŽILNIK: klorîrane
MESTNIK: pri klorîran**ih**
ORODNIK: s klorîran**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klorîran**o**
RODILNIK: klorîran**ega**
DAJALNIK: klorîran**emu**
TOŽILNIK: klorîran**o**
MESTNIK: pri klorîran**em**
ORODNIK: s klorîran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klorîran**i**
RODILNIK: klorîran**ih**
DAJALNIK: klorîran**ima**
TOŽILNIK: klorîran**i**
MESTNIK: pri klorîran**ih**
ORODNIK: s klorîran**ima**

množina

IMENOVALNIK: klorîrana
RODILNIK: klorîran**ih**
DAJALNIK: klorîran**im**
TOŽILNIK: klorîrana
MESTNIK: pri klorîran**ih**
ORODNIK: s klorîran**imi**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: klorîran**je**
RODILNIK: klorîran**ja**
DAJALNIK: klorîran**ju**
TOŽILNIK: klorîran**je**
MESTNIK: pri klorîran**ju**
ORODNIK: s klorîran**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: klorîranj*i*
RODILNIK: klorîranj
DAJALNIK: klorîranj*ema*
TOŽILNIK: klorîranj*i*
MESTNIK: pri klorîranj*ih*
ORODNIK: s klorîranj*ema*

množina

IMENOVALNIK: klorîranj*a*
RODILNIK: klorîranj
DAJALNIK: klorîranj*em*
TOŽILNIK: klorîranj*a*
MESTNIK: pri klorîranj*ih*
ORODNIK: s klorîranj*i*

IZVOR

prevzeto iz nem. *chlorieren*, iz ↑klor

klót klóta samostalnik moškega spola

[klót]

POMEN

trpežno enobarvno bombažno tkano blago zlasti za podloge, predpasnike, halje

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**

- Uslužbenke so morale v službi nositi halje iz črnega *klota*.
- Pri beli praznji noši iz okolice Semiča je okrog leta 1925 črn predpasnik iz *klota* izpodrinil dotlej belega iz domačega ali bombažnega platna.
- Oblekla sem belo bluzo in črn brezrokavnik iz *klota*.

...

- Krilo je bilo rezano v devet pol, vse so bile podložene s črnim *klotom*.
- Svetleč črn *klot* je bil najlepši in očetu se je roka poznavalsko sprehajala po blagu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klót]

IPA: [klo:t]

ednina

IMENOVALNIK: klót
RODILNIK: klóta
DAJALNIK: klótu
TOŽILNIK: klót
MESTNIK: pri klótu
ORODNIK: s klótom

dvojina

IMENOVALNIK: klóta
RODILNIK: klóto*v*
DAJALNIK: klótoma
TOŽILNIK: klóta
MESTNIK: pri klóti*h*
ORODNIK: s klótoma

množina

IMENOVALNIK: klóti
RODILNIK: klóto*v*
DAJALNIK: klótom

TOŽILNIK: klóte

MESTNIK: pri klóti*h*

ORODNIK: s klóti

TONEMSKO

[klót]

IPA: [klo:t]

ednina

IMENOVALNIK: klót
RODILNIK: klóta
DAJALNIK: klótu
TOŽILNIK: klót
MESTNIK: pri klótu
ORODNIK: s klótom

dvojina

IMENOVALNIK: klóta
RODILNIK: klóto*v*
DAJALNIK: klótoma
TOŽILNIK: klóta
MESTNIK: pri klóti*h*
ORODNIK: s klótoma

množina

IMENOVALNIK: klóti
RODILNIK: klóto*v*
DAJALNIK: klótom
TOŽILNIK: klóte
MESTNIK: pri klóti*h*
ORODNIK: s klóti

IZVOR

prevzeto prek nem. *Kloth*, *Cloth* iz angl. *cloth* 'prt, tkanina'

kmetíja kmetíje samostalnik ženskega spola

[kmetíja]

POMEN

zemljišče s hišo in gospodarskimi poslopi za obdelavo zemlje, rejo živali

► prid. beseda + **sam. beseda**

biodinamična, ekološka kmetija | domača, slovenska kmetija | gorska, hribovska, visokogorska, višinska kmetija | govedorejska, mešana, sadjarska, vinogradniška, živinorejska kmetija | izletniška, turistična kmetija | majhna, velika kmetija | odročna, opuščena, samotna, zapuščena kmetija | urejena, trdna, zaščiten kmetija

- Z avtobusom smo se pripeljali v Radovljico, kjer smo obiskali ekološko *kmetijo*.
- Naša živinorejska *kmetija* ima 12 hektarjev lastne obdelovalne zemlje in deset hektarjev gozda.
- Končal sem kmetijsko šolo in prevzel bom domačo *kmetijo*.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

dohodek kmetije | dvorišče kmetije | gospodar, lastnik, nosilec, prevzemnik kmetije | majhnost, velikost kmetije | ogled kmetije | predaja, prestrukturiranje, sanacija, struktura kmetije | preusmeritev, usmeritev kmetije | urejenost kmetije

- Gospodar *kmetije* se je zeliščarstvu začel posvečati pred približno 12 leti.
 - Neugodna agrarna struktura se kaže v velikosti *kmetij*, ki v poprečju obsegajo le pet hektarjev kmetijskih površin.
 - Problem je, ker so naše kmetije majhne, čeprav prestrukturiranje *kmetij* že poteka, povečuje se delež kmetij, velikih nad 10 hektarjev, in manjša delež do 5 hektarjev.
- sam. beseda + na + **sam. beseda v mestniku**
dopolnilna dejavnost na kmetiji | delo, opravilo, življenje na kmetiji | dohodek na kmetiji | gospodar, gospodarjenje na kmetiji | investicija, naložba na kmetiji | žival na kmetiji
- Za opravljanje dopolnilne dejavnosti na *kmetiji* mora nosilec pridobiti dovoljenje, ki ga na njegovo zahtevo izda pristojna upravna enota.
 - Gozd je pomemben vir dohodka na *kmetiji*.
 - Od vseh opravil na *kmetiji* mi je bilo vedno najljubše delo v vinogradu.
- glag. + na + **sam. beseda v mestniku**
delati, pomagati, pridelati, rediti KAJ na kmetiji | gospodariti, kmetovati na kmetiji | imeti KAJ, ukvarjati se s ČIM na kmetiji | odraščati, ostati na kmetiji | preživeti, živeti na kmetiji | ustaviti se na kmetiji
- Dela je veliko, zato na *kmetiji* pomagajo vsi.
 - Na naši *kmetiji* gospodarim že 40 let.
 - Na svoji planinski *kmetiji* redita tibetansko govedo.
- glag. + **sam. beseda v tožilniku**
dedovati, predati, prevzeti kmetijo | kupiti, prodati kmetijo | obdelovati kmetijo | obiskati, ogledati si kmetijo | voditi kmetijo | zapustiti kmetijo
- Zaščiten *kmetijo* deduje tisti zakoniti dedič, ki ima namen kmetijo obdelovati in ga sporazumno določijo vsi dediči.
 - Leta 1968 je kupil zapuščeno *kmetijo* z vinogradom in se lotil pridelave penecga se vina.

...

- Na ogled so dobrote in drugi izdelki s približno 20 *kmetij* iz ptujskega, škofjeloškega in belokranjskega območja ter okolice Goriških brd in Ljubljane.
- Naša *kmetija* se ukvarja z ekološko pridelavo jabolk, češenj, hrušk.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetíja]

IPA: [kme'ti:ja]

ednina

IMENOVANIK: kmetíja

RODILNIK: kmetíje

DAJALNIK: kmetíji

TOŽILNIK: kmetíjo

MESTNIK: pri kmetíji

ORODNIK: s kmetíjo

dvojina

IMENOVANIK: kmetíji

RODILNIK: kmetíj

DAJALNIK: kmetíjama

TOŽILNIK: kmetíji

MESTNIK: pri kmetíjah

ORODNIK: s kmetíjama

množina

IMENOVANIK: kmetíje

RODILNIK: kmetíj

DAJALNIK: kmetíjam

TOŽILNIK: kmetíje

MESTNIK: pri kmetíjah

ORODNIK: s kmetíjami

TONEMSKO

[kmetíja]

IPA: [kme'ti:jà]

ednina

IMENOVANIK: kmetíja

RODILNIK: kmetíje

DAJALNIK: kmetíji

TOŽILNIK: kmetíjo

MESTNIK: pri kmetíji

ORODNIK: s kmetíjo

dvojina

IMENOVANIK: kmetíji

RODILNIK: kmetíj

DAJALNIK: kmetíjama

TOŽILNIK: kmetíji

MESTNIK: pri kmetíjah

ORODNIK: s kmetíjama

množina

IMENOVANIK: kmetíje

RODILNIK: kmetíj

DAJALNIK: kmetíjam

TOŽILNIK: kmetíje

MESTNIK: pri kmetíjah

ORODNIK: s kmetíjami

STALNE ZVEZE

čista kmetija

kmetija, na kateri se vsi aktivni družinski člani ukvarjajo samo s kmetijstvom

- Čistih *kmetij* je le 40 %, veliko pa je mešanih kmetij (50 %) in kmetij, ki jim sadjarstvo prinaša le dodaten vir zaslužka.
- Vzporedno z upadanjem števila čistih *kmetij* bo vedno več primerov, ko bo kmetijstvo pravzaprav dopolnilna dejavnost.
- V vasi, ki je bila naseljena že v rimskih časih in so se nekdaj preživljali le s pomočjo zemlje, je sedaj okrog 50 gospodinjstev, čiste *kmetije* pa skoraj ni več.

kmetija odprtih vrat

turistična kmetija, ki ponuja domačo kulinariko, ogled kmetije, predstavitev kmetijske dejavnosti

- Na območju Horjula je več *kmetij odprtih vrat*, kjer vaš bodo prijazno in gostoljubno sprejeli.
- Če ponudbo dobro oblikujejo, je gostov vse več in iz mnogih *kmetij odprtih vrat* so nastale prave turistične kmetije.
- Naša hiša je danes *kmetija odprtih vrat*.

mojstrska kmetija

kmetija, namenjena preizkušanju novih kmetijskih metod in praktičnemu usposabljanju

- Praktični pouk bodo izvajali na šolskem posestvu in na *mojstrskih kmetijah*.
- Da si kmet pridobi status *mojstrske kmetije*, mora imeti primerno znanje, poleg tega pa mora biti kmetija opremljena po določenih navodilih.

samotna kmetija

višje ležeča kmetija z zemljo v enem kosu in navadno oddaljena od drugih kmetij

- Hribovske vasi in *samotne kmetije* so prava zakladnica starih stavb bivalnega in gospodarskega značaja; od vodnih mlinov, kozolcev, kašč, kmečkih hiš in skednjev.
- Davča je razloženo naselje *samotnih kmetij* v zahodnem delu Škofjeloškega hribovja.
- Na planoti smo občudovali *samotne kmetije*, kjer so se včasih ukvarjali z gozdarstvom za potrebe idrijskega rudnika živega srebra.

IZVOR

↑kmet

kodírník kodírnika samostalnik moškega spola

[kodírník]

POMEN

1. iz računalništva in informatike program ali naprava za kodiranje podatkov ali signalov

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

brezplačen kodirnik

- Ker je postopek stiskanja mp3 v številnih državah patentiran, lahko brezplačni *kodirnik* zakonito uporabljamo samo v tistih državah, v katerih ni patentno zaščiten.
- Videokonferenčne kamere niso opremljene s strojnimi *kodirniki* in odkodirniki videa, zato to opravilo prepustijo procesorju računalnika.

▸ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Izboljššan *kodirnik* videoposnetkov omogoča boljši nadzor poteka predvajanja, nove možnosti pa so na voljo tudi pri urejanju videa.
- Za kodiranje zvočnih signalov uporablja *kodirnik* več različnih načinov, med pogostejšimi so MP3, AVI, AAC.

...

▪ Za predvajanje vsebine v živo potrebujemo izvirno medijsko napravo (video kamera), *kodirnik*, ki digitalizira vsebino, in omrežje za dostavo vsebine.

2. iz elektrotehnike naprava za optično, elektromagnetno ali elektrostaticno merjenje pomikov ali zasukov; SIN.: iz elektrotehnike dajalnik

▪ Absolutni linearni osni *kodirnik* je namenjen uporabi v hidravliki, pnevmatiki ter elektromehaničnih aktuatorjih, na primer linearnih motorjih.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kodírník]

IPA: [kɔ'di:ɾnik]

ednina

IMENOVALNIK: kodírník

RODILNIK: kodírnika

DAJALNIK: kodírníku

TOŽILNIK: kodírník

MESTNIK: pri kodírníku

ORODNIK: s kodírníkom

dvojina

IMENOVALNIK: kodírnika

RODILNIK: kodírníkov

DAJALNIK: kodírníkoma

TOŽILNIK: kodírnika

MESTNIK: pri kodírníkíh

ORODNIK: s kodírníkoma

množina

IMENOVALNIK: kodírniki

RODILNIK: kodírníkov

DAJALNIK: kodírníkom

TOŽILNIK: kodírnike

MESTNIK: pri kodírníkíh

ORODNIK: s kodírníki

TONEMSKO

[kodírník]

IPA: [kɔ'di:ɾnik]

ednina

IMENOVALNIK: kodírník

RODILNIK: kodírnika

DAJALNIK: kodírníku

TOŽILNIK: kodírník

MESTNIK: pri kodírníku

ORODNIK: s kodírníkom

dvojina

IMENOVALNIK: kodírnika

RODILNIK: kodírníkov

DAJALNIK: kodírníkoma

TOŽILNIK: kodírnika

MESTNIK: pri kodírníkíh

ORODNIK: s kodírníkoma

množina

IMENOVALNIK: kodírniki

RODILNIK: kodírníkov

DAJALNIK: kodírníkom

TOŽILNIK: kodírnike

MESTNIK: pri kodírníkíh

ORODNIK: s kodírníki

IZVOR

↑kodirati

kognícija kognícije samostalnik ženskega spola

[kognícija]

POMEN

duševni proces spoznavanja

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

- Postopno izgrajevanje boljšega razumevanja *kognicije* je postala osrednja skrb mnogih sistemskih raziskovalcev.
- Problemi, ki jih prinaša raziskovanje *kognicije*, ne morejo biti rešeni znotraj ozkega okvira zgolj naravoslovnih (niti zgolj družboslovnih ali humanističnih) ved.
- Avtor je predpostavljaj vpliv *kognicije* na delovanje čustvenih procesov, saj izkušnje in spomini vplivajo na posameznikovo doživljanje posameznih čustev.

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Lastna *kognicija* ostaja za marsikoga povsem neraziskano področje, ki skriva ogromno neraziskanih in neizrabljenih potencialov.
- Novosti iz kognitivne nevroznanosti, spoznanja v psihologiji in nevrologiji so bistveno razširile spekter poznavanja in obvladovanja človeške *kognicije*.

...

- Za ugotavljanje odnosa med *kognicijo* in vedenjem ne smemo pozabiti na vprašanje, kako *kognicija* vpliva na vedenje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kognícija]

IPA: [kɔg'ni:tsija]

ednina

IMENOVALNIK: kognícija

RODILNIK: kognícije

DAJALNIK: kogníciji

TOŽILNIK: kognícijo

MESTNIK: pri kogníciji

ORODNIK: s kognícijo

dvojina

IMENOVALNIK: kogníciji

RODILNIK: kognícij

DAJALNIK: kognícijama

TOŽILNIK: kogníciji

MESTNIK: pri kognícijah

ORODNIK: s kognícijama

množina

IMENOVALNIK: kognícije

RODILNIK: kognícij

DAJALNIK: kognícijam

TOŽILNIK: kognícije

MESTNIK: pri kognícijah

ORODNIK: s kognícijami

TONEMSKO

[kognícija]

IPA: [kɔg'ni:tsíja]

ednina

IMENOVALNIK: kognícija

RODILNIK: kognícije

DAJALNIK: kogníciji

TOŽILNIK: kognícijo

MESTNIK: pri kogníciji

ORODNIK: s kognícijo

dvojina

IMENOVALNIK: kogníciji

RODILNIK: kognícij

DAJALNIK: kognícijama

TOŽILNIK: kogníciji

MESTNIK: pri kognícijah

ORODNIK: s kognícijama

množina

IMENOVALNIK: kognícije

RODILNIK: kognícij

DAJALNIK: kognícijam

TOŽILNIK: kognícije

MESTNIK: pri kognícijah

ORODNIK: s kognícijami

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Kognition*, angl. *cognition*) iz lat. *cognitio* 'spoznanje, odkritje' iz *cognōscere* 'spoznati, odkriti'

kolédniški kolédniška kolédniško pridevnik

[kolédniški]

POMEN

1. ki je v zvezi s koledniki ali koledovanjem

► **prid. beseda** + sam. beseda

koledniški običaj | koledniška pesem

- Predstavili so starodavni *koledniški* običaj na Slovenskem.
- Na prireditvi se bodo s *koledniško* pesmijo predstavile koledniške skupine iz različnih vasi in krajev.
- V Šentjernejski dolini ohranjajo *koledniško* tradicijo.

1.1. ki ga sestavljajo, tvorijo koledniki

► **prid. beseda** + sam. beseda

koledniška skupina

- *Koledniške* skupine so obiskovale domove in domačim želele vse dobro v prihajajočem letu.
- *Koledniški* sprevod ni samo božični, ni samo religiozni, je tudi etnološki, folklorni, splošnoživljenjski, strukturiran harmonsko zgoščeno in kontrastno.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kolédniški]

IPA: [kɔ'le:dnɪʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kolédniški

RODILNIK: kolédniškega

DAJALNIK: kolédniškemu

TOŽILNIK: kolédniški

živo kolédniškega

MESTNIK: pri kolédniškem

ORODNIK: s kolédniškim

dvojina

IMENOVALNIK: kolédniška

RODILNIK: kolédniških
DAJALNIK: kolédniškima
TOŽILNIK: kolédniška
MESTNIK: pri kolédniških
ORODNIK: s kolédniškima

množina

IMENOVALNIK: kolédniški
RODILNIK: kolédniških
DAJALNIK: kolédniškim
TOŽILNIK: kolédniške
MESTNIK: pri kolédniških
ORODNIK: s kolédniškimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kolédniška
RODILNIK: kolédniške
DAJALNIK: kolédniški
TOŽILNIK: kolédniško
MESTNIK: pri kolédniški
ORODNIK: s kolédniško

dvojina

IMENOVALNIK: kolédniški
RODILNIK: kolédniških
DAJALNIK: kolédniškima
TOŽILNIK: kolédniški
MESTNIK: pri kolédniških
ORODNIK: s kolédniškima

množina

IMENOVALNIK: kolédniške
RODILNIK: kolédniških
DAJALNIK: kolédniškim
TOŽILNIK: kolédniške
MESTNIK: pri kolédniških
ORODNIK: s kolédniškimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kolédniško
RODILNIK: kolédniškega
DAJALNIK: kolédniškemu
TOŽILNIK: kolédniško
MESTNIK: pri kolédniškem
ORODNIK: s kolédniškim

dvojina

IMENOVALNIK: kolédniški
RODILNIK: kolédniških
DAJALNIK: kolédniškima
TOŽILNIK: kolédniški
MESTNIK: pri kolédniških
ORODNIK: s kolédniškima

množina

IMENOVALNIK: kolédniška
RODILNIK: kolédniških
DAJALNIK: kolédniškim
TOŽILNIK: kolédniška
MESTNIK: pri kolédniških
ORODNIK: s kolédniškimi

TONEMSKO

[kolêdɲiʃki]

IPA: [kolé:dnɨʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kolêdɲiʃki
RODILNIK: kolêdɲiʃkega
DAJALNIK: kolêdɲiʃkemu
TOŽILNIK: kolêdɲiʃki
živo kolêdɲiʃkega
MESTNIK: pri kolêdɲiʃkem
ORODNIK: s kolêdɲiʃkim

dvojina

IMENOVALNIK: kolêdɲiʃka
RODILNIK: kolêdɲiʃkih
DAJALNIK: kolêdɲiʃkima
TOŽILNIK: kolêdɲiʃka
MESTNIK: pri kolêdɲiʃkih
ORODNIK: s kolêdɲiʃkima

množina

IMENOVALNIK: kolêdɲiʃki
RODILNIK: kolêdɲiʃkih
DAJALNIK: kolêdɲiʃkim
TOŽILNIK: kolêdɲiʃke
MESTNIK: pri kolêdɲiʃkih
ORODNIK: s kolêdɲiʃkimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kolêdɲiʃka
RODILNIK: kolêdɲiʃke
DAJALNIK: kolêdɲiʃki
TOŽILNIK: kolêdɲiʃko
MESTNIK: pri kolêdɲiʃki
ORODNIK: s kolêdɲiʃko

dvojina

IMENOVALNIK: kolêdɲiʃki
RODILNIK: kolêdɲiʃkih
DAJALNIK: kolêdɲiʃkima
TOŽILNIK: kolêdɲiʃki
MESTNIK: pri kolêdɲiʃkih
ORODNIK: s kolêdɲiʃkima

množina

IMENOVALNIK: kolêdɲiʃke
RODILNIK: kolêdɲiʃkih
DAJALNIK: kolêdɲiʃkim
TOŽILNIK: kolêdɲiʃke
MESTNIK: pri kolêdɲiʃkih
ORODNIK: s kolêdɲiʃkimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kolêdɲiʃko
RODILNIK: kolêdɲiʃkega
DAJALNIK: kolêdɲiʃkemu
TOŽILNIK: kolêdɲiʃko
MESTNIK: pri kolêdɲiʃkem
ORODNIK: s kolêdɲiʃkim

dvojina

IMENOVALNIK: kolêdɲiʃki
RODILNIK: kolêdɲiʃkih
DAJALNIK: kolêdɲiʃkima
TOŽILNIK: kolêdɲiʃki
MESTNIK: pri kolêdɲiʃkih
ORODNIK: s kolêdɲiʃkima

množina

IMENOVALNIK: kolêdɲiʃka

RODILNIK: kolēdniških
DAJALNIK: kolēdniškim
TOŽILNIK: kolēdniška
MESTNIK: pri kolēdniških
ORODNIK: s kolēdniškimi

IZVOR

↑kolednik

kolesnica kolesnice samostalnik ženskega spola

[kolesnica]

POMEN

1. navadno v množini sled, ki jo pusti kolo vozila, navadno v obliki ugreznjenega pasu

► prid. beseda + **sam. beseda**

globoke kolesnice | traktorske kolesnice

▪ Traktorske *kolesnice* so se končale na mestu, kjer je bilo zloženih nekaj pravkar posekanih dreves.

▪ Kakovost avtoceste ni najboljša, saj normalno vožnjo po voznem pasu ovirajo številne grbine oziroma utori avtomobilskih *kolesnic*.

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

▪ Videla sem, kako avto počasi vozi po zasušeni *kolesnicah* kolovoza.

▪ Vso noč je snežilo in edina sled na nespluženi ulici so *kolesnice* mopeda.

► glag. + v + **sam. beseda v tožilniku**

▪ V desnem preglednem ovinku je zapeljala v *kolesnico*, polno vode.

...

▪ Previdnost je potrebna tudi pri menjavi voznega pasu, še zlasti, če je med *kolesnicami* navožen sneg.

▪ Z vijuganjem se je izogibal vsem *kolesnicam* na cesti.

2. navadno v množini, ekspresivno ustaljen, predviden potek, način delovanja, mišljenja, življenja

► prid. beseda + **sam. beseda**

utečene kolesnice

▪ V šestdesetih in sedemdesetih letih je hipijevsko gibanje vrglo tedanji zahodni svet z utečenih *kolesnic*.

▪ Ker je zametek ideje zunaj vaših miselnih *kolesnic*, bodo take tudi rešitve, ki jih boste iz njega izpeljali.

▪ Ne upa si iz ustaljenih *kolesnic*, da se ne bi komu zamerila in postavila svojega statusa pod vprašaj.

► glag. + po + **sam. beseda v mestniku**

potekati, teči po KAKŠNIH kolesnicah

▪ Domača politika teče po utečenih *kolesnicah*.

...

▪ Mehanizem je v svojem bistvu tako zelo preprost in brez rezervnih scenarijev, da ga je smešno lahko vreči iz *kolesnic*.

▪ Upira se vsaki uvrstitvi v utrjene *kolesnice* literarnih smeri in generacij.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kolesnica]

IPA: [kɔlɛs'ni:tsa]

ednina

IMENOVALNIK: kolesnica

RODILNIK: kolesnice

DAJALNIK: kolesnici

TOŽILNIK: kolesnico

MESTNIK: pri kolesnici

ORODNIK: s kolesnico

dvojina

IMENOVALNIK: kolesnici

RODILNIK: kolesnic

DAJALNIK: kolesnicama

TOŽILNIK: kolesnici

MESTNIK: pri kolesnicah

ORODNIK: s kolesnicama

množina

IMENOVALNIK: kolesnice

RODILNIK: kolesnic

DAJALNIK: kolesnicam

TOŽILNIK: kolesnice

MESTNIK: pri kolesnicah

ORODNIK: s kolesnicami

TONEMSKO

[kolesnica]

IPA: [kɔlɛsni:tsá]

ednina

IMENOVALNIK: kolesnica

RODILNIK: kolesnice

DAJALNIK: kolesnici

TOŽILNIK: kolesnico

MESTNIK: pri kolesnici

ORODNIK: s kolesnico

dvojina

IMENOVALNIK: kolesnici

RODILNIK: kolesnic

DAJALNIK: kolesnicama

TOŽILNIK: kolesnici

MESTNIK: pri kolesnicah

ORODNIK: s kolesnicama

množina

IMENOVALNIK: kolesnice

RODILNIK: kolesnic

DAJALNIK: kolesnicam

TOŽILNIK: kolesnice

MESTNIK: pri kolesnicah

ORODNIK: s kolesnicami

STALNE ZVEZE

umazana kolesnica

iz biologije užitna lističasta goba vijoličasto rjavkaste barve z valovitim klobukom; primerjaj lat. *Collybia sordida*

▪ *Umazana kolesnica* ne uspeva le v gozdu. Lahko jo najdemo tudi v parkih, ob poteh, na njivah, gnijočih kupih sena ali slame, celo doma na vrtu.

▪ Klobučki *umazanih kolesnic* so lahko obarvani sivo lilasto, rjavo vijoličasto ali sivo vijoličasto, podobno tudi prožni gladki beti.

vijoličasta kolesnica

iz biologije lističasta goba, ki raste zlasti v kolobarjih, z vijoličastim klobukom, ki z zorenjem rjavi; primerjaj lat. *Collybia nuda*

- *Vijoličaste kolesnice* najdemo v smrekovih gozdovih, pojavljajo pa se tudi ob gozdnih poteh, v parkih, po vrtovih, celo na kompostiščih.
- *Vijoličasto kolesnico*, eno najpogostejših kolesnic pri nas, nekateri zamenjujejo celo s koprenkami, med katerimi vijoličasta barva ni redkost.

IZVOR
↑kolo

komár komárja samostalnik moškega spola

[komár]

POMEN

majhna žuželka z dolgimi nogami, katere samica sesa kri; primerjaj lat. *Culicidae*

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ličinka, samica komarja | odganjanje, zatiranje komarjev | pik komarja | roj komarjev | vrsta komarjev

- Otroci, še posebej majhni, so bolj občutljivi na pik *komarja*.
- Cel roj *komarjev* ga je spremljal iz močvirja.
- Nekateri tropske vrste *komarjev* so nevarni prenašalci bolezni, še zlasti močvirske mrzlice ali malarije.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

komar brenči | komar piči, popika KOGA | komarji prenašajo, povzročajo KAJ

- Okrog prepotenega obraza so brenčali nadležni *komarji*.
- *Komarji* se razmnožujejo predvsem v plitvi stoječi vodi, v katero lahko odlagajo jajčeca.
- Rumeno mrzlico povzroča virus, ki ga prenašajo *komarji* v nekaterih tropskih predelih Afrike, Južne in Srednje Amerike.

► prid. beseda + **sam. beseda**

nadležni, nevarni komarji | navadni komarji | okuženi komarji

- Malarija se širi s piki okuženih *komarjev*.
- Tigrasti komar pika ves dan, medtem ko navadni *komarji* pikajo le zjutraj in zvečer.

...

- *Komarje* odganjajo rastline intenzivnega vonja.
- Malarijo bi močno zajezile mreže proti *komarjem* okrog postelje.
- Klopi in *komarji* so prenašalci nekaterih virusov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[komár]

IPA: [kɔ'ma:r]

ednina

IMENOVALNIK: komár

RODILNIK: komárja

DAJALNIK: komárju

TOŽILNIK: komárja

MESTNIK: pri komárju

ORODNIK: s komárjem

dvojina

IMENOVALNIK: komárja

RODILNIK: komárjev

DAJALNIK: komárjema

TOŽILNIK: komárja

MESTNIK: pri komárjih

ORODNIK: s komárjema

množina

IMENOVALNIK: komárji

RODILNIK: komárjev

DAJALNIK: komárjem

TOŽILNIK: komárje

MESTNIK: pri komárjih

ORODNIK: s komárji

TONEMSKO

[komár]

IPA: [kɔmà:r]

ednina

IMENOVALNIK: komár

RODILNIK: komárja

DAJALNIK: komárju

TOŽILNIK: komárja

MESTNIK: pri komárju

ORODNIK: s komárjem

dvojina

IMENOVALNIK: komárja

RODILNIK: komárjev tudi komârjev

DAJALNIK: komárjema

TOŽILNIK: komárja

MESTNIK: pri komárjih tudi pri komârjih

ORODNIK: s komárjema

množina

IMENOVALNIK: komárji

RODILNIK: komárjev tudi komârjev

DAJALNIK: komárjem

TOŽILNIK: komárje

MESTNIK: pri komárjih tudi pri komârjih

ORODNIK: s komárji tudi s komârji

STALNE ZVEZE

komar mrzličar

iz zoologije komar, katerega samica prenaša parazite, ki povzročajo malarijo; primerjaj lat. *Anopheles*

- *Komar mrzličar* živi tudi pri nas, vendar ni okužen s plazmodijem, povzročiteljem nevarne bolezni malarije.
- Gambuzijo so namerno naseljevali zaradi zatiranja *komarjev mrzličarjev*, ki so prenašalci malarije.

tigrasti komar

iz zoologije komar črne barve z belimi progami po telesu in nogah; primerjaj lat. *Aedes albopictus*

- Jajčeca *tigraste* komarja, ki za razmnoževanje potrebuje stoječo sladko vodo, preživijo tudi pri minus petih stopinjah Celzija.
- *Tigrasti komar* se lahko razmnožuje v zamašenih žlebovih, zato je priporočljivo redno čiščenje.

- *Tigrasti komarji* pikajo predvsem podnevi in se zadržujejo pri tleh.

IZVOR

= cslov. *komarъ*, *komarъ*, hrv., srb. *kòmār*, rus. *komár*, češ. *komár* < pslov. **komarъ* iz ide. korena **kem-* 'brenčati, bučati'

komárček komárčka samostalnik moškega spola

[komárčək]

POMEN

1. zdravilna ali začimbna rastlina z rumenimi cvetovi v kobulastih socvetjih; primerjaj lat. *Foeniculum vulgare*; SIN.: iz botanike navadni komarček

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

plod komarčka

- Na 300 g paradižnikov dodamo žličko plodov *komarčka*, tri žličke narezanega peteršilja in malo olja.
- Prevretek iz semen *komarčka* lajša napenjanje, kolike, težave s sečili in zaprtje.
- V plastičnih vrečkah zamrznemo cele poganjke ali vejice *komarčka*, peteršilja in bazilike.

...

- *Komarček* je ena od najstarejših zdravilnih rastlin v zgodovini zeliščarstva.
- V naših krajih poznajo *komarček*, ki raste na travnikih ali pa je posejan na robovih vrtov.

1.1. pripravek iz te rastline; SIN.: navadni komarček

- *Komarček* pospešuje prebavo, pomaga pri črevesnih težavah.
- Čaj s kumino, janežem ali *komarčkom* pomirja želodčno sluznico.

2. vrtna rastlina z rumenimi cvetovi v kobulastih socvetjih, belkastim odebeljenim spodnjim delom stebela in nitastimi deljenimi listi; primerjaj lat.

Foeniculum vulgare; SIN.: janež, koprc, sladki janež, sladki komarček

- Če je le mogoče, *komarček* sejemo na stalno mesto, ker tako zmanjšamo nevarnost, da bi rastline ušle v cvet.
- *Komarček* najbolje uspeva v zmernem ali subtropskem podnebju, čeprav odrasle rastline prenesejo tudi blažjo zmrzal.

2.1. ta rastlina kot hrana, jed; SIN.: sladki janež, sladki komarček

▶ prid. beseda + **sam. beseda**
dušen komarček

- Na krlje narezan surov *komarček* lahko ponudimo brez vsakih začimb.
- Pečene skuše postrezite na posteljici iz dušenega *komarčka*.

...

- V plitvi kozici segrejte olje, dodajte *komarček* in cele stroke česna ter pražite 5 minut.
- *Komarček* zložite v pekač, potresite z limonino lupinico, zalijte z jušno osnovo in začinite s črnim poprom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[komárčək]

IPA: [kɔ'ma:rtʃək]

ednina

IMENOVNIK: komárček
 RODILNIK: komárčka
 DAJALNIK: komárčku
 TOŽILNIK: komárček
 MESTNIK: pri komárčku
 ORODNIK: s komárčkom

dvojina

IMENOVNIK: komárčka
 RODILNIK: komárčkov
 DAJALNIK: komárčkoma
 TOŽILNIK: komárčka
 MESTNIK: pri komárčkih
 ORODNIK: s komárčkoma

množina

IMENOVNIK: komárčki
 RODILNIK: komárčkov
 DAJALNIK: komárčkom
 TOŽILNIK: komárčke
 MESTNIK: pri komárčkih
 ORODNIK: s komárčki

TONEMSKO

[komárčək]

IPA: [kɔmà:rtʃək]

ednina

IMENOVNIK: komárček
 RODILNIK: komárčka
 DAJALNIK: komárčku
 TOŽILNIK: komárček
 MESTNIK: pri komárčku
 ORODNIK: s komárčkom

dvojina

IMENOVNIK: komárčka
 RODILNIK: komárčkov tudi komârčkov
 DAJALNIK: komárčkoma
 TOŽILNIK: komárčka
 MESTNIK: pri komárčkih tudi pri komârčkih
 ORODNIK: s komárčkoma

množina

IMENOVNIK: komárčki
 RODILNIK: komárčkov tudi komârčkov
 DAJALNIK: komárčkom
 TOŽILNIK: komárčke
 MESTNIK: pri komárčkih tudi pri komârčkih
 ORODNIK: s komárčki tudi s komârčki

in

[komârčək]

IPA: [kɔmá:rtʃək]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVNIK: komârček
 RODILNIK: komârčka
 DAJALNIK: komârčku
 TOŽILNIK: komârček
 MESTNIK: pri komârčku

ORODNIK: s komârčk**om**

dvojina

IMENOVALNIK: komârč**ka**

RODILNIK: komârč**kov**

DAJALNIK: komârč**koma**

TOŽILNIK: komârč**ka**

MESTNIK: pri komârč**kih**

ORODNIK: s komârč**koma**

množina

IMENOVALNIK: komârč**ki**

RODILNIK: komârč**kov**

DAJALNIK: komârč**kom**

TOŽILNIK: komârč**ke**

MESTNIK: pri komârč**kih**

ORODNIK: s komârč**ki**

STALNE ZVEZE

navadni komarček

1. iz botanike zdravilna ali začimbna rastlina z rumenimi cvetovi v kobulastih socvetjih; primerjaj lat.

Foeniculum vulgare; SIN.: komarček

- *Navadni komarček*, ki raste predvsem v naravi, se uporablja kot začimbnica, gojimo pa ga zaradi aromatičnega semena in mladih stebel z lističi.
- Za *navadni komarček* so značilni plodovi, ki vsebujejo eterično olje sladkega ali grenko-pekočega okusa.
- *Navadni komarček* lahko nabiramo v naravi zlasti na Primorskem; liste, mlade poganjke in seme uporabljamo za začimbo in v zdravilne namene.

1.1. pripravek iz te rastline; SIN.: komarček

- *Navadni komarček* po okusu spominja na janež (tako kot njegova gojena različica, gomoljasti komarček).
- *Navadni komarček* vsebuje eterično olje, maščobno olje, beljakovine, organske kisline in flavonoide.

sladki komarček

1. vrtna rastlina z rumenimi cvetovi v kobulastih socvetjih, belkastim odebeljenim spodnjim delom stebela in nitastimi deljenimi listi; primerjaj lat.

Foeniculum vulgare; SIN.: janež, komarček, koprc, sladki janež

- Na gredici, ki smo jo namenili pridelovanju *sladkega komarčka*, spomladi najprej pridelamo nadzemno kolerabico, zgodnje zelje ali solato.
- Preveč pognojena tla povzročijo, da se spodnji deli listnih nožnic *sladkega komarčka* ne odebelijo dovolj.

1.1. ta rastlina kot hrana, jed; SIN.: komarček, sladki janež

- *Sladki komarček* narežite na pol centimetra široke kolobarje.
- Kruh smo namazali z omako iz dušenega *sladkega komarčka* in nanj položili rezine pečenih piščančjih prsi.

IZVOR

h ↑koromač

koncertánt koncertánta samostalnik moškega spola

[koncertánt]

POMEN

kdor nastopa na koncertu

- Kot zelo cenjen *koncertant* redno nastopa sam ali v prestižnih ansamblih.
- Diplomiral je na konservatoriju v Pragi, izpopolnjeval se je v Londonu, kjer zdaj stalno deluje kot *koncertant* in pedagog.
- *Koncertant* je s svojo enkratno interpretacijo poslušalce docela uročil.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[koncertánt]

IPA: [kɔntser'ta:nt]

ednina

IMENOVALNIK: koncertánt

RODILNIK: koncertánta

DAJALNIK: koncertántu

TOŽILNIK: koncertánta

MESTNIK: pri koncertántu

ORODNIK: s koncertántom

dvojina

IMENOVALNIK: koncertánta

RODILNIK: koncertántov

DAJALNIK: koncertántoma

TOŽILNIK: koncertánta

MESTNIK: pri koncertántih

ORODNIK: s koncertántoma

množina

IMENOVALNIK: koncertánti

RODILNIK: koncertántov

DAJALNIK: koncertántom

TOŽILNIK: koncertánte

MESTNIK: pri koncertántih

ORODNIK: s koncertánti

TONEMSKO

[koncertánt]

IPA: [kɔntsertà:nt]

ednina

IMENOVALNIK: koncertánt

RODILNIK: koncertánta

DAJALNIK: koncertántu

TOŽILNIK: koncertánta

MESTNIK: pri koncertántu

ORODNIK: s koncertántom

dvojina

IMENOVALNIK: koncertánta

RODILNIK: koncertántov tudi koncertántov

DAJALNIK: koncertántoma

TOŽILNIK: koncertánta

MESTNIK: pri koncertántih tudi pri koncertántih

ORODNIK: s koncertántoma

množina

IMENOVALNIK: koncertánti

RODILNIK: koncertántov tudi koncertántov

DAJALNIK: koncertántom
TOŽILNIK: koncertánte
MESTNIK: pri koncertántih tudi pri koncertántih
ORODNIK: s koncertánti tudi s koncertánti

in

[koncertánt]
IPA: [kɔntsertá:nt]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: koncertánt
RODILNIK: koncertánta
DAJALNIK: koncertántu
TOŽILNIK: koncertánta
MESTNIK: pri koncertántu tudi pri koncertántu
ORODNIK: s koncertántom

dvojina

IMENOVALNIK: koncertánta
RODILNIK: koncertántov in koncertántov
DAJALNIK: koncertántoma
TOŽILNIK: koncertánta
MESTNIK: pri koncertántih in pri koncertántih
ORODNIK: s koncertántoma

množina

IMENOVALNIK: koncertánti
RODILNIK: koncertántov in koncertántov
DAJALNIK: koncertántom
TOŽILNIK: koncertánte
MESTNIK: pri koncertántih in pri koncertántih
ORODNIK: s koncertánti in s koncertánti

BESEDOTVORJE

ženski spol: koncertántka

IZVOR

prevzeto prek nem. *Konzertant* iz ↑koncertirati

koncertántka koncertántke samostalnik ženskega spola

[koncertántka]

POMEN

ženska, ki nastopa na koncertu

- Na seminar se je prijavilo petindvajset udeležencev, šolo pa je vodila priznana orgelska *koncertantka* in pedagoginja z Danske kraljeve akademije za glasbo.
- Uveljavila se je na tekmovanjih in kot obetavna *koncertantka* na naših in avstrijskih odrih.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[koncertántka]
IPA: [kɔntserˈta:ntka]

ednina

IMENOVALNIK: koncertántka
RODILNIK: koncertántke
DAJALNIK: koncertántki
TOŽILNIK: koncertántko
MESTNIK: pri koncertántki
ORODNIK: s koncertántko

dvojina

IMENOVALNIK: koncertántki

RODILNIK: koncertántk
DAJALNIK: koncertántkama
TOŽILNIK: koncertántki
MESTNIK: pri koncertántkah
ORODNIK: s koncertántkama

množina

IMENOVALNIK: koncertántke
RODILNIK: koncertántk
DAJALNIK: koncertántkam
TOŽILNIK: koncertántke
MESTNIK: pri koncertántkah
ORODNIK: s koncertántkami

TONEMSKO

[koncertántka]
IPA: [kɔntsertá:ntká]

ednina

IMENOVALNIK: koncertántka
RODILNIK: koncertántke
DAJALNIK: koncertántki
TOŽILNIK: koncertántko
MESTNIK: pri koncertántki
ORODNIK: s koncertántko

dvojina

IMENOVALNIK: koncertántki
RODILNIK: koncertántk
DAJALNIK: koncertántkama
TOŽILNIK: koncertántki
MESTNIK: pri koncertántkah
ORODNIK: s koncertántkama

množina

IMENOVALNIK: koncertántke
RODILNIK: koncertántk
DAJALNIK: koncertántkam
TOŽILNIK: koncertántke
MESTNIK: pri koncertántkah
ORODNIK: s koncertántkami

IZVOR

↑koncertant

koncertántni koncertántna koncertántno pridevnik

[koncertántni]

POMEN

ki je v zvezi s kompozicijskim pristopom, ki nasproti postavlja dele, ki se izvajajo z glasbili, glasovi s kontrastnim zvočnim učinkom, zlasti solistična glasbila nasproti orkestru

► **prid. beseda** + sam. beseda

koncertantna glasba, skladba | koncertantno delo

- Poleg peščice *koncertantnih* in komornih del je skomponiral veliko scenske glasbe in nekaj baletov.
- Bil je znan violinist, koncertni pianist in prvovrsten dirigent, njegova edina *koncertantna* skladba pa je napisana za violončelo.
- Skladatelj in pianist kaže v svoji ustvarjalni naravnosti izjemno nagnjenje do ustvarjanja klavirske *koncertantne* glasbe in kot tak sodi v sam vrh slovenske in evropske glasbene kulture.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[koncertántni]

IPA: [kɔntserˈta:ntni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertántni

RODILNIK: koncertántnega

DAJALNIK: koncertántnemu

TOŽILNIK: koncertántni

živo koncertántnega

MESTNIK: pri koncertántnem

ORODNIK: s koncertántnim

dvojina

IMENOVALNIK: koncertántna

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnima

TOŽILNIK: koncertántna

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnima

množina

IMENOVALNIK: koncertántni

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnim

TOŽILNIK: koncertántne

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertántna

RODILNIK: koncertántne

DAJALNIK: koncertántni

TOŽILNIK: koncertántno

MESTNIK: pri koncertántni

ORODNIK: s koncertántno

dvojina

IMENOVALNIK: koncertántni

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnima

TOŽILNIK: koncertántni

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnima

množina

IMENOVALNIK: koncertántne

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnim

TOŽILNIK: koncertántne

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertántno

RODILNIK: koncertántnega

DAJALNIK: koncertántnemu

TOŽILNIK: koncertántno

MESTNIK: pri koncertántnem

ORODNIK: s koncertántnim

dvojina

IMENOVALNIK: koncertántni

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnima

TOŽILNIK: koncertántni

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnima

množina

IMENOVALNIK: koncertántna

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnim

TOŽILNIK: koncertántna

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnimi

TONEMSKO

[koncertántni]

IPA: [kɔntsertá:ntni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertántni

RODILNIK: koncertántnega

DAJALNIK: koncertántnemu

TOŽILNIK: koncertántni

živo koncertántnega

MESTNIK: pri koncertántnem

ORODNIK: s koncertántnim

dvojina

IMENOVALNIK: koncertántna

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnima

TOŽILNIK: koncertántna

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnima

množina

IMENOVALNIK: koncertántni

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnim

TOŽILNIK: koncertántne

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertántna

RODILNIK: koncertántne

DAJALNIK: koncertántni

TOŽILNIK: koncertántno

MESTNIK: pri koncertántni

ORODNIK: s koncertántno

dvojina

IMENOVALNIK: koncertántni

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnima

TOŽILNIK: koncertántni

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnima

množina

IMENOVALNIK: koncertántne

RODILNIK: koncertántnih

DAJALNIK: koncertántnim

TOŽILNIK: koncertántne

MESTNIK: pri koncertántnih

ORODNIK: s koncertántnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertantno
RODILNIK: koncertantnega
DAJALNIK: koncertantnemu
TOŽILNIK: koncertantno
MESTNIK: pri koncertantnem
ORODNIK: s koncertantnim

dvojina

IMENOVALNIK: koncertantni
RODILNIK: koncertantnih
DAJALNIK: koncertantnima
TOŽILNIK: koncertantni
MESTNIK: pri koncertantnih
ORODNIK: s koncertantnima

množina

IMENOVALNIK: koncertantna
RODILNIK: koncertantnih
DAJALNIK: koncertantnim
TOŽILNIK: koncertantna
MESTNIK: pri koncertantnih
ORODNIK: s koncertantnimi

STALNE ZVEZE

koncertantna simfonija

iz glasbene umetnosti navadno tritavčna instrumentalna skladba z značilnostmi simfonije za orkester in več solističnih glasbil

- Začetki *koncertantne simfonije* segajo v drugo polovico 18. stoletja, ko se je uveljavila kot nekakšen hibrid med instrumentalnim koncertom in simfonijo.
- Svojo prvo *koncertantno simfonijo* za flavto, oboo, fagot in rog je zložil leta 1778 v Parizu.
- Posebno doživetje je bila krstna izvedba Balade konfrontacij, *koncertantne simfonije* za dva klavirja in orkester.

IZVOR

↑koncertant

koncertíranje koncertíranja samostalnik srednjega spola

[koncertíranje]

POMEN

nastopanje na koncertih

- Kot svobodni umetnik se je preživiljal s poučevanjem, pisanjem glasbe in *koncertiranjem*.
- *Koncertiranje* po klubih je za glasbenike bistveno, saj ponuja stik s poslušalci in možnost glasbenega eksperimentiranja v živo.
- Bila je urednica za komorno glasbo na radiu, zatem pa se je posvetila klavirski pedagogiki in *koncertiranju*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[koncertíranje]

IPA: [kɔntserˈti:ranje]

ednina

IMENOVALNIK: koncertíranje
RODILNIK: koncertíranja
DAJALNIK: koncertíranju
TOŽILNIK: koncertíranje
MESTNIK: pri koncertíranju
ORODNIK: s koncertíranjem

dvojina

IMENOVALNIK: koncertíranji
RODILNIK: koncertíranj
DAJALNIK: koncertíranjema
TOŽILNIK: koncertíranji
MESTNIK: pri koncertíranjih
ORODNIK: s koncertíranjema

množina

IMENOVALNIK: koncertíranja
RODILNIK: koncertíranj
DAJALNIK: koncertíranjem
TOŽILNIK: koncertíranja
MESTNIK: pri koncertíranjih
ORODNIK: s koncertíranji

TONEMSKO

[koncertíranje]

IPA: [kɔntserˈti:rànje]

ednina

IMENOVALNIK: koncertíranje
RODILNIK: koncertíranja
DAJALNIK: koncertíranju
TOŽILNIK: koncertíranje
MESTNIK: pri koncertíranju
ORODNIK: s koncertíranjem

dvojina

IMENOVALNIK: koncertíranji
RODILNIK: koncertíranj
DAJALNIK: koncertíranjema
TOŽILNIK: koncertíranji
MESTNIK: pri koncertíranjih
ORODNIK: s koncertíranjema

množina

IMENOVALNIK: koncertíranja
RODILNIK: koncertíranj
DAJALNIK: koncertíranjem
TOŽILNIK: koncertíranja
MESTNIK: pri koncertíranjih
ORODNIK: s koncertíranji

IZVOR

↑koncertirati

koncertíрати koncertíram nedovršni in dovršni glagol

[koncertíрати]

POMEN

nastopati na koncertih

► prisl. + **glag.**

prvič koncertirati | redno, veliko koncertirati | skupaj koncertirati | uspešno koncertirati

- Je dobitnica številnih nagrad, sodeluje z uveljavljenimi glasbeniki in orkestri ter redno *koncertira* doma in po svetu.

- Kot dijak se je uspešno udeležil več mednarodnih tekmovanj, med študijem in pozneje pa veliko *koncertiral*.
- Jeseni so bili na evropski turneji in prvič *koncertirali* tudi v Angliji.
- ▶ sam. beseda v imenovalniku + **glag.**
kvartet, orkester, skupina, zasedba, zbor
koncertira | glasbenik, solist, solistka koncertira
 - V Cankarjevem domu je premierno *koncertirala* znana skupina, ki je svoje pesmi predstavila v novi zvočni preobleki.
 - Veliko je *koncertiral* kot solist in z orkestrom pod vodstvom slavnih dirigentov.
- ▶ glag. + **glag. v nedoločniku**
začeti koncertirati
 - Leta 1999 je prenovljena zasedba združila moči in začela znova *koncertirati* po vsem svetu.
- ▶ priredna zveza
koncertirati in snemati
 - Izraelskemu filharmoničnemu orkestru je prvič dirigiral s petindvajsetimi leti in doslej so skupaj *koncertirali* in snemali že več kot 1600-krat.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[koncertíрати]

IPA: [kɔntserˈti:raɪ]

NEDOLOČNIK: koncertírati

NAMENILNIK: koncertírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: koncertíram
2. OSEBA: koncertíraš
3. OSEBA: koncertíra

dvojina

1. OSEBA: koncertírava
2. OSEBA: koncertírata
3. OSEBA: koncertírata

množina

1. OSEBA: koncertíramo
2. OSEBA: koncertírate
3. OSEBA: koncertíraje

velelnik

ednina

2. OSEBA: koncertíraj

dvojina

1. OSEBA: koncertírajva
2. OSEBA: koncertírajta

množina

1. OSEBA: koncertírajmo
2. OSEBA: koncertírajte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: koncertíral

DVOJINA: koncertírala

MNOŽINA: koncertírali

ženski spol

EDNINA: koncertírala

DVOJINA: koncertírali

MNOŽINA: koncertírale

srednji spol

EDNINA: koncertíralo

DVOJINA: koncertírali

MNOŽINA: koncertírala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertirajóč

RODILNIK: koncertirajóčega

DAJALNIK: koncertirajóčemu

TOŽILNIK: koncertirajóč

živo koncertirajóčega

MESTNIK: pri koncertirajóčem

ORODNIK: s koncertirajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: koncertirajóča

RODILNIK: koncertirajóčih

DAJALNIK: koncertirajóčima

TOŽILNIK: koncertirajóča

MESTNIK: pri koncertirajóčih

ORODNIK: s koncertirajóčima

množina

IMENOVALNIK: koncertirajóči

RODILNIK: koncertirajóčih

DAJALNIK: koncertirajóčim

TOŽILNIK: koncertirajóče

MESTNIK: pri koncertirajóčih

ORODNIK: s koncertirajóčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertirajóča

RODILNIK: koncertirajóče

DAJALNIK: koncertirajóči

TOŽILNIK: koncertirajóčo

MESTNIK: pri koncertirajóči

ORODNIK: s koncertirajóčo

dvojina

IMENOVALNIK: koncertirajóči

RODILNIK: koncertirajóčih

DAJALNIK: koncertirajóčima

TOŽILNIK: koncertirajóči

MESTNIK: pri koncertirajóčih

ORODNIK: s koncertirajóčima

množina

IMENOVALNIK: koncertirajóče

RODILNIK: koncertirajóčih

DAJALNIK: koncertirajóčim

TOŽILNIK: koncertirajóče

MESTNIK: pri koncertirajóčih

ORODNIK: s koncertirajóčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertirajóče

RODILNIK: koncertirajóčega

DAJALNIK: koncertirajóčemu

TOŽILNIK: koncertirajóče

MESTNIK: pri koncertirajóčem

ORODNIK: s koncertirajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: koncertirajóči

RODILNIK: koncertirajóčih

DAJALNIK: koncertirajóčima

TOŽILNIK: koncertirajóči
MESTNIK: pri koncertirajóčih
ORODNIK: s koncertirajóčima

množina

IMENOVALNIK: koncertirajóča
RODILNIK: koncertirajóčih
DAJALNIK: koncertirajóčim
TOŽILNIK: koncertirajóča
MESTNIK: pri koncertirajóčih
ORODNIK: s koncertirajóčimi

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertíran
RODILNIK: koncertíranega
DAJALNIK: koncertíranemu
TOŽILNIK: koncertíran
živo koncertíranega
MESTNIK: pri koncertíranem
ORODNIK: s koncertíranim

dvojina

IMENOVALNIK: koncertírana
RODILNIK: koncertíranih
DAJALNIK: koncertíranima
TOŽILNIK: koncertírana
MESTNIK: pri koncertíranih
ORODNIK: s koncertíranima

množina

IMENOVALNIK: koncertírani
RODILNIK: koncertíranih
DAJALNIK: koncertíranim
TOŽILNIK: koncertírane
MESTNIK: pri koncertíranih
ORODNIK: s koncertíranimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertírana
RODILNIK: koncertírane
DAJALNIK: koncertírani
TOŽILNIK: koncertírano
MESTNIK: pri koncertírani
ORODNIK: s koncertírano

dvojina

IMENOVALNIK: koncertírani
RODILNIK: koncertíranih
DAJALNIK: koncertíranima
TOŽILNIK: koncertírani
MESTNIK: pri koncertíranih
ORODNIK: s koncertíranima

množina

IMENOVALNIK: koncertírane
RODILNIK: koncertíranih
DAJALNIK: koncertíranim
TOŽILNIK: koncertírane
MESTNIK: pri koncertíranih
ORODNIK: s koncertíranimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertírano
RODILNIK: koncertíranega
DAJALNIK: koncertíranemu

TOŽILNIK: koncertírano
MESTNIK: pri koncertíranem
ORODNIK: s koncertíranim

dvojina

IMENOVALNIK: koncertírani
RODILNIK: koncertíranih
DAJALNIK: koncertíranima
TOŽILNIK: koncertírani
MESTNIK: pri koncertíranih
ORODNIK: s koncertíranima

množina

IMENOVALNIK: koncertírana
RODILNIK: koncertíranih
DAJALNIK: koncertíranim
TOŽILNIK: koncertírana
MESTNIK: pri koncertíranih
ORODNIK: s koncertíranimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: koncertíranje
RODILNIK: koncertíranja
DAJALNIK: koncertíranju
TOŽILNIK: koncertíranje
MESTNIK: pri koncertíranju
ORODNIK: s koncertíranjem

dvojina

IMENOVALNIK: koncertíranji
RODILNIK: koncertíranj
DAJALNIK: koncertíranjema
TOŽILNIK: koncertíranji
MESTNIK: pri koncertíranjih
ORODNIK: s koncertíranjema

množina

IMENOVALNIK: koncertíranja
RODILNIK: koncertíranj
DAJALNIK: koncertíranjem
TOŽILNIK: koncertíranja
MESTNIK: pri koncertíranjih
ORODNIK: s koncertíranji

TONEMSKO

[koncertíрати]

IPA: [kɔntsertí:ràti]

NEDOLOČNIK: koncertíрати

NAMENILNIK: koncertírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: koncertíram
2. OSEBA: koncertíraš
3. OSEBA: koncertíra

dvojina

1. OSEBA: koncertírava
2. OSEBA: koncertírata
3. OSEBA: koncertírata

množina

1. OSEBA: koncertíramo
2. OSEBA: koncertírate
3. OSEBA: koncertírajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: koncertíraj

dvojina

1. OSEBA: koncertiraj**va**
2. OSEBA: koncertiraj**ta**

množina

1. OSEBA: koncertiraj**mo**
2. OSEBA: koncertiraj**te**

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: koncertir**al**
DVOJINA: koncertir**ala**
MNOŽINA: koncertir**ali**

ženski spol

EDNINA: koncertir**ala**
DVOJINA: koncertir**ali**
MNOŽINA: koncertir**ale**

srednji spol

EDNINA: koncertir**alo**
DVOJINA: koncertir**ali**
MNOŽINA: koncertir**ala**

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertiraj**oč** tudi
koncertiraj**oč**
RODILNIK: koncertiraj**očega**
DAJALNIK: koncertiraj**očemu**
TOŽILNIK: koncertiraj**oč** tudi koncertiraj**oč**
živo koncertiraj**očega**
MESTNIK: pri koncertiraj**očem**
ORODNIK: s koncertiraj**očim**

dvojina

IMENOVALNIK: koncertiraj**oča**
RODILNIK: koncertiraj**očih**
DAJALNIK: koncertiraj**očima**
TOŽILNIK: koncertiraj**oča**
MESTNIK: pri koncertiraj**očih**
ORODNIK: s koncertiraj**očima**

množina

IMENOVALNIK: koncertiraj**oč**
RODILNIK: koncertiraj**očih**
DAJALNIK: koncertiraj**očim**
TOŽILNIK: koncertiraj**oč**
MESTNIK: pri koncertiraj**očih**
ORODNIK: s koncertiraj**očimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertiraj**oča**
RODILNIK: koncertiraj**oč**
DAJALNIK: koncertiraj**oč**
TOŽILNIK: koncertiraj**oč**
MESTNIK: pri koncertiraj**oč**
ORODNIK: s koncertiraj**oč**

dvojina

IMENOVALNIK: koncertiraj**oč**
RODILNIK: koncertiraj**očih**
DAJALNIK: koncertiraj**očima**
TOŽILNIK: koncertiraj**oč**
MESTNIK: pri koncertiraj**očih**
ORODNIK: s koncertiraj**očima**

množina

IMENOVALNIK: koncertiraj**oč**

RODILNIK: koncertiraj**očih**

DAJALNIK: koncertiraj**očim**

TOŽILNIK: koncertiraj**oč**

MESTNIK: pri koncertiraj**očih**

ORODNIK: s koncertiraj**očimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertiraj**oč**
RODILNIK: koncertiraj**očega**
DAJALNIK: koncertiraj**očemu**
TOŽILNIK: koncertiraj**oč**
MESTNIK: pri koncertiraj**očem**
ORODNIK: s koncertiraj**očim**

dvojina

IMENOVALNIK: koncertiraj**oč**
RODILNIK: koncertiraj**očih**
DAJALNIK: koncertiraj**očima**
TOŽILNIK: koncertiraj**oč**
MESTNIK: pri koncertiraj**očih**
ORODNIK: s koncertiraj**očima**

množina

IMENOVALNIK: koncertiraj**oča**
RODILNIK: koncertiraj**očih**
DAJALNIK: koncertiraj**očim**
TOŽILNIK: koncertiraj**oča**
MESTNIK: pri koncertiraj**očih**
ORODNIK: s koncertiraj**očimi**

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertir**an**
RODILNIK: koncertir**anega**
DAJALNIK: koncertir**anemu**
TOŽILNIK: koncertir**an**
živo koncertir**anega**
MESTNIK: pri koncertir**anem**
ORODNIK: s koncertir**anim**

dvojina

IMENOVALNIK: koncertir**ana**
RODILNIK: koncertir**anih**
DAJALNIK: koncertir**anima**
TOŽILNIK: koncertir**ana**
MESTNIK: pri koncertir**anih**
ORODNIK: s koncertir**anima**

množina

IMENOVALNIK: koncertir**ani**
RODILNIK: koncertir**anih**
DAJALNIK: koncertir**anim**
TOŽILNIK: koncertir**ane**
MESTNIK: pri koncertir**anih**
ORODNIK: s koncertir**animi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertir**ana**
RODILNIK: koncertir**ane**
DAJALNIK: koncertir**ani**
TOŽILNIK: koncertir**ano**
MESTNIK: pri koncertir**ani**
ORODNIK: s koncertir**ano**

dvojina

IMENOVALNIK: koncertir**ani**

RODILNIK: koncertîranîh
DAJALNIK: koncertîranîma
TOŽILNIK: koncertîranî
MESTNIK: pri koncertîranîh
ORODNIK: s koncertîranîma

množina

IMENOVALNIK: koncertîrane
RODILNIK: koncertîranîh
DAJALNIK: koncertîranîm
TOŽILNIK: koncertîrane
MESTNIK: pri koncertîranîh
ORODNIK: s koncertîranîmi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: koncertîrano
RODILNIK: koncertîranega
DAJALNIK: koncertîranemu
TOŽILNIK: koncertîrano
MESTNIK: pri koncertîranem
ORODNIK: s koncertîranîm

dvojina

IMENOVALNIK: koncertîrani
RODILNIK: koncertîranîh
DAJALNIK: koncertîranîma
TOŽILNIK: koncertîranî
MESTNIK: pri koncertîranîh
ORODNIK: s koncertîranîma

množina

IMENOVALNIK: koncertîrana
RODILNIK: koncertîranîh
DAJALNIK: koncertîranîm
TOŽILNIK: koncertîrana
MESTNIK: pri koncertîranîh
ORODNIK: s koncertîranîmi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: koncertîranje
RODILNIK: koncertîranja
DAJALNIK: koncertîranju
TOŽILNIK: koncertîranje
MESTNIK: pri koncertîranju
ORODNIK: s koncertîranjem

dvojina

IMENOVALNIK: koncertîranji
RODILNIK: koncertîranj
DAJALNIK: koncertîranjema
TOŽILNIK: koncertîranji
MESTNIK: pri koncertîranjih
ORODNIK: s koncertîranjema

množina

IMENOVALNIK: koncertîranja
RODILNIK: koncertîranj
DAJALNIK: koncertîranjem
TOŽILNIK: koncertîranja
MESTNIK: pri koncertîranjih
ORODNIK: s koncertîranji

kônjski kônjska kônjsko in **kónjski** kónjska kónjsko

pridevnik

[kônski] in [kónski]

POMEN

1. ki je v zvezi s konji 1. ali gojenjem konjev 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

konjski gnoj, znoj | konjska kočija, vleka, vprega | konjska pasma | konjske dirke, stave | konjske fige | konjsko dirkališče

- Z očetom sta orala s pomočjo *konjske* vprege.
- Ni stavil na *konjskih* dirkah, toda vedel je, da je danes pet pomembnih dirk.
- Redno kidanje *konjskih* fig in urina je prva zapoved, pomembna pa je tudi kakovost nastilja, ki mora biti čisto in brez prahu.

1.1. ki je namenjen za konje 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

konjski hlev | konjski komat | konjska podkev | konjska uzda | konjsko sedlo

- Odlika zdravega *konjskega* hleva s pravilno klimo je tudi dobra osvetljenost.
- Mojstra še znata kovati *konjske* podkve.
- Popravljali in vzdrževali so vso *konjsko* opremo. Po naročilu so izdelovali tudi *konjska* sedla po meri.

1.2. ki je del telesa konjev 1. ali se pridobiva s telesa konjev 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

konjski hrbet | konjska dlaka, griva, žima | konjsko meso | konjska kopita

- *Konjska* žima je kot živalsko vlakno zelo elastičen material, ki ima veliko vpojnost, dobro zračnost in dobro oddaja vlago.
- Zanje je konj sveta žival, zato jim je strogo prepovedano jesti *konjsko* meso.
- Slišati je bilo le topot *konjskih* kopit in občasen izpuh pare iz nozdrvi.

1.3. ki ga sestavljajo, tvorijo konji 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

konjska čreda

- Poleg številčnosti se v zadnjih letih spreminja tudi pasemska sestava *konjske* črede.

1.4. ki spominja na konja 1. ali je tak kot pri konju 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

konjski obraz | konjska glava

- Ko je pozvonil, je vrata odprl visokorasel moški s *konjskim* obrazom.
- Starejši prebivalci so vedeli pripovedovati o pošasti s *konjsko* glavo in kači podobnim trupom, ki se je zadrževala v velebitskih prepadih in grapah.

1.5. ki je iz mesa konja 1., vsebuje meso konja 1. kot hrano, jed

► **prid. beseda** + sam. beseda

konjski golaž | konjski zrezek | konjska salama

IZVOR

prevzeto iz nem. *konzertieren*, iz ↑konzert

- Na našem jedilnem listu so že poltretje leto *konjski* zrezki, safalade, klobase in *konjski* golaž.
- Izdelujejo šunke, suhomesnate izdelke, pohvalijo pa se lahko z inovacijami pri izdelavi *konjskih* klobas in *konjske* salame.

2. del pridevniške zloženke v obliki **n-konjski**, manj formalno **ki je v zvezi z določenim številom konjskih moči**

► **prid. beseda** + sam. beseda

n-konjski dizel, motor

- Na ravnih odsekih si lastniki odpočijejo od užitkov, ki jih 130-*konjski* dizel ponudi na zaprtih ovinkih.
- Dodelana različica ima izboljšan 205-*konjski* motor z elektronsko podporo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kônski]

IPA: ['ko:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: *kônjski*

RODILNIK: *kônjskega*

DAJALNIK: *kônjskemu*

TOŽILNIK: *kônjski*

živo *kônjskega*

MESTNIK: pri *kônjskem*

ORODNIK: s *kônjskim*

dvojina

IMENOVALNIK: *kônjska*

RODILNIK: *kônjskih*

DAJALNIK: *kônjskima*

TOŽILNIK: *kônjska*

MESTNIK: pri *kônjskih*

ORODNIK: s *kônjskima*

množina

IMENOVALNIK: *kônjski*

RODILNIK: *kônjskih*

DAJALNIK: *kônjskim*

TOŽILNIK: *kônjske*

MESTNIK: pri *kônjskih*

ORODNIK: s *kônjskimi*

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: *kônjska*

RODILNIK: *kônjske*

DAJALNIK: *kônjski*

TOŽILNIK: *kônjsko*

MESTNIK: pri *kônjski*

ORODNIK: s *kônjsko*

dvojina

IMENOVALNIK: *kônjski*

RODILNIK: *kônjskih*

DAJALNIK: *kônjskima*

TOŽILNIK: *kônjski*

MESTNIK: pri *kônjskih*

ORODNIK: s *kônjskima*

množina

IMENOVALNIK: *kônjske*

RODILNIK: *kônjskih*

DAJALNIK: *kônjskim*

TOŽILNIK: *kônjske*

MESTNIK: pri *kônjskih*

ORODNIK: s *kônjskimi*

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: *kônjsko*

RODILNIK: *kônjskega*

DAJALNIK: *kônjskemu*

TOŽILNIK: *kônjsko*

MESTNIK: pri *kônjskem*

ORODNIK: s *kônjskim*

dvojina

IMENOVALNIK: *kônjski*

RODILNIK: *kônjskih*

DAJALNIK: *kônjskima*

TOŽILNIK: *kônjski*

MESTNIK: pri *kônjskih*

ORODNIK: s *kônjskima*

množina

IMENOVALNIK: *kônjska*

RODILNIK: *kônjskih*

DAJALNIK: *kônjskim*

TOŽILNIK: *kônjska*

MESTNIK: pri *kônjskih*

ORODNIK: s *kônjskimi*

in

[kónski]

IPA: ['ko:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: *kónjski*

RODILNIK: *kónjskega*

DAJALNIK: *kónjskemu*

TOŽILNIK: *kónjski*

živo *kónjskega*

MESTNIK: pri *kónjskem*

ORODNIK: s *kónjskim*

dvojina

IMENOVALNIK: *kónjska*

RODILNIK: *kónjskih*

DAJALNIK: *kónjskima*

TOŽILNIK: *kónjska*

MESTNIK: pri *kónjskih*

ORODNIK: s *kónjskima*

množina

IMENOVALNIK: *kónjski*

RODILNIK: *kónjskih*

DAJALNIK: *kónjskim*

TOŽILNIK: *kónjske*

MESTNIK: pri *kónjskih*

ORODNIK: s *kónjskimi*

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: *kónjska*

RODILNIK: *kónjske*

DAJALNIK: *kónjski*

TOŽILNIK: *kónjsko*

MESTNIK: pri kónjski

ORODNIK: s kónjsko

dvojina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskima

TOŽILNIK: kónjski

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskima

množina

IMENOVALNIK: kónjske

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskim

TOŽILNIK: kónjske

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjsko

RODILNIK: kónjskega

DAJALNIK: kónjskemu

TOŽILNIK: kónjsko

MESTNIK: pri kónjskem

ORODNIK: s kónjskim

dvojina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskima

TOŽILNIK: kónjski

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskima

množina

IMENOVALNIK: kónjska

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskim

TOŽILNIK: kónjska

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskimi

TONEMSKO

[kónski]

IPA: [kò:nskí]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskega

DAJALNIK: kónjskemu

TOŽILNIK: kónjski

živo kónjskega

MESTNIK: pri kónjskem

ORODNIK: s kónjskim

dvojina

IMENOVALNIK: kónjska

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskima

TOŽILNIK: kónjska

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskima

množina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskim

TOŽILNIK: kónjske

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjska

RODILNIK: kónjske

DAJALNIK: kónjski

TOŽILNIK: kónjsko

MESTNIK: pri kónjski

ORODNIK: s kónjsko

dvojina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskima

TOŽILNIK: kónjski

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskima

množina

IMENOVALNIK: kónjske

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskim

TOŽILNIK: kónjske

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjsko

RODILNIK: kónjskega

DAJALNIK: kónjskemu

TOŽILNIK: kónjsko

MESTNIK: pri kónjskem

ORODNIK: s kónjskim

dvojina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskima

TOŽILNIK: kónjski

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskima

množina

IMENOVALNIK: kónjska

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskim

TOŽILNIK: kónjska

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskimi

in

[kónski]

IPA: [kò:nskí]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskega

DAJALNIK: kónjskemu

TOŽILNIK: kónjski

živo kónjskega

MESTNIK: pri kónjskem

ORODNIK: s kónjskim

dvojina

IMENOVALNIK: kónjska

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskima

TOŽILNIK: kónjska

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskima

množina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskim

TOŽILNIK: kónjske

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjska

RODILNIK: kónjske

DAJALNIK: kónjski

TOŽILNIK: kónjsko

MESTNIK: pri kónjski

ORODNIK: s kónjsko

dvojina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskima

TOŽILNIK: kónjski

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskima

množina

IMENOVALNIK: kónjske

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskim

TOŽILNIK: kónjske

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjsko

RODILNIK: kónjskega

DAJALNIK: kónjskemu

TOŽILNIK: kónjsko

MESTNIK: pri kónjskem

ORODNIK: s kónjskim

dvojina

IMENOVALNIK: kónjski

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskima

TOŽILNIK: kónjski

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskima

množina

IMENOVALNIK: kónjska

RODILNIK: kónjskih

DAJALNIK: kónjskim

TOŽILNIK: kónjska

MESTNIK: pri kónjskih

ORODNIK: s kónjskimi

STALNE ZVEZE

konjska moč

nestandardna merska enota za izražanje moči motorja, približno 0,74 kW; SIN.: manj formalno konj, manj formalno, ekspresivno konjič, manj formalno, ekspresivno konjiček, konjska sila

► števnik + količinski **sam.**

n konjskih moči

- Motorji razvijejo do 2000 *konjskih moči*, kar zadostuje za drvenje vse do 270 km/h.
- Motor testnega avtomobila je bil bencinski trilitrski in je zmogel 205 *konjskih moči* pri 6000 vrtljajih.

► sam. beseda + števnik + količinski **sam. v orodniku** motor, štirivaljnik, osemvaljnik z *n* konjskimi močmi

- V vozilu sta združena bencinski motor s 95 *konjskimi močmi* in električni motor z 20 *konjskimi močmi*.

...

▪ Vgradili so 2,7-litrski šestvaljnik, ki se ponaša s 167 *konjskimi močmi* in serijskim šeststopenjskim menjalnikom.

konjska muha

večja, hišni muhi podobna žuželka, ki sesa kri, zlasti sesalcev; primerjaj lat. *Tabanidae*; SIN.: obad

- *Konjska muha* polaga jajčeca v okolici stoječih vod, na zamočvirjenih travnikih in v lesenih delih hleva.
- Razen pika strupene kače lahko precej težav povzročijo tudi piki muh, *konjskih muh*, obadov, čebel, os, sršenov.

konjska sila

nestandardna merska enota za izražanje moči motorja, približno 0,74 kW; SIN.: manj formalno konj, manj formalno, ekspresivno konjič, manj formalno, ekspresivno konjiček, konjska moč

► števnik + količinski **sam.**

n konjskih sil

- Pod pokrovom se skriva dvolitrski turbomotor, ki razvije 225 *konjskih sil*.
- Dvovaljnik zmore 98 *konjskih sil* pri 8.000 vrtljajih na minuto.

► sam. beseda + števnik + količinski **sam. v orodniku** agregat, motor z *n* konjskimi silami

- Prodajal mi je star motor s 6 *konjskimi silami*, ki sem ga vgradil v jadnico.

...

▪ Čoln bosta poganjala dva motorja z močjo po 800 *konjskih sil*.

konjski rep

lasje, navadno daljši, speti v čop

► glag. + v + **sam. beseda v tožilniku**

speti v konjski rep

- Daljše lase si spnite v ličen *konjski rep*, krajše pa oblikujte s peno ali gelom za oblikovanje.

- Lase povežite v *konjski rep* in jih ovijte v obliko polža, nato jih pritrdite na zatilju.

...

- Imam dolge lase, ki so speti v *konjski rep*.
- *Konjski repi* pristajajo večini obrazov in tako rekoč vsem načinom striženja.

FRAZEOLOGIJA

konjska doza (česa)

velika količina česa, navadno zdravila, mamila

- V bolnišnici so mu bolničarke dajale *konjske doze* pomirjeval.
- Pod ustnice si zvečer stlačiva vrečke s tobakom. *Konjska doza* preplavi telo, nevajeno nikotina.
- V članku, v katerem potencialnim vlagateljem priporočajo *konjsko dozo* previdnosti, med drugim izvemo, da je podjetje visoko zadolženo.

IZVOR

↑konj

koprneč koprneča koprneče pridevnik

[kopərněč]

POMEN

1. ki si zelo, nezadržno želi koga, česa

► **prid. beseda** + sam. beseda

- V meni so ostanki lahkomišelnosti *koprnečega* idealista, ki si rad predstavlja čase in razmere, kakršnih morda nikoli ni bilo.
- Za upodobitev po smrti *koprnečega* scenarista je dobil oskarja za najboljšo moško vlogo.

...

- *Koprneč* je odšel do pisalne mize in se negotovo, a željno ustavil med pustolovskimi knjigami.

1.1. ki kaže, izraža tako željo

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Naveličala se je poslušati *koprneče* vzdihe kolegov po dobrih starih časih.
- Ni si hotela kvariti *koprnečega* pričakovanja, ko bo končno sama s fantom, ki ga ljubi.
- Tvoje pismo je v meni zbudilo najlepše in *koprneče* spomine na trenutke, ki sva jih prebila skupaj.

...

- Njen božič je *koprneč*, poln spominov na otroštvo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kopərněč]

IPA: [kopər'neʃ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: koprneč

določno koprneči

RODILNIK: koprnečega

DAJALNIK: koprnečemu

TOŽILNIK: koprneč

določno koprneči

živo koprnečega

MESTNIK: pri koprnečem

ORODNIK: s koprnečim

dvojina

IMENOVALNIK: koprneča

RODILNIK: koprnečih

DAJALNIK: koprnečima

TOŽILNIK: koprneča

MESTNIK: pri koprnečih

ORODNIK: s koprnečima

množina

IMENOVALNIK: koprneči

RODILNIK: koprnečih

DAJALNIK: koprnečim

TOŽILNIK: koprneče

MESTNIK: pri koprnečih

ORODNIK: s koprnečimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: koprneča

RODILNIK: koprneče

DAJALNIK: koprneči

TOŽILNIK: koprnečo

MESTNIK: pri koprneči

ORODNIK: s koprnečo

dvojina

IMENOVALNIK: koprneči

RODILNIK: koprnečih

DAJALNIK: koprnečima

TOŽILNIK: koprneči

MESTNIK: pri koprnečih

ORODNIK: s koprnečima

množina

IMENOVALNIK: koprneče

RODILNIK: koprnečih

DAJALNIK: koprnečim

TOŽILNIK: koprneče

MESTNIK: pri koprnečih

ORODNIK: s koprnečimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: koprneče

RODILNIK: koprnečega

DAJALNIK: koprnečemu

TOŽILNIK: koprneče

MESTNIK: pri koprnečem

ORODNIK: s koprnečim

dvojina

IMENOVALNIK: koprneči

RODILNIK: koprnečih

DAJALNIK: koprnečima

TOŽILNIK: koprneči

MESTNIK: pri koprnečih

ORODNIK: s koprnečima

množina

IMENOVALNIK: koprneča

RODILNIK: koprnečih

DAJALNIK: koprnečim

TOŽILNIK: koprneča

MESTNIK: pri koprnéčih
 ORODNIK: s koprnéčimi
 PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: bôlj koprněč
 ženski spol
 EDNINA: bôlj koprněča
 srednji spol
 EDNINA: bôlj koprněče
 PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: nâjbolj in nâjbolj koprněč
 ženski spol
 EDNINA: nâjbolj in nâjbolj koprněča
 srednji spol
 EDNINA: nâjbolj in nâjbolj koprněče
 TONEMSKO
 [kopərněč]
 IPA: [kopərněʃ]
 OSNOVNIK
 moški spol
 ednina
 IMENOVALNIK: koprněč
 določno koprněči
 RODILNIK: koprněčega
 DAJALNIK: koprněčemu
 TOŽILNIK: koprněč
 določno koprněči
 živo koprněčega
 MESTNIK: pri koprněčem
 ORODNIK: s koprněčim
 dvojina
 IMENOVALNIK: koprněča
 RODILNIK: koprněčih
 DAJALNIK: koprněčima
 TOŽILNIK: koprněča
 MESTNIK: pri koprněčih
 ORODNIK: s koprněčima
 množina
 IMENOVALNIK: koprněči
 RODILNIK: koprněčih
 DAJALNIK: koprněčim
 TOŽILNIK: koprněče
 MESTNIK: pri koprněčih
 ORODNIK: s koprněčimi
 ženski spol
 ednina
 IMENOVALNIK: koprněča
 RODILNIK: koprněče
 DAJALNIK: koprněči
 TOŽILNIK: koprněčo
 MESTNIK: pri koprněči
 ORODNIK: s koprněčo
 dvojina
 IMENOVALNIK: koprněči
 RODILNIK: koprněčih
 DAJALNIK: koprněčima
 TOŽILNIK: koprněči
 MESTNIK: pri koprněčih
 ORODNIK: s koprněčima
 množina
 IMENOVALNIK: koprněče

RODILNIK: koprněčih
 DAJALNIK: koprněčim
 TOŽILNIK: koprněče
 MESTNIK: pri koprněčih
 ORODNIK: s koprněčimi
 srednji spol
 ednina
 IMENOVALNIK: koprněče
 RODILNIK: koprněčega
 DAJALNIK: koprněčemu
 TOŽILNIK: koprněče
 MESTNIK: pri koprněčem
 ORODNIK: s koprněčim
 dvojina
 IMENOVALNIK: koprněči
 RODILNIK: koprněčih
 DAJALNIK: koprněčima
 TOŽILNIK: koprněči
 MESTNIK: pri koprněčih
 ORODNIK: s koprněčima
 množina
 IMENOVALNIK: koprněča
 RODILNIK: koprněčih
 DAJALNIK: koprněčim
 TOŽILNIK: koprněča
 MESTNIK: pri koprněčih
 ORODNIK: s koprněčimi
 PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: bôlj koprněč
 ženski spol
 EDNINA: bôlj koprněča
 srednji spol
 EDNINA: bôlj koprněče
 PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: nâjbolj in nâjbolj koprněč
 ženski spol
 EDNINA: nâjbolj in nâjbolj koprněča
 srednji spol
 EDNINA: nâjbolj in nâjbolj koprněče

IZVOR
 ↑kopneti

kortizól kortizóla samostalnik moškega spola
 [kortizól]

POMEN

iz medicine hormon, ki ga izloča skorja nadledvične žleze in vpliva na presnovo zlasti ogljikovih hidratov, uravnavanje odziva na stres, vnetje

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

izločanje kortizola | količina, raven, vrednost kortizola

- Visoka raven *kortizola* v krvi lahko oslabi imunski sistem in zmožnost reprodukcije.
- Počitek zmanjšuje izločanje *kortizola* ter krepi spomin in zaznavo.
- Pri izpitu je mnoge tako strah, da se količina *kortizola* močno poveča.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izločati kortizol | proizvajati kortizol

- Od 5. do 7. ure telo proizvaja veliko hormona *kortizola*, ki nas prebuja in s tem požene oskrbo z ogljikovimi hidrati.

► sam. beseda + **sam. beseda**

stresni hormon kortizol

- Če premalo spimo, se poveča izločanje stresnega hormona *kortizola*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kɔrtizól]

IPA: [kɔrti'zo:l]

ednina

IMENOVALNIK: kortizól

RODILNIK: kortizóla

DAJALNIK: kortizólu

TOŽILNIK: kortizól

MESTNIK: pri kortizólu

ORODNIK: s kortizólom

dvojina

IMENOVALNIK: kortizóla

RODILNIK: kortizólov

DAJALNIK: kortizóloma

TOŽILNIK: kortizóla

MESTNIK: pri kortizólih

ORODNIK: s kortizóloma

množina

IMENOVALNIK: kortizóli

RODILNIK: kortizólov

DAJALNIK: kortizólom

TOŽILNIK: kortizóle

MESTNIK: pri kortizólih

ORODNIK: s kortizóli

TONEMSKO

[kɔrtizôl]

IPA: [kɔrtizô:l]

ednina

IMENOVALNIK: kortizôl

RODILNIK: kortizôla

DAJALNIK: kortizôlu

TOŽILNIK: kortizôl

MESTNIK: pri kortizôlu

ORODNIK: s kortizôlom

dvojina

IMENOVALNIK: kortizôla

RODILNIK: kortizôlov

DAJALNIK: kortizôloma

TOŽILNIK: kortizôla

MESTNIK: pri kortizôlih

ORODNIK: s kortizôloma

množina

IMENOVALNIK: kortizôli

RODILNIK: kortizôlov

DAJALNIK: kortizôlom

TOŽILNIK: kortizôle

MESTNIK: pri kortizôlih

ORODNIK: s kortizôli

IZVOR

prevzeto iz angl. *cortisol*, iz ↑kortizon

kortizón kortizóna samostalnik moškega spola

[kɔrtizón]

POMEN

1. iz medicine neaktivna oblika hormona iz skupine kortikosteroidov, ki ga izloča skorja nadledvične žleze, v jetrih in ledvicah pa se lahko pretvori v biološko aktiven hormon kortizol

- Primanjkljaj spanca dvigne raven *kortizona* v krvi, kar privede do povečanja apetita.
- Kadar smo pod stresom, telo izloča hormon *kortizon*, ki upočasni okrevanje, saj slabi imunski sistem.

1.1. snov, ki učinkuje kot ta oblika hormona

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
injekcija kortizona

- Občasno in samo v boleče točke dajejo lokalne injekcije *kortizona* v kombinaciji z lokalnim anestetikom.

...

- Močno bolečino lahko na začetku blažite s *kortizonom* in sredstvi proti bolečinam.
- Kreme, ki vsebujejo *kortizon*, pomagajo odpraviti vnetja in rdečico, vendar pa jih dobite le na recept po posvetu z zdravnikom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kɔrtizón]

IPA: [kɔrti'zo:n]

ednina

IMENOVALNIK: kortizón

RODILNIK: kortizóna

DAJALNIK: kortizónu

TOŽILNIK: kortizón

MESTNIK: pri kortizónu

ORODNIK: s kortizónom

dvojina

IMENOVALNIK: kortizóna

RODILNIK: kortizónov

DAJALNIK: kortizónoma

TOŽILNIK: kortizóna

MESTNIK: pri kortizónih

ORODNIK: s kortizónoma

množina

IMENOVALNIK: kortizóni

RODILNIK: kortizónov

DAJALNIK: kortizónom

TOŽILNIK: kortizóne

MESTNIK: pri kortizónih

ORODNIK: s kortizóni

TONEMSKO

[kɔrtizôn]

IPA: [kɔrtizô:n]

ednina

IMENOVALNIK: kortizôn

RODILNIK: kortizóna

DAJALNIK: kortizónu

TOŽILNIK: kortizôn
MESTNIK: pri kortizônu
ORODNIK: s kortizônom

dvojina

IMENOVALNIK: kortizôna
RODILNIK: kortizônov
DAJALNIK: kortizônoma
TOŽILNIK: kortizôna
MESTNIK: pri kortizônih
ORODNIK: s kortizônoma

množina

IMENOVALNIK: kortizôni
RODILNIK: kortizônov
DAJALNIK: kortizônoma
TOŽILNIK: kortizône
MESTNIK: pri kortizônih
ORODNIK: s kortizôni

IZVOR

prevzeto iz angl. *cortisone*, okrajšano iz (17-hydroxy-11 dehydro)corti(co-)s(ter)one '17-hidroksi-11-dehidrokortikosteron', iz lat. *cortex* 'skorja'

krép krépa samostalnik moškega spola

[krép]

POMEN

1. tkano blago z drobno nagubano površino

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**

- Škreirala je preprosto obleko iz *krepa*.
- Če imate s stresom povezane glavobole ali migreno, oči prekrijte s prevezo iz *krepa*.

2. kot pridevnik ki je v zvezi s krepom 1.

- V škatli je tudi *krep* povoj dveh dimenzij.
- Bombažna *krep* posteljina je enostavna za vzdrževanje.

3. kot pridevnik ki ima prečno nagubano površino

► **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda

krep papir

- Izdelujejo rože iz *krep* papirja.
- Cvet utrdite z žico in ovijte z zelenim *krep* trakom.
- *Krep* lepilni trak odlepate, ga znova nalepite na razdalji dveh centimetrov in naslikajte vzporedni zeleni progi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[krép]

IPA: [kre:p]

ednina

IMENOVALNIK: krép
RODILNIK: krépa
DAJALNIK: krépu
TOŽILNIK: krép
MESTNIK: pri krépu
ORODNIK: s krépom

dvojina

IMENOVALNIK: krépa

RODILNIK: krépov
DAJALNIK: krépoma
TOŽILNIK: krépa
MESTNIK: pri krépih
ORODNIK: s krépoma

množina

IMENOVALNIK: krépi
RODILNIK: krépov
DAJALNIK: krépom
TOŽILNIK: krépe
MESTNIK: pri krépih
ORODNIK: s krépi

TONEMSKO

[krép]

IPA: [kré:p]

ednina

IMENOVALNIK: krép
RODILNIK: krépa
DAJALNIK: krépu
TOŽILNIK: krép
MESTNIK: pri krépu
ORODNIK: s krépom

dvojina

IMENOVALNIK: krépa
RODILNIK: krépov
DAJALNIK: krépoma
TOŽILNIK: krépa
MESTNIK: pri krépih
ORODNIK: s krépoma

množina

IMENOVALNIK: krépi
RODILNIK: krépov
DAJALNIK: krépom
TOŽILNIK: krépe
MESTNIK: pri krépih
ORODNIK: s krépi

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Krepp*) iz frc. *crêpe* < stfrc. *cresp* 'naguban, skodran' < lat. *crispus*; v tretjem pomenu prevzeto iz nem. *Krepp(papier)*, istega izvora

kúbus kúbusa samostalnik moškega spola

[kúbus]

POMEN

kar po obliki spominja na kocko

► prid. beseda + **sam. beseda**

steklen kubus

- Sredinski *kubus* ustvarja delno vizualno pregrado, a zaradi nizke višine omogoča prehod svetlobe z ene na drugo stran.
- Kompaktnost osnovnega *kubusa* pomeni, da je zunanja podoba hiše čim manj razgibana.
- Igralka je vesela, da so ji naredili posebne *kubuse*, v katerih so shranjene vse njene knjige.

...

- Vila, sestavljena iz dveh enot, pravzaprav dveh *kubusov*, je nastala leta 1959.

- Kot alternativo k naslanjaču dodamo *kubus* zaobljenih oblik, ki ga umaknemo, ko zofo spremenimo v ležišče.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kúbus]

IPA: ['ku:bus]

ednina

IMENOVALNIK: kúbus

RODILNIK: kúbusa

DAJALNIK: kúbusu

TOŽILNIK: kúbus

MESTNIK: pri kúbusu

ORODNIK: s kúbusom

dvojina

IMENOVALNIK: kúbusa

RODILNIK: kúbusov

DAJALNIK: kúbusoma

TOŽILNIK: kúbusa

MESTNIK: pri kúbusih

ORODNIK: s kúbusoma

množina

IMENOVALNIK: kúbusi

RODILNIK: kúbusov

DAJALNIK: kúbusom

TOŽILNIK: kúbuse

MESTNIK: pri kúbusih

ORODNIK: s kúbusi

TONEMSKO

[kûbus]

IPA: [kû:bùs]

ednina

IMENOVALNIK: kûbus

RODILNIK: kûbusa

DAJALNIK: kûbusu

TOŽILNIK: kûbus

MESTNIK: pri kûbusu

ORODNIK: s kûbusom

dvojina

IMENOVALNIK: kûbusa

RODILNIK: kûbusov

DAJALNIK: kûbusoma

TOŽILNIK: kûbusa

MESTNIK: pri kûbusih

ORODNIK: s kûbusoma

množina

IMENOVALNIK: kûbusi

RODILNIK: kûbusov

DAJALNIK: kûbusom

TOŽILNIK: kûbuse

MESTNIK: pri kûbusih

ORODNIK: s kûbusi

IZVOR

prevzeto prek (nem. *Kubus* in) lat. *cubus* iz gr. *kýbos*

kúra¹ kúre samostalnik ženskega spola

[kúra]

POMEN

1. domača ptica s kratkim vratom in krepkim

trupom; primerjaj lat. *Gallus gallus domesticus*; SIN.: kokoš

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

kura nese

▪ *Kure* lepo nesejo, le jajca imajo ponavadi zelo krhko lupino.

▪ Po vasi se sprehajajo prašiči in številne *kure*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

zaklati kuro

▪ Ena je skubila *kuro*, druga mlela začimbe, tretja pripravljala juho.

▪ Veselijo se, če le imajo vsakodnevni riž, in mogoče ob kakšnih pomembnih dneh zakoljejo še *kuro*.

► priredna zveza

kura in petelin, kura in piščanci

▪ Redijo dvanajst goved in dva prašiča, imajo pa tudi štiri *kure* in petelina.

▪ Redijo osem koz, v hlevu je pujs, imajo *kure* in piščance, mlajša hči zajčka.

1.1. meso te živali kot hrana, jed; SIN.: kokoš

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Navzoče z vseh strani mamijo hamburgerji in cele pečene *kure*.

▪ V kuhinji pripravljajo vse vrste jedi, a pohane *kure* gredo najbolje v promet.

2. iz zoologije ptica s krepkim trupom, manjšo glavo in kratkimi perutmi, ki z nogami koplje za hrano;

primerjaj lat. *Galliformes*

► prid. beseda + **sam. beseda**

divja kura | gozdna kura

▪ Spremembe v okolju so razredčile tudi gozdne *kure*, predvsem populacije divjega petelina in jereba.

▪ Vse divje *kure* gnezdijo na tleh, kjer znesejo pet do dvanajst jajc.

3. slabšalno ženska, ki je neumna, omejena ali se ji to pripisuje; SIN.: slabšalno kokoš, slabšalno kokoška

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Res si navadna *kura*!

...

▪ Voznik je vpil, me žalil in zmerjal čisto po moško: baba neumna, *kura* ...

▪ Večkrat mi reče, da sem koza in *kura* ali še kaj hujšega.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kúra]

IPA: ['ku:ra]

ednina

IMENOVALNIK: kúra

RODILNIK: kúre

DAJALNIK: kúri

TOŽILNIK: kúro

MESTNIK: pri kúri

ORODNIK: s kúro

dvojina

IMENOVALNIK: kúri

RODILNIK: kúr

DAJALNIK: kúrama

TOŽILNIK: kúri

MESTNIK: pri kúrah

ORODNIK: s kúrama

množina

IMENOVALNIK: kúre

RODILNIK: kúr

DAJALNIK: kúram

TOŽILNIK: kúre

MESTNIK: pri kúrah

ORODNIK: s kúrami

TONEMSKO

[kúra]

IPA: [kù:rá]

ednina

IMENOVALNIK: kúra

RODILNIK: kúre

DAJALNIK: kúri

TOŽILNIK: kúro

MESTNIK: pri kúri

ORODNIK: s kúro

dvojina

IMENOVALNIK: kúri

RODILNIK: kúr

DAJALNIK: kúrama

TOŽILNIK: kúri

MESTNIK: pri kúrah

ORODNIK: s kúrama

množina

IMENOVALNIK: kúre

RODILNIK: kúr

DAJALNIK: kúram

TOŽILNIK: kúre

MESTNIK: pri kúrah

ORODNIK: s kúrami

STALNE ZVEZE

koconoga kura

iz zoologije kura, ki ima operjene noge in nosnice;
primerjaj lat. *Tetraonini*

- V skupino *koconogih kur* sodijo gozdni jereb, belka, ruševac in divji petelin.
- Evropska unija za *koconoge kure* predvideva posebna varstvena območja, ki jih je morala s pristopom določiti tudi Slovenija.

poljska kura

iz zoologije večja kura, ki živi na tleh; primerjaj lat. *Phasianinae*

- Pav je domača žival iz skupine *poljskih kur*.
- Jerebic je le še za okras, zato so se letos vključili v akcijo za ponovno naseljevanje te *poljske kure*.

FRAZEOLOGIJA

hoditi/iti s kurami/kokošmi spat

hoditi s kurami spat

v dovršni obliki iti s kurami spat

hoditi s kokošmi spat

zelo zgodaj hoditi, iti spat

- Pred izumom žarnice in industrijsko revolucijo *so hodili spat s kurami* in vstajali ob prvem petelinjem petju.
- Kdor *gre s kurami spat*, lahko zjutraj pravočasno vstane.
- Poleti *smo hodili spat s kokošmi*, ko se zunaj še ni niti dobro zmračilo.

kokoš/kura, ki nese/nosi zlata jajca | kokoš/kura z zlatimi jajci

kokoš, ki nese zlata jajca

kura, ki nese zlata jajca

kokoš, ki nosi zlata jajca

kura, ki nosi zlata jajca

kokoš z zlatimi jajci

kura z zlatimi jajci

kar je dober vir dobička, zaslužka

- Ko se je elektronika naselila povsod, je bilo videti, kot da je evropskim družbam še manjkrat uspelo spremeniti svojo tehnologijo v *kokoš, ki nese zlata jajca*.
- Ali je nuklearka res *kokoš, ki nosi zlata jajca*?
- »Zakaj bi direktor uničil *kuro, ki nese zlata jajca*,« se je spraševal tožilec.
- Založniki po vsem svetu so naenkrat ugotovili, da je mladinska in otroška književnost še vedno lahko *kura z zlatimi jajci*.

kot kura/kokoš brez glave | kot brezglava kura/kokoš

kot kura brez glave

kot kokoš brez glave

kot brezglava kura

kot brezglava kokoš

takó, da je kdo zelo raztresen, zmeden, zbehan ali daje tak vtis; panično

- Bodite previdnejši voznik in ne divjajte po ulicah *kot kura brez glave*.
- Stala je sredi kuhinje in opazovala brata. Obnašal se je *kot kura brez glave* in zapiral vse žaluzije.
- Postajamo tako raztreseni in pozabljivi, da *kot kure brez glave* tekamo sem ter tja, saj ne moremo slediti neusmiljenemu tempu, ki nam ga narekuje življenje.
- Nasprotniki so se na izziv odzvali kot popolni začetniki in takoj prejeli dva zadetka ter nato do konca polčasa napadali *kot kokoš brez glave*.
- Ko se politiki zmedejo, začnejo tekati *kot kokoši brez glave* sem ter tja, razpustijo vlado in parlament.
- Tako bomo potniki še naprej *kot brezglave kure* morali tekati po postajališču, da bi preverili, ali se je že pripeljala naša številka.
- Znašla sem se sredi prvinskega boja človeka z živaljo in se *kot brezglava kokoš* pridružila drugim v teku za življenje.

kot polita/mokra kura

kot polita kura

kot mokra kura

zelo potrto

- Oči se je počutil *kot polita kura*. Kriminalist je skupaj s policistoma res raziskoval naš primer, pri tem pa oči ni smel povedati niti svojega mnenja.
- »A sem prišel na sedmino?« je Brane pogledoval oba prijatelja, ki sta bila videti *kot politi kuri*.
- Pet gostincev poklapano, *kot mokre kure*, sedi za mizo, poleg njih še kakih šest gostov nekaj malega žuli.

kot slepa kura

takó, da je kdo zelo zbežan, zmeden ali daje tak vtis

- Ko sem spet prišla domov, sem se po stanovanju vrtela *kot slepa kura*, srce pa mi je divje razbijalo.
- Previdnost je mati modrosti, zato bom moral biti poslej previdnejši, da ne bom hodil okrog *kot slepa kura*.

slep kot kura

ki zelo slabo vidi; ki ne opazi, dojame česa

- S svojo dioptrijo je *slepa kot kura*.
- Je *slepa kot kura*? Nobena žena ne more biti tako zelo slepa, da ne bi opazila nezvestobe.

ukrasti kuro | krasti kure

ukrasti kuro

v nedovršni obliki krasti kure

storiti manjšo tatvino, prekršek; izvrševati manjše tatvine, prekrške

- Če si prilastiš več kot pol milijona evrov, dobiš pogojno, če *ukradeš kuro*, greš sedet vsaj za pol leta!
- Prodati državno premoženje pod mizo, to ni greh, greh je samo *ukrasti kuro*.
- Predlagam delavcem, da začnemo *krasti kure* in gremo vsi v zapor. Hraniti nas bodo morali tisti, ki so pokradli milijone.

vprašanje/zgodba/razprava o kuri in jajcu

vprašanje o kuri in jajcu

zgodba o kuri in jajcu

razprava o kuri in jajcu

kar povzroča navadno nesmiselno dilemo o zaporedju, izvoru pojavov, dogodkov, stvari

- Mi napišemo glasbo, ker besedilo že obstaja. Imamo pa tudi glasbo brez besedil, tako da je vprašanje, kaj je bilo prej. Večno *vprašanje o kuri in jajcu*.
- V dilemi, ki je spominjala na *zgodbo o kuri in jajcu*, so vsak svojo gnali tudi zadnji dan srečanja.
- Razprava o tem, kaj je bilo prej, medved ali kulturna krajina, je podobna *razpravi o kuri in jajcu*!

vstajati s kurami/petelini

vstajati s kurami

vstajati s petelini

vstajati zelo zgodaj

- Ker se meni okoli pol desetih zvečer že močno zeha, saj zjutraj *vstajam s kurami*, se zavlečem v svojo sobo in ob knjigi zaspim.
- Ura je že devet, čas za malico. Veš, tukaj *vstajamo s petelini*, moramo nahraniti živino.

zlata kokoš/kura/gos ipd.

zlata kokoš

zlata kura

zlata gos

zlata kokoška

kar je dober vir dobička, zaslužka

- Elektrarna velja za *zlato kokoš* slovenske energetike.
- To zemljišče je po mnenju nepremičninskih strokovnjakov, ki se z imenom niso želeli izpostaviti, *zlata kura*.
- Igralnice so *zlata gos* za državni proračun.
- Podjetje, ki je veljalo za *zlato kokoško*, kupcem ni prineslo pričakovanega dobička.

Kaj je bilo prej, kura ali jajce?

Kaj je bilo prej, kokoš ali jajce?

Kaj je bilo prej, jajce ali kokoš?

Kaj je bilo prej, jajce ali kura?

opisuje situacijo, v kateri je težko ali nesmiselno določati zaporedje, izvor pojavov, dogodkov, stvari

- Vprašanje je tako zapleteno kot tisto skoraj večno: *kaj je bilo prej, kura ali jajce?*
- Vse skupaj me spominja na vprašanje: *kaj je bilo prej, kokoš ali jajce?*

Tudi slepa kura zrno najde.

Še slepa kura zrno najde.

izraža, da se lahko kaj posreči tudi komu, ki je manj sposoben, nadarjen

- Čestitam vsem svojim igralcem za veliko zmago, ki se je nismo nadejali. Nekateri bodo dejali, da *tudi slepa kura zrno najde*, sam pa mislim, da je tekmo odločilo naše srce in trdna obramba v drugem delu tekme.

IZVOR

= nar. hrv. *kùra*, nar. rus., slovaš. *kura* < pslov.

**kura*, iz **kurъ* 'petelin' < ide. **kāuro*- 'kdor vpije, kriči' iz **kāu*- 'vpiti, tuliti, zavijati, kričati'

kúra² kúre samostalnik ženskega spola

[kúra]

POMEN

1. odpravljanje motenj v delovanju organizma z zdravili, prilagojeno prehrano, telesno aktivnostjo

► prid. beseda + **sam. beseda**

čistilna, očiščevalna, razstrupljevalna kura | pitna kura | pomladna, spomladanska kura | tritedenska kura | zdravilna kura

- V zdravilišče je vpeljal vrsto novosti, predvsem na področju zdravičnih *kur*.

- Kopriva je primerna za spomladanske *kure* za odpravljanje pobotosti in preutrujenosti.
 - Samo pitna *kura* s čajem ni dovolj, da bi se kilogrami stopili kar sami od sebe, treba se je držati tudi zdravega prehranskega načrta.
- glag. + **sam. beseda v tožilniku**
 napraviti, narediti, opraviti kuro | ponoviti, prekiniti kuro | predpisati, priporočati kuro | privoščiti si kuro
- Opravi sem *kuro* z antibiotikom.
 - Kura naj traja tri tedne, nato za teden dni prenehamo in *kuro* ponovimo.
 - Če so težave izrazite, gastroenterolog občasno predpiše *kuro* z blagim odvajalom.
- **sam. beseda** + z/s + sam. beseda v orodniku
 kura z antibiotiki | kura s čajem | kura s KATERIM sokom
- Po vsaki *kuri* z antibiotikom potrebuje naš organizem vsaj tri mesece, da črevesno floro povrne v normalno.
 - Čas *kure* s sokom rdeče pese je omejen le na nekaj zaporednih dni, ko se počutimo slabše.
- ...
- Običajno zdravnik predpiše kratko *kuro* s kortikosteroidi za zaustavitev vnetja.
 - Na dan moramo spiti kar po pol litra soka, *kura* pa traja mesec dni.

1.1. nega telesa, navadno kože, z uporabo kozmetičnih sredstev

- prid. beseda + **sam. beseda**
 lepotilna, lepotna kura | negovalna kura | pomlajevalna kura
- Priskrbite si morsko blato ali alge ter napravite lepotno *kuro*.
 - Savna je naravna lepotilna *kura*, saj globinsko očisti kožo.
 - Igralka in pevka, ki je praznovala osemindeseti rojstni dan, se je odločila, da si za darilo privošči pomlajevalno *kuro*.

1.2. manjšanje telesne teže s prilagojeno prehrano, telesno aktivnostjo

- prid. beseda + **sam. beseda**
 shujševalna kura
- Pri vsaki shujševalni *kuri* je treba imeti tako program gibanja kot tudi psihološko podporo, s katero preprečimo, da bi se hrana uporabljala kot sredstvo proti strahu, dolgčasu ali stresu.
- glag. + **sam. beseda v tožilniku**
 začeti shujševalno kuro
- Pogost novoletni sklep je, da bomo začeli shujševalno *kuro*.

...

- Pozabite na štetje kalorij, dietne pripravke, kombiniranje hrane in na *kure* najrazličnejših vrst.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kúra]

IPA: ['ku:ra]

ednina

IMENOVALNIK: kúra

RODILNIK: kúre

DAJALNIK: kúri

TOŽILNIK: kúro

MESTNIK: pri kúri

ORODNIK: s kúro

dvojina

IMENOVALNIK: kúri

RODILNIK: kúr

DAJALNIK: kúrama

TOŽILNIK: kúri

MESTNIK: pri kúrah

ORODNIK: s kúrama

množina

IMENOVALNIK: kúre

RODILNIK: kúr

DAJALNIK: kúram

TOŽILNIK: kúre

MESTNIK: pri kúrah

ORODNIK: s kúrami

TONEMSKO

[kúra]

IPA: [kú:rà]

ednina

IMENOVALNIK: kúra

RODILNIK: kúre

DAJALNIK: kúri

TOŽILNIK: kúro

MESTNIK: pri kúri

ORODNIK: s kúro

dvojina

IMENOVALNIK: kúri

RODILNIK: kúr

DAJALNIK: kúrama

TOŽILNIK: kúri

MESTNIK: pri kúrah

ORODNIK: s kúrama

množina

IMENOVALNIK: kúre

RODILNIK: kúr

DAJALNIK: kúram

TOŽILNIK: kúre

MESTNIK: pri kúrah

ORODNIK: s kúrami

IZVOR

prevzeto iz lat. *cūra* 'skrb, pazljivost'

kúrji kúrja kúrje pridevnik

[kúrji]

POMEN

1. ki je v zvezi s kurami¹ 1. ali gojenjem kur¹ 1.;

SIN.: kokošji

► **prid. beseda** + sam. beseda

kurji drek, gnoj | kurja farma | kurje jajce

- Koristno je, da kompostu dodamo dodatke živalskega izvora, kot so gnojnica, hlevski ali *kurji* gnoj.
- Živijo od prodaje jajc, saj imajo za hišo manjšo *kurjo* farmo.

▪ *Kurja* jajca vsebujejo dosti koristnih snovi (nenasičenih maščobnih kislin, vitamina A in B), a spadajo med živila s holesterolom.

1.1. ki je del telesa kur¹ 1. ali se pridobiva s telesa kur¹ 1.; SIN.: kokošji

► **prid. beseda** + sam. beseda

kurje perje

▪ Golf se je najprej igral z žogico, odeto v usnje in napolnjeno z gosjim ali *kurjim* perjem.

1.2. ki je iz mesa kure¹ 1., vsebuje meso kure¹ 1. kot hrano, jed; SIN.: kokošji

► **prid. beseda** + sam. beseda

kurja juha, juhica, obara | kurja jušna osnova | kurja pašteta | kurje bedro, bedrce | kurja jetrca

▪ Zvečer pojemo skodelico čiste *kurje* juhe, na pari kuhano zeleno in rezino piščančjih prsi.

▪ Prilijemo 2,5 dl *kurje* jušne osnove in na zmernem ognju kuhamo toliko časa, da povre na polovico.

▪ *Kurja* bedra damo v kozico, pokrijemo in dušimo približno 30 minut.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kúrji]

IPA: ['ku:rji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kúrji

RODILNIK: kúrjega

DAJALNIK: kúrjemu

TOŽILNIK: kúrji

živo kúrjega

MESTNIK: pri kúrjem

ORODNIK: s kúrjim

dvojina

IMENOVALNIK: kúrja

RODILNIK: kúrjih

DAJALNIK: kúrjima

TOŽILNIK: kúrja

MESTNIK: pri kúrjih

ORODNIK: s kúrjima

množina

IMENOVALNIK: kúrji

RODILNIK: kúrjih

DAJALNIK: kúrjim

TOŽILNIK: kúrje

MESTNIK: pri kúrjih

ORODNIK: s kúrjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kúrja

RODILNIK: kúrje

DAJALNIK: kúrji

TOŽILNIK: kúrjo

MESTNIK: pri kúrji

ORODNIK: s kúrjo

dvojina

IMENOVALNIK: kúrji

RODILNIK: kúrjih

DAJALNIK: kúrjima

TOŽILNIK: kúrji

MESTNIK: pri kúrjih

ORODNIK: s kúrjima

množina

IMENOVALNIK: kúrje

RODILNIK: kúrjih

DAJALNIK: kúrjim

TOŽILNIK: kúrje

MESTNIK: pri kúrjih

ORODNIK: s kúrjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kúrje

RODILNIK: kúrjega

DAJALNIK: kúrjemu

TOŽILNIK: kúrje

MESTNIK: pri kúrjem

ORODNIK: s kúrjim

dvojina

IMENOVALNIK: kúrji

RODILNIK: kúrjih

DAJALNIK: kúrjima

TOŽILNIK: kúrji

MESTNIK: pri kúrjih

ORODNIK: s kúrjima

množina

IMENOVALNIK: kúrja

RODILNIK: kúrjih

DAJALNIK: kúrjim

TOŽILNIK: kúrja

MESTNIK: pri kúrjih

ORODNIK: s kúrjimi

TONEMSKO

[kúrji]

IPA: [kú:rji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kûrji

RODILNIK: kûrjega

DAJALNIK: kûrjemu

TOŽILNIK: kûrji

živo kûrjega

MESTNIK: pri kûrjem

ORODNIK: s kûrjim

dvojina

IMENOVALNIK: kûrja

RODILNIK: kûrjih

DAJALNIK: kûrjima

TOŽILNIK: kûrja

MESTNIK: pri kûrjih

ORODNIK: s kûrjima

množina

IMENOVALNIK: kûrji

RODILNIK: kûrjih

DAJALNIK: kûrjim

TOŽILNIK: kûrje

MESTNIK: pri kûrjih

ORODNIK: s kûrjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kûrja
RODILNIK: kûrje
DAJALNIK: kûrji
TOŽILNIK: kûrjo
MESTNIK: pri kûrji
ORODNIK: s kûrjo

dvojina

IMENOVALNIK: kûrji
RODILNIK: kûrjih
DAJALNIK: kûrjima
TOŽILNIK: kûrji
MESTNIK: pri kûrjih
ORODNIK: s kûrjima

množina

IMENOVALNIK: kûrje
RODILNIK: kûrjih
DAJALNIK: kûrjim
TOŽILNIK: kûrje
MESTNIK: pri kûrjih
ORODNIK: s kûrjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kûrje
RODILNIK: kûrjega
DAJALNIK: kûrjemu
TOŽILNIK: kûrje
MESTNIK: pri kûrjem
ORODNIK: s kûrjim

dvojina

IMENOVALNIK: kûrji
RODILNIK: kûrjih
DAJALNIK: kûrjima
TOŽILNIK: kûrji
MESTNIK: pri kûrjih
ORODNIK: s kûrjima

množina

IMENOVALNIK: kûrja
RODILNIK: kûrjih
DAJALNIK: kûrjim
TOŽILNIK: kûrja
MESTNIK: pri kûrjih
ORODNIK: s kûrjimi

STALNE ZVEZE

kurja črevca

rastlina z drobnimi belimi cvetovi in ovalnimi dlakavimi listi; primerjaj lat. *Stellaria media*

- Če na kompostišču opazimo plevel, imenovan *kurja črevca*, ki zavržen ni strohnel, temveč je pričel znova rasti, ga izpulimo in zažgemo.
- *Kurja črevca* in kamilice, skuhan v olivnem olju, dajemo kot obkladek na trebuh otrokom pri krčih in napetosti.

kurja slepota

očesna napaka, pri kateri se, navadno zaradi pomanjkanja vitamina A, zmanjša sposobnost videti ob šibki svetlobi, ponoči

- *Kurja slepota* je posebno nevarna za voznike ponoči.
- Poznamo dve obliki *kurje slepote*: ena je dedna, druga je posledica pomanjkanja vitamina A in je pogostejša kot dedna oblika.

kurje oko

kožna odebelina, zadebelina s poroženelim strženom

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

odstranjevanje, zdravljenje kurjih oči

- Okužbe zaradi neprimerne odstranjevanja *kurjih oči* so pogoste, in če tega niste vešči, svoja stopala raje prepustite strokovnjaku.
- Pri hoji se pojavlja huda bolečina, saj konica *kurjega očesa* pritiska na živec.

...

- Žulji in *kurja očesa* nastajajo predvsem zaradi preozkih čevljev ali bosih nog v plastični obutvi.

FRAZELOGIJA

dobiti/dobivati/imeti kurjo polt/kožo

dobiti kurjo polt

imeti kurjo polt

dobiti kurjo kožo

v nedovršni obliki dobivati kurjo polt

imeti kurjo kožo

občutiti, čutiti močno vznemirjenost zaradi kakega čustva, doživetja, dogodka; imeti občutek naježene kože zaradi kakega čustva, doživetja, dogodka

- Glasba Čajkovskega je vrhunska in zdi se mi, da se je ne bi mogla naveličati. Še vedno *dobim kurjo polt*, ko jo poslušam.

- Ko sem igrala na osrednjem igrišču, *sem* vedno *dobila* kar *kurjo polt*. Počlašena sem bila, da sem sploh bila v finalu.

- Če me kdo vpraša, zakaj pišem, *dobim kurjo polt*!

- Še vedno *imam kurjo polt*, ko spremljam olimpijsko dogajanje.

- Nikomur ne želim, da bi preživel to, kar sem doživljala sama. Zato še danes *dobim kurjo kožo*, če poslušam politike.

- Posnetki, ki jih predvajajo v dokumentarnih oddajah, so tako močni in polni odločnosti, da *dobivamo kurjo polt*.

- Povedala je, da *je* ob njegovem nastopu *imela* kar *kurjo kožo* in da sploh ne ve, kaj naj reče.

kurja glava

Prekmurje

- Tako kot prebivalci *kurje glave* imajo težave s signalom tujega operaterja tudi prebivalci krške in brežiške občine.

- Na študij komunikologije je v Ljubljano prišel naravnost iz »*kurje glave*« in to, da je odraščal v Prekmurju, ga zaznamuje še danes.

(kurja) juhica (za dušo)

kurja juhica za dušo

kurja juhica

juhica za dušo

kar pomirja, osrečuje, navadno z lahkotno, nezahtevno vsebino, odvzemanjem napora

- Čeprav je bil dan učitelj, se ni zgodilo nič posebnega, pouk je potekal po ustaljenem urniku, za učitelje pa ni bilo od nikoder nobene *kurje juhice za dušo*.
- Verjamejo, da maske ne delujejo blagodejno le na kožo, pač pa tudi na počutje. Večina mask je kakor *kurja juhica*, dobro denejo tudi duši.

kurja pamet | kurji možgani

kurja pamet

kurji možgani

navadno slabšalno nizka, zmanjšana intelektualna sposobnost; človekova miselna omejenost, zlasti situacijska, trenutna

- Nekateri so mi govorili, da imam *kurjo pamet*, če ga vzamem k sebi; jaz pa sem si mislila: če imam *kurjo pamet*, ga bom pa vzela.
- Gozdar, pravi hrust z lopatastimi rokami in *kurjo pametjo*, je rohnol, ker ga ni uslišala.
- Jezil se je na svojo *kurjo pamet*, češ, kako je bilo možno, da se tega ni takoj spomnil.
- Izkaže se, da je pozabila vzeti s seboj ključe od stanovanja. Mož spet ne more držati jezika za zobmi: »Ti in tvoji *kurji možgan!*«

kurja polt/koža

kurja polt

kurja koža

občutek naježene kože zaradi kakega čustva, doživetja, dogodka; občutek močne vznemirjenosti zaradi kakega čustva doživetja, dogodka

- Ta občutek, ko vem, da me zagledajo, ko odprem vrata, mi požene *kurjo polt* po celem telesu.
- V resnici je ton pripovedi tisti, ki bo *kurjo kožo* izzval tudi najbolj utrjenim gledalcem.

kurja polt oblije/obliva/spreleti ipd. koga

kurja polt oblije koga

v nedovršni obliki kurja polt obliva koga

kurja polt spreleti koga

v nedovršni obliki kurja polt spreletava koga

izraža, da kdo občuti, čuti močno vznemirjenost zaradi kakega čustva, doživetja, dogodka; izraža, da ima kdo občutek naježene kože zaradi kakega čustva, doživetja, dogodka

- Grozno je bilo. Sinoči sem težko zaspala, ob ogledu posnetka me *obljuje kurja polt*.

- Ob diagnozi ga *je oblila kurja polt*, saj brez zdravih nog ne more igrati nogometa.

- Avtorica je najhujše grozote pripovedovala tako lahkotno in zlahka, da me *je oblivala kurja polt*.

- Marsikdo lahko reče, da je le optična prevara ali napaka na kameri, vsekakor pa vas *bo* ob posnetku *spreletela kurja polt*.

- Ni me sram priznati, da me *je* ob poslušanju njene glasbe *spreletavala kurja polt*.

kurji drek

vulgarno zaničevan človek; oseba, ki se ji pripisuje ničvrednost

- »Mali ritolizniški *kurji drek*.« Tako je admiral imenoval svojega podrejenega.
- Če rečeš, da si pesnik, si nekje med parazitom in *kurjim drekom*.

kurji tat

storilec lažjega kaznivega dejanja, zlasti manjše tatvine

- Medtem ko si nekateri posvečeni lahko privoščijo prav vse, država neumorno preganja *kurje tatove* in jih zapira za malenkosti.
- Javna tožilka se je morala o primeru posvetovati s pravnimi strokovnjaki in ga proučiti neprimerno bolj natančno, kot če bi se pred njo znašel kak *kurji tat*.

IZVOR

↑kura

kúrník kúrnika samostalni moškega spola

[kúrník]

POMEN

1. prostor za bivanje, gojenje kokoši; SIN.: kokošnjak

- Sestavni del vrtička so bili *kurniki* in zajčniki.
- Grem zapret kure v *kurnik*.
- Kadar bo vreme mrzlo in deževno, bodo kokoši preživele več časa v *kurniku*.

2. slabšalno stavba, prostor, kjer biva, se zadržuje več ljudi tesno skupaj, ali neurejen, hrupen prostor sploh; SIN.: slabšalno kokošnjak

- Ko je odprl vrata garsonjere, je bil pred mano žalosten prizor: pravi *kurnik*.
- Živi v sestrinem *kurniku*.

3. slabšalno glasno, kaotično dogajanje ali skupina ljudi, ki tako dogajanje povzroča; SIN.: slabšalno kokošnjak

- V našem *kurniku* se znajdejo tudi močne in karizmatične osebe.
- Na vsak način sem se hotela odcepiti od tega, da sem njena hči, ampak v tem našem *kurniku* tega res ne moreš.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kúrník]

IPA: ['ku:rnik]

ednina

IMENOVALNIK: kúrník
RODILNIK: kúrnika
DAJALNIK: kúrniku
TOŽILNIK: kúrník
MESTNIK: pri kúrniku
ORODNIK: s kúrnikom

dvojina

IMENOVALNIK: kúrnika
RODILNIK: kúrnikov
DAJALNIK: kúrnikoma
TOŽILNIK: kúrnika
MESTNIK: pri kúrnikih
ORODNIK: s kúrnikoma

množina

IMENOVALNIK: kúrniki
RODILNIK: kúrnikov
DAJALNIK: kúrnikom
TOŽILNIK: kúrnike
MESTNIK: pri kúrnikih
ORODNIK: s kúrniki

TONEMSKO

[kúrník]

IPA: [kú:rník]

ednina

IMENOVALNIK: kúrník
RODILNIK: kúrnika
DAJALNIK: kúrniku
TOŽILNIK: kúrník
MESTNIK: pri kúrniku
ORODNIK: s kúrnikom

dvojina

IMENOVALNIK: kúrnika
RODILNIK: kúrnikov
DAJALNIK: kúrnikoma
TOŽILNIK: kúrnika
MESTNIK: pri kúrnikih
ORODNIK: s kúrnikoma

množina

IMENOVALNIK: kúrniki
RODILNIK: kúrnikov
DAJALNIK: kúrnikom
TOŽILNIK: kúrnike
MESTNIK: pri kúrnikih
ORODNIK: s kúrniki

FRAZEOLOGIJA

kot v kokošnjaku/kurniku

kot v kokošnjaku

kot v kurniku

takó, da kaj poteka, se dogaja glasno, kaotično, neurejeno

▪ Nekaj trenutkov sem počakal z nadaljevanjem seje in ob tem združil v en izrek knjižno pogosto uporabljane primerjalne besede: »završalo je *kot v kokošnjaku*«.

▪ Samo da pokliče nekdo, ki se samo predstavi za novinarja, že zbirajo informacije, klicarijo naokrog *kot v kokošnjaku*.

▪ Jetniki v taborišču so izpostavljeni vremenu, brez zasebnega prostora, *kot v kokošnjaku*.

▪ Po Evropi je težava s pomanjkanjem takih menedžerjev, v klubih pa je zato zmešnjava *kot v kurniku*. Ni reda in pravilno razdeljenega dela.

IZVOR

↑kura

kvadrát kvadráta samostalnik moškega spola

[kvadrát]

POMEN

1. štirikotnik z enako dolgimi stranicami in pravimi koti

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ploščina kvadrata | stranica kvadrata

▪ Ploščino *kvadrata* izračunamo kot zmnožek dolžin dveh stranic.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

narisati kvadrat

▪ Dve tisočletji so se trudili narisati *kvadrat*, ki bi bil po ploščini enak krogu.

▪ Na steno mu je s kredo narisal *kvadrat* in mu naročil, naj tam prebije zid v sosednji prostor.

► sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**

kvadrat s stranico *n*, ploščino *n*

▪ Enota za ploščino je kvadratni meter (m²). To je ploščina *kvadrata* s stranico 1 m.

1.1. kar po obliki spominja na tak štirikotnik

► prid. beseda + **sam. beseda**

moder, rdeč, rumen kvadrat | pravilen kvadrat

▪ Sinoči se je za igralce v dresih s prepoznavnimi rdečimi in belimi *kvadrati* začelo tretje evropsko prvenstvo doslej.

▪ Testene *kvadrate* premažemo z nadevom in zvite damo v pekač.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izrezati, narisati, tvoriti kvadrat

▪ Ni nujno, da so predmeti postavljeni tako, da tvorijo pravilen *kvadrat*.

▪ Traktor je delal vedno manjše *kvadrate* na travnatem pobočju, tako da je bilo celotno zemljišče kmalu pokošeno.

► glag. + na + **sam. beseda v tožilniku**

narezati, razdeliti, razrezati na kvadrate

▪ Testo zgnetemo, razvaljamo za prst debelo in zrežemo na *kvadrate*.

▪ Afriško savano razdelijo na *kvadrate*, potem pa nad njimi letijo z majhnimi letali in štejejo živali v kvadratu.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

oblika kvadrata

▪ Sličice zmešajte, jih obrnite in razporedite v vrste, tako da boste dobili obliko *kvadrata*.

...

▪ Ogradil sem vrt, ki ima obliko *kvadrata* s stranico, dolgo 10 m.

▪ Karte moramo zložiti v štiri kupčke, postavljene v vogale *kvadrata* velikosti 3 × 3.

2. druga potenca števila ali matematičnega izraza [²]

- ▶ **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku
kvadrat dvočlenika, števila | kvadrat hitrosti, razdalje, višine
 - Gravitacijska sila pada s *kvadratom* razdalje, kar pomeni, da desetkrat bolj oddaljen objekt deluje s stokrat manjšo silo.
- ▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
razlika, vsota kvadratov
 - Pri razstavljanju izrazov delamo predvsem z razliko *kvadratov* in izpostavljanjem skupnega faktorja.
 - Vsota *kvadratov* razlik med izračunanimi in izmerjenimi vrednostmi mora biti čim manjša.
- ▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**
deliti s kvadratom ČESA | naraščati, padati s kvadratom ČESA
 - Maso z lahkoto izračunamo, če enačbo obrnemo in energijo delimo s *kvadratom* svetlobne hitrosti.
 - Dolžina zavorne poti narašča s *kvadratom* povečanja hitrosti.
- ▶ priredna zveza
masa in kvadrat ČESA
 - Formula pravi, da je energija nekega telesa enaka zmnožku njegove mase in *kvadrata* svetlobne hitrosti.

...

- Izračunal je tlak elastične smodnikove pare in po integriranju dobil *kvadrat* hitrosti krogle ob izhodu iz cevi.

3. manj formalno kvadratni meter

- ▶ števnik + količinski **sam.** + prid. beseda
n kvadratov velik KAJ
 - V lasti ima polovico 100 *kvadratov* velikega stanovanja.
- ▶ števnik + količinski **sam.** + sam. beseda v rodilniku
n kvadratov površine
 - Nova papirnica je precej večja od prejšnje, saj ima 240 *kvadratov* površine samo maloprodaja, da ne govorimo o kvadraturi skladišča in pisarn.
 - V knjižnični zgradbi je predvidenih okrog 35.000 *kvadratov* uporabnih površin.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kvadrát]

IPA: [kvad'ra:t]

ednina

IMENOVALNIK: kvadrát

RODILNIK: kvadráta

DAJALNIK: kvadrátu

TOŽILNIK: kvadrát

MESTNIK: pri kvadrátu

ORODNIK: s kvadrátom

dvojina

IMENOVALNIK: kvadráta

RODILNIK: kvadrátov

DAJALNIK: kvadrátoma

TOŽILNIK: kvadráta

MESTNIK: pri kvadrátih

ORODNIK: s kvadrátoma

množina

IMENOVALNIK: kvadráti

RODILNIK: kvadrátov

DAJALNIK: kvadrátom

TOŽILNIK: kvadráte

MESTNIK: pri kvadrátih

ORODNIK: s kvadráti

TONEMSKO

[kvadrát]

IPA: [kvadrát:t]

ednina

IMENOVALNIK: kvadrát

RODILNIK: kvadráta

DAJALNIK: kvadrátu

TOŽILNIK: kvadrát

MESTNIK: pri kvadrátu

ORODNIK: s kvadrátom

dvojina

IMENOVALNIK: kvadráta

RODILNIK: kvadrátov

DAJALNIK: kvadrátoma

TOŽILNIK: kvadráta

MESTNIK: pri kvadrátih

ORODNIK: s kvadrátoma

množina

IMENOVALNIK: kvadráti

RODILNIK: kvadrátov

DAJALNIK: kvadrátom

TOŽILNIK: kvadráte

MESTNIK: pri kvadrátih

ORODNIK: s kvadráti

STALNE ZVEZE

križiščni kvadrat

iz arhitekture stičišče štirih krakov zgradbe s križnim tlorisom, zlasti pri cerkvah

- Notranjščino obvladuje bronast tabernakelj, ki se dviga v sredini *križiščnega kvadrata* čez 30 metrov visoko.
- Sledil je tradicionalnemu tlorisu latinskega križa, z glavno ladjo, prečnimi ladjami in korom, ki se stekajo v *križiščnem kvadratu*.

magični kvadrat

iz matematike razporeditev različnih celih števil v kvadratni mreži tako, da so njihove vsote v vsaki vrstici, stolpcu in diagonali enake

- ▶ **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

magični kvadrat reda *n*

- Zelo znan *magični kvadrat* reda 4 z magično vsoto 34 je upodobljen na bakrorezu »Melanholija« znamenitega nemškega slikarja in grafika Albrechta Dürerja (1471–1528).
- Nemogoče je zgraditi *magični kvadrat* reda 2, vendar obstajajo metode za oblikovanje *magičnih kvadratov* višjega reda.

na kvadrat/kubik

na kvadrat

na kubik

izraža, poudarja zelo veliko mero dejanja, stanja ali lastnosti; izraža visoko stopnjo česa

- On pa kot on, frajer *na kvadrat*, se dela, da jih ne vidi, ali pa mu res niso mar.
- Zavist raste iz lastne nesreče in potem raste *na kvadrat*.
- To ni presenetljivo, je pa *na kvadrat* ironično.
- Mislila sem, da si resen in samozavesten fant, povrh vsega pa še luškan *na kvadrat*.
- Potem se zgodi katastrofa, utvara vseh utvar, razočaranje *na kubik* in dokaz, da se da najboljši film v pičli sekundi spremeniti v najslabšega.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Quadrat* iz lat. *quadrātus*, iz *quadrāre* 'narediti štirikotno', to iz ↑kvader

kvadrátast kvadrátasta kvadrátasto pridevnik

[kvadrátast]

POMEN

ki ima obliko kvadrata 1. ali spominja na kvadrat 1.

- vezni glag. + **prid. beseda v rodilniku** + sam. beseda v rodilniku
 - biti kvadrataste oblike
 - Jezero je bolj *kvadrataste* oblike, dolgo je 280 m in široko 200 m.
- sam. beseda + **prid. beseda v rodilniku** + sam. beseda v rodilniku
 - KAJ kvadrataste oblike
 - Vzela je kos papirja *kvadrataste* oblike in ga začela zvijati.
- **prid. beseda** + sam. beseda
 - Na griču so vidni z rušo pokriti temelji *kvadrataste* stavbe in obrambni jarek.
 - Pecivo naj se v pekaču hladi približno 5 minut, nato ga narežemo na *kvadrataste* rezine in pustimo, da se v pekaču popolnoma ohladijo.
- priredna zveza
 - kvadratast ali okrogel
 - Okrogle ali *kvadrataste* odprtine za črpanje in vstopne odprtine morajo imeti 80 cm proste širine.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kvadrátast]

IPA: [kvad'ra:tast]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kvadrátast

določno kvadrátasti

RODILNIK: kvadrátastega

DAJALNIK: kvadrátastemu

TOŽILNIK: kvadrátast

določno kvadrátasti

živo kvadrátastega

MESTNIK: pri kvadrátastem

ORODNIK: s kvadrátastim

dvojina

IMENOVALNIK: kvadrátasta

RODILNIK: kvadrátastih

DAJALNIK: kvadrátastima

TOŽILNIK: kvadrátasta

MESTNIK: pri kvadrátastih

ORODNIK: s kvadrátastima

množina

IMENOVALNIK: kvadrátasti

RODILNIK: kvadrátastih

DAJALNIK: kvadrátastim

TOŽILNIK: kvadrátaste

MESTNIK: pri kvadrátastih

ORODNIK: s kvadrátastimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kvadrátasta

RODILNIK: kvadrátaste

DAJALNIK: kvadrátasti

TOŽILNIK: kvadrátasto

MESTNIK: pri kvadrátasti

ORODNIK: s kvadrátasto

dvojina

IMENOVALNIK: kvadrátasti

RODILNIK: kvadrátastih

DAJALNIK: kvadrátastima

TOŽILNIK: kvadrátasti

MESTNIK: pri kvadrátastih

ORODNIK: s kvadrátastima

množina

IMENOVALNIK: kvadrátaste

RODILNIK: kvadrátastih

DAJALNIK: kvadrátastim

TOŽILNIK: kvadrátaste

MESTNIK: pri kvadrátastih

ORODNIK: s kvadrátastimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kvadrátasto

RODILNIK: kvadrátastega

DAJALNIK: kvadrátastemu

TOŽILNIK: kvadrátasto

MESTNIK: pri kvadrátastem

ORODNIK: s kvadrátastim

dvojina

IMENOVALNIK: kvadrátasti

RODILNIK: kvadrátastih

DAJALNIK: kvadrátastima

TOŽILNIK: kvadrátasti

MESTNIK: pri kvadrátastih

ORODNIK: s kvadrátastima

množina

IMENOVALNIK: kvadrátasta

RODILNIK: kvadrátastih

DAJALNIK: kvadrátastim

TOŽILNIK: kvadrátasta

MESTNIK: pri kvadrátastih

ORODNIK: s kvadrátast**imi**
 PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: bôlj kvadrátast
 ženski spol
 EDNINA: bôlj kvadrátasta
 srednji spol
 EDNINA: bôlj kvadrátasto
 PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: nâjbolj in nâjbolj kvadrátast
 ženski spol
 EDNINA: nâjbolj in nâjbolj kvadrátasta
 srednji spol
 EDNINA: nâjbolj in nâjbolj kvadrátasto
 TONEMSKO
 [kvadrátast]
 IPA: [kvadrá:tàst]
 OSNOVNIK
 moški spol
 ednina
 IMENOVNIK: kvadrátast
 določno kvadrátasti
 RODILNIK: kvadrátast**ega**
 DAJALNIK: kvadrátast**emu**
 TOŽILNIK: kvadrátast
 določno kvadrátasti
 živo kvadrátast**ega**
 MESTNIK: pri kvadrátast**em**
 ORODNIK: s kvadrátast**im**
 dvojina
 IMENOVNIK: kvadrátasta
 RODILNIK: kvadrátast**ih**
 DAJALNIK: kvadrátast**ima**
 TOŽILNIK: kvadrátasta
 MESTNIK: pri kvadrátast**ih**
 ORODNIK: s kvadrátast**ima**
 množina
 IMENOVNIK: kvadrátasti
 RODILNIK: kvadrátast**ih**
 DAJALNIK: kvadrátast**im**
 TOŽILNIK: kvadrátaste
 MESTNIK: pri kvadrátast**ih**
 ORODNIK: s kvadrátast**imi**
 ženski spol
 ednina
 IMENOVNIK: kvadrátasta
 RODILNIK: kvadrátaste
 DAJALNIK: kvadrátasti
 TOŽILNIK: kvadrátasto
 MESTNIK: pri kvadrátasti
 ORODNIK: s kvadrátasto
 dvojina
 IMENOVNIK: kvadrátasti
 RODILNIK: kvadrátast**ih**
 DAJALNIK: kvadrátast**ima**
 TOŽILNIK: kvadrátasti
 MESTNIK: pri kvadrátast**ih**
 ORODNIK: s kvadrátast**ima**
 množina
 IMENOVNIK: kvadrátaste
 RODILNIK: kvadrátast**ih**

DAJALNIK: kvadrátast**im**
 TOŽILNIK: kvadrátaste
 MESTNIK: pri kvadrátast**ih**
 ORODNIK: s kvadrátast**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVNIK: kvadrátasto
 RODILNIK: kvadrátast**ega**
 DAJALNIK: kvadrátast**emu**
 TOŽILNIK: kvadrátasto
 MESTNIK: pri kvadrátast**em**
 ORODNIK: s kvadrátast**im**

dvojina

IMENOVNIK: kvadrátasti
 RODILNIK: kvadrátast**ih**
 DAJALNIK: kvadrátast**ima**
 TOŽILNIK: kvadrátasti
 MESTNIK: pri kvadrátast**ih**
 ORODNIK: s kvadrátast**ima**

množina

IMENOVNIK: kvadrátasta
 RODILNIK: kvadrátast**ih**
 DAJALNIK: kvadrátast**im**
 TOŽILNIK: kvadrátasta
 MESTNIK: pri kvadrátast**ih**
 ORODNIK: s kvadrátast**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj kvadrátast

ženski spol

EDNINA: bôlj kvadrátasta

srednji spol

EDNINA: bôlj kvadrátasto

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj kvadrátast

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj kvadrátasta

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj kvadrátasto

IZVOR

↑kvadrat

kvák medmet

[kvák] tudi [kʷák]

POMEN

1. navadno ponovljeno posnema glas žabe

- V fontani se je oglasilo *kvak kvak*.
- Sedela sem na klopi in strmela v kup kamenja, od koder se je občasno slišalo *kvak kvak*.

2. ponovljeno, ekspresivno ponazarja obrekovanje, opravljanje

- V oči se ti dobrikajo, vseskozi igrajo nekakšno taktnost, čim pa zapustiš pisarno, je že *kvak, kvak, kvak*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kvák] tudi [kʷák]

IPA: [kva:k] tudi [kua:k]
TONEMSKO
[kvâk] tudi [kuâk]
IPA: [kvá:k] tudi [kuá:k]

IZVOR
imitativna beseda, ki posnema glas žabe

lárifári; tudi **lári fári** medmet

[lárifári]

POMEN

1. izraža, da se govorcu kaj zdi neresnično, zavajajoče

▪ Živim od svoje plače in mirno spim. Ampak, kot je nekoč rekel moj novinarski kolega: *larifari*, saj tudi vsi naši novodobni lopovi mirno spijo, kateremu se je pa že kaj zgodilo?

▪ Praksa naj bi pokazala, da postajajo postopki »učinkovitejši, zlasti zaradi kratkih zakonskih rokov in nemožnosti njihovega podaljševanja«. *Larifari*, komentirajo ministrovo samohvalo poznavalci razmer v praksi.

▪ Poudaril je, da je namen šahovskega turnirja med ljudmi in računalniki ponazoriti, kako bosta človek in stroj v prihodnosti sodelovala pri reševanju problemov, ne pa primerjati njunih zmogljivosti. *Larifari*. Pri tem dvoboju gre za tekmovanje, kdo je boljši.

2. kot samostalnik, ekspresivno neresnična, zavajajoča trditev

► prid. beseda + **sam. beseda**

čisti, navaden *larifari*

▪ Poročila o uspešnosti turističnih sezon, merjena z milijoni ali stotisoči prenočitev, so navaden *larifari*.

▪ Obljube, da bo telo čez noč zažarelo v vsej manekenski popolnosti, so čisti in goli *larifari*.

▪ Vse to napovedovanje je en velik *larifari*.

► vezni glag. + **sam. beseda v imenovalniku**

▪ V naši državi se mi zdijo statistične številke tako ali tako *larifari*. Ne zanimajo me.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lárifári]

IPA: ['la:ri'fa:ri]

TONEMSKO

[lârifâri]

IPA: [lá:ri'fá:ri]

IZVOR

prevzeto iz nem. *larifari* iz ↑la, ↑re, ↑fa, ↑re

lári fári; glej **lárifári** medmet

[lári fári]

POMEN

1. izraža, da se govorcu kaj zdi neresnično, zavajajoče

▪ *Lari fari*, to pa že ni res.

▪ Dajte, dajte, *lari fari*!

2. kot samostalnik, ekspresivno neresnična, zavajajoča trditev

▪ Vse, kar je razglašeno za sveto in nedotakljivo, se po navadi izkaže za en velik *lari fari*.

▪ Na očitke o domnevnih grožnjah je odgovoril, da je to *lari fari*.

▪ Vse to je *lari fari* in le odvrčanje pozornosti javnosti od resničnih problemov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lári fári]

IPA: ['la:ri 'fa:ri]

TONEMSKO

[lâri fâri]

IPA: [lá:ri fá:ri]

IZVOR

↑larifari

leptín leptína samostalnik moškega spola

[leptín]

POMEN

iz medicine hormon, ki ga izločajo maščobne celice in vpliva na presnovo, uravnavanje količine maščob v organizmu

▪ Iz maščobnih celic se kontinuirano izloča *leptin* in njegova količina v krvi kaže stanje maščobnih rezerv.

▪ Pri bolnikih s kritično debelostjo so ugotovili, da imajo okvarjen gen za *leptin*.

▪ Telo med spanjem proizvaja hormon *leptin*, ki pospešuje razgradnjo maščob in zmanjšuje tek.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[leptín]

IPA: [lep'ti:n]

ednina

IMENOVALNIK: leptín

RODILNIK: leptína

DAJALNIK: leptínu

TOŽILNIK: leptín

MESTNIK: pri leptínu

ORODNIK: z leptínom

dvojina

IMENOVALNIK: leptína

RODILNIK: leptínov

DAJALNIK: leptínoma

TOŽILNIK: leptína

MESTNIK: pri leptínih

ORODNIK: z leptínoma

množina

IMENOVALNIK: leptíni

RODILNIK: leptínov

DAJALNIK: leptínom

TOŽILNIK: leptíne

MESTNIK: pri leptínih

ORODNIK: z leptíni

TONEMSKO

[leptín]

IPA: [leptí:n]

ednina

IMENOVALNIK: leptín

RODILNIK: leptína

DAJALNIK: leptínu

TOŽILNIK: leptín

MESTNIK: pri leptínu

ORODNIK: z leptínom

dvojina

IMENOVALNIK: leptína

RODILNIK: leptínov

DAJALNIK: leptínom

TOŽILNIK: leptína

MESTNIK: pri leptíni

ORODNIK: z leptínom

množina

IMENOVALNIK: leptíni

RODILNIK: leptínov

DAJALNIK: leptínom

TOŽILNIK: leptíne

MESTNIK: pri leptíni

ORODNIK: z leptíni

IZVOR

prevzeto iz angl. *leptin*, iz gr. *leptós* v pomenu 'tanek'

ležêren ležêrna ležêrno pridevnik

[ležêrən]

POMEN

1. pri katerem ni potrebna velika duševna, telesna aktivnost, napor

► **prid. beseda** + sam. beseda

ležeren sprehod | ležerna vožnja | ležerno križarjenje, poležavanje

▪ Park je s svojo razvejano mrežo cest in poti kot ustvarjen za *ležerne* sprehode.

▪ Privoščili sta si *ležerno* poležavanje na jahti.

▪ Pri *ležerni* vožnji je odzivnost motorja opazna, moč narašča tekoče in mehko, zato se s takim strojem tekoče pelje tudi manj izkušen voznik.

► prisl. + **prid. beseda**

precej ležeren

▪ Naše debate o kulturnih vprašanjih niso bile ostre in polemične, temveč precej *ležerne*.

▪ Na delovnem mestu se ne bo dogajalo nič posebno pretresljivega, zato si lahko privoščite malce bolj *ležerno* delo.

...

▪ Jutranji preteg je *ležeren*, prebudi mišice, ki so zaspale.

1.1. ki kaže, izraža odsotnost duševne, telesne aktivnosti, napora

► **prid. beseda** + sam. beseda

ležeren dan | ležeren način, slog | ležeren odnos, pristop | ležeren ritem, tempo | ležerno vzdušje, življenje

▪ Všeč so mi ljudje, morje in *ležeren* način življenja.

▪ Množica se pretaka v enakomernem, malce *ležernem* ritmu.

► prisl. + **prid. beseda**

precej ležeren

▪ Preživljate precej *ležerno* obdobje, polno romantike in nežnosti.

▪ Privadila se je na novo, bolj *ležerno* življenje in smučanja ne pogaša.

...

▪ Kako uprizarjati Čehova, ki naj bo počasen in *ležeren*, a hkrati ne bo predolgočasen in prenaporen za gledalca?

1.2. ki ima rad stanje ali je pogosto v stanju, v katerem ni potrebna velika duševna, telesna aktivnost, napor

► **prid. beseda** + sam. beseda

ležeren človek

▪ Sem umetnik, bolj *ležeren* človek, pravi o sebi bradati mož.

► prisl. + **prid. beseda**

precej ležeren

▪ Ko je toplo, smo bolj sproščeni in bolj *ležerni*.

▪ V glavnem lahko rečem, da sem bil to poletje precej *ležeren*.

2. ki dela kaj brez prave volje, pazljivosti, zavzetosti za kaj

► prisl. + **prid. beseda**

preveč ležeren

▪ Vaša sproščenost lahko pripelje do tega, da boste tudi pri pomembnih stvareh nekoliko preveč *ležerni* in brezskrbni.

▪ Meni, da so šolske oblasti do nasilja v šolah preveč *ležerne* in počasne.

2.1. ki kaže, izraža odsotnost prave volje, pazljivosti, zavzetosti za kaj

► **prid. beseda** + sam. beseda

ležeren nastop | ležeren odnos, pristop | ležerna igra

▪ Njihov *ležeren* pristop je bil popolna zabloda, videti je bilo, kot da jih zmaga absolutno ni zanimala.

▪ V prvih dvajsetih minutah so izkoristili nekoliko *ležernejši* pristop izbrancev domačega stratega.

► prisl. + **prid. beseda**

preveč ležeren

▪ V prvem delu so si dovolili preveč *ležerno* igro.

▪ Slabši tekmeči kljub vsemu niso povsem nenevarni in znajo izkoristiti bolj *ležerno* igro favoritov.

3. ki je krojen preprosto, takó, da je udoben, praktičen

► **prid. beseda** + sam. beseda

ležeren kroj | ležerna obleka | ležerno oblačilo

▪ Torbe na dolgem ročaju nosite k bolj *ležernim* oblačilom.

- Krajši suknjič *ležernega* kroja priporočamo vsem damam, ki ljubijo eleganco in udobje.
- Usnjeni natikači ali takšni iz semiša se lepo podajo k poletnim *ležernim* oblekam in lanenim hlačam.

3.1. ki kaže, izraža udobnost, praktičnost kroja oblačil

► **prid. beseda** + sam. beseda

ležeren slog | ležeren videz

- Z razvlečenimi tankimi puloverji, dolgimi šali in prevelikimi majicami ustvarjajo *ležeren* slog.
- Smernice iz prejšnjega desetletja so bile jasne: vse več družb je ne le dopuščalo, marveč celo spodbujalo *ležerno*, športno oblačenje.
- Športno oblikovana obutev *ležernega* videza je namenjena sproščenemu, udobnemu in varnemu hitenju skozi dan.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ležêrən]

IPA: [lɛ'ʒɛ:rən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ležêren

določno ležêrni

RODILNIK: ležêrnega

DAJALNIK: ležêrnemu

TOŽILNIK: ležêren

določno ležêrni

živo ležêrnega

MESTNIK: pri ležêrnem

ORODNIK: z ležêrnim

dvojina

IMENOVALNIK: ležêrna

RODILNIK: ležêrnih

DAJALNIK: ležêrnima

TOŽILNIK: ležêrna

MESTNIK: pri ležêrnih

ORODNIK: z ležêrnima

množina

IMENOVALNIK: ležêrni

RODILNIK: ležêrnih

DAJALNIK: ležêrnim

TOŽILNIK: ležêrne

MESTNIK: pri ležêrnih

ORODNIK: z ležêrnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ležêrna

RODILNIK: ležêrne

DAJALNIK: ležêrni

TOŽILNIK: ležêrno

MESTNIK: pri ležêrni

ORODNIK: z ležêrno

dvojina

IMENOVALNIK: ležêrni

RODILNIK: ležêrnih

DAJALNIK: ležêrnima

TOŽILNIK: ležêrni

MESTNIK: pri ležêrnih

ORODNIK: z ležêrnima

množina

IMENOVALNIK: ležêrne

RODILNIK: ležêrnih

DAJALNIK: ležêrnim

TOŽILNIK: ležêrne

MESTNIK: pri ležêrnih

ORODNIK: z ležêrnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ležêrno

RODILNIK: ležêrnega

DAJALNIK: ležêrnemu

TOŽILNIK: ležêrno

MESTNIK: pri ležêrnem

ORODNIK: z ležêrnim

dvojina

IMENOVALNIK: ležêrni

RODILNIK: ležêrnih

DAJALNIK: ležêrnima

TOŽILNIK: ležêrni

MESTNIK: pri ležêrnih

ORODNIK: z ležêrnima

množina

IMENOVALNIK: ležêrna

RODILNIK: ležêrnih

DAJALNIK: ležêrnim

TOŽILNIK: ležêrna

MESTNIK: pri ležêrnih

ORODNIK: z ležêrnimi

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ležêrnejši

RODILNIK: ležêrnejšega

DAJALNIK: ležêrnejšemu

TOŽILNIK: ležêrnejši

živo ležêrnejšega

MESTNIK: pri ležêrnejšem

ORODNIK: z ležêrnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: ležêrnejša

RODILNIK: ležêrnejših

DAJALNIK: ležêrnejšima

TOŽILNIK: ležêrnejša

MESTNIK: pri ležêrnejših

ORODNIK: z ležêrnejšima

množina

IMENOVALNIK: ležêrnejši

RODILNIK: ležêrnejših

DAJALNIK: ležêrnejšim

TOŽILNIK: ležêrnejše

MESTNIK: pri ležêrnejših

ORODNIK: z ležêrnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ležêrnejša

RODILNIK: ležêrnejše

DAJALNIK: ležërnejši
TOŽILNIK: ležërnejšo
MESTNIK: pri ležërnejši
ORODNIK: z ležërnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: ležërnejši
RODILNIK: ležërnejših
DAJALNIK: ležërnejšima
TOŽILNIK: ležërnejši
MESTNIK: pri ležërnejših
ORODNIK: z ležërnejšima

množina

IMENOVALNIK: ležërnejše
RODILNIK: ležërnejših
DAJALNIK: ležërnejšim
TOŽILNIK: ležërnejše
MESTNIK: pri ležërnejših
ORODNIK: z ležërnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ležërnejše
RODILNIK: ležërnejšega
DAJALNIK: ležërnejšemu
TOŽILNIK: ležërnejše
MESTNIK: pri ležërnejšem
ORODNIK: z ležërnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: ležërnejši
RODILNIK: ležërnejših
DAJALNIK: ležërnejšima
TOŽILNIK: ležërnejši
MESTNIK: pri ležërnejših
ORODNIK: z ležërnejšima

množina

IMENOVALNIK: ležërnejša
RODILNIK: ležërnejših
DAJALNIK: ležërnejšim
TOŽILNIK: ležërnejša
MESTNIK: pri ležërnejših
ORODNIK: z ležërnejšimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj ležèren

ženski spol

EDNINA: bòlj ležèrna

srednji spol

EDNINA: bòlj ležèrno

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjležërnejši in nàjležërnejši
RODILNIK: nàjležërnejšega in
nàjležërnejšega
DAJALNIK: nàjležërnejšemu in
nàjležërnejšemu
TOŽILNIK: nàjležërnejši in nàjležërnejši
živo nàjležërnejšega in nàjležërnejšega
MESTNIK: pri nàjležërnejšem in pri
nàjležërnejšem
ORODNIK: z nàjležërnejšim in z
nàjležërnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nàjležërnejša in
nàjležërnejša
RODILNIK: nàjležërnejših in nàjležërnejših
DAJALNIK: nàjležërnejšima in
nàjležërnejšima
TOŽILNIK: nàjležërnejša in nàjležërnejša
MESTNIK: pri nàjležërnejših in pri
nàjležërnejših
ORODNIK: z nàjležërnejšima in z
nàjležërnejšima

množina

IMENOVALNIK: nàjležërnejši in nàjležërnejši
RODILNIK: nàjležërnejših in nàjležërnejših
DAJALNIK: nàjležërnejšim in nàjležërnejšim
TOŽILNIK: nàjležërnejše in nàjležërnejše
MESTNIK: pri nàjležërnejših in pri
nàjležërnejših
ORODNIK: z nàjležërnejšimi in z
nàjležërnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjležërnejša in
nàjležërnejša
RODILNIK: nàjležërnejše in nàjležërnejše
DAJALNIK: nàjležërnejši in nàjležërnejši
TOŽILNIK: nàjležërnejšo in nàjležërnejšo
MESTNIK: pri nàjležërnejši in pri
nàjležërnejši
ORODNIK: z nàjležërnejšo in z
nàjležërnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nàjležërnejši in nàjležërnejši
RODILNIK: nàjležërnejših in nàjležërnejših
DAJALNIK: nàjležërnejšima in
nàjležërnejšima
TOŽILNIK: nàjležërnejši in nàjležërnejši
MESTNIK: pri nàjležërnejših in pri
nàjležërnejših
ORODNIK: z nàjležërnejšima in z
nàjležërnejšima

množina

IMENOVALNIK: nàjležërnejše in
nàjležërnejše
RODILNIK: nàjležërnejših in nàjležërnejših
DAJALNIK: nàjležërnejšim in nàjležërnejšim
TOŽILNIK: nàjležërnejše in nàjležërnejše
MESTNIK: pri nàjležërnejših in pri
nàjležërnejših
ORODNIK: z nàjležërnejšimi in z
nàjležërnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjležërnejše in
nàjležërnejše
RODILNIK: nàjležërnejšega in
nàjležërnejšega
DAJALNIK: nàjležërnejšemu in
nàjležërnejšemu
TOŽILNIK: nàjležërnejše in nàjležërnejše

MESTNIK: pri nàjležêrnejš**em** in pri
nàjležêrnejš**em**
ORODNIK: z nàjležêrnejš**im** in z
nàjležêrnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nàjležêrnejš**i** in nàjležêrnejš**i**
RODILNIK: nàjležêrnejš**ih** in nàjležêrnejš**ih**
DAJALNIK: nàjležêrnejš**ima** in
nàjležêrnejš**ima**
TOŽILNIK: nàjležêrnejš**i** in nàjležêrnejš**i**
MESTNIK: pri nàjležêrnejš**ih** in pri
nàjležêrnejš**ih**
ORODNIK: z nàjležêrnejš**ima** in z
nàjležêrnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nàjležêrnejš**a** in
nàjležêrnejš**a**
RODILNIK: nàjležêrnejš**ih** in nàjležêrnejš**ih**
DAJALNIK: nàjležêrnejš**im** in nàjležêrnejš**im**
TOŽILNIK: nàjležêrnejš**a** in nàjležêrnejš**a**
MESTNIK: pri nàjležêrnejš**ih** in pri
nàjležêrnejš**ih**
ORODNIK: z nàjležêrnejš**imi** in z
nàjležêrnejš**imi**

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nàjbolj ležêren

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nàjbolj ležêrna

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nàjbolj ležêrno

TONEMSKO

[ležêrən]

IPA: [leʒé:rən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ležêren
določno ležêr**ni**
RODILNIK: ležêr**nega**
DAJALNIK: ležêr**nemu**
TOŽILNIK: ležêren
določno ležêr**ni**
živo ležêr**nega**
MESTNIK: pri ležêr**nem**
ORODNIK: z ležêr**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: ležêrna
RODILNIK: ležêr**nih**
DAJALNIK: ležêr**nima**
TOŽILNIK: ležêrna
MESTNIK: pri ležêr**nih**
ORODNIK: z ležêr**nima**

množina

IMENOVALNIK: ležêr**ni**
RODILNIK: ležêr**nih**
DAJALNIK: ležêr**nim**
TOŽILNIK: ležêrne
MESTNIK: pri ležêr**nih**
ORODNIK: z ležêr**nimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ležêrna
RODILNIK: ležêrne
DAJALNIK: ležêr**ni**
TOŽILNIK: ležêr**no**
MESTNIK: pri ležêr**ni**
ORODNIK: z ležêr**no**

dvojina

IMENOVALNIK: ležêr**ni**
RODILNIK: ležêr**nih**
DAJALNIK: ležêr**nima**
TOŽILNIK: ležêr**ni**
MESTNIK: pri ležêr**nih**
ORODNIK: z ležêr**nima**

množina

IMENOVALNIK: ležêrne
RODILNIK: ležêr**nih**
DAJALNIK: ležêr**nim**
TOŽILNIK: ležêrne
MESTNIK: pri ležêr**nih**
ORODNIK: z ležêr**nimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ležêr**no**
RODILNIK: ležêr**nega**
DAJALNIK: ležêr**nemu**
TOŽILNIK: ležêr**no**
MESTNIK: pri ležêr**nem**
ORODNIK: z ležêr**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: ležêr**ni**
RODILNIK: ležêr**nih**
DAJALNIK: ležêr**nima**
TOŽILNIK: ležêr**ni**
MESTNIK: pri ležêr**nih**
ORODNIK: z ležêr**nima**

množina

IMENOVALNIK: ležêrna
RODILNIK: ležêr**nih**
DAJALNIK: ležêr**nim**
TOŽILNIK: ležêr**na**
MESTNIK: pri ležêr**nih**
ORODNIK: z ležêr**nimi**

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ležêrnejš**i**
RODILNIK: ležêrnejš**ega**
DAJALNIK: ležêrnejš**emu**
TOŽILNIK: ležêrnejš**i**
živo ležêrnejš**ega**
MESTNIK: pri ležêrnejš**em**
ORODNIK: z ležêrnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: ležêrnejš**a**
RODILNIK: ležêrnejš**ih**
DAJALNIK: ležêrnejš**ima**
TOŽILNIK: ležêrnejš**a**
MESTNIK: pri ležêrnejš**ih**
ORODNIK: z ležêrnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: ležernejši
RODILNIK: ležernejših
DAJALNIK: ležernejšim
TOŽILNIK: ležernejše
MESTNIK: pri ležernejših
ORODNIK: z ležernejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ležernejša
RODILNIK: ležernejše
DAJALNIK: ležernejši
TOŽILNIK: ležernejšo
MESTNIK: pri ležernejši
ORODNIK: z ležernejšo

dvojina

IMENOVALNIK: ležernejši
RODILNIK: ležernejših
DAJALNIK: ležernejšima
TOŽILNIK: ležernejši
MESTNIK: pri ležernejših
ORODNIK: z ležernejšima

množina

IMENOVALNIK: ležernejše
RODILNIK: ležernejših
DAJALNIK: ležernejšim
TOŽILNIK: ležernejše
MESTNIK: pri ležernejših
ORODNIK: z ležernejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ležernejša
RODILNIK: ležernejšega
DAJALNIK: ležernejšemu
TOŽILNIK: ležernejšo
MESTNIK: pri ležernejšem
ORODNIK: z ležernejšim

dvojina

IMENOVALNIK: ležernejši
RODILNIK: ležernejših
DAJALNIK: ležernejšima
TOŽILNIK: ležernejši
MESTNIK: pri ležernejših
ORODNIK: z ležernejšima

množina

IMENOVALNIK: ležernejša
RODILNIK: ležernejših
DAJALNIK: ležernejšim
TOŽILNIK: ležernejša
MESTNIK: pri ležernejših
ORODNIK: z ležernejšimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj ležeren

ženski spol

EDNINA: bõlj ležerna

srednji spol

EDNINA: bõlj ležerno

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjležernejši in nãjležernejši
RODILNIK: nãjležernejšega in
nãjležernejšega
DAJALNIK: nãjležernejšemu in
nãjležernejšemu
TOŽILNIK: nãjležernejši in nãjležernejši
živo nãjležernejšega in nãjležernejšega
MESTNIK: pri nãjležernejšem in pri
nãjležernejšem
ORODNIK: z nãjležernejšim in z
nãjležernejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nãjležernejša in
nãjležernejša
RODILNIK: nãjležernejših in nãjležernejših
DAJALNIK: nãjležernejšima in
nãjležernejšima
TOŽILNIK: nãjležernejša in nãjležernejša
MESTNIK: pri nãjležernejših in pri
nãjležernejših
ORODNIK: z nãjležernejšima in z
nãjležernejšima

množina

IMENOVALNIK: nãjležernejši in nãjležernejši
RODILNIK: nãjležernejših in nãjležernejših
DAJALNIK: nãjležernejšim in nãjležernejšim
TOŽILNIK: nãjležernejše in nãjležernejše
MESTNIK: pri nãjležernejših in pri
nãjležernejših
ORODNIK: z nãjležernejšimi in z
nãjležernejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjležernejša in
nãjležernejša
RODILNIK: nãjležernejša in nãjležernejša
DAJALNIK: nãjležernejši in nãjležernejši
TOŽILNIK: nãjležernejšo in nãjležernejšo
MESTNIK: pri nãjležernejši in pri
nãjležernejši
ORODNIK: z nãjležernejšo in z
nãjležernejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nãjležernejši in nãjležernejši
RODILNIK: nãjležernejših in nãjležernejših
DAJALNIK: nãjležernejšima in
nãjležernejšima
TOŽILNIK: nãjležernejši in nãjležernejši
MESTNIK: pri nãjležernejših in pri
nãjležernejših
ORODNIK: z nãjležernejšima in z
nãjležernejšima

množina

IMENOVALNIK: nãjležernejše in
nãjležernejše
RODILNIK: nãjležernejših in nãjležernejših
DAJALNIK: nãjležernejšim in nãjležernejšim
TOŽILNIK: nãjležernejše in nãjležernejše
MESTNIK: pri nãjležernejših in pri
nãjležernejših

ORODNIK: z nãjležêrnejši*mi* in z nãjležêrnejši*mi*

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjležêrnejš*e* in nãjležêrnejš*e*

RODILNIK: nãjležêrnejš*ega* in nãjležêrnejš*ega*

DAJALNIK: nãjležêrnejš*emu* in nãjležêrnejš*emu*

TOŽILNIK: nãjležêrnejš*e* in nãjležêrnejš*e*

MESTNIK: pri nãjležêrnejš*em* in pri nãjležêrnejš*em*

ORODNIK: z nãjležêrnejši*m* in z nãjležêrnejši*m*

dvojina

IMENOVALNIK: nãjležêrnejši in nãjležêrnejši

RODILNIK: nãjležêrnejši*h* in nãjležêrnejši*h*

DAJALNIK: nãjležêrnejši*ma* in nãjležêrnejši*ma*

TOŽILNIK: nãjležêrnejši in nãjležêrnejši

MESTNIK: pri nãjležêrnejši*h* in pri nãjležêrnejši*h*

ORODNIK: z nãjležêrnejši*ma* in z nãjležêrnejši*ma*

množina

IMENOVALNIK: nãjležêrnejš*a* in nãjležêrnejš*a*

RODILNIK: nãjležêrnejši*h* in nãjležêrnejši*h*

DAJALNIK: nãjležêrnejši*m* in nãjležêrnejši*m*

TOŽILNIK: nãjležêrnejš*a* in nãjležêrnejš*a*

MESTNIK: pri nãjležêrnejši*h* in pri nãjležêrnejši*h*

ORODNIK: z nãjležêrnejši*mi* in z nãjležêrnejši*mi*

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj ležêren

ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj ležêrna

srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj ležêrno

IZVOR

prevzeto prek nem. *leger* iz frc. *léger* 'lahek, lahkomiseln, malo važen, bežen', iz vulglat. *leviarius*, izpeljanke iz klas. lat. *levis* 'lahek'

ležêrno prislov

[ležêrno]

POMEN

1. takó, da ni potrebna velika duševna, telesna aktivnost, napor

► **prisl.** + glag.

ležêrno odgovoriti, reči | ležêrno sedeti, se sprehajati, se zlekniti

▪ Dneve sta začenjala s kavo, nato pa *ležêrno* uživala.

▪ Morski levi *ležêrno* počivajo na skalah.

▪ Navdušena je bila nad mestom, tudi nad ljudmi, ki se *ležêrno* sprehajajo po mestu.

► **prisl.** + prid. beseda

▪ Čeprav včasih šov postane samozadosten in *ležêrno* sproščen, se nikoli ne oddalji od osnovne misli.

2. takó, da je brez prave volje, pazljivosti, zavzetosti za kaj

► **prisl.** + glag.

ležêrno zaigrati

▪ Po drugem голу so gostitelji zaigrali bolj *ležêrno*.

▪ Taktično smo zaigrali nezrelo, prepustili sredino igrišča gostom in preveč *ležêrno* igrali v obrambi.

▪ *Ležêrno* mi je odvrnil, da bo videl, kaj se da narediti.

3. takó, da je udobno, praktično, preprosto

► **prisl.** + glag.

ležêrno se oblačiti

▪ Rada se oblači *ležêrno*, vendar tudi modno.

► **prisl.** + prid. beseda

ležêrno oblečen

▪ *Ležêrno* oblečena v majico in jeans hlače tišči pred seboj otroški voziček.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ležêrno]

IPA: [lɛ'ʒɛ:rno]

OSNOVNIK: ležêrno

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj ležêrno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: ležêrneje in ležêrnejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj ležêrno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nãjležêrneje in nãjležêrneje nãjležêrnejše in nãjležêrnejše

TONEMSKO

[ležêrno]

IPA: [lɛʒɛ́:rno]

OSNOVNIK: ležêrno

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj ležêrno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: ležêrneje in ležêrnejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj ležêrno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nãjležêrneje in nãjležêrneje nãjležêrnejše in nãjležêrnejše

IZVOR

↑ležêren

ležêrnost ležêrnosti samostalnik ženskega spola

[ležêrnost]

POMEN

1. lastnost, značilnost koga, da dela kaj brez velike duševne, telesne aktivnosti, napora

► priredna zveza

- Na vinskih cestah na obeh bregovih Rone gostje naletijo na tipični francoski šarm, lahkotnost in *ležernost*.
- Všeč sta mi grška *ležernost* in umirjenost.
- Navdušen je nad *ležernostjo* in sproščenostjo našega glavnega mesta.

...

- Puške so nosili z *ležernostjo*, ki je kazala, da so vajeni orožja.
- Za njegovo navidezno *ležernostjo* in nekonfliktnostjo se je skrivala oblastizeljna energija.
- Je vseskozi zbran, čeprav daje včasih vtis *ležernosti*.

1.1. stanje, v katerem ni potrebna velika duševna, telesna aktivnost, napor

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

počitniška, poletna *ležernost*

- Naj se v vaš dom naseli poletna *ležernost*, sproščenost in lahkotnost!
- Zdaj, ko sta nas zapustili poletna vročina in počitniška *ležernost*, vas vabimo na pohodniške izlete po Sloveniji.

...

- Poleg voznika se tudi potniki v vožnji mirno prepustijo udobju in *ležernosti*.
- *Ležernost* sredozemskih držav nas vedno znova očara.
- Prav na tem trgu začutiš hektičnost velikega mesta in hkrati *ležernost*, občutek, kot da se nikamor ne mudi.

2. lastnost, značilnost koga, da dela kaj brez prave volje, pazljivosti, zavzetosti

▸ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

očitati KOMU *ležernost*

- Pogosto mu očitajo *ležernost* in pomanjkanje borbenosti.
- Košarkarji so učinkovito izkoristili pretirano *ležernost* gostiteljev in začeli zadevati kot za stavo.

...

- Pritiski na otroke so vse večji, saj se *ležernost* pri enajstih letih lahko odraža v nezmožnosti vpisa na zeleno srednjo šolo.
- Njegova *ležernost* in želja po hitrem zaslužku sta krivi, da se mu včasih kakšen nepridiprav izmuzne iz rok.

2.1. stanje človeka, v katerem dela kaj brez prave volje, pazljivosti, zavzetosti

- Igralci si ne smejo več privoščiti *ležernosti*.

3. lastnost, značilnost česa, da je krojeno preprosto, takó, da je udobno, praktično

- Rad nosim oblačila, ki jim je poleg elegance dodan pridih *ležernosti* in športnega duha.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ležernost]

IPA: [leʒɛ:rnɔst]

ednina

IMENOVALNIK: ležernost

RODILNIK: ležernosti

DAJALNIK: ležernosti

TOŽILNIK: ležernost

MESTNIK: pri ležernosti

ORODNIK: z ležernostjo

dvojina

IMENOVALNIK: ležernosti

RODILNIK: ležernosti

DAJALNIK: ležernost**ma** tudi ležernost**ima**

TOŽILNIK: ležernosti

MESTNIK: pri ležernost**ih**

ORODNIK: z ležernost**ma** tudi z ležernost**ima**

množina

IMENOVALNIK: ležernosti

RODILNIK: ležernosti

DAJALNIK: ležernost**im**

TOŽILNIK: ležernosti

MESTNIK: pri ležernost**ih**

ORODNIK: z ležernost**mi**

TONEMSKO

[ležernost]

IPA: [leʒɛ:rnɔst]

ednina

IMENOVALNIK: ležernost

RODILNIK: ležernosti

DAJALNIK: ležernosti

TOŽILNIK: ležernost

MESTNIK: pri ležernosti

ORODNIK: z ležernostjo

dvojina

IMENOVALNIK: ležernosti

RODILNIK: ležernosti

DAJALNIK: ležernost**ma** tudi ležernost**ima**

TOŽILNIK: ležernosti

MESTNIK: pri ležernost**ih**

ORODNIK: z ležernost**ma** tudi z ležernost**ima**

množina

IMENOVALNIK: ležernosti

RODILNIK: ležernosti

DAJALNIK: ležernost**im**

TOŽILNIK: ležernosti

MESTNIK: pri ležernost**ih**

ORODNIK: z ležernost**mi**

IZVOR

↑ležeren

lírični lírična lírično pridevnik

[lírični]

POMEN

1. ki je v zvezi z liriko 1.; SIN.: lirski

▸ **prid. beseda** + sam. beseda

lírična pesem, pesnitev | lírična poezija, proza

▪ Čeprav je napisal veliko *líričnih* pesmi in dramo, je ostal znan predvsem kot avtor epa Luzijada.

▪ Knjiga je skupek dnevninskih zapiskov, *lírične* proze, filozofskih razmislekov in vsakdanjih opažanj.

2. ki je v zvezi z glasom, ki je svetlejši, nežen in se uporablja pri igranju lahkotnejših, šaljivih opernih vlog; SIN.: lirski

► **prid. beseda** + sam. beseda

lirični sopran, tenor | lirični tenorist

- Obvladal je violino in trobento in imel zelo lep *lirični* tenor.
- Zelo rada imam muzikale, morda tudi zato, ker so skladbe napisane za *lirični* glas, kakršnega imam.

3. v obliki **liričen**, ekspresivno ki kaže, izraža nežnost, tankočutnost, dojemljivost za estetiko

► **prid. beseda** + sam. beseda

lirična impresija | lirična izpoved, pripoved | lirična nota

- Bistvena značilnost njegovih del je *lirična*, melanholična nota, dopolnjena s pesimističnim in mestoma tragičnim odnosom do sveta.
- V svojih delih je združil tradicijo in modernizem, *lirične* impresije in najbolj drzne jezikovne eksperimente.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lírični]

IPA: [ˈliːríʈni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: lírični

RODILNIK: líričnega

DAJALNIK: líričnemu

TOŽILNIK: lírični

živo líričnega

MESTNIK: pri líričnem

ORODNIK: z líričnim

dvojina

IMENOVALNIK: lírična

RODILNIK: líričnih

DAJALNIK: líričnima

TOŽILNIK: lírična

MESTNIK: pri líričnih

ORODNIK: z líričnima

množina

IMENOVALNIK: lírični

RODILNIK: líričnih

DAJALNIK: líričnim

TOŽILNIK: lírične

MESTNIK: pri líričnih

ORODNIK: z líričnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: lírična

RODILNIK: lírične

DAJALNIK: lírični

TOŽILNIK: lírično

MESTNIK: pri lírični

ORODNIK: z lírično

dvojina

IMENOVALNIK: lírični

RODILNIK: líričnih

DAJALNIK: líričnima

TOŽILNIK: lírični

MESTNIK: pri líričnih

ORODNIK: z líričnima

množina

IMENOVALNIK: lírične

RODILNIK: líričnih

DAJALNIK: líričnim

TOŽILNIK: lírične

MESTNIK: pri líričnih

ORODNIK: z líričnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: lírično

RODILNIK: líričnega

DAJALNIK: líričnemu

TOŽILNIK: lírično

MESTNIK: pri líričnem

ORODNIK: z líričnim

dvojina

IMENOVALNIK: lírični

RODILNIK: líričnih

DAJALNIK: líričnima

TOŽILNIK: lírični

MESTNIK: pri líričnih

ORODNIK: z líričnima

množina

IMENOVALNIK: lírična

RODILNIK: líričnih

DAJALNIK: líričnim

TOŽILNIK: lírična

MESTNIK: pri líričnih

ORODNIK: z líričnimi

TONEMSKO

[lírični]

IPA: [liːríʈni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: lírični

RODILNIK: líričnega

DAJALNIK: líričnemu

TOŽILNIK: lírični

živo líričnega

MESTNIK: pri líričnem

ORODNIK: z líričnim

dvojina

IMENOVALNIK: lírična

RODILNIK: líričnih

DAJALNIK: líričnima

TOŽILNIK: lírična

MESTNIK: pri líričnih

ORODNIK: z líričnima

množina

IMENOVALNIK: lírični

RODILNIK: líričnih

DAJALNIK: líričnim

TOŽILNIK: lírične

MESTNIK: pri líričnih

ORODNIK: z líričnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: lírična

RODILNIK: lírične

DAJALNIK: lírični
TOŽILNIK: lírično
MESTNIK: pri lírični
ORODNIK: z lírično

dvojina

IMENOVALNIK: lírični
RODILNIK: líričnih
DAJALNIK: líričnima
TOŽILNIK: lírični
MESTNIK: pri líričnih
ORODNIK: z líričnima

množina

IMENOVALNIK: lírične
RODILNIK: líričnih
DAJALNIK: líričnim
TOŽILNIK: lírične
MESTNIK: pri líričnih
ORODNIK: z líričnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: lírično
RODILNIK: líričnega
DAJALNIK: líričnemu
TOŽILNIK: lírično
MESTNIK: pri líričnem
ORODNIK: z líričnim

dvojina

IMENOVALNIK: lírični
RODILNIK: líričnih
DAJALNIK: líričnima
TOŽILNIK: lírični
MESTNIK: pri líričnih
ORODNIK: z líričnima

množina

IMENOVALNIK: lírična
RODILNIK: líričnih
DAJALNIK: líričnim
TOŽILNIK: lírična
MESTNIK: pri líričnih
ORODNIK: z líričnimi

IZVOR

prevzeto prek nem. *lyrisch*, frc. *lyrique* in lat. *lyricus* iz gr. *lyrikós* 'ki se nanaša na igranje na liro, plunko', iz ↑lira

lírično

prislov

[lírično]

POMEN

1. glede na liriko

► **prisl.** + prid. beseda

lírično obarvan

- Motive za *lírično* obarvane pesmi je črpal iz grškega pesništva, rodne Sicilije in občutka osamljenosti.
- Ob posebnih priložnostih zaigra tudi svoje *lírično* izpovedne verze.
- Gre za bolj ali manj *lírično* ubrana in v svobodnem verzu zapisana preprosta razmišljanja

o večnih temah človekovega bivanja in čustvovanja.

► **prisl.** + glag.

- Takratni pisatelji so pogosto pisali *lírično*, ponavadi v aktualnem vzdušju takratnega časa.
- V potopisu je avtorica preprosto, a obenem subtilno in *lírično* opisala potovanje s solno karavano prek Sahare.

2. takó, da je svetlejši, nežen in se uporablja pri igranju lahkotnejših, šaljivih opernih vlog

- Baritonist je bil mehak, bolj *lírično* obarvan glas.
- Melodije treh stavkov je predstavila *lírično*, intimno in obudila skladateljeva čustva do mladenke, ki ga je navdihnila.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lírično]

IPA: ['li:riʧno]

OSNOVNIK: lírično

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj lírično

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nájbolj in nájbolj lírično

TONEMSKO

[lírično]

IPA: [li:riʧno]

OSNOVNIK: lírično

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj lírično

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nájbolj in nájbolj lírično

IZVOR

↑lírični

líričnost

líričnosti samostalnik ženskega spola

[líričnost]

POMEN

1. elementi, struktura lirike

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- Njegova poezija kaže *líričnost*, značilno za romantiko.
- Vsaka kitica se konča z besedo alba, kar daje pesmi *líričnost* in dramatičnost.
- Ob umetnostnih besedilih začutijo zvočnost in ritem besed, rimo, iščejo večpomenskost, figurativni pomen, prepoznavajo ironijo, humor, *líričnost* ipd.

...

- Male pesmi v prozi se približujejo esejem in meditacijam, poleg *líričnosti* so zanje značilne tudi refleksivnost, alegoričnost, sarkastičnost in grotesknost.
- Njegov prvi roman zaznamujejo novoromantična *líričnost*, zavračanje družbe ter ljubezen do narave in popotniškega življenja.

2. lastnost glasu, ki je svetlejši, nežen in se uporablja pri igranju lahkotnejših, šaljivih opernih vlog

▪ Izvrstne *liričnosti* solistka ni nadgradila še z bolj odločnimi potezami, zaradi česar je celotni lok variacij postajal nekoliko monoton.

3. ekspresivno lastnost česa, da je nežno, tankočutno, dojemljivo za estetiko; SIN.: ekspresivno lirika

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

▪ S toplimi barvami išče harmonijo, umirjeno atmosfero in *liričnost* izkustva.

▪ *Liričnost* je upodabljal predvsem v slikah iz živalskega sveta.

...

▪ Plesalkin gib je izrazito prežet z *liričnostjo*: izredno senzibilne roke, lahkotnost giba, visoke in precizne arabeske.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[líričnost]

IPA: ['li:ri:fnost]

ednina

IMENOVALNIK: líričnost

RODILNIK: líričnosti

DAJALNIK: líričnosti

TOŽILNIK: líričnost

MESTNIK: pri líričnosti

ORODNIK: z líričnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: líričnosti

RODILNIK: líričnosti

DAJALNIK: líričnostma tudi líričnostima

TOŽILNIK: líričnosti

MESTNIK: pri líričnostih

ORODNIK: z líričnostma tudi z líričnostima

množina

IMENOVALNIK: líričnosti

RODILNIK: líričnosti

DAJALNIK: líričnostim

TOŽILNIK: líričnosti

MESTNIK: pri líričnostih

ORODNIK: z líričnostmi

TONEMSKO

[líričnost]

IPA: ['li:ri:fnost]

ednina

IMENOVALNIK: líričnost

RODILNIK: líričnosti

DAJALNIK: líričnosti

TOŽILNIK: líričnost

MESTNIK: pri líričnosti

ORODNIK: z líričnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: líričnosti

RODILNIK: líričnosti

DAJALNIK: líričnostma tudi líričnostima

TOŽILNIK: líričnosti

MESTNIK: pri líričnostih

ORODNIK: z líričnostma tudi z líričnostima

množina

IMENOVALNIK: líričnosti

RODILNIK: líričnosti

DAJALNIK: líričnostim

TOŽILNIK: líričnosti

MESTNIK: pri líričnostih

ORODNIK: z líričnostmi

IZVOR

↑lirični

lírik lírika samostalnik moškega spola

[lírik]

POMEN

kdor se ukvarja s pisanjem lirike

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

izjemen lirík

▪ Velja za največjega perzijskega *lirika*.

▪ Njegovo delo je eden vrhov slovenske poezije, nekateri ga imajo za najčistejšega *lirika*.

▪ Kot pesnik je bil predvsem intimen *lirík*, izpovedovalec temnih nagonov in strasti.

...

▪ Kot *lirík* se je izkazal v epski pesnitvi Gebir, ki je nekakšna orientalska pripovedka.

▪ Federico Garcia Lorca je bil *lirík* in dramatik.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lírik]

IPA: ['li:rik]

ednina

IMENOVALNIK: lírik

RODILNIK: lírika

DAJALNIK: líriku

TOŽILNIK: lírika

MESTNIK: pri líriku

ORODNIK: z lírikom

dvojina

IMENOVALNIK: lírika

RODILNIK: lírikov

DAJALNIK: lírikoma

TOŽILNIK: lírika

MESTNIK: pri lírikih

ORODNIK: z lírikoma

množina

IMENOVALNIK: líriki

RODILNIK: lírikov

DAJALNIK: lírikom

TOŽILNIK: lírike

MESTNIK: pri lírikih

ORODNIK: z líriki

TONEMSKO

[lírik]

IPA: ['li:rik]

ednina

IMENOVALNIK: lírik

RODILNIK: lírika

DAJALNIK: líriku

TOŽILNIK: lírika

MESTNIK: pri líriku

ORODNIK: z lírikom

dvojina

IMENOVALNIK: lírika

RODILNIK: lírikov tudi lîrikov

DAJALNIK: lírikoma

TOŽILNIK: lírika

MESTNIK: pri lírikih tudi pri lîrikih

ORODNIK: z lírikoma

množina

IMENOVALNIK: líriki

RODILNIK: lírikov tudi lîrikov

DAJALNIK: lírikom

TOŽILNIK: lírike

MESTNIK: pri lírikih tudi pri lîrikih

ORODNIK: z líriki tudi z lîriki

IZVOR

prevzeto prek nem. *Lyriker* iz frc. (*poète*) *lyrique*, prvotno 'lirski (pesnik)', iz lat. *lyricus*, glej ↑lirika

lírika lírike samostalnik ženskega spola

[lírika]

POMEN

1. literarno ustvarjanje, ki se osredotoča zlasti na izpoved čustev

- Realizem in naturalizem sta se najmanj uveljavila v *liriki*, najbolj pa v pripovedni prozi, zlasti v novelah in romanih.
- Ker je književnost moderne temeljila na subjektivnem doživljanju, je v njej prevladovala *lirika* pred epiko in dramatiko.

1.1. literarna dela kot rezultat tega ustvarjanja

► prid. beseda + **sam. beseda**

erotična, ljubezenska lirika | izpovedna, osebnoizpovedna, razpoloženska, refleksivna lirika | moderna lirika | religiozna lirika | simbolistična lirika | srednjeveška, trubadurska, viteška lirika

- Trubadurska *lirika* se je razcvetela v francoski pokrajini Provansi po letu 1100 in je bila napisana v provansalskem jeziku.
- Iz čustveno razpoloženske melodične *lirike* se je obrnil k objektivni predmetni pesmi.
- V zdomstvu je objavljala izrazito duhovno in religiozno *liriko*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

pisati liriko

- Piše ljubezensko *liriko* in prevaja iz italijanščine.
- Tone Pavček je izbral in prevedel ljubezensko *liriko* ruske pesnice Ane Ahmatove.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Osupljivo izvirna *lirika* je izšla posmrtno v zbirki pesmi.
- Njena oblikovno uglajena *lirika* izpoveduje ljubezenska čustva in govori zlasti o tragičnih doživljanjih, neugnani življenjski sli, smrtni utrujenosti in hrepenenju po miru.

...

- Njena *lirika* je izrazito intimna, pritajena, včasih na robu hermetičnosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lírika]

IPA: [li:rika]

ednina

IMENOVALNIK: lírika

RODILNIK: lírike

DAJALNIK: líriki

TOŽILNIK: líriko

MESTNIK: pri líriki

ORODNIK: z líriko

dvojina

IMENOVALNIK: líriki

RODILNIK: lírik

DAJALNIK: lírikama

TOŽILNIK: líriki

MESTNIK: pri lírikah

ORODNIK: z lírikama

množina

IMENOVALNIK: lírike

RODILNIK: lírik

DAJALNIK: lírikam

TOŽILNIK: lírike

MESTNIK: pri lírikah

ORODNIK: z lírikami

TONEMSKO

[lírika]

IPA: [li:rika]

ednina

IMENOVALNIK: lírika

RODILNIK: lírike

DAJALNIK: líriki

TOŽILNIK: líriko

MESTNIK: pri líriki

ORODNIK: z líriko

dvojina

IMENOVALNIK: líriki

RODILNIK: lîrik

DAJALNIK: lírikama

TOŽILNIK: líriki

MESTNIK: pri lírikah

ORODNIK: z lírikama

množina

IMENOVALNIK: lírike

RODILNIK: lîrik

DAJALNIK: lírikam

TOŽILNIK: lírike

MESTNIK: pri lírikah

ORODNIK: z lírikami

IZVOR

prevzeto prek nem. *Lyrik* iz frc. (*poésie*) *lyrique*, glej ↑lirični

lírski lírska lírsko pridevnik

[lírski]

POMEN

1. ki je v zvezi z liriko **1.**; SIN.: lirični

► **prid. beseda** + sam. beseda

lírski pesnik | lírska pesem, poezija | lírska pesnica | lírska prvina | lírsko pesništvo

▪ Najprej je pisal *lírske* pesmi, po letu 1882 pa vedno več epskega pesništva.

▪ Romanca je krajša pripovedna pesem, pogosto vsebuje tudi *lírske* prvine.

▪ Bila je predvsem *lírska* pesnica.

2. ki je v zvezi z glasom, ki je svetlejši, nežen in se uporablja pri igranju lahkotnejših, šaljivih opernih vlog; SIN.: lirični

► **prid. beseda** + sam. beseda

lírski sopran, tenor | lírski tenorist | lírska sopranistka

▪ *Lírski* tenorist in *lírski* baritonist sta se v duetih izvrstno ujemala.

▪ S toplim in odmevnim *lírskim* sopranom in s prepričljivo, naravno ponižnostjo in požrtvovalnostjo je izoblikovala vlogo nesrečne sužnje.

▪ Njegov *lírski* tenor se je odlikoval z baržunasto mehko in velikim obsegom, zato je bil tudi njegov repertoar zelo širok.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lírski]

IPA: ['li:rski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: lírski

RODILNIK: lírskega

DAJALNIK: lírskemu

TOŽILNIK: lírski

živo lírskega

MESTNIK: pri lírskem

ORODNIK: z lírskim

dvojina

IMENOVALNIK: lírska

RODILNIK: lírskih

DAJALNIK: lírskima

TOŽILNIK: lírska

MESTNIK: pri lírskih

ORODNIK: z lírskima

množina

IMENOVALNIK: lírski

RODILNIK: lírskih

DAJALNIK: lírskim

TOŽILNIK: lírske

MESTNIK: pri lírskih

ORODNIK: z lírskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: lírska

RODILNIK: lírske

DAJALNIK: lírski

TOŽILNIK: lírsko

MESTNIK: pri lírski

ORODNIK: z lírsko

dvojina

IMENOVALNIK: lírski

RODILNIK: lírskih

DAJALNIK: lírskima

TOŽILNIK: lírski

MESTNIK: pri lírskih

ORODNIK: z lírskima

množina

IMENOVALNIK: lírske

RODILNIK: lírskih

DAJALNIK: lírskim

TOŽILNIK: lírske

MESTNIK: pri lírskih

ORODNIK: z lírskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: lírsko

RODILNIK: lírskega

DAJALNIK: lírskemu

TOŽILNIK: lírsko

MESTNIK: pri lírskem

ORODNIK: z lírskim

dvojina

IMENOVALNIK: lírski

RODILNIK: lírskih

DAJALNIK: lírskima

TOŽILNIK: lírski

MESTNIK: pri lírskih

ORODNIK: z lírskima

množina

IMENOVALNIK: lírska

RODILNIK: lírskih

DAJALNIK: lírskim

TOŽILNIK: lírska

MESTNIK: pri lírskih

ORODNIK: z lírskimi

TONEMSKO

[lírski]

IPA: ['li:rski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: lírski

RODILNIK: lírskega

DAJALNIK: lírskemu

TOŽILNIK: lírski

živo lírskega

MESTNIK: pri lírskem

ORODNIK: z lírskim

dvojina

IMENOVALNIK: lírska

RODILNIK: lírskih

DAJALNIK: lírskima

TOŽILNIK: lírska

MESTNIK: pri lírskih

ORODNIK: z lírskima

množina

IMENOVALNIK: lîrski
RODILNIK: lîrskih
DAJALNIK: lîrskim
TOŽILNIK: lîrske
MESTNIK: pri lîrskih
ORODNIK: z lîrskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: lîrska
RODILNIK: lîrske
DAJALNIK: lîrski
TOŽILNIK: lîrsko
MESTNIK: pri lîrski
ORODNIK: z lîrsko

dvojina

IMENOVALNIK: lîrski
RODILNIK: lîrskih
DAJALNIK: lîrskima
TOŽILNIK: lîrski
MESTNIK: pri lîrskih
ORODNIK: z lîrskima

množina

IMENOVALNIK: lîrske
RODILNIK: lîrskih
DAJALNIK: lîrskim
TOŽILNIK: lîrske
MESTNIK: pri lîrskih
ORODNIK: z lîrskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: lîrsko
RODILNIK: lîrskega
DAJALNIK: lîrskemu
TOŽILNIK: lîrsko
MESTNIK: pri lîrskem
ORODNIK: z lîrskim

dvojina

IMENOVALNIK: lîrski
RODILNIK: lîrskih
DAJALNIK: lîrskima
TOŽILNIK: lîrski
MESTNIK: pri lîrskih
ORODNIK: z lîrskima

množina

IMENOVALNIK: lîrska
RODILNIK: lîrskih
DAJALNIK: lîrskim
TOŽILNIK: lîrska
MESTNIK: pri lîrskih
ORODNIK: z lîrskimi

STALNE ZVEZE

lirska abstrakcija

iz umetnostne zgodovine smer abstraktnega slikarstva, ki prikazuje umetnikova čustva s pomočjo improvizacije, nepravilnih potez, živih barv

- Dozoreval je skozi figurativno slikarstvo in se razvijal v smeri ekspresivne in *lirske abstrakcije*.

- Abstraktni ekspresionizem oziroma t. i. *lirska abstrakcija* je bila v njegovem delu prisotna že v zgodnejših petdesetih letih, povsem pa je prevladala v drugi polovici tega desetletja.

lirski jaz

iz literarne vede literarni lik, ki v lirskem delu izpoveduje svoje doživljanje; SIN.: iz literarne vede lirski subjekt

- Kljub nemoči, ki jo doživlja ob stiku z družbo, je pesnikov *lirski jaz* še vedno aktiven bojevalec.

lirski subjekt

iz literarne vede literarni lik, ki v lirskem delu izpoveduje svoje doživljanje; SIN.: iz literarne vede lirski jaz

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- V pesmi *lirski subjekt* veruje v etično očiščenje človeka in socialno pravičnost.
- *Lirski subjekt* je bil prikazan v ekstremnih situacijah in s čustvenimi stanji, ki so mejila na delirij.
- Ko je spoznal, da v svoji pesmi ne govori on sam, pač pa *lirski subjekt*, ki ga je ustvaril, se je opogumil in premagal svoje pridržke.

IZVOR

↑lira, k ↑lirika

literárni literárna literárno pridevnik

[literárni]

POMEN

1. ki je v zvezi z literaturo 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- literarni junak, lik | literarni kanon, opus | literarni kritik, teoretik, ustvarjalec, zgodovinar | literarni odlomek, prispevek, prvenec, tekst | literarni žanr | literarna junakinja, oseba | literarna klasika, mojstrovina, stvaritev, umetnina | literarna kritičarka, ustvarjalka, zgodovinarica | literarna oblika, pisava, predloga, vsebina | literarna produkcija, ustvarjalnost, zapuščina | literarna tradicija | literarna zvrst | literarno besedilo, branje, delo, ustvarjanje | literarno področje, prizorišče
- Za samoumevno velja, da so *literarni* liki izmišljeni, plod pisateljeve domišljije, ne pa opisi realno obstoječih oseb.
 - V preteklih desetletjih so mnogi *literarni* zgodovinarji k postmodernizmu prištevali tudi dela najbolj znanih latinskoameriških magičnih realistov.
 - Ena najpomembnejših sodobnih hrvaških *literarnih* ustvarjalk poleg publicističnih besedil piše predvsem romane.

1.1. ki temelji na literaturi 1., izhaja iz literature 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

literarna kritika, teorija, veda, zgodovina, znanost | literarno zgodovinopisje

- Slovenska šolska *literarna* teorija je dolgo časa razlikovala med tropi in figurami.
- Pisal je *literarne* kritike, članke, eseje, pesmi v prozi in črtice.
- Leta 1960 je na Univerzi v Ljubljani pridobil doktorat *literarnih* znanosti.

1.2. ki je namenjen za ustvarjalce, raziskovalce literature 1.

- **prid. beseda** + sam. beseda
literarni agent | literarni festival, klub, krog, krožek, večer | literarni natečaj | literarna delavnica, sekcija | literarna nagrada | literarna oddaja, revija | literarno društvo, gibanje, glasilo, srečanje
- Novembrski *literarni* večer je bil namenjen stoletnici rojstva Edvarda Kocbeka, pesnika, pripovednika, prevajalca in politika, krščanskega socialista.
 - Ob prvi objavi v resni *literarni* reviji sem se počutila kot olimpijska zmagovalka.
 - V *literarni* delavnici naj vsi avtorji napišejo vsak svoj verz, potem jih združite v eno pesem.

2. v obliki **literaren** ki spominja na literaturo 1., je tak kot pri literaturi 1.

- **prid. beseda** + sam. beseda
- Kina in filma se loteva še na bolj *literaren* način.
- vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku**
- Moj slog je na splošno precej *literaren*, metaforičen in predvsem zelo ironičen.
 - Osnovni tekst je bil zelo *literaren*, gledališki.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[literárni]

IPA: [lité'ra:ni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: literárni
RODILNIK: literárnega
DAJALNIK: literárnemu
TOŽILNIK: literárni
živo literárnega
MESTNIK: pri literárnem
ORODNIK: z literárnim

dvojina

IMENOVALNIK: literárna
RODILNIK: literárnih
DAJALNIK: literárnima
TOŽILNIK: literárna
MESTNIK: pri literárnih
ORODNIK: z literárnima

množina

IMENOVALNIK: literárni
RODILNIK: literárnih
DAJALNIK: literárnim
TOŽILNIK: literárne
MESTNIK: pri literárnih
ORODNIK: z literárnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: literárna
RODILNIK: literárne
DAJALNIK: literárni
TOŽILNIK: literárno
MESTNIK: pri literárni
ORODNIK: z literárno

dvojina

IMENOVALNIK: literárni
RODILNIK: literárnih
DAJALNIK: literárnima
TOŽILNIK: literárni
MESTNIK: pri literárnih
ORODNIK: z literárnima

množina

IMENOVALNIK: literárne
RODILNIK: literárnih
DAJALNIK: literárnim
TOŽILNIK: literárne
MESTNIK: pri literárnih
ORODNIK: z literárnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: literárno
RODILNIK: literárnega
DAJALNIK: literárnemu
TOŽILNIK: literárno
MESTNIK: pri literárnem
ORODNIK: z literárnim

dvojina

IMENOVALNIK: literárni
RODILNIK: literárnih
DAJALNIK: literárnima
TOŽILNIK: literárni
MESTNIK: pri literárnih
ORODNIK: z literárnima

množina

IMENOVALNIK: literárna
RODILNIK: literárnih
DAJALNIK: literárnim
TOŽILNIK: literárna
MESTNIK: pri literárnih
ORODNIK: z literárnimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bolj literáren

ženski spol

EDNINA: bolj literárna

srednji spol

EDNINA: bolj literárno

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj literáren

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj literárna

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj literárno

TONEMSKO

[literárni]

IPA: [literá:ni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: literârni
RODILNIK: literâr**nega**
DAJALNIK: literâr**nemu**
TOŽILNIK: literârni
živo literâr**nega**
MESTNIK: pri literâr**nem**
ORODNIK: z literâr**ni**

dvojina

IMENOVALNIK: literârna
RODILNIK: literâr**ni**
DAJALNIK: literâr**nima**
TOŽILNIK: literârna
MESTNIK: pri literâr**ni**
ORODNIK: z literâr**nima**

množina

IMENOVALNIK: literârni
RODILNIK: literâr**ni**
DAJALNIK: literâr**ni**
TOŽILNIK: literârne
MESTNIK: pri literâr**ni**
ORODNIK: z literâr**ni**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: literârna
RODILNIK: literârne
DAJALNIK: literârni
TOŽILNIK: literârno
MESTNIK: pri literârni
ORODNIK: z literârno

dvojina

IMENOVALNIK: literârni
RODILNIK: literâr**ni**
DAJALNIK: literâr**nima**
TOŽILNIK: literârni
MESTNIK: pri literâr**ni**
ORODNIK: z literâr**nima**

množina

IMENOVALNIK: literârne
RODILNIK: literâr**ni**
DAJALNIK: literâr**ni**
TOŽILNIK: literârne
MESTNIK: pri literâr**ni**
ORODNIK: z literâr**ni**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: literârno
RODILNIK: literâr**nega**
DAJALNIK: literâr**nemu**
TOŽILNIK: literârno
MESTNIK: pri literâr**nem**
ORODNIK: z literâr**ni**

dvojina

IMENOVALNIK: literârni
RODILNIK: literâr**ni**
DAJALNIK: literâr**nima**
TOŽILNIK: literârni
MESTNIK: pri literâr**ni**
ORODNIK: z literâr**nima**

množina

IMENOVALNIK: literârna

RODILNIK: literâr**ni**

DAJALNIK: literâr**ni**

TOŽILNIK: literârna

MESTNIK: pri literâr**ni**

ORODNIK: z literâr**ni**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj literâren

ženski spol

EDNINA: bôlj literârna

srednji spol

EDNINA: bôlj literârno

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj literâren

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj literârna

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj literârno

IZVOR

prevzeto (prek nem. *literar..*) iz lat. *litterarius* 'ki je v zvezi s črkami, pisano besedo', glej ↑literatura

literatúra literatúre samostalnik ženskega spola

[literatúra]

POMEN

1. umetnost, katere izrazno sredstvo je zapisana beseda, ali dela te umetnosti

► prid. beseda + **sam. beseda**

angleška, francoska, ruska, slovenska literatura |
dramska literatura | erotična, fantazijska literatura |
gejevska, lezbična literatura | izvirna, prevodna,
tuja literatura | klasična, moderna, sodobna
literatura | mladinska, otroška literatura | resna,
zahtevna literatura | trivialna, žanrska literatura
▪ Rad se je posvečal ilustriranju, predvsem
mladinske *literature*.

▪ V znamenitih Vajah v slogu, eni izmed najbolj
duhovitih jezikovnih umetnin moderne *literature*,
je Raymond Queneau mojstrsko preigral registre
različnih pesniških oblik.

▪ Znana je predvsem kot avtorica otroške
literature.

▪ Večer bo posvečen razmisleku o položaju
lezbične *literature* in o njeni vlogi v slovenskem
literarnem prostoru.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

branje, pisanje, prebiranje literature | ljubitelj
literature | zvrst literature

▪ Branje *literature* nam omogoča vživljanje v druge
zgodbe, ljudi in izkušnje.

▪ Je priznan strokovnjak za mednarodno pravo in
velik ljubitelj *literature*.

▪ V mladosti se je tudi sam preizkusil v pisanju
literature – napisal je namreč tri zbirke poezije.

► sam. beseda + za + **sam. beseda v tožilniku**

nagrada za literaturo | nagrajenec, nagrajenka za
literaturo | zanimanje za literaturo

▪ Opažajo, da se izposoja knjig z leti povečuje in
ne obratno, precejšnje zanimanje za *literaturo* pa

je prisotno tako pri odraslih kakor pri otrocih in mladini.

- V Carigradu rojeni pisatelj Orhan Pamuk, Nobelov nagrajenec za *literaturo* leta 2006, trenutno velja za enega najbolj branih romanopiscev.
- Postala je Nobelova nagrajenka za *literaturo*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

brati *literaturo* | izdajati *literaturo* | pisati *literaturo* | prevajati *literaturo*

- Ves čas je v ruščino prevajala slovensko *literaturo*.
- V vrtcu ali v nižjih razredih osnovne šole so otrokom pogosto prebiralali kvalitetno otroško *literaturo*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

literatura govori o čem | *literatura* zanima KOGA

- Zanima jo *literatura*, sodeluje pri mnogih prireditvah in je članica šolske gledališke skupine.
- Njegova *literatura* govori o vojni.

...

▪ Pesnik, prozaist in dramatik je predstavil svojo literarno pot in poglede na *literaturo*.

▪ Ob novinarstvu se posveča *literaturi* in publicistiki, najprej poeziji, v novejšem obdobju tudi prozi.

1.1. veda o tej umetnosti ali študij te vede

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

profesor *literature* | študij *literature*

- Po študiju *literature* in antropologije je postala novinarka.
- Je profesor *literature* na univerzi v Varšavi.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

študirati *literaturo*

- Bil je učenec jezuitske šole, v Mehiki je študiral filozofijo in *literaturo*.
- Predava francosko *literaturo* na univerzi.

...

▪ Na univerzi Columbia bo diplomirala iz angleške *literature*.

2. pisna dela z določenega področja, zlasti strokovnega ali znanstvenega

► prid. beseda + **sam. beseda**

družboslovna, duhovna, medicinska, planinska *literatura* | poljudna *literatura* | priporočena *literatura* | strokovna, stvarna, znanstvena *literatura* | tuja *literatura*

- Pri določanju mejnih vrednosti je komisija upoštevala vso razpoložljivo znanstveno *literaturo*.
- Odsvetujejo hojo po brezpotjih brez gorskega vodnika, obenem pa priporočajo zbiranje informacij o turi v planinski *literaturi* in pri izkušenih gornikih.
- Jeseni se prodaja predvsem študijska *literatura* za fakultete.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

brati, prebirati, prebrati *literaturo* | izdajati *literaturo* | pregledati, preštudirati, študirati *literaturo* | prevajati *literaturo* | priskrbeti si *literaturo*

- V prostem času prebiram strokovno *literaturo*, članke in drugo gradivo.

▪ Med drugim študira novejšo *literaturo* s področja komunikologije.

▪ Če bi radi pilates izvajali doma, si priskrbite ustrezno *literaturo* ali video.

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

branje, prebiranje *literature* | pregled *literature*

- S prebiranjem *literature* imam že lep zalogaj receptov, tako da mi kuha pomeni užitek, če improviziram in poskusim kaj novega.
- Natančne opredelitve problema ni mogoče doseči brez predhodnega pregleda *literature* in raziskav, ki na določenem področju že obstajajo.

► glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

najti, prebrati, zaslediti KAJ v *literaturi* | navajati, poiskati KAJ v *literaturi* | obstajati, pojavljati se v *literaturi*

- V strokovni *literaturi* najdemo različne pristope in tehnike reševanja konfliktov.
- Naselitev risa v Sloveniji se v svetovni *literaturi* navaja kot primer uspešne naselitve.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

literatura navaja, omenja, opisuje KAJ

- Čeprav so korenine trpotca prav tako učinkovite, *literatura* opisuje uporabo le njegovih listov.
- V tujini obstajajo tečaji in *literatura*, da se starši naučijo dojenčka masirati.

...

▪ V muzeju na gradu je na voljo še nekaj *literature* o mestu.

▪ Po dosegljivih podatkih iz *literature* in zagotovilih proizvajalca je cepivo varno.

2.1. seznam takih del, uporabljenih pri pisanju strokovne ali znanstvene razprave

► priredna zveza

viri in *literatura*

- Pregled 156 enot virov in *literature* kaže, da je avtorica zajemala spoznanja različnih strok.
- Knjigo zaključujejo izbor virov in *literature*, obsežna kronologija ter imensko in stvarno kazalo.

3. glasbena dela za določen instrument, zasedbo ali taka dela določenega avtorja, obdobja, sloga

► prid. beseda + **sam. beseda**

glasbena *literatura* | klavirska, zborovska *literatura* | sakralna *literatura*

- Srebotnjak je napisal vrsto komornih del, pomemben je njegov prispevek h klavirski *literaturi*.
- Zelo pomemben dejavnik je, da ima zborovodja vpogled v sodobno zborovsko *literaturo*.
- V vrh sakralne *literature* nedvomno sodita Mozartov in Verdijev Rekvijem.

► **sam. beseda** + za + sam. beseda v tožilniku

literatura za flavto, violino

- *Literature* za flavto je veliko, tudi slovenske.
- Odigrali bodo eno najbolj poetičnih del *literature* za violino, Beethovnov koncert za violino in orkester v D-duru.

...

- Zbor naj bi študiral tudi *literaturo*, ki je pri drugih zborih ni bilo slišati, predvsem klasično cerkveno glasbo.
- Precej sem dirigiral Mozarta, Beethovna, Schuberta, Mendelssohna in Brahmsa, pa tudi Debussyja in Rimskega-Korsakova. V prihodnje se želim še bolj posvetiti tej *literaturi*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[literatúra]

IPA: [litera'tu:ra]

ednina

IMENOVALNIK: literatúra

RODILNIK: literatúre

DAJALNIK: literatúri

TOŽILNIK: literatúro

MESTNIK: pri literatúri

ORODNIK: z literatúro

dvojina

IMENOVALNIK: literatúri

RODILNIK: literatúr

DAJALNIK: literatúrama

TOŽILNIK: literatúri

MESTNIK: pri literatúrah

ORODNIK: z literatúrama

množina

IMENOVALNIK: literatúre

RODILNIK: literatúr

DAJALNIK: literatúram

TOŽILNIK: literatúre

MESTNIK: pri literatúrah

ORODNIK: z literatúrami

TONEMSKO

[literatûra]

IPA: [literatû:rà]

ednina

IMENOVALNIK: literatûra

RODILNIK: literatûre

DAJALNIK: literatûri

TOŽILNIK: literatûro

MESTNIK: pri literatûri

ORODNIK: z literatûro

dvojina

IMENOVALNIK: literatûri

RODILNIK: literatûr

DAJALNIK: literatûrama

TOŽILNIK: literatûri

MESTNIK: pri literatûrah

ORODNIK: z literatûrama

množina

IMENOVALNIK: literatûre

RODILNIK: literatûr

DAJALNIK: literatûram

TOŽILNIK: literatûre

MESTNIK: pri literatûrah

ORODNIK: z literatûrami

IZVOR

prevzeto prek nem. *Literatur* iz lat. *litterātūra*, iz
↑literat

lónati lónam dovršni in nedovršni glagol
[lónati]

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lónati]

IPA: [ˈlo:nati]

NEDOLOČNIK: lónati

NAMENILNIK: lónat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: lónam

2. OSEBA: lónaš

3. OSEBA: lóna

dvojina

1. OSEBA: lónava

2. OSEBA: lónata

3. OSEBA: lónata

množina

1. OSEBA: lónamo

2. OSEBA: lónate

3. OSEBA: lónajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: lónaj

dvojina

1. OSEBA: lónajva

2. OSEBA: lónajta

množina

1. OSEBA: lónajmo

2. OSEBA: lónajte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: lónal

DVOJINA: lónala

MNOŽINA: lónali

ženski spol

EDNINA: lónala

DVOJINA: lónali

MNOŽINA: lónale

srednji spol

EDNINA: lónalo

DVOJINA: lónali

MNOŽINA: lónala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: lonajóč

RODILNIK: lonajóčega

DAJALNIK: lonajóčemu

TOŽILNIK: lonajóč

živo lonajóčega

MESTNIK: pri lonajóčem

ORODNIK: z lonajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: lonajóča

RODILNIK: lonajóč**ih**
DAJALNIK: lonajóč**ima**
TOŽILNIK: lonajóč**a**
MESTNIK: pri lonajóč**ih**
ORODNIK: z lonajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: lonajóči
RODILNIK: lonajóč**ih**
DAJALNIK: lonajóč**im**
TOŽILNIK: lonajóč**e**
MESTNIK: pri lonajóč**ih**
ORODNIK: z lonajóč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: lonajóč**a**
RODILNIK: lonajóč**e**
DAJALNIK: lonajóč**i**
TOŽILNIK: lonajóč**o**
MESTNIK: pri lonajóč**i**
ORODNIK: z lonajóč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: lonajóči
RODILNIK: lonajóč**ih**
DAJALNIK: lonajóč**ima**
TOŽILNIK: lonajóč**i**
MESTNIK: pri lonajóč**ih**
ORODNIK: z lonajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: lonajóč**e**
RODILNIK: lonajóč**ih**
DAJALNIK: lonajóč**im**
TOŽILNIK: lonajóč**e**
MESTNIK: pri lonajóč**ih**
ORODNIK: z lonajóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: lonajóč**e**
RODILNIK: lonajóč**ega**
DAJALNIK: lonajóč**emu**
TOŽILNIK: lonajóč**e**
MESTNIK: pri lonajóč**em**
ORODNIK: z lonajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: lonajóči
RODILNIK: lonajóč**ih**
DAJALNIK: lonajóč**ima**
TOŽILNIK: lonajóč**i**
MESTNIK: pri lonajóč**ih**
ORODNIK: z lonajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: lonajóč**a**
RODILNIK: lonajóč**ih**
DAJALNIK: lonajóč**im**
TOŽILNIK: lonajóč**a**
MESTNIK: pri lonajóč**ih**
ORODNIK: z lonajóč**imi**

DELEŽJE NA **-aje**: loná**je**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: lónan**je**
RODILNIK: lónan**ja**

DAJALNIK: lónan**ju**
TOŽILNIK: lónan**je**
MESTNIK: pri lónan**ju**
ORODNIK: z lónan**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: lónan**ji**
RODILNIK: lónan**j**
DAJALNIK: lónan**jema**
TOŽILNIK: lónan**ji**
MESTNIK: pri lónan**jih**
ORODNIK: z lónan**jema**

množina

IMENOVALNIK: lónan**ja**
RODILNIK: lónan**j**
DAJALNIK: lónan**jem**
TOŽILNIK: lónan**ja**
MESTNIK: pri lónan**jih**
ORODNIK: z lónan**ji**

TONEMSKO

[l̩nati]

IPA: [l̩ːn̩àt̩]

NEDOLOČNIK: l̩nati

NAMENILNIK: l̩nat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: l̩nam
2. OSEBA: l̩naš
3. OSEBA: l̩na

dvojina

1. OSEBA: l̩nava
2. OSEBA: l̩nata
3. OSEBA: l̩nata

množina

1. OSEBA: l̩namo
2. OSEBA: l̩nate
3. OSEBA: l̩najo

velelnik

ednina

2. OSEBA: l̩naj

dvojina

1. OSEBA: l̩najva
2. OSEBA: l̩najta

množina

1. OSEBA: l̩najmo
2. OSEBA: l̩najte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: l̩nal
DVOJINA: l̩nala
MNOŽINA: l̩nali

ženski spol

EDNINA: l̩nala
DVOJINA: l̩nali
MNOŽINA: l̩nale

srednji spol

EDNINA: l̩nalo
DVOJINA: l̩nali
MNOŽINA: l̩nala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: lonajôč tudi lonajôč

RODILNIK: lonajôč**ega**

DAJALNIK: lonajôč**emu**

TOŽILNIK: lonajôč tudi lonajôč

živo lonajôč**ega**

MESTNIK: pri lonajôč**em**

ORODNIK: z lonajôč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: lonajôč**a**

RODILNIK: lonajôč**ih**

DAJALNIK: lonajôč**ima**

TOŽILNIK: lonajôč**a**

MESTNIK: pri lonajôč**ih**

ORODNIK: z lonajôč**ima**

množina

IMENOVALNIK: lonajôč**i**

RODILNIK: lonajôč**ih**

DAJALNIK: lonajôč**im**

TOŽILNIK: lonajôč**e**

MESTNIK: pri lonajôč**ih**

ORODNIK: z lonajôč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: lonajôč**a**

RODILNIK: lonajôč**e**

DAJALNIK: lonajôč**i**

TOŽILNIK: lonajôč**o**

MESTNIK: pri lonajôč**i**

ORODNIK: z lonajôč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: lonajôč**i**

RODILNIK: lonajôč**ih**

DAJALNIK: lonajôč**ima**

TOŽILNIK: lonajôč**i**

MESTNIK: pri lonajôč**ih**

ORODNIK: z lonajôč**ima**

množina

IMENOVALNIK: lonajôč**e**

RODILNIK: lonajôč**ih**

DAJALNIK: lonajôč**im**

TOŽILNIK: lonajôč**e**

MESTNIK: pri lonajôč**ih**

ORODNIK: z lonajôč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: lonajôč**e**

RODILNIK: lonajôč**ega**

DAJALNIK: lonajôč**emu**

TOŽILNIK: lonajôč**e**

MESTNIK: pri lonajôč**em**

ORODNIK: z lonajôč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: lonajôč**i**

RODILNIK: lonajôč**ih**

DAJALNIK: lonajôč**ima**

TOŽILNIK: lonajôč**i**

MESTNIK: pri lonajôč**ih**

ORODNIK: z lonajôč**ima**

množina

IMENOVALNIK: lonajôč**a**

RODILNIK: lonajôč**ih**

DAJALNIK: lonajôč**im**

TOŽILNIK: lonajôč**a**

MESTNIK: pri lonajôč**ih**

ORODNIK: z lonajôč**imi**

DELEŽJE NA *-aje*: lonaj**e**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: lōnanje

RODILNIK: lōnanj**a**

DAJALNIK: lōnanj**u**

TOŽILNIK: lōnanj**e**

MESTNIK: pri lōnanj**u**

ORODNIK: z lōnanj**em**

dvojina

IMENOVALNIK: lōnanj**i**

RODILNIK: lōnanj

DAJALNIK: lōnanj**ema**

TOŽILNIK: lōnanj**i**

MESTNIK: pri lōnanj**ih**

ORODNIK: z lōnanj**ema**

množina

IMENOVALNIK: lōnanj**a**

RODILNIK: lōnanj

DAJALNIK: lōnanj**em**

TOŽILNIK: lōnanj**a**

MESTNIK: pri lōnanj**ih**

ORODNIK: z lōnanj**i**

FRAZEOLOGIJA

Bog lonaj!

starinsko uporablja se, ko se govorec komu zahvaljuje

- »O preljubi Sveti Anton, ki si tako lepo varoval telička in kravo, *Bog lonaj!*« je Kobečka kot v molitvi dvignila roke v zahvalo.
- Še enkrat *Bog lonaj* vsem za vse!

IZVOR

prevzeto iz srvnem. *lōnen*, nem. *lohn*en 'izplačati, izplačevati, poplačati, poplačevati'

m¹ m-ja in m-a tudi m samostalnik moškega spola

[mà] in [èm]

POMEN

1. štirinajsta črka slovenske abecede

- Serpentine, ki se spuščajo proti morju, so zgrajene v obliki črke *m*.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Ima težave z artikulacijo ustničnih glasov *m*, *b* in *p*.
- V petem mesecu začne dojenček uporabljati soglasnike (večinoma so to glasovi *m*, *b*, *d* in *t*), ki jih združuje s samoglasniki v zloge (npr. *ba*, *da*, *ma*, *ta*).

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mə]

IPA: [mə]

ednina

IMENOVALNIK: [mə]

RODILNIK: [məja]

DAJALNIK: [məju]

TOŽILNIK: [mə]

MESTNIK: [pri məju]

ORODNIK: [z məjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [məja]

RODILNIK: [məjeu]

DAJALNIK: [məjema]

TOŽILNIK: [məja]

MESTNIK: [pri məjih]

ORODNIK: [z məjema]

množina

IMENOVALNIK: [məji]

RODILNIK: [məjeu]

DAJALNIK: [məjem]

TOŽILNIK: [məje]

MESTNIK: [pri məjih]

ORODNIK: [z məji]

in

[èm]

IPA: [em]

ednina

IMENOVALNIK: [èm]

RODILNIK: [êma]

DAJALNIK: [êmu]

TOŽILNIK: [èm]

MESTNIK: [pri êmu]

ORODNIK: [z êmom]

dvojina

IMENOVALNIK: [êma]

RODILNIK: [êmou]

DAJALNIK: [êmoma]

TOŽILNIK: [êma]

MESTNIK: [pri êmih]

ORODNIK: [z êmoma]

množina

IMENOVALNIK: [êmi]

RODILNIK: [êmou]

DAJALNIK: [êmom]

TOŽILNIK: [ême]

MESTNIK: [pri êmih]

ORODNIK: [z êmi]

tudi

[mə]

IPA: [mə]

ednina

IMENOVALNIK: [mə]

RODILNIK: [mə]

DAJALNIK: [mə]

TOŽILNIK: [mə]

MESTNIK: [pri mə]

ORODNIK: [z mə]

dvojina

IMENOVALNIK: [mə]

RODILNIK: [mə]

DAJALNIK: [mə]

TOŽILNIK: [mə]

MESTNIK: [pri mə]

ORODNIK: [z mə]

množina

IMENOVALNIK: [mə]

RODILNIK: [mə]

DAJALNIK: [mə]

TOŽILNIK: [mə]

MESTNIK: [pri mə]

ORODNIK: [z mə]

tudi

[èm]

IPA: [em]

ednina

IMENOVALNIK: [èm]

RODILNIK: [èm]

DAJALNIK: [èm]

TOŽILNIK: [èm]

MESTNIK: [pri èm]

ORODNIK: [z èm]

dvojina

IMENOVALNIK: [èm]

RODILNIK: [èm]

DAJALNIK: [èm]

TOŽILNIK: [èm]

MESTNIK: [pri èm]

ORODNIK: [z èm]

množina

IMENOVALNIK: [èm]

RODILNIK: [èm]

DAJALNIK: [èm]

TOŽILNIK: [èm]

MESTNIK: [pri èm]

ORODNIK: [z èm]

TONEMSKO

[mə]

IPA: [má]

ednina

IMENOVALNIK: [mə]

RODILNIK: [məja]

DAJALNIK: [məju]

TOŽILNIK: [mə]

MESTNIK: [pri məju]

ORODNIK: [z məjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [məja]

RODILNIK: [məjeu]

DAJALNIK: [məjema]

TOŽILNIK: [məja]

MESTNIK: [pri məjih]

ORODNIK: [z məjema]

množina

IMENOVALNIK: [məʃi]
RODILNIK: [məʃeɪ]
DAJALNIK: [məʃem]
TOŽILNIK: [məʃe]
MESTNIK: [pri məʃih]
ORODNIK: [z məʃi]

in

[əm]
IPA: [ém]

ednina

IMENOVALNIK: [ëm]
RODILNIK: [êma]
DAJALNIK: [êmu]
TOŽILNIK: [ëm]
MESTNIK: [pri êmu]
ORODNIK: [z êmom]

dvojina

IMENOVALNIK: [êma]
RODILNIK: [êmoɥ]
DAJALNIK: [êmoma]
TOŽILNIK: [êma]
MESTNIK: [pri êmih]
ORODNIK: [z êmoma]

množina

IMENOVALNIK: [êmi]
RODILNIK: [êmoɥ]
DAJALNIK: [êmom]
TOŽILNIK: [ême]
MESTNIK: [pri êmih]
ORODNIK: [z êmi]

tudi

[mə]
IPA: [mó]

ednina

IMENOVALNIK: [mə]
RODILNIK: [mə]
DAJALNIK: [mə]
TOŽILNIK: [mə]
MESTNIK: [pri mə]
ORODNIK: [z mə]

dvojina

IMENOVALNIK: [mə]
RODILNIK: [mə]
DAJALNIK: [mə]
TOŽILNIK: [mə]
MESTNIK: [pri mə]
ORODNIK: [z mə]

množina

IMENOVALNIK: [mə]
RODILNIK: [mə]
DAJALNIK: [mə]
TOŽILNIK: [mə]
MESTNIK: [pri mə]
ORODNIK: [z mə]

tudi

[ëm]
IPA: [ém]

ednina

IMENOVALNIK: [ëm]
RODILNIK: [ëm]
DAJALNIK: [ëm]
TOŽILNIK: [ëm]
MESTNIK: [pri ëm]
ORODNIK: [z ëm]

dvojina

IMENOVALNIK: [ëm]
RODILNIK: [ëm]
DAJALNIK: [ëm]
TOŽILNIK: [ëm]
MESTNIK: [pri ëm]
ORODNIK: [z ëm]

množina

IMENOVALNIK: [ëm]
RODILNIK: [ëm]
DAJALNIK: [ëm]
TOŽILNIK: [ëm]
MESTNIK: [pri ëm]
ORODNIK: [z ëm]

m² simbol

POMEN

simbol za enoto *meter*

▪ Jezero meri v obsegu 1080 *m* in je 27 *m* globoko.

IZVOR

prevzeto iz sodobnih evropskih jezikov; krajšava za

↑meter

madrigál madrigála samostalnik moškega spola

[madrigál]

POMEN

1. iz glasbene umetnosti večglasna vokalna skladba s posvetno vsebino, zlasti v 2. polovici 16. in začetku 17. stoletja

► prid. beseda + **sam. beseda**

Gallusovi, Monteverdijevi madrigali

- Gallusovi *madrigali* iz zbirke *Harmoniae morales* naj bi prikazali skladateljevo spretnost in inventivnost v komornem muziciranju.
- Mojster italijanskega *madrigala* Luca Marenzio je v glasbo prelił poezijo največjih italijanskih poetov.
- Izvajali bodo staro zborovsko glasbo, med drugim Gallusove motete in Monteverdijeve *madrigale*.

► priredna zveza

madrigal in motet

- Skladatelj, ki je zaznamoval obdobje renesanse, je znan po mašah, *madrigalih* in motetih.

2. iz literarne vede lirska pesem s posvetno vsebino iz najmanj šestih in največ štirinajstih enajstercev, zlasti v renesansi

- Pesem odlikuje izjemna ritmično-zvočna podoba, ki spominja na renesančni *madrigal*.
- Za časa ustvarjalčevega življenja so njegove sonete, *madrigale* in kancone poznali samo najbližji prijatelji.
- Orlanda di Lassa je navdihnila italijanska pesniška oblika *madrigal*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[madrigál]

IPA: [madri'ga:l]

ednina

IMENOVALNIK: madrigál

RODILNIK: madrigála

DAJALNIK: madrigálu

TOŽILNIK: madrigál

MESTNIK: pri madrigálu

ORODNIK: z madrigálom

dvojina

IMENOVALNIK: madrigála

RODILNIK: madrigálov

DAJALNIK: madrigáloma

TOŽILNIK: madrigála

MESTNIK: pri madrigálih

ORODNIK: z madrigáloma

množina

IMENOVALNIK: madrigáli

RODILNIK: madrigálov

DAJALNIK: madrigálom

TOŽILNIK: madrigále

MESTNIK: pri madrigálih

ORODNIK: z madrigáli

TONEMSKO

[madrigál]

IPA: [madrigá:l]

ednina

IMENOVALNIK: madrigál

RODILNIK: madrigála

DAJALNIK: madrigálu

TOŽILNIK: madrigál

MESTNIK: pri madrigálu

ORODNIK: z madrigálom

dvojina

IMENOVALNIK: madrigála

RODILNIK: madrigálov

DAJALNIK: madrigáloma

TOŽILNIK: madrigála

MESTNIK: pri madrigálih

ORODNIK: z madrigáloma

množina

IMENOVALNIK: madrigáli

RODILNIK: madrigálov

DAJALNIK: madrigálom

TOŽILNIK: madrigále

MESTNIK: pri madrigálih

ORODNIK: z madrigáli

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Madrigal*) iz it. *madrigale*, nejasnega izvora

maharádža maharádže tudi maharádža samostalnik

moškega spola

[maharádža]

POMEN

nekdaj vladar, navadno vrhovni, pomembnejši, v Indiji in na nekaterih otokih jugovzhodne Azije

► prid. beseda + **sam. beseda**

indijski maharádža

▪ Med razstavljenimi predmeti je bila tudi največja ogrlica na svetu, ki so jo izdelali za nekega indijskega *maharadžo*.

▪ To je dvajsetkaratni rumeni diamant iz Indije, nekoč najdragocenejši kamen v zbirki indijskih *maharadž*.

▪ Kašmirju, takrat še prinčevski deželi, ki je bila poseljena večinoma z muslimani, je vladal hindujski *maharádža* Hari Singh.

...

▪ Tempelj je posvečen boginji Čamundi, ki jo je častila družina *maharadž* iz teh krajev.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[maharádža]

IPA: [maxa'ra:ɖʒa]

ednina

IMENOVALNIK: maharádža

RODILNIK: maharádže

DAJALNIK: maharádži

TOŽILNIK: maharádžo

MESTNIK: pri maharádži

ORODNIK: z maharádžo

dvojina

IMENOVALNIK: maharádži

RODILNIK: maharádž

DAJALNIK: maharádžama

TOŽILNIK: maharádži

MESTNIK: pri maharádžah

ORODNIK: z maharádžama

množina

IMENOVALNIK: maharádže

RODILNIK: maharádž

DAJALNIK: maharádžam

TOŽILNIK: maharádže

MESTNIK: pri maharádžah

ORODNIK: z maharádžami

tudi

[maharádža]

IPA: [maxa'ra:ɖʒa]

ednina

IMENOVALNIK: maharádža

RODILNIK: maharádža

DAJALNIK: maharádžu

TOŽILNIK: maharádža

MESTNIK: pri maharádžu

ORODNIK: z maharádžem

dvojina

IMENOVALNIK: maharádža

RODILNIK: maharádžev
DAJALNIK: maharádžema
TOŽILNIK: maharádža
MESTNIK: pri maharádžih
ORODNIK: z maharádžema

množina

IMENOVALNIK: maharádži
RODILNIK: maharádžev
DAJALNIK: maharádžem
TOŽILNIK: maharádže
MESTNIK: pri maharádžih
ORODNIK: z maharádži

TONEMSKO

[maharádža]

IPA: [maxará:ɖǵà]

ednina

IMENOVALNIK: maharádža
RODILNIK: maharádže
DAJALNIK: maharádži
TOŽILNIK: maharádžo
MESTNIK: pri maharádži
ORODNIK: z maharádžo

dvojina

IMENOVALNIK: maharádži
RODILNIK: maharádž
DAJALNIK: maharádžama
TOŽILNIK: maharádži
MESTNIK: pri maharádžah
ORODNIK: z maharádžama

množina

IMENOVALNIK: maharádže
RODILNIK: maharádž
DAJALNIK: maharádžam
TOŽILNIK: maharádže
MESTNIK: pri maharádžah
ORODNIK: z maharádžami

tudi

[maharádža]

IPA: [maxará:ɖǵà]

ednina

IMENOVALNIK: maharádža
RODILNIK: maharádž
DAJALNIK: maharádžu
TOŽILNIK: maharádža
MESTNIK: pri maharádžu
ORODNIK: z maharádžem

dvojina

IMENOVALNIK: maharádža
RODILNIK: maharádžev
DAJALNIK: maharádžema
TOŽILNIK: maharádža
MESTNIK: pri maharádžih
ORODNIK: z maharádžema

množina

IMENOVALNIK: maharádži
RODILNIK: maharádžev
DAJALNIK: maharádžem
TOŽILNIK: maharádže

MESTNIK: pri maharádžih

ORODNIK: z maharádži

IZVOR

prevzeto prek nem. *Maharadscha* in angl. *maharaja* iz hind. *mahārāja*, to prevzeto iz stind. *mahārāja*- 'veliki kralj', iz *mahā*- 'velik' + *rājan*- 'kralj'

marjética marjétice samostalnik ženskega spola

[marjética]

POMEN

1. travniška rastlina z manjšimi belimi cvetovi z rumenim osrednjim delom in dlakavimi pritličnimi listi; primerjaj lat. *Bellis perennis*; SIN.: iz botanike navadna marjetica

► prid. beseda + **sam. beseda**

bele marjetice | drobne marjetice | travniška marjetica

- Do rta so se v zgodnjem poletju peljali skozi polja belih *marjetic*.
- Na travi cveti vse polno drobnih *marjetic*.
- Od zgodnje pomladi do pozne jeseni med pokošeno travo cvetijo male *marjetice*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

marjetice rastejo

- Najlepše *marjetice* so rasle na travniku pred velikim gozdom.

...

▪ Pri *marjeticah* spomladi nabiramo tako cvetje kot liste.

1.1. navadno v množini cvet te rastline; SIN.: navadna marjetica

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

šopek marjetic

- Stala je pod drevesom in v roki držala šopek *marjetic*.

...

- Nabirala sva *marjetice* na travnikih in kamne v potokih.
- Venček iz *marjetic* lahko postavite na mizo ali pa ga uporabite kot naglavni okras.

2. marjetici podobna, zlasti okrasna rastlina

► prid. beseda + **sam. beseda**

bele, rumene marjetice

- V karirastem lončku bodo velike bele *marjetice* v kombinaciji z manjšimi pisanimi cvetovi lepo prišle do izraza.
- Drobnolistno zimzeleno rastje prekinja zasaditev rdeče cvetočih *marjetic* in močvirskih tulipanov.

...

▪ Od dvoletnic, ki bodo cvetele prihodnje leto, v juniju lahko sejemo *marjetice* in spominčice.

3. podoba, predmet, ki predstavlja rastlino z belim cvetom z rumenim središčem

► prid. beseda + **sam. beseda**

bele marjetice

- Bele *marjetice* na modri podlagi poživijo kuhinjo ali otroško sobo.

- Na strop predora je umetnik namestil bele *marjetice*, narejene iz platenk, in jih razsvetlil s halogenskimi reflektorji.

...

- Izbira cvetličnih motivov za tapete je velika; od stiliziranih baročnih krivulj kraljevskih lilij do igrivih grafičnih vzorcev *marjetic*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[marjética]

IPA: [mar'je:titsa]

ednina

IMENOVALNIK: marjética

RODILNIK: marjétice

DAJALNIK: marjétici

TOŽILNIK: marjético

MESTNIK: pri marjétici

ORODNIK: z marjético

dvojina

IMENOVALNIK: marjétici

RODILNIK: marjétic

DAJALNIK: marjétic**ama**

TOŽILNIK: marjétici

MESTNIK: pri marjétic**ah**

ORODNIK: z marjétic**ama**

množina

IMENOVALNIK: marjétice

RODILNIK: marjétic

DAJALNIK: marjétic**am**

TOŽILNIK: marjétice

MESTNIK: pri marjétic**ah**

ORODNIK: z marjétic**ami**

TONEMSKO

[marjética]

IPA: [marjé:titsa]

ednina

IMENOVALNIK: marjética

RODILNIK: marjétice

DAJALNIK: marjétici

TOŽILNIK: marjético

MESTNIK: pri marjétici

ORODNIK: z marjético

dvojina

IMENOVALNIK: marjétici

RODILNIK: marjétic

DAJALNIK: marjétic**ama**

TOŽILNIK: marjétici

MESTNIK: pri marjétic**ah**

ORODNIK: z marjétic**ama**

množina

IMENOVALNIK: marjétice

RODILNIK: marjétic

DAJALNIK: marjétic**am**

TOŽILNIK: marjétice

MESTNIK: pri marjétic**ah**

ORODNIK: z marjétic**ami**

STALNE ZVEZE

navadna marjetica

1. iz botanike travniška rastlina z manjšimi belimi cvetovi z rumenim osrednjim delom in dlakavimi pritličnimi listi; primerjaj lat. *Bellis perennis*; SIN.: marjetica
 - *Navadna marjetica* se na tratah v Evropi pojavlja kot plevel.

1.1. navadno v množini **cvet te rastline**; SIN.: marjetica

- Pridružil se jim je s šopkom *navadnih marjetic*.

IZVOR

iz osebnega imena *Marjetica* po zgledu nem.

Margerite 'Marjeta' in 'marjetica', frc. *Marguerite* 'Marjeta', *marguerite* 'marjetica', kar je prek lat. *margarīta* 'biser' prevzeto iz gr. *margarītēs*

mát¹ máta samostalnik moškega spola

[mát]

POMEN

1. položaj pri šahu, v katerem je kralj napaden, nima možnosti za premik in napad ne more biti blokiran; SIN.: šah mat

► prid. beseda + **sam. beseda**

neubranljiv mat

- Namesto da bi postavil črnega pred neubranljiv *mat*, je prišlo do končnice, ki bi jo računalnik remiziral.

- Črni kmet bi sicer napredoval v kraljico prej od belega, toda vseeno takojšnjega *mata* ne bi mogel preprečiti.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- V hudem razburjenju je potegnil slabo potezo, po kateri je dobil *mat*.

- Igral je lahkomiščno, hkrati pa je podcenil tako tekmo kot njen položaj na šahovnici in spregledal *mat*.

...

- Lotevala se ga je panika, ker se je zdel *mat* neizogiben.

- Črni je žrtvoval lovca in zdaj resno ogroža belo damo, ki druge vrste ne sme zapustiti zaradi grožnje z *matom* na g2.

2. ekspresivno položaj pri športnem tekmovanju, ki vodi v poraz nasprotnika, nasprotna ekipa

- Za *mat* so novogoriški nogometaši potrebovali pičlih osem minut.

- Po 12 strelah iz kota so v končnici le prišli do potez za *mat*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mát]

IPA: [ma:t]

ednina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: máta

DAJALNIK: mátu

TOŽILNIK: mát

MESTNIK: pri mátu

ORODNIK: z **mátom**

dvojina

IMENOVALNIK: **máta**

RODILNIK: **mátov**

DAJALNIK: **mátoma**

TOŽILNIK: **máta**

MESTNIK: pri **mátih**

ORODNIK: z **mátoma**

množina

IMENOVALNIK: **máti**

RODILNIK: **mátov**

DAJALNIK: **mátom**

TOŽILNIK: **máte**

MESTNIK: pri **mátih**

ORODNIK: z **máti**

TONEMSKO

[mât]

IPA: [má:t]

ednina

IMENOVALNIK: **mât**

RODILNIK: **mâta**

DAJALNIK: **mâtu**

TOŽILNIK: **mât**

MESTNIK: pri **mâtu**

ORODNIK: z **mâtom**

dvojina

IMENOVALNIK: **mâta**

RODILNIK: **mâtov**

DAJALNIK: **mâtoma**

TOŽILNIK: **mâta**

MESTNIK: pri **mâtih**

ORODNIK: z **mâtoma**

množina

IMENOVALNIK: **mâti**

RODILNIK: **mâtov**

DAJALNIK: **mâtom**

TOŽILNIK: **máte**

MESTNIK: pri **mâtih**

ORODNIK: z **mâti**

STALNE ZVEZE

šah mat

položaj pri šahu, v katerem je kralj napaden, nima možnosti za premik in napad ne more biti blokiran; SIN.: mat

- Šahovski priročnik vsebuje več kot sto šahovskih problemov, ki igralca izzivajo k *šah matu* z določenim številom potez.
- Prebiti se moraš skozi igro do *šah mata*.
- Prav je, da igraš na *šah mat* in ne poskušaš goljufati z remiziranjem.

FRAZEOLOGIJA

(šah) mat položaj/pozicija

mat položaj

mat pozicija

šah mat položaj

šah mat pozicija

brezizhoden položaj

- Do odmora so še dvakrat spravili tekmece v »*mat položaj*«, toda mreža se ni zatresla.
- V tistem obdobju smo bili tako rekoč v *mat poziciji*.
- Država je potisnjena v *šah mat pozicijo*, saj brez mednarodne pomoči in tujih vlaganj ne more preživeti.

šah mat

odločilno dejanje, ki komu onemogoča zmago, uspeh, rešitev; poraz nasprotnika; brezizhoden položaj

- Naši so se branili z igralcem manj, potem pa je sledil kapetanov *šah mat*, po katerem si nasprotniki niso več opomogli.
- S sodbo je bil zadovoljen: »Končno bom lahko dokazal, da nisem kriv. To je *šah mat* občini.«
- Njegova filozofija je ponujala idejo, da nam bodo svobodo prinesli drugi. Takšno politično gibanje se hitro znajde v *šah matu*.

Šah mat.

uporablja se, ko govorec oznani, poudari brezizhodnost položaja; uporablja se, ko govorec oznani poraz nasprotnika, zaključek česa brez možnosti ukrepanja

- »Vse skupaj je prišlo do točke, ko res ne morem ničesar narediti. *Šah mat*,« je bila obupana.
- Čeprav kritiki in poslušalci sprva v pevki ne vidijo potenciala, se pevec odloči, da je prav ona to, kar išče. In res se poteza izkaže za uspešno. *Šah mat*.
- Obstajajo tudi takšni, ki še nikdar niso imeli zadovoljstva, da bi nič hudega slutečemu naivnežu na drugi strani mize z zlobnim zadovoljstvom rekli »*šah mat*«.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Matt* iz it. *matto*, kar je skrajšano iz arab. besedne zveze *aš šāh māt* 'kralj (je) mrtev'

mát² mát mát pridevnik

[mát]

POMEN

ki je brez leska

► **prid. beseda** + sam. beseda

mat odtenek | mat učinek, videz | mat šminka

- Površino kozarca prebarvamo z belo *mat* barvo.
- Če želite naraven *mat* videz obraza, se odločite za puder z *mat* učinkom.
- Rdečilo je na voljo v *mat* in sijočih odtenkih.

...

- Pred tiskanjem iz računalnika lahko izberemo tudi upravljanje prozorne barve, kar pomeni, da lahko s tiskom drobnega vzorca svetlečo fotografijo spremenimo v *mat*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mát]

IPA: [ma:t]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: mát

DAJALNIK: mát

TOŽILNIK: mát

živo mát

MESTNIK: pri mát

ORODNIK: z mát

dvojina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: mát

DAJALNIK: mát

TOŽILNIK: mát

MESTNIK: pri mát

ORODNIK: z mát

množina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: mát

DAJALNIK: mát

TOŽILNIK: mát

MESTNIK: pri mát

ORODNIK: z mát

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: mát

DAJALNIK: mát

TOŽILNIK: mát

MESTNIK: pri mát

ORODNIK: z mát

dvojina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: mát

DAJALNIK: mát

TOŽILNIK: mát

MESTNIK: pri mát

ORODNIK: z mát

množina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: mát

DAJALNIK: mát

TOŽILNIK: mát

MESTNIK: pri mát

ORODNIK: z mát

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: mát

DAJALNIK: mát

TOŽILNIK: mát

MESTNIK: pri mát

ORODNIK: z mát

dvojina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: mát

DAJALNIK: mát

TOŽILNIK: mát

MESTNIK: pri mát

ORODNIK: z mát

množina

IMENOVALNIK: mát

RODILNIK: mát

DAJALNIK: mát

TOŽILNIK: mát

MESTNIK: pri mát

ORODNIK: z mát

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj mát

ženski spol

EDNINA: bòlj mát

srednji spol

EDNINA: bòlj mát

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj mát in nájbolj mát

ženski spol

EDNINA: nàjbolj mát in nájbolj mát

srednji spol

EDNINA: nàjbolj mát in nájbolj mát

TONEMSKO

[mât]

IPA: [má:t]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mât

RODILNIK: mât

DAJALNIK: mât

TOŽILNIK: mât

živo mât

MESTNIK: pri mât

ORODNIK: z mât

dvojina

IMENOVALNIK: mât

RODILNIK: mât

DAJALNIK: mât

TOŽILNIK: mât

MESTNIK: pri mât

ORODNIK: z mât

množina

IMENOVALNIK: mât

RODILNIK: mât

DAJALNIK: mât

TOŽILNIK: mât

MESTNIK: pri mât

ORODNIK: z mât

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mât

RODILNIK: mât

DAJALNIK: mât

TOŽILNIK: mât

MESTNIK: pri mât

ORODNIK: z mât

dvojina

IMENOVALNIK: mât

RODILNIK: mât
DAJALNIK: mât
TOŽILNIK: mât
MESTNIK: pri mât
ORODNIK: z mât

množina

IMENOVALNIK: mât
RODILNIK: mât
DAJALNIK: mât
TOŽILNIK: mât
MESTNIK: pri mât
ORODNIK: z mât

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mât
RODILNIK: mât
DAJALNIK: mât
TOŽILNIK: mât
MESTNIK: pri mât
ORODNIK: z mât

dvojina

IMENOVALNIK: mât
RODILNIK: mât
DAJALNIK: mât
TOŽILNIK: mât
MESTNIK: pri mât
ORODNIK: z mât

množina

IMENOVALNIK: mât
RODILNIK: mât
DAJALNIK: mât
TOŽILNIK: mât
MESTNIK: pri mât
ORODNIK: z mât

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj mât

ženski spol

EDNINA: bôlj mât

srednji spol

EDNINA: bôlj mât

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj mât

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj mât

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj mât

IZVOR

prevzeto prek nem. *matt* 'brez sijaja' iz lat. *mat(t)us* 'jokav zaradi opitosti, potolčen, žalosten' < **maditus*, iz *madēre* 'vlažen biti, pijan biti'

matírat¹ matíram dovršni in nedovršni glagol

[matírat]

POMEN

1. premagati nasprotnika pri šahu z neubranljivim napadom na njegovega kralja

▪ Najstarejši problem šaha je, kako s konjem in trdnjavo *matirati* kralja.

▪ Lahko bi *matiral* črnega, pa se je zapletel in v nasprotni ofenzivi je mladi tekmelec s preprosto kombinacijo prišel do cele točke.

2. ekspresivno izvesti neubranljiv napad, zlasti v športu

► **glag.** + z/s + sam. beseda v orodniku

matirati z glavo | matirati z lobom, strelom

▪ Z neubranljivim strelom je *matiral* čuvaja slovaške mreže.

▪ V 35. minuti je s strelom z glavo *matiral* domačega vratarja.

► **glag.** + sam. beseda v tožilniku

matirati čuvaja, vratarja

▪ Strelec se je moral pošteno potruditi, da je *matiral* gostujočo obrambo.

▪ Kapetan je iz neposredne bližine *matiral* neprepričljivo obrambo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[matírat]

IPA: [ma'ti:ra:ti]

NEDOLOČNIK: matírat

NAMENILNIK: matírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: matíram

2. OSEBA: matíraš

3. OSEBA: matíra

dvojina

1. OSEBA: matírava

2. OSEBA: matírata

3. OSEBA: matírata

množina

1. OSEBA: matíramo

2. OSEBA: matírate

3. OSEBA: matírajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: matíraj

dvojina

1. OSEBA: matírajva

2. OSEBA: matírajta

množina

1. OSEBA: matírajmo

2. OSEBA: matírajte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: matíral

DVOJINA: matírala

MNOŽINA: matírali

ženski spol

EDNINA: matírala

DVOJINA: matírali

MNOŽINA: matírale

srednji spol

EDNINA: matíralo

DVOJINA: matírali

MNOŽINA: matírala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajóč
RODILNIK: matirajóč**ega**
DAJALNIK: matirajóč**emu**
TOŽILNIK: matirajóč
 živo matirajóč**ega**
MESTNIK: pri matirajóč**em**
ORODNIK: z matirajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajóč**a**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**ima**
TOŽILNIK: matirajóč**a**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: matirajóč**i**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**im**
TOŽILNIK: matirajóč**e**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajóč**a**
RODILNIK: matirajóč**e**
DAJALNIK: matirajóč**i**
TOŽILNIK: matirajóč**o**
MESTNIK: pri matirajóč**i**
ORODNIK: z matirajóč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajóč**i**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**ima**
TOŽILNIK: matirajóč**i**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: matirajóč**e**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**im**
TOŽILNIK: matirajóč**e**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajóč**e**
RODILNIK: matirajóč**ega**
DAJALNIK: matirajóč**emu**
TOŽILNIK: matirajóč**e**
MESTNIK: pri matirajóč**em**
ORODNIK: z matirajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajóč**i**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**ima**
TOŽILNIK: matirajóč**i**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: matirajóč**a**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**im**
TOŽILNIK: matirajóč**a**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**imi**

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: matíran
RODILNIK: matíran**ega**
DAJALNIK: matíran**emu**
TOŽILNIK: matíran
 živo matíran**ega**
MESTNIK: pri matíran**em**
ORODNIK: z matíran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matíran**a**
RODILNIK: matíran**ih**
DAJALNIK: matíran**ima**
TOŽILNIK: matíran**a**
MESTNIK: pri matíran**ih**
ORODNIK: z matíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: matíran**i**
RODILNIK: matíran**ih**
DAJALNIK: matíran**im**
TOŽILNIK: matíran**e**
MESTNIK: pri matíran**ih**
ORODNIK: z matíran**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: matíran**a**
RODILNIK: matíran**e**
DAJALNIK: matíran**i**
TOŽILNIK: matíran**o**
MESTNIK: pri matíran**i**
ORODNIK: z matíran**o**

dvojina

IMENOVALNIK: matíran**i**
RODILNIK: matíran**ih**
DAJALNIK: matíran**ima**
TOŽILNIK: matíran**i**
MESTNIK: pri matíran**ih**
ORODNIK: z matíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: matíran**e**
RODILNIK: matíran**ih**
DAJALNIK: matíran**im**
TOŽILNIK: matíran**e**
MESTNIK: pri matíran**ih**
ORODNIK: z matíran**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: matíran**o**
RODILNIK: matíran**ega**
DAJALNIK: matíran**emu**
TOŽILNIK: matíran**o**
MESTNIK: pri matíran**em**
ORODNIK: z matíran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matíran**i**
RODILNIK: matíran**ih**
DAJALNIK: matíran**ima**
TOŽILNIK: matíran**i**
MESTNIK: pri matíran**ih**
ORODNIK: z matíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: matíra**na**
RODILNIK: matíran**ih**
DAJALNIK: matíran**im**
TOŽILNIK: matíra**na**
MESTNIK: pri matíran**ih**
ORODNIK: z matíran**imi**

DELEŽJE NA *-aje*: matirá**je**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: matíran**je**
RODILNIK: matíran**ja**
DAJALNIK: matíran**ju**
TOŽILNIK: matíran**je**
MESTNIK: pri matíran**ju**
ORODNIK: z matíran**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: matíran**ji**
RODILNIK: matíran**j**
DAJALNIK: matíran**jema**
TOŽILNIK: matíran**ji**
MESTNIK: pri matíran**jih**
ORODNIK: z matíran**jema**

množina

IMENOVALNIK: matíran**ja**
RODILNIK: matíran**j**
DAJALNIK: matíran**jem**
TOŽILNIK: matíran**ja**
MESTNIK: pri matíran**jih**
ORODNIK: z matíran**ji**

TONEMSKO

[matírat**i**]

IPA: [matí:ràti]

NEDOLOČNIK: matírat**i**

NAMENILNIK: matírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: matíra**m**
2. OSEBA: matíra**š**
3. OSEBA: matíra

dvojina

1. OSEBA: matíra**va**
2. OSEBA: matíra**ta**
3. OSEBA: matíra**ta**

množina

1. OSEBA: matíra**mo**
2. OSEBA: matíra**te**
3. OSEBA: matíra**jo**

velelnik

ednina

2. OSEBA: matíra**j**

dvojina

1. OSEBA: matíra**ja**

2. OSEBA: matíra**ja**

množina

1. OSEBA: matíra**jmo**

2. OSEBA: matíra**jte**

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: matíra**l**
DVOJINA: matíra**la**
MNOŽINA: matíra**li**

ženski spol

EDNINA: matíra**la**
DVOJINA: matíra**li**
MNOŽINA: matíra**le**

srednji spol

EDNINA: matíra**lo**
DVOJINA: matíra**li**
MNOŽINA: matíra**la**

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajó**č** tudi matirajó**č**
RODILNIK: matirajó**čega**
DAJALNIK: matirajó**čemu**
TOŽILNIK: matirajó**č** tudi matirajó**č**
živo matirajó**čega**
MESTNIK: pri matirajó**čem**
ORODNIK: z matirajó**čim**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajó**ča**
RODILNIK: matirajó**čih**
DAJALNIK: matirajó**čima**
TOŽILNIK: matirajó**ča**
MESTNIK: pri matirajó**čih**
ORODNIK: z matirajó**čima**

množina

IMENOVALNIK: matirajó**či**
RODILNIK: matirajó**čih**
DAJALNIK: matirajó**čim**
TOŽILNIK: matirajó**če**
MESTNIK: pri matirajó**čih**
ORODNIK: z matirajó**čimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajó**ča**
RODILNIK: matirajó**če**
DAJALNIK: matirajó**či**
TOŽILNIK: matirajó**čo**
MESTNIK: pri matirajó**či**
ORODNIK: z matirajó**čo**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajó**či**
RODILNIK: matirajó**čih**
DAJALNIK: matirajó**čima**
TOŽILNIK: matirajó**či**
MESTNIK: pri matirajó**čih**
ORODNIK: z matirajó**čima**

množina

IMENOVALNIK: matirajó**če**
RODILNIK: matirajó**čih**
DAJALNIK: matirajó**čim**
TOŽILNIK: matirajó**če**

MESTNIK: pri matirajóčih
ORODNIK: z matirajóčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajóče
RODILNIK: matirajóčega
DAJALNIK: matirajóčemu
TOŽILNIK: matirajóče
MESTNIK: pri matirajóčem
ORODNIK: z matirajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: matirajóči
RODILNIK: matirajóčih
DAJALNIK: matirajóčima
TOŽILNIK: matirajóči
MESTNIK: pri matirajóčih
ORODNIK: z matirajóčima

množina

IMENOVALNIK: matirajóča
RODILNIK: matirajóčih
DAJALNIK: matirajóčim
TOŽILNIK: matirajóča
MESTNIK: pri matirajóčih
ORODNIK: z matirajóčimi

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: matíran
RODILNIK: matíranega
DAJALNIK: matíranemu
TOŽILNIK: matíran
živo matíranega
MESTNIK: pri matíranem
ORODNIK: z matíranim

dvojina

IMENOVALNIK: matírana
RODILNIK: matíranih
DAJALNIK: matíranima
TOŽILNIK: matírana
MESTNIK: pri matíranih
ORODNIK: z matíranima

množina

IMENOVALNIK: matírani
RODILNIK: matíranih
DAJALNIK: matíranim
TOŽILNIK: matírane
MESTNIK: pri matíranih
ORODNIK: z matíranimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: matírana
RODILNIK: matírane
DAJALNIK: matírani
TOŽILNIK: matírano
MESTNIK: pri matírani
ORODNIK: z matírano

dvojina

IMENOVALNIK: matírani
RODILNIK: matíranih
DAJALNIK: matíranima
TOŽILNIK: matírani

MESTNIK: pri matíranih
ORODNIK: z matíranima

množina

IMENOVALNIK: matírane
RODILNIK: matíranih
DAJALNIK: matíranim
TOŽILNIK: matírane
MESTNIK: pri matíranih
ORODNIK: z matíranimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: matírano
RODILNIK: matíranega
DAJALNIK: matíranemu
TOŽILNIK: matírano
MESTNIK: pri matíranem
ORODNIK: z matíranim

dvojina

IMENOVALNIK: matírani
RODILNIK: matíranih
DAJALNIK: matíranima
TOŽILNIK: matírani
MESTNIK: pri matíranih
ORODNIK: z matíranima

množina

IMENOVALNIK: matírana
RODILNIK: matíranih
DAJALNIK: matíranim
TOŽILNIK: matírana
MESTNIK: pri matíranih
ORODNIK: z matíranimi

DELEŽJE NA -aje: matirâje

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: matíranje
RODILNIK: matíranja
DAJALNIK: matíranju
TOŽILNIK: matíranje
MESTNIK: pri matíranju
ORODNIK: z matíranjem

dvojina

IMENOVALNIK: matíranji
RODILNIK: matíranj
DAJALNIK: matíranjema
TOŽILNIK: matíranji
MESTNIK: pri matíranjih
ORODNIK: z matíranjema

množina

IMENOVALNIK: matíranja
RODILNIK: matíranj
DAJALNIK: matíranjem
TOŽILNIK: matíranja
MESTNIK: pri matíranjih
ORODNIK: z matíranji

IZVOR

↑mat

matírat² matíram dovršni in nedovršni glagol
[matírat]

POMEN

zmanjšati, odstraniti lesk

► **glag.** + sam. beseda v tožilniku

matirati kožo

- Vlažilni gel kožo vlaži, jo *matira* in deluje blažilno.
- Polt *matiramo* s satenastim prosojnim pudrom.
- Zaključni pudri kožo *matirajo* ali ji dajo svež sijaj ter utrdijo osnovni puder.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[matírati]

IPA: [ma'ti:rati]

NEDOLOČNIK: matírati

NAMENILNIK: matírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: matíram
2. OSEBA: matíraš
3. OSEBA: matíra

dvojina

1. OSEBA: matírava
2. OSEBA: matírata
3. OSEBA: matírata

množina

1. OSEBA: matíramo
2. OSEBA: matírate
3. OSEBA: matírajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: matíraj

dvojina

1. OSEBA: matírajva
2. OSEBA: matírajta

množina

1. OSEBA: matírajmo
2. OSEBA: matírajte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: matíral
DVOJINA: matírala
MNOŽINA: matírali

ženski spol

EDNINA: matírala
DVOJINA: matírali
MNOŽINA: matírale

srednji spol

EDNINA: matíralo
DVOJINA: matírali
MNOŽINA: matírala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajóč
RODILNIK: matirajóč**ega**
DAJALNIK: matirajóč**emu**
TOŽILNIK: matirajóč
 živo matirajóč**ega**
MESTNIK: pri matirajóč**em**
ORODNIK: z matirajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajóč**a**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**ima**
TOŽILNIK: matirajóč**a**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: matirajóč**i**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**im**
TOŽILNIK: matirajóč**e**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajóč**a**
RODILNIK: matirajóč**e**
DAJALNIK: matirajóč**i**
TOŽILNIK: matirajóč**o**
MESTNIK: pri matirajóč**i**
ORODNIK: z matirajóč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajóč**i**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**ima**
TOŽILNIK: matirajóč**i**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: matirajóč**e**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**im**
TOŽILNIK: matirajóč**e**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajóč**e**
RODILNIK: matirajóč**ega**
DAJALNIK: matirajóč**emu**
TOŽILNIK: matirajóč**e**
MESTNIK: pri matirajóč**em**
ORODNIK: z matirajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajóč**i**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**ima**
TOŽILNIK: matirajóč**i**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: matirajóč**a**
RODILNIK: matirajóč**ih**
DAJALNIK: matirajóč**im**
TOŽILNIK: matirajóč**a**
MESTNIK: pri matirajóč**ih**
ORODNIK: z matirajóč**imi**

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: matíran
 RODILNIK: matíran**ega**
 DAJALNIK: matíran**emu**
 TOŽILNIK: matíran
 živo matíran**ega**
 MESTNIK: pri matíran**em**
 ORODNIK: z matíran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matíra**na**
 RODILNIK: matíran**ih**
 DAJALNIK: matíran**ima**
 TOŽILNIK: matíra**na**
 MESTNIK: pri matíran**ih**
 ORODNIK: z matíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: matíra**ni**
 RODILNIK: matíran**ih**
 DAJALNIK: matíran**im**
 TOŽILNIK: matíra**ne**
 MESTNIK: pri matíran**ih**
 ORODNIK: z matíran**imi**

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: matíra**na**
 RODILNIK: matíra**ne**
 DAJALNIK: matíra**ni**
 TOŽILNIK: matíra**no**
 MESTNIK: pri matíra**ni**
 ORODNIK: z matíra**no**

dvojina

IMENOVALNIK: matíra**ni**
 RODILNIK: matíran**ih**
 DAJALNIK: matíran**ima**
 TOŽILNIK: matíra**ni**
 MESTNIK: pri matíran**ih**
 ORODNIK: z matíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: matíra**ne**
 RODILNIK: matíran**ih**
 DAJALNIK: matíran**im**
 TOŽILNIK: matíra**ne**
 MESTNIK: pri matíran**ih**
 ORODNIK: z matíran**imi**

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: matíra**no**
 RODILNIK: matíran**ega**
 DAJALNIK: matíran**emu**
 TOŽILNIK: matíra**no**
 MESTNIK: pri matíran**em**
 ORODNIK: z matíran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matíra**ni**
 RODILNIK: matíran**ih**
 DAJALNIK: matíran**ima**
 TOŽILNIK: matíra**ni**
 MESTNIK: pri matíran**ih**
 ORODNIK: z matíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: matíra**na**

RODILNIK: matíran**ih**
 DAJALNIK: matíran**im**
 TOŽILNIK: matíra**na**
 MESTNIK: pri matíran**ih**
 ORODNIK: z matíran**imi**

DELEŽJE NA *-aje*: matíra**je**

glagolnik**ednina**

IMENOVALNIK: matíra**nje**
 RODILNIK: matíra**nja**
 DAJALNIK: matíra**nju**
 TOŽILNIK: matíra**nje**
 MESTNIK: pri matíra**nju**
 ORODNIK: z matíra**njem**

dvojina

IMENOVALNIK: matíra**nji**
 RODILNIK: matíra**nj**
 DAJALNIK: matíra**njema**
 TOŽILNIK: matíra**nji**
 MESTNIK: pri matíra**njih**
 ORODNIK: z matíra**njema**

množina

IMENOVALNIK: matíra**nja**
 RODILNIK: matíra**nj**
 DAJALNIK: matíra**njem**
 TOŽILNIK: matíra**nja**
 MESTNIK: pri matíra**njih**
 ORODNIK: z matíra**nji**

TONEMSKO

[matíra**tí**]

IPA: [matí:ra**tí**]

NEDOLOČNIK: matíra**tí**

NAMENILNIK: matíra**t**

sedanjik**ednina**

1. OSEBA: matíra**m**
2. OSEBA: matíra**š**
3. OSEBA: matíra

dvojina

1. OSEBA: matíra**va**
2. OSEBA: matíra**ta**
3. OSEBA: matíra**ta**

množina

1. OSEBA: matíra**mo**
2. OSEBA: matíra**te**
3. OSEBA: matíra**jo**

velelnik**ednina**

2. OSEBA: matíra**j**

dvojina

1. OSEBA: matíra**jva**
2. OSEBA: matíra**jta**

množina

1. OSEBA: matíra**jmo**
2. OSEBA: matíra**jte**

deležnik na -/**moški spol**

EDNINA: matíra**l**
 DVOJINA: matíra**la**
 MNOŽINA: matíra**li**

ženski spol

EDNINA: matirala
DVOJINA: matirali
MNOŽINA: matirale

srednji spol

EDNINA: matiralo
DVOJINA: matirali
MNOŽINA: matirala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajôč tudi matirajôč
RODILNIK: matirajôč**ega**
DAJALNIK: matirajôč**emu**
TOŽILNIK: matirajôč tudi matirajôč
 živo matirajôč**ega**
MESTNIK: pri matirajôč**em**
ORODNIK: z matirajôč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajôč**a**
RODILNIK: matirajôč**ih**
DAJALNIK: matirajôč**ima**
TOŽILNIK: matirajôč**a**
MESTNIK: pri matirajôč**ih**
ORODNIK: z matirajôč**ima**

množina

IMENOVALNIK: matirajôč**i**
RODILNIK: matirajôč**ih**
DAJALNIK: matirajôč**im**
TOŽILNIK: matirajôč**e**
MESTNIK: pri matirajôč**ih**
ORODNIK: z matirajôč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajôč**a**
RODILNIK: matirajôč**e**
DAJALNIK: matirajôč**i**
TOŽILNIK: matirajôč**o**
MESTNIK: pri matirajôč**i**
ORODNIK: z matirajôč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajôč**i**
RODILNIK: matirajôč**ih**
DAJALNIK: matirajôč**ima**
TOŽILNIK: matirajôč**i**
MESTNIK: pri matirajôč**ih**
ORODNIK: z matirajôč**ima**

množina

IMENOVALNIK: matirajôč**e**
RODILNIK: matirajôč**ih**
DAJALNIK: matirajôč**im**
TOŽILNIK: matirajôč**e**
MESTNIK: pri matirajôč**ih**
ORODNIK: z matirajôč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: matirajôč**e**
RODILNIK: matirajôč**ega**
DAJALNIK: matirajôč**emu**
TOŽILNIK: matirajôč**e**
MESTNIK: pri matirajôč**em**

ORODNIK: z matirajôč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: matirajôč**i**
RODILNIK: matirajôč**ih**
DAJALNIK: matirajôč**ima**
TOŽILNIK: matirajôč**i**
MESTNIK: pri matirajôč**ih**
ORODNIK: z matirajôč**ima**

množina

IMENOVALNIK: matirajôč**a**
RODILNIK: matirajôč**ih**
DAJALNIK: matirajôč**im**
TOŽILNIK: matirajôč**a**
MESTNIK: pri matirajôč**ih**
ORODNIK: z matirajôč**imi**

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: matir**an**
RODILNIK: matir**anega**
DAJALNIK: matir**anemu**
TOŽILNIK: matir**an**
 živo matir**anega**
MESTNIK: pri matir**anem**
ORODNIK: z matir**anim**

dvojina

IMENOVALNIK: matir**ana**
RODILNIK: matir**anih**
DAJALNIK: matir**anima**
TOŽILNIK: matir**ana**
MESTNIK: pri matir**anih**
ORODNIK: z matir**anima**

množina

IMENOVALNIK: matir**ani**
RODILNIK: matir**anih**
DAJALNIK: matir**anim**
TOŽILNIK: matir**ane**
MESTNIK: pri matir**anih**
ORODNIK: z matir**animi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: matir**ana**
RODILNIK: matir**ane**
DAJALNIK: matir**ani**
TOŽILNIK: matir**ano**
MESTNIK: pri matir**ani**
ORODNIK: z matir**ano**

dvojina

IMENOVALNIK: matir**ani**
RODILNIK: matir**anih**
DAJALNIK: matir**anima**
TOŽILNIK: matir**ani**
MESTNIK: pri matir**anih**
ORODNIK: z matir**anima**

množina

IMENOVALNIK: matir**ane**
RODILNIK: matir**anih**
DAJALNIK: matir**anim**
TOŽILNIK: matir**ane**
MESTNIK: pri matir**anih**
ORODNIK: z matir**animi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: matîrano
RODILNIK: matîranega
DAJALNIK: matîranemu
TOŽILNIK: matîrano
MESTNIK: pri matîranem
ORODNIK: z matîranim

dvojina

IMENOVALNIK: matîrani
RODILNIK: matîranih
DAJALNIK: matîranima
TOŽILNIK: matîrani
MESTNIK: pri matîranih
ORODNIK: z matîranima

množina

IMENOVALNIK: matîrana
RODILNIK: matîranih
DAJALNIK: matîranim
TOŽILNIK: matîrana
MESTNIK: pri matîranih
ORODNIK: z matîranimi

DELEŽJE NA *-aje*: matirâje

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: matîranje
RODILNIK: matîranja
DAJALNIK: matîranju
TOŽILNIK: matîranje
MESTNIK: pri matîranju
ORODNIK: z matîranjem

dvojina

IMENOVALNIK: matîranji
RODILNIK: matîranj
DAJALNIK: matîranjema
TOŽILNIK: matîranji
MESTNIK: pri matîranjih
ORODNIK: z matîranjema

množina

IMENOVALNIK: matîranja
RODILNIK: matîranj
DAJALNIK: matîranjem
TOŽILNIK: matîranja
MESTNIK: pri matîranjih
ORODNIK: z matîranji

IZVOR

↑mat

máttni mátna mátno pridevnik

[máttni]

POMEN

1. ki je v zvezi z matom¹ 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

matni napad, položaj | matna mreža

- Črni je v protinapadu spletel *matno* mrežo okoli belega kralja.
- Z napadalno igro je hitro postavil črnega kralja pred *matni* položaj.

2. ekspresivno ki je v zvezi z matom¹ 2.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Vratarja sta se pri praktično vseh golih znašla v *matnih* položajih.
- Domači so *matno* mrežo spletli v 33 sekundah, po nekaj hitrih podajah pa je kapetan ostal neoviran in brez težav plošček potisnil v mrežo.

...

- Gostje so se v 2. polčasu pomaknili v obrambo in prežali na hitre protinapade. V 71. minuti so izpeljali še enega *matnega*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[máttni]

IPA: ['ma:tɲi]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mátni
RODILNIK: mátnega
DAJALNIK: mátnemu
TOŽILNIK: mátni
živo mátnega
MESTNIK: pri mátnem
ORODNIK: z mátnim

dvojina

IMENOVALNIK: mátna
RODILNIK: mátnih
DAJALNIK: mátnima
TOŽILNIK: mátna
MESTNIK: pri mátnih
ORODNIK: z mátnima

množina

IMENOVALNIK: mátni
RODILNIK: mátnih
DAJALNIK: mátnim
TOŽILNIK: mátno
MESTNIK: pri mátnih
ORODNIK: z mátnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mátna
RODILNIK: mátno
DAJALNIK: mátni
TOŽILNIK: mátno
MESTNIK: pri mátni
ORODNIK: z mátno

dvojina

IMENOVALNIK: mátni
RODILNIK: mátnih
DAJALNIK: mátnima
TOŽILNIK: mátni
MESTNIK: pri mátnih
ORODNIK: z mátnima

množina

IMENOVALNIK: mátno
RODILNIK: mátnih
DAJALNIK: mátnim
TOŽILNIK: mátno
MESTNIK: pri mátnih

ORODNIK: z mátnimi
srednji spol
ednina

IMENOVALNIK: mátno
RODILNIK: mátnega
DAJALNIK: mátnemu
TOŽILNIK: mátno
MESTNIK: pri mátnem
ORODNIK: z mátnim

dvojina

IMENOVALNIK: mátni
RODILNIK: mátnih
DAJALNIK: mátnima
TOŽILNIK: mátni
MESTNIK: pri mátnih
ORODNIK: z mátnima

množina

IMENOVALNIK: mátna
RODILNIK: mátnih
DAJALNIK: mátnim
TOŽILNIK: mátna
MESTNIK: pri mátnih
ORODNIK: z mátnimi

TONEMSKO

[mâtni]

IPA: [má:tni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mâtni
RODILNIK: mâtnega
DAJALNIK: mâtnemu
TOŽILNIK: mâtni
živo mâtnega
MESTNIK: pri mâtnem
ORODNIK: z mâtnim

dvojina

IMENOVALNIK: mâtna
RODILNIK: mâtnih
DAJALNIK: mâtnima
TOŽILNIK: mâtna
MESTNIK: pri mâtnih
ORODNIK: z mâtnima

množina

IMENOVALNIK: mâtni
RODILNIK: mâtnih
DAJALNIK: mâtnim
TOŽILNIK: mâtna
MESTNIK: pri mâtnih
ORODNIK: z mâtnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mâtna
RODILNIK: mâtne
DAJALNIK: mâtni
TOŽILNIK: mâtno
MESTNIK: pri mâtni
ORODNIK: z mâtno

dvojina

IMENOVALNIK: mâtni
RODILNIK: mâtnih

DAJALNIK: mâtnima
TOŽILNIK: mâtni
MESTNIK: pri mâtnih
ORODNIK: z mâtnima

množina

IMENOVALNIK: mâtne
RODILNIK: mâtnih
DAJALNIK: mâtnim
TOŽILNIK: mâtne
MESTNIK: pri mâtnih
ORODNIK: z mâtnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mâtno
RODILNIK: mâtnega
DAJALNIK: mâtnemu
TOŽILNIK: mâtno
MESTNIK: pri mâtnem
ORODNIK: z mâtnim

dvojina

IMENOVALNIK: mâtni
RODILNIK: mâtnih
DAJALNIK: mâtnima
TOŽILNIK: mâtni
MESTNIK: pri mâtnih
ORODNIK: z mâtnima

množina

IMENOVALNIK: mâtna
RODILNIK: mâtnih
DAJALNIK: mâtnim
TOŽILNIK: mâtna
MESTNIK: pri mâtnih
ORODNIK: z mâtnimi

IZVOR

↑mat

medúza medúze samostalnik ženskega spola

[medúza]

POMEN

morska žival z ožigalkami po robu prosojnega želatinastega telesa, navadno v obliki klobuka z izrastki na spodnjem delu; primerjaj lat. *Medusozoa*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

meduza opeče, ožge KOGA

- Če vas opeče *meduza*, bolečine preprečite z izpiranjem s slano ali okisano vodo.
- Največ nevšečnosti povzročajo *meduze*, ki vse spadajo med ožigalkarje.
- Kljub strupenim ožigalkam *meduze* pogosto dajejo zavetje majhnim ribam in rakcem, ki previdno plavajo med njihovimi lovskimi.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ožig meduze | vrsta meduze

- Pri ožigu *meduze* se na koži pojavi opeklini podobna sprememba.
- V slovenskem delu Jadrana najdemo od 25 do 35 vrst *meduz*.
- Strup *meduze* je termolabilen, zato takojšnje polaganje toplih obkladkov strup uniči.

► prid. beseda + **sam. beseda**

nevarna, strupena meduza

- Pri nas je edina strupena *meduza* mesečinka.
- Vsako jesen japonsko morje preplavijo orjaške *meduze*, ki poškodujejo ribiške mreže, s čimer je prizadet vsakodnevni ribolov.

...

- Med potopom lahko potapljač nehote oplazi *meduzo*, zaradi česar se sprožijo ožigalke, ki povzročijo neprijetno bolečino.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[medúza]

IPA: [mɛˈduːza]

ednina

IMENOVALNIK: medúza

RODILNIK: medúze

DAJALNIK: medúzi

TOŽILNIK: medúzo

MESTNIK: pri medúzi

ORODNIK: z medúzo

dvojina

IMENOVALNIK: medúzi

RODILNIK: medúz

DAJALNIK: medúzama

TOŽILNIK: medúzi

MESTNIK: pri medúzah

ORODNIK: z medúzama

množina

IMENOVALNIK: medúze

RODILNIK: medúz

DAJALNIK: medúzam

TOŽILNIK: medúze

MESTNIK: pri medúzah

ORODNIK: z medúzami

TONEMSKO

[medúza]

IPA: [mɛdùːzá]

ednina

IMENOVALNIK: medúza

RODILNIK: medúze

DAJALNIK: medúzi

TOŽILNIK: medúzo

MESTNIK: pri medúzi

ORODNIK: z medúzo

dvojina

IMENOVALNIK: medúzi

RODILNIK: medúz

DAJALNIK: medúzama

TOŽILNIK: medúzi

MESTNIK: pri medúzah

ORODNIK: z medúzama

množina

IMENOVALNIK: medúze

RODILNIK: medúz

DAJALNIK: medúzam

TOŽILNIK: medúze

MESTNIK: pri medúzah

ORODNIK: z medúzami

[medúza]

IPA: [mɛdùːzà]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: medúza

RODILNIK: medúze

DAJALNIK: medúzi

TOŽILNIK: medúzo

MESTNIK: pri medúzi

ORODNIK: z medúzo

dvojina

IMENOVALNIK: medúzi

RODILNIK: medúz

DAJALNIK: medúzama

TOŽILNIK: medúzi

MESTNIK: pri medúzah

ORODNIK: z medúzama

množina

IMENOVALNIK: medúze

RODILNIK: medúz

DAJALNIK: medúzam

TOŽILNIK: medúze

MESTNIK: pri medúzah

ORODNIK: z medúzami

IZVOR

prevzeto iz it. *medusa* ali frc. *méduse*, po grškem mitološkem bitju Meduzi

melatonín melatonína samostalnik moškega spola

[melatonín]

POMEN

1. iz medicine hormon, ki ga izloča žleza češarika in vpliva na biološki proces uravnavanja spanja in budnosti

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

izločanje, proizvodnja melatonina | količina, koncentracija, raven melatonina | pomanjkanje melatonina

- Nastanek in koncentracija *melatonina* v krvi sta odvisna od dnevne svetlobe.
- Modra svetloba preprečuje proizvodnjo *melatonina*.
- Zaradi pomanjkanja *melatonina* se nas pozimi hitreje lotita malodušnost in depresija.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

melatonin se izloča | melatonin uravnava KAJ

- Zvečer ne smemo biti izpostavljeni močnejši svetlobi, kajti hormon *melatonin* se izloča samo v temi, ponoči.
- *Melatonin* uravnava budnost in spanec.

...

- Stres poruši ravnovesje hormonov serotonina in *melatonina*, ki poskrbita za dober spanec.
- Če ima posameznik v telesu premalo serotonina, mu primanjkuje tudi *melatonina*.

1.1. snov, ki učinkuje kot ta hormon

- sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
 jemanje melatonina
 ▪ Nimamo še ustreznih dolgoročnih študij o stranskih učinkih po dolgotrajnem jemanju *melatonina*.

...

- Uporabo živalskega *melatonina* odsvetujemo zaradi mogoče okužbe z virusi.
 ▪ Sintetični *melatonin* prek znižanja centralne telesne temperature deluje uspavalno.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[melatonín]

IPA: [mɛlatɔ'ni:n]

ednina

IMENOVALNIK: melatonín
 RODILNIK: melatonína
 DAJALNIK: melatonínu
 TOŽILNIK: melatonín
 MESTNIK: pri melatonínu
 ORODNIK: z melatonínom

dvojina

IMENOVALNIK: melatonína
 RODILNIK: melatonínov
 DAJALNIK: melatonínoma
 TOŽILNIK: melatonína
 MESTNIK: pri melatonínih
 ORODNIK: z melatonínoma

množina

IMENOVALNIK: melatoníni
 RODILNIK: melatonínov
 DAJALNIK: melatonínom
 TOŽILNIK: melatoníne
 MESTNIK: pri melatonínih
 ORODNIK: z melatoníni

TONEMSKO

[melatonîn]

IPA: [mɛlatɔní:n]

ednina

IMENOVALNIK: melatonîn
 RODILNIK: melatonîna
 DAJALNIK: melatonînu
 TOŽILNIK: melatonîn
 MESTNIK: pri melatonînu
 ORODNIK: z melatonînom

dvojina

IMENOVALNIK: melatonîna
 RODILNIK: melatonînov
 DAJALNIK: melatonînoma
 TOŽILNIK: melatonîna
 MESTNIK: pri melatonînih
 ORODNIK: z melatonînoma

množina

IMENOVALNIK: melatonîni
 RODILNIK: melatonînov
 DAJALNIK: melatonînom
 TOŽILNIK: melatonîne
 MESTNIK: pri melatonînih
 ORODNIK: z melatonîni

IZVOR

prevzeto iz angl. *melatonin*, iz gr. *mélas* 'črn' + ↑(sero)tonin

menuét menuéta samostalnik moškega spola

[menuét]

POMEN

1. zmerno hiter ples v tričetrtinskem taktu, po izvoru iz Francije

- Pri *menuetu* je par odplesal vrsto vnaprej določenih figur, plesalca sta se krožno gibala eden okoli drugega ter si ponujala desno in nato levo roko.
- Novi ples za vse in vsakogar je bil v začetku 19. stoletja valček, ki je združeval neugnani temperament ljudskega ländlerja in eleganco dvornega *menueta*.
- *Menuet* je bil ples v paru, pri katerem sta bila soplesalca največkrat obrnjena eden proti drugemu, medtem ko so bili pri večini dvornih plesov plesalci obrnjeni proti občinstvu, ki je sedelo okrog njih.

2. iz glasbene umetnosti zmerno hitra tridelna instrumentalna skladba ali stavek skladbe v tridobnem taktu, katerega srednji del se po značaju razlikuje od prvega in zadnjega

- Mozart je že pri štirih letih igral na očetov klavir ter pri petih skomponiral prvi allegro in dva *menueta* za klavir.
- Sonata ima tri stavke, sklence pa se presenetljivo – z ljubkim *menuetom*.
- Prvi stavek simfonije je bil po navadi v sonatni obliki, drugi v pesemski obliki, pri tretjem so izbirali med *menuetom* in scherzom, četrti stavek pa je bil pogosto v obliki rondoja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[menuét]

IPA: [mɛnu'e:t]

ednina

IMENOVALNIK: menuét
 RODILNIK: menuéta
 DAJALNIK: menuétu
 TOŽILNIK: menuét
 MESTNIK: pri menuétu
 ORODNIK: z menuétom

dvojina

IMENOVALNIK: menuéta
 RODILNIK: menuétov
 DAJALNIK: menuétoma
 TOŽILNIK: menuéta
 MESTNIK: pri menuétih
 ORODNIK: z menuétoma

množina

IMENOVALNIK: menuéti
 RODILNIK: menuétov
 DAJALNIK: menuétom
 TOŽILNIK: menuéte
 MESTNIK: pri menuétih
 ORODNIK: z menuéti

TONEMSKO

[menuêʔ]

IPA: [mɛnué:t]

ednina

IMENOVALNIK: menuêʔ

RODILNIK: menuêʔa

DAJALNIK: menuêʔu

TOŽILNIK: menuêʔ

MESTNIK: pri menuêʔu

ORODNIK: z menuêʔom

dvojina

IMENOVALNIK: menuêʔa

RODILNIK: menuêʔov

DAJALNIK: menuêʔoma

TOŽILNIK: menuêʔa

MESTNIK: pri menuêʔih

ORODNIK: z menuêʔoma

množina

IMENOVALNIK: menuêʔi

RODILNIK: menuêʔov

DAJALNIK: menuêʔom

TOŽILNIK: menuêʔe

MESTNIK: pri menuêʔih

ORODNIK: z menuêʔi

IZVOR

prevzeto prek nem. *Menuett* iz frc. *menuet*, prvotneje 'majčken, droben', iz *menu* 'majhen' < lat. *minūtus*, po drobnih korakih pri plesu

métapodátek métapodátka samostalnik moškega spola

[métapodátək]

POMEN

podatek, ki opisuje druge podatke

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Narejen je bil prepis bibliografije, ki je potreben za kreiranje *metapodatkov*.
- Predloga naj bi spodbujala vpis *metapodatkov* o dokumentu, tako da bo urejenost večja in s tem iskanje lažje.
- Poleg oblikovnih sprememb uporabniškega vmesnika je dobrodošel iskalnik na osnovi *metapodatkov* (avtor, datum, vsebina in podobno).

...

- Sistem podpira vse funkcije, ki jih pričakujemo od dobrega sistema za vodenje dokumentov, tudi iskanje po *metapodatk*ih in vsebini.
- Na nosilcih je ena sama datoteka z *metapodatki* o celotni vsebini diska, kar je koristno za lažji in hitrejši dostop do vsebine.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[métapodátək]

IPA: [ˈmɛ:tapɔˈda:tək]

ednina

IMENOVALNIK: métapodátek

RODILNIK: métapodátka

DAJALNIK: métapodátku

TOŽILNIK: métapodátek

MESTNIK: pri métapodátku

ORODNIK: z métapodátkom

dvojina

IMENOVALNIK: métapodátka

RODILNIK: métapodátkov

DAJALNIK: métapodátkoma

TOŽILNIK: métapodátka

MESTNIK: pri métapodátkih

ORODNIK: z métapodátkoma

množina

IMENOVALNIK: métapodátki

RODILNIK: métapodátkov

DAJALNIK: métapodátkom

TOŽILNIK: métapodátke

MESTNIK: pri métapodátkih

ORODNIK: z métapodátki

TONEMSKO

[mêtapodátək]

IPA: [mé:təpɔdát:tək]

ednina

IMENOVALNIK: mêtapodâtek

RODILNIK: mêtapodâtka

DAJALNIK: mêtapodâtku

TOŽILNIK: mêtapodâtek

MESTNIK: pri mêtapodâtku

ORODNIK: z mêtapodátkom

dvojina

IMENOVALNIK: mêtapodâtka

RODILNIK: mêtapodátkov

DAJALNIK: mêtapodátkoma

TOŽILNIK: mêtapodâtka

MESTNIK: pri mêtapodátkih

ORODNIK: z mêtapodátkoma

množina

IMENOVALNIK: mêtapodâtki

RODILNIK: mêtapodátkov

DAJALNIK: mêtapodátkom

TOŽILNIK: mêtapodátke

MESTNIK: pri mêtapodátkih

ORODNIK: z mêtapodátki

IZVOR

po zgledu angl. *metadata* iz novoklas. *meta*.. 'prek-, pod-, onstran, namesto' iz gr. *metá* 'vmes, potem, v sredi, v sredo, med, pred, prek' + ↑podatek

métek métká samostalnik moškega spola

[métək]

POMEN

1. manj formalno del naboja, navadno iz kovine, ki ob vžigu zleti iz cevi strelnega orožja

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

metek zadene KOGA

- Puška se je nenadoma sprožila in *metek* ga je zadel v medenico.

- Za zdaj še neznana oseba je streljala z malokalibrskim orožjem, *metek* pa je skozi balkonsko okno priletel v sobo stanovanja.
- prid. beseda + **sam. beseda**
izstreljen metek
- Več izstreljenih *metkov* so policisti našli v stanovanju.

...

- Gre za partizanski film, v katerem ne bo izstreljen niti en *metek*.

1.1. manj formalno s smodnikom napolnjen tulec z vžigalno kapico in kroglo

- Streljali so, dokler jim *metkov* ni zmanjkalo.
- Hoteli so vdreti na prizorišče brez vstopnic, zato so policisti uporabili gumijaste *metke*, da so umirili položaj.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mětək]

IPA: ['me:tək]

ednina

IMENOVALNIK: métek

RODILNIK: métkā

DAJALNIK: métku

TOŽILNIK: métek

MESTNIK: pri métku

ORODNIK: z métkom

dvojina

IMENOVALNIK: métkā

RODILNIK: métkov

DAJALNIK: métkoma

TOŽILNIK: métkā

MESTNIK: pri métkih

ORODNIK: z métkoma

množina

IMENOVALNIK: métki

RODILNIK: métkov

DAJALNIK: métkom

TOŽILNIK: métkē

MESTNIK: pri métkih

ORODNIK: z métki

TONEMSKO

[mětək]

IPA: [mé:tək]

ednina

IMENOVALNIK: mětēk

RODILNIK: mětka

DAJALNIK: mětku

TOŽILNIK: mětēk

MESTNIK: pri mětku

ORODNIK: z mětkom

dvojina

IMENOVALNIK: mětka

RODILNIK: mětkov

DAJALNIK: mětcoma

TOŽILNIK: mětka

MESTNIK: pri mětkih

ORODNIK: z mětcoma

množina

IMENOVALNIK: mětki

RODILNIK: mětkov

DAJALNIK: mětkom

TOŽILNIK: mětke

MESTNIK: pri mětkih

ORODNIK: z mětki

FRAZELOGIJA

dobiti kroglo/metek (v glavo/čelo)

dobiti kroglo v glavo

dobiti metek v glavo

dobiti metek v čelo

dobiti kroglo

biti ustreljen, usmrčen s strelom v glavo

▪ »Če ne boš poslušal, *boš dobil kroglo v glavo*. Dvigni roke in se nasloni na zid,« je nekdo dejal.

▪ Upam, da bo res prišla prava kazen in *dobiš metek v čelo!*

▪ Najprej boš dobil 365 udarcev, potem *boš pa dobil še kroglo!*

pognati/poslati kroglo/metek v glavo *komu*

pognati kroglo v glavo *komu*

poslati kroglo v glavo *komu*

poslati metek v glavo *komu*

ustreliti koga; usmrčiti koga s strelom v glavo

▪ Uporniki so ga prisilili, da je odšel z njimi, v gozdu za vasjo pa *so mu pognali kroglo v glavo*.

▪ Pred očmi do zob oboroženih policistov v neprebojnih jopičih si *je poslal kroglo v glavo*.

▪ Ko si policist, si ne moreš dovoliti, da ne bi nekoga pregledal, ko veš, da ti lahko, ko boš hrbet obrnil, *pošlje metek v glavo*.

zaslužiti si metek

zaslužiti si biti ustreljen, usmrčen

▪ Izjavil je, da je bil nekdanji premier ameriška marioneta in *si je zaslužil metek*.

Petek je dan za metek.

izraža poziv, da se je v petek treba zabavati; izraža, da je za petek značilno pretiravanje z alkoholom, opojnimi snovmi, ker je konec delovnega tedna

▪ Do skrajnosti hedonistično naravnani osebki je zagovarjal poseben dan v tednu: »*Petek je dan za metek*.«

IZVOR

prevzeto iz hrv., srb. *mětak*, iz ↑metati, prvotno torej *'kar se vrže, meče'

mimikrija mimikrije samostalnik ženskega spola

[mimikrija]

POMEN

1. iz biologije pojav, da organizem po barvi, obliki, vedenju posnema drug organizem ali okolico, zlasti za zaščito pred sovražniki

► sam. beseda + **sam. beseda v rodniku**

- Lignji so izredni mojstri *mimikrije*, saj spreminjajo barvo kože od rdečkasto rjave do svetlo sive.
- Zaradi zaobljenega telesa in rjavkasto rumene barve so trirepke med plavanjem podobne listom in so idealen primer *mimikrije*.
- Prednost *mimikrije* je v tem, da se plenilec zaradi neprijetne izkušnje nauči povezovati barvni vzorec z vsemi drugimi vrstami, ki so enako obarvane.

...

▪ Hobotnice so pravi umetniki v *mimikriji* – zelo hitro se lahko prilagodijo podlagi, na katero se skrijejo, in postanejo skoraj neopazne.

▪ Nekateri organizmi uporabljajo *mimikrijo* za krinko pred plenom, npr. bogomolke, ki posnemajo cvetne liste.

2. ekspresivno prikrivanje, skrivanje identitete, pripadnosti s posnemanjem, prilagajanjem

- Ima izkušnjo zasvojenosti s heroinom; odrinjenost na družbeni rob ga je prisilila v *mimikrijo*.
- Nenehna narodova ogroženost je razvila določene oblike bolj ali manj prikrite *mimikrije*.

3. ekspresivno prikazovanje česa drugače, kot je v resnici, zlasti s prilagajanjem večini

► prid. beseda + **sam. beseda**

politična mimikrija

- Pri njenem izjavljanju gre za politično *mimikrijo*, sprenevedanje, ki je ob resnosti teme nemoralno.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodniku**

- Vsaka kultura razvije svojo obliko *mimikrije*, kodificirane oblasti nad drugimi.
- S pridom uporablja metode *mimikrije*, prikrivanja, s čimer ne želi zavajati občinstva, pač pa izzvati njegove iskrene reakcije.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mimikríja]

IPA: [mimi'kri:ja]

ednina

IMENOVALNIK: mimikríja

RODILNIK: mimikríje

DAJALNIK: mimikríji

TOŽILNIK: mimikríjo

MESTNIK: pri mimikríji

ORODNIK: z mimikríjo

dvojina

IMENOVALNIK: mimikríji

RODILNIK: mimikríj

DAJALNIK: mimikríjama

TOŽILNIK: mimikríji

MESTNIK: pri mimikríjah

ORODNIK: z mimikríjama

množina

IMENOVALNIK: mimikríje

RODILNIK: mimikríj

DAJALNIK: mimikríjam

TOŽILNIK: mimikríje

MESTNIK: pri mimikríjah

ORODNIK: z mimikríjami

TONEMSKO

[mimikríja]

IPA: [mimikrí:ja]

ednina

IMENOVALNIK: mimikríja

RODILNIK: mimikríje

DAJALNIK: mimikríji

TOŽILNIK: mimikríjo

MESTNIK: pri mimikríji

ORODNIK: z mimikríjo

dvojina

IMENOVALNIK: mimikríji

RODILNIK: mimikríj

DAJALNIK: mimikríjama

TOŽILNIK: mimikríji

MESTNIK: pri mimikríjah

ORODNIK: z mimikríjama

množina

IMENOVALNIK: mimikríje

RODILNIK: mimikríj

DAJALNIK: mimikríjam

TOŽILNIK: mimikríje

MESTNIK: pri mimikríjah

ORODNIK: z mimikríjami

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Mimikry*) iz angl. *mimicry*, prvotno 'posnemanje' iz *mimic* 'posnemovalen', glej ↑mimika

mizogínka mizogínke samostalnik ženskega spola

[mizogínka]

POMEN

ženska, ki ima odklonilen, sovražen odnos do žensk, je prepričana o njihovi manjvrednosti

- Bila je hinavka, obrekljivka, antisemitka in *mizogínka*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mizogínka]

IPA: [mizo'gi:ŋka]

ednina

IMENOVALNIK: mizogínka

RODILNIK: mizogínke

DAJALNIK: mizogínki

TOŽILNIK: mizogínko

MESTNIK: pri mizogínki

ORODNIK: z mizogínko

dvojina

IMENOVALNIK: mizogínki

RODILNIK: mizogínk

DAJALNIK: mizogínkama

TOŽILNIK: mizogínki

MESTNIK: pri mizogínkah

ORODNIK: z mizogínkama

množina

IMENOVALNIK: mizogínke

RODILNIK: mizogínk

DAJALNIK: mizogínkam

TOŽILNIK: mizogínke

MESTNIK: pri mizogínkah

ORODNIK: z mizogínkami

TONEMSKO

[mizogínka]

IPA: [mizogí:ŋkà]

ednina

IMENOVALNIK: mizogínka

RODILNIK: mizogínke

DAJALNIK: mizogínki

TOŽILNIK: mizogínko

MESTNIK: pri mizogínki

ORODNIK: z mizogínko

dvojina

IMENOVALNIK: mizogínki

RODILNIK: mizogínk

DAJALNIK: mizogínkama

TOŽILNIK: mizogínki

MESTNIK: pri mizogínkah

ORODNIK: z mizogínkama

množina

IMENOVALNIK: mizogínke

RODILNIK: mizogínk

DAJALNIK: mizogínkam

TOŽILNIK: mizogínke

MESTNIK: pri mizogínkah

ORODNIK: z mizogínkami

IZVOR

↑mizogin

mojbóg in **mójbog** tudi **mójbóg** medmet

[mojbók] in [mójbøk] tudi [mójbók]

POMEN

1. izraža, da je govorec pretresen, prestrašen

- Mislim, da umiram. *Mojbog*, umiram!
- Bila je pretresena. »*Mojbog*, saj bo okrevale?« je izdala.
- »*Mojbog*,« reče nekdo, »ne sme nas zasačiti. Vsi skozi okno!«

1.1. izraža, da se govorec zgraža

- »O *mojbog*,« sem rekel besno. »Pijana si.«
- S teboj, *mojbog*, si pa človek res ne more pomagati.

1.2. izraža, da je govorec neprijetno presenečen, zlasti nad sabo

- »*Mojbog*,« je rekla. »Zamudili bomo pogreb.«
- Pridejo jutra, ko se pogledam v ogledalo in si mislim: *mojbog*, kako grozno sem videti.

2. izraža, da je govorec prijetno presenečen

- *Mojbog*, ta rokopiš! Česa takega še nisem videl!
- »*Mojbog*, kakšna lepotica,« je zavzdihnil.
- *Mojbog*, koliko zvezd!

3. izraža močno čustveno podkrepitev izjave, zlasti ob odobravanju

- Jaz sem bil pripravljen. *Mojbog*, kako sem bil pripravljen živeti naprej.
- Boril se je proti sodišču. *Mojbog*, kako se je boril! In izgubil je.
- »Torej bi rada postala igralka?« – »*Mojbog*, pa kako.«

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mojbók]

IPA: [moj'bo:k]

in

[mójbøk]

IPA: ['mo:jbok]

tudi

[mójbók]

IPA: ['mo:jbók]

TONEMSKO

[mojbøk]

IPA: [mojbók]

in

[mójbøk] in [møjbøk]

IPA: [mó:jbøk] in [mó:jbøk]

tudi

[mójbøk] in [møjbøk]

IPA: [mó:jbók] in [mó:jbók]

IZVOR

↑moj + ↑bog

mójster mójstra samostalnik moškega spola

[mójstər]

POMEN

1. kdor zaradi znanja, izkušenj na določenem strokovnem področju kaj dela zelo dobro

► prid. beseda + **sam. beseda**

- čebelarski mojster | čevljarski, krojaški mojster | dimnikarski, gradbeni, mizarski, tesarski, zidarski mojster | frizerski mojster | izkušen, pravi, priznan, vrhunski mojster | kulinarčni, pekovski, slaščičarski mojster | šahovski mojster | urarski mojster
- V svoji dejavnosti se je moral krojaški *mojster* prilagoditi željam in potrebam svojih strank.
- Kot mizarski *mojster* je delal pri raznih obrtnikih.

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

- mojster kuhanja, kuhinje, kulinarike | mojster ličenja | mojster KAKŠNE obrti | mojster borilnih veščin

- Pod vodstvom vrhunskega *mojstra* borilnih veščin so opravljali klasične vaje za telesno pripravljenost.
- Med prekmurskimi *mojstri* domače obrti so se ročne spretnosti po tradiciji prenašale iz roda v rod.

- **sam. beseda v imenovalniku** + glag.
mojster dela, izdelava KAJ | mojster obvlada, zna KAJ |
mojster (se) predstavi | mojster pripravi KAJ
 - Miza je bila masivna, z zapleteno intarzijo, ki jo je izdelal vrhunski *mojster*.
 - Za sladico je *mojster* kuhar pripravil skutno kremo z jagodami na rahlem biskvitu, prelito z limoninim prelivom.

- sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
delavnica mojstra | recept mojstra
 - V delavnici *mojstra* sem spoznal zelo zanimive tehnike varilstva in kovaštva.
 - Izdelava vsakega urnega mehanizma zahteva mesece ali celo leta dela izurjenih *mojstrov*.

- glag. + **sam. beseda v tožilniku**
najti, poklicati mojstra
 - Za različne delavnice so našli stare *mojstre* in mojstrice, ki še obvladajo skoraj pozabljene obrti.
 - Pokličete *mojstra*, da vam popravi pomivalni stroj.

...

- Če nimate izkušenj s polaganjem tapet, to delo raje prepustite *mojstru*.
- Je eden redkih *mojstrov* za popravilo in obnavljanje harf.
- Bralka je spraševala po *mojstru* za manjša hišna popravila.

1.1. kdor kot najboljši, najizkušenejši član vodi umetniško skupino

- prid. beseda + **sam. beseda**
baletni, plesni mojster | koncertni mojster
 - Plesni *mojster* mora ohranjati vitalnost, kajti plesalcem in plesalkam je treba pokazati, kako se odpleše ta ali oni korak, kakšna morata biti drža in izraznost telesa.
 - Na ogled bo koncertna violina dolgoletnega koncertnega *mojstra*.
 - Deluje kot baletni *mojster* v Berlinu.

...

- Leta 1994 se je kot koncertni *mojster* zaposlil v orkestru SNG Opera in balet Ljubljana.

1.2. kdor skrbi za tehnično pripravo in izvedbo dogodka

- prid. beseda + **sam. beseda**
lučni mojster | odrski, scenski mojster | studijski mojster | tonski, zvokovni mojster
 - Tonski *mojstri* bodo dogodek v celoti posneli za arhiv.
 - Gledališka skupina trenutno šteje osem igralcev, dve šepetalki, vanjo pa sta vključena tudi odrski *mojster* ter kostumografinja.
 - Pri produkciji in miksanju novih skladb je ves čas prisoten studijski *mojster*.
- **sam. beseda** + za + sam. beseda v tožilniku
mojster za KAKŠNE učinke
 - Naboj za pištolo je *mojster* za posebne učinke pripravil iz voska.
 - Zadnji mesec imamo veliko nočnega snemanja, kar je še posebej naporno, zlasti za naše *mojstre* za luč.

1.3. kdor doseže višjo stopnjo znanja, usposobljenosti v kaki duhovnosti

- prid. beseda + **sam. beseda**
budistični, zen, zenovski mojster | duhovni mojster
 - Tudi zenovski *mojstri* dosežejo modrost postopoma in prvo razsvetljenje traja le bežen hip.
 - Mnogi ga doživljajo kot velikega duhovnega *mojstra*.
 - V zgodnjih osemdesetih letih je postal taoistični *mojster*.
- **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku
mojster joge, zena
 - Ves dan bodo potekale delavnice in predavanja, ki jih bodo vodili priznani *mojstri* joge z različnih koncev sveta.
 - V zadnjih letih je mnogo sodobnih *mojstrov* zena objavilo knjige, ki so nastale na podlagi lastnih izkušenj in znanja.

2. kdor ustvarja vrhunska umetniška dela

- prid. beseda + **sam. beseda**
baročni, renesančni mojster | beneški, flamski, holandski, nizozemski mojster | fotografski, glasbeni, slikarski mojster | izkušen, pravi, priznan, veliki, vrhunski mojster
 - Sliko naj bi baročni flamski *mojster* naslikal leta 1613.
 - V galeriji so odprli razstavo del 17 slikarskih *mojstrov* iz štirih držav.
 - Klasicizem v glasbi zaznamujejo trije veliki glasbeni *mojstri*: Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart in Ludwig van Beethoven.
- **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku
mojster grozljivk, srhljivk | mojster portreta | mojster samospevov
 - *Mojster* srhljivke je v svoji karieri posnel več kot 50 filmov.
 - Bil je eden največjih *mojstrov* portreta.
- glag. + za + **sam. beseda v tožilniku**
izkazati se, veljati za mojstra
 - Slikar velja za razgledanega *mojstra*.
 - Velja za največjega *mojstra* gazele, orientalske pesniške oblike.
 - V Münchnu so uporabili priredbo opere, ki sta jo pripravila Charles Mackerras in Noel Davies, dirigent Ivo Bolton pa se je ponovno izkazal za *mojstra* baročne opere.

...

- Italijanski glasbenik je na čembalu odigral skladbe *mojstrov* iz 17. in 18. stoletja.
- Pohištena oprema je edina ohranjena notranja oprema trgovine, ki jo je ustvaril *mojster* Plečnik.

2.1. umetniško delo te osebe

- prid. beseda + **sam. beseda**
baročni, renesančni mojster | beneški, flamski mojster | glasbeni, slikarski mojster | stari, veliki, znan mojster
 - Orkester izvaja dela Bacha in Händla in druge baročne *mojstre* ter klasike, romantike in glasbenike 20. stoletja.

- Odrinil je v Italijo, da bi preučeval antične umetnine in renesančne *mojstre*.
- Z nagrado je bila prepoznana usklajenost pri interpretaciji velikih glasbenih *mojstrov*.

3. kdor je v čem zelo dober

- ▶ **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju
mojster improvizacije | mojster manipulacije, prevar | mojster preigravanja, prostih strelav.
▪ Znova je dokazal, da je *mojster* prostih strelav.
▪ Vse skupaj naj bi zakuhal *mojster* prevar.
- ▶ glag. + za + **sam. beseda v tožilniku**
izkazati se, veljati za mojstra
▪ Kot veteran, ki je petič izvoljen v sabor, velja za *mojstra* parlamentarne procedure.
▪ Izkazal se je za *mojstra* premikov obrestnih mer in vlivanja predvidljivosti trgu.
▪ Tihotapci so se izkazali kot *mojstri* za prikrivanje svoje dejavnosti.

...

- Rimljani so bili *mojstri* v gradnji cest.
- Znan je kot izjemen *mojster* valutnih špekulacij.

4. nekdanj kdor ima najvišjo usposobljenost v kaki obrti

- ▶ prid. beseda + **sam. beseda**
cehovski mojster
▪ Krojaški cehovski *mojster* hrani listino, s katero jim je cesarica Marija Terezija leta 1770 potrdila pravico, da lahko v kraju organizirajo sejme.

...

- Če so vajenci poslušali *mojstra* ali pomočnika in naredili, kar sta ta dva naročila, so se veliko naučili in zlahka opravili mojstrski izpit.
- Rudolf se je poklica izučil pri *mojstru* Žibratu in postal pomočnik, pozneje *mojster*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mójstər]

IPA: [ˈmoːjstər]

ednina

IMENOVALNIK: *mójster*

RODILNIK: *mójstra*

DAJALNIK: *mójstru*

TOŽILNIK: *mójstra*

MESTNIK: pri *mójstru*

ORODNIK: z *mójstrom*

dvojina

IMENOVALNIK: *mójstra*

RODILNIK: *mójstrov*

DAJALNIK: *mójstroma*

TOŽILNIK: *mójstra*

MESTNIK: pri *mójstrih*

ORODNIK: z *mójstroma*

množina

IMENOVALNIK: *mójstri*

RODILNIK: *mójstrov*

DAJALNIK: *mójstrom*

TOŽILNIK: *mójstre*

MESTNIK: pri *mójstrih*

ORODNIK: z *mójstri*

TONEMSKO

[mójstər]

IPA: [ˈmoːjstər]

ednina

IMENOVALNIK: *mójster*

RODILNIK: *mójstra*

DAJALNIK: *mójstru*

TOŽILNIK: *mójstra*

MESTNIK: pri *mójstru*

ORODNIK: z *mójstrom*

dvojina

IMENOVALNIK: *mójstra*

RODILNIK: *mójstrov* tudi *môjstrov*

DAJALNIK: *mójstroma*

TOŽILNIK: *mójstra*

MESTNIK: pri *mójstrih* tudi pri *môjstrih*

ORODNIK: z *mójstroma*

množina

IMENOVALNIK: *mójstri*

RODILNIK: *mójstrov* tudi *môjstrov*

DAJALNIK: *mójstrom*

TOŽILNIK: *mójstre*

MESTNIK: pri *mójstrih* tudi pri *môjstrih*

ORODNIK: z *mójstri* tudi z *môjstri*

STALNE ZVEZE

FIDE mojster

1. tretji najvišji naziv, ki ga šahistu podeli mednarodna šahovska organizacija; SIN.: mojster FIDE

- Naziv *FIDE mojstra* si je z zmago pridobil na svetovnem prvenstvu v Grčiji.

1.1. šahist s tem nazivom; SIN.: mojster FIDE

- Izredno kakovostno igro je prikazal naš *FIDE mojster*, ki je prepričljivo dobil turnir.

kopališki mojster

kdor na kopališču skrbi za red in varnost plavalcev

- Če pride do slabosti ali poškodbe, pokličemo *kopališkega mojstra*.
- Je zelo dober plavalec, kar potrjuje njegovo nekdanje delo – štiri leta je bil *kopališki mojster*.

kuharski mojster

profesionalni kuhar, zlasti kot vodja kuhinje, pripravljalec inovativnih, izbranih jedi; SIN.: chef

- ▶ prid. beseda + **sam. beseda**
priznan, slaven, znan kuharski mojster | vrhunski kuharski mojster
▪ Tečaje bo vodil priznani *kuharski mojster* s svojo ekipo.
- Vrhunski *kuharski mojstri* so jih pogostili z gala kosilom.
- Kulinarčne dobrote bo pripravil znani *kuharski mojster*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- kuharski mojster pripravi KAJ, poskrbi za KAJ |
kuharski mojster vodi KAJ
- Petnajst kuharskih navdušencev spoštljivo gleda, kaj pripravlja v voku *kuharski mojster*.
 - Za hrano so poskrbeli najboljši svetovni *kuharski mojstri*, posebno pozornost pa je vzbudila torta, visoka 1,5 metra, prekrita s 3000 sladkornimi vrtnicami.

mednarodni mojster

1. drugi najvišji naziv, ki ga šahistu podeli mednarodna šahovska organizacija

- sam. beseda + za + **sam. beseda v tožilniku**
bal, norma za mednarodnega mojstra
- Do bala za *mednarodnega mojstra* ga loči le še točka.
 - Ob koncu turnirja je s 5,5 točke izpolnil četrto in zadnjo normo za *mednarodnega mojstra*.
- sam. beseda + **sam. beseda v roditeljskem**
naslov, naziv mednarodnega mojstra
- Izpolnil je prvi pogoj za naslov *mednarodnega mojstra*.

1.1. šahist s tem nazivom

- **sam. beseda v imenovalniku** + glag.
mednarodni mojster zmaga, osvoji KAJ
- Na hitropoteznem turnirju ob občinskem prazniku je zmagal *mednarodni mojster*.
 - Prvo mesto je osvojil kranjski *mednarodni mojster*.
- glag. + **sam. beseda v tožilniku**
premagati, ugnati mednarodnega mojstra
- V dramatičnem finalnem dvoboju je po štirih remijih z nekaj sreče premagal *mednarodnega mojstra*.

...

- Na turnirju *mednarodnih mojstrov* sodeluje 12 udeležencev.
- Šahistka je v prvem krogu remizirala z *mednarodnim mojstrom*.

mojster FIDE

1. tretji najvišji naziv, ki ga šahistu podeli mednarodna šahovska organizacija; SIN.: FIDE mojster

- Dobil je dovolj točk, da bi zadoščalo za naslov *mojstra FIDE*.
- Osvojil je novih 17 ratingovskih točk, s katerimi je izpolnil pogoje za *mojstra FIDE*.

1.1. šahist s tem nazivom; SIN.: FIDE mojster

- Po zanimivih igrah je zmagal *mojster FIDE*, ki je osvojil 11,5 točke.
- Slovenskemu *mojstru FIDE* ni uspelo ponoviti lanskoletne zmage na mednarodnem odprtem šahovskem turnirju.

mojster fotografije

1. najvišji naziv, ki ga fotografu podeli nacionalna ali mednarodna fotografska organizacija

- Najvišji fotografski naslov *mojster fotografije* je prejel za zavidljive uspehe na področju izrazne fotografije.
- Glede na njegovo vnemo in kakovost dela naziv *mojstra fotografije* ni več daleč.

1.1. fotograf s tem nazivom

- prid. beseda + **sam. beseda**
mednarodni mojster fotografije
- Mednarodni *mojster fotografije* je odprl fotografski muzej.
 - Delavnico vodi evropsko priznani *mojster fotografije*.
- ...
- V navidezni nepomembnosti se skriva barvitost otroškega doživljanja, ki ga je v razstavljenih fotografijah ujel *mojster fotografije*.
 - Postal je prvi *mojster fotografije* v novejšem času pri nas.

mojster karateja

1. najvišji naziv, ki ga z opravljenim preizkusom znanja doseže karateist

- V klubu se pripravljajo za naziv *mojstra karateja*.
- Izpolnil je pogoje za pridobitev naziva *mojstra karateja*.

1.1. karateist s tem nazivom

- Vse zainteresirane vabimo, da se nam pridružite na organizirani vadbi pod strokovnim vodstvom *mojstra karateja*.
- V pomoč pri prenosu znanja na mlajše generacije so tudi *mojstri karateja*.

veliki mojster

vrhovni predstojnik prostozidarske lože ali viteškega reda

- Osebnost se je zavzel za prostozidarstvo in prevzel položaj *velikega mojstra*.
- *Veliki mojster* viteškega reda je 28. marca 1566 položil temeljni kamen za novo utrjeno mesto.
- John vojvoda Montagu je postal *veliki mojster* velike lože s 16 ložami.

FRAZEOLOGIJA

male/majhne skrivnosti velikih mojstrov (česa)

male skrivnosti velikih mojstrov (česa)

majhne skrivnosti velikih mojstrov (česa)

poseben pristop, ki ni splošno znan in izboljša končni izdelek ali njegov učinek

- V oddaji bo poskrbel za profesionalni make up, z gledalci pa bo delil tudi *male skrivnosti velikih mojstrov* ličenja.
- Dobro razpoloženi zborovodja je svoje varovance še pred prvo skupno zapeto noto poskušal pomiriti in jim razkriti *majhne skrivnosti velikih mojstrov*.

mojster besede/besed

mojster besede

mojster besed

izrazno nadarjen, spreten, vrhunski pisatelj, pesnik; profesionalni pisec; profesionalni govornik

- Kot *mojster besede* je eksperimental tako z jezikovnim gradivom kot s strukturnimi elementi romana.
- Scenarijev niso pisali kakšni *mojstri besede*, ampak so jih ustvarili koreografi sami.
- Ni dobil opomina, saj je bil *mojster besede*, ki je natanko vedel, kdaj se sme kaj reči.
- V krogu najboljših novinarskih krožkov so se znašli mladi *mojstri besed* z osnovnih šol v Škofji Loki, Kopru, Laškem in Žireh.

mojster čopiča

nadarjen, vrhunski slikar

- Tu je bil nekoč sedež bratovščine mornarjev, v njej pa je več slik beneških *mojstrov čopiča* iz prve polovice 17. stoletja.
- Nekateri *mojstri čopiča* so se odločili za svoje platno uporabljati kar človeško telo.

mojster groze

vrhunski umetniški ustvarjalec, ki zna vzbuditi občutke strahu in napetosti, zlasti v literaturi, filmu

- Znanstvenofantastični triler je posnet po istoimenski knjižni predlogi *mojstra groze* Stephena Kinga.
- 55-letni režiser, scenarist, igravec in skladatelj je zaslovel prav z Nočjo čarovnic in dobil vzdevek »*mojster groze*«.

mojster kuhalnice

odličen, vrhunski kuhar

- Ob poplavi televizijskih kuharjev so pravi *mojstri kuhalnice*, v vroče in utesnjene kuhinje zaprti garači v belem, pogosto prezrti.
- Vsak malo bolj prizadeven domač *mojster kuhalnice* hitro spozna, da krompir krompirju ni enak in da imajo različne sorte zelo različne lastnosti.

mojster nad mojstri | mojster vseh mojstrov

mojster nad mojstri

mojster vseh mojstrov

kdor je na kakem področju vrhunski, najboljši med vsemi

- Prvič smo imeli dva zmagovalca s povsem enakim številom točk in oba sta bila *mojstra nad mojstri*.
- Znano je bilo, da je *mojster nad mojstri* na belih strminah.
- Začela je vaditi z *mojstrom vseh mojstrov*.

mojster okroglega usnja

nadarjen, vrhunski nogometaš

- Zlato žogo za najboljšega nogometaša na svetu je letos prejel brazilski *mojster okroglega usnja*.
- Mladi *mojstri okroglega usnja* so se podili po parketu športne dvorane.

mojster peresa

izrazno nadarjen, spreten, vrhunski pisatelj, pesnik; profesionalni pisec

- O legendi so pisali slavni *mojstri peresa*. Prvi je bil Herodot.
- Najznamenitejši pesniki zgodnje gotike so vključeni v antologijo najodličnejših *mojstrov peresa*.
- Nisem *mojster peresa*, zato vam ne morem napisati čestitke, ki bi si jo zapomnili zaradi načina in vsebine napisanega.

mojster pisane besede

izrazno nadarjen, spreten, vrhunski pisatelj, pesnik

- »Za vse, kar sem, se imam zahvaliti velikim *mojstrom pisane besede*, ki nam jih na Otoku resda ne primanjkuje. Na prvem mestu je seveda nesmrtni mojster Shakespeare.«
- Bralca v svoje pesmi uvede z domovinskim motivom Franceta Prešerna in Ivana Cankarja, dveh *mojstrov pisane besede*, ki sta s svojo etično držo tipično izražala narodno zavednost in jo suvereno gnala do estetskih višav.

mojster taktirke

nadarjen, vrhunski dirigent

- Prvi novoletni koncert nam je pokazal *mojstra taktirke* (tudi tokrat je ni uporabljal) še v nekoliko drugačni luči, kot umetnika, ki zna tudi iz lahkih tonov izvabiti obilo umetniškega užitka.
- Korejski dirigent je eden najuspešnejših *mojstrov taktirke* našega časa.
- Magični *mojster taktirke*, skladatelj polnokrvnega temperamenta, je bil gotovo eden najbolj vsestranskih in široko vplivnih glasbenikov naše dobe.

mojster (vrtenja) volana/volanskega obroča

mojster volana

mojster vrtenja volana

mojster vrtenja volanskega obroča

odličen, vrhunski športni tekmovalec v avtomobilski hitrostni dirki

- Pokazal je, da je *mojster volana* in neulovljiv na asfaltu.
- Kaj drugega kot posnemanje največjih *mojstrov volana* pa preostane človeku na široki, ovinkasti cesti, ki se vije od francoske obale proti vasi Le Castellet?
- Lani se je slovenski *mojster vrtenja volana* s svetovno konkurenco meril trikrat.
- Na startu bo rekordnih 174 *mojstrov vrtenja volanskega obroča*.

sam svoj mojster

1. kdor pri kakem opravilu ne potrebuje strokovnjaka, zna, želi sam kaj dobro narediti

- Čeravno je *sam svoj mojster* in deklica za vse, niti trenerja ali serviserja namreč nima, je v tej tekmovalni zimi že nekajkrat dokazal odlično pripravljenost tudi na članskih tekmah.
- Ves prosti čas zapravljam z urejanjem novega stanovanja. Postajam *sam svoj mojster*, ne samo pri žarnicah in kablji, tudi sicer.

2. izraža, da kdo deluje takó, da se sam potrudi opraviti kako dejavnost, čeprav ni strokovnjak za to

- Tapete so položene po načelu *sam svoj mojster*.

Vaja dela mojstra.

Vaja dela mojstra, če mojster dela vajo.

Vaja naredi mojstra.

izraža, da je za dobro obvladovanje česa potrebna pogosta, vztrajna vaja; izraža spodbudo k vztrajanju pri izpopolnjevanju, urjenju v čem

- Urili smo se v spretnostni vožnji na poligonu. Največ težav smo imeli pri vožnji med ovirami. Ker pa *vaja dela mojstra*, smo zmogli tudi to.

BESEDOTVORJE

ženski spol: mójstrica

IZVOR

= srb. cslov. *moistrъ*, prevzeto iz dalmat. roman. *ma(g)istre*, glej ↑magister

mójstrica mójstrice samostalnik ženskega spola

[mójstrica]

POMEN

1. ženska, ki zaradi znanja, izkušenj na določenem področju kaj dela zelo dobro

► prid. beseda + **sam. beseda**

frizerska mojstrica | kulinarčna, slaščičarska mojstrica | obrtna mojstrica | priznana mojstrica | šahovska mojstrica

- Najmlajša prejemnica mojstrske diplome je bila letos 23-letna frizerska *mójstrica*.
- Pod vodstvom priznane zlatarske *mójstrice* bodo udeleženci izdelali unikaten nakit.

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

mójstrica klekljanja | mójstrica kuhanja, peke | mójstrica ličenja

- *Mójstrice* kuhanja in peke bodo predstavile velikonočne dobrote.
- Upam, da mi bo čim prej uspelo opraviti izpit za *mójstrico* ličenja, saj me to zelo zanima.
- Da prava umetnost *mójstric* klekljanja ne bo šla v pozabo, v Železnikih zelo dobro skrbijo.

...

- Mojstrske izpite je opravilo 198 *mójstric* in mojstrov.

1.1. ženska, ki kot najboljša, najizkušenejša članica vodi umetniško skupino

► prid. beseda + **sam. beseda**

baletna, plesna mojstrica | koncertna mojstrica

- Postavitev je pripravila asistentka in baletna *mójstrica*.
- Po velikem uspehu dobiva plesna *mójstrica* doma vse več ponudb.
- Koncertna *mójstrica* orkestra je na festivalu godalcev dobila prvo nagrado v svoji kategoriji.

1.2. ženska, ki doseže višjo stopnjo v kaki duhovnosti

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku
mójstrica joge

- Je *mójstrica* joge. Vzhodnjaške discipline jo spremljajo že od ranega otroštva.
- Je redna praktikantka meditacije in *mójstrica* reikija, tako da se lahko za trenutek umiri in spočije tako telo kot tudi misli.

2. ženska, ki ustvarja vrhunska umetniška dela

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku
mójstrica fotografije

- *Mójstrica* fotografije je motive jezera objavila v obširni monografiji.
- Francoska pisateljica velja za *mójstrico* zgodovinskega romana.

3. ženska, ki je v čem zelo dobra

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

- Prava *mójstrica* poklonov in laskanja je.
- Je *mójstrica* manipuliranja.
- Čeprav je v južnem snegu osvojila zlato kolajno, takih razmer sicer ne mara. Je pa *mójstrica* občutka za drsenje in spremembe ritma.

...

- Operna diva je priznala, da je prava *mójstrica* v dramatiziranju, in to ne samo na odru, ampak tudi v zasebnem življenju.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mójstrica]

IPA: ['mo:ĩstritsa]

ednina

IMENOVALNIK: mójstrica

RODILNIK: mójstrice

DAJALNIK: mójstrici

TOŽILNIK: mójstrico

MESTNIK: pri mójstrici

ORODNIK: z mójstrico

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrici

RODILNIK: mójstric

DAJALNIK: mójstricama

TOŽILNIK: mójstrici

MESTNIK: pri mójstricah

ORODNIK: z mójstricama

množina

IMENOVALNIK: mójstrice

RODILNIK: mójstric

DAJALNIK: mójstricam

TOŽILNIK: mójstrice

MESTNIK: pri mójstricah

ORODNIK: z mójstricami

TONEMSKO

[mójstrica]

IPA: [mò:ĩstrĩtsa]

ednina

IMENOVALNIK: mójstrica

RODILNIK: mójstrice

DAJALNIK: mójstrici

TOŽILNIK: mójstrico

MESTNIK: pri mójstrici

ORODNIK: z mójstrico

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrici

RODILNIK: mójstric

DAJALNIK: mójstricama

TOŽILNIK: mójstrici

MESTNIK: pri mójstricah

ORODNIK: z mójstricama

množina

IMENOVALNIK: mójstrice

RODILNIK: mójstric

DAJALNIK: mójstricam

TOŽILNIK: mójstrice

MESTNIK: pri mójstricah

ORODNIK: z mójstricami

STALNE ZVEZE

FIDE mojstrica

1. tretji najvišji naziv, ki ga šahistki podeli mednarodna šahovska organizacija; SIN.: mojstrica FIDE

▪ Zdaj nastopa za kranjski šahovski klub in nosi naslov *FIDE mojstrice*.

1.1. šahistka s tem nazivom; SIN.: mojstrica FIDE

▪ Je *FIDE mojstrica* z ratingom 2177 točk, članica šahovskega kluba Nova Gorica in slovenska olimpijska reprezentantka.

kuharska mojstrica

profesionalna kuharica, zlasti kot vodja kuhinje, pripravljalka inovativnih, izbranih jedi; SIN.: chefinja

▪ Dvorec je po zaslugi *kuharske mojstrice* idealen kraj za poroke.

▪ Jedi, ki jih bodo *kuharske mojstrice* in mojstri prinesli na pokušnjo, bo ocenila petčlanska komisija.

mednarodna mojstrica

1. drugi najvišji naziv, ki ga šahistki podeli mednarodna šahovska organizacija

▶ sam. beseda + za + **sam. beseda v tožilniku**

bal, norma za mednarodno mojstrico

▪ Že na polovici turnirja je osvojila bal za *mednarodno mojstrico*.

▪ Na turnirju je presegla kar tri norme: za *mednarodno mojstrico*, za velemojstrico in za mednarodnega mojstra.

1.1. šahistka s tem nazivom

▪ Je *mednarodna mojstrica* in se poteguje za naslov velemojstrice.

- Proti gruzijski *mednarodni mojstrici* je žrtvovala kmeta in dosegla obetavno pozicijo.
- Premagala je dve vrhunski velemojstrici, remizirala z dvema *mednarodnima mojstricama* ter premagala mojstrico FIDE.

mojstrica FIDE

1. tretji najvišji naziv, ki ga šahistki podeli mednarodna šahovska organizacija; SIN.: FIDE mojstrica

▪ Izpolnila je normo za *mojstrico FIDE*, resno pa trka tudi na vrata državne reprezentance.

1.1. šahistka s tem nazivom; SIN.: FIDE mojstrica

▪ Naša *mojstrica FIDE* je na olimpijadi za las zgrešila posamično kolajno.

FRAZEOLOGIJA

mojstrica besede/besed

mojstrica besede

mojstrica besed

izrazno nadarjena, spretna, vrhunska pisateljica, pesnica; profesionalna piska, govornica

▪ Pred nami je delo, ki naj bi bilo pika na i njene dolgoletne pisateljske kariere, zadnje dejanje izkušene *mojstrice besede*.

▪ Izkazala se je kot odlična pogajalka ter *mojstrica besede* in prepričevanja.

▪ Šanson, vpet v popevko, je izstopal v interpretacijskem smislu, medtem ko je za najboljše besedilo poskrbela *mojstrica besed*.

mojstrica peresa

izrazno nadarjena, spretna ženska; vrhunska pisateljica, pesnica; profesionalna piska

▪ Zdi se, da se kdaj pa kdaj tudi z najboljšimi mojstri ali *mojstricami peresa* ni mogoče strinjati.

▪ Pogosto se mi zdi, da je znamenita *mojstrica peresa* naredila hudo napako, ker me ni spoznala. Lahko bi pisala romane po navdihu iz mojega življenja.

sama svoja mojstrica

ženska, ki pri kakem opravilu ne potrebuje strokovnjaka, zna, želi sama kaj dobro narediti

▪ Je *sama svoja mojstrica* – če je treba, zamenja žarnico, prime v roke vrtalnik ali se loti pleskanja.

▪ Bila je hkrati kapetanka, prva častnica, pomivalka palube, kuharica, čistilka in neredko *sama svoja mojstrica* z izvijačem in priročno žagico.

BESEDOTVORJE

svojični pridevnik: mojstričin

IZVOR

↑mojster

mojstríti mojstrím nedovršni glagol
[mojstríti]

POMEN

1. delati, da kaj postaja boljše

► **glag.** + sam. beseda v tožilniku

- Roko je *mojstrila* s preslikovanjem del znamenitih slikarjev, s slikanjem tihožitij, študijskih motivov in krajine.
- Medtem ko je *mojstril* svoj slog in odnos do glasbila in godbe, je postal izjemen solo performer.

2. v obliki **mojstriti se** postajati boljši, natančnejši, spretnejši

► **glag.** + v + sam. beseda v mestniku

- *Mojstril se* je v vseh grafičnih tehnikah, nekatere postopke je celo sam vpeljal.
- *Mojstril se* je v umetniških delavnicah znanih slikarjev in kiparjev.

...

- *Mojstrijo se* z vsakim projektom in tako postajajo čedalje boljši.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mojstríti]

IPA: [mɔj'stri:ti]

NEDOLOČNIK: mojstríti

NAMENILNIK: mojstrít

sedanjik

ednina

1. OSEBA: mojstrím
2. OSEBA: mojstríš
3. OSEBA: mojstrí

dvojina

1. OSEBA: mojstríva
2. OSEBA: mojstríta
3. OSEBA: mojstríta

množina

1. OSEBA: mojstrímo
2. OSEBA: mojstríte
3. OSEBA: mojstríjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: mójstri

dvojina

1. OSEBA: mojstríva
2. OSEBA: mojstríta

množina

1. OSEBA: mojstrímo
2. OSEBA: mojstríte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: mojstríl
DVOJINA: mojstríla
MNOŽINA: mojstríli

ženski spol

EDNINA: mojstríla
DVOJINA: mojstríli
MNOŽINA: mojstríle

srednji spol

EDNINA: mojstrílo
DVOJINA: mojstríli
MNOŽINA: mojstríla

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mojstrèč
RODILNIK: mojstrèč**ega**
DAJALNIK: mojstrèč**emu**
TOŽILNIK: mojstrèč
živo mojstrèč**ega**
MESTNIK: pri mojstrèč**em**
ORODNIK: z mojstrèč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: mojstrèč**a**
RODILNIK: mojstrèč**ih**
DAJALNIK: mojstrèč**ima**
TOŽILNIK: mojstrèč**a**
MESTNIK: pri mojstrèč**ih**
ORODNIK: z mojstrèč**ima**

množina

IMENOVALNIK: mojstrèč**i**
RODILNIK: mojstrèč**ih**
DAJALNIK: mojstrèč**im**
TOŽILNIK: mojstrèč**e**
MESTNIK: pri mojstrèč**ih**
ORODNIK: z mojstrèč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mojstrèč**a**
RODILNIK: mojstrèč**e**
DAJALNIK: mojstrèč**i**
TOŽILNIK: mojstrèč**o**
MESTNIK: pri mojstrèč**i**
ORODNIK: z mojstrèč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: mojstrèč**i**
RODILNIK: mojstrèč**ih**
DAJALNIK: mojstrèč**ima**
TOŽILNIK: mojstrèč**i**
MESTNIK: pri mojstrèč**ih**
ORODNIK: z mojstrèč**ima**

množina

IMENOVALNIK: mojstrèč**e**
RODILNIK: mojstrèč**ih**
DAJALNIK: mojstrèč**im**
TOŽILNIK: mojstrèč**e**
MESTNIK: pri mojstrèč**ih**
ORODNIK: z mojstrèč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mojstrèč**e**
RODILNIK: mojstrèč**ega**
DAJALNIK: mojstrèč**emu**
TOŽILNIK: mojstrèč**e**
MESTNIK: pri mojstrèč**em**
ORODNIK: z mojstrèč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: mojstrèč**i**
RODILNIK: mojstrèč**ih**
DAJALNIK: mojstrèč**ima**
TOŽILNIK: mojstrèč**i**
MESTNIK: pri mojstrèč**ih**
ORODNIK: z mojstrèč**ima**

množina

IMENOVALNIK: mojstréča
RODILNIK: mojstréč**ih**
DAJALNIK: mojstréč**im**
TOŽILNIK: mojstréča
MESTNIK: pri mojstréč**ih**
ORODNIK: z mojstréč**imi**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: mojstrênje
RODILNIK: mojstrênja
DAJALNIK: mojstrênju
TOŽILNIK: mojstrênje
MESTNIK: pri mojstrênju
ORODNIK: z mojstrênj**em**

dvojina

IMENOVALNIK: mojstrênji
RODILNIK: mojstrênj
DAJALNIK: mojstrênj**ema**
TOŽILNIK: mojstrênji
MESTNIK: pri mojstrênj**ih**
ORODNIK: z mojstrênj**ema**

množina

IMENOVALNIK: mojstrênja
RODILNIK: mojstrênj
DAJALNIK: mojstrênj**em**
TOŽILNIK: mojstrênja
MESTNIK: pri mojstrênj**ih**
ORODNIK: z mojstrênj**i**

TONEMSKO

[mojstríti] tudi [mojstrîti]

IPA: [mɔjstri:tí] tudi [mɔjstri:tî]

NEDOLOČNIK: mojstríti tudi mojstrîti

NAMENILNIK: mojstrît

sedanjik

ednina

1. OSEBA: mojstrím
2. OSEBA: mojstríš
3. OSEBA: mojstrí

dvojina

1. OSEBA: mojstríva
2. OSEBA: mojstríta
3. OSEBA: mojstríta

množina

1. OSEBA: mojstrímo
2. OSEBA: mojstríte
3. OSEBA: mojstríjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: mójstri

dvojina

1. OSEBA: mojstríva
2. OSEBA: mojstríta

množina

1. OSEBA: mojstrímo
2. OSEBA: mojstríte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: mojstríl
DVOJINA: mojstríla

MNOŽINA: mojstríli

ženski spol

EDNINA: mojstríla
DVOJINA: mojstríli
MNOŽINA: mojstríle

srednji spol

EDNINA: mojstrílo
DVOJINA: mojstríli
MNOŽINA: mojstríla

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mojstréch
RODILNIK: mojstréch**ega**
DAJALNIK: mojstréch**emu**
TOŽILNIK: mojstréch
živo mojstréch**ega**
MESTNIK: pri mojstréch**em**
ORODNIK: z mojstréch**im**

dvojina

IMENOVALNIK: mojstréča
RODILNIK: mojstréch**ih**
DAJALNIK: mojstréch**ima**
TOŽILNIK: mojstréča
MESTNIK: pri mojstréch**ih**
ORODNIK: z mojstréch**ima**

množina

IMENOVALNIK: mojstréči
RODILNIK: mojstréch**ih**
DAJALNIK: mojstréch**im**
TOŽILNIK: mojstréče
MESTNIK: pri mojstréch**ih**
ORODNIK: z mojstréch**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mojstréča
RODILNIK: mojstréče
DAJALNIK: mojstréč**i**
TOŽILNIK: mojstréč**o**
MESTNIK: pri mojstréč**i**
ORODNIK: z mojstréč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: mojstréči
RODILNIK: mojstréch**ih**
DAJALNIK: mojstréch**ima**
TOŽILNIK: mojstréč**i**
MESTNIK: pri mojstréch**ih**
ORODNIK: z mojstréch**ima**

množina

IMENOVALNIK: mojstréče
RODILNIK: mojstréch**ih**
DAJALNIK: mojstréch**im**
TOŽILNIK: mojstréče
MESTNIK: pri mojstréch**ih**
ORODNIK: z mojstréch**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mojstréče
RODILNIK: mojstréch**ega**
DAJALNIK: mojstréch**emu**
TOŽILNIK: mojstréče

MESTNIK: pri mojstrč^{em}
ORODNIK: z mojstrč^{im}

dvojina

IMENOVALNIK: mojstrčⁱ
RODILNIK: mojstrč^{ih}
DAJALNIK: mojstrč^{ima}
TOŽILNIK: mojstrčⁱ
MESTNIK: pri mojstrč^{ih}
ORODNIK: z mojstrč^{ima}

množina

IMENOVALNIK: mojstrč^a
RODILNIK: mojstrč^{ih}
DAJALNIK: mojstrč^{im}
TOŽILNIK: mojstrč^a
MESTNIK: pri mojstrč^{ih}
ORODNIK: z mojstrč^{imi}

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: mojstrén^{je}
RODILNIK: mojstrén^{ja}
DAJALNIK: mojstrén^{ju}
TOŽILNIK: mojstrén^{je}
MESTNIK: pri mojstrén^{ju}
ORODNIK: z mojstrén^{jem}

dvojina

IMENOVALNIK: mojstrén^{ji} in mojstrén^{ji}
RODILNIK: mojstrén^j
DAJALNIK: mojstrén^{jema} in mojstrén^{jema}
TOŽILNIK: mojstrén^{ji} in mojstrén^{ji}
MESTNIK: pri mojstrén^{jih} tudi pri mojstrén^{jih}
ORODNIK: z mojstrén^{jema} in z mojstrén^{jema}

množina

IMENOVALNIK: mojstrén^{ja} tudi mojstrén^{ja}
RODILNIK: mojstrén^j
DAJALNIK: mojstrén^{jem} tudi mojstrén^{jem}
TOŽILNIK: mojstrén^{ja} tudi mojstrén^{ja}
MESTNIK: pri mojstrén^{jih} tudi pri mojstrén^{jih}
ORODNIK: z mojstrén^{ji} tudi z mojstrén^{ji}

IZVOR

↑mojster

mójstrov mójstrova mójstrovo pridevnik

[mójstroʊ mójstrova mójstrovo]

POMEN

1. ki je v zvezi z mojstrom 2., pripada mojstru 2.

► **prid. beseda** + sam. beseda

mojstrov opus | mojstrova delavnica | mojstrova risba, slika | mojstrova roka | mojstrova smrt | mojstrovo delo

▪ V *mojstrovi* delavnici je stopil v stik z vzorci sodobnega evropskega kiparstva.

▪ Razstavljenih je 100 *mojstrovih* slik, 150 grafik, osem poslikanih lesenih grafičnih matric, sedem skulptur v lesu, štiri tapiserije in osnutek za tapiserijo.

▪ Prvi koncert je *mojstrovo* najpogosteje izvajano delo, z njim pa se potrjujejo vsi največji svetovni violinisti.

1.1. ki je v sorodstvenem, družbenem razmerju z mojstrom 2.

► **prid. beseda** + sam. beseda

▪ To, da je bila *mojstrova* žena, zanjo nikakor ni pomenilo, da je bila gospa, ki bi se predajala brezdelju.

▪ Načrte je izvedel *mojstrov* učenec.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mójstroʊ mójstrova mójstrovo]

IPA: ['mo:ɪstroʊ 'mo:ɪstrova 'mo:ɪstrovo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrov
RODILNIK: mójstrovega
DAJALNIK: mójstrovemu
TOŽILNIK: mójstrov
živo mójstrovega
MESTNIK: pri mójstrovem
ORODNIK: z mójstrovim

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrova
RODILNIK: mójstrovih
DAJALNIK: mójstrovima
TOŽILNIK: mójstrova
MESTNIK: pri mójstrovih
ORODNIK: z mójstrovima

množina

IMENOVALNIK: mójstrovi
RODILNIK: mójstrovih
DAJALNIK: mójstrovim
TOŽILNIK: mójstrove
MESTNIK: pri mójstrovih
ORODNIK: z mójstrovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrova
RODILNIK: mójstrove
DAJALNIK: mójstrovi
TOŽILNIK: mójstrovo
MESTNIK: pri mójstrovi
ORODNIK: z mójstrovo

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrovi
RODILNIK: mójstrovih
DAJALNIK: mójstrovima
TOŽILNIK: mójstrovi
MESTNIK: pri mójstrovih
ORODNIK: z mójstrovima

množina

IMENOVALNIK: mójstrove
RODILNIK: mójstrovih
DAJALNIK: mójstrovim
TOŽILNIK: mójstrove
MESTNIK: pri mójstrovih
ORODNIK: z mójstrovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrovo

RODILNIK: mójstrove**ga**
DAJALNIK: mójstrov**emu**
TOŽILNIK: mójstro**vo**
MESTNIK: pri mójstrov**em**
ORODNIK: z mójstrov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrov**i**
RODILNIK: mójstrov**ih**
DAJALNIK: mójstrov**ima**
TOŽILNIK: mójstrov**i**
MESTNIK: pri mójstrov**ih**
ORODNIK: z mójstrov**ima**

množina

IMENOVALNIK: mójstrov**a**
RODILNIK: mójstrov**ih**
DAJALNIK: mójstrov**im**
TOŽILNIK: mójstrov**a**
MESTNIK: pri mójstrov**ih**
ORODNIK: z mójstrov**imi**

TONEMSKO

[mójstrou mójstrova mójstrovo]

IPA: [mò:ĩstróu mò:ĩstróva mò:ĩstróvo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrov
RODILNIK: mójstrove**ga**
DAJALNIK: mójstrov**emu**
TOŽILNIK: mójstrov
živo mójstrove**ga**
MESTNIK: pri mójstrov**em**
ORODNIK: z mójstrov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrov**a**
RODILNIK: mójstrov**ih**
DAJALNIK: mójstrov**ima**
TOŽILNIK: mójstrov**a**
MESTNIK: pri mójstrov**ih**
ORODNIK: z mójstrov**ima**

množina

IMENOVALNIK: mójstrov**i**
RODILNIK: mójstrov**ih**
DAJALNIK: mójstrov**im**
TOŽILNIK: mójstrov**e**
MESTNIK: pri mójstrov**ih**
ORODNIK: z mójstrov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrov**a**
RODILNIK: mójstrov**e**
DAJALNIK: mójstrov**i**
TOŽILNIK: mójstrov**o**
MESTNIK: pri mójstrov**i**
ORODNIK: z mójstrov**o**

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrov**i**
RODILNIK: mójstrov**ih**
DAJALNIK: mójstrov**ima**
TOŽILNIK: mójstrov**i**
MESTNIK: pri mójstrov**ih**
ORODNIK: z mójstrov**ima**

množina

IMENOVALNIK: mójstrov**e**
RODILNIK: mójstrov**ih**
DAJALNIK: mójstrov**im**
TOŽILNIK: mójstrov**e**
MESTNIK: pri mójstrov**ih**
ORODNIK: z mójstrov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrov**o**
RODILNIK: mójstrove**ga**
DAJALNIK: mójstrov**emu**
TOŽILNIK: mójstrov**o**
MESTNIK: pri mójstrov**em**
ORODNIK: z mójstrov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrov**i**
RODILNIK: mójstrov**ih**
DAJALNIK: mójstrov**ima**
TOŽILNIK: mójstrov**i**
MESTNIK: pri mójstrov**ih**
ORODNIK: z mójstrov**ima**

množina

IMENOVALNIK: mójstrov**a**
RODILNIK: mójstrov**ih**
DAJALNIK: mójstrov**im**
TOŽILNIK: mójstrov**a**
MESTNIK: pri mójstrov**ih**
ORODNIK: z mójstrov**imi**

IZVOR

↑mojster

mojstrovína mojstrovíne samostalnik ženskega spola

[mojstrovína]

POMEN

1. kar je narejeno, izvedeno zelo dobro

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

kuharska, kulinarčna mojstrovina

▪ V prostem času se posveča iskanju kulinarčnih *mojstrovín*.

▪ Srečanje politikov obeh držav je prava diplomatska *mojstrovina*.

...

▪ Območje, po katerem je speljana učna pot, je v vsej svoji raznolikosti prava *mojstrovina* narave.

▪ V 74. minuti je po *mojstrovini*, med katero je tudi preskočil žogo in jo v nadaljevanju akcije v mrežo zabil pod prečko, postal ljubljeneč navijačev.

1.1. vrhunsko umetniško delo

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

arhitektonska, arhitekturna mojstrovina | baročna, renesančna mojstrovina | brezčasna, nesporna, prava, unikatna mojstrovina | kiparska, literarna, rezbarska, slikarska mojstrovina | Leonardova, Michelangelova, Plečnikova, Verdijeva mojstrovina

▪ V pričujoči literarni *mojstrovini* opisuje utrip afriškega mesta.

- Šolska avla je bila okrogla arhitekturna *mojstrovina*, ki so jo so na levi in desni strani obdajale masivne lesene klopi.
- Pregrešno draga unikatna *mojstrovina* je plod domišljije kitajskih modnih oblikovalcev.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

občudovati mojstrovino | ogledati si mojstrovino | posneti, ustvariti, ustvarjati mojstrovino

- Razstavljena je maketa kapele v velikosti 1 : 3, na kateri lahko občudujemo *mojstrovine*, ki jih je Giotto naslikal okoli leta 1300.
- Kipar je kar devet let ustvarjal *mojstrovino*.

► glag. + za + **sam. beseda v tožilniku**

iti, veljati za mojstrovino | označiti za mojstrovino

- Roman je prejel Pulitzerjevo nagrado za literaturo, doživel vrsto prevodov in velja za literarno *mojstrovino*.
- Da gre za fotografske *mojstrovine*, potrjujejo tudi nagrade, ki jih je doslej prejel.

...

- Obeta se pravi praznik za ljubitelje kitarske glasbe, saj bodo poslušalci lahko uživali v *mojstrovinah* enega največjih kitaristov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mojstrovína]

IPA: [mojstro'vi:na]

ednina

IMENOVALNIK: mojstrovína

RODILNIK: mojstrovíne

DAJALNIK: mojstrovíni

TOŽILNIK: mojstrovíno

MESTNIK: pri mojstrovíni

ORODNIK: z mojstrovíno

dvojina

IMENOVALNIK: mojstrovíni

RODILNIK: mojstrovín

DAJALNIK: mojstrovínama

TOŽILNIK: mojstrovíni

MESTNIK: pri mojstrovínah

ORODNIK: z mojstrovínama

množina

IMENOVALNIK: mojstrovíne

RODILNIK: mojstrovín

DAJALNIK: mojstrovínam

TOŽILNIK: mojstrovíne

MESTNIK: pri mojstrovínah

ORODNIK: z mojstrovínami

TONEMSKO

[mojstrovína]

IPA: [mojstro'vi:ná]

ednina

IMENOVALNIK: mojstrovína

RODILNIK: mojstrovíne

DAJALNIK: mojstrovíni

TOŽILNIK: mojstrovíno

MESTNIK: pri mojstrovíni

ORODNIK: z mojstrovíno

dvojina

IMENOVALNIK: mojstrovíni

RODILNIK: mojstrovín

DAJALNIK: mojstrovínama

TOŽILNIK: mojstrovíni

MESTNIK: pri mojstrovínah

ORODNIK: z mojstrovínama

množina

IMENOVALNIK: mojstrovíne

RODILNIK: mojstrovín

DAJALNIK: mojstrovínam

TOŽILNIK: mojstrovíne

MESTNIK: pri mojstrovínah

ORODNIK: z mojstrovínami

IZVOR

↑mojster

mójsrski mójsrska mójsrsko pridevnik

[mójstørski]

POMEN

1. ki je v zvezi z mojstri 1.

► prid. beseda + sam. beseda

mojstrska delavnica | mojstrski naziv

- V *mojstrski* delavnici na podlagi mer obdelajo kopito, ki natančno posnema mere strankine noge.
- Pred časom se je odločila, da hoče v stroki še napredovati, torej doseči *mojstrski* naziv.

1.1. ki je v zvezi z nazivom mojster 1.

► prid. beseda + sam. beseda

mojstrski izpit, tečaj | mojstrski odbor | mojstrska diploma | mojstrsko izobraževanje | mojstrsko delo | mojstrsko spričevalo

- Z *mojstrskim* izpitom sem si pridobil dodatna strokovna znanja.
- Proces *mojstrskega* izobraževanja je od prvega razpisa končalo že prek petsto kandidatov.

2. ki je narejen, izveden zelo dobro

► prid. beseda + sam. beseda

mojstrski gol, strel, zadetek | mojstrska poteza | mojstrska režija | mojstrsko delo | mojstrsko obvladovanje ČESA

- Bil je pomemben lirik, čigar delo zaznamuje *mojstrsko* obvladovanje številnih verznihi oblik.
- Z *mojstrskimi* potezami in živahnim temperamentom je že na prvih tekmah navdušil strokovnjake.
- Film se ponaša z *mojstrsko* režijo in še boljšo montažo.

3. nekdanj ki je v zvezi z mojstri 4.

► prid. beseda + sam. beseda

mojstrski izpit

- Pogoji za opravljanje *mojstrskega* izpita je bilo dokazilo o premoženju, o redni vajeniški dobi in o določenem številu let, ki jih je kandidat preživel kot pomočnik.
- Cehe so vodili načelniki iz *mojstrskih* vrst.

- Večina obrti in cehov je zahtevala izdelavo *mójstrskega* izdelka po vnaprej predpisanih, strogih pravilih.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mójstərski]

IPA: [ˈmoːɪstərski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrski

RODILNIK: mójstrskega

DAJALNIK: mójstrskemu

TOŽILNIK: mójstrski

živo mójstrskega

MESTNIK: pri mójstrskem

ORODNIK: z mójstrskim

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrska

RODILNIK: mójstrskih

DAJALNIK: mójstrskima

TOŽILNIK: mójstrska

MESTNIK: pri mójstrskih

ORODNIK: z mójstrskima

množina

IMENOVALNIK: mójstrski

RODILNIK: mójstrskih

DAJALNIK: mójstrskim

TOŽILNIK: mójstrske

MESTNIK: pri mójstrskih

ORODNIK: z mójstrskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrska

RODILNIK: mójstrske

DAJALNIK: mójstrski

TOŽILNIK: mójstrsko

MESTNIK: pri mójstrski

ORODNIK: z mójstrsko

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrski

RODILNIK: mójstrskih

DAJALNIK: mójstrskima

TOŽILNIK: mójstrski

MESTNIK: pri mójstrskih

ORODNIK: z mójstrskima

množina

IMENOVALNIK: mójstrske

RODILNIK: mójstrskih

DAJALNIK: mójstrskim

TOŽILNIK: mójstrske

MESTNIK: pri mójstrskih

ORODNIK: z mójstrskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrsko

RODILNIK: mójstrskega

DAJALNIK: mójstrskemu

TOŽILNIK: mójstrsko

MESTNIK: pri mójstrskem

ORODNIK: z mójstrskim

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrski

RODILNIK: mójstrskih

DAJALNIK: mójstrskima

TOŽILNIK: mójstrski

MESTNIK: pri mójstrskih

ORODNIK: z mójstrskima

množina

IMENOVALNIK: mójstrska

RODILNIK: mójstrskih

DAJALNIK: mójstrskim

TOŽILNIK: mójstrska

MESTNIK: pri mójstrskih

ORODNIK: z mójstrskimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj mójstrski

ženski spol

EDNINA: bôlj mójstrska

srednji spol

EDNINA: bôlj mójstrsko

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj mójstrski in nàjbolj mójstrski

ženski spol

EDNINA: nàjbolj mójstrska in nàjbolj mójstrska

srednji spol

EDNINA: nàjbolj mójstrsko in nàjbolj mójstrsko

TONEMSKO

[mójstərski]

IPA: [ˈmòːɪstərski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrski

RODILNIK: mójstrskega

DAJALNIK: mójstrskemu

TOŽILNIK: mójstrski

živo mójstrskega

MESTNIK: pri mójstrskem

ORODNIK: z mójstrskim

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrska

RODILNIK: mójstrskih

DAJALNIK: mójstrskima

TOŽILNIK: mójstrska

MESTNIK: pri mójstrskih

ORODNIK: z mójstrskima

množina

IMENOVALNIK: mójstrski

RODILNIK: mójstrskih

DAJALNIK: mójstrskim

TOŽILNIK: mójstrske

MESTNIK: pri mójstrskih

ORODNIK: z mójstrskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrska

RODILNIK: mójstrske

DAJALNIK: mójstrski
TOŽILNIK: mójstrsko
MESTNIK: pri mójstrski
ORODNIK: z mójstrsko

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrski
RODILNIK: mójstrskih
DAJALNIK: mójstrskima
TOŽILNIK: mójstrski
MESTNIK: pri mójstrskih
ORODNIK: z mójstrskima

množina

IMENOVALNIK: mójstrske
RODILNIK: mójstrskih
DAJALNIK: mójstrskim
TOŽILNIK: mójstrske
MESTNIK: pri mójstrskih
ORODNIK: z mójstrskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mójstrsko
RODILNIK: mójstrskega
DAJALNIK: mójstrskemu
TOŽILNIK: mójstrsko
MESTNIK: pri mójstrskem
ORODNIK: z mójstrskim

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrski
RODILNIK: mójstrskih
DAJALNIK: mójstrskima
TOŽILNIK: mójstrski
MESTNIK: pri mójstrskih
ORODNIK: z mójstrskima

množina

IMENOVALNIK: mójstrska
RODILNIK: mójstrskih
DAJALNIK: mójstrskim
TOŽILNIK: mójstrska
MESTNIK: pri mójstrskih
ORODNIK: z mójstrskimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bōlj mójstrski

ženski spol

EDNINA: bōlj mójstrska

srednji spol

EDNINA: bōlj mójstrsko

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nājbolj mójstrski in nājbolj mójstrski

ženski spol

EDNINA: nājbolj mójstrska in nājbolj mójstrska

srednji spol

EDNINA: nājbolj mójstrsko in nājbolj mójstrsko

STALNE ZVEZE

mójstrska kandidatka

1. najnižji naziv, ki ga šahistki podeli državna ali mednarodna šahovska organizacija

▪ Z osvojitvijo prvega mesta je osvojila višji šahovski naslov – *mójstrska kandidatka*.

1.1. šahistka s tem nazivom

▪ Od gorenjskih predstavnikov je pričakovati dober rezultat večkratne mladinske prvakinje *mójstrske kandidatke*.

mójstrska kmetija

kmetija, namenjena preizkušanju novih kmetijskih metod in praktičnemu usposabljanju

▪ Praktični pouk bodo izvajali na šolskem posestvu in na *mójstrskih kmetijah*.

▪ Da si kmet pridobi status *mójstrske kmetije*, mora imeti primerno znanje, poleg tega pa mora biti kmetija opremljena po določenih navodilih.

mójstrski kandidat

1. najnižji naziv, ki ga šahistu podeli državna ali mednarodna šahovska organizacija

▪ Dosegel je naziv *mójstrskega kandidata*, z upokojitvijo pa se je udeleževal veteranskih turnirjev doma in drugod po svetu.

▪ Dobro igranje je kronal še z normo za naslov *mójstrskega kandidata*.

1.1. šahist s tem nazivom

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

▪ V močni konkurenci kategoriziranih šahistov je zmagal *mójstrski kandidat*.

▪ Komajda 17-letni *mójstrski kandidat* je letos dosegel nekaj odmevnih rezultatov, ki potrjujejo njegov velik šahovski talent.

mójstrski pas

1. najvišja kategorija v nekaterih borilnih veščinah

▪ Srečanje je bilo sestavljeno iz strokovnega seminarskega dela, tekmovanja in izpitov za *mójstrske pasove*.

▪ Naredil je izpit za *mójstrski pas* v jiu-jitsuju.

1.1. pas, ki ga pridobi tekmovalec v nekaterih borilnih veščinah za dosego te kategorije

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
nosilec mójstrskega pasu

▪ V klub je včlanjenih preko 100 otrok in odraslih, ponašajo pa se s 44 nosilci *mójstrskega pasu*.

...

▪ Je velik ljubitelj juda in nosilec *mójstrskega pasu*.

IZVOR

↑mójster

mójstrsko prislov

[mójstərsko]

POMEN

takó, da je narejeno, izvedeno zelo dobro

► **prisł.** + glag.

mojstrsko izvesti | mojstrsko obvladati | mojstrsko preigrati, ubraniti, ukaniti, zadeti | mojstrsko upodobiti

▪ Povsem sam je krenil proti vratom vratarja in ga *mojstrsko* preigral.

▪ Francoska sopranistka *mojstrsko* obvladuje snov visokega modernizma oz. avantgardizma.

▪ *Mojstrsko* je obvladoval klavir.

► **prisł.** + prid. beseda

mojstrsko izdelan, izveden | mojstrsko napisan

▪ Na *mojstrsko* izdelanih mozaikih na zlati podlagi presenečajo liki izrazitih potez in živahne barve.

▪ Številni zborovski nastopi so *mojstrsko* izpeljani, mizanscena je dognana in vsak zborist je delček urejene celote, ki deluje brezhibno.

▪ *Mojstrsko* napisana zgodba z mnogoterimi perspektivami pripovedne linije se dogaja v 16. stoletju.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mójstærsko]

IPA: ['mo:ĩstærsko]

OSNOVNIK: mójstrsko

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bōlj mójstrsko

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nājbolj in nājbolj mójstrsko

TONEMSKO

[mójstærsko]

IPA: [mò:ĩstærsko]

OSNOVNIK: mójstrsko

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bōlj mójstrsko

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nājbolj in nājbolj mójstrsko

IZVOR

↑mojstrski

mójstrstvo mójstrstva samostalnik srednjega spola

[mójstærstvo]

POMEN

1. lastnost koga, da kaj dela zelo dobro

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dokazati, pokazati, potrditi mojstrstvo

▪ V finalu najboljše osmerice je naš strelec dokazal *mojstrstvo*.

▪ Celotna igralska ekipa je ponovno potrdila svojo izbrušenost in *mojstrstvo*.

▪ Ulični muzikanti včasih pokažejo pravo *mojstrstvo*.

► prid. beseda + **sam. beseda**

igralsko, jezikovno mojstrstvo | izjemno, nesporno, vrhunsko mojstrstvo

▪ Šele na originalu je moč opaziti vso pestrost barvnih odtenkov in avtoričino *mojstrstvo* v obdelavi tako detajla kakor tudi celote.

- Posamezni končni tesarski izdelki izkazujejo nesporno *mojstrstvo* in originalnost izvajalca.
- V knjigi navdušuje jezikovno *mojstrstvo* pisatelja.

...

▪ Nekatera orodja so stara celo dvesto let in pričajo o *mojstrstvu* prebivalcev.

▪ Gotovo boste na dolgi poti do *mojstrstva* naredili nekaj napak.

1.1. dejstvo, da je kaj narejeno zelo dobro

▪ Glavne odlike romana so *mojstrstvo* detajlov, dialogov, uporaba pogovornega jezika in dikcije, s katero natančno okarakterizira svoje like.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mójstærstvo]

IPA: ['mo:ĩstærstvo]

ednina

IMENOVALNIK: mójstrstvo

RODILNIK: mójstrstva

DAJALNIK: mójstrstvu

TOŽILNIK: mójstrstvo

MESTNIK: pri mójstrstvu

ORODNIK: z mójstrstvom

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrstvi

RODILNIK: mójstrstev

DAJALNIK: mójstrstvoma

TOŽILNIK: mójstrstvi

MESTNIK: pri mójstrstvih

ORODNIK: z mójstrstvoma

množina

IMENOVALNIK: mójstrstva

RODILNIK: mójstrstev

DAJALNIK: mójstrstvom

TOŽILNIK: mójstrstva

MESTNIK: pri mójstrstvih

ORODNIK: z mójstrstvi

TONEMSKO

[mójstærstvo]

IPA: [mò:ĩstærstvo]

ednina

IMENOVALNIK: mójstrstvo

RODILNIK: mójstrstva

DAJALNIK: mójstrstvu

TOŽILNIK: mójstrstvo

MESTNIK: pri mójstrstvu

ORODNIK: z mójstrstvom

dvojina

IMENOVALNIK: mójstrstvi in mōjstrstvi

RODILNIK: mōjstrstev

DAJALNIK: mójstrstvoma in mōjstrstvoma

TOŽILNIK: mójstrstvi in mōjstrstvi

MESTNIK: pri mōjstrstvih

ORODNIK: z mójstrstvoma in z mōjstrstvoma

množina

IMENOVALNIK: mōjstrstva

RODILNIK: mōjstrstev

DAJALNIK: mōjstrstvom

TOŽILNIK: mójstrstva

MESTNIK: pri mōjstrstvih

ORODNIK: z mōjstrstvi

IZVOR

↑mojster

mónoksid mónoksida tudi **monoksíd** monoksída

samostalnik moškega spola

[mónoksit mónoksida] tudi [monoksít monoksída]

POMEN

iz kemije oksid, ki vsebuje samo en atom kisika

► prid. beseda + **sam. beseda**

dušikov monoksid

▪ Avtomobili izpuščajo v ozračje dušikov *monoksid*, ki reagira z ozonom v dušikov dioksid in tako zmanjša njegovo koncentracijo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mónoksit mónoksida]

IPA: [ˈmoːnɔksit ˈmoːnɔksida]

ednina

IMENOVALNIK: mónoksid

RODILNIK: mónoksida

DAJALNIK: mónoksidu

TOŽILNIK: mónoksid

MESTNIK: pri mónoksidu

ORODNIK: z mónoksidom

dvojina

IMENOVALNIK: mónoksida

RODILNIK: mónoksidov

DAJALNIK: mónoksidoma

TOŽILNIK: mónoksida

MESTNIK: pri mónoksidih

ORODNIK: z mónoksidoma

množina

IMENOVALNIK: mónoksidi

RODILNIK: mónoksidov

DAJALNIK: mónoksidom

TOŽILNIK: mónokside

MESTNIK: pri mónoksidih

ORODNIK: z mónoksidi

tudi

[monoksít monoksída]

IPA: [mɔnɔˈksiːt mɔnɔˈksiːda]

ednina

IMENOVALNIK: monoksíd

RODILNIK: monoksída

DAJALNIK: monoksídu

TOŽILNIK: monoksíd

MESTNIK: pri monoksídu

ORODNIK: z monoksídom

dvojina

IMENOVALNIK: monoksída

RODILNIK: monoksidov

DAJALNIK: monoksídoma

TOŽILNIK: monoksída

MESTNIK: pri monoksidih

ORODNIK: z monoksídoma

množina

IMENOVALNIK: monoksídi

RODILNIK: monoksidov

DAJALNIK: monoksidom

TOŽILNIK: monokside

MESTNIK: pri monoksidih

ORODNIK: z monoksidi

TONEMSKO

[mɔnɔksit mɔnɔksida]

IPA: [móːnɔksit móːnɔksida]

ednina

IMENOVALNIK: mɔnɔksid

RODILNIK: mɔnɔksida

DAJALNIK: mɔnɔksidu

TOŽILNIK: mɔnɔksid

MESTNIK: pri mɔnɔksidu

ORODNIK: z mɔnɔksidom

dvojina

IMENOVALNIK: mɔnɔksida

RODILNIK: mɔnɔksidov

DAJALNIK: mɔnɔksidoma

TOŽILNIK: mɔnɔksida

MESTNIK: pri mɔnɔksidih

ORODNIK: z mɔnɔksidoma

množina

IMENOVALNIK: mɔnɔksidi

RODILNIK: mɔnɔksidov

DAJALNIK: mɔnɔksidom

TOŽILNIK: mɔnɔkside

MESTNIK: pri mɔnɔksidih

ORODNIK: z mɔnɔksidi

tudi

[monoksít monoksída]

IPA: [mɔnɔksiːt mɔnɔksiːdà]

ednina

IMENOVALNIK: monoksíd

RODILNIK: monoksída

DAJALNIK: monoksídu

TOŽILNIK: monoksíd

MESTNIK: pri monoksídu

ORODNIK: z monoksídom

dvojina

IMENOVALNIK: monoksída

RODILNIK: monoksidov

DAJALNIK: monoksidoma

TOŽILNIK: monoksída

MESTNIK: pri monoksidih

ORODNIK: z monoksidoma

množina

IMENOVALNIK: monoksídi

RODILNIK: monoksidov

DAJALNIK: monoksidom

TOŽILNIK: monokside

MESTNIK: pri monoksidih

ORODNIK: z monoksidi

ogljikov monoksid

zdravju nevaren plin brez barve, vonja in okusa, ki nastane pri nepopolni oksidaciji ogljika in preprečuje prenos kisika v krvi

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

zadušiti se, zastrupiti se z ogljikovim monoksidom

- Obdukcija bo pokazala, ali se je zaradi zastrupitve z *ogljikovim monoksidom* zadušil, preden so ga zajeli plameni.
- Med posredovanjem ob požaru sta se dva človeka zastrupila z *ogljikovim monoksidom*.

► sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku** zastrupitev z ogljikovim monoksidom

- Vzrok smrti naj bi bila zadušitev z *ogljikovim monoksidom*.
- Požar je z vso močjo napredoval, obstajala je velika nevarnost zastrupitve z *ogljikovim monoksidom*.

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Monoxid*) iz angl. *monoxide*, iz novoklas. *mono..* 'eno.., samo..' iz gr. *mónos* 'sam, edini' + ↑oksid

mótokultivátor mótokultivátorja samostalnik moškega

spola

[mótokultivátor]

POMEN

motorna naprava, navadno z dvema kolesoma, na katero se pritrdijo različni priključki za obdelovanje zemlje, košnja

- Z obračalnikom na *motokultivatorju* je obračal seno.
- Ker so s pesjakom zaraščene večje površine, je zemljo najbolje preorati z *motokultivatorjem*, jo presejati in pri tem izločiti vse delce korenin.
- Na tržišču je velika ponudba *motokultivatorjev*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mótokultivátor]

IPA: [ˈmoːtókultɪˈvaːtɔr]

ednina

IMENOVALNIK: mótokultivátor

RODILNIK: mótokultivátorja

DAJALNIK: mótokultivátorju

TOŽILNIK: mótokultivátor

MESTNIK: pri mótokultivátorju

ORODNIK: z mótokultivátorjem

dvojina

IMENOVALNIK: mótokultivátorja

RODILNIK: mótokultivátorjev

DAJALNIK: mótokultivátorjema

TOŽILNIK: mótokultivátorja

MESTNIK: pri mótokultivátorjih

ORODNIK: z mótokultivátorjema

množina

IMENOVALNIK: mótokultivátorji

RODILNIK: mótokultivátorjev

DAJALNIK: mótokultivátorjem

TOŽILNIK: mótokultivátorje

MESTNIK: pri mótokultivátorjih

ORODNIK: z mótokultivátorji

TONEMSKO

[mótokultivátor]

IPA: [ˈmoːtókultɪˈvaːtɔr]

ednina

IMENOVALNIK: mótokultivátor

RODILNIK: mótokultivátorja

DAJALNIK: mótokultivátorju

TOŽILNIK: mótokultivátor

MESTNIK: pri mótokultivátorju

ORODNIK: z mótokultivátorjem

dvojina

IMENOVALNIK: mótokultivátorja

RODILNIK: mótokultivátorjev

DAJALNIK: mótokultivátorjema

TOŽILNIK: mótokultivátorja

MESTNIK: pri mótokultivátorjih

ORODNIK: z mótokultivátorjema

množina

IMENOVALNIK: mótokultivátorji

RODILNIK: mótokultivátorjev

DAJALNIK: mótokultivátorjem

TOŽILNIK: mótokultivátorje

MESTNIK: pri mótokultivátorjih

ORODNIK: z mótokultivátorji

IZVOR

tako kot hrv., srb. *motokultivātor*, rus. *motokul'tivator*, it. *motocoltivatore* iz ↑moto(r) + fr. *cultivateur* 'stroj za obdelovanje, plug' iz *cultiver* 'obdelovati, gojiti' < srlat. *cultivare* iz lat. *cultus* 'obdelovanje', iz *colere* 'obdelovati zemljo'

mrávlja mrávlje samostalnik ženskega spola

[mrávlja]

POMEN

majhna žuželka z močnimi čeljustmi, ki živi v velikih organiziranih skupinah; primerjaj lat. *Formicidae*

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

gnezdo mravelj | jajčeca, ličinke mravelj | kolonija, roj mravelj | vrsta mravelj

▪ Kolonije *mravelj* delujejo nenavadno dobro organizirano: plen napadajo skupaj.

▪ Nemški biologi so odkrili novo vrsto *mravelj*, za katere so ocenili, da živijo na modrem planetu že okrog 120 milijonov let.

▪ V stenski izolaciji so zagotovo legla ali gnezda *mravelj*, saj imajo tam idealne razmere.

► prid. beseda + **sam. beseda**

gozdna mravlja | nadležne mravlje

▪ Gozdne *mravlje* lahko zelo prizadene sprememba sestoja drevesnih vrst.

▪ Vsako pomlad se pojavijo krilate *mravlje*.

► priredna zveza

mravlja in čebela, mravlja in termi, mravlja in listna uš

- Mravljinčarji se hranijo s termi in *mravljami*.
- Termi, ose, čebele in *mravlje* so razvili zapleten socialni sistem.
- Sivka odganja listne uši in *mravlje*.

...

- Na drevo množično lezejo *mravlje*, ki se sladkajo z medeno roso.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mrâulja]

IPA: [ˈmra:ulja]

ednina

IMENOVALNIK: mrâvlja

RODILNIK: mrâvlje

DAJALNIK: mrâvlji

TOŽILNIK: mrâvljo

MESTNIK: pri mrâvlji

ORODNIK: z mrâvljo

dvojina

IMENOVALNIK: mrâvlji

RODILNIK: mrâvelj

DAJALNIK: mrâvljama

TOŽILNIK: mrâvlji

MESTNIK: pri mrâvljah

ORODNIK: z mrâvljama

množina

IMENOVALNIK: mrâvlje

RODILNIK: mrâvelj

DAJALNIK: mrâvljam

TOŽILNIK: mrâvlje

MESTNIK: pri mrâvljah

ORODNIK: z mrâvljami

TONEMSKO

[mrâulja]

IPA: [mrâ:uljá]

ednina

IMENOVALNIK: mrâvlja

RODILNIK: mrâvlje

DAJALNIK: mrâvlji

TOŽILNIK: mrâvljo

MESTNIK: pri mrâvlji

ORODNIK: z mrâvljo

dvojina

IMENOVALNIK: mrâvlji

RODILNIK: mrâvelj

DAJALNIK: mrâvljama

TOŽILNIK: mrâvlji

MESTNIK: pri mrâvljah

ORODNIK: z mrâvljama

množina

IMENOVALNIK: mrâvlje

RODILNIK: mrâvelj

DAJALNIK: mrâvljam

TOŽILNIK: mrâvlje

MESTNIK: pri mrâvljah

ORODNIK: z mrâvljami

[mrâulja]

IPA: [mrâ:uljá]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: mrâvlja

RODILNIK: mrâvlje

DAJALNIK: mrâvlji

TOŽILNIK: mrâvljo

MESTNIK: pri mrâvlji

ORODNIK: z mrâvljo

dvojina

IMENOVALNIK: mrâvlji

RODILNIK: mrâvelj

DAJALNIK: mrâvljama

TOŽILNIK: mrâvlji

MESTNIK: pri mrâvljah

ORODNIK: z mrâvljama

množina

IMENOVALNIK: mrâvlje

RODILNIK: mrâvelj

DAJALNIK: mrâvljam

TOŽILNIK: mrâvlje

MESTNIK: pri mrâvljah

ORODNIK: z mrâvljami

STALNE ZVEZE

faraonska mravlja

manjša oranžna mravlja, ki zaradi toplote, vlage, dostopnosti hrane gnezdi zlasti v stavbah; primerjaj

lat. *Monomorium pharaonis*; SIN.: faraonka

- Zatiranje *faraonskih mravelj* je težka naloga, ker gnezdi na zelo različnih in nedostopnih mestih.
- Ko nanesemo insekticid na površino ali pa ga nastavimo *faraonskim mravljam* v obliki vab, ga te v dobri veri prenesejo v gnezdo.
- Za razliko od *faraonske mravlje*, ki je manjša, je črna vrtna mravlja večja in v dolžino meri do približno pet milimetrov.

ognjena mravlja

manjša mravlja rdečkaste barve z močnim strupom, po izvoru iz Južne Amerike; primerjaj lat.

Solenopsis invicta

- Ko sonce ogreje tla, se *ognjene mravlje* v rojih podajo na iskanje hrane.
- S primerjavo severno- in južnoameriških populacij *ognjenih mravelj* je mogoče ugotoviti, kako spremembe v socialni organizaciji vplivajo na evolucijo vrste.
- Poplave pomagajo širiti življenjski prostor *ognjenih mravelj*, saj kolonija okoli matice in jajčec ustvari nekakšen splav in se ob povodnji preprosto preseli.

rdeča mravlja

večja mravlja rdečkaste barve, ki se prehranjuje zlasti z mrčesom; primerjaj lat. *Formica rufa*

- Kraljica *rdečih mravelj* živi tudi do 15 let in vsak dan znese do 1500 jajčec.

- *Rdeča mravlja* čisti in varuje gozdove.

FRAZEOLOGIJA

biti koga, česa kot mravelj

biti kje prisoten zelo množično, v velikem številu

- Policajev *je bilo kot mravelj*, zapisovali so si registrske številke parkiranih avtomobilov.
- Ko je na obzorju zagledal ladjevje, je potegnil kolega k sebi in ga vprašal, če prav vidi ali sanja. Ladjevja *je bilo kot mravelj*.

delati kot mravlja/mravlja

delati kot mravlja

delati kot mravlja

zelo pridno, prizadevno, zavzeto delati

- Zaposlila se je in *delala kot mravlja*, ker je želela, da bi bila čim prej samostojna.
- Veseli so, da se lahko finančno prebijejo skozi mesec in, kajpak, *delajo kot mravlje*, da bi službo obdržali.
- *Delala je na kmetiji kot mravlja*.
- Nobenega zivanja v televizor, nobenega lenarjenja na vrtu. *Delal sem kot mravlja*.

kdo ne bi pohodil niti mravlje

izraža, da kdo ni nasilen

- Daje vtis človeka, ki *ne bi pohodil niti mravlje*. Toda njegove oči naenkrat zasijejo in postane eksploziven.
- Človek si dolga leta prizadeva, da si nadene podobo divjega rockerja, nakar se v tisku pojavi mama, ki začne pripovedovati, da si tako dober fant, da *ne bi pohodil niti mravlje*.

priden kot mravlja/mravlja

priden kot mravlja

priden kot mravlja

zelo, izjemno delaven, prizadeven, zavzet

- Vse je vedno postorila sama. *Pridna je bila kot mravlja*.
- Tisti, ki delajo z njim, pravijo, da je *priden kot mravlja*, pravi garač, ki mu ni nič pretežko.
- Ves problem je v tem, da ravnateljica ni sposobna organizirati stvari, čeprav je *pridna kot mravlja*.
- Bil je *priden kot mravlja* in je delal od jutra do mraka.

IZVOR

= stcslov. *mravii*, nar. hrv. *mrâvlja* (sorodno s hrv., srb. *mrâv*, rus. *muravěj*, češ. *mravenec*, gluz. *mrowja*) < pslov. **morvl'i* iz ide. **moru_{ih}2*- iz **moru_o*-, sorodno ali enako s stind. *vamr^í-*, *valm^íka-*, *vamr^a-*, lat. *formica*, stir. *moirb*, gr. *mýrmēks*, povsod 'mravlja'

múha múhe samostalnik ženskega spola

[múha]

POMEN

1. žuželka s kratkimi nogami, tipalkami, dlačicami in enim razvitim parom kril; primerjaj lat.

Muscidae

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

loviti muhe | odganjati muho | ujeti muho

- Obrnil se je in zamahnil z roko čez obraz, kot da bi odganjal *muho*.
- Pajek je koristen, saj lovi *muhe* in pršice.
- Dekle se je prebudilo, zazehalo in odgnalo *muho*.

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

brenčanje muh | ličinka muhe | roj muh

- Striga se hrani s polži, pa tudi z ličinkami *muh* in hroščev.
- Razvojni krog *muh* poteka od jajčeca preko ličinke do odraslega osebka.
- Smradu so se v vročih julijskih dneh pridružili še ogromni roji *muh*.

► prid. beseda + **sam. beseda**

debela muha | nadležna muha

- Občasno je pomahal z repom, da bi pregnal nadležne *muhe*.
- V naravi se rega hrani z gosonicami, majhnimi metulji in manjšimi *muhami*.
- Debela *muha* je priletela skozi široko okno majhne lope in sedla na prt.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

muha brenči | muha prileti

- *Muhe* so brenčale in sedale na kozarec z malinovcem.
- Meso visi na stojnicah, po njem se pasejo *muhe*.
- Nad nama brenčijo *muhe*, listi breze poplesujejo v vetru.

...

- Prostore zaščitite z mrežami proti komarjem in *muham*.

2. muhi podobna, zlasti zajedavska žuželka

► prid. beseda + **sam. beseda**

odrasla muha

- Rastlin se ne dotikajte, ker vonj listov lahko privabi odrasle *muhe*.
- Mešana setev čebule in korenčka bo prepodila škodljive *muhe*, bob pa bo odganjal voluharje.
- Preden se ličinke zabubijo in odletijo kot mlade *muhe*, pojedjo tudi do tretjino ploda.

3. ostanek časnih listov in prašnikov na pečkatem plodu

- Jabolka olupimo ter jim s spodnje strani odstranimo *muho* in peščišče.
- Plodovi nešplje so spodaj prisekani in imajo izrazito *muho*, ostanek časnih listov.
- Pri visokih temperaturah se zgodi, da imajo plodovi paradižnika pri *muhi* velike črne lise.

4. pripomoček za namerjanje, pritrjen na prednjem delu cevi strelnega orožja

- Pripravil je puško in pomeril skozi *muho*.
- Namerilni sistem je enostaven, spredaj *muha* v prečnem utoru na cevi, merek pa je fiksni.

5. določeni žuželki podobna vaba za lovljenje rib;

SIN.: umetna muha

- Bil je prvi, ki je uporabljal sistem z majhno *muho* in plavajočo vrstico.
- Če sam vežeš *muhe*, je treba nabaviti ves potreben material za vezavo.
- S pogledom sem zaman iskal večjo postrv, ki bi ji ponudil svojo *muho*.
- Mladi muharji so se pomerili v metu v cilj in v daljavo, pri čemer je najboljši med njimi vrgel *muho* skoraj 20 metrov daleč.

6. navadno ekspresivno nepričakovana, samovoljna zahteva ali navada

► prid. beseda + **sam. beseda**

- kratkotrajna, trenutna muha | mladostniške, najstniške, pubertetniške muhe | osebne, zvezdniške muhe | politična muha
- Morda je to le njegova trenutna *muha*, saj se pri teh letih še išče.
 - Nikakor ne kaže popuščati otroškim *muham* in trmi, saj si vas otroci lahko popolnoma podredijo.
 - Zelo prijetna dama, ki nima zvezdniških *muh*, je nekaj časa namenila televizijskim postajam.
 - Osebne *muhe* so bile pred strankarsko disciplino in so vodile v razpad koalicije.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- imeti muhe | poznati, prenašati ČIGAVE muhe
- Športniki imajo svoje *muhe*, delo z njimi pa zna biti včasih tudi težavno.
 - Res ne vem, zakaj bi morala prenašati vse *muhe* fantove mame.
 - Že dolgo sta sodelavca in vsak pozna *muhe* drugega.

► glag. + **sam. beseda v dajalniku**

- podleči ČIGAVIM muham | streči ČIGAVIM muham | ustreči ČIGAVIM muham
- Če bi ustregel vsem mojim *muham*, se to pri meni zagotovo ne bi obneslo in bi se zveza skrhala.
 - Kdove zakaj je mislil, da mora biti žena muhasta in da je moževa dolžnost streči njenim *muham*.
 - Ugodil je vsem mojim *muham*.

7. navadno ekspresivno popularen, aktualen slog, usmeritev

► prid. beseda + **sam. beseda**

- modna muha
- Prozorni čevlji ali detajli na njih so letošnja modna *muha*.
 - Voda v platenkah je postala prava modna *muha*, proizvajalci pa platenke komaj sproti polnijo, saj je prodaja vedno večja.
 - Črnska duhovna glasba ni trenutna popularna *muha*, to je tradicionalna glasba ameriških črncev.

...

- Ostali so zvesti svojemu stilu in nikoli niso podlegli trenutnim glasbenim *muham*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[múha]
IPA: [ˈmuːxa]
ednina

IMENOVALNIK: múha

RODILNIK: múhe
DAJALNIK: múhi
TOŽILNIK: múho
MESTNIK: pri múhi
ORODNIK: z múho

dvojina

IMENOVALNIK: múhi
RODILNIK: múh
DAJALNIK: múhama
TOŽILNIK: múhi
MESTNIK: pri múhah
ORODNIK: z múhama

množina

IMENOVALNIK: múhe
RODILNIK: múh
DAJALNIK: múham
TOŽILNIK: múhe
MESTNIK: pri múhah
ORODNIK: z múhami

TONEMSKO

[múha]
IPA: [mùːxá]

ednina

IMENOVALNIK: múha
RODILNIK: múhe
DAJALNIK: múhi
TOŽILNIK: múho
MESTNIK: pri múhi
ORODNIK: z múho

dvojina

IMENOVALNIK: múhi
RODILNIK: múh
DAJALNIK: múhama
TOŽILNIK: múhi
MESTNIK: pri múhah
ORODNIK: z múhama

množina

IMENOVALNIK: múhe
RODILNIK: múh
DAJALNIK: múham
TOŽILNIK: múhe
MESTNIK: pri múhah
ORODNIK: z múhami

STALNE ZVEZE

bela muha

parazitska žuželka z belimi krili, prekritimi z voskastimi spiralami, ki sesa rastlinske sokove; primerjaj lat. *Trialeurodes vaporariorum*; SIN.: bela mušica, iz agronomije, iz zoologije rastlinjakov ščitkar, iz agronomije, iz zoologije ščitkar

- Rastlino radi objedajo polži, napadejo pa jo lahko tudi listne uši, rdeči pajek in *bela muha*.
- Od škodljivcev je najbolj nadležen rastlinjakov ščitkar ali *bela muha*, od bolezni pa siva plesen, koreninska gniloba ali rja.
- *Bela muha* je najpogostejša v rastlinjaki, vendar jo v vročem vremenu lahko najdemo tudi na prostem.

čebulna muha

iz agronomije, iz zoologije muha rjavkaste barve, katere ličinka se prehranjuje s čebulicami zlasti čebule, pora; primerjaj lat. *Delia antiqua*

- Čebulna muha se od hišne muhe loči po tem, da je manjša in bolj svetlo rjave barve.
- Zraven čebule posadijo korenje, da odganja čebulno muho.
- Čebulna muha aprila in maja odlaga jajčeca v tla, ob koreninski vrat komaj vzniklih rastlin.

češnjeva muha

iz agronomije, iz zoologije žuželka črne barve z rumenimi lisami in krili s sivimi progami, ki jajčeca odlaga v plodove češnje; primerjaj lat. *Rhagoletis cerasi*

- Na češnjah, ki pozno zorijo, se rada pojavi češnjeva muha.
- V češnje obešamo rumene lepljive plošče, ki bodo plodove varovale pred češnjevo muho.
- Drugi škodljivci na kakovost plodov češenj vplivajo posredno, medtem ko češnjeva muha prodre prav v njihovo notranjost.

domača muha

iz zoologije muha temno sive barve z rdečkastimi očmi, ki hrano črpa s posebnim organom; primerjaj lat. *Musca domestica*; SIN.: iz zoologije hišna muha

- Pri muhah gre za družino dvokrilcev, ki jo sestavlja okoli 4000 danes živčih opisanih vrst, med katere uvrščamo domačo muho.
- Hlevske muhe so sorodne domači muhi.
- Proučeval je zajedavce v kuhani gnjati in mikroorganizme, naseljene v domači muhi.

hišna muha

iz zoologije muha temno sive barve z rdečkastimi očmi, ki hrano črpa s posebnim organom; primerjaj lat. *Musca domestica*; SIN.: iz zoologije domača muha

- Spomladi se pojavijo muhe, najpogostejše hišna muha, ki je tudi najbolj razširjena v populaciji muh.
- Samica navadne hišne muhe v toku svojega življenja izleže od 500 do 600 jajčec.
- Hišna muha meri v dolžino do sedem milimetrov, je črne do sive barve.
- Navadna hišna muha lahko prenaša povzročitelje diareje, salmonelo in kolere.

hlevska muha

iz zoologije manjša muha, ki se prehranjuje s krvjo toplokrvnih, navadno hlevskih živali; primerjaj lat. *Stomoxys calcitrans*

- Hlevske muhe se najraje zadržujejo v hlevih velikih farm, kjer se hranijo s krvjo raznih toplokrvnih domačih živali.
- Hlevske muhe so sorodne domači muhi.
- Preprečevanje množičnega pojava konjskih in hlevskih muh se prične z dobrim upravljanjem hleva in pašnikov.

kapusova muha

iz agronomije, iz zoologije žuželka, katere ličinka se prehranjuje s podzemnimi deli kapusnic; primerjaj lat. *Delia radicum*; SIN.: zeljna muha

- Zelje in ohrovt napadajo škodljivci in bolezni, značilni za kapusnice, med drugimi kapusova muha.
- Redkev sejemo šele konec junija, ko se kapusova muha za nekaj časa preneha razmnoževati.
- Ličinke kapusove muhe (belkasti črvički) objedajo stranske korenine, zato mlade rastline venijo in spremenijo barvo.

konjska muha

večja, hišni muhi podobna žuželka, ki sesa kri, zlasti sesalcev; primerjaj lat. *Tabanidae*; SIN.: obad

- Konjska muha polaga jajčeca v okolici stoječih vod, na zamočvirjenih travnikih in v lesenih delih hleva.
- Razen pika strupene kače lahko precej težav povzročijo tudi piki muh, konjskih muh, obadov, čebel, os, sršenov.

korenčkova muha

majhna muha rdečkaste barve, katere ličinka se prehranjuje s koreninami kobulnic; primerjaj lat. *Psila rosae* F.; SIN.: iz agronomije, iz zoologije korenjeva muha

- Priporočljivo je med korenček sejati čebulo, ki s svojim vonjem odganja korenčkovo muho.
- Poškodbe zaradi korenčkove muhe opazimo šele, ko postane korenjevo listje rdečkasto.

korenjeva muha

iz agronomije, iz zoologije majhna muha rdečkaste barve, katere ličinka se prehranjuje s koreninami kobulnic; primerjaj lat. *Psila rosae* F.; SIN.: korenčkova muha

- Ličinke korenjeve muhe lahko povzročijo, da odmre celotna rastlina.
- Skupaj posadite čebulo in korenje, da zmanjšate možnost napada čebulne in korenjeve muhe.
- Korenjeva muha napada korenje, zeleno, peteršilj, sladki komarček.
- Mešan nasad s čebulo, drobnjakom ali koprom odvrta korenjevo muho in ji preprečuje odlaganje jajčec.

mesarska muha

iz zoologije večja muha, ki leže jajčeca v meso; primerjaj lat. *Sarcophaga*

- Za mesarsko muho je značilno, da odlaga jajčeca v trupla.
- Ko je truplo še sveže, se vanj naselijo mesarske muhe in zležejo vanj jajčeca, iz katerih se razvijejo ličinke.

mokra muha

določeni žuželki podobna umetna vaba za lovljenje rib, ki potone

- Tanke svinčene nitke včasih uporabimo za obtežitev mokrih muh, ki jih uporabljamo v globljih vodnih plasteh.
- Mokre muhe so navadno narejene za lov na postrv.

- Z *mokrimi muhami* posnemajte gibanje naravnih vab pod vodo, bodisi proti toku bodisi s tokom.

muha cece

muhi podobna žuželka, ki se prehranjuje s krvjo in prenaša povzročitelja spolne bolezni; primerjaj lat. *Glossina*

- V nizki ekvatorialni Afriki ni živinoreje, ker *muha cece* prenaša za živino smrtno nevarno spolno bolezen.
- Tukaj mnogo živali pogine zaradi nevarne *muhe cece*, zato večino čred odženejo naprej v dolino reke Rufiji.
- Od hišnih muh jih ločimo po načinu zlaganja kril, ki jih *muhe cece* zložijo tako, da eno krilo povsem prekriva drugo, in po poroženem bodalcu, ki pri *muhah cece* štrli naravnost naprej.

oljčna muha

iz agronomije, iz zoologije muha rdečkaste barve z zelenkastimi očmi, ki jajčeca odlaga v plodove oljke; primerjaj lat. *Bactrocera oleae*

- Istrska belica zelo dobro in redno rodi, je pa občutljivejša za napade *oljčne muhe*.
- Črvivost oliv povzroča *oljčna muha*.
- Prvi rod *oljčne muhe* smo opazili že konec junija.
- Če so oljke že povsem zrele in če jih je morda napadla tudi *oljčna muha*, jih je treba takoj pobrati in odpeljati v oljarno.

peščena muha

iz zoologije majhna muha, ki se prehranjuje s krvjo in prenaša bolezen lišmaniozo; primerjaj lat. *Phlebotominae*

- Visceralno lišmaniozo povzročajo bičkarji, ki jih v človeško telo s pikom занесе okuženi dvokrilec, *peščena muha*.
- Bolezen se prenaša s pikom *peščene muhe* in predstavlja velik zdravstveni problem v deželah v razvoju, kjer vsako leto terja na tisoče človeških življenj.
- Če se odpravljate s psom na morje ali kam drugam na jug, je dobro pravočasno poskrbeti za preventivo proti nekaterim boleznimi, ki se prenašajo s klopi, komarji ali *peščenimi muhami*.

sadna muha

manjša muha rumenkaste barve z rdečimi očmi, ki jajčeca odlaga v razpadajočo organsko snov; primerjaj lat. *Drosophila melanogaster*

- V začetku 20. stoletja so za študij genetike in za genetske poskuse največ uporabljali *sadno muho*.
- Raziskovalci so uspeli podaljšati življenje *sadnih muh*, vendar na račun zdravja muh oziroma njihovih razmnoževalnih sposobnosti.

suha muha

določeni žuželki podobna lahka umetna vaba za lovljenje rib, ki plava na površini

- Na *suho muho* prijemajo samo majhne ribe.

- Sprva je lovil s *suho muho*, danes pa ima raje moker.
- Predvrvica je pomembna, saj z njeno dolžino lahko spreminjamo globino potovanja ličinke ali pa dolžino naravne poti *suhe muhe* po površini.
- Najboljši začetek lova lipana s *suho muho* je, če si izberete mesto za lov malo nižje od ribjega ležišča.

španska muha

1. iz zoologije hrošč zlato zelene barve, ki ob nevarnosti izloča strupeno snov; primerjaj lat. *Lytta vesicatoria*

- *Španska muha* je doma v sredozemskih deželah.
- *Španske muhe* izločajo tekočino, ki ob stiku s človeško kožo povzroča mehurje.

1.1. pripravek iz izločka tega hrošča, ki naj bi dražilno vplival na spolne organe

- Ko se govori o afrodiziakih, se pogosto omenja *španska muha*, ki ima neupravičen sloves, da je močan afrodiziak.
- *Španska muha* je starodaven afrodiziak.
- S *špansko muho* ne moreš prebuditi spolne sle, če je ni.

umetna muha

določeni žuželki podobna vaba za lovljenje rib; SIN.: muha

- V sladkih vodah so z muharjenjem in uporabo *umetne muhe* lovili lipana in postrv; *umetne muhe* so bile izvrstni posnetki žuželk, ki so takrat živele ob rekah in jezerih.
- Dovoljeno je muharjenje z *umetno muho*.
- Rad je lovil na *umetno muho*.

zeljna muha

žuželka, katere ličinka se prehranjuje s podzemnimi deli kapusnic; primerjaj lat. *Delia radicum*; SIN.: iz agronomije, iz zoologije kapusova muha

- Na sadikah zelja, cvetače in kolerabice smo v večjem delu osrednje Slovenije opazili ličinke *zeljne muhe*.
- Proti nadaljnjemu širjenju *zeljne muhe* bomo naredili veliko, če bomo vsako leto odstranili ostanke kapusnic s tal.
- Ličinke *zeljne muhe* zavirajo rast; rastline ovenijo in odmrejo.

FRAZELOGIJA

biti/znajti se na muhi (*koga, česa*) | priti na muho (*koga, komu*)

biti na muhi (*koga, česa*)

znajti se na muhi (*koga, česa*)

priti na muho (*koga, komu*)

biti, postati cilj, v katerega se meri s strelnim orožjem; biti, postati deležen kritike, napada, nadzora, izkoriščanja

- Zadeta je bila nemška podmornica, ki je bila na *muhi* angleškega letala.

- Zapor je bil znan po najvišji stopnji varnosti, vsak kaznjenec *je bil* ves čas *na muhi*.
- Roko je dvignil kot naperjen top in jo usmeril proti fantu. Ta je začutil, kako *se je znašel na muhi*, počutil se je kot tarča.
- *Na muhi* roparjev *se je znašla* bencinska črpalka.
- Prijateljevali sta z možmi, ki *so prišli na muho* atentatorja.
- Priljubljeni karikaturist je tudi eden mednarodno najbolj znanih kritikov sodobnega dogajanja. Vsakdo, ki mu *pride na muho*, se mora sprijazniti z usodo.

biti tam, kjer ni muh

biti v neugodnem, brezizhodnem položaju; biti v velikih težavah; biti mrtev

- Domačega povpraševanja praktično ni, gospodarstvo drži pokonci le izvoz. Če usahne še tuje povpraševanje, *smo tam, kjer ni muh*.
- Danes imajo že vsi rakete na daljinsko vodenje. Prileti ena na jedrsko elektrarno, pa *smo vsi tam, kjer ni muh*.
- V skali so se pokazala železna vrata. Bila so zaklenjena. »No, zdaj *sem* pa *tam, kjer ni muh!*« si je rekel razočarano in se popraskal za ušesi.

cepati/padati/pocepati ipd. kot muhe

cepati kot muhe

padati kot muhe

v dovršni obliki, neformalno pocepati kot muhe

v dovršni obliki popadati kot muhe

neformalno množično, hitro zbolevati, umirati; naenkrat, množično padati; biti izločen iz česa

- Med sušami *so* ljudje *cepali kot muhe*.
- V mestu je bilo 35 stopinj v senci. Ljudje *so* se onesveščali na cestah in *padali kot muhe*.
- Že nekaj dni se je boril s povišano telesno temperaturo, žal pa je okužil še ostale člane ekipe in *popadali so kot muhe*.
- Igričarska industrija nezadržno raste in letos prodajni rekordi *padajo kot muhe*.
- Velika imena *so cepala kot muhe*, v finale pa sta prišla dva, ki nista bila niti na najširšem seznamu favoritov.
- Bodo do zdravja imeli dostop samo tisti, ki imajo »na lagerju« dovolj cvenka? Preostali pa naj »*pocepajo kot muhe*«.

delati/narediti iz muhe slona

delati iz muhe slona

v dovršni obliki narediti iz muhe slona

nepomembno malenkost stopnjevati do velikih razsežnosti; močno pretiravati

- Del problema lahko pomeni vaša predstava o velikosti izziva, pred katerim ste se znašli. Morda *delate iz muhe slona*.
- Ali *delate iz muhe slona*, po nepotrebnem dramatizirate, se razburjate zaradi namišljenih težav?
- Vedno znova kroži kakšna novička o njegovem zasebnem življenju. Ljudje hitro *naredijo iz muhe*

slona, a to je treba vzeti v zakup, če si takšna osebnost, kot je on.

kdo ne bi ubil niti muhe

izraža, da kdo ni nasilen

- Vsi moji prijatelji lahko povejo, da *ne bi ubil niti muhe* in da nisem nikoli uporabil nasilja proti drugim

kot muha brez glave

takó, da je kdo zelo raztresen, zmeden, zbežan ali daje tak vtis; panično

- Častnik je bil vzgojen v brezpogojni poslušnosti in je brez zveze s poveljstvom deloval *kot muha brez glave*.
- Predsednik je stavko napovedal sredi prejšnjega tedna, v soboto pa je *kot muha brez glave* letal od kluba do kluba in pobiral podpise igralcev.
- *Kot muhe brez glave* drvi v davkoplačevalskih avtomobilih in pri tem sploh ne mislijo na varnost ubogih državljanov.

lepiti se na koga, na kaj kot muhe/čebele na med

lepiti se na koga, na kaj kot muhe na med

lepiti se na koga, na kaj kot čebele na med

kazati veliko zanimanje za koga ali kaj; biti močno naklonjen komu

- Moški *se lepijo* nanjo *kot muhe na med*, a ona ne mara bežnih avantur.
- Včasih ga ženske še pogledale niso, zdaj *se lepijo* nanj *kot muhe na med*.
- Lansko leto se fotografov skoraj nista mogla otresti in tudi letos *so se* nanju *lepili kot čebele na med*.

muha enodnevnica

kar traja, ima vrednost, pomen le kratek čas; kdor je zaradi česa prepoznaven, kje prisoten le kratek čas

- Prav gotovo je stvar zanimiva že zaradi drugačnosti. Ali gre za revolucijo ali le za *muho enodnevnico*, presodite sami.
- Z izdajo albuma, za katerega je sama prispevala levji delež zamisli, je dokazala, da ni *muha enodnevnica*.
- Večje in uspešne predstave lastne produkcije so za kraj vsekakor potrebne, pri tem pa je morda pomembnejše to, da ne bodo ostale le *muhe enodnevne*.

ne biti od muh

izkazovati kako sposobnost, solidno obvladanje česa, kakovost; biti vreden pozornosti, priznanja

- Dečko nikakor *ni od muh*, saj je zmagal z rekordom proge.
- Zmagati v trdnjavi kasaškega športa *ni* ravno *od muh*, toda verjeli ali ne, letos je bilo tovrstnih uspehov kar nekaj.
- Za »okrogle« noge je edino zdravilo šport. Za začetek redno pometanje, sesanje doma, kasneje kolesarjenje in potem tek. Tudi hoja *ni od muh*.

- Čokoladna torta *ni bila od muh*, čeprav bi priporočil še kakšen odstotek temne čokolade več.

podrepna muha

navadno slabšalno kdor je zelo siten, nadležen z vztrajanjem pri čem; kdor je pretirano ponižen, pohleven, uslužen

- Po moje je življenje slavnih že dovolj obremenjeno, potem pa še nadležne *podrepne muhe*, kot so paparaci ... Bljak!
- Glej, ti si prava *podrepna muha* s tem vprašanjem. Sploh ne razumem, zakaj te to tako vroče zanima.
- Nekateri *podrepne muhe* še vedno pogrešajo samooklicane bogove, ki so neusmiljeno obračunavali z vsemi drugače mislečimi.
- Bogatunov in njihovih *podrepnih muh* ne moreš primerjati z živalmi. Nobena žival ne pozna pohlepa in pokvarjenosti.

ubiti dve muhi/tri muhe/več muh na en mah

ubiti dve muhi na en mah

ubiti več muh na en mah
ubiti tri muhe na en mah

narediti, doseči kaj, kar ima več koristnih rezultatov, učinkov

- *Ubili bomo dve muhi na en mah*, kot radi rečemo. Balkon bo lep, rastline pa skrbno zaščitene.
- Direktor podjetja *je ubil več muh na en mah*. Rešil se je nepotrebnega stroška in sredstva preusmeril k zaposlenim, kar je pri njih vsekakor utrdilo občutek pripadnosti.

umirati kot muhe

množično, hitro umirati

- Tisto leto je bila zima zelo huda, vladala je lakota, kmalu je začel izčrpane vojake pobirati tudi tifus. Kot piše v takratnih kronikah, *so umirali kot muhe*.
- V majhnem kalifornijskem mestu izbruhne nenavadna epidemija. Ljudje *umirajo kot muhe*, hitro in številno.

vremenska muha

navadno v množini nestalnost, nestanovitnost vremena

- Posebne preglavice pri preganjanju *vremenskih muh* nam povzročajo izbor ustreznih oblačil.
- Leseni poslikani stebri so kazali vsa znamenja časa in *vremenskih muh*, ki so jim bili stoletja izpostavljeni.
- Golobi sedijo, prenašajo *vremenske muhe* in vztrajajo.
- Bodi pripravljen. Naj te nobena *vremenska muha* ne preseneti.

vzeti/dobiti na muho koga, kaj | imeti/držati na muhi koga, kaj

vzeti na muho koga, kaj

v nedovršni obliki imeti na muhi koga, kaj

dobiti na muho koga, kaj

v nedovršni obliki držati na muhi koga, kaj

s strelnim orožjem pomeriti, meriti na koga ali kaj; osredotočiti se, osredotočati se na koga ali

kaj, zlasti z namenom kritike, napada, nadzora, okoriščenja

- Lovec *je vzel na muho* gos.
- Sporom se nikoli ne izogne. *Na muho vzame* kogarkoli; z besedami strelja vse povprek.
- Pisateljica *je pogosto vzela na muho* tipične otoške predsodke.
- Tolpa vlomilcev *je vzela na muho* apartmaje in vile.
- Napadalca, ki jih *je imel na muhi*, je udarila in mu iz rok izbila orožje.
- Jih *imate na muhi*? Dejal bom, da jih poznamo in da jih nadzorujemo.
- Minometalci *so nas dobili na muho* in treba je biti hiter.
- Z avtomatom *je držal na muhi* človeka na kavču.

V sili hudič še muhe žre.

V sili še hudič muhe žre.

V sili hudič muhe žre.

V sili hudič tudi muhe žre.

V sili vrag muhe žre.

izraža, da je v neugodnih okoliščinah, ob pomanjkanju česa kdo zadovoljen s čim slabšim, komaj ustreznim

- Pred močnim severnim vetrom so se galebi umaknili na kopno. *V sili hudič še muhe žre*: galebom, sicer navajenim ribjih dobrot, je tokrat zelo zadišal kruh.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: mušica

IZVOR

= steslov. *muxa*, hrv. *mùha*, srb. *mùva*, rus. *múxa*, češ. *moucha* < pslov. **muxa* < ide. **mōysah*₂, tako kot litov. *musė*, alb. *mizë*, gr. *myia*, lat. *musca* 'muha, komar', stnord. *mý* 'komar', nem. *Mücke* iz **mū*-, domnevno onomatopejskega korena, ki posnema brenčanje žuželk; v zadnjem pomenu dobesedni prevod iz it. in nem.

múskelfíber

múskelfibra samostalnik moškega spola

[múskəlfíber]

POMEN

neformalno togost, zakrčenost mišic z bolečinami po intenzivni fizični dejavnosti; SIN.: manj formalno mišični maček

- Ogrevanje pred vadbo naj bi zmanjšalo *muskelfiber* po vadbi.
- Vadi kakih osem ur na dan in pravi, da je posledica intenzivnega treninga lahko pošten *muskelfiber*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[múskəlfíber]

IPA: ['mu:skəl'fi:bər]

ednina

IMENOVALNIK: múskelfíber

RODILNIK: múskelfibra

DAJALNIK: múskelfibru

TOŽILNIK: múskelfíber
MESTNIK: pri múskelfíbru
ORODNIK: z múskelfíbr**om**

dvojina

IMENOVNIK: múskelfíbra
RODILNIK: múskelfíbrov
DAJALNIK: múskelfíbro**ma**
TOŽILNIK: múskelfíbra
MESTNIK: pri múskelfíbr**ih**
ORODNIK: z múskelfíbro**ma**

množina

IMENOVNIK: múskelfíbr**i**
RODILNIK: múskelfíbrov
DAJALNIK: múskelfíbro**m**
TOŽILNIK: múskelfíbre
MESTNIK: pri múskelfíbr**ih**
ORODNIK: z múskelfíbr**i**

TONEMSKO

[múskəlfíbəɾ]

IPA: [mù:skəlfí:bəɾ]

ednina

IMENOVNIK: múskelfíber
RODILNIK: múskelfíbra
DAJALNIK: múskelfíbru
TOŽILNIK: múskelfíber
MESTNIK: pri múskelfíbru
ORODNIK: z múskelfíbro**m**

dvojina

IMENOVNIK: múskelfíbra
RODILNIK: múskelfíbrov
DAJALNIK: múskelfíbro**ma**
TOŽILNIK: múskelfíbra
MESTNIK: pri múskelfíbr**ih**
ORODNIK: z múskelfíbro**ma**

množina

IMENOVNIK: múskelfíbr**i**
RODILNIK: múskelfíbrov
DAJALNIK: múskelfíbro**m**
TOŽILNIK: múskelfíbre
MESTNIK: pri múskelfíbr**ih**
ORODNIK: z múskelfíbr**i**

IZVOR

prevzeto iz nem. *Muskelfieber*, iz *Muskel* 'mišice' + *Fieber* 'vročica'

muslín muslína samostalnik moškega spola

[muslín]

POMEN

zelo lahko, tanko, navadno prosojno tkano blago, zlasti iz bombažnih vlaken

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**

obleka iz muslina

- Nadela si je preprosto obleko iz *muslina*.
- Zelišča lahko zavijete v veliko krpo iz *muslina*.

...

▪ Večplastne srajce imajo po navadi podlogo iz gosto tkanega satena in prosojni *muslin* na zunanji strani.

▪ Otroci so nosili oblačila iz lažjih materialov, kot sta svila in *muslin*, v bež in beli barvi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[muslín]

IPA: [mus'li:n]

ednina

IMENOVNIK: muslín
RODILNIK: muslína
DAJALNIK: muslínu
TOŽILNIK: muslín
MESTNIK: pri muslínu
ORODNIK: z muslíno**m**

dvojina

IMENOVNIK: muslína
RODILNIK: muslínov
DAJALNIK: muslínoma
TOŽILNIK: muslína
MESTNIK: pri muslíno**ih**
ORODNIK: z muslínoma**m**

množina

IMENOVNIK: muslíni
RODILNIK: muslínov
DAJALNIK: muslínom
TOŽILNIK: muslíne
MESTNIK: pri muslíno**ih**
ORODNIK: z muslíno**i**

TONEMSKO

[muslín]

IPA: [muslín:n]

ednina

IMENOVNIK: muslín
RODILNIK: muslína
DAJALNIK: muslínu
TOŽILNIK: muslín
MESTNIK: pri muslínu
ORODNIK: z muslíno**m**

dvojina

IMENOVNIK: muslína
RODILNIK: muslínov
DAJALNIK: muslínoma
TOŽILNIK: muslína
MESTNIK: pri muslíno**ih**
ORODNIK: z muslínoma**m**

množina

IMENOVNIK: muslíni
RODILNIK: muslínov
DAJALNIK: muslínom
TOŽILNIK: muslíne
MESTNIK: pri muslíno**ih**
ORODNIK: z muslíno**i**

IZVOR

prevzeto prek frc. *mousseline* iz it. *mussolina*, to po mestu *Mosul* v današnjem Iraku

muslínast muslínasta muslínasto pridevnik

[muslínast]

POMEN

ki je iz muslina ali vsebuje muslin

► **prid. beseda** + sam. beseda

muslinasta obleka

- Iz jahalnih oblačil se je preoblekla v preprosto *muslinasto* obleko.
- Z mleto kavo lahko napolnimo *muslinaste* vrečke in se z njimi zdrgnemo po telesu med kopanjem.
- V skledo nastrgajte ingver, nato ga stisnite skozi *muslinasto* krpo, da dobite sok.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[muslínast]

IPA: [mus'li:nast]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: muslínast

določno muslínasti

RODILNIK: muslínastega

DAJALNIK: muslínastemu

TOŽILNIK: muslínast

določno muslínasti

živo muslínastega

MESTNIK: pri muslínastem

ORODNIK: z muslínastim

dvojina

IMENOVALNIK: muslínasta

RODILNIK: muslínastih

DAJALNIK: muslínastima

TOŽILNIK: muslínasta

MESTNIK: pri muslínastih

ORODNIK: z muslínastima

množina

IMENOVALNIK: muslínasti

RODILNIK: muslínastih

DAJALNIK: muslínastim

TOŽILNIK: muslínaste

MESTNIK: pri muslínastih

ORODNIK: z muslínastimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: muslínasta

RODILNIK: muslínaste

DAJALNIK: muslínasti

TOŽILNIK: muslínasto

MESTNIK: pri muslínasti

ORODNIK: z muslínasto

dvojina

IMENOVALNIK: muslínasti

RODILNIK: muslínastih

DAJALNIK: muslínastima

TOŽILNIK: muslínasti

MESTNIK: pri muslínastih

ORODNIK: z muslínastima

množina

IMENOVALNIK: muslínaste

RODILNIK: muslínastih

DAJALNIK: muslínastim

TOŽILNIK: muslínaste

MESTNIK: pri muslínastih

ORODNIK: z muslínastimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: muslínasto

RODILNIK: muslínastega

DAJALNIK: muslínastemu

TOŽILNIK: muslínasto

MESTNIK: pri muslínastem

ORODNIK: z muslínastim

dvojina

IMENOVALNIK: muslínasti

RODILNIK: muslínastih

DAJALNIK: muslínastima

TOŽILNIK: muslínasti

MESTNIK: pri muslínastih

ORODNIK: z muslínastima

množina

IMENOVALNIK: muslínasta

RODILNIK: muslínastih

DAJALNIK: muslínastim

TOŽILNIK: muslínasta

MESTNIK: pri muslínastih

ORODNIK: z muslínastimi

TONEMSKO

[muslínast]

IPA: [muslí:nàst]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: muslínast

določno muslínasti

RODILNIK: muslínastega

DAJALNIK: muslínastemu

TOŽILNIK: muslínast

določno muslínasti

živo muslínastega

MESTNIK: pri muslínastem

ORODNIK: z muslínastim

dvojina

IMENOVALNIK: muslínasta

RODILNIK: muslínastih

DAJALNIK: muslínastima

TOŽILNIK: muslínasta

MESTNIK: pri muslínastih

ORODNIK: z muslínastima

množina

IMENOVALNIK: muslínasti

RODILNIK: muslínastih

DAJALNIK: muslínastim

TOŽILNIK: muslínaste

MESTNIK: pri muslínastih

ORODNIK: z muslínastimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: muslínasta

RODILNIK: muslínaste

DAJALNIK: muslínasti

TOŽILNIK: muslínasto

MESTNIK: pri muslínasti

ORODNIK: z muslínasto

dvojina

IMENOVALNIK: muslînasti
RODILNIK: muslînastih
DAJALNIK: muslînastima
TOŽILNIK: muslînasti
MESTNIK: pri muslînastih
ORODNIK: z muslînastimi

množina

IMENOVALNIK: muslînaste
RODILNIK: muslînastih
DAJALNIK: muslînastim
TOŽILNIK: muslînaste
MESTNIK: pri muslînastih
ORODNIK: z muslînastimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: muslînasto
RODILNIK: muslînastega
DAJALNIK: muslînastemu
TOŽILNIK: muslînasto
MESTNIK: pri muslînastem
ORODNIK: z muslînastim

dvojina

IMENOVALNIK: muslînasti
RODILNIK: muslînastih
DAJALNIK: muslînastima
TOŽILNIK: muslînasti
MESTNIK: pri muslînastih
ORODNIK: z muslînastima

množina

IMENOVALNIK: muslînasta
RODILNIK: muslînastih
DAJALNIK: muslînastim
TOŽILNIK: muslînasta
MESTNIK: pri muslînastih
ORODNIK: z muslînastimi

IZVOR

↑muslin

mušica mušice samostalnik ženskega spola

[mušica]

POMEN

zelo majhna muhi podobna žuželka

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

nadležna mušica

- Ogenj stalno gori, da dim preganja nadležne *mušice* in komarje.
- Drobne *mušice* so mu ves čas nagajale, tako da ni mogel trdno zaspati.

▸ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ličinke mušic | roj mušic

- Ob jezeru najdemo večje število velikih plamencev, ki se hranijo z ličinkami *mušic* in raki ceponožci.
- Hrbte goveda obletavajo roji *mušic*, ki spremljajo živino vse do prostranih pašnikov.

...

- Na lepljivi cvet se ujame *mušica* in rastlina jo s svojimi sokovi razgradi.

- Odrasli kačji pastirji so plenilci *mušic* in muh na kopnem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mušica]

IPA: [muʃiːtsa]

ednina

IMENOVALNIK: mušica
RODILNIK: mušice
DAJALNIK: mušici
TOŽILNIK: mušico
MESTNIK: pri mušici
ORODNIK: z mušico

dvojina

IMENOVALNIK: mušici
RODILNIK: mušic
DAJALNIK: mušicama
TOŽILNIK: mušici
MESTNIK: pri mušicah
ORODNIK: z mušicama

množina

IMENOVALNIK: mušice
RODILNIK: mušic
DAJALNIK: mušicam
TOŽILNIK: mušice
MESTNIK: pri mušicah
ORODNIK: z mušicami

TONEMSKO

[mušica]

IPA: [muʃiːtsá]

ednina

IMENOVALNIK: mušica
RODILNIK: mušice
DAJALNIK: mušici
TOŽILNIK: mušico
MESTNIK: pri mušici
ORODNIK: z mušico

dvojina

IMENOVALNIK: mušici
RODILNIK: mušic
DAJALNIK: mušicama
TOŽILNIK: mušici
MESTNIK: pri mušicah
ORODNIK: z mušicama

množina

IMENOVALNIK: mušice
RODILNIK: mušic
DAJALNIK: mušicam
TOŽILNIK: mušice
MESTNIK: pri mušicah
ORODNIK: z mušicami

STALNE ZVEZE

bela mušica

parazitska žuželka z belimi krili, prekritimi z voskastimi spiralami, ki sesa rastlinske sokove; primerjaj lat. *Trialeurodes vaporariorum*; sin.: bela muha, iz

agronomije, iz zoologije rastlinjakov ščitkar, iz agronomije, iz zoologije ščitkar

- Paradižnik lahko napadejo *bela mušica*, listne uši in rdeča pršica.
- Sladki krompir je v rastlinjaku občutljiv za *belo mušico* in rdečo pršico.
- Pri *beli mušici* uporabljamo naravna sredstva.

sadna mušica

mušica, katere ličinka se prehranjuje zlasti s fermentiranimi tekočinami in glivami v zrelem, gnijočem sadju; primerjaj lat. *Drosophilidae*; SIN.: vinska mušica

- Znanstveniki so raziskavo izvedli na *sadnih mušicah*, vendar trdijo, da se nekatere ugotovitve dajo prenesti na sesalce.
- Znanstvenikom je v gene *sadnih mušic* že uspelo vgraditi encime, ki organizem varujejo omenjenih insektov pred delovanjem visokoreaktivnih molekul.

vinska mušica

mušica, katere ličinka se prehranjuje zlasti s fermentiranimi tekočinami in glivami v zrelem, gnijočem sadju; primerjaj lat. *Drosophilidae*; SIN.: sadna mušica

- Bakterije, ki proizvajajo ocetno kislino, raznašajo *vinske mušice* po ranjenem grozdju.
- Genetiki so natančno proučili *vinsko mušico*, saj jo je lahko gojiti in tudi razmnožuje se dokaj hitro.
- Posodo pokrijemo z dvema ali tremi sloji gaze, da se ne bi pojavile *vinske mušice*.

IZVOR

↑ muha

n¹ n-ja in n-a tudi n samostalni moškega spola

[nə] in [ən]

POMEN

1. petnajsta črka slovenske abecede

- Masažni gibi so lahko krožni ali v obliki črke *N*.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Kako izgovarjamo zvočnik *n* v navedenih besedah (angina, hangar, kongres)?

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nə]

IPA: [nə]

ednina

IMENOVALNIK: [nə]

RODILNIK: [nəja]

DAJALNIK: [nəju]

TOŽILNIK: [nə]

MESTNIK: [pri nəju]

ORODNIK: [z nəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [nəja]

RODILNIK: [nəjeu]

DAJALNIK: [nəjema]

TOŽILNIK: [nəja]

MESTNIK: [pri nəjih]

ORODNIK: [z nəjema]

množina

IMENOVALNIK: [nəji]

RODILNIK: [nəjeu]

DAJALNIK: [nəjem]

TOŽILNIK: [nəje]

MESTNIK: [pri nəjih]

ORODNIK: [z nəji]

in

[èn]

IPA: [ɛn]

ednina

IMENOVALNIK: [èn]

RODILNIK: [êna]

DAJALNIK: [ênu]

TOŽILNIK: [èn]

MESTNIK: [pri ênu]

ORODNIK: [z ênom]

dvojina

IMENOVALNIK: [êna]

RODILNIK: [ênou]

DAJALNIK: [ênoma]

TOŽILNIK: [êna]

MESTNIK: [pri ênih]

ORODNIK: [z ênoma]

množina

IMENOVALNIK: [êni]

RODILNIK: [ênou]

DAJALNIK: [ênom]

TOŽILNIK: [êne]

MESTNIK: [pri ênih]

ORODNIK: [z êni]

tudi

[nə]

IPA: [nə]

ednina

IMENOVALNIK: [nə]

RODILNIK: [nə]

DAJALNIK: [nə]

TOŽILNIK: [nə]

MESTNIK: [pri nə]

ORODNIK: [z nə]

dvojina

IMENOVALNIK: [nə]

RODILNIK: [nə]

DAJALNIK: [nə]

TOŽILNIK: [nə]

MESTNIK: [pri nə]

ORODNIK: [z nə]

množina

IMENOVALNIK: [nə]

RODILNIK: [nə]

DAJALNIK: [nə]

TOŽILNIK: [nə]
MESTNIK: [pri nə]
ORODNIK: [z nə]

tudi

[ən]
IPA: [ɛn]

ednina

IMENOVALNIK: [ən]
RODILNIK: [ən]
DAJALNIK: [ən]
TOŽILNIK: [ən]
MESTNIK: [pri ən]
ORODNIK: [z ən]

dvojina

IMENOVALNIK: [ən]
RODILNIK: [ən]
DAJALNIK: [ən]
TOŽILNIK: [ən]
MESTNIK: [pri ən]
ORODNIK: [z ən]

množina

IMENOVALNIK: [ən]
RODILNIK: [ən]
DAJALNIK: [ən]
TOŽILNIK: [ən]
MESTNIK: [pri ən]
ORODNIK: [z ən]

TONEMSKO

[nə]
IPA: [nə]

ednina

IMENOVALNIK: [nə]
RODILNIK: [nəja]
DAJALNIK: [nəju]
TOŽILNIK: [nə]
MESTNIK: [pri nəju]
ORODNIK: [z nəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [nəja]
RODILNIK: [nəjeu]
DAJALNIK: [nəjema]
TOŽILNIK: [nəja]
MESTNIK: [pri nəjih]
ORODNIK: [z nəjema]

množina

IMENOVALNIK: [nəji]
RODILNIK: [nəjeu]
DAJALNIK: [nəjem]
TOŽILNIK: [nəje]
MESTNIK: [pri nəjih]
ORODNIK: [z nəji]

in

[ən]
IPA: [ɛn]

ednina

IMENOVALNIK: [ən]

RODILNIK: [êna]
DAJALNIK: [ênu]
TOŽILNIK: [èn]
MESTNIK: [pri ênu]
ORODNIK: [z ênom]

dvojina

IMENOVALNIK: [êna]
RODILNIK: [ênou]
DAJALNIK: [ênoma]
TOŽILNIK: [êna]
MESTNIK: [pri ênih]
ORODNIK: [z ênoma]

množina

IMENOVALNIK: [êni]
RODILNIK: [ênou]
DAJALNIK: [ênom]
TOŽILNIK: [êne]
MESTNIK: [pri ênih]
ORODNIK: [z êni]

tudi

[nə]
IPA: [nə]

ednina

IMENOVALNIK: [nə]
RODILNIK: [nə]
DAJALNIK: [nə]
TOŽILNIK: [nə]
MESTNIK: [pri nə]
ORODNIK: [z nə]

dvojina

IMENOVALNIK: [nə]
RODILNIK: [nə]
DAJALNIK: [nə]
TOŽILNIK: [nə]
MESTNIK: [pri nə]
ORODNIK: [z nə]

množina

IMENOVALNIK: [nə]
RODILNIK: [nə]
DAJALNIK: [nə]
TOŽILNIK: [nə]
MESTNIK: [pri nə]
ORODNIK: [z nə]

tudi

[èn]
IPA: [én]

ednina

IMENOVALNIK: [èn]
RODILNIK: [èn]
DAJALNIK: [èn]
TOŽILNIK: [èn]
MESTNIK: [pri èn]
ORODNIK: [z èn]

dvojina

IMENOVALNIK: [èn]

RODILNIK: [ən]
DAJALNIK: [ən]
TOŽILNIK: [ən]
MESTNIK: [pri ən]
ORODNIK: [z ən]

množina

IMENOVALNIK: [ən]
RODILNIK: [ən]
DAJALNIK: [ən]
TOŽILNIK: [ən]
MESTNIK: [pri ən]
ORODNIK: [z ən]

n^2 simbol

POMEN

simbol za *naravno število*

- Število n da pri deljenju z 20 ostane 9. Kakšen je ostanek pri deljenju s 5?

IZVOR

prevzeto iz nlat. n ; nejasnega izvora, morda okrajšava za *nota* 'znak'

N^1 simbol

POMEN

simbol za enoto *njuten, newton*

- Pri preizkusu z lutkami, ki so bile ob trku v sedežu obrnjene v nasprotni smeri vožnje, so izmerili, da na vrat deluje sila približno 500 N .

IZVOR

prevzeto iz sodobnih evropskih jezikov; krajšava za ↑newton

N^2 simbol

POMEN

simbol za kemijski element *dušik*

- Med pridelovalci kmetijskih rastlin so najbolj znani elementi za prehrano rastlin dušik (N), fosfor (P) in kalij (K).

IZVOR

prevzeto iz nlat. N , simbola za element dušik, lat. *nitrogenium*

nagajivec nagajívca samostalnik moškega spola

[nagajívəç]

POMEN

1. kdor (rad) nagaja

- Očitno so na delu *nagajívci*, saj so odvezali čoln v kanalu.

2. ekspresivno otrok

► prid. beseda + **sam. beseda**

mali nagajivec

- Če mali *nagajivec* odklanja špinačo, mu postrezite banano ali žitne kosmiče.

...

- Kot pravi oče dveh *nagajívcev*, so njegov navdih prav otroci.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nagajívəç]

IPA: [naga'ji:vəts]

ednina

IMENOVALNIK: nagajívec

RODILNIK: nagajívca

DAJALNIK: nagajívca

TOŽILNIK: nagajívca

MESTNIK: pri nagajívca

ORODNIK: z nagajívca

dvojina

IMENOVALNIK: nagajívca

RODILNIK: nagajívcev

DAJALNIK: nagajívca

TOŽILNIK: nagajívca

MESTNIK: pri nagajívca

ORODNIK: z nagajívca

množina

IMENOVALNIK: nagajívci

RODILNIK: nagajívcev

DAJALNIK: nagajívca

TOŽILNIK: nagajívce

MESTNIK: pri nagajívca

ORODNIK: z nagajívci

TONEMSKO

[nagajívəç]

IPA: [naga'ji:vəts]

ednina

IMENOVALNIK: nagajívec

RODILNIK: nagajívca

DAJALNIK: nagajívca

TOŽILNIK: nagajívca

MESTNIK: pri nagajívca

ORODNIK: z nagajívca

dvojina

IMENOVALNIK: nagajívca

RODILNIK: nagajívcev

DAJALNIK: nagajívca

TOŽILNIK: nagajívca

MESTNIK: pri nagajívca

ORODNIK: z nagajívca

množina

IMENOVALNIK: nagajívci

RODILNIK: nagajívcev

DAJALNIK: nagajívca

TOŽILNIK: nagajívce

MESTNIK: pri nagajívca

ORODNIK: z nagajívci

BESEDOTVORJE

ženski spol: nagajívka

IZVOR

↑nagajív

nagajívka nagajívke samostalnik ženskega spola

[nagajíuka]

POMEN

1. ženska, ki (rada) nagaja

- Daje videz razigrane *nagajívke*, v resnici pa je izjemno delavna, odlično zna organizirati svoje delo.
- O sebi pravi, da je *nagajívka*, da je prijazna, komunikativna in iskrena rakica.

2. ekspresivno deklica

- Je prava mala *nagajívka*, ki obožuje svoje igrače in kopanje.

3. pesem z nagajivo vsebino, navadno krajša

- V ljudskem slovstvu se je ohranilo veliko uspavank, prstnih iger, *nagajívk*.
- Učenci so se naučili izštevanko in *nagajívko* ter zaplesali na ljudsko glasbo.
- Jeseni se je pridružil prijateljem v veseli pivski pesmi ter ob njej zapel še kako šaljivo *nagajívko*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nagajíuka]

IPA: [naga'ji:uka]

ednina

IMENOVALNIK: nagajívka

RODILNIK: nagajívke

DAJALNIK: nagajívki

TOŽILNIK: nagajívko

MESTNIK: pri nagajívki

ORODNIK: z nagajívko

dvojina

IMENOVALNIK: nagajívki

RODILNIK: nagajívk

DAJALNIK: nagajívkama

TOŽILNIK: nagajívki

MESTNIK: pri nagajívkah

ORODNIK: z nagajívkama

množina

IMENOVALNIK: nagajívke

RODILNIK: nagajívk

DAJALNIK: nagajívkam

TOŽILNIK: nagajívke

MESTNIK: pri nagajívkah

ORODNIK: z nagajívkami

TONEMSKO

[nagajíuka]

IPA: [nagají:uka]

ednina

IMENOVALNIK: nagajívka

RODILNIK: nagajívke

DAJALNIK: nagajívki

TOŽILNIK: nagajívko

MESTNIK: pri nagajívki

ORODNIK: z nagajívko

dvojina

IMENOVALNIK: nagajívki

RODILNIK: nagajívk

DAJALNIK: nagajívkama

TOŽILNIK: nagajívki

MESTNIK: pri nagajívkah

ORODNIK: z nagajívkama

množina

IMENOVALNIK: nagajívke

RODILNIK: nagajívk

DAJALNIK: nagajívkam

TOŽILNIK: nagajívke

MESTNIK: pri nagajívkah

ORODNIK: z nagajívkami

IZVOR

↑nagajívec

naježén naježena naježeno tudi **naježén** naježena

naježeno pridevnik

[naježén] tudi [naježén]

POMEN

1. ki je postavljen v pokončen položaj takó, da spominja na bodice pri ježu

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Vesta, da ne smeta steči stran in kričati, čeprav pes renči in ima *naježeno* dlako.
- Obolenje za virusom ptičje gripe se kaže na različne načine, običajno pa so ptice apatične, se opotekajo in imajo *naježeno* perje.

1.1. ki ima dlako postavljeno v pokončen položaj takó, da spominja na bodice pri ježu

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Nista bila ne napadalen pes ne *naježena* mačka, ampak velika prijatelja.

...

- Če je rep vaše mačke *naježén* in zravnan ali malce upognjen, je pripravljena na napad.

2. ekspresivno ki ima kaj v pokončnem položaju

- Plamenka lovi malo ribico, vsa je *naježena*, kot lev.
- Rdeča barva žari v jutranjem soncu in kaktusi se zdijo še bolj *naježeni*.
- Grm je lep okras v vrtu, *naježén* s temnimi trni, zgodaj spomladi posut s cvetovi in jeseni poln plodov.

3. ekspresivno ki izraža nejevoljo, nezadovoljstvo, jezo

- Opravičujoče jo je pogledal in odgovorila mu je s prijaznim pogledom, čeprav je bila še maloprej vsa *naježena*.
- Ta *naježena* obrambna drža kaže, da nekateri niso pripravljeni iskreno preiskati sebe z dobrimi in slabimi vidiki vred.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[naježén]

IPA: [na'je:ʒɛn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: naježén

določno naježeni

RODILNIK: naježenega

DAJALNIK: naježenemu

TOŽILNIK: naježén

določno najéženi
živo najéženega
MESTNIK: pri najéženem
ORODNIK: z najéženim

dvojina

IMENOVALNIK: najéžena
RODILNIK: najéženih
DAJALNIK: najéženima
TOŽILNIK: najéžena
MESTNIK: pri najéženih
ORODNIK: z najéženima

množina

IMENOVALNIK: najéženi
RODILNIK: najéženih
DAJALNIK: najéženim
TOŽILNIK: najéžene
MESTNIK: pri najéženih
ORODNIK: z najéženimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najéžena
RODILNIK: najéžene
DAJALNIK: najéženi
TOŽILNIK: najéženo
MESTNIK: pri najéženi
ORODNIK: z najéženo

dvojina

IMENOVALNIK: najéženi
RODILNIK: najéženih
DAJALNIK: najéženima
TOŽILNIK: najéženi
MESTNIK: pri najéženih
ORODNIK: z najéženima

množina

IMENOVALNIK: najéžene
RODILNIK: najéženih
DAJALNIK: najéženim
TOŽILNIK: najéžene
MESTNIK: pri najéženih
ORODNIK: z najéženimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najéženo
RODILNIK: najéženega
DAJALNIK: najéženemu
TOŽILNIK: najéženo
MESTNIK: pri najéženem
ORODNIK: z najéženim

dvojina

IMENOVALNIK: najéženi
RODILNIK: najéženih
DAJALNIK: najéženima
TOŽILNIK: najéženi
MESTNIK: pri najéženih
ORODNIK: z najéženima

množina

IMENOVALNIK: najéžena
RODILNIK: najéženih
DAJALNIK: najéženim
TOŽILNIK: najéžena
MESTNIK: pri najéženih

ORODNIK: z najéženimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj najéžen
ženski spol

EDNINA: bôlj najéžena
srednji spol

EDNINA: bôlj najéženo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj najéžen

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj najéžena

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj najéženo

tudi

[naježèn]

IPA: [naje'ʒɛn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: naježèn
določno naježèni

RODILNIK: naježènega

DAJALNIK: naježènemu

TOŽILNIK: naježèn

določno naježèni

živo naježènega

MESTNIK: pri naježènem

ORODNIK: z naježènim

dvojina

IMENOVALNIK: naježèna

RODILNIK: naježènih

DAJALNIK: naježènim

TOŽILNIK: naježèna

MESTNIK: pri naježènih

ORODNIK: z naježènim

množina

IMENOVALNIK: naježèni

RODILNIK: naježènih

DAJALNIK: naježènim

TOŽILNIK: naježène

MESTNIK: pri naježènih

ORODNIK: z naježènimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: naježèna

RODILNIK: naježène

DAJALNIK: naježèni

TOŽILNIK: naježèno

MESTNIK: pri naježèni

ORODNIK: z naježèno

dvojina

IMENOVALNIK: naježèni

RODILNIK: naježènih

DAJALNIK: naježènim

TOŽILNIK: naježèni

MESTNIK: pri naježènih

ORODNIK: z naježènim

množina

IMENOVALNIK: naježêne
RODILNIK: naježênih
DAJALNIK: naježênim
TOŽILNIK: naježêne
MESTNIK: pri naježênih
ORODNIK: z naježênimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: naježêno
RODILNIK: naježênega
DAJALNIK: naježênemu
TOŽILNIK: naježêno
MESTNIK: pri naježênem
ORODNIK: z naježênim

dvojina

IMENOVALNIK: naježêni
RODILNIK: naježênih
DAJALNIK: naježênima
TOŽILNIK: naježêni
MESTNIK: pri naježênih
ORODNIK: z naježênima

množina

IMENOVALNIK: naježêna
RODILNIK: naježênih
DAJALNIK: naježênim
TOŽILNIK: naježêna
MESTNIK: pri naježênih
ORODNIK: z naježênimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj naježên

ženski spol

EDNINA: bòlj naježêna

srednji spol

EDNINA: bòlj naježêno

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj naježên

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj naježêna

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj naježêno

TONEMSKO

[naježên]

IPA: [najé:žên]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: najêžen
določno najêženi
RODILNIK: najêženega
DAJALNIK: najêženemu
TOŽILNIK: najêžen
določno najêženi
živo najêženega
MESTNIK: pri najêženem
ORODNIK: z najêženim

dvojina

IMENOVALNIK: najêžena
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženima

TOŽILNIK: najêžena

MESTNIK: pri najêženih

ORODNIK: z najêženima

množina

IMENOVALNIK: najêženi
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženim
TOŽILNIK: najêžene
MESTNIK: pri najêženih
ORODNIK: z najêženi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najêžena
RODILNIK: najêžene
DAJALNIK: najêženi
TOŽILNIK: najêženo
MESTNIK: pri najêženi
ORODNIK: z najêženo

dvojina

IMENOVALNIK: najêženi
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženima
TOŽILNIK: najêženi
MESTNIK: pri najêženih
ORODNIK: z najêženima

množina

IMENOVALNIK: najêžene
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženim
TOŽILNIK: najêžene
MESTNIK: pri najêženih
ORODNIK: z najêženi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najêženo
RODILNIK: najêženega
DAJALNIK: najêženemu
TOŽILNIK: najêženo
MESTNIK: pri najêženem
ORODNIK: z najêženim

dvojina

IMENOVALNIK: najêženi
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženima
TOŽILNIK: najêženi
MESTNIK: pri najêženih
ORODNIK: z najêženima

množina

IMENOVALNIK: najêžena
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženim
TOŽILNIK: najêžena
MESTNIK: pri najêženih
ORODNIK: z najêženi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj najêžen

ženski spol

EDNINA: bòlj najêžena

srednji spol

EDNINA: bòlj najêženo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj najêžen

ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj najêžena

srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj najêženo

tudi

[naježën]

IPA: [naježén]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: naježën

določno naježëni

RODILNIK: naježënega

DAJALNIK: naježënemu

TOŽILNIK: naježën

določno naježëni

živo naježënega

MESTNIK: pri naježënem

ORODNIK: z naježënim

dvojina

IMENOVALNIK: naježëna

RODILNIK: naježënih

DAJALNIK: naježënima

TOŽILNIK: naježëna

MESTNIK: pri naježënih

ORODNIK: z naježënima

množina

IMENOVALNIK: naježëni

RODILNIK: naježënih

DAJALNIK: naježënim

TOŽILNIK: naježëne

MESTNIK: pri naježënih

ORODNIK: z naježënimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: naježëna

RODILNIK: naježëne

DAJALNIK: naježëni

TOŽILNIK: naježëno

MESTNIK: pri naježëni

ORODNIK: z naježëno

dvojina

IMENOVALNIK: naježëni

RODILNIK: naježënih

DAJALNIK: naježënima

TOŽILNIK: naježëni

MESTNIK: pri naježënih

ORODNIK: z naježënima

množina

IMENOVALNIK: naježëne

RODILNIK: naježënih

DAJALNIK: naježënim

TOŽILNIK: naježëne

MESTNIK: pri naježënih

ORODNIK: z naježënimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: naježëno

RODILNIK: naježënega

DAJALNIK: naježënemu

TOŽILNIK: naježëno

MESTNIK: pri naježënem

ORODNIK: z naježënim

dvojina

IMENOVALNIK: naježëni

RODILNIK: naježënih

DAJALNIK: naježënima

TOŽILNIK: naježëni

MESTNIK: pri naježënih

ORODNIK: z naježënima

množina

IMENOVALNIK: naježëna

RODILNIK: naježënih

DAJALNIK: naježënim

TOŽILNIK: naježëna

MESTNIK: pri naježënih

ORODNIK: z naježënimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj naježën

ženski spol

EDNINA: bõlj naježëna

srednji spol

EDNINA: bõlj naježëno

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj naježën

ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj naježëna

srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj naježëno

IZVOR

↑ naježiti

naježiti naježím in **naježiti** naježím dovršni glagol

[naježíti] in [naježíti]

POMEN

1. postaviti v pokončen položaj takó, da spominja na bodice pri ježu

▪ Mačka v obrambnem položaju *naježi* dlako na hrbtu in v repu, da bi bila videti večja.

▪ Kožuh južnoameriškega nižinskega tapirja je temno rjav, od čela do konca vratu pa se vleče nizka griva, ki jo lahko *naježi*.

2. v obliki **naježiti se** postaviti se v pokončen položaj takó, da spominja na bodice pri ježu

► sam. beseda v imenovalniku + **glag.**

dlaka se naježi

▪ Ko je stopil na oder, so *se* ti *naježile* dlake.

▪ Lasje na tilniku so *se* ji *naježili*.

2.1. v obliki **naježiti se** dobiti dlako postavljeno v pokončen položaj takó, da spominja na bodice pri ježu

▪ Veliko psov je na sovražnika opozarjalo tako, da so strmeli naprej in imeli našpičena ušesa. Drugi so nanj opozorili tako, da so *se naježili*.

2.2. v obliki **naježiti se**, ekspresivno priti v stanje vznemirjenosti, navadno z občutkom pokonci postavljenih dlak

- Ugibala je, zakaj jo tako odbija, da *se naježi* že ob njegovem glasu.
- Jaz *se vedno naježim* ob vseh baladah.
- Ves sem *se naježil*, je po zmagi dejal kapetan, ki je bil dvakrat prvak.

3. ekspresivno povzročiti, da kdo pride v stanje vznemirjenosti, ki ga spremlja občutek pokonci postavljenih dlak

- Včasih je njen glas občinstvo *naježil*, včasih razigral, nikoli pa jih ni pustil brezbrizne.

4. v obliki **naježiti se**, ekspresivno postaviti kaj v pokončen položaj

- Takoj ko se preveč približava, *se* ribica *naježi* in agresivno plane proti nama, da bi naju pregnala.
- Nekateri ribe telesno obliko v nevarnosti še poudarijo tako, da se napolnijo z vodo; ježevka *se* poleg tega še *naježi*, ker se postavijo pokonci izrastki po telesu.

5. v obliki **naježiti se**, ekspresivno občutiti, izraziti nejevoljo, nezadovoljstvo, jezo

- Zaradi nepravilne pripombe *se* je kar *naježila*.
- Še najbolj *se* lahko *naježimo* ob podatku, kaj vse bi s takšno vsoto lahko naredili v boju proti lakoti.
- Že ob prvem rezkem žvižgu piščalke *se* je *naježil* in zarohnel.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[naježiti]

IPA: [na'je:ʒiti]

NEDOLOČNIK: naježiti

NAMENILNIK: naježit

sedanjik

ednina

1. OSEBA: naježim

2. OSEBA: naježiš

3. OSEBA: naježi

dvojina

1. OSEBA: naježiva

2. OSEBA: naježita

3. OSEBA: naježita

množina

1. OSEBA: naježimo

2. OSEBA: naježite

3. OSEBA: naježijo

velelnik

ednina

2. OSEBA: naježi

dvojina

1. OSEBA: naježiva

2. OSEBA: naježita

množina

1. OSEBA: naježimo

2. OSEBA: naježite

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: naježil

DVOJINA: naježila

MNOŽINA: naježili

ženski spol

EDNINA: naježila

DVOJINA: naježili

MNOŽINA: naježile

srednji spol

EDNINA: naježilo

DVOJINA: naježili

MNOŽINA: naježila

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: naježen

RODILNIK: naježenega

DAJALNIK: naježenemu

TOŽILNIK: naježen

živo naježenega

MESTNIK: pri naježenem

ORODNIK: z naježenim

dvojina

IMENOVALNIK: naježena

RODILNIK: naježenih

DAJALNIK: naježenima

TOŽILNIK: naježena

MESTNIK: pri naježenih

ORODNIK: z naježenima

množina

IMENOVALNIK: naježeni

RODILNIK: naježenih

DAJALNIK: naježenim

TOŽILNIK: naježene

MESTNIK: pri naježenih

ORODNIK: z naježenimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: naježena

RODILNIK: naježene

DAJALNIK: naježeni

TOŽILNIK: naježeno

MESTNIK: pri naježeni

ORODNIK: z naježeno

dvojina

IMENOVALNIK: naježeni

RODILNIK: naježenih

DAJALNIK: naježenima

TOŽILNIK: naježeni

MESTNIK: pri naježenih

ORODNIK: z naježenima

množina

IMENOVALNIK: naježene

RODILNIK: naježenih

DAJALNIK: naježenim

TOŽILNIK: naježene

MESTNIK: pri naježenih

ORODNIK: z naježenimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najéženo
RODILNIK: najéženega
DAJALNIK: najéženemu
TOŽILNIK: najéženo
MESTNIK: pri najéženem
ORODNIK: z najéženim

dvojina

IMENOVALNIK: najéženi
RODILNIK: najéženih
DAJALNIK: najéženima
TOŽILNIK: najéženi
MESTNIK: pri najéženih
ORODNIK: z najéženima

množina

IMENOVALNIK: najéžena
RODILNIK: najéženih
DAJALNIK: najéženim
TOŽILNIK: najéžena
MESTNIK: pri najéženih
ORODNIK: z najéženimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: najéženje
RODILNIK: najéženja
DAJALNIK: najéženju
TOŽILNIK: najéženje
MESTNIK: pri najéženju
ORODNIK: z najéženjem

dvojina

IMENOVALNIK: najéženji
RODILNIK: najéženj
DAJALNIK: najéženjema
TOŽILNIK: najéženji
MESTNIK: pri najéženjih
ORODNIK: z najéženjema

množina

IMENOVALNIK: najéženja
RODILNIK: najéženj
DAJALNIK: najéženjem
TOŽILNIK: najéženja
MESTNIK: pri najéženjih
ORODNIK: z najéženji

in

[naježíti]

IPA: [naje'ʒi:ti]

NEDOLOČNIK: naježíti

NAMENILNIK: naježít

sedanjik

ednina

1. OSEBA: naježím
2. OSEBA: naježíš
3. OSEBA: naježí

dvojina

1. OSEBA: naježíva
2. OSEBA: naježíta
3. OSEBA: naježíta

množina

1. OSEBA: naježímo

2. OSEBA: naježite

3. OSEBA: naježíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: naježi

dvojina

1. OSEBA: naježíva
2. OSEBA: naježíta

množina

1. OSEBA: naježímo
2. OSEBA: naježite

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: naježil
DVOJINA: naježíla
MNOŽINA: naježíli

ženski spol

EDNINA: naježíla
DVOJINA: naježíli
MNOŽINA: naježíle

srednji spol

EDNINA: naježílo
DVOJINA: naježíli
MNOŽINA: naježíla

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: naježèn
RODILNIK: naježènega
DAJALNIK: naježènemu
TOŽILNIK: naježèn
živo naježènega
MESTNIK: pri naježènem
ORODNIK: z naježènim

dvojina

IMENOVALNIK: naježèna
RODILNIK: naježènih
DAJALNIK: naježènima
TOŽILNIK: naježèna
MESTNIK: pri naježènih
ORODNIK: z naježènima

množina

IMENOVALNIK: naježèni
RODILNIK: naježènih
DAJALNIK: naježènim
TOŽILNIK: naježène
MESTNIK: pri naježènih
ORODNIK: z naježènimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: naježèna
RODILNIK: naježène
DAJALNIK: naježèni
TOŽILNIK: naježèno
MESTNIK: pri naježèni
ORODNIK: z naježèno

dvojina

IMENOVALNIK: naježèni
RODILNIK: naježènih
DAJALNIK: naježènima
TOŽILNIK: naježèni

MESTNIK: pri naježēnih
ORODNIK: z naježēnima

množina

IMENOVALNIK: naježēne
RODILNIK: naježēnih
DAJALNIK: naježēnim
TOŽILNIK: naježēne
MESTNIK: pri naježēnih
ORODNIK: z naježēnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: naježēno
RODILNIK: naježēnega
DAJALNIK: naježēnemu
TOŽILNIK: naježēno
MESTNIK: pri naježēnem
ORODNIK: z naježēnim

dvojina

IMENOVALNIK: naježēni
RODILNIK: naježēnih
DAJALNIK: naježēnima
TOŽILNIK: naježēni
MESTNIK: pri naježēnih
ORODNIK: z naježēnima

množina

IMENOVALNIK: naježēna
RODILNIK: naježēnih
DAJALNIK: naježēnim
TOŽILNIK: naježēna
MESTNIK: pri naježēnih
ORODNIK: z naježēnimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: naježēnje
RODILNIK: naježēnja
DAJALNIK: naježēnju
TOŽILNIK: naježēnje
MESTNIK: pri naježēnju
ORODNIK: z naježēnjem

dvojina

IMENOVALNIK: naježēnji
RODILNIK: naježēnj
DAJALNIK: naježēnjema
TOŽILNIK: naježēnji
MESTNIK: pri naježēnjih
ORODNIK: z naježēnjema

množina

IMENOVALNIK: naježēnja
RODILNIK: naježēnj
DAJALNIK: naježēnjem
TOŽILNIK: naježēnja
MESTNIK: pri naježēnjih
ORODNIK: z naježēnji

TONEMSKO

[najēžiti]

IPA: [najē:žiti]

NEDOLOČNIK: najēžiti

NAMENILNIK: najēžit

sedanjik

ednina

1. OSEBA: najēžim
2. OSEBA: najēžiš
3. OSEBA: najēži

dvojina

1. OSEBA: najēživa
2. OSEBA: najēžita
3. OSEBA: najēžita

množina

1. OSEBA: najēžimo
2. OSEBA: najēžite
3. OSEBA: najēžijo

velelnik

ednina

2. OSEBA: najēži

dvojina

1. OSEBA: najēživa
2. OSEBA: najēžita

množina

1. OSEBA: najēžimo
2. OSEBA: najēžite

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: najēžil
DVOJINA: najēžila
MNOŽINA: najēžili

ženski spol

EDNINA: najēžila in najēžila
DVOJINA: najēžili
MNOŽINA: najēžile

srednji spol

EDNINA: najēžilo
DVOJINA: najēžili
MNOŽINA: najēžila

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: najēžen
RODILNIK: najēženega
DAJALNIK: najēženemu
TOŽILNIK: najēžen
živo najēženega
MESTNIK: pri najēženem
ORODNIK: z najēženim

dvojina

IMENOVALNIK: najēžena
RODILNIK: najēženih
DAJALNIK: najēženima
TOŽILNIK: najēžena
MESTNIK: pri najēženih
ORODNIK: z najēženima

množina

IMENOVALNIK: najēženi
RODILNIK: najēženih
DAJALNIK: najēženim
TOŽILNIK: najēžene
MESTNIK: pri najēženih
ORODNIK: z najēženimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najêžena
RODILNIK: najêžene
DAJALNIK: najêženi
TOŽILNIK: najêženo
MESTNIK: pri najêženi
ORODNIK: z najêženo

dvojina

IMENOVALNIK: najêženi
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženima
TOŽILNIK: najêženi
MESTNIK: pri najêženih
ORODNIK: z najêženima

množina

IMENOVALNIK: najêžene
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženim
TOŽILNIK: najêžene
MESTNIK: pri najêženih
ORODNIK: z najêženimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najêženo
RODILNIK: najêženega
DAJALNIK: najêženemu
TOŽILNIK: najêženo
MESTNIK: pri najêženem
ORODNIK: z najêženim

dvojina

IMENOVALNIK: najêženi
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženima
TOŽILNIK: najêženi
MESTNIK: pri najêženih
ORODNIK: z najêženima

množina

IMENOVALNIK: najêžena
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženim
TOŽILNIK: najêžena
MESTNIK: pri najêženih
ORODNIK: z najêženimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: najêženje
RODILNIK: najêženja
DAJALNIK: najêženju
TOŽILNIK: najêženje
MESTNIK: pri najêženju
ORODNIK: z najêženjem

dvojina

IMENOVALNIK: najêženji in najêženji
RODILNIK: najêženj
DAJALNIK: najêženjema in najêženjema
TOŽILNIK: najêženji in najêženji
MESTNIK: pri najêženjih
ORODNIK: z najêženjema in z najêženjema

množina

IMENOVALNIK: najêženja

RODILNIK: najêženj
DAJALNIK: najêženjem
TOŽILNIK: najêženja
MESTNIK: pri najêženjih
ORODNIK: z najêženji

in

[najêžiti]

IPA: [najé:žiti]

(tonemska dvojica)

NEDOLOČNIK: najêžiti

NAMENILNIK: najêžit

sedanjik

ednina

1. OSEBA: najêžim
2. OSEBA: najêžiš
3. OSEBA: najêži

dvojina

1. OSEBA: najêživa
2. OSEBA: najêžita
3. OSEBA: najêžita

množina

1. OSEBA: najêžimo
2. OSEBA: najêžite
3. OSEBA: najêžijo

velelnik

ednina

2. OSEBA: najêži

dvojina

1. OSEBA: najêživa
2. OSEBA: najêžita

množina

1. OSEBA: najêžimo
2. OSEBA: najêžite

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: najêžil
DVOJINA: najêžila
MNOŽINA: najêžili

ženski spol

EDNINA: najêžila
DVOJINA: najêžili
MNOŽINA: najêžile

srednji spol

EDNINA: najêžilo
DVOJINA: najêžili
MNOŽINA: najêžila

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: najêžen
RODILNIK: najêženega
DAJALNIK: najêženemu
TOŽILNIK: najêžen
živo najêženega
MESTNIK: pri najêženem
ORODNIK: z najêženim

dvojina

IMENOVALNIK: najêžena
RODILNIK: najêženih
DAJALNIK: najêženima

TOŽILNIK: najčezena
MESTNIK: pri najčezenih
ORODNIK: z najčezenima

množina

IMENOVALNIK: najčezeni
RODILNIK: najčezenih
DAJALNIK: najčezenim
TOŽILNIK: najčezene
MESTNIK: pri najčezenih
ORODNIK: z najčezenimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najčezena
RODILNIK: najčezene
DAJALNIK: najčezeni
TOŽILNIK: najčezeno
MESTNIK: pri najčezeni
ORODNIK: z najčezeno

dvojina

IMENOVALNIK: najčezeni
RODILNIK: najčezenih
DAJALNIK: najčezenima
TOŽILNIK: najčezeni
MESTNIK: pri najčezenih
ORODNIK: z najčezenima

množina

IMENOVALNIK: najčezene
RODILNIK: najčezenih
DAJALNIK: najčezenim
TOŽILNIK: najčezene
MESTNIK: pri najčezenih
ORODNIK: z najčezenimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najčezeno
RODILNIK: najčezenea
DAJALNIK: najčezenu
TOŽILNIK: najčezeno
MESTNIK: pri najčezenu
ORODNIK: z najčezenu

dvojina

IMENOVALNIK: najčezeni
RODILNIK: najčezenih
DAJALNIK: najčezenima
TOŽILNIK: najčezeni
MESTNIK: pri najčezenih
ORODNIK: z najčezenima

množina

IMENOVALNIK: najčezena
RODILNIK: najčezenih
DAJALNIK: najčezenim
TOŽILNIK: najčezena
MESTNIK: pri najčezenih
ORODNIK: z najčezenimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: najčezenje
RODILNIK: najčeznja
DAJALNIK: najčeznju
TOŽILNIK: najčeznje
MESTNIK: pri najčeznju

ORODNIK: z najčeznjem

dvojina

IMENOVALNIK: najčeznji
RODILNIK: najčzenj
DAJALNIK: najčzenjema
TOŽILNIK: najčzenji
MESTNIK: pri najčzenjih
ORODNIK: z najčzenjema

množina

IMENOVALNIK: najčzenja
RODILNIK: najčzenj
DAJALNIK: najčzenjem
TOŽILNIK: najčzenja
MESTNIK: pri najčzenjih
ORODNIK: z najčzenji

in

[naježiti] tudi [naježiti]

IPA: [naježi:ti] tudi [naježi:ti]

NEDOLOČNIK: naježiti tudi naježiti

NAMENILNIK: naježiti

sedanjik

ednina

1. OSEBA: naježim
2. OSEBA: naježiš
3. OSEBA: naježi

dvojina

1. OSEBA: naježiva
2. OSEBA: naježita
3. OSEBA: naježita

množina

1. OSEBA: naježimo
2. OSEBA: naježite
3. OSEBA: naježijo

velelnik

ednina

2. OSEBA: naježi

dvojina

1. OSEBA: naježiva
2. OSEBA: naježita

množina

1. OSEBA: naježimo
2. OSEBA: naježite

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: naježil
DVOJINA: naježila
MNOŽINA: naježili

ženski spol

EDNINA: naježila
DVOJINA: naježili
MNOŽINA: naježile

srednji spol

EDNINA: naježilo
DVOJINA: naježili
MNOŽINA: naježila

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: naježen
RODILNIK: naježenega

DAJALNIK: naježénemu
TOŽILNIK: naježén
živo naježénega
MESTNIK: pri naježénem
ORODNIK: z naježénim

dvojina

IMENOVALNIK: naježéna
RODILNIK: naježénih
DAJALNIK: naježénima
TOŽILNIK: naježéna
MESTNIK: pri naježénih
ORODNIK: z naježénima

množina

IMENOVALNIK: naježéni
RODILNIK: naježénih
DAJALNIK: naježénim
TOŽILNIK: naježéne
MESTNIK: pri naježénih
ORODNIK: z naježénimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: naježéna
RODILNIK: naježéne
DAJALNIK: naježéni
TOŽILNIK: naježéno
MESTNIK: pri naježéni
ORODNIK: z naježéno

dvojina

IMENOVALNIK: naježéni
RODILNIK: naježénih
DAJALNIK: naježénima
TOŽILNIK: naježéni
MESTNIK: pri naježénih
ORODNIK: z naježénima

množina

IMENOVALNIK: naježéne
RODILNIK: naježénih
DAJALNIK: naježénim
TOŽILNIK: naježéne
MESTNIK: pri naježénih
ORODNIK: z naježénimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: naježéno
RODILNIK: naježénega
DAJALNIK: naježénemu
TOŽILNIK: naježéno
MESTNIK: pri naježénem
ORODNIK: z naježénim

dvojina

IMENOVALNIK: naježéni
RODILNIK: naježénih
DAJALNIK: naježénima
TOŽILNIK: naježéni
MESTNIK: pri naježénih
ORODNIK: z naježénima

množina

IMENOVALNIK: naježéna
RODILNIK: naježénih
DAJALNIK: naježénim
TOŽILNIK: naježéna

MESTNIK: pri naježénih
ORODNIK: z naježénimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: naježénje
RODILNIK: naježénja
DAJALNIK: naježénju
TOŽILNIK: naježénje
MESTNIK: pri naježénju
ORODNIK: z naježénjem

dvojina

IMENOVALNIK: naježénji in naježénji
RODILNIK: naježénj
DAJALNIK: naježénjema in naježénjema
TOŽILNIK: naježénji in naježénji
MESTNIK: pri naježénjih tudi pri naježénjih
ORODNIK: z naježénjema in z naježénjema

množina

IMENOVALNIK: naježénja tudi naježénja
RODILNIK: naježénj
DAJALNIK: naježénjem tudi naježénjem
TOŽILNIK: naježénja tudi naježénja
MESTNIK: pri naježénjih tudi pri naježénjih
ORODNIK: z naježénji tudi z naježénji

FRAZELOGIJA

koža/dlaka se naježi/ježi *komu* | lasje/dlake/kocine se naježijo/ježijo *komu*

koža se naježi *komu*

v nedovršni obliki lasje se ježijo *komu*

lasje se naježijo *komu*

v nedovršni obliki koža se ježi *komu*

dlake se naježijo *komu*

v nedovršni obliki dlake se ježijo *komu*

kocine se naježijo *komu*

dlaka se naježi *komu*

v nedovršni obliki kocine se ježijo *komu*

izraža, da kdo občuti, čuti močno vznemirjenost, strah, jezo, odpor

- Gledalci so tako rjovel, da *se ti koža naježi* in se na startu počutiš majhnega, kot bi te spustili med leve.
- Pokvarjena imamo tudi vhodna vrata, ki treskajo, da *se človeku kar lasje ježijo*. Obupno.
- Dokumentacijo smo dobili v veliki škafli. Ob taki kopici knjig *bi se najbrž vsakemu začetniku naježili lasje*, saj bi se težko odločil, katero najprej vzeti v roke.
- Joj, kako *se vam bo ježila koža*. Ob pogledu na osebo, ki je doslej še niste videli, vam bo narasel krvni tlak.
- Ubožec je cvilil tako na glas, da *so se nam ježile dlake* po vsem telesu.
- Le kdo bi si upal nase spustiti velikega škorpiona, ko pa *se večini ljudi že ob sami misli na to naježijo vse kocine?*

IZVOR

↑ ježiti

nájlón nájlóna samostalnik moškega spola

[nájlón]

POMEN

1. prožno umetno vlakno, navadno za izdelavo tkanin, vrvi, ščetin

- Ta material je kombinacija poliestra in *najlona*.
- Rada uporablja tkanino, ki je iz bombaža in *najlona*, vendar je videti kot usnje.

1.1. material, tkanina iz teh vlaken

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Baterija je povezana s tankimi kabli, ki so všiti v podlogo vetrovke iz nepremočljivega *najlona*.
- Torbe so izdelane ročno, iz usnja in trpežnega *najlona*.
- Izogibajte se umetnim materialom, denimo *najlonu* in poliestru.

1.2. manj formalno vrvica iz teh vlaken, zlasti ribiška

► prid. beseda + **sam. beseda**

debel, tanek najlon

- Uporabljamo debelejši *najlon*, plovec je odveč, svinčeno šibro pa namestimo samo pri ribolovu v globljih razpokah.
- Debelina osnovnega *najlona* in predvrvice ter velikost trnka so odvisni od velikosti krapov.

...

- Od debeline *najlona* je odvisno tudi to, kako hitro se potaplja vaba.
- Če je riba globlje zapeta, naj vam ne bo žal trnka (muhe) in nekaj centimetrov *najlona*.

2. kot pridevnik ki je v zvezi z najlonom 1., 1.1.

► **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda

najlon nogavica

- Puder na koži ustvari zaščitno plast, njegov učinek pa je podoben učinku *najlon* nogavice.
- Živila, kot sta mak in kokosova moka, je najbolje shranjevati v *najlon* vrečki.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nájlón]

IPA: ['na:jlón]

ednina

IMENOVALNIK: nájlón

RODILNIK: nájlóna

DAJALNIK: nájlónu

TOŽILNIK: nájlón

MESTNIK: pri nájlónu

ORODNIK: z nájlónom

dvojina

IMENOVALNIK: nájlóna

RODILNIK: nájlónov

DAJALNIK: nájlónoma

TOŽILNIK: nájlóna

MESTNIK: pri nájlónih

ORODNIK: z nájlónoma

množina

IMENOVALNIK: nájlóni

RODILNIK: nájlónov

DAJALNIK: nájlónom

TOŽILNIK: nájlón

MESTNIK: pri nájlónih

ORODNIK: z nájlóni

TONEMSKO

[nájlón]

IPA: ['na:jlón]

ednina

IMENOVALNIK: nájlón

RODILNIK: nájlóna

DAJALNIK: nájlónu

TOŽILNIK: nájlón

MESTNIK: pri nájlónu

ORODNIK: z nájlónom

dvojina

IMENOVALNIK: nájlóna

RODILNIK: nájlónov

DAJALNIK: nájlónoma

TOŽILNIK: nájlóna

MESTNIK: pri nájlónih

ORODNIK: z nájlónoma

množina

IMENOVALNIK: nájlóni

RODILNIK: nájlónov

DAJALNIK: nájlónom

TOŽILNIK: nájlón

MESTNIK: pri nájlónih

ORODNIK: z nájlóni

IZVOR

prevzeto iz angl. *nylon*, prvotno komercialno ime kemijskega izdelka

nájlónka nájlónke samostalnik ženskega spola

[nájlónka]

POMEN

navadno v množini **nogavica** iz najlona

► prid. beseda + **sam. beseda**

črne najlonke | strgane najlonke | ženske najlonke

- Oblečena je v črne *najlonke* in škornje z visoko peto.
- Pred oddajo se ji je pripetilo kar nekaj dogodivščin, od izmikanja oboževalcem do strganih *najlonk* tik pred odhodom na oder.
- Kratka oblekica, temne *najlonke*, škornji z visoko peto in torbica priznane blagovne znamke so kombinacija večera.

...

- Po vojni so ljudje začeli prevzemati zahodnjaška oblačila, krila so se skrajšala, namesto debelih nogavic so se začele nositi *najlonke*.
- Znamenita blagovnica je zalogo 50.000 parov *najlonk* razprodala v slabih šestih urah.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nájlónka]

IPA: ['na:jlónka]

ednina

IMENOVALNIK: nájlónka
RODILNIK: nájlónke
DAJALNIK: nájlónki
TOŽILNIK: nájlónko
MESTNIK: pri nájlónki
ORODNIK: z nájlónko

dvojina

IMENOVALNIK: nájlónki
RODILNIK: nájlónk
DAJALNIK: nájlónkama
TOŽILNIK: nájlónki
MESTNIK: pri nájlónkah
ORODNIK: z nájlónkama

množina

IMENOVALNIK: nájlónke
RODILNIK: nájlónk
DAJALNIK: nájlónkam
TOŽILNIK: nájlónke
MESTNIK: pri nájlónkah
ORODNIK: z nájlónkami

TONEMSKO

[nájlónka]

IPA: [ná:jlòŋka]

ednina

IMENOVALNIK: nâjlónka
RODILNIK: nâjlónke
DAJALNIK: nâjlónki
TOŽILNIK: nâjlónko
MESTNIK: pri nâjlónki
ORODNIK: z nâjlónko

dvojina

IMENOVALNIK: nâjlónki
RODILNIK: nâjlónk
DAJALNIK: nâjlónkama
TOŽILNIK: nâjlónki
MESTNIK: pri nâjlónkah
ORODNIK: z nâjlónkama

množina

IMENOVALNIK: nâjlónke
RODILNIK: nâjlónk
DAJALNIK: nâjlónkam
TOŽILNIK: nâjlónke
MESTNIK: pri nâjlónkah
ORODNIK: z nâjlónkami

IZVOR

↑ najlón

nájlónski nájlónska nájlónsko pridevnik

[nájlónski]

POMEN

1. ki je iz najlóna 1. ali vsebuje najlón 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

nájlónski trak | nájlónska mreža, vrečka | nájlónska nit, nitka, vrv, vrvica | nájlónsko vlakno

- Na kovinsko palico je navita *nájlónska* vrvica.
- Tekoči puder nanašaj s ploščatim čopičem iz *nájlónskih* ščetin.

- Možakar ob pultu kioska je preložil *nájlónsko* vrečko z zavezanimi ročajema iz ene roke v drugo.

1.1. ki je iz najlóna 1.1. ali vsebuje najlón 1.1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

nájlónska nogavica

- Na voljo so *nájlónske* nogavice z nizkim pasom, ki ne sili izza roba obleke.
- Pod plaščem je nosil mornarsko modro sintetično obleko, ki se ni mečkala, in progasto *nájlónsko* srajco.
- S pomočjo *nájlónskih* dokolenk lahko osušimo čebulice pri presajanju.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nájlónski]

IPA: [ná:jlònski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nájlónski
RODILNIK: nájlónskega
DAJALNIK: nájlónskemu
TOŽILNIK: nájlónski
živo nájlónskega
MESTNIK: pri nájlónskem
ORODNIK: z nájlónskim

dvojina

IMENOVALNIK: nájlónska
RODILNIK: nájlónskih
DAJALNIK: nájlónskima
TOŽILNIK: nájlónska
MESTNIK: pri nájlónskih
ORODNIK: z nájlónskima

množina

IMENOVALNIK: nájlónski
RODILNIK: nájlónskih
DAJALNIK: nájlónskim
TOŽILNIK: nájlónske
MESTNIK: pri nájlónskih
ORODNIK: z nájlónskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nájlónska
RODILNIK: nájlónske
DAJALNIK: nájlónski
TOŽILNIK: nájlónsko
MESTNIK: pri nájlónski
ORODNIK: z nájlónsko

dvojina

IMENOVALNIK: nájlónski
RODILNIK: nájlónskih
DAJALNIK: nájlónskima
TOŽILNIK: nájlónski
MESTNIK: pri nájlónskih
ORODNIK: z nájlónskima

množina

IMENOVALNIK: nájlónske

RODILNIK: nájlon**skih**
 DAJALNIK: nájlon**skim**
 TOŽILNIK: nájlon**ske**
 MESTNIK: pri nájlon**skih**
 ORODNIK: z nájlon**skimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nájlon**sko**
 RODILNIK: nájlon**skega**
 DAJALNIK: nájlon**skemu**
 TOŽILNIK: nájlon**sko**
 MESTNIK: pri nájlon**skem**
 ORODNIK: z nájlon**skim**

dvojina

IMENOVALNIK: nájlon**ski**
 RODILNIK: nájlon**skih**
 DAJALNIK: nájlon**skima**
 TOŽILNIK: nájlon**ski**
 MESTNIK: pri nájlon**skih**
 ORODNIK: z nájlon**skima**

množina

IMENOVALNIK: nájlon**ska**
 RODILNIK: nájlon**skih**
 DAJALNIK: nájlon**skim**
 TOŽILNIK: nájlon**ska**
 MESTNIK: pri nájlon**skih**
 ORODNIK: z nájlon**skimi**

TONEMSKO

[nájlon**ski**]

IPA: [ná:jlònski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nájlon**ski**
 RODILNIK: nájlon**skega**
 DAJALNIK: nájlon**skemu**
 TOŽILNIK: nájlon**ski**
 živo nájlon**skega**
 MESTNIK: pri nájlon**skem**
 ORODNIK: z nájlon**skim**

dvojina

IMENOVALNIK: nájlon**ska**
 RODILNIK: nájlon**skih**
 DAJALNIK: nájlon**skima**
 TOŽILNIK: nájlon**ska**
 MESTNIK: pri nájlon**skih**
 ORODNIK: z nájlon**skima**

množina

IMENOVALNIK: nájlon**ski**
 RODILNIK: nájlon**skih**
 DAJALNIK: nájlon**skim**
 TOŽILNIK: nájlon**ske**
 MESTNIK: pri nájlon**skih**
 ORODNIK: z nájlon**skimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nájlon**ska**
 RODILNIK: nájlon**ske**
 DAJALNIK: nájlon**ski**
 TOŽILNIK: nájlon**sko**
 MESTNIK: pri nájlon**ski**

ORODNIK: z nájlon**sko**

dvojina

IMENOVALNIK: nájlon**ski**
 RODILNIK: nájlon**skih**
 DAJALNIK: nájlon**skima**
 TOŽILNIK: nájlon**ski**
 MESTNIK: pri nájlon**skih**
 ORODNIK: z nájlon**skima**

množina

IMENOVALNIK: nájlon**ske**
 RODILNIK: nájlon**skih**
 DAJALNIK: nájlon**skim**
 TOŽILNIK: nájlon**ske**
 MESTNIK: pri nájlon**skih**
 ORODNIK: z nájlon**skimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nájlon**sko**
 RODILNIK: nájlon**skega**
 DAJALNIK: nájlon**skemu**
 TOŽILNIK: nájlon**sko**
 MESTNIK: pri nájlon**skem**
 ORODNIK: z nájlon**skim**

dvojina

IMENOVALNIK: nájlon**ski**
 RODILNIK: nájlon**skih**
 DAJALNIK: nájlon**skima**
 TOŽILNIK: nájlon**ski**
 MESTNIK: pri nájlon**skih**
 ORODNIK: z nájlon**skima**

množina

IMENOVALNIK: nájlon**ska**
 RODILNIK: nájlon**skih**
 DAJALNIK: nájlon**skim**
 TOŽILNIK: nájlon**ska**
 MESTNIK: pri nájlon**skih**
 ORODNIK: z nájlon**skimi**

IZVOR

↑ najlon

našmínkan našmínkana našmínkano pridevnik

[našmínkan]

POMEN

1. ki ima na ustnice naneseno ličilo

► **prid. beseda** + sam. beseda

našminkane ustnice | našminkana usta

- Imela je lakirane nohte in *našminkane* ustnice.
- Za emancipirane ženske dvajsetih let so rdeče *našminkana* usta simbolizirala samozavestno ženskost.

...

▪ Če ste *našminkani* čez dan, lahko odtenek šminke pred nanosom omilite z vazelinom.

1.1. ekspresivno ki ima naneseno ličilo

► **prid. beseda** + sam. beseda

našminkana dama, ženska

- Obe *našminkani* dami sta dvignili nos in se obrnili proč, kot da jima od vonja lahko postane slabo.

► prisl. + **prid. beseda**

(na) debelo našminkan | močno, preveč našminkan

- Pri nekem omizju je sedela na debelo *našminkana* gospodična izbranih manir.
- Bila je tako močno *našminkana*, da je bil njen obraz videti kot maska.

...

- Elegantno oblečena in *našminkana* se je odpravila na delo.
- Oblečena je bila v srebrnkasto satenasto obleko, skrbno počesana in *našminkana*.

2. neformalno ki je opremljen tako, da je privlačen, vpadljiv

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Večina *našminkanih* terencev se vozi pretežno po gladkih asfaltiranih cestah, precej manj pa po blatnih makadamskih poteh ali celo po brezpotju.
- Izdelek ni nobeno tehnično čudo, ampak samo lepo *našminkan* mobilni telefon.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[našmínkan]

IPA: [naʃˈmiːŋkan]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: našmínkan
določno našmínkani
RODILNIK: našmínkan**ega**
DAJALNIK: našmínkan**emu**
TOŽILNIK: našmínkan
določno našmínkani
živo našmínkan**ega**
MESTNIK: pri našmínkan**em**
ORODNIK: z našmínkan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: našmínkana
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**ima**
TOŽILNIK: našmínkana
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**ima**

množina

IMENOVALNIK: našmínkani
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**im**
TOŽILNIK: našmínkane
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: našmínkana
RODILNIK: našmínkane
DAJALNIK: našmínkani
TOŽILNIK: našmínkano
MESTNIK: pri našmínkani

ORODNIK: z našmínkano

dvojina

IMENOVALNIK: našmínkani
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**ima**
TOŽILNIK: našmínkani
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**ima**

množina

IMENOVALNIK: našmínkane
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**im**
TOŽILNIK: našmínkane
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: našmínkano
RODILNIK: našmínkan**ega**
DAJALNIK: našmínkan**emu**
TOŽILNIK: našmínkano
MESTNIK: pri našmínkan**em**
ORODNIK: z našmínkan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: našmínkani
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**ima**
TOŽILNIK: našmínkani
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**ima**

množina

IMENOVALNIK: našmínkana
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**im**
TOŽILNIK: našmínkana
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bolj našmínkan

ženski spol

EDNINA: bolj našmínkana

srednji spol

EDNINA: bolj našmínkano

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj našmínkan

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj našmínkana

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj našmínkano

TONEMSKO

[našmîŋkan]

IPA: [naʃˈmiːŋkàn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: našmîŋkan
določno našmîŋkani
RODILNIK: našmîŋkan**ega**
DAJALNIK: našmîŋkan**emu**
TOŽILNIK: našmîŋkan

določno našmînkani
živo našmînkane**ga**
MESTNIK: pri našmînkane**m**
ORODNIK: z našmînkane**im**

dvojina

IMENOVALNIK: našmînkana
RODILNIK: našmînkane**ih**
DAJALNIK: našmînkane**ima**
TOŽILNIK: našmînkana
MESTNIK: pri našmînkane**ih**
ORODNIK: z našmînkane**ima**

množina

IMENOVALNIK: našmînkani
RODILNIK: našmînkane**ih**
DAJALNIK: našmînkane**im**
TOŽILNIK: našmînkane
MESTNIK: pri našmînkane**ih**
ORODNIK: z našmînkane**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: našmînkana
RODILNIK: našmînkane
DAJALNIK: našmînkani
TOŽILNIK: našmînkano
MESTNIK: pri našmînkani
ORODNIK: z našmînkano

dvojina

IMENOVALNIK: našmînkani
RODILNIK: našmînkane**ih**
DAJALNIK: našmînkane**ima**
TOŽILNIK: našmînkani
MESTNIK: pri našmînkane**ih**
ORODNIK: z našmînkane**ima**

množina

IMENOVALNIK: našmînkane
RODILNIK: našmînkane**ih**
DAJALNIK: našmînkane**im**
TOŽILNIK: našmînkane
MESTNIK: pri našmînkane**ih**
ORODNIK: z našmînkane**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: našmînkano
RODILNIK: našmînkane**ga**
DAJALNIK: našmînkane**mu**
TOŽILNIK: našmînkano
MESTNIK: pri našmînkane**m**
ORODNIK: z našmînkane**im**

dvojina

IMENOVALNIK: našmînkani
RODILNIK: našmînkane**ih**
DAJALNIK: našmînkane**ima**
TOŽILNIK: našmînkani
MESTNIK: pri našmînkane**ih**
ORODNIK: z našmînkane**ima**

množina

IMENOVALNIK: našmînkana
RODILNIK: našmînkane**ih**
DAJALNIK: našmînkane**im**
TOŽILNIK: našmînkana
MESTNIK: pri našmînkane**ih**

ORODNIK: z našmînkane**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj našmînkani

ženski spol

EDNINA: bôlj našmînkane

srednji spol

EDNINA: bôlj našmînkano

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj našmînkani

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj našmînkane

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj našmînkano

IZVOR

↑našminkati

našmínkati našmínkam dovršni glagol

[našmínkati]

POMEN

1. nanesti ličilo na ustnice

► **glag.** + sam. beseda v tožilniku

našminkati ustnice

▪ Ustnice je *našminkala* z nekoliko manj vpadljivo rožnato šminko.

▪ Preden si *našminkamo* ustnice, nanje nanesemo tekoči puder, da bo šminka obstojna.

► prisl. + **glag.**

▪ Dolge svetle lase je razpustila, si napudrala obraz in se sveže *našminkala*.

1.1. ekspresivno nanesti ličilo

▪ Ko te v maski *našminkajo*, se preleviš v vlogo uspešne, samozavestne pevke.

2. neformalno opremiti kaj tako, da je privlačno, vpadljivo

▪ Karoserijo so dvignili za šest centimetrov in avto *našminkali* z masivnejšima odbijačema in plastičnimi obrobami.

▪ »Studio bomo za to priložnost malo *našminkali* in se še posebej potrudili z lučmi, da bo stvar res privlačna in romantična,« pojasnjuje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[našmínkati]

IPA: [naʃˈmiːŋkati]

NEDOLOČNIK: našmínkati

NAMENILNIK: našmínkat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: našmínkam

2. OSEBA: našmínkaš

3. OSEBA: našmínka

dvojina

1. OSEBA: našmínkava

2. OSEBA: našmínkata

3. OSEBA: našmínkata

množina

1. OSEBA: našmínkam**o**
2. OSEBA: našmínkat**e**
3. OSEBA: našmínkaj**o**

velelnik

ednina

2. OSEBA: našmínkaj

dvojina

1. OSEBA: našmínkaj**va**
2. OSEBA: našmínkaj**ta**

množina

1. OSEBA: našmínkaj**mo**
2. OSEBA: našmínkaj**te**

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: našmínkal
DVOJINA: našmínkala
MNOŽINA: našmínkali

ženski spol

EDNINA: našmínkala
DVOJINA: našmínkali
MNOŽINA: našmínkale

srednji spol

EDNINA: našmínkalo
DVOJINA: našmínkali
MNOŽINA: našmínkala

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: našmínkan
RODILNIK: našmínkan**ega**
DAJALNIK: našmínkan**emu**
TOŽILNIK: našmínkan
 živo našmínkan**ega**
MESTNIK: pri našmínkan**em**
ORODNIK: z našmínkan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: našmínkana
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**ima**
TOŽILNIK: našmínkana
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**ima**

množina

IMENOVALNIK: našmínkani
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**im**
TOŽILNIK: našmínkane
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: našmínkana
RODILNIK: našmínkane
DAJALNIK: našmínkani
TOŽILNIK: našmínkano
MESTNIK: pri našmínkani
ORODNIK: z našmínkano

dvojina

IMENOVALNIK: našmínkani
RODILNIK: našmínkan**ih**

DAJALNIK: našmínkan**ima**
TOŽILNIK: našmínkani
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**ima**

množina

IMENOVALNIK: našmínkane
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**im**
TOŽILNIK: našmínkane
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: našmínkano
RODILNIK: našmínkan**ega**
DAJALNIK: našmínkan**emu**
TOŽILNIK: našmínkano
MESTNIK: pri našmínkan**em**
ORODNIK: z našmínkan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: našmínkani
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**ima**
TOŽILNIK: našmínkani
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**ima**

množina

IMENOVALNIK: našmínkana
RODILNIK: našmínkan**ih**
DAJALNIK: našmínkan**im**
TOŽILNIK: našmínkana
MESTNIK: pri našmínkan**ih**
ORODNIK: z našmínkan**imi**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: našmínkanje
RODILNIK: našmínkan**ja**
DAJALNIK: našmínkan**ju**
TOŽILNIK: našmínkanje
MESTNIK: pri našmínkan**ju**
ORODNIK: z našmínkan**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: našmínkanji
RODILNIK: našmínkanj
DAJALNIK: našmínkan**jema**
TOŽILNIK: našmínkanji
MESTNIK: pri našmínkan**jih**
ORODNIK: z našmínkan**jema**

množina

IMENOVALNIK: našmínkanja
RODILNIK: našmínkanj
DAJALNIK: našmínkan**jem**
TOŽILNIK: našmínkan**ja**
MESTNIK: pri našmínkan**jih**
ORODNIK: z našmínkan**ji**

TONEMSKO

[našmînkati]

IPA: [naʃmî:ŋkàti]

NEDOLOČNIK: našmînkati

NAMENILNIK: našmînkati

sedanjik

ednina

1. OSEBA: našmînkam
2. OSEBA: našmînkas
3. OSEBA: našmînka

dvojina

1. OSEBA: našmînkava
2. OSEBA: našmînkata
3. OSEBA: našmînkata

množina

1. OSEBA: našmînkamo
2. OSEBA: našmînkate
3. OSEBA: našmînkajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: našmînkaj

dvojina

1. OSEBA: našmînkajva
2. OSEBA: našmînkajta

množina

1. OSEBA: našmînkajmo
2. OSEBA: našmînkajte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: našmînkal
DVOJINA: našmînkala
MNOŽINA: našmînkali

ženski spol

EDNINA: našmînkala
DVOJINA: našmînkali
MNOŽINA: našmînkale

srednji spol

EDNINA: našmînkalo
DVOJINA: našmînkali
MNOŽINA: našmînkala

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: našmînkan
RODILNIK: našmînkanega
DAJALNIK: našmînkanemu
TOŽILNIK: našmînkan
 živo našmînkanega
MESTNIK: pri našmînkanem
ORODNIK: z našmînkanim

dvojina

IMENOVALNIK: našmînkana
RODILNIK: našmînkanih
DAJALNIK: našmînkanima
TOŽILNIK: našmînkana
MESTNIK: pri našmînkanih
ORODNIK: z našmînkanima

množina

IMENOVALNIK: našmînkani
RODILNIK: našmînkanih
DAJALNIK: našmînkanim
TOŽILNIK: našmînkane
MESTNIK: pri našmînkanih
ORODNIK: z našmînkanimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: našmînkana
RODILNIK: našmînkane
DAJALNIK: našmînkani
TOŽILNIK: našmînkano
MESTNIK: pri našmînkani
ORODNIK: z našmînkano

dvojina

IMENOVALNIK: našmînkani
RODILNIK: našmînkanih
DAJALNIK: našmînkanima
TOŽILNIK: našmînkani
MESTNIK: pri našmînkanih
ORODNIK: z našmînkanima

množina

IMENOVALNIK: našmînkane
RODILNIK: našmînkanih
DAJALNIK: našmînkanim
TOŽILNIK: našmînkane
MESTNIK: pri našmînkanih
ORODNIK: z našmînkanimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: našmînkano
RODILNIK: našmînkanega
DAJALNIK: našmînkanemu
TOŽILNIK: našmînkano
MESTNIK: pri našmînkanem
ORODNIK: z našmînkanim

dvojina

IMENOVALNIK: našmînkani
RODILNIK: našmînkanih
DAJALNIK: našmînkanima
TOŽILNIK: našmînkani
MESTNIK: pri našmînkanih
ORODNIK: z našmînkanima

množina

IMENOVALNIK: našmînkana
RODILNIK: našmînkanih
DAJALNIK: našmînkanim
TOŽILNIK: našmînkana
MESTNIK: pri našmînkanih
ORODNIK: z našmînkanimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: našmînkanje
RODILNIK: našmînkanja
DAJALNIK: našmînkanju
TOŽILNIK: našmînkanje
MESTNIK: pri našmînkanju
ORODNIK: z našmînkanjem

dvojina

IMENOVALNIK: našmînkanji
RODILNIK: našmînkanj
DAJALNIK: našmînkanjema
TOŽILNIK: našmînkanji
MESTNIK: pri našmînkanjih
ORODNIK: z našmînkanjema

množina

IMENOVALNIK: našmînkanja

RODILNIK: našmînkanj
 DAJALNIK: našmînkanej**m**
 TOŽILNIK: našmînkanya
 MESTNIK: pri našmînkanj**ih**
 ORODNIK: z našmînkanj**i**

IZVOR
 †šminkati

nebulózen nebulózna nebulózno pridevnik
 [nebulózən]

POMEN

slabšalno ki je neumen, neresničen in zavajajoč

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Ni jim uspelo dokazati, da sem naredil kaj narobe, razen ene *nebulozne* zadeve izpred petih let.
- Zakonodajalec sprejema *nebulozne* zakone, naša ministrstva pa jih skušajo spoštovati.
- Imel je veliko dobrih idej, a se je njihov delež zmanjšal v korist *nebuloznih* in zgrešenih idej in predlogov.

...

- Zadeve postajajo *nebulozne*.
- Vaš predlog je precej *nebulozen*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nebulózən]

IPA: [nebu'loːzən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nebulózen

določno nebulózn**i**

RODILNIK: nebulózn**ega**

DAJALNIK: nebulózn**emu**

TOŽILNIK: nebulózen

določno nebulózn**i**

živo nebulózn**ega**

MESTNIK: pri nebulózn**em**

ORODNIK: z nebulózn**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nebulózna

RODILNIK: nebulózn**ih**

DAJALNIK: nebulózn**ima**

TOŽILNIK: nebulózna

MESTNIK: pri nebulózn**ih**

ORODNIK: z nebulózn**ima**

množina

IMENOVALNIK: nebulózn**i**

RODILNIK: nebulózn**ih**

DAJALNIK: nebulózn**im**

TOŽILNIK: nebulózne

MESTNIK: pri nebulózn**ih**

ORODNIK: z nebulózn**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nebulózna

RODILNIK: nebulózne

DAJALNIK: nebulózn**i**

TOŽILNIK: nebulózn**o**

MESTNIK: pri nebulózn**i**

ORODNIK: z nebulózn**o**

dvojina

IMENOVALNIK: nebulózn**i**

RODILNIK: nebulózn**ih**

DAJALNIK: nebulózn**ima**

TOŽILNIK: nebulózn**i**

MESTNIK: pri nebulózn**ih**

ORODNIK: z nebulózn**ima**

množina

IMENOVALNIK: nebulózne

RODILNIK: nebulózn**ih**

DAJALNIK: nebulózn**im**

TOŽILNIK: nebulózne

MESTNIK: pri nebulózn**ih**

ORODNIK: z nebulózn**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nebulózn**o**

RODILNIK: nebulózn**ega**

DAJALNIK: nebulózn**emu**

TOŽILNIK: nebulózn**o**

MESTNIK: pri nebulózn**em**

ORODNIK: z nebulózn**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nebulózn**i**

RODILNIK: nebulózn**ih**

DAJALNIK: nebulózn**ima**

TOŽILNIK: nebulózn**i**

MESTNIK: pri nebulózn**ih**

ORODNIK: z nebulózn**ima**

množina

IMENOVALNIK: nebulózna

RODILNIK: nebulózn**ih**

DAJALNIK: nebulózn**im**

TOŽILNIK: nebulózna

MESTNIK: pri nebulózn**ih**

ORODNIK: z nebulózn**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj nebulózen

ženski spol

EDNINA: bôlj nebulózna

srednji spol

EDNINA: bôlj nebulózn**o**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj nebulózen

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj nebulózna

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj nebulózn**o**

TONEMSKO

[nebulôzən]

IPA: [nebulóːzən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nebulôzen

določno nebulôzn**i**

RODILNIK: nebulôznega
 DAJALNIK: nebulôznemu
 TOŽILNIK: nebulôzen
 določno nebulôzni
 živo nebulôznega
 MESTNIK: pri nebulôznem
 ORODNIK: z nebulôznim

dvojina

IMENOVALNIK: nebulôzna
 RODILNIK: nebulôznih
 DAJALNIK: nebulôznima
 TOŽILNIK: nebulôzna
 MESTNIK: pri nebulôznih
 ORODNIK: z nebulôznima

množina

IMENOVALNIK: nebulôzni
 RODILNIK: nebulôznih
 DAJALNIK: nebulôznim
 TOŽILNIK: nebulôzne
 MESTNIK: pri nebulôznih
 ORODNIK: z nebulôznimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nebulôzna
 RODILNIK: nebulôzne
 DAJALNIK: nebulôzni
 TOŽILNIK: nebulôzno
 MESTNIK: pri nebulôzni
 ORODNIK: z nebulôzno

dvojina

IMENOVALNIK: nebulôzni
 RODILNIK: nebulôznih
 DAJALNIK: nebulôznima
 TOŽILNIK: nebulôzni
 MESTNIK: pri nebulôznih
 ORODNIK: z nebulôznima

množina

IMENOVALNIK: nebulôzne
 RODILNIK: nebulôznih
 DAJALNIK: nebulôznim
 TOŽILNIK: nebulôzne
 MESTNIK: pri nebulôznih
 ORODNIK: z nebulôznimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nebulôzno
 RODILNIK: nebulôznega
 DAJALNIK: nebulôznemu
 TOŽILNIK: nebulôzno
 MESTNIK: pri nebulôznem
 ORODNIK: z nebulôznim

dvojina

IMENOVALNIK: nebulôzni
 RODILNIK: nebulôznih
 DAJALNIK: nebulôznima
 TOŽILNIK: nebulôzni
 MESTNIK: pri nebulôznih
 ORODNIK: z nebulôznima

množina

IMENOVALNIK: nebulôzna
 RODILNIK: nebulôznih

DAJALNIK: nebulôznim
 TOŽILNIK: nebulôzna
 MESTNIK: pri nebulôznih
 ORODNIK: z nebulôznimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj nebulôzen

ženski spol

EDNINA: bôlj nebulôzna

srednji spol

EDNINA: bôlj nebulôzno

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj nebulôzen

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj nebulôzna

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj nebulôzno

IZVOR

prevzeto (prek nem. *nebulos*) iz lat. *nebulōsus* 'meglen', iz *nebula* 'megla'

nèprozóren nèprozórna nèprozórno pridevnik

[nèprozórən]

POMEN

ki ni prozoren

► **prid. beseda** + sam. beseda

neprozorna snov

- Ker ultrazvok prodre tudi skozi *neprozorno* snov, lahko z njim slikamo organe v notranjosti človeškega telesa.
- Izberemo zdrave poganjke in jih zapremo v *neprozorno* plastično vrečko.
- Kadar so šopki cvetja zaviti v *neprozoren* ovojni papir, ga odstranimo, preden šopek izročimo.

...

- Roženica lahko postane *neprozorna* zaradi poškodb.
- V soku je tudi sadno meso, zato je *neprozoren* in gost.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nèprozórən]

IPA: ['nɛprɔ'zo:rən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nèprozóren

določno nèprozórni

RODILNIK: nèprozórnega

DAJALNIK: nèprozórnemu

TOŽILNIK: nèprozóren

določno nèprozórni

živo nèprozórnega

MESTNIK: pri nèprozórnem

ORODNIK: z nèprozórnim

dvojina

IMENOVALNIK: nèprozórna

RODILNIK: nèprozórni

DAJALNIK: nèprozórnima

TOŽILNIK: nëprozórna
 MESTNIK: pri nëprozór**ni**
 ORODNIK: z nëprozór**nima**
množina
 IMENOVALNIK: nëprozór**ni**
 RODILNIK: nëprozór**ni**
 DAJALNIK: nëprozór**ni**
 TOŽILNIK: nëprozór**ne**
 MESTNIK: pri nëprozór**ni**
 ORODNIK: z nëprozór**nimi**

ženski spol
ednina

IMENOVALNIK: nëprozór**na**
 RODILNIK: nëprozór**ne**
 DAJALNIK: nëprozór**ni**
 TOŽILNIK: nëprozór**no**
 MESTNIK: pri nëprozór**ni**
 ORODNIK: z nëprozór**no**

dvojina

IMENOVALNIK: nëprozór**ni**
 RODILNIK: nëprozór**ni**
 DAJALNIK: nëprozór**nima**
 TOŽILNIK: nëprozór**ni**
 MESTNIK: pri nëprozór**ni**
 ORODNIK: z nëprozór**nima**

množina

IMENOVALNIK: nëprozór**ne**
 RODILNIK: nëprozór**ni**
 DAJALNIK: nëprozór**ni**
 TOŽILNIK: nëprozór**ne**
 MESTNIK: pri nëprozór**ni**
 ORODNIK: z nëprozór**nimi**

srednji spol
ednina

IMENOVALNIK: nëprozór**no**
 RODILNIK: nëprozór**nega**
 DAJALNIK: nëprozór**nemu**
 TOŽILNIK: nëprozór**no**
 MESTNIK: pri nëprozór**nem**
 ORODNIK: z nëprozór**ni**

dvojina

IMENOVALNIK: nëprozór**ni**
 RODILNIK: nëprozór**ni**
 DAJALNIK: nëprozór**nima**
 TOŽILNIK: nëprozór**ni**
 MESTNIK: pri nëprozór**ni**
 ORODNIK: z nëprozór**nima**

množina

IMENOVALNIK: nëprozór**na**
 RODILNIK: nëprozór**ni**
 DAJALNIK: nëprozór**ni**
 TOŽILNIK: nëprozór**na**
 MESTNIK: pri nëprozór**ni**
 ORODNIK: z nëprozór**nimi**

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj nëprozór**en**

ženski spol

EDNINA: bòlj nëprozór**na**

srednji spol

EDNINA: bòlj nëprozór**no**

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbòlj in náj**b**òlj nëprozór**en**

ženski spol

EDNINA: nàjbòlj in náj**b**òlj nëprozór**na**

srednji spol

EDNINA: nàjbòlj in náj**b**òlj nëprozór**no**

TONEMSKO

[nëprozór**ən**]

IPA: [népròzò:rán]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nëprozór**en**

določno nëprozór**ni**

RODILNIK: nëprozór**nega**

DAJALNIK: nëprozór**nemu**

TOŽILNIK: nëprozór**en**

določno nëprozór**ni**

živo nëprozór**nega**

MESTNIK: pri nëprozór**nem**

ORODNIK: z nëprozór**ni**

dvojina

IMENOVALNIK: nëprozór**na**

RODILNIK: nëprozór**ni**

DAJALNIK: nëprozór**nima**

TOŽILNIK: nëprozór**na**

MESTNIK: pri nëprozór**ni**

ORODNIK: z nëprozór**nima**

množina

IMENOVALNIK: nëprozór**ni**

RODILNIK: nëprozór**ni**

DAJALNIK: nëprozór**ni**

TOŽILNIK: nëprozór**ne**

MESTNIK: pri nëprozór**ni**

ORODNIK: z nëprozór**nimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nëprozór**na**

RODILNIK: nëprozór**ne**

DAJALNIK: nëprozór**ni**

TOŽILNIK: nëprozór**no**

MESTNIK: pri nëprozór**ni**

ORODNIK: z nëprozór**no**

dvojina

IMENOVALNIK: nëprozór**ni**

RODILNIK: nëprozór**ni**

DAJALNIK: nëprozór**nima**

TOŽILNIK: nëprozór**ni**

MESTNIK: pri nëprozór**ni**

ORODNIK: z nëprozór**nima**

množina

IMENOVALNIK: nëprozór**ne**

RODILNIK: nëprozór**ni**

DAJALNIK: nëprozór**ni**

TOŽILNIK: nëprozór**ne**

MESTNIK: pri nëprozór**ni**

ORODNIK: z nëprozór**nimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nëprozór**no**

RODILNIK: nëprozōrnega
DAJALNIK: nëprozōrnemu
TOŽILNIK: nëprozōrno
MESTNIK: pri nëprozōrnem
ORODNIK: z nëprozōrnim

dvojina

IMENOVALNIK: nëprozōrni
RODILNIK: nëprozōrni**h**
DAJALNIK: nëprozōrni**ma**
TOŽILNIK: nëprozōrni
MESTNIK: pri nëprozōrni**h**
ORODNIK: z nëprozōrni**ma**

množina

IMENOVALNIK: nëprozōrna
RODILNIK: nëprozōrni**h**
DAJALNIK: nëprozōrni**m**
TOŽILNIK: nëprozōrna
MESTNIK: pri nëprozōrni**h**
ORODNIK: z nëprozōrni**mi**

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bōlj nëprozōren

ženski spol

EDNINA: bōlj nëprozōrna

srednji spol

EDNINA: bōlj nëprozōrno

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj nëprozōren

ženski spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj nëprozōrna

srednji spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj nëprozōrno

in

[nëprozōrən]

IPA: [népròzò:rən]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nëprozōren
določno nëprozōrni
RODILNIK: nëprozōrnega
DAJALNIK: nëprozōrnemu
TOŽILNIK: nëprozōren
določno nëprozōrni
živo nëprozōrnega
MESTNIK: pri nëprozōrnem
ORODNIK: z nëprozōrnim

dvojina

IMENOVALNIK: nëprozōrna
RODILNIK: nëprozōrni**h**
DAJALNIK: nëprozōrni**ma**
TOŽILNIK: nëprozōrna
MESTNIK: pri nëprozōrni**h**
ORODNIK: z nëprozōrni**ma**

množina

IMENOVALNIK: nëprozōrni
RODILNIK: nëprozōrni**h**
DAJALNIK: nëprozōrni**m**
TOŽILNIK: nëprozōrne

MESTNIK: pri nëprozōrni**h**

ORODNIK: z nëprozōrni**mi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nëprozōrna

RODILNIK: nëprozōrne *tudi* nëprozōrne

DAJALNIK: nëprozōrni *tudi* nëprozōrni

TOŽILNIK: nëprozōrno *tudi* nëprozōrno

MESTNIK: pri nëprozōrni *tudi* pri nëprozōrni

ORODNIK: z nëprozōrno *tudi* z nëprozōrno

dvojina

IMENOVALNIK: nëprozōrni

RODILNIK: nëprozōrni**h**

DAJALNIK: nëprozōrni**ma**

TOŽILNIK: nëprozōrni

MESTNIK: pri nëprozōrni**h**

ORODNIK: z nëprozōrni**ma**

množina

IMENOVALNIK: nëprozōrne

RODILNIK: nëprozōrni**h**

DAJALNIK: nëprozōrni**m**

TOŽILNIK: nëprozōrne

MESTNIK: pri nëprozōrni**h**

ORODNIK: z nëprozōrni**mi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nëprozōrno

RODILNIK: nëprozōrnega

DAJALNIK: nëprozōrnemu

TOŽILNIK: nëprozōrno

MESTNIK: pri nëprozōrnem

ORODNIK: z nëprozōrnim

dvojina

IMENOVALNIK: nëprozōrni

RODILNIK: nëprozōrni**h**

DAJALNIK: nëprozōrni**ma**

TOŽILNIK: nëprozōrni

MESTNIK: pri nëprozōrni**h**

ORODNIK: z nëprozōrni**ma**

množina

IMENOVALNIK: nëprozōrna

RODILNIK: nëprozōrni**h**

DAJALNIK: nëprozōrni**m**

TOŽILNIK: nëprozōrna

MESTNIK: pri nëprozōrni**h**

ORODNIK: z nëprozōrni**mi**

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bōlj nëprozōren

ženski spol

EDNINA: bōlj nëprozōrna

srednji spol

EDNINA: bōlj nëprozōrno

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj nëprozōren

ženski spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj nëprozōrna

srednji spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj nëprozōrno

IZVOR

↑ne + ↑prozoren

nèsamozavést nèsamozavésti samostalnik ženskega spola

[nèsamozavést]

POMEN

nezaupanje v svoje sposobnosti, znanje, moč

- Zadrega, ki ste jo občutili pred nadrejenimi, je posledica vaše trenutne *nesamozavesti*.
- Ta nedemokratični predlog pojasnjuje, da tiči za njim občutek *nesamozavesti* in ogroženosti.
- Strah in *nesamozavest* posameznikov vodita v nestrpnost.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nèsamozavést]

IPA: ['nesamozavé:st]

ednina

IMENOVALNIK: nèsamozavést

RODILNIK: nèsamozavésti

DAJALNIK: nèsamozavésti

TOŽILNIK: nèsamozavést

MESTNIK: pri nèsamozavésti

ORODNIK: z nèsamozavéstjo

dvojina

IMENOVALNIK: nèsamozavésti

RODILNIK: nèsamozavésti

DAJALNIK: nèsamozavéstma tudi

nèsamozavéstima

TOŽILNIK: nèsamozavésti

MESTNIK: pri nèsamozavéstih

ORODNIK: z nèsamozavéstma tudi z

nèsamozavéstima

množina

IMENOVALNIK: nèsamozavésti

RODILNIK: nèsamozavésti

DAJALNIK: nèsamozavéstim

TOŽILNIK: nèsamozavésti

MESTNIK: pri nèsamozavéstih

ORODNIK: z nèsamozavéstmi

TONEMSKO

[nèsamozavést]

IPA: [nésamozavé:st]

ednina

IMENOVALNIK: nèsamozavést

RODILNIK: nèsamozavésti

DAJALNIK: nèsamozavésti

TOŽILNIK: nèsamozavést

MESTNIK: pri nèsamozavésti

ORODNIK: z nèsamozavéstjo

dvojina

IMENOVALNIK: nèsamozavésti

RODILNIK: nèsamozavésti

DAJALNIK: nèsamozavéstma tudi

nèsamozavéstima

TOŽILNIK: nèsamozavésti

MESTNIK: pri nèsamozavéstih

ORODNIK: z nèsamozavéstma tudi z

nèsamozavéstima

množina

IMENOVALNIK: nèsamozavésti

RODILNIK: nèsamozavésti

DAJALNIK: nèsamozavéstim

TOŽILNIK: nèsamozavésti

MESTNIK: pri nèsamozavéstih

ORODNIK: z nèsamozavéstmi

IZVOR

↑nesamozavesten

nèsamozavésten nèsamozavéstna

nèsamozavéstno pridevnik

[nèsamozavéstən]

POMEN

1. ki ni prepričan o svojih sposobnostih, znanju, moči

► **prid. beseda** + sam. beseda

nesamozavesten človek, moški, otrok |

nesamozavestna ženska | nesamozavestno bitje

- *Nesamozavestni* ljudje se bojijo novih izkušenj, saj si mislijo, da jih ne zmorejo.
- Raziskave kažejo, da *nesamozavestne* osebe tudi po desetih letih zakona še zmeraj verjamejo, da jih partnerji ljubijo manj, kot jih dejansko ljubijo.
- Vratarju lahko pripišemo kar oba gola, olajševalna okoliščina zanj pa je neuigrana in *nesamozavestna* rezervna obramba.

► prisl. + **prid. beseda**

precej, zelo nesamozavesten

- Mnogokrat je vzrok za agonijo v odnosu v tem, da je eden od partnerjev zelo *nesamozavesten* in ima precej slabo samopodobo.
- Zanimivo je, kako so nekateri, kljub uspešnosti, bogastvu in priljubljenosti, popolnoma *nesamozavestni*.

...

• Od nekdanj je bil sramežljiv in *nesamozavesten*, vendar hkrati neverjetno drzen umetnik, ki je z deško naivnostjo prav oboževal ekscese.

1.1. ki kaže, izraža tako nezaupanje, neprepričanje vase

- Nedavno sem na srečanju gospodarstvenikov po dveh dolgočasnih govorih mož z *nesamozavestno* držo in plahim monotonim izražanjem enostavno prekinila zadevo, ker smo izgubljali čas z neproduktivnimi debatami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nèsamozavéstən]

IPA: ['nesamozavé:stən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nèsamozavésten

določno nèsamozavéstni

RODILNIK: nèsamozavéstnega

DAJALNIK: nèsamozavéstnemu

TOŽILNIK: nèsamozavésten
določno nèsamozavéstni
živo nèsamozavéstnega
MESTNIK: pri nèsamozavéstnem
ORODNIK: z nèsamozavéstnim

dvojina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstna
RODILNIK: nèsamozavéstnih
DAJALNIK: nèsamozavéstnima
TOŽILNIK: nèsamozavéstna
MESTNIK: pri nèsamozavéstnih
ORODNIK: z nèsamozavéstnima

množina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstni
RODILNIK: nèsamozavéstnih
DAJALNIK: nèsamozavéstnim
TOŽILNIK: nèsamozavéstne
MESTNIK: pri nèsamozavéstnih
ORODNIK: z nèsamozavéstnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstna
RODILNIK: nèsamozavéstne
DAJALNIK: nèsamozavéstni
TOŽILNIK: nèsamozavéstno
MESTNIK: pri nèsamozavéstni
ORODNIK: z nèsamozavéstno

dvojina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstni
RODILNIK: nèsamozavéstnih
DAJALNIK: nèsamozavéstnima
TOŽILNIK: nèsamozavéstni
MESTNIK: pri nèsamozavéstnih
ORODNIK: z nèsamozavéstnima

množina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstne
RODILNIK: nèsamozavéstnih
DAJALNIK: nèsamozavéstnim
TOŽILNIK: nèsamozavéstne
MESTNIK: pri nèsamozavéstnih
ORODNIK: z nèsamozavéstnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstno
RODILNIK: nèsamozavéstnega
DAJALNIK: nèsamozavéstnemu
TOŽILNIK: nèsamozavéstno
MESTNIK: pri nèsamozavéstnem
ORODNIK: z nèsamozavéstnim

dvojina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstni
RODILNIK: nèsamozavéstnih
DAJALNIK: nèsamozavéstnima
TOŽILNIK: nèsamozavéstni
MESTNIK: pri nèsamozavéstnih
ORODNIK: z nèsamozavéstnima

množina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstna
RODILNIK: nèsamozavéstnih
DAJALNIK: nèsamozavéstnim
TOŽILNIK: nèsamozavéstna

MESTNIK: pri nèsamozavéstnih

ORODNIK: z nèsamozavéstnimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj nèsamozavésten

ženski spol

EDNINA: bôlj nèsamozavéstna

srednji spol

EDNINA: bôlj nèsamozavéstno

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj nèsamozavésten

ženski spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj nèsamozavéstna

srednji spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj nèsamozavéstno

TONEMSKO

[nèsamozavéstən]

IPA: [nèsàmòzavè:stén]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nèsamozavésten

določno nèsamozavéstni

RODILNIK: nèsamozavéstnega

DAJALNIK: nèsamozavéstnemu

TOŽILNIK: nèsamozavésten

določno nèsamozavéstni

živo nèsamozavéstnega

MESTNIK: pri nèsamozavéstnem

ORODNIK: z nèsamozavéstnim

dvojina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstna

RODILNIK: nèsamozavéstnih

DAJALNIK: nèsamozavéstnima

TOŽILNIK: nèsamozavéstna

MESTNIK: pri nèsamozavéstnih

ORODNIK: z nèsamozavéstnima

množina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstni

RODILNIK: nèsamozavéstnih

DAJALNIK: nèsamozavéstnim

TOŽILNIK: nèsamozavéstne

MESTNIK: pri nèsamozavéstnih

ORODNIK: z nèsamozavéstnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstna

RODILNIK: nèsamozavéstne

DAJALNIK: nèsamozavéstni

TOŽILNIK: nèsamozavéstno

MESTNIK: pri nèsamozavéstni

ORODNIK: z nèsamozavéstno

dvojina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstni

RODILNIK: nèsamozavéstnih

DAJALNIK: nèsamozavéstnima

TOŽILNIK: nèsamozavéstni

MESTNIK: pri nèsamozavéstnih

ORODNIK: z nèsamozavéstnima

množina

IMENOVALNIK: nèsamozavéstne

RODILNIK: nësamozavështnih
DAJALNIK: nësamozavështnim
TOŽILNIK: nësamozavështne
MESTNIK: pri nësamozavështnih
ORODNIK: z nësamozavështnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nësamozavështno
RODILNIK: nësamozavështnega
DAJALNIK: nësamozavështnemu
TOŽILNIK: nësamozavështno
MESTNIK: pri nësamozavështnem
ORODNIK: z nësamozavështnim

dvojina

IMENOVALNIK: nësamozavështni
RODILNIK: nësamozavështnih
DAJALNIK: nësamozavështnima
TOŽILNIK: nësamozavështni
MESTNIK: pri nësamozavështnih
ORODNIK: z nësamozavështnima

množina

IMENOVALNIK: nësamozavështna
RODILNIK: nësamozavështnih
DAJALNIK: nësamozavështnim
TOŽILNIK: nësamozavështna
MESTNIK: pri nësamozavështnih
ORODNIK: z nësamozavështnimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bōlj nësamozavështen

ženski spol

EDNINA: bōlj nësamozavështna

srednji spol

EDNINA: bōlj nësamozavështno

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj nësamozavështen

ženski spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj nësamozavështna

srednji spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj nësamozavështno

in

[nësamozavështən]

IPA: [nësaməzavë:stən]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nësamozavështen
določno nësamozavështni

RODILNIK: nësamozavështnega

DAJALNIK: nësamozavështnemu

TOŽILNIK: nësamozavështen

določno nësamozavështni

živo nësamozavështnega

MESTNIK: pri nësamozavështnem

ORODNIK: z nësamozavështnim

dvojina

IMENOVALNIK: nësamozavështna

RODILNIK: nësamozavështnih

DAJALNIK: nësamozavështnima

TOŽILNIK: nësamozavështna
MESTNIK: pri nësamozavështnih
ORODNIK: z nësamozavështnima

množina

IMENOVALNIK: nësamozavështni
RODILNIK: nësamozavështnih
DAJALNIK: nësamozavështnim
TOŽILNIK: nësamozavështne
MESTNIK: pri nësamozavështnih
ORODNIK: z nësamozavështnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nësamozavështna
RODILNIK: nësamozavështne
DAJALNIK: nësamozavështni
TOŽILNIK: nësamozavështno
MESTNIK: pri nësamozavështni
ORODNIK: z nësamozavështno

dvojina

IMENOVALNIK: nësamozavështni
RODILNIK: nësamozavështnih
DAJALNIK: nësamozavështnima
TOŽILNIK: nësamozavështni
MESTNIK: pri nësamozavështnih
ORODNIK: z nësamozavështnima

množina

IMENOVALNIK: nësamozavështne
RODILNIK: nësamozavështnih
DAJALNIK: nësamozavështnim
TOŽILNIK: nësamozavështne
MESTNIK: pri nësamozavështnih
ORODNIK: z nësamozavështnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nësamozavështno
RODILNIK: nësamozavështnega
DAJALNIK: nësamozavështnemu
TOŽILNIK: nësamozavështno
MESTNIK: pri nësamozavështnem
ORODNIK: z nësamozavështnim

dvojina

IMENOVALNIK: nësamozavështni
RODILNIK: nësamozavështnih
DAJALNIK: nësamozavështnima
TOŽILNIK: nësamozavështni
MESTNIK: pri nësamozavështnih
ORODNIK: z nësamozavështnima

množina

IMENOVALNIK: nësamozavështna
RODILNIK: nësamozavështnih
DAJALNIK: nësamozavështnim
TOŽILNIK: nësamozavështna
MESTNIK: pri nësamozavështnih
ORODNIK: z nësamozavështnimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bōlj nësamozavështen

ženski spol

EDNINA: bōlj nësamozavështna

srednji spol

EDNINA: bōlj nësamozavështno

moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj nẽsamozavẽsten

ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj nẽsamozavẽstna

srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj nẽsamozavẽstno

IZVOR

↑ne + ↑samozavesten

ničen nična nično pridevnik

[níčɛn]

POMEN

1. ki je zelo majhen, zanemarljiv▶ **prid. beseda** + sam. beseda

ničen izkupiček | nična rast | nična vidljivost | nične možnosti

- Varnostne kamere so imele *ničen* učinek na kriminal.
- Mnogi občani spoznavate, da imate *nične* možnosti za rekreacijo na urejenih površinah v okviru stanovanjskih naselij.
- Prednosti te naložbe so minimalno tveganje, *nični* stroški in zelo ugodna davčna obravnava.

▶ vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku**

biti ničen

- Vidljivost je bila zaradi gostega dima *nična*.
- Njegovo družabno življenje je bilo *nično*.
- Delež podjetja v pogodbi, ki je podpisana, je praktično *ničen*.

...

▪ Njuna komunikacija je bila tako rekoč *nična*.**1.1.** ki ne obstaja, je odsoten▶ **prid. beseda** + sam. beseda

ničen učinek | nična toleranca

- Pri nas negujemo *nično* toleranco do nasilja.
- Skušali so jih prepričati o nujnosti gradnje ter o *ničnih* vplivih na okolje okoli koridorja, kjer naj bi daljnovod tekkel.
- Podjetja v EU bodo morala sprejeti *nično* stopnjo tolerance proti ustrahovanju, nadlegovanju in nasilju.

2. v obliki **nični** ki je v zvezi z izhodiščno vrednostjo na (merilni) lestvici▶ **prid. beseda** + sam. beseda

nična obrestna mera | nična stopnja, vrednost ČESA

- Druga, morda bolj pomembna oblika davčne olajšave, je znižana ali *nična* stopnja davka na dodano vrednost na kulturne izdelke.
- Centralna banka namerava s politiko *ničnih* obrestnih mer sprožiti nov investicijski cikel.
- Zdi se, da se po dolgih mesecih dokaj živahne inflacije ta spet bliža *nični* vrednosti.
- S sprejetjem znižanja dovoljene stopnje alkohola v krvi na 0,1 promila (gram alkohola na kilogram krvi) bi se praktično približali *nični* koncentraciji.

3. ki je neprepričljiv, neutemeljen ali neveljaven

▪ Psihiater ji je napisal, da ni sposobna priti na zagovor. Mi smo to opravičilo šteli za *nično* in prekinili delovno razmerje.

4. ekspresivno ki je brez pravega pomena, vrednosti

- Prizadevanja so se na koncu izkazala za *nična*.
- Naše duhovno življenje bi bilo brez narave *nično*, svet brez gozdov, jezer, rek, oceanov in koralnih grebenov prazen in pust.
- Življenje v visoki (sprenevedavi) družbi je za pravega človeka *nično*.

5. v nekaterih zvezah v obliki **nični** ki ne more imeti pravnih učinkov ali pravnih posledic, ker bistveni pogoji za njegovo veljavo niso izpolnjeni ali ker krši prisilne predpise, pa tega ni mogoče odpraviti; SIN.: ničnostni

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

ničen/nični sklep | nična pogodba

- Tisti, ki je karkoli prejel na podlagi *ničnega* sklepa, mora vrniti celotno vrednost skupaj s stroški.
- Zaradi akcesornosti z *nično* pogodbo o prodaji delnic je nična tudi pogodba o priznanju in zavarovanju terjatev.
- Sklep o prepovedi financiranja prevzemov z zastavo premoženja ciljne družbe obravnava nekaj, kar je v slovenski zakonodaji že opredeljeno kot *ničen* posel.

▶ vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku**

biti ničen

- V primeru kršitve ali poskusa kršitve te klavzule je že sklenjena in veljavna pogodba *nična*.
- Ustavno sodišče je razveljavilo določilo, da so *nične* odločbe, izdane v nasprotju z odstavkom, ki ureja posebno obliko obnove postopkov denacionalizacije.

...

▪ Čaka na odločbo ljubljanskega okrožnega sodišča in upa, da bo pogodbo razglasilo za *nično*.

▪ Odločba se lahko izreče za *nično* v celoti ali deloma.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[níčɛn]

IPA: ['ni:tʃɛn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ničen

določno nični

RODILNIK: ničnega

DAJALNIK: ničnemu

TOŽILNIK: ničen

določno nični

živo ničnega

MESTNIK: pri ničnem

ORODNIK: z ničnim

dvojina

IMENOVALNIK: nična

RODILNIK: ničnih

DAJALNIK: ničnima

TOŽILNIK: nična

MESTNIK: pri níčnih
ORODNIK: z níčnima

množina

IMENOVALNIK: níčni
RODILNIK: níčnih
DAJALNIK: níčnim
TOŽILNIK: níčne
MESTNIK: pri níčnih
ORODNIK: z níčnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: níčna
RODILNIK: níčne
DAJALNIK: níčni
TOŽILNIK: níčno
MESTNIK: pri níčni
ORODNIK: z níčno

dvojina

IMENOVALNIK: níčni
RODILNIK: níčnih
DAJALNIK: níčnima
TOŽILNIK: níčni
MESTNIK: pri níčnih
ORODNIK: z níčnima

množina

IMENOVALNIK: níčne
RODILNIK: níčnih
DAJALNIK: níčnim
TOŽILNIK: níčne
MESTNIK: pri níčnih
ORODNIK: z níčnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: níčno
RODILNIK: níčnega
DAJALNIK: níčnemu
TOŽILNIK: níčno
MESTNIK: pri níčnem
ORODNIK: z níčnim

dvojina

IMENOVALNIK: níčni
RODILNIK: níčnih
DAJALNIK: níčnima
TOŽILNIK: níčni
MESTNIK: pri níčnih
ORODNIK: z níčnima

množina

IMENOVALNIK: níčna
RODILNIK: níčnih
DAJALNIK: níčnim
TOŽILNIK: níčna
MESTNIK: pri níčnih
ORODNIK: z níčnimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj níčen

ženski spol

EDNINA: bòlj níčna

srednji spol

EDNINA: bòlj níčno

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj níčen

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj níčna

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj níčno

TONEMSKO

[níčən]

IPA: [ni:tʃən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: níčen

določno níčni

RODILNIK: níčnega

DAJALNIK: níčnemu

TOŽILNIK: níčen

določno níčni

živo níčnega

MESTNIK: pri níčnem

ORODNIK: z níčnim

dvojina

IMENOVALNIK: níčna

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnima

TOŽILNIK: níčna

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnima

množina

IMENOVALNIK: níčni

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnim

TOŽILNIK: níčne

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: níčna

RODILNIK: níčne

DAJALNIK: níčni

TOŽILNIK: níčno

MESTNIK: pri níčni

ORODNIK: z níčno

dvojina

IMENOVALNIK: níčni

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnima

TOŽILNIK: níčni

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnima

množina

IMENOVALNIK: níčne

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnim

TOŽILNIK: níčne

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: níčno

RODILNIK: níčnega
DAJALNIK: níčnemu
TOŽILNIK: níčno
MESTNIK: pri níčnem
ORODNIK: z níčnim

dvojina

IMENOVALNIK: níčni
RODILNIK: níčnih
DAJALNIK: níčnima
TOŽILNIK: níčni
MESTNIK: pri níčnih
ORODNIK: z níčnima

množina

IMENOVALNIK: níčna
RODILNIK: níčnih
DAJALNIK: níčnim
TOŽILNIK: níčna
MESTNIK: pri níčnih
ORODNIK: z níčnimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj níčen

ženski spol

EDNINA: bõlj níčna

srednji spol

EDNINA: bõlj níčno

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj níčen

ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj níčna

srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj níčno

in

[nîčən]

IPA: [ní:tʃən]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: níčen

določno níčni

RODILNIK: níčnega

DAJALNIK: níčnemu

TOŽILNIK: níčen

določno níčni

živo níčnega

MESTNIK: pri níčnem

ORODNIK: z níčnim

dvojina

IMENOVALNIK: níčna

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnima

TOŽILNIK: níčna

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnima

množina

IMENOVALNIK: níčni

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnim

TOŽILNIK: níčne

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: níčna

RODILNIK: níčne

DAJALNIK: níčni

TOŽILNIK: níčno

MESTNIK: pri níčni

ORODNIK: z níčno

dvojina

IMENOVALNIK: níčni

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnima

TOŽILNIK: níčni

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnima

množina

IMENOVALNIK: níčne

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnim

TOŽILNIK: níčne

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: níčno

RODILNIK: níčnega

DAJALNIK: níčnemu

TOŽILNIK: níčno

MESTNIK: pri níčnem

ORODNIK: z níčnim

dvojina

IMENOVALNIK: níčni

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnima

TOŽILNIK: níčni

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnima

množina

IMENOVALNIK: níčna

RODILNIK: níčnih

DAJALNIK: níčnim

TOŽILNIK: níčna

MESTNIK: pri níčnih

ORODNIK: z níčnimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj níčen

ženski spol

EDNINA: bõlj níčna

srednji spol

EDNINA: bõlj níčno

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj níčen

ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj níčna

srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj níčno

točka nič | ničta/nulta/ničelna ipd. točka

točka nič

- ničta točka
- nulta točka
- ničelna točka
- nična točka

izhodišče; začetno, nerazvito stanje

- S kozmetiko se je začela ukvarjati iz gole radovednosti pred mnogimi leti. V znanju in z denarjem je bila na *točki nič*.
- Bela barva zmeraj funkcionira kot *točka nič*, prazen, nepopisan list papirja.
- Celoten postopek teče v obratni smeri, torej k *ničelni točki*, namesto da bi se zakon približeval končnemu sprejetju.
- Ne gre za to, da bi se ponavljala zgodovina slikarstva. Nihče ne izhaja iz *ničelne točke*, tudi Picasso ni.
- Razumevanje človeka in njegovo vedenje o ogromnih dimenzijah, prostranstvih kozmosa je na *nulti točki*.
- Po *nični točki* je vzniknila množica malih, fleksibilnih založb in zdaj imajo eno najbolj dinamičnih in živih založniških scen daleč naokoli.

IZVOR

↑nič

nikógaršnji nikógaršnja nikógaršnje pridevniški zaimsek

[nikógaršnji]

POMEN

ki ni od nikogar, ne pripada nikomur

► **prid. beseda** + sam. beseda

- nikogaršnji interes | nikogaršnja dežela |
- nikogaršnja last, lastnina | nikogaršnje ozemlje |
- nikogaršnja navodila
- Na stavko trenutno še ne mislimo, saj ni v *nikogaršnjem* interesu.
- Njihovo prepričanje in verovanje je, da zemlja ne more biti *nikogaršnja* last.

...

- Drevje v gozdu ni *nikogaršnje*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nikógaršnji]

IPA: [ni'ko:garʃnji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

- IMENOVALNIK: nikógaršnji
- RODILNIK: nikógaršnjega
- DAJALNIK: nikógaršnjemu
- TOŽILNIK: nikógaršnji
- živo nikógaršnjega
- MESTNIK: pri nikógaršnjem
- ORODNIK: z nikógaršnjim

dvojina

- IMENOVALNIK: nikógaršnja
- RODILNIK: nikógaršnjih
- DAJALNIK: nikógaršnjima
- TOŽILNIK: nikógaršnja
- MESTNIK: pri nikógaršnjih
- ORODNIK: z nikógaršnjima

množina

- IMENOVALNIK: nikógaršnji
- RODILNIK: nikógaršnjih
- DAJALNIK: nikógaršnjim
- TOŽILNIK: nikógaršnje
- MESTNIK: pri nikógaršnjih
- ORODNIK: z nikógaršnjimi

ženski spol

ednina

- IMENOVALNIK: nikógaršnja
- RODILNIK: nikógaršnje
- DAJALNIK: nikógaršnji
- TOŽILNIK: nikógaršnja
- MESTNIK: pri nikógaršnji
- ORODNIK: z nikógaršnjo

dvojina

- IMENOVALNIK: nikógaršnji
- RODILNIK: nikógaršnjih
- DAJALNIK: nikógaršnjima
- TOŽILNIK: nikógaršnji
- MESTNIK: pri nikógaršnjih
- ORODNIK: z nikógaršnjima

množina

- IMENOVALNIK: nikógaršnje
- RODILNIK: nikógaršnjih
- DAJALNIK: nikógaršnjim
- TOŽILNIK: nikógaršnje
- MESTNIK: pri nikógaršnjih
- ORODNIK: z nikógaršnjimi

srednji spol

ednina

- IMENOVALNIK: nikógaršnje
- RODILNIK: nikógaršnjega
- DAJALNIK: nikógaršnjemu
- TOŽILNIK: nikógaršnje
- MESTNIK: pri nikógaršnjem
- ORODNIK: z nikógaršnjim

dvojina

- IMENOVALNIK: nikógaršnji
- RODILNIK: nikógaršnjih
- DAJALNIK: nikógaršnjima
- TOŽILNIK: nikógaršnji
- MESTNIK: pri nikógaršnjih
- ORODNIK: z nikógaršnjima

množina

- IMENOVALNIK: nikógaršnja
- RODILNIK: nikógaršnjih
- DAJALNIK: nikógaršnjim
- TOŽILNIK: nikógaršnja
- MESTNIK: pri nikógaršnjih
- ORODNIK: z nikógaršnjimi

TONEMSKO

[nikógaršnji]

IPA: [nikó:gàrʃnji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nikôgaršnji
 RODILNIK: nikôgaršnjega
 DAJALNIK: nikôgaršnjemu
 TOŽILNIK: nikôgaršnji
 živo nikôgaršnjega
 MESTNIK: pri nikôgaršnjem
 ORODNIK: z nikôgaršnjim

dvojina

IMENOVALNIK: nikôgaršnja
 RODILNIK: nikôgaršnjih
 DAJALNIK: nikôgaršnjima
 TOŽILNIK: nikôgaršnja
 MESTNIK: pri nikôgaršnjih
 ORODNIK: z nikôgaršnjima

množina

IMENOVALNIK: nikôgaršnji
 RODILNIK: nikôgaršnjih
 DAJALNIK: nikôgaršnjim
 TOŽILNIK: nikôgaršnje
 MESTNIK: pri nikôgaršnjih
 ORODNIK: z nikôgaršnjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nikôgaršnja
 RODILNIK: nikôgaršnje
 DAJALNIK: nikôgaršnji
 TOŽILNIK: nikôgaršnjo
 MESTNIK: pri nikôgaršnji
 ORODNIK: z nikôgaršnjo

dvojina

IMENOVALNIK: nikôgaršnji
 RODILNIK: nikôgaršnjih
 DAJALNIK: nikôgaršnjima
 TOŽILNIK: nikôgaršnji
 MESTNIK: pri nikôgaršnjih
 ORODNIK: z nikôgaršnjima

množina

IMENOVALNIK: nikôgaršnje
 RODILNIK: nikôgaršnjih
 DAJALNIK: nikôgaršnjim
 TOŽILNIK: nikôgaršnje
 MESTNIK: pri nikôgaršnjih
 ORODNIK: z nikôgaršnjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nikôgaršnje
 RODILNIK: nikôgaršnjega
 DAJALNIK: nikôgaršnjemu
 TOŽILNIK: nikôgaršnje
 MESTNIK: pri nikôgaršnjem
 ORODNIK: z nikôgaršnjim

dvojina

IMENOVALNIK: nikôgaršnji
 RODILNIK: nikôgaršnjih
 DAJALNIK: nikôgaršnjima
 TOŽILNIK: nikôgaršnji
 MESTNIK: pri nikôgaršnjih
 ORODNIK: z nikôgaršnjima

množina

IMENOVALNIK: nikôgaršnja
 RODILNIK: nikôgaršnjih
 DAJALNIK: nikôgaršnjim
 TOŽILNIK: nikôgaršnja
 MESTNIK: pri nikôgaršnjih
 ORODNIK: z nikôgaršnjimi

STALNE ZVEZE

nikogaršnja zemlja

pas ozemlja med nasprotnima frontnima črtama, zlasti pri pozicijskem vojskovanju

- Med frontama se nahaja povprečno 200 do 500 metrov *nikogaršnje zemlje*.
- Granatni lijaki ločujejo sovražni črti in granata eksplodira na *nikogaršnji zemlji*.
- Na lastno pest se je splazil na *nikogaršnjo zemljo* in mrtveca pokopal.

FRAZEOLOGIJA

nikogaršnja zemlja/dežela

nikogaršnja zemlja

nikogaršnja dežela

kar je mejno, ne sodi nikamor, ne pripada nikomur

- Ta greben v Karibskem morju je pravo mesto središče različnih habitatov. Na njegovem obronku leži *nikogaršnja zemlja*, peščeno dno. Za njim valovijo polja morske trave.
- V *nikogaršnji deželi* med »zadostnim« in »nujnim« pogojem je izobraževalni sistem izgubil svojo funkcijsko določitev – javnemu nadzoru podvrženo porazdelitev družbenih možnosti!

IZVOR

↑nihče

nóradrenalín nóradrenalína samostalnik moškega spola

[nóradrenalín]

POMEN

iz medicine živčni prenašalec ali hormon, ki ga izloča sredica nadledvične žleze in vpliva na zvišanje krvnega tlaka, pospešuje srčni utrip, zlasti ob občutkih strahu, vznemirjenosti

- Za sprostitvev in ravnovesje poskrbi hormon serotonin, če nas kaj navduši ali pa smo kreativno aktivni, pa se v naših možganih tvori in izloča *noradrenalin*.
- Pri depresiji gre lahko za pomanjkanje *noradrenalina*, serotonin ali dopamina.
- Kofein poviša količino stresnih hormonov adrenalina in *noradrenalina* v krvi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nóradrenalín]

IPA: ['no:radɾena'li:n]

ednina

IMENOVALNIK: nóradrenalín
RODILNIK: nóradrenalína
DAJALNIK: nóradrenalínu
TOŽILNIK: nóradrenalín
MESTNIK: pri nóradrenalínu
ORODNIK: z nóradrenalínom

dvojina

IMENOVALNIK: nóradrenalína
RODILNIK: nóradrenalínov
DAJALNIK: nóradrenalínoma
TOŽILNIK: nóradrenalína
MESTNIK: pri nóradrenalínih
ORODNIK: z nóradrenalínoma

množina

IMENOVALNIK: nóradrenalíni
RODILNIK: nóradrenalínov
DAJALNIK: nóradrenalínom
TOŽILNIK: nóradrenalíne
MESTNIK: pri nóradrenalínih
ORODNIK: z nóradrenalíni

TONEMSKO

[nôradrenalîn]

IPA: [nó:ràdrenalí:n]

ednina

IMENOVALNIK: nôradrenalîn
RODILNIK: nôradrenalína
DAJALNIK: nôradrenalínu
TOŽILNIK: nôradrenalîn
MESTNIK: pri nôradrenalínu
ORODNIK: z nôradrenalínom

dvojina

IMENOVALNIK: nôradrenalína
RODILNIK: nôradrenalínov
DAJALNIK: nôradrenalínoma
TOŽILNIK: nôradrenalína
MESTNIK: pri nôradrenalínih
ORODNIK: z nôradrenalínoma

množina

IMENOVALNIK: nôradrenalíni
RODILNIK: nôradrenalínov
DAJALNIK: nôradrenalínom
TOŽILNIK: nôradrenalíne
MESTNIK: pri nôradrenalínih
ORODNIK: z nôradrenalíni

IZVOR

prevzeto iz angl. *noradrenaline*, iz ↑nor(malen) +
↑adrenalín

n-ti n-ta n-to in n-ta n-to vrstilni števnik

[ênti] in [nèti]

POMEN

1. iz matematike ki ustreza poljubnemu naravnemu številu v zapovrstju

▪ Pri analitičnem reševanju diferencialne enačbe *n-tega* reda splošna rešitev običajno vsebuje n konstant, ki jih določimo s pomočjo n začetnih oziroma robnih pogojev.

▪ Geometrična sredina je *n-ti* koren iz zmnožka *n-tih* podatkov.

2. navadno ekspresivno ki ustreza poljubnemu, ne natančneje določenemu številu v zapovrstju

▪ Oblast bodo po svoji *n-ti* levitvi zopet dobile stranke, ki so to državo zavozile v razvojno slepo ulico.

▪ Problem ni prvi, drugi, tretji spolni odnos, temveč *n-ti*, ko mladi pozabijo na zaščito.

▪ Nagnil sem svoj *n-ti* šampanjec in se pridružil razposajenemu skoku v novo leto.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ênti]

IPA: ['ɛ:nti]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: [ênti]

RODILNIK: [êntega]

DAJALNIK: [êntemu]

TOŽILNIK: [ênti]

živo [êntega]

MESTNIK: [pri êntem]

ORODNIK: [z êntim]

dvojina

IMENOVALNIK: [ênta]

RODILNIK: [êntih]

DAJALNIK: [êntima]

TOŽILNIK: [ênta]

MESTNIK: [pri êntih]

ORODNIK: [z êntima]

množina

IMENOVALNIK: [ênti]

RODILNIK: [êntih]

DAJALNIK: [êntim]

TOŽILNIK: [ênte]

MESTNIK: [pri êntih]

ORODNIK: [z êntimi]

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: [ênta]

RODILNIK: [ênte]

DAJALNIK: [ênti]

TOŽILNIK: [ênto]

MESTNIK: [pri ênti]

ORODNIK: [z ênto]

dvojina

IMENOVALNIK: [ênti]

RODILNIK: [êntih]

DAJALNIK: [êntima]

TOŽILNIK: [ênti]

MESTNIK: [pri êntih]

ORODNIK: [z êntima]

množina

IMENOVALNIK: [ênte]

RODILNIK: [êntih]

DAJALNIK: [êntim]

TOŽILNIK: [ênte]

MESTNIK: [pri êntih]

ORODNIK: [z êntimi]

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: [ênto]
RODILNIK: [êntega]
DAJALNIK: [êntemu]
TOŽILNIK: [ênto]
MESTNIK: [pri êntem]
ORODNIK: [z êntim]

dvojina

IMENOVALNIK: [ênti]
RODILNIK: [êntih]
DAJALNIK: [êntima]
TOŽILNIK: [ênti]
MESTNIK: [pri êntih]
ORODNIK: [z êntima]

množina

IMENOVALNIK: [ênta]
RODILNIK: [êntih]
DAJALNIK: [êntim]
TOŽILNIK: [ênta]
MESTNIK: [pri êntih]
ORODNIK: [z êntimi]

in

[nèti]

IPA: ['nəti]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: [nèti]
RODILNIK: [nètega]
DAJALNIK: [nètemu]
TOŽILNIK: [nèti]
živo [nètega]
MESTNIK: [pri nètem]
ORODNIK: [z nètim]

dvojina

IMENOVALNIK: [nèta]
RODILNIK: [nètih]
DAJALNIK: [nètima]
TOŽILNIK: [nèta]
MESTNIK: [pri nètih]
ORODNIK: [z nètima]

množina

IMENOVALNIK: [nèti]
RODILNIK: [nètih]
DAJALNIK: [nètim]
TOŽILNIK: [nète]
MESTNIK: [pri nètih]
ORODNIK: [z nètimi]

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: [nèta]
RODILNIK: [nète]
DAJALNIK: [nèti]
TOŽILNIK: [nèto]
MESTNIK: [pri nèti]
ORODNIK: [z nèto]

dvojina

IMENOVALNIK: [nèti]
RODILNIK: [nètih]
DAJALNIK: [nètima]
TOŽILNIK: [nèti]
MESTNIK: [pri nètih]
ORODNIK: [z nètima]

množina

IMENOVALNIK: [nète]
RODILNIK: [nètih]
DAJALNIK: [nètim]
TOŽILNIK: [nète]
MESTNIK: [pri nètih]
ORODNIK: [z nètimi]

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: [nèto]
RODILNIK: [nètega]
DAJALNIK: [nètemu]
TOŽILNIK: [nèto]
MESTNIK: [pri nètem]
ORODNIK: [z nètim]

dvojina

IMENOVALNIK: [nèti]
RODILNIK: [nètih]
DAJALNIK: [nètima]
TOŽILNIK: [nèti]
MESTNIK: [pri nètih]
ORODNIK: [z nètima]

množina

IMENOVALNIK: [nèta]
RODILNIK: [nètih]
DAJALNIK: [nètim]
TOŽILNIK: [nèta]
MESTNIK: [pri nètih]
ORODNIK: [z nètimi]

TONEMSKO

[ênti]

IPA: [é:nti]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: [ênti]
RODILNIK: [êntega]
DAJALNIK: [êntemu]
TOŽILNIK: [ênti]
živo [êntega]
MESTNIK: [pri êntem]
ORODNIK: [z êntim]

dvojina

IMENOVALNIK: [ênta]
RODILNIK: [êntih]
DAJALNIK: [êntima]
TOŽILNIK: [ênta]
MESTNIK: [pri êntih]
ORODNIK: [z êntima]

množina

IMENOVALNIK: [ênti]
RODILNIK: [êntih]

DAJALNIK: [êntim]
TOŽILNIK: [ênte]
MESTNIK: [pri êntih]
ORODNIK: [z êntimi]

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: [ênta]
RODILNIK: [ênte]
DAJALNIK: [ênti]
TOŽILNIK: [ênto]
MESTNIK: [pri ênti]
ORODNIK: [z ênto]

dvojina

IMENOVALNIK: [ênti]
RODILNIK: [êntih]
DAJALNIK: [êntima]
TOŽILNIK: [ênti]
MESTNIK: [pri êntih]
ORODNIK: [z êntima]

množina

IMENOVALNIK: [ênte]
RODILNIK: [êntih]
DAJALNIK: [êntim]
TOŽILNIK: [ênte]
MESTNIK: [pri êntih]
ORODNIK: [z êntimi]

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: [ênto]
RODILNIK: [êntega]
DAJALNIK: [êntemu]
TOŽILNIK: [ênto]
MESTNIK: [pri êntem]
ORODNIK: [z êntim]

dvojina

IMENOVALNIK: [ênti]
RODILNIK: [êntih]
DAJALNIK: [êntima]
TOŽILNIK: [ênti]
MESTNIK: [pri êntih]
ORODNIK: [z êntima]

množina

IMENOVALNIK: [ênta]
RODILNIK: [êntih]
DAJALNIK: [êntim]
TOŽILNIK: [ênta]
MESTNIK: [pri êntih]
ORODNIK: [z êntimi]

in

[nəti]

IPA: [nəti]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: [nəti]
RODILNIK: [nətega]
DAJALNIK: [nətemu]
TOŽILNIK: [nəti]
živo [nətega]

MESTNIK: [pri nətem]
ORODNIK: [z nətim]

dvojina

IMENOVALNIK: [nəta]
RODILNIK: [nətih]
DAJALNIK: [nətima]
TOŽILNIK: [nəta]
MESTNIK: [pri nətih]
ORODNIK: [z nətima]

množina

IMENOVALNIK: [nəti]
RODILNIK: [nətih]
DAJALNIK: [nətim]
TOŽILNIK: [nəte]
MESTNIK: [pri nətih]
ORODNIK: [z nətimi]

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: [nəta]
RODILNIK: [nəte]
DAJALNIK: [nəti]
TOŽILNIK: [nəto]
MESTNIK: [pri nəti]
ORODNIK: [z nəto]

dvojina

IMENOVALNIK: [nəti]
RODILNIK: [nətih]
DAJALNIK: [nətima]
TOŽILNIK: [nəti]
MESTNIK: [pri nətih]
ORODNIK: [z nətima]

množina

IMENOVALNIK: [nəte]
RODILNIK: [nətih]
DAJALNIK: [nətim]
TOŽILNIK: [nəte]
MESTNIK: [pri nətih]
ORODNIK: [z nətimi]

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: [nəto]
RODILNIK: [nətega]
DAJALNIK: [nətemu]
TOŽILNIK: [nəto]
MESTNIK: [pri nətem]
ORODNIK: [z nətim]

dvojina

IMENOVALNIK: [nəti]
RODILNIK: [nətih]
DAJALNIK: [nətima]
TOŽILNIK: [nəti]
MESTNIK: [pri nətih]
ORODNIK: [z nətima]

množina

IMENOVALNIK: [nəta]
RODILNIK: [nətih]
DAJALNIK: [nətim]
TOŽILNIK: [nəta]
MESTNIK: [pri nətih]

FRAZEOLOGIJA

na n-to potenco

izraža visoko stopnjo kakega stanja, dejanja, lastnosti

- Kolega je lev tudi v ascendentu. Zaletav in nepremišljen *na n-to potenco*.

IZVOR

↑n

ó¹ ó-ja tudi ó samostalnik moškega spola

[ó]

POMEN

1. šestnajsta črka slovenske abecede

- Leksikon obsega gesla med črkama h in o.
- Nova grafična podoba v črki O imena Maribor skriva lupo, ki spodbuja k odkrivanju in doživetju mesta.

1.1. samoglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- V knjižnem jeziku izgovarjamo samoglasnik o kot dolg in ozek o, dolg in širok o, kratek in širok o.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ó]

IPA: [o:]

ednina

IMENOVALNIK: ó

RODILNIK: ó-ja

DAJALNIK: ó-ju

TOŽILNIK: ó

MESTNIK: pri ó-ju

ORODNIK: z ó-jem

dvojina

IMENOVALNIK: ó-ja

RODILNIK: ó-jev

DAJALNIK: ó-jema

TOŽILNIK: ó-ja

MESTNIK: pri ó-jih

ORODNIK: z ó-jema

množina

IMENOVALNIK: ó-ji

RODILNIK: ó-jev

DAJALNIK: ó-jem

TOŽILNIK: ó-je

MESTNIK: pri ó-jih

ORODNIK: z ó-ji

tudi

[ó]

IPA: [o:]

ednina

IMENOVALNIK: ó

RODILNIK: ó

DAJALNIK: ó

TOŽILNIK: ó

MESTNIK: pri ó

ORODNIK: z ó

dvojina

IMENOVALNIK: ó

RODILNIK: ó

DAJALNIK: ó

TOŽILNIK: ó

MESTNIK: pri ó

ORODNIK: z ó

množina

IMENOVALNIK: ó

RODILNIK: ó

DAJALNIK: ó

TOŽILNIK: ó

MESTNIK: pri ó

ORODNIK: z ó

TONEMSKO

[ô]

IPA: [ó:]

ednina

IMENOVALNIK: ô

RODILNIK: ô-ja

DAJALNIK: ô-ju

TOŽILNIK: ô

MESTNIK: pri ô-ju

ORODNIK: z ô-jem

dvojina

IMENOVALNIK: ô-ja

RODILNIK: ô-jev

DAJALNIK: ô-jema

TOŽILNIK: ô-ja

MESTNIK: pri ô-jih

ORODNIK: z ô-jema

množina

IMENOVALNIK: ô-ji

RODILNIK: ô-jev

DAJALNIK: ô-jem

TOŽILNIK: ô-je

MESTNIK: pri ô-jih

ORODNIK: z ô-ji

tudi

[ô]

IPA: [ó:]

ednina

IMENOVALNIK: ô

RODILNIK: ô

DAJALNIK: ô

TOŽILNIK: ô

MESTNIK: pri ô

ORODNIK: z ô

dvojina

IMENOVALNIK: ô

RODILNIK: ô

DAJALNIK: ô

TOŽILNIK: ô

MESTNIK: pri ô

ORODNIK: z ô

množina

IMENOVALNIK: ô
RODILNIK: ô
DAJALNIK: ô
TOŽILNIK: ô
MESTNIK: pri ô
ORODNIK: z ô

o² predlog

[o] z mestnikom

POMEN

1. uvaja vsebino govorenja, izražanja, mišljenja

- Na tiskovni konferenci je govoril o gospodarskem razvoju Goriške.
- Pogovarjala sta se predvsem o boju proti podnebnim spremembam.
- Če 10 dni pred tekmo ne bo snega, bomo razmišljali o tem, da se na tekmo odpravimo nekoliko prej.
- Vlada naj bi o novi komunalni politiki odločala še ta mesec.
- Gre za odlično organiziran klub, o čemer sem se zdaj prepiral tudi sam.
- Sodnica mu je pojasnila, da je bil predlog podan že pred mesecem dni in je bilo torej o tem že odločeno.

1.1. uvaja vsebino, ki določa predhodni samostalnik

- Koalicija bo še do konca tedna usklajevala zadnji osnutek zakona o davku na nepremičnine.
- Dobil sem obvestilo o redni odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga s ponudbo nove pogodbe o zaposlitvi.
- Na občini so podpisali pismo o nameri za zagotovitev prostorskih zmogljivosti.
- Evidenco o do zdaj zbranih podpisih in odzivu vodijo pobudniki razpisa referendumu o odvzemu državljanstva.
- S tožilstvom je v zameno za priznanje sklenila dogovor o letu in pol pogojne zaporne kazni s poskusno dobo petih let.

2. starinsko izraža čas, ko se kaj dogaja

- Po premieri so film isti večer o 23. uri zavrteli še enkrat.
- O božiču začne trenirati v misli na maraton.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[o]

IPA: [ɔ]

TONEMSKO

[o]

IPA: [ɔ]

IZVOR

= stcslov., hrv., srb., rus., češ. o < pslov. *o < ide. *op(i) 'blizu, na, ob, za', tako kot lat. ob 'proti, pred, po, zaradi', litov. ap-, apiẽ 'ob, o' sorodno stind. ápi 'tudi, k temu' in 'pri', gr. epí 'na, k, ob'

ô³ in ó in ò medmet

POMEN

1. tudi s ponovljeno črko o izraža, da je govorec presenečen, vesel

- O, glej ga! Tudi ti si tukaj!
- O, pogledajte, nov pav je na vrtu.
- Ooo, dobila sva goste!

1.1. tudi z večkrat ponovljeno črko o izraža, da je govorec prijetno začuden, navdušen, kaj občuduje

- O, kako lepi paradižniki! In kako čudovito cvetijo!
- »O,« sem se začudil.
- Ooo, koliko lepih slik!

1.2. izraža, da govorec občuti nostalgijo

- O, to je bilo srečno leto, ki sem ga živel z njim.
- Po dve uri daleč smo hodili in potolčeni smo prihajali domov. O, kje so tisti časi!

2. izraža, da govorec čuti željo, hrepeni po tem, kar je vsebina naslednjega stavka

- O, če bi imel še enkrat dvajset let in zdajšnjo pamet!
- O, ko bi vsaj za en dan lahko postala delfin!
- O, da bi vsaj nikogar ne bilo, ki bi prišel po stopnicah navzdol!

2.1. izraža, da govorec občuti obžalovanje, ker se vsebina naslednjega stavka ni uresničila

- O, da jaz nisem prej vedel, da si ti v Gorici!

3. kot členek, starinsko uporablja se, ko govorec koga pokliče, pozove, ogovori

- O godci, ljubi godci, zaigrajte!
- Dolgočasne so tvoje pridige, o gospod!
- Rotim te, o mladenič, ne vali mi na glavo nove krivde, če besnega napraviš me; o pojdi!

4. kot členek, tudi z večkrat ponovljeno črko o uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- O, veliko sem izkusil, veliko.
- Oo! Mi vsi, mi vsi, mi smo te imeli radi!
- Fotografirajo me in se potem čudijo: Ooo, pridobila je nekaj kilogramov.

4.1. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja svoje pritrdjevanje ali zanikanje

- Na koš metati pa zna, o ja.
- Pa se nista sprla? O ne!
- O ne, ni samo ona bolna; vsi so bolni.

4.2. kot členek, tudi z večkrat ponovljeno črko o uporablja se, ko govorec poudarja nasprotno izjavo

- Le kaj ima ona, česar jaz nimam? O, ima! Veliko več.
- Pa saj to ne more biti res, kakšno naključje! – O, pa je res.
- »Oče, takole je: jaz nisem slab delavec, kaj?«
- »O, dober, dober; jaz te že poznam.«

IZVOR

= hrv., srb. ô, rus. ó, polj. o, imitativna beseda, v enakih in podobnih pomenih znana tudi v drugih jezikih, npr. nem. oh, angl. oh, lat. ô, gr. ô, prim. ↑oh

obešanka obešanke samostalnik ženskega spola

[obešanka]

POMEN

1. predmet, ki se kam obesi, zlasti za okras

- Barvamo steklene posode in izdelujemo *obešanke* za svečke.
- Če v omarah in na policah ni dovolj prostora, lahko svoje stvari hrani v kartonskih škatlah ali v praktičnih mrežastih *obešankah*.

1.1. tak predmet, navadno tabla, za obveščanje, označevanje

- Najširšo javnost bodo o projektu seznanjale obcestne *obešanke*.
- Pred šolami in vrtci so tudi letos obnovili vse talne označbe, postavili bodo tudi *obešanke* s plakati »Varna pot v šolo«.
- Tudi če na vratih ves dan visi *obešanka* z napisom »Ne moti!«, mora nekdo od osebja enkrat na dan stopiti v sobo, da preveri, ali je vse v redu.

1.2. lonec za rastline, ki se kam obesi

- Minuli teden sem opazila, da so dobile ulične svetilke *obešanke* z zasajenim cvetjem.
- Zelenjavo gojimo tudi v loncih, koritih in *obešankah* v družbi cvetočih rastlin.

2. ključavnica s polkrožno ukrivljenim zgornjim delom, ki se pri zaklepanju zatakne v spodnjega;

SIN.: manj formalno žabica

► **sam. beseda** + na + sam. beseda v mestniku

obešanka na vratih

- Našel je ključ, ki je bil skrit v bližini in odklenil *obešanko* na vratih.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

preščipniti obešanko

- Z orodjem je poskušal zlomiti *obešanko*, kar pa se mu ni posrečilo, zato je v hlev vdrl skozi okno.

...

- Z vhodnih vrat je snel ključavnico *obešanko*, ki ni bila zaklenjena.

- Bokse so zavarovali z verigami in *obešankami*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[obešanka]

IPA: [ɔ'be:ʃaŋka]

ednina

IMENOVALNIK: obešanka

RODILNIK: obešanke

DAJALNIK: obešanki

TOŽILNIK: obešanko

MESTNIK: pri obešanki

ORODNIK: z obešanko

dvojina

IMENOVALNIK: obešanki

RODILNIK: obešank

DAJALNIK: obešankama

TOŽILNIK: obešanki

MESTNIK: pri obešankah

ORODNIK: z obešankama

množina

IMENOVALNIK: obešanke

RODILNIK: obešank

DAJALNIK: obešankam

TOŽILNIK: obešanke

MESTNIK: pri obešankah

ORODNIK: z obešankami

TONEMSKO

[obešanka]

IPA: [ɔbè:ʃaŋka]

ednina

IMENOVALNIK: obešanka

RODILNIK: obešanke

DAJALNIK: obešanki

TOŽILNIK: obešanko

MESTNIK: pri obešanki

ORODNIK: z obešanko

dvojina

IMENOVALNIK: obešanki

RODILNIK: obešank

DAJALNIK: obešankama

TOŽILNIK: obešanki

MESTNIK: pri obešankah

ORODNIK: z obešankama

množina

IMENOVALNIK: obešanke

RODILNIK: obešank

DAJALNIK: obešankam

TOŽILNIK: obešanke

MESTNIK: pri obešankah

ORODNIK: z obešankami

IZVOR

↑ obešati

ogljík ogljíka samostalnik moškega spola

[ogljík]

POMEN

element, ki nastopa v obliki diamanta, grafita ali saj, kemijski element [C]

► prid. beseda + **sam. beseda**

čisti ogljik | radioaktivni ogljik

- Diamant je ena od dveh najbolj znanih oblik čistega *ogljika*, druga je grafit.

- Datiranje z radioaktivnim *ogljikom* so opravili v laboratoriju.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

vsebovati ogljik

- Skoraj 99 % odstotkov hrane, ki jo dnevno uživamo, vsebuje dušik, *ogljik*, vodik in kisik.

► priredna zveza

ogljik in dušik, ogljik in kisik, ogljik in vodik

- Za uspešno trohnenje našega kompostnega kupa je pomembno ugodno razmerje med *ogljikom* in dušikom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ogljík]

IPA: [ɔg'ljɪ:k]

ednina

IMENOVALNIK: oglj^{ik}
RODILNIK: oglj^{ika}
DAJALNIK: oglj^{iku}
TOŽILNIK: oglj^{ik}
MESTNIK: pri oglj^{iku}
ORODNIK: z oglj^{ikom}

dvojina

IMENOVALNIK: oglj^{ika}
RODILNIK: oglj^{ikov}
DAJALNIK: oglj^{ikoma}
TOŽILNIK: oglj^{ika}
MESTNIK: pri oglj^{ikih}
ORODNIK: z oglj^{ikoma}

množina

IMENOVALNIK: oglj^{iki}
RODILNIK: oglj^{ikov}
DAJALNIK: oglj^{ikom}
TOŽILNIK: oglj^{ike}
MESTNIK: pri oglj^{ikih}
ORODNIK: z oglj^{iki}

TONEMSKO

[oglj^{ik}]

IPA: [ɔg'ljɪ:k]

ednina

IMENOVALNIK: oglj^{ik}
RODILNIK: oglj^{ika}
DAJALNIK: oglj^{iku}
TOŽILNIK: oglj^{ik}
MESTNIK: pri oglj^{iku}
ORODNIK: z oglj^{ikom}

dvojina

IMENOVALNIK: oglj^{ika}
RODILNIK: oglj^{ikov}
DAJALNIK: oglj^{ikoma}
TOŽILNIK: oglj^{ika}
MESTNIK: pri oglj^{ikih}
ORODNIK: z oglj^{ikoma}

množina

IMENOVALNIK: oglj^{iki}
RODILNIK: oglj^{ikov}
DAJALNIK: oglj^{ikom}
TOŽILNIK: oglj^{ike}
MESTNIK: pri oglj^{ikih}
ORODNIK: z oglj^{iki}

IZVOR

prevzeto iz češ. *uhlík*, kjer je po zgledu nem. *Kohlenstoff* (iz *Kohle* 'oglj^e' + *Stoff* 'snov') ali nlat. *carbo* 'oglj^{ik}' (iz lat. *carbō* 'oglj^e, premog') iz ↑oglj^e

oglj^{ikov} oglj^{ikova} oglj^{ikovo} pridevnik

[oglj^{ikou} oglj^{ikova} oglj^{ikovo}]

POMEN

ki je v zvezi z ogljikom

► **prid. beseda** + sam. beseda

oglj^{ikov} atom, izotop | oglj^{ikova} kislina, spojina | oglj^{ikova} vlakna

- V diamantu je vsak *oglj^{ikov}* atom s kovalentnimi vezmi povezan s štirimi *oglj^{ikovimi}* atomi.
- Glukoza se v rastlini pretvarja v škrob, druge *oglj^{ikove}* spojine in beljakovine.
- Pri konstrukciji vozila so uporabili zelo lahka *oglj^{ikova}* vlakna.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oglj^{ikou} oglj^{ikova} oglj^{ikovo}]

IPA: [ɔg'ljɪ:kou ɔg'ljɪ:kova ɔg'ljɪ:kovo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: oglj^{ikov}
RODILNIK: oglj^{ikovega}
DAJALNIK: oglj^{ikovemu}
TOŽILNIK: oglj^{ikov}
živo oglj^{ikovega}
MESTNIK: pri oglj^{ikovem}
ORODNIK: z oglj^{ikovim}

dvojina

IMENOVALNIK: oglj^{ikova}
RODILNIK: oglj^{ikovih}
DAJALNIK: oglj^{ikovima}
TOŽILNIK: oglj^{ikova}
MESTNIK: pri oglj^{ikovih}
ORODNIK: z oglj^{ikovima}

množina

IMENOVALNIK: oglj^{ikovi}
RODILNIK: oglj^{ikovih}
DAJALNIK: oglj^{ikovim}
TOŽILNIK: oglj^{ikove}
MESTNIK: pri oglj^{ikovih}
ORODNIK: z oglj^{ikovimi}

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: oglj^{ikova}
RODILNIK: oglj^{ikove}
DAJALNIK: oglj^{ikovi}
TOŽILNIK: oglj^{ikovo}
MESTNIK: pri oglj^{ikovi}
ORODNIK: z oglj^{ikovo}

dvojina

IMENOVALNIK: oglj^{ikovi}
RODILNIK: oglj^{ikovih}
DAJALNIK: oglj^{ikovima}
TOŽILNIK: oglj^{ikovi}
MESTNIK: pri oglj^{ikovih}
ORODNIK: z oglj^{ikovima}

množina

IMENOVALNIK: oglj^{ikove}
RODILNIK: oglj^{ikovih}
DAJALNIK: oglj^{ikovim}
TOŽILNIK: oglj^{ikove}
MESTNIK: pri oglj^{ikovih}
ORODNIK: z oglj^{ikovimi}

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ogljikovo
 RODILNIK: ogljikovega
 DAJALNIK: ogljikovemu
 TOŽILNIK: ogljikovo
 MESTNIK: pri ogljikovem
 ORODNIK: z ogljikovim

dvojina

IMENOVALNIK: ogljikovi
 RODILNIK: ogljkovih
 DAJALNIK: ogljkovima
 TOŽILNIK: ogljkovi
 MESTNIK: pri ogljkovih
 ORODNIK: z ogljkovimi

množina

IMENOVALNIK: ogljkova
 RODILNIK: ogljkovih
 DAJALNIK: ogljkovim
 TOŽILNIK: ogljkova
 MESTNIK: pri ogljkovih
 ORODNIK: z ogljkovimi

TONEMSKO

[ogljîkoʋ ogljîkova ogljîkovo]
 IPA: [ɔgljî:kòʋ ɔgljî:kòva ɔgljî:kòʋɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ogljîkov
 RODILNIK: ogljîkovega
 DAJALNIK: ogljîkovemu
 TOŽILNIK: ogljîkov
 živo ogljîkovega
 MESTNIK: pri ogljîkovem
 ORODNIK: z ogljîkovim

dvojina

IMENOVALNIK: ogljîkova
 RODILNIK: ogljîkovih
 DAJALNIK: ogljîkovima
 TOŽILNIK: ogljîkova
 MESTNIK: pri ogljîkovih
 ORODNIK: z ogljîkovima

množina

IMENOVALNIK: ogljîkovi
 RODILNIK: ogljîkovih
 DAJALNIK: ogljîkovim
 TOŽILNIK: ogljîkove
 MESTNIK: pri ogljîkovih
 ORODNIK: z ogljîkovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ogljîkova
 RODILNIK: ogljîkove
 DAJALNIK: ogljîkovi
 TOŽILNIK: ogljîkovo
 MESTNIK: pri ogljîkovi
 ORODNIK: z ogljîkovo

dvojina

IMENOVALNIK: ogljîkovi
 RODILNIK: ogljîkovih
 DAJALNIK: ogljîkovima
 TOŽILNIK: ogljîkovi

MESTNIK: pri ogljîkovih
 ORODNIK: z ogljîkovima

množina

IMENOVALNIK: ogljîkove
 RODILNIK: ogljîkovih
 DAJALNIK: ogljîkovim
 TOŽILNIK: ogljîkove
 MESTNIK: pri ogljîkovih
 ORODNIK: z ogljîkovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ogljîkovo
 RODILNIK: ogljîkovega
 DAJALNIK: ogljîkovemu
 TOŽILNIK: ogljîkovo
 MESTNIK: pri ogljîkovem
 ORODNIK: z ogljîkovim

dvojina

IMENOVALNIK: ogljîkovi
 RODILNIK: ogljîkovih
 DAJALNIK: ogljîkovima
 TOŽILNIK: ogljîkovi
 MESTNIK: pri ogljîkovih
 ORODNIK: z ogljîkovima

množina

IMENOVALNIK: ogljîkova
 RODILNIK: ogljîkovih
 DAJALNIK: ogljîkovim
 TOŽILNIK: ogljîkova
 MESTNIK: pri ogljîkovih
 ORODNIK: z ogljîkovimi

STALNE ZVEZE

ogljikov cikel; in **ogljikov cikelus**

iz biologije, iz ekologije kroženje in pretvarjanje ogljikovih spojin, navadno ogljikovega dioksida, med atmosfero ter živimi bitji na kopnem in v morju, zlasti v procesih fotosinteze, dihanja, izgorevanja, trohnenja

▪ Ključ za razumevanje vloge tal pri globalnem *ogljikovem ciklu* je poznavanje procesov med razgradnjo organskih snovi, ki so nastale z asimilacijo CO₂ iz atmosfere.

ogljikov cikelus; in **ogljikov cikel**

iz biologije, iz ekologije kroženje in pretvarjanje ogljikovih spojin, navadno ogljikovega dioksida, med atmosfero ter živimi bitji na kopnem in v morju, zlasti v procesih fotosinteze, dihanja, izgorevanja, trohnenja

▪ V *ogljikovem ciklusu* se je količina ogljikovega dioksida skozi zgodovino v ozračju le rahlo spreminjala (za manj kot 10 %).

ogljikov dioksid

plin, ki nastaja pri dihanju in gorenju

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

ogljikov dioksid se izloča, se sprošča | ogljikov dioksid nastane

- *Ogljikov dioksid* se kopiči ali izloča v številnih reakcijah razgraditve in sinteze maščob, ogljikovih hidratov in beljakovin.
 - Pri fotosintezi iz *ogljikovega dioksida* in vode nastaja glukoza.
 - Če smeti pustimo, da zginejo, se ob tem počasi sprosti *ogljikov dioksid*.
- količinski prisl. + **sam. beseda v rodilniku**
malo, veliko ogljikovega dioksida
- Nihče niti ne pomisli, koliko *ogljikovega dioksida* se pri prevažanju hrane na različne konce sveta sprošča v ozračje.
 - Z ukrepom bodo v ozračje spustili 59 tisoč ton manj *ogljikovega dioksida*.
- glag. + **sam. beseda v tožilniku**
izločati ogljikov dioksid
- Med dihanjem iz zraka črpamo kisik, izločamo pa *ogljikov dioksid*.

...

- Brez minimalne koncentracije *ogljikovega dioksida* v ozračju rastline ne morejo uspevati.

ogljikov hidrat

navadno v množini organska spojina ogljika z vodikom in kisikom, ki daje telesu večino energije

- glag. + **sam. beseda v tožilniku**
jesti, uživati ogljikove hidrate | razgrajevati ogljikove hidrate | vsebovati ogljikove hidrate
- Včasih je bila stroga vegetarijanka in je jedla večinoma samo *ogljikove hidrate*.
 - Živila, ki vsebujejo maščobe in sestavljene *ogljikove hidrate*, se lahko zadržijo v želodcu tudi od 6 do 12 ur.
- prid. beseda + **sam. beseda**
enostaven, kompleksen, sestavljen ogljikov hidrat
- Sladica, polna enostavnih *ogljikovih hidratov*, in čaj z medom bosta sprostila možgane.
 - Sestavljeni *ogljikovi hidrati* se v krvni obtok vsrkajo postopoma in zato ravni sladkorja v krvi ne dvigajo na hitro.

...

- Najbolj znani *ogljikovi hidrati* so sladkorji.

ogljikov monoksid

zdravju nevaren plin brez barve, vonja in okusa, ki nastane pri nepopolni oksidaciji ogljika in preprečuje prenos kisika v krvi

- glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**
zadušiti se, zastрупiti se z ogljikovim monoksidom
- Obdukcija bo pokazala, ali se je zaradi zastрупitve z *ogljikovim monoksidom* zadušil, preden so ga zajeli plameni.
 - Med posredovanjem ob požaru sta se dva človeka zastúpila z *ogljikovim monoksidom*.
- sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**
zastúpitev z ogljikovim monoksidom
- Vzrok smrti naj bi bila zadušitev z *ogljikovim monoksidom*.
 - Požar je z vso močjo napredoval, obstajala je velika nevarnost zastúpitve z *ogljikovim monoksidom*.

IZVOR

↑ogljik

oksitocín oksitocína samostalnik moškega spola

[oksitocín]

POMEN

1. iz medicine hormon, ki ga izloča žleza hipofiza in spodbuja krčenje maternice pri porodu, izločanje mleka iz mlečnih žlez, občutenje ugodja, dobro počutje

- sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
izločanje oksitocina | količina, raven oksitocina
- Raven *oksitocina* v ženskem telesu znatno naraste med nosečnostjo in dojenjem.
 - Telesni stik povzroči izločanje *oksitocina*, hormona, ki v nas vzpodbudi željo po še več nežnostih.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

oksitocin se sprošča

- *Oksitocin* se ne sprošča le med samozadovoljevanjem ali spolnim aktom, temveč tudi med intimnim dotikanjem.
- *Oksitocin* pripomore tudi k boljšemu spancu.

...

- *Oksitocin* izloča hipofiza, njegova glavna fiziološka funkcija pa je spodbujanje izločanja mleka.

1.1. snov, ki učinkuje kot ta hormon

- Eksperimenti so pokazali, da inhaliranje *oksitocina* poveča zaupanje.
- Sintetični *oksitocin* uporabljajo za sprožanje in krepitev popadkov, za kontrolo krvavitve po porodu, carskem rezu in drugih porodnih komplikacijah.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oksitocín]

IPA: [ɔksitoˈtɕiːn]

ednina

IMENOVALNIK: oksitocín

RODILNIK: oksitocína

DAJALNIK: oksitocínu

TOŽILNIK: oksitocín

MESTNIK: pri oksitocínu

ORODNIK: z oksitocínom

dvojina

IMENOVALNIK: oksitocína

RODILNIK: oksitocínov

DAJALNIK: oksitocínoma

TOŽILNIK: oksitocína

MESTNIK: pri oksitocínih

ORODNIK: z oksitocínoma

množina

IMENOVALNIK: oksitocíni

RODILNIK: oksitocínov

DAJALNIK: oksitocínom

TOŽILNIK: oksitocíne

MESTNIK: pri oksitocínih

ORODNIK: z oksitocíni

TONEMSKO

[oksitocín]

IPA: [ɔksitɔtsí:n]

ednina

IMENOVALNIK: oksitocín

RODILNIK: oksitocína

DAJALNIK: oksitocínu

TOŽILNIK: oksitocín

MESTNIK: pri oksitocínu

ORODNIK: z oksitocínom

dvojina

IMENOVALNIK: oksitocína

RODILNIK: oksitocínov

DAJALNIK: oksitocínoma

TOŽILNIK: oksitocína

MESTNIK: pri oksitocínih

ORODNIK: z oksitocínoma

množina

IMENOVALNIK: oksitocíni

RODILNIK: oksitocínov

DAJALNIK: oksitocínom

TOŽILNIK: oksitocíne

MESTNIK: pri oksitocínih

ORODNIK: z oksitocíni

IZVOR

prevzeto iz angl. *oxytocin*, nem. *Oxytozin*, iz gr. *okýs* 'oster' + tvorjenka iz *tókos* 'porod'

ópera ópere samostalnik ženskega spola

[ópera]

POMEN

1. odrsko glasbeno delo s petim besedilom in instrumentalno spremljavo

► prid. beseda + **sam. beseda**

baročna, romantična opera | klasična, sodobna opera | komična, komorna opera | Mozartova, Puccinijeva, Verdijeva, Wagnerjeva opera | slovita, znamenita, znana opera

▪ Od leta 1851 do leta 1853 so doživele premiero Verdijeve tri najbolj priljubljene *opere*: *Rigoletto*, *Trubadur* in *Traviata*.

▪ Wagner je bil poleg Verdija pomemben reformator romantične *opere*.

▪ Danes so problemi, s katerimi se ukvarjajo klasične *opere*, njihov patos in dramaturgija, že zastareli in se ne ujemajo več popolnoma z modernim okusom.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

avtor opere | izvedba, postavitev, premiera, uprizoritev opere | ljubitelj opere | ogled opere

▪ Ponovno odprtje barcelonske operne hiše bodo praznovali z izvedbo *opere* Turandot.

▪ Že leta 1947 je napisala libreto za opero Danila Švare Slovo od mladosti, a premiera *opere* je bila šele leta 1954.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izvesti, postaviti, uprizoriti opero | napisati, ustvariti opero | ogledati si, poslušati opero

▪ George Gershwin je napisal prvo ameriško *opero* *Porgy in Bess*.

▪ Zbiral je starine, se rad elegantno oblačil in poslušal *opero*.

► glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

nastopiti, peti v operi

▪ Slovenska mezzosopranistka je izjemno uspešno nastopila v *operi* Orfej in Evridika.

► priredna zveza

opera in opereta

▪ Na sporedu bodo znane arije in dueti iz priljubljenih *oper* in operet.

1.1. stavba, gledališče, v katerem se uprizarja taka dela

► prid. beseda + **sam. beseda**

državna, nacionalna, narodna opera | dunajska, ljubljanska, mariborska, pariška opera

▪ Dunajska Državna *opera* je letos premierno uprizorila Verdijevo manj znano in zgodnjo *opero* Ernani.

▪ Kraljevo *opero* temeljito prenavljajo, zato so se njene predstave preselile v druge avditorije.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

direktor, ravnatelj, vodja opere | obisk opere

▪ Leta 1987 sem postal direktor *opere* in baleta, in preden sem dobil to mesto, sem imel za seboj že dobrih 20 let umetniškega dela in veliko priznanj.

▪ Arhitekt znamenite *opere* v Sydneyju bo kot svetovalec sodeloval pri prenovi te znamenite stavbe.

► glag. + v + **sam. beseda v tožilniku**

hoditi, iti v opero

▪ Ljudje radi hodijo v *opero*, če jim ta ponuja dobre predstave.

► glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

debitirati, nastopati, peti v operi

▪ Priznani slovenski tenorist je v ponedeljek debitiral v newyorški Metropolitanski *operi* z vlogo Alfreda v opereti *Netopir*.

▪ Izbor teh arij je iz predstav, ki sem jih sam pel v ljubljanski *operi*.

► priredna zveza

opera in gledališče

▪ V prostem času obiskuje različne razstave, *opere* in gledališče.

...

▪ Pred dnevi se je proti ostankom pogorele *opere* La Fenice v Benetkah vila slovesna povorka z baklami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ópera]

IPA: ['o:pɛra]

ednina

IMENOVALNIK: ópera

RODILNIK: ópere

DAJALNIK: óperi

TOŽILNIK: ópero

MESTNIK: pri óperi

ORODNIK: z ópero

dvojina

IMENOVALNIK: óperi

RODILNIK: óper

DAJALNIK: óperama

TOŽILNIK: óperi

MESTNIK: pri óperah

ORODNIK: z óperama

množina

IMENOVALNIK: ópere

RODILNIK: óper

DAJALNIK: óperam

TOŽILNIK: ópere

MESTNIK: pri óperah

ORODNIK: z óperami

TONEMSKO

[òpera]

IPA: [ó:pèra]

ednina

IMENOVALNIK: òpera

RODILNIK: òpere

DAJALNIK: òperi

TOŽILNIK: òpero

MESTNIK: pri òperi

ORODNIK: z òpero

dvojina

IMENOVALNIK: òperi

RODILNIK: òper

DAJALNIK: òperama

TOŽILNIK: òperi

MESTNIK: pri òperah

ORODNIK: z òperama

množina

IMENOVALNIK: òpere

RODILNIK: òper

DAJALNIK: òperam

TOŽILNIK: òpere

MESTNIK: pri òperah

ORODNIK: z òperami

IZVOR

prevzeto iz it. *opera* < lat. *opera*, množinska oblika samostalnika *opus* 'delo'

óperni óperna óperno pridevnik

[óperni]

POMEN

1. ki je v zvezi z opero 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

operni dirigent, režiser, skladatelj | operni libreto | operni pevec, solist | operna arija | operna diva, pevka, primadona, solistka, zvezda | operna glasba, umetnost | operna predstava, premiera, uprizoritev | operna produkcija | operno delo | operno občinstvo | operno petje

▪ Proslavil se je predvsem kot *operni* skladatelj, ki je v svoja dela vključeval bogate baletne točke.

- Med študijem *opernega* petja v Moskvi si je plačevala dodatne ure petja, da bi pridobila čim več znanja.
- V svojem dolgoletnem in plodnem ustvarjanju je zrežiral več kot sto trideset dramskih in *opernih* predstav.

► **prid. beseda**

operni in baletni, operni in gledališki, operni in koncertni

- Sta ljubitelja umetnosti in redno obiskujeta gledališke, *operne* in baletne predstave.
- Takoj po diplomi je pozornost javnosti pritegnila z vrsto odmevnih *opernih* in koncertnih vlog.

1.1. ki ga sestavljajo, tvorijo opere 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

operni repertoar

- Večina Puccinijevih oper si je že davno izborila mesto v železnem *opernem* repertoarju.

2. ki je v zvezi z opero 1.1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

operni ansambel | operni orkester, zbor | operna hiša | operno gledališče

- Odkar je solistka ljubljanskega *opernega* ansambla, je poustvarila že več kot trideset solističnih vlog.
- Bil je prvak ljubljanske, zagrebške in dunajske *operne* hiše ter gost najuglednejših *opernih* gledališč.
- Z ljubljanskim *opernim* orkestrom bodo nastopili solisti hrvaške in naše opere.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[óperni]

IPA: [ˈo:pɛrni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: óperni

RODILNIK: ópernega

DAJALNIK: ópernemu

TOŽILNIK: óperni

živo ópernega

MESTNIK: pri ópernem

ORODNIK: z ópernim

dvojina

IMENOVALNIK: óperna

RODILNIK: ópernih

DAJALNIK: ópernima

TOŽILNIK: óperna

MESTNIK: pri ópernih

ORODNIK: z ópernima

množina

IMENOVALNIK: óperni

RODILNIK: ópernih

DAJALNIK: ópernim

TOŽILNIK: óperne

MESTNIK: pri ópernih

ORODNIK: z ópernimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: óperna
 RODILNIK: óperne
 DAJALNIK: óperni
 TOŽILNIK: óperno
 MESTNIK: pri óperni
 ORODNIK: z óperno

dvojina

IMENOVALNIK: óperni
 RODILNIK: ópernih
 DAJALNIK: ópernima
 TOŽILNIK: óperni
 MESTNIK: pri ópernih
 ORODNIK: z ópernima

množina

IMENOVALNIK: óperne
 RODILNIK: ópernih
 DAJALNIK: ópernim
 TOŽILNIK: óperne
 MESTNIK: pri ópernih
 ORODNIK: z ópernimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: óperno
 RODILNIK: ópernega
 DAJALNIK: ópernemu
 TOŽILNIK: óperno
 MESTNIK: pri ópernem
 ORODNIK: z ópernim

dvojina

IMENOVALNIK: óperni
 RODILNIK: ópernih
 DAJALNIK: ópernima
 TOŽILNIK: óperni
 MESTNIK: pri ópernih
 ORODNIK: z ópernima

množina

IMENOVALNIK: óperna
 RODILNIK: ópernih
 DAJALNIK: ópernim
 TOŽILNIK: óperna
 MESTNIK: pri ópernih
 ORODNIK: z ópernimi

TONEMSKO

[ôperni]

IPA: [ó:pèrni]

OSNOVNIK**moški spol****ednina**

IMENOVALNIK: ôperni
 RODILNIK: ôpernega
 DAJALNIK: ôpernemu
 TOŽILNIK: ôperni
 živo ôpernega
 MESTNIK: pri ôpernem
 ORODNIK: z ôpernim

dvojina

IMENOVALNIK: ôperna
 RODILNIK: ôpernih
 DAJALNIK: ôpernima
 TOŽILNIK: ôperna

MESTNIK: pri ôpernih

ORODNIK: z ôpernima

množina

IMENOVALNIK: ôperni
 RODILNIK: ôpernih
 DAJALNIK: ôpernim
 TOŽILNIK: ôperne
 MESTNIK: pri ôpernih
 ORODNIK: z ôpernimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: ôperna
 RODILNIK: ôperne
 DAJALNIK: ôperni
 TOŽILNIK: ôperno
 MESTNIK: pri ôperni
 ORODNIK: z ôperno

dvojina

IMENOVALNIK: ôperni
 RODILNIK: ôpernih
 DAJALNIK: ôpernima
 TOŽILNIK: ôperni
 MESTNIK: pri ôpernih
 ORODNIK: z ôpernima

množina

IMENOVALNIK: ôperne
 RODILNIK: ôpernih
 DAJALNIK: ôpernim
 TOŽILNIK: ôperne
 MESTNIK: pri ôpernih
 ORODNIK: z ôpernimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: ôperno
 RODILNIK: ôpernega
 DAJALNIK: ôpernemu
 TOŽILNIK: ôperno
 MESTNIK: pri ôpernem
 ORODNIK: z ôpernim

dvojina

IMENOVALNIK: ôperni
 RODILNIK: ôpernih
 DAJALNIK: ôpernima
 TOŽILNIK: ôperni
 MESTNIK: pri ôpernih
 ORODNIK: z ôpernima

množina

IMENOVALNIK: ôperna
 RODILNIK: ôpernih
 DAJALNIK: ôpernim
 TOŽILNIK: ôperna
 MESTNIK: pri ôpernih
 ORODNIK: z ôpernimi

IZVOR

↑opera

ôvca ôvce redko ovcé samostalnik ženskega spola
 [ôuca]

1. domača žival z zelo gosto kodrasto dlako in navadno zavitim rogovi pri samcu; primerjaj lat. *Ovis aries*

► prid. beseda + **sam. beseda**

bela ovca | mlečna ovca | mrtva, poginula, zaklana ovca | odrasla, stara ovca | ostrižena ovca

- Puloverje so ženske pletle iz volne domačih *ovc*.
- Da lahko kmetje mlečne *ovce* čez zimo preživijo, jih dajo že junija na planinske pašnike, kjer ovce ostanejo do septembra.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

blejanje ovac/ovc | čreda, trop ovac/ovc | *n* glav ovac/ovc | lastnik, pastir, rejec ovac/ovc | pasma ovac/ovc | reja, striženje, vzreja ovac/ovc

- Velika čreda *ovc*, ki je pripadala Radomskemu, se je pasla na spodnjih obronkih gorovja na severnem delu doline.
- Prikazali so striženje *ovac*, krtačenje in predenje volne ter ročno pletenje.
- Kmetuje na površini 500 akrov, kar je približno 200 hektarjev, ima tisoč glav *ovac*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

čuvati, pasti ovce | gojiti, rediti ovce | pokončati, raztrgati, zaklati ovco | striči ovce

- V naši vasi redimo *ovce* in koze.
- *Ovce* strižejo ob lepem vremenu, ker sicer vlakna izgubijo prožnost in se rada lomijo.
- Na pašniku je v jutranjih urah volk pokončal štiri *ovce* in dve jagnjeti.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

ovca se pase

- Čeprav se *ovce* pasejo po vsem otoku, zimo preživijo na poljih zapuščene vasi.
- Zunaj blejajo *ovce* in meketajo jagenjčki.
- Te *ovce* imajo velika in viseča ušesa ter dolg, z volno poraščen rep.

► priredna zveza

ovce in koze

- Pristni duh starih časov je ujet v kamnitih hišicah, vsepovsod se pasejo *ovce* in koze, videti je pastirje.

...

▪ Pod hišo imata hlev za *ovce*.

1.1. samica te živali

► prid. beseda + **sam. beseda**

breja ovca

- Za prehrano brejih *ovac* je zelo pomembna kakovostna paša, saj zelena krma vsebuje veliko beljakovin, vitaminov in mineralov.

...

- Ovni in *ovce* z jagnjeti se pasejo v ločenih čredah.

2. manjši parkljar z zelo gosto dlako in zavitim rogovi, ki živi zlasti v gorah; primerjaj lat. *Ovis*; SIN.: divja ovca

▪ Muflon, ki je edina evropska *ovca*, je pravzaprav samo podvrsta veliko širše razprostranjene rdeče ovce ali uriala.

3. slabšalno kdor je zaradi sledenja drugim, odsotnosti razmišljanja pretirano ubogljiv, vodljiv ali se mu to pripisuje; SIN.: navadno slabšalno ovčica, navadno slabšalno ovčka

► prid. beseda + **sam. beseda**

neumna ovca | poslušna ovca | prava ovca

- Ljudje smo pohlevni in se, kot neumne *ovce*, še vedno pustimo voditi, pa čeprav na rob prepada.
- Če ima stranka pametne, sposobne in pokončne ter prodorne ljudi, je to zanjo koristno. Če ima prestrašene *ovce*, ki iščejo avtoriteto, je to zanjo pogubno.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ôuca]

IPA: ['ɔ:utsa]

ednina

IMENOVALNIK: ôvca

RODILNIK: ôvce

DAJALNIK: ôvci

TOŽILNIK: ôvco

MESTNIK: pri ôvci

ORODNIK: z ôvco

dvojina

IMENOVALNIK: ôvci

RODILNIK: ôvc tudi ovác

DAJALNIK: ôvcama

TOŽILNIK: ôvci

MESTNIK: pri ôvcah

ORODNIK: z ôvcama

množina

IMENOVALNIK: ôvce

RODILNIK: ôvc tudi ovác

DAJALNIK: ôvcam

TOŽILNIK: ôvce

MESTNIK: pri ôvcah

ORODNIK: z ôvcami

redko

[ôuca]

IPA: ['ɔ:utsa]

ednina

IMENOVALNIK: ôvca

RODILNIK: ovcé

DAJALNIK: ôvci

TOŽILNIK: ovco

MESTNIK: pri ôvci

ORODNIK: z ovco

dvojina

IMENOVALNIK: ôvci redko ovcé

RODILNIK: ôvc tudi ovác

DAJALNIK: ovćama

TOŽILNIK: ôvci redko ovcé

MESTNIK: pri ovćah

ORODNIK: z ovćama

množina

IMENOVALNIK: ovcé

RODILNIK: ôvc tudi ovác

DAJALNIK: **ovcà̃m**
TOŽILNIK: **ovcé**
MESTNIK: **pri ovcà̃h**
ORODNIK: **z ovcà̃mi**

TONEMSKO

[ó̃uca]

IPA: [ɔ̃:ʊtsá]

ednina

IMENOVALNIK: **óvca**
RODILNIK: **óvce**
DAJALNIK: **óvci**
TOŽILNIK: **óvco**
MESTNIK: **pri óvci**
ORODNIK: **z óvco** tudi **z óvco**

dvojina

IMENOVALNIK: **óvci**
RODILNIK: **ôvc** tudi **ovác** in **ovâc**
DAJALNIK: **óvcama**
TOŽILNIK: **óvci**
MESTNIK: **pri óvcà̃h**
ORODNIK: **z óvcama**

množina

IMENOVALNIK: **óvce**
RODILNIK: **ôvc** tudi **ovác** in **ovâc**
DAJALNIK: **óvcam**
TOŽILNIK: **óvce**
MESTNIK: **pri óvcà̃h**
ORODNIK: **z óvcami**

redko

[ó̃uca]

IPA: [ɔ̃:ʊtsá]

ednina

IMENOVALNIK: **óvca**
RODILNIK: **ovcê** in **ovcê**
DAJALNIK: **óvci**
TOŽILNIK: **ovcô**
MESTNIK: **pri óvci**
ORODNIK: **z ovcô**

dvojina

IMENOVALNIK: **óvci** in **ovcê**
RODILNIK: **ôvc** tudi **ovác** in **ovâc**
DAJALNIK: **ovcâma**
TOŽILNIK: **óvci** in **ovcê**
MESTNIK: **pri ovcà̃h**
ORODNIK: **z ovcâma**

množina

IMENOVALNIK: **ovcê**
RODILNIK: **ôvc** tudi **ovác** in **ovâc**
DAJALNIK: **ovcà̃m**
TOŽILNIK: **ovcê**
MESTNIK: **pri ovcà̃h**
ORODNIK: **z ovcà̃mi**

STALNE ZVEZE

bovška ovca

ovca bele, črne ali črne in bele barve z manjšo glavo, ožjim gobcem, manjšimi uhlji in krajšimi nogami

- Pot smo nadaljevali ob grebenu, koder so se pasle *bovske ovce* in koze.
- Mleko pridobivajo od *bovških ovac* in drežniških koz.
- Na poti velikokrat naletimo na avtohtono *bovsko ovco*, zaradi katere je zaslovel tudi bovški sir.

divja ovca

manjši parkljar z zelo gosto dlako in zavitim rogovi, ki živi zlasti v gorah; primerjaj lat. *Ovis*; SIN.: ovca

- Med *divje ovce* uvrščamo debelorogo ovco, muflona in stepskega muflona.
- Med živalmi ima posebno mesto otoška vrsta *divje ovce*, ki je zaradi nevarnosti izumrtja zaščitena.
- Grivasta ovca se od drugih *divjih ovc* razlikuje po tem, da na prsih in plečih tvori grivo iz dolge, mehke dlake.

jezersko-solčavska ovca

ovca zlasti bele barve z izbočenim prednjim delom glave, liso pod očesom, daljšimi uhlji in daljšimi nogami

- *Jezersko-solčavska ovca* predstavlja del slovenske naravne in kulturne dediščine in je vključena v poseben program ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali.
- Veliko pozornost posvečajo slovenskim avtohtonim pasmam ovac, in sicer *jezersko-solčavski ovci* in belokranjski pramenki (mesni pasmi) ter bovski ovci in istrski pramenki (mlečni pasmi).
- *Jezersko-solčavska ovca* je primerna za prirejo mesa in volne.

FRAZEOLOGIJA

črna ovca/ovčka

črna ovca

črna ovčka

kdor izstopa iz skupine, je zaznamovan, slabši, navadno zaradi neželenih lastnosti

- Policista motorista iz prometne policijske postaje sta nam povedala, da v motorističnih klubih najdemo le nekaj *črnih ovc*, ki nikoli ne spoštujejo cestnoprometnih predpisov.
- Zakaj se ga je prijala oznaka, da je *črna ovca* družine?
- Princ kljub svojemu prestižnemu naslovu ni kaj prida ženitna partija. Velja namreč za *črno ovčko* v kraljevi družini.

garjava ovca

kdor zaradi svojih negativnih lastnosti slabo vpliva na okolico, širi te lastnosti na druge; kdor zaradi svojih lastnosti ni sprejet, ni zaželen v družbi

- Postali smo *garjava ovca* in začeli so nas ignorirati.

- Vsi so kaj kmalu spoznali, da je z njim nekaj narobe, s takšnimi pa se pri delu ni preveč koristno družiti. Kmalu se je počutil kot *garjava ovca*.

izgubljena ovca/ovčica/ovčka

izgubljena ovca

izgubljena ovčica

izgubljena ovčka

kdor je brez cilja, daje vtis velike zmedenosti; kdor se je oddaljil od koga ali česa

- Udeleženci protesta so naredili vse prej kot pozitiven vtis. Delovali so kot *izgubljene ovce*, daleč od realnega sveta.
- Zaupam v to, da je Božja volja, če že govorim o Cerkvi, to, da je transparentna, da je za ljudi, da se zavzema za najšibkejšie, da je pomočnik pri iskanju *izgubljenih ovac* in da je predvsem zelo poštena.
- Moja najljubša frizerka je že po telefonu delovala zelo srečno, da se bo njena skoraj *izgubljena ovčica* po dolgem času končno vrnila.

kakor ovce brez pastirja

1. takó, da kdo daje vtis velike zmedenosti

- Če vam bo kdo rekel, da se obnašate *kakor ovce brez pastirja*, se ne razburite takoj, saj to pomeni le, da ste nekako zbegani oziroma zmedeni.

2. ki je zelo zmeden

- Jezus sam je videl velike množice, ki so bile *kakor ovce brez pastirja*.

kdo je pasel krave/ovce skupaj

kdo je pasel krave skupaj

kdo je pasel ovce skupaj

navadno zanikano izraža, da je kdo s kom v enakovrednem in neformalnem odnosu, zlasti zaradi skupnih dejavnosti, izkušenj

- Gospod je tako primitiven, da me tika, čeprav *nisva skupaj pasla krav*.
- Je pač nekaj posebnega, ne samo kot artist, ampak tudi kot oseba. Ko se z njim seznaniš, dobiš občutek, da ga poznaš že od nekdaj, da *sta skupaj krave pasla*.
- Kaj pa misliš, kdo si? *Nisva skupaj krav pasla*, da veš!
- Govoril je dalje, postajal vse bolj domač, si zaželel sok in me začel tikati, kot da *sva skupaj pasla ovce*.

kot/kakor ovca/ovčica/ovčka

kot ovca

kakor ovca

kot ovčica

kot ovčka

1. ubogljivo, vodljivo, pohlevno; takó, da kdo daje vtis velike zbezanosti, nebogljenosti, odvisnosti od drugih

- Na ulici ob vojašnici je ležala vrsta strelcev. Novinci druge čete so bili pomešani mednje *kot ovce* in niso prav vedeli, kaj bi počeli.
- Sledila mu je *kakor ovca*, prepričana, da niti nima druge izbire,

- Uživala je v svoji vlogi. Kimali smo ji *kot ovčke*.

2. ki je pohleven, ubogljiv, vodljiv; ki je zelo zbezan, nebogljen, odvisen od drugih

- Na žalost smo *kot ovce*, ki vedno padamo na poceni štose.
- Kdo je kriv za takšno stanje? Dobršen delež krivde nosimo kmetje, ki smo *kot ovčice*. Puščamo, da delajo z nami, kar hočejo!

krotek/pohleven kot ovčka/jagnje/ovca

krotek kot ovčka

krotek kot jagnje

krotek kot ovca

pohleven kot ovčka

zelo poslušen, ponižen, miren

- Pod vplivom Lune boste v prvi polovici tedna *krotki kot ovčka*.
- Imel je preveč energije, ni ga bilo moč krotiti. Hotel sem ga že dati proč. To je moral čutiti, kajti nenadoma je postal *krotek kot jagnje*.
- Če sem *pohlevna kot ovčka*, je vse v redu, drugače hitro izgubi živce.

žrtveno jagnje | žrtvena ovca

žrtveno jagnje

žrtvena ovca

kdor je kaznovan, žrtvovan namesto pravega krivca

- Tudi v našem interesu je, da se napake razjasnijo. Za vsako napako smo pripravljeni odgovarjati. Nismo pa pripravljeni biti *žrtveno jagnje*.
- Še danes zatrjuje, da je bil *žrtveno jagnje*, saj naj bi na tej olimpijadi poleg njega steroide uporabljala še dolga vrsta atletov.
- Mnogi prebivalci so prepričani, da bodo obsodili le peščico *žrtvenih ovč*, medtem ko velike večine odgovornih ne bo srečala roka pravice.

Volk sit in koza cela.

Volk sit, koza cela.

Koza cela in volk sit.

Volk je sit in koza cela.

Volk sit in ovca cela.

opisuje situacijo, v kateri sta s kompromisno rešitvijo zadovoljni obe strani, čeprav imata nasprotni, neskladne interese

- Torkova seja arbitražne komisije se je končala s kompromisom oziroma po načelu *volk sit in koza cela*.
- *Volk sit, koza cela*. Otroci in njihovi starši zadovoljni.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: ovčica

manjšalnica: ôvčka

IZVOR

= stcslov. *ovbca*, hrv., srb. *óvca*, rus. *ovcá*, češ. *ovce* < pslov. **ovbca*, kot stind. *aviká* < ide.

**h₂auikáh₂* iz **h₂óui-*, **h₂áui-*, tako kot stind. *ávi-*,

gr. *óis* 'oven, ovca', lat. *ovis*, stnord. *ær*, ags. *ēove*, stvnem. *ouwi*

ovčica ovčice samostalnik ženskega spola

[oučica]

POMEN

1. navadno ekspresivno **ovca, zlasti manjša**; SIN.: navadno ekspresivno **ovčka**

- Nekaj prav posebnega je, da ovca naenkrat skoti kar štiri male ljubke *ovčice*.
- Več kot petdeset pastircev na travniku pase *ovčice*, ki blejajo, sliši se zvonjenje in oglašanje krav.
- Pod kolovozom se pase trop *ovčic* in si gasi žejo iz lesenega korita.

2. ekspresivno **verniki v odnosu do duhovnika**

- Pastor se je že dalj časa zaman trudil, da bi izgubljeno *ovčico* pripeljal v varno zavetje matere cerkve.
- Za pošteno krščansko *ovčico* se spodobi, da je družina v sistemu njegovih vrednot na najvišjem mestu.
- Vsem tegobam navkljub je Janez Pavel II. z upočasnitvijo, toda še vedno odločnim korakom vodil svoje *ovčice* v novo tisočletje.

3. navadno v množini **oblak v obliki majhne kopice**; SIN.: ovčka

► prid. beseda + **sam. beseda**
bele ovčice

- Na obzorju prostrane ravnine se zgrinjajo temno sivi oblaki, ki sčasoma prekrijejo sinje modro nebo, posuto z belimi *ovčicami*.

4. iz zoologije **riba srebrne barve s progastim podolgovratim trupom ovalne oblike, podaljšanim prednjim delom glave in odebeljenimi ustnicami**; primerjaj lat. *Lithognathus mormyrus*

- Moli in osliči so jatne ribe, ki se zadržujejo večinoma na peščenem in muljastem dnu, bolj finem od tistega, kjer se lovi *ovčice*.
- Ocenili so, da so ujeli nekaj sto kilogramov najbolj kakovostnih rib – od *ovčic* in ribonov do oradic in brancinov.

5. navadno slabšalno **kdor je zaradi sledenja drugim, odsotnosti razmišljanja pretirano ubogljiv, vodljiv ali se mu to pripisuje**; SIN.: slabšalno **ovca**, navadno slabšalno **ovčka**

► prid. beseda + **sam. beseda**
pohlevna, poslušna ovčica

- To, kar se dogaja, je poskus povprečnega državljana znova ponižati na nivo pohlevne *ovčice* in hvaležnega psa, ki liže gospodarjevo roko, da bi mu vrgel večji ostanek s svoje mize.
- Modri politiki si želijo modre državljane, politično kratkovidni politiki pa so zadovoljni z bolj krotkimi in poslušnimi *ovčicami*.
- Mali človek, tista pridna *ovčica*, ki je dala svoj glas na volitvah temu ali onemu, ne bo imel nikoli nič od svojega volilnega glasu, bo pa svoje izbrance slepo zagovarjal v nedogled.

5.1. ekspresivno **kdor se kaže kot nedolžen, neveden, nepokvarjen**; SIN.: ekspresivno **ovčka**

► prid. beseda + **sam. beseda**

nedolžna ovčica

- Obtoženih 18 tihotapcev heroína se zagovarja, kakor da so nedolžne *ovčice*.
- Iščete drugo delo, po možnosti v konkurenčnem podjetju, medtem ko na trenutnem delovnem mestu igrate nedolžno *ovčico*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oučica]

IPA: [ɔuˈtʃiːtsa]

ednina

IMENOVALNIK: ovčica

RODILNIK: ovčice

DAJALNIK: ovčici

TOŽILNIK: ovčico

MESTNIK: pri ovčici

ORODNIK: z ovčico

dvojina

IMENOVALNIK: ovčici

RODILNIK: ovčic

DAJALNIK: ovčicama

TOŽILNIK: ovčici

MESTNIK: pri ovčicah

ORODNIK: z ovčicama

množina

IMENOVALNIK: ovčice

RODILNIK: ovčic

DAJALNIK: ovčicam

TOŽILNIK: ovčice

MESTNIK: pri ovčicah

ORODNIK: z ovčicami

TONEMSKO

[oučica]

IPA: [ɔuˈtʃiːtsá]

ednina

IMENOVALNIK: ovčica

RODILNIK: ovčice

DAJALNIK: ovčici

TOŽILNIK: ovčico

MESTNIK: pri ovčici

ORODNIK: z ovčico

dvojina

IMENOVALNIK: ovčici

RODILNIK: ovčic

DAJALNIK: ovčicama

TOŽILNIK: ovčici

MESTNIK: pri ovčicah

ORODNIK: z ovčicama

množina

IMENOVALNIK: ovčice

RODILNIK: ovčic

DAJALNIK: ovčicam

TOŽILNIK: ovčice

MESTNIK: pri ovčicah

ORODNIK: z ovčicami

izgubljena ovca/ovčica/ovčka

izgubljena ovca

izgubljena ovčica

izgubljena ovčka

kdor je brez cilja, daje vtis velike zmedenosti;
kdor se je oddaljil od koga ali česa

- Udeleženci protesta so naredili vse prej kot pozitiven vtis. Delovali so kot *izgubljene ovce*, daleč od realnega sveta.
- Zaupam v to, da je Božja volja, če že govorim o Cerkvi, to, da je transparentna, da je za ljudi, da se zavzema za najšibkejše, da je pomočnik pri iskanju *izgubljenih ovac* in da je predvsem zelo poštena.
- Moja najljubša frizerka je že po telefonu delovala zelo srečno, da se bo njena skoraj *izgubljena ovčica* po dolgem času končno vrnila.

kot/kakor ovca/ovčica/ovčka

kot ovca

kakor ovca

kot ovčica

kot ovčka

1. ubogljivo, vodljivo, pohlevno; takó, da kdo daje vtis velike zbežanosti, nebogljenosti, odvisnosti od drugih

- Na ulici ob vojašnici je ležala vrsta strelcev. Novinci druge čete so bili pomešani mednje *kot ovce* in niso prav vedeli, kaj bi počeli.
- Sledila mu je *kakor ovca*, prepričana, da niti nima druge izbire,
- Uživala je v svoji vlogi. Kimali smo ji *kot ovčke*.

2. ki je pohleven, ubogljiv, vodljiv; ki je zelo zbežan, nebogljn, odvisen od drugih

- Na žalost smo *kot ovce*, ki vedno padamo na poceni štose.
- Kdo je kriv za takšno stanje? Dobršen delež krivde nosimo kmetje, ki smo *kot ovčice*. Puščamo, da delajo z nami, kar hočejo!

nedolžen kot ovčica/ovčka/jagnje

nedolžen kot ovčica

nedolžen kot ovčka

nedolžen kot jagnje

popolnoma nedolžen

- Če bi verjeli izjavam prič, je bil obtoženec *nedolžen kot ovčica*.
- Dobljene številke so nevtralne in *nedolžne kot ovčke*. Kolikokrat enaki rezultati vzbudijo čisto različne interpretacije.
- Moj oče je duša lakomnosti in moja sladka sestra hlepi po oblasti brez prestanka. Po drugi strani pa sem jaz *nedolžen kot jagnje*.

IZVOR

↑ ovca

ôvčji ôvčja ôvčjo pridevnik

[ôvčji]

POMEN

1. ki je v zvezi z ovcami 1. ali gojenjem ovc 1.► **prid. beseda** + sam. beseda

ôvčji hlev | ôvčji pastir | ôvčji iztrebki | ôvčja farma, staja

- Kefir so poznali in ga delali nomadski *ôvčji* pastirji na Balkanu in Kavkazu že v antičnih časih.
- Že vrsto let poteka del praktičnega pouka na *ôvčji* farmi, ki je last veterinarske fakultete.

1.1. ki je del telesa ovc 1. ali se pridobiva s telesa ovc 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

ôvčji kožuh | ôvčja koža, volna | ôvčje krzno | ôvčje meso

- Poleg sirov lahko kupite še med, *ôvčjo* kožo in volno.
- Z dvigom standarda je zaznati vedno večje povpraševanje po naravnem krznu, predvsem na hladnejših področjih, saj *ôvčje* krzno po kakovosti daleč prekaša umetna krzna.
- Namesto običajne svinjine, govedine vam predlagam mnogo lažje in bolj zdravo *ôvčje* meso.

1.2. ki se pridobiva od ovc 1. ali nastane s predelavo mleka ovc 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

ôvčji sir | ôvčja skuta | ôvčje mleko

- Vsak dan povprečno namolzejo okoli sto litrov mleka, preživljajo se s prodajo *ôvčje* skute in sira.
- V zadnjem času se je z vzrejo ovac povečala tudi predelava *ôvčjega* mleka v sir.

1.3. ki ga sestavljajo, tvorijo ovce 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

ôvčji trop | ôvčja čreda

- Na Soriški planini so največja nevarnost za *ôvčji* trop medved, krokarji, lisice in orli.
- Zatrjuje, da *ôvčje* črede ne namerava več povečevati, saj potem najbrž ne bi bil več kos vsemu delu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ôvčji]

IPA: ['o:včji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvčji

RODILNIK: ôvčjega

DAJALNIK: ôvčjemu

TOŽILNIK: ôvčji

živo ôvčjega

MESTNIK: pri ôvčjem

ORODNIK: z ôvčjim

dvojina

IMENOVALNIK: ôvčja

RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjima
TOŽILNIK: ôvčja
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjima

množina

IMENOVALNIK: ôvčji
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjim
TOŽILNIK: ôvčje
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvčja
RODILNIK: ôvčje
DAJALNIK: ôvčji
TOŽILNIK: ôvčjo
MESTNIK: pri ôvčji
ORODNIK: z ôvčjo

dvojina

IMENOVALNIK: ôvčji
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjima
TOŽILNIK: ôvčji
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjima

množina

IMENOVALNIK: ôvčje
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjim
TOŽILNIK: ôvčje
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvčjo
RODILNIK: ôvčjega
DAJALNIK: ôvčjemu
TOŽILNIK: ôvčjo
MESTNIK: pri ôvčjem
ORODNIK: z ôvčjim

dvojina

IMENOVALNIK: ôvčji
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjima
TOŽILNIK: ôvčji
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjima

množina

IMENOVALNIK: ôvčja
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjim
TOŽILNIK: ôvčja
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjimi

TONEMSKO

[óučji]

IPA: [ɔ:utʃji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: óvčji
RODILNIK: óvčjega
DAJALNIK: óvčjemu
TOŽILNIK: óvčji
živo óvčjega
MESTNIK: pri óvčjem
ORODNIK: z óvčjim

dvojina

IMENOVALNIK: óvčja
RODILNIK: óvčjih
DAJALNIK: óvčjima
TOŽILNIK: óvčja
MESTNIK: pri óvčjih
ORODNIK: z óvčjima

množina

IMENOVALNIK: óvčji
RODILNIK: óvčjih
DAJALNIK: óvčjim
TOŽILNIK: óvčje
MESTNIK: pri óvčjih
ORODNIK: z óvčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: óvčja
RODILNIK: óvčje
DAJALNIK: óvčji
TOŽILNIK: óvčjo
MESTNIK: pri óvčji
ORODNIK: z óvčjo

dvojina

IMENOVALNIK: óvčji
RODILNIK: óvčjih
DAJALNIK: óvčjima
TOŽILNIK: óvčji
MESTNIK: pri óvčjih
ORODNIK: z óvčjima

množina

IMENOVALNIK: óvčje
RODILNIK: óvčjih
DAJALNIK: óvčjim
TOŽILNIK: óvčje
MESTNIK: pri óvčjih
ORODNIK: z óvčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: óvčjo
RODILNIK: óvčjega
DAJALNIK: óvčjemu
TOŽILNIK: óvčjo
MESTNIK: pri óvčjem
ORODNIK: z óvčjim

dvojina

IMENOVALNIK: óvčji
RODILNIK: óvčjih
DAJALNIK: óvčjima
TOŽILNIK: óvčji
MESTNIK: pri óvčjih
ORODNIK: z óvčjima

množina

IMENOVALNIK: óvčja

RODILNIK: óvčjih
DAJALNIK: óvčjim
TOŽILNIK: óvčja
MESTNIK: pri óvčjih
ORODNIK: z óvčjimi

in

[ôvčji]

IPA: [ô:včji]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvčji
RODILNIK: ôvčjega
DAJALNIK: ôvčjemu
TOŽILNIK: ôvčji
živo ôvčjega
MESTNIK: pri ôvčjem
ORODNIK: z ôvčjim

dvojina

IMENOVALNIK: ôvčja
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjima
TOŽILNIK: ôvčja
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjima

množina

IMENOVALNIK: ôvčji
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjim
TOŽILNIK: ôvčje
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvčja
RODILNIK: ôvčje
DAJALNIK: ôvčji
TOŽILNIK: ôvčjo
MESTNIK: pri ôvčji
ORODNIK: z ôvčjo

dvojina

IMENOVALNIK: ôvčji
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjima
TOŽILNIK: ôvčji
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjima

množina

IMENOVALNIK: ôvčje
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjim
TOŽILNIK: ôvčje
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvčjo
RODILNIK: ôvčjega
DAJALNIK: ôvčjemu

TOŽILNIK: ôvčjo
MESTNIK: pri ôvčjem
ORODNIK: z ôvčjim

dvojina

IMENOVALNIK: ôvčji
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjima
TOŽILNIK: ôvčji
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjima

množina

IMENOVALNIK: ôvčja
RODILNIK: ôvčjih
DAJALNIK: ôvčjim
TOŽILNIK: ôvčja
MESTNIK: pri ôvčjih
ORODNIK: z ôvčjimi

STALNE ZVEZE

ovčja bilnica

iz botanike nižja trava s tankimi listi v šopih, ki raste na kisli, peščeni ali glinasti podlagi in cveti od maja do avgusta; primerjaj lat. *Festuca ovina*

- *Ovčja bilnica* z nežnimi sivimi listi in vednozeleni šaš sta v zasaditvi prava paša za oči.
- *Ovčja bilnica* je zgodaj cvetoča trava, ki je prav v maju najlepša.
- Če je v ruši veliko *ovčje bilnice*, šašev, pokončne stoklase, glote in malo detelj, v tleh verjetno primanjkuje fosforja.

ovčje vime

užitna belkasta goba s kratkim betom in valovitim, nagubanim klobukom z rjavkastimi lisami, ki navadno raste v zraščenih gručah;

primerjaj lat. *Albatrellus ovinus*

- Precej podoben žemljevki je ovčji mesnatovec ali *ovčje vime*, le da je svetlejši in kmalu začne rumeneti.

FRAZEOLOGIJA

volk v ovčji koži/preobleki | volk v ovčjem kožuhu

volk v ovčji koži

volk v ovčji preobleki
volk v ovčjem kožuhu

kdor s pretvaro, navidezno prijaznim delovanjem skriva svoje slabe namene; kar navzven deluje blago kljub svoji moči, zmogljivosti

- Nacistično obdobje se je začelo z Göbbelsovimi nagovorom novim poslancem, naj se obnašajo kot *volkovi v ovčji koži*, če želijo narediti prevrat znotraj demokracije.
- Avto lepo vžiga in motor teče tiho. V nižjih vrtljajih še malo len, se v višjih vrtljajih razživi in nam da vedeti, da vozimo *volka v ovčji koži*.
- Klic na pomoč industrije je *volk v ovčji preobleki*, saj gre v resnici za močno pogajalsko orodje, s katerim bodo znamke poskušale doseči tisto, česar jim ni uspelo izpogajati v okoljevarstvenih pogovorih.

- Kdo so *volkovi v ovčjem kožuhu*? Lahko natakariji, lahko računalničarji. Kriminalci okraejo vse več lastnikov kreditnih kartic.

IZVOR
↑ ovca

ôvčka ôvčke samostalnik ženskega spola

[ôʋčka]

POMEN

1. navadno ekspresivno **ovca**, zlasti manjša; SIN.: navadno

ekspresivno **ovčica**

► prid. beseda + **sam. beseda**

mlada ovčka

- Bolj krotke *ovčke* še noben pastir ni imel v svoji čredi.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

ovčka se pase

- Ob poti vam delajo družbo prijazne *ovčke*.

...

- Mislija je na čredo *ovčk*, zaprtih v ogrado na pašniku.

1.1. ekspresivno **meso** te živali kot hrana, jed

- Spekel je *ovčko* na žaru.

1.2. manj formalno **krzno** te živali

- Usnjen brezrokavnik, podložen z *ovčko*, je zelo topel in udoben.

2. podoba, predmet, ki predstavlja ovco

- Z zlatim flomastrom na papir narišite različno velike *ovčke*.

- V vrtcu smo z otroki naredili *ovčke* s kožuhi iz prave volne, ki smo jo prinesli s kmetije.

- Bliža se božič in v naših domovih postavljamo jaslice s sveto družino, pastirji, *ovčkami* in tremi kralji.

3. navadno v množini **oblak** v obliki majhne kopice; SIN.: ovčica

- Zgoraj na nebu se pomikajo posamezni počasni oblaki, mogoče *ovčke*.

4. navadno slabšalno **kdor** je zaradi sledenja drugim, odsotnosti razmišljanja pretirano ubogljiv, vodljiv ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno **ovca**, navadno slabšalno ovčica

► prid. beseda + **sam. beseda**

nebogljena ovčka | pohlevna ovčka

- Nismo nebogljeni *ovčke*, ki jih mora nekdo stalno usmerjati in voditi.
- Doma bomo zanesljivo trd oreh, na povratni tekmi pa tudi ne bomo izgubljene *ovčke*.

4.1. ekspresivno **kdor** se kaže kot nedolžen, neveden, nepokvarjen; SIN.: ekspresivno ovčica

► prid. beseda + **sam. beseda**

nedolžna ovčka

- Nikakor ni nedolžna *ovčka* in pošten poslovnež, kot se poskuša prikazati.
- Vsi po vrsti zanikajo vpletenost, kot da na zatožni klopi sedi osemnajst nedolžnih *ovčk*.

...

- V njegovih očeh sem zaznal pobalinski lesk, ki je razkrival, da le ni taka *ovčka*, kot je bil videti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ôʋčka]

IPA: [ʔ:ʋʈʃka]

ednina

IMENOVALNIK: ôvčka

RODILNIK: ôvčke

DAJALNIK: ôvčki

TOŽILNIK: ôvčko

MESTNIK: pri ôvčki

ORODNIK: z ôvčko

dvojina

IMENOVALNIK: ôvčki

RODILNIK: ôvčk

DAJALNIK: ôvčkama

TOŽILNIK: ôvčki

MESTNIK: pri ôvčkih

ORODNIK: z ôvčkama

množina

IMENOVALNIK: ôvčke

RODILNIK: ôvčk

DAJALNIK: ôvčkam

TOŽILNIK: ôvčke

MESTNIK: pri ôvčkih

ORODNIK: z ôvčkami

TONEMSKO

[ôʋčka]

IPA: [ô:ʋʈʃká]

ednina

IMENOVALNIK: óvčka

RODILNIK: óvčke

DAJALNIK: óvčki

TOŽILNIK: óvčko

MESTNIK: pri óvčki

ORODNIK: z óvčko tudi z óvčko

dvojina

IMENOVALNIK: óvčki

RODILNIK: óvčk

DAJALNIK: óvčkama

TOŽILNIK: óvčki

MESTNIK: pri óvčkih

ORODNIK: z óvčkama

množina

IMENOVALNIK: óvčke

RODILNIK: óvčk

DAJALNIK: óvčkam

TOŽILNIK: óvčke

MESTNIK: pri óvčkih

ORODNIK: z óvčkami

FRAZEOLOGIJA

črna ovca/ovčka

črna ovca

črna ovčka

kdor izstopa iz skupine, je zaznamovan, slabši, navadno zaradi neželenih lastnosti

- Policista motorista iz prometne policijske postaje sta nam povedala, da v motorističnih klubih najdemo le nekaj *črnih ovč*, ki nikoli ne spoštujejo cestnoprometnih predpisov.

- Zakaj se ga je prijela oznaka, da je *črna ovca* družine?

- Princ kljub svojemu prestižnemu naslovu ni kaj prida ženitna partija. Velja namreč za *črno ovčko* v kraljevi družini.

izgubljena ovca/ovčica/ovčka

izgubljena ovca

izgubljena ovčica

izgubljena ovčka

kdor je brez cilja, daje vtis velike zmedenosti; kdor se je oddaljil od koga ali česa

- Udeleženci protesta so naredili vse prej kot pozitiven vtis. Delovali so kot *izgubljene ovce*, daleč od realnega sveta.

- Zaupam v to, da je Božja volja, če že govorim o Cerkvi, to, da je transparentna, da je za ljudi, da se zavzema za najšibkejši, da je pomočnik pri iskanju *izgubljenih ovac* in da je predvsem zelo poštena.

- Moja najljubša frizerka je že po telefonu delovala zelo srečno, da se bo njena skoraj *izgubljena ovčica* po dolgem času končno vrnila.

kot/kakor ovca/ovčica/ovčka

kot ovca

kakor ovca

kot ovčica

kot ovčka

1. ubogljivo, vodljivo, pohlevno; takó, da kdo daje vtis velike zbežanosti, nebogljenosti, odvisnosti od drugih

- Na ulici ob vojašnici je ležala vrsta strelcev. Novinci druge čete so bili pomešani mednje *kot ovce* in niso prav vedeli, kaj bi počeli.

- Sledila mu je *kakor ovca*, prepričana, da niti nima druge izbire,

- Uživala je v svoji vlogi. Kimali smo ji *kot ovčke*.

2. ki je pohleven, ubogljiv, vodljiv; ki je zelo zbežan, nebogljn, odvisen od drugih

- Na žalost smo *kot ovce*, ki vedno padamo na poceni štose.

- Kdo je kriv za takšno stanje? Dobršen delež krivde nosimo kmetje, ki smo *kot ovčice*. Puščamo, da delajo z nami, kar hočejo!

krotek/pohleven kot ovčka/jagnje/ovca

krotek kot ovčka

krotek kot jagnje

krotek kot ovca

pohleven kot ovčka

zelo poslušen, ponižen, miren

- Pod vplivom Lune boste v prvi polovici tedna *krotki kot ovčka*.

- Imel je preveč energije, ni ga bilo moč krotiti. Hotel sem ga že dati proč. To je moral čutiti, kajti nenadoma je postal *krotek kot jagnje*.

- Če sem *pohlevna kot ovčka*, je vse v redu, drugače hitro izgubi živce.

nedolžen kot ovčica/ovčka/jagnje

nedolžen kot ovčica

nedolžen kot ovčka

nedolžen kot jagnje

popolnoma nedolžen

- Če bi verjeli izjavam prič, je bil obtoženec *nedolžen kot ovčica*.

- Dobljene številke so nevtralne in *nedolžne kot ovčke*. Kolikokrat enaki rezultati vzbudijo čisto različne interpretacije.

- Moj oče je duša lakomnosti in moja sladka sestra hlepi po oblasti brez prestanka. Po drugi strani pa sem jaz *nedolžen kot jagnje*.

IZVOR

↑ ovca

p p-ja tudi **p** samostalnik moškega spola

[pə] in [pé]

POMEN

1. sedemnajsta črka slovenske abecede

- Ko v iskalno okno vpišete črko *p*, se v seznamu izpiše prvi zapis, ki se začne s *p*.

- Mešal je črki *k* in *p*.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Veliko besed se začne z glasom *p*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pə]

IPA: [pə]

ednina

IMENOVALNIK: [pə]

RODILNIK: [pəja]

DAJALNIK: [pəju]

TOŽILNIK: [pə]

MESTNIK: [pri pəju]

ORODNIK: [s pəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [pəja]

RODILNIK: [pəjeu]

DAJALNIK: [pəjema]

TOŽILNIK: [pəja]

MESTNIK: [pri pəjih]

ORODNIK: [s pəjema]

množina

IMENOVALNIK: [pəji]

RODILNIK: [pəjeu]

DAJALNIK: [pəjem]

TOŽILNIK: [pəje]

MESTNIK: [pri pəjih]

ORODNIK: [s pəji]

in

[pé]
IPA: [pe:]

ednina

IMENOVALNIK: [pé]
RODILNIK: [pêja]
DAJALNIK: [pêju]
TOŽILNIK: [pé]
MESTNIK: [pri pêju]
ORODNIK: [s pêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [pêja]
RODILNIK: [pêjeu]
DAJALNIK: [pêjema]
TOŽILNIK: [pêja]
MESTNIK: [pri pêjih]
ORODNIK: [s pêjema]

množina

IMENOVALNIK: [pêji]
RODILNIK: [pêjeu]
DAJALNIK: [pêjem]
TOŽILNIK: [pêje]
MESTNIK: [pri pêjih]
ORODNIK: [s pêji]

tudi

[pə]
IPA: [pə]

ednina

IMENOVALNIK: [pə]
RODILNIK: [pə]
DAJALNIK: [pə]
TOŽILNIK: [pə]
MESTNIK: [pri pə]
ORODNIK: [s pə]

dvojina

IMENOVALNIK: [pə]
RODILNIK: [pə]
DAJALNIK: [pə]
TOŽILNIK: [pə]
MESTNIK: [pri pə]
ORODNIK: [s pə]

množina

IMENOVALNIK: [pə]
RODILNIK: [pə]
DAJALNIK: [pə]
TOŽILNIK: [pə]
MESTNIK: [pri pə]
ORODNIK: [s pə]

tudi

[pé]
IPA: [pe:]

ednina

IMENOVALNIK: [pé]
RODILNIK: [pé]
DAJALNIK: [pé]

TOŽILNIK: [pé]
MESTNIK: [pri pé]
ORODNIK: [s pé]

dvojina

IMENOVALNIK: [pé]
RODILNIK: [pé]
DAJALNIK: [pé]
TOŽILNIK: [pé]
MESTNIK: [pri pé]
ORODNIK: [s pé]

množina

IMENOVALNIK: [pé]
RODILNIK: [pé]
DAJALNIK: [pé]
TOŽILNIK: [pé]
MESTNIK: [pri pé]
ORODNIK: [s pé]

TONEMSKO

[pə]
IPA: [pə]

ednina

IMENOVALNIK: [pə]
RODILNIK: [pəja]
DAJALNIK: [pəju]
TOŽILNIK: [pə]
MESTNIK: [pri pəju]
ORODNIK: [s pəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [pəja]
RODILNIK: [pəjeu]
DAJALNIK: [pəjema]
TOŽILNIK: [pəja]
MESTNIK: [pri pəjih]
ORODNIK: [s pəjema]

množina

IMENOVALNIK: [pəji]
RODILNIK: [pəjeu]
DAJALNIK: [pəjem]
TOŽILNIK: [pəje]
MESTNIK: [pri pəjih]
ORODNIK: [s pəji]

in

[pê]
IPA: [pé:]

ednina

IMENOVALNIK: [pê]
RODILNIK: [pêja]
DAJALNIK: [pêju]
TOŽILNIK: [pê]
MESTNIK: [pri pêju]
ORODNIK: [s pêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [pêja]
RODILNIK: [pêjeu]
DAJALNIK: [pêjema]
TOŽILNIK: [pêja]
MESTNIK: [pri pêjih]
ORODNIK: [s pêjema]

množina

IMENOVALNIK: [pêji]
RODILNIK: [pêjeu]
DAJALNIK: [pêjem]
TOŽILNIK: [pêje]
MESTNIK: [pri pêjih]
ORODNIK: [s pêji]

tudi

[pə]
IPA: [pə]

ednina

IMENOVALNIK: [pə]
RODILNIK: [pə]
DAJALNIK: [pə]
TOŽILNIK: [pə]
MESTNIK: [pri pə]
ORODNIK: [s pə]

dvojina

IMENOVALNIK: [pə]
RODILNIK: [pə]
DAJALNIK: [pə]
TOŽILNIK: [pə]
MESTNIK: [pri pə]
ORODNIK: [s pə]

množina

IMENOVALNIK: [pə]
RODILNIK: [pə]
DAJALNIK: [pə]
TOŽILNIK: [pə]
MESTNIK: [pri pə]
ORODNIK: [s pə]

tudi

[pê]
IPA: [pê:]

ednina

IMENOVALNIK: [pê]
RODILNIK: [pê]
DAJALNIK: [pê]
TOŽILNIK: [pê]
MESTNIK: [pri pê]
ORODNIK: [s pê]

dvojina

IMENOVALNIK: [pê]
RODILNIK: [pê]
DAJALNIK: [pê]
TOŽILNIK: [pê]
MESTNIK: [pri pê]
ORODNIK: [s pê]

množina

IMENOVALNIK: [pê]
RODILNIK: [pê]
DAJALNIK: [pê]
TOŽILNIK: [pê]
MESTNIK: [pri pê]
ORODNIK: [s pê]

pancéta

pancéte samostalnik ženskega spola

[pancéta]

POMEN

1. na zraku sušeno svinjsko trebušno salo s tanjšimi plastmi mesa, ki se tradicionalno izdeluje na Krasu; SIN.: kraška panceta

► prid. beseda + **sam. beseda**

narezana, sesekljana panceta

- Na maščobi prepražimo na kocke narezano *panceto*.
- Doma narejene mehke njoke so prelili z omako, v kateri so smetano pomešali s koščki popečene *pancete*.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

koščki, rezina pancete

- Na vsak trak mesa damo rezino *pancete*, zvijemo in prebodemo z 2 zobotrebce.
- Juho potresite s hrustljivimi koščki *pancete*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

popeči, prepražiti panceto | zrezati panceto

- *Panceto* popečemo na ponvi, da postane hrustljava.
- *Panceto* zrežemo na majhne kocke in jo popražimo na dveh žlicah olja.

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

obložiti, oviti s panceto | potresti s panceto

- Biftek ovijemo s *panceto* in popramo.
- Meso zavijte, obložite s *panceto* in povežite s kuhinjsko vrvico.

...

▪ Tako kot pršut se *panceta* suši na zraku, glavna začimba pa je sol.

▪ Na domačijah ne manjka prašičev za pršut, *panceto* in klobase.

2. neformalno, zahodno slanina

► prid. beseda + **sam. beseda**

pečena, prekajena panceta

- Cvetačo narežite in jo dodajte v testo iz čičerikine moke; solite, poprajte ter vmešajte še 50 g sesekljane prekajene *pancete*.
- V delikatesi opazujem sočno *panceto* in v mislih premlevam, kam vse bi jo lahko vključil.
- Pečena polnjena *panceta* je njihova novost, ki so jo kupci zelo dobro sprejeli.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pancéta]

IPA: [pan'tse:ta]

ednina

IMENOVALNIK: pancéta
RODILNIK: pancéte
DAJALNIK: pancéti
TOŽILNIK: pancéto
MESTNIK: pri pancéti
ORODNIK: s pancéto

dvojina

IMENOVALNIK: pancéti
RODILNIK: pancét
DAJALNIK: pancétama

TOŽILNIK: pancéti
MESTNIK: pri pancétah
ORODNIK: s pancétama

množina

IMENOVALNIK: pancéte
RODILNIK: pancét
DAJALNIK: pancétam
TOŽILNIK: pancéte
MESTNIK: pri pancétah
ORODNIK: s pancétami

TONEMSKO

[pancêta]

IPA: [pantse:tà]

ednina

IMENOVALNIK: pancêta
RODILNIK: pancête
DAJALNIK: pancêti
TOŽILNIK: pancêto
MESTNIK: pri pancêti
ORODNIK: s pancêto

dvojina

IMENOVALNIK: pancêti
RODILNIK: pancêt
DAJALNIK: pancêtama
TOŽILNIK: pancêti
MESTNIK: pri pancêtah
ORODNIK: s pancêtama

množina

IMENOVALNIK: pancête
RODILNIK: pancêt
DAJALNIK: pancêtam
TOŽILNIK: pancête
MESTNIK: pri pancêtah
ORODNIK: s pancêtami

STALNE ZVEZE

kraška panceta

na zraku sušeno svinjsko trebušno salo s tanjšimi plastmi mesa, ki se tradicionalno izdeluje na Krasu; SIN.: panceta

► prid. beseda + **sam. beseda**

narezana kraška panceta

▪ Na kocke narezano *kraško panceto* na olju zasteklenimo, prepražimo sesekljano čebulo in strt česen.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

rezine kraške pancete

▪ Meso zvijemo v rulado, jo ovijemo z rezinami *kraške pancete* in vse povežemo z vrvico.

...

▪ Ne more se upreti *kraški panceti* s črnim kruhom.
▪ Kraški zašinek in *kraška panceta* iz njihove pršutarne izpolnjujeta zahteve za označevanje izdelka z geografskim poreklom.

IZVOR

prevzeto iz nar. it. *panzetta* (knjiž. it. *pancetta*) 'panceta' in 'trebušček', iz *pancia* 'trebuh', iz lat. *pantex* 'trebuh, čreva'

pardón in **párdon** medmet

[pardón] in [párdon]

POMEN

1. manj formalno izraža, da se govorec komu opravičuje

▪ Gospodični, ki je stala ob meni, sem stopil na prste. Uf, *pardon*, sem se opravičil.

▪ Naš tiskarski škrt je iz otročička naredil slona. Seveda, *pardon*! Torej: Claudia ni rodila 3200 kilogramov, ampak 3200 gramov težkega fantka.

1.1. ekspresivno izraža, da govorec navadno vljudno ugovarja komu, nasprotuje čemu, ima zadržek do česa

▪ Rockerjem namenjeno nagrado je dobil za album, na katerem lahko prisluhnete lepim pesmicam. *Pardon*, ampak to ni rock.

▪ Ko slišiš, da nekomu največ v življenju pomeni to, kako je človek oblečen, veš, da je nekaj narobe. *Pardon*, ampak mislim, da so na svetu mnogo pomembnejše stvari, kot je biti oblečen po zadnji modi!

▪ *Pardon*, mogoče še ne veste, ampak že nekaj časa je v lokalih prepovedano kaditi.

2. kot členek, ekspresivno uporablja se, ko govorec takoj popravi svojo navadno namerno napako z namenom poudarjanja česa

▪ Naši šampanjci, *pardon*, penine so dobre in cenejše od tujih.

▪ Sem pa imel s tem avtom kar veliko opravkov, *pardon*, popravkov.

▪ Najbolj neprijetno se počutim s kravato ... ne, *pardon*, se popravljam – še huje kot kravata je metuljček.

▪ Sosedje so dobili novega, *pardon*, starega predsednika.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pardón]

IPA: [par'do:n]

in

[párdon]

IPA: [pa:rdɔn]

TONEMSKO

[pardôn]

IPA: [pardó:n]

in

[pârdon]

IPA: [pâ:rdɔn]

FRAZELOGIJA

brez pardona

takó, da kdo deluje brez odlašanja, zadržkov, prizanesljivosti zaradi občutka nujnosti, želje po učinkovitosti

▪ Mestni redarji so *brez pardona* z lisicami vklenili poslančev napačno parkiran avto.

ni pardona (*pri kom, pri čem, s kom, s čim, za koga, za kaj, kje*)

izraža, da kdo deluje brez odlašanja, zadržkov, prizanesljivosti zaradi občutka nujnosti, želje po učinkovitosti

- Pri mojem študiju *ni pardona*, tako da moram biti zjutraj na predavanjih in vajah.
- Če ne prej, v petek po končanem pouku nadoknadi vse zamujeno. Takrat *ni pardona*.
- Pri javnem mnenju *ni pardona* – če ljudstvu ne izpolniš obljub, je konec.

Brez pardona.

Tukaj ni pardona.

Tu ni pardona.

Ni pardona.

uporablja se, ko govorec poudarja nujnost česa; uporablja se, ko govorec izraža svojo odločnost, neizprosnost in ne dopušča ugovora

- Pri fotografiranju otrok morate imeti vedno privolitev staršev za objavo fotografij. *Brez pardona!*
- »Zdaj pa vsi v bungalove, *brez pardona*, in da ste mi v pol ure vsi v postelji.«
- Gostje so pri meni vsi enaki, *tukaj ni pardona*.
- Hotela sem se opravičiti, vendar je strogo in uradno rekel: *Tu ni pardona*. Jutri greš v šolo in pika. O tem se ne bova več pogovarjala.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Pardon* 'oprostitev, popuščanje' iz frc. *pardon* iz *pardonner* 'odpustiti, oprostiti', prvotno 'dati skozi', iz *par* 'čez, prek, skozi' + *donner* 'dati'

pasijón pasijóna samostalnik moškega spola

[pasijón]

POMEN

1. iz teologije opis Kristusovega trpljenja od zadnje večerje do njegove smrti

- Približno šestdeset prisotnih je sodelovalo z ubranim petjem, molitvijo in branjem *pasijona*.
- Vzhodna veja krščanstva je dajala prednost čaščenju slikarskih upodobitev (ikon), medtem ko se je na Zahodu bolj razširilo trženje posmrtnih ostankov svetnikov in predmetov, povezanih s Kristusovim življenjem in *pasijonom*.

2. iz gledališke umetnosti, iz literarne vede dramsko delo, ki predstavlja Kristusovo trpljenje od zadnje večerje do njegove smrti, ali uprizoritev tega dela, navadno v obliki procesije

► prid. beseda + **sam. beseda**

znamenit, znan pasijon

- Vsa andaluzijska mesta slovijo po svojih *pasijonih* v velikonočnem tednu.
- Dramo je Strindberg zasnoval po vzoru srednjeveškega *pasijona*, v katerem se junak proti končnemu spoznanju prebija skozi več postaj.

- Na slovenskih tleh je znan Škofjeloški *pasijon*, ki je tudi prvo ohranjeno besedilo slovenske igre.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

uprizoriti pasijon

- V Ribniškem gradu so že tretje leto zapored uprizorili velikonočni *pasijon*.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

uprizoritev pasijona

- Škofja Loka s svojo srednjeveško arhitekturo služi kot popolna scena za izvedbo *pasijona*.

3. iz glasbene umetnosti oratorij, ki predstavlja Kristusovo trpljenje od zadnje večerje do njegove smrti

► prid. beseda + **sam. beseda**

Bachov pasijon | Janezov, Matejev pasijon

- Bach je bil po smrti dolgo časa pozabljen, ponovno ga je odkril šele Mendelssohn, in sicer kot dirigent Matejevega *pasijona* v Leipzigu 1829.
- Okrog velike noči se vedno izvajajo Bachovi in Haydnovi *pasijoni*.

...

- Johann Sebastian Bach je napisal pet *pasijonov*, med njimi sta v celoti ohranjena le *Pasijon* po Mateju in Janezu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pasijón]

IPA: [pasijó:n]

ednina

IMENOVALNIK: pasijón

RODILNIK: pasijóna

DAJALNIK: pasijónu

TOŽILNIK: pasijón

MESTNIK: pri pasijónu

ORODNIK: s pasijónom

dvojina

IMENOVALNIK: pasijóna

RODILNIK: pasijónov

DAJALNIK: pasijónoma

TOŽILNIK: pasijóna

MESTNIK: pri pasijónih

ORODNIK: s pasijónoma

množina

IMENOVALNIK: pasijóni

RODILNIK: pasijónov

DAJALNIK: pasijónom

TOŽILNIK: pasijóne

MESTNIK: pri pasijónih

ORODNIK: s pasijóni

TONEMSKO

[pasijôn]

IPA: [pasijó:n]

ednina

IMENOVALNIK: pasijôn

RODILNIK: pasijóna

DAJALNIK: pasijónu

TOŽILNIK: pasijôn

MESTNIK: pri pasijónu

ORODNIK: s pasijónom

dvojina

IMENOVALNIK: pasijōna
RODILNIK: pasijōnov
DAJALNIK: pasijōnoma
TOŽILNIK: pasijōna
MESTNIK: pri pasijōnih
ORODNIK: s pasijōnoma

množina

IMENOVALNIK: pasijōni
RODILNIK: pasijōnov
DAJALNIK: pasijōnom
TOŽILNIK: pasijōne
MESTNIK: pri pasijōnih
ORODNIK: s pasijōni

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Passion*) iz clat. *passio* < klas. lat. *passiō* 'trpljenje', iz *pati* 'trpeti'

pasijónski pasijónska pasijónsko pridevnik

[pasijónski]

POMEN

1. ki je v zvezi s pasijonom 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

pasijonska igra

- V Oberammergauu na Bavarskem izvajajo *pasijonske* igre vsakih deset let, in to že od leta 1662.
- *Pasijonska* zgodba, ki govori o smislu človeškega bivanja, je še vedno aktualna.
- Prva poslikava v trecentističnem slogu so *pasijonski* prizori na fasadi crngrobske romarske cerkve iz okoli 1370.

2. ki je v zvezi s pasijonom 2.

► **prid. beseda** + sam. beseda

pasijonska procesija | pasijonska tradicija

- Prva *pasijonska* procesija se je v Škofji Loki odvijala leta 1721.
- Prizadevajo si, da bi bili letos sprejeti v široko združenje evropskih krajev s *pasijonsko* tradicijo, v katero je povezano več kot sedemdeset krajev iz petnajstih evropskih držav.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pasijónski]

IPA: [pasijónski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pasijónski
RODILNIK: pasijónskega
DAJALNIK: pasijónskemu
TOŽILNIK: pasijónski
živo pasijónskega
MESTNIK: pri pasijónskem
ORODNIK: s pasijónskim

dvojina

IMENOVALNIK: pasijónska
RODILNIK: pasijónskih

DAJALNIK: pasijónskima
TOŽILNIK: pasijónska
MESTNIK: pri pasijónskih
ORODNIK: s pasijónskima

množina

IMENOVALNIK: pasijónski
RODILNIK: pasijónskih
DAJALNIK: pasijónskim
TOŽILNIK: pasijónske
MESTNIK: pri pasijónskih
ORODNIK: s pasijónskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pasijónska
RODILNIK: pasijónske
DAJALNIK: pasijónski
TOŽILNIK: pasijónsko
MESTNIK: pri pasijónski
ORODNIK: s pasijónsko

dvojina

IMENOVALNIK: pasijónski
RODILNIK: pasijónskih
DAJALNIK: pasijónskima
TOŽILNIK: pasijónski
MESTNIK: pri pasijónskih
ORODNIK: s pasijónskima

množina

IMENOVALNIK: pasijónske
RODILNIK: pasijónskih
DAJALNIK: pasijónskim
TOŽILNIK: pasijónske
MESTNIK: pri pasijónskih
ORODNIK: s pasijónskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pasijónsko
RODILNIK: pasijónskega
DAJALNIK: pasijónskemu
TOŽILNIK: pasijónsko
MESTNIK: pri pasijónskem
ORODNIK: s pasijónskim

dvojina

IMENOVALNIK: pasijónski
RODILNIK: pasijónskih
DAJALNIK: pasijónskima
TOŽILNIK: pasijónski
MESTNIK: pri pasijónskih
ORODNIK: s pasijónskima

množina

IMENOVALNIK: pasijónska
RODILNIK: pasijónskih
DAJALNIK: pasijónskim
TOŽILNIK: pasijónska
MESTNIK: pri pasijónskih
ORODNIK: s pasijónskimi

TONEMSKO

[pasijónski]

IPA: [pasijónski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pasijōnski
 RODILNIK: pasijōnskega
 DAJALNIK: pasijōnskemu
 TOŽILNIK: pasijōnski
 živo pasijōnskega
 MESTNIK: pri pasijōnskem
 ORODNIK: s pasijōnskimi

dvojina

IMENOVALNIK: pasijōnska
 RODILNIK: pasijōnskih
 DAJALNIK: pasijōnskima
 TOŽILNIK: pasijōnska
 MESTNIK: pri pasijōnskih
 ORODNIK: s pasijōnskima

množina

IMENOVALNIK: pasijōnski
 RODILNIK: pasijōnskih
 DAJALNIK: pasijōnskimi
 TOŽILNIK: pasijōnske
 MESTNIK: pri pasijōnskih
 ORODNIK: s pasijōnskimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: pasijōnska
 RODILNIK: pasijōnske
 DAJALNIK: pasijōnski
 TOŽILNIK: pasijōnsko
 MESTNIK: pri pasijōnski
 ORODNIK: s pasijōnsko

dvojina

IMENOVALNIK: pasijōnski
 RODILNIK: pasijōnskih
 DAJALNIK: pasijōnskima
 TOŽILNIK: pasijōnski
 MESTNIK: pri pasijōnskih
 ORODNIK: s pasijōnskima

množina

IMENOVALNIK: pasijōnske
 RODILNIK: pasijōnskih
 DAJALNIK: pasijōnskimi
 TOŽILNIK: pasijōnske
 MESTNIK: pri pasijōnskih
 ORODNIK: s pasijōnskimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: pasijōnsko
 RODILNIK: pasijōnskega
 DAJALNIK: pasijōnskemu
 TOŽILNIK: pasijōnsko
 MESTNIK: pri pasijōnskem
 ORODNIK: s pasijōnskimi

dvojina

IMENOVALNIK: pasijōnski
 RODILNIK: pasijōnskih
 DAJALNIK: pasijōnskima
 TOŽILNIK: pasijōnski
 MESTNIK: pri pasijōnskih
 ORODNIK: s pasijōnskima

množina

IMENOVALNIK: pasijōnska

RODILNIK: pasijōnskih
 DAJALNIK: pasijōnskimi
 TOŽILNIK: pasijōnska
 MESTNIK: pri pasijōnskih
 ORODNIK: s pasijōnskimi

IZVOR

↑pasijon

pát páta samostalnik moškega spola

[pát]

POMEN

1. položaj pri šahu, pri katerem kralj ni napaden in igralec nima na voljo nobene poteze

▪ Pri *patu* v šahu se igra konča, ker pač ni mogoče narediti nobene poteze več.

2. ekspresivno položaj, v katerem ni mogoče najti rešitve

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Politični *pat* sta premostila šele poslanca, ki sta zaradi sporov zapustila vrste poslanskega kluba stranke.

▪ Vsi dosedanji poskusi, da bi presegli politični *pat*, so v zadnjih sedmih mesecih spodleteli.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pát]

IPA: [pa:t]

ednina

IMENOVALNIK: pát
 RODILNIK: páta
 DAJALNIK: pátu
 TOŽILNIK: pát
 MESTNIK: pri pátu
 ORODNIK: s pátom

dvojina

IMENOVALNIK: páta
 RODILNIK: pátov
 DAJALNIK: pátoma
 TOŽILNIK: páta
 MESTNIK: pri pátih
 ORODNIK: s pátoma

množina

IMENOVALNIK: páti
 RODILNIK: pátov
 DAJALNIK: pátom
 TOŽILNIK: páte
 MESTNIK: pri pátih
 ORODNIK: s páti

TONEMSKO

[pât]

IPA: [pá:t]

ednina

IMENOVALNIK: pát
 RODILNIK: páta
 DAJALNIK: pátu
 TOŽILNIK: pát
 MESTNIK: pri pátu

ORODNIK: s p^âtom

dvojina

IMENOVALNIK: p^âta

RODILNIK: p^âto

DAJALNIK: p^âto

TOŽILNIK: p^âta

MESTNIK: pri p^âtih

ORODNIK: s p^âto

množina

IMENOVALNIK: p^âti

RODILNIK: p^âto

DAJALNIK: p^âto

TOŽILNIK: p^âte

MESTNIK: pri p^âtih

ORODNIK: s p^âti

FRAZEOLOGIJA

pat položaj/pozicija

pat položaj

pat pozicija

negotovo, nejasno, nerazrešeno stanje, razmerje med nasprotnimi stranmi

▪ Sodelujočim v pogajanjih ni do tega, da bi se kmalu našla rešitev. *Pat položaj* ustreza ohranjanju merjenja moči v širši regiji.

▪ Splezal je na okensko polico in grozil s skokom v globino. *Pat pozicija* je trajala približno dve uri, medtem pa se je policija dobro pripravila.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Patt* in frc. *pat* iz it. *patta* < lat. *pacta*, iz *pactum* 'dogovor, pogodba, premirje'

pésem p^ésmi samostalnik ženskega spola

[p^ésem]

POMEN

1. krajše literarno besedilo z ritmom, posebno glasovno ureditvijo in verzno obliko

► prid. beseda + **sam. beseda**

domača, domoljubna, slovenska pesem | Gregorčičeva, Kosovelova, Prešernova, Slomškova pesem | kratka, lepa, nova, stara, znana pesem | lirska pesem | ljubezenska pesem | ljudska, narodna, umetna pesem | otroška pesem | partizanska pesem | izbrane, zbrane pesmi

▪ Poslušalcem je recitiral nekaj svojih izbranih *pesmi*.

▪ Pisal je lirske in epske *pesmi*, domoljubne verze, eseje, prozo ter dela za mladino.

▪ Otroku pripovedujemo in beremo krajše *pesmi*, pravljice, zgodbe, uganke.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

brati, recitirati pesem | izbrati, zbrati pesmi | pisati, ustvarjati pesem | poznati pesem | predstaviti, objavljati pesmi | uglasbiti pesem

▪ Vsa leta piše *pesmi* in objavlja v vseh slovenskih literarnih revijah in časopisih ter na nacionalnem radiu.

▪ Tudi sama pišem poezijo in marsikatero *pesem* uglasbim ter predstavim.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

pesem govori, predstavlja, pripoveduje | pesem izide, nastane | pesem sodi KAM | pesem spominja na KAJ

▪ Avtorica je dodala, da *pesmi* predstavljajo tematsko celoto, ki se stopnjuje od začetka do konca knjige.

▪ Po toliko letih, ko pišem pesmi, niti sama ne znam razložiti, kako *pesem* nastaja.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

avtor, pisec pesmi | besedilo, naslov, vsebina pesmi | branje, interpretacija, recitacija pesmi | cikel, knjiga, zbirka pesmi | izbor pesmi | kitica, oblika, verz pesmi | pisanje pesmi | prevod pesmi | različica, verzija pesmi

▪ Za tisk imam pripravljeni knjigi *pesmi* in novel.

▪ Vsebina *pesmi* se dotika doživljanja grozot vojne in odkriva intimnost pesnikov, kjer imata najvidnejšo vlogo ljubezen in smrt.

...

▪ Ljubil jo je in svojo ljubezen opeval v čudovitih *pesmih*.

▪ Poleg *pesmi* je pisal črtice in novele, vendar je bilo težišče lirika z nekaj baladami in romanci.

2. krajša vokalna ali vokalno-instrumentalna skladba z besedilom

► prid. beseda + **sam. beseda**

avtorska, ljudska, narodna, partizanska, umetna pesem | božična, cerkvena, duhovna pesem | dobra, kratka, lepa, nova, stara, znana pesem | domoljubna, ljubezenska pesem | naslovna, uvodna pesem | odpeta, zapeta pesem | zborovska pesem | zmagovalna pesem

▪ V prvem delu koncerta bo zbor pel duhovne *pesmi* z vsega sveta, v drugem pa bo predstavil manj znane ljudske *pesmi* različnih narodov.

▪ Rade pojejo domače narečne *pesmi*, ljudske pa tudi zborovske *pesmi*, s katerimi nastopajo na pevskih revijah, različnih proslavah in prireditvah.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izdati, predstaviti pesem | izvajati pesem | narediti, ustvarjati pesem | peti, prepevati, zapeti pesem | poslušati, predvajati, slišati pesem | posneti pesem | poznati pesem

▪ Vsaka skupina je zapela tri *pesmi*, za konec pa so pevke in pevci navdušili še s skupnim nastopom.

▪ Pojem, ker rad pojem, in lepo mi je, če ljudje poslušajo mojo *pesem*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

pesem govori, pravi, predstavlja KAJ | pesem izide | pesem nosi KAJ | pesem odmeva, zadoni, zveni | pesem opeva KAJ, poje o ČEM | pesem se vrti | pesem sodi KAM | pesem spominja na KAJ

▪ *Pesem* je izšla na novem albumu.

▪ Posneli bodo videospot za zmagovalno skladbo, v studiu pa že nastajajo tudi nove *pesmi*.

- sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
avtor pesmi | interpretacija pesmi | izbor pesmi | izvedba, petje, snemanje pesmi | naslov pesmi | priredba, različica, verzija pesmi | videospot pesmi
 - Pevka je prejela bučen aplavz za prečudovito izvedbo *pesmi*.
 - Z mentorji so ustvarili priredbo *pesmi* Marko skače.

- glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**
nastopiti s pesmijo | navdušiti, popestriti, zasloviti s pesmijo | predstaviti se s pesmijo | začeti, zaključiti s pesmijo | zmagati s pesmijo
 - Srbski predstavnik je navdušil s *pesmijo*, ki bo zagotovo postala uspešnica.
 - Na nastopih se predstavljajo s slovenskimi ljudskimi in ponarodelimi *pesmimi*.

...

- Otroški zbor je zapel nekaj *pesmi*, potem pa se je začel glavni dogodek.
- Učenci so lahko uživali v naravi in prislunili *pesmim* glasbene gostje.

2.1. izvajanje te skladbe

- glag. + med + **sam. beseda v orodniku**
 - Čas je mineval med *pesmijo* in plesom.

...

- Družabna srečanja pri nas le redkokdaj minejo brez *pesmi*.

3. ekspresivno skupek glasov, ki jih oddajajo živali, zlasti ptice

- **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku
pesem čričkov, ptic, škržatov
 - Odprite si okno, poslušajte *pesem* ptic in v miru spijte jutranjo kavo ali čaj.
 - *Pesem* kitov grbavcev v severnem Atlantiku se močno razlikuje od *pesmi* kitov v severnem Tihem oceanu.
 - Med travniki odmeva *pesem* čričkov.
- prid. beseda + **sam. beseda**
 - V čolnu si majhen, tu ni nastopaštva. Gibaš se počasi, ne moreš drveti, tu si najbolj v stiku z naravo in ptičja *pesem* je tu najpestrejša in najbogatejša.

...

- Prislunil je *pesmi* nekega nočnega ptiča, ki je žvrgolel v grmovju ob robu vrtičkov.

3.1. ekspresivno skupek zvokov, ki nastajajo ob naravnih pojavih, premikanju, delovanju česa

- **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku
pesem zvonov
 - Pritrkavanje je *pesem* zvonov, ritmično zvonjenje, ko se glasovi posameznih zvonov zlijejo v melodijo v strogo določenih zaporedjih.
 - Prepustite se sončnim žarkom, ki prodirajo skozi drevesne krošnje, prislunite šepetu listja in *pesmi* vetra.
- prid. beseda + **sam. beseda**
 - Reka žubori svojo lepo *pesem* vsak dan.
 - Čas se jima je ustavil, le morje je bučalo svojo večno *pesem*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pése̯m]

IPA: [ˈpeːsəm]

ednina

IMENOVALNIK: pésem

RODILNIK: pésmi

DAJALNIK: pésmi

TOŽILNIK: pésem

MESTNIK: pri pésmi

ORODNIK: s pésmijo

dvojina

IMENOVALNIK: pésmi

RODILNIK: pésmi

DAJALNIK: pésmima

TOŽILNIK: pésmi

MESTNIK: pri pésmih

ORODNIK: s pésmima

množina

IMENOVALNIK: pésmi

RODILNIK: pésmi

DAJALNIK: pésmim

TOŽILNIK: pésmi

MESTNIK: pri pésmih

ORODNIK: s pésmimi

TONEMSKO

[pêsem]

IPA: [péːsəm]

ednina

IMENOVALNIK: pêsem

RODILNIK: pêsmi

DAJALNIK: pêsmi

TOŽILNIK: pêsem

MESTNIK: pri pêsmi

ORODNIK: s pêsmijo

dvojina

IMENOVALNIK: pêsmi

RODILNIK: pêsmi

DAJALNIK: pêsmima

TOŽILNIK: pêsmi

MESTNIK: pri pêsmih

ORODNIK: s pêsmima

množina

IMENOVALNIK: pêsmi

RODILNIK: pêsmi

DAJALNIK: pêsmim

TOŽILNIK: pêsmi

MESTNIK: pri pêsmih

ORODNIK: s pêsmimi

STALNE ZVEZE

likovna pesem

iz literarne vede **pesem**, pri kateri zapis različno dolgih verzov izoblikuje podobo predmeta

- *Likovne pesmi* so bile znane že v Grčiji 4. stoletja pr. n. št.
- *Likovno pesem* pesnik s črkami na nek način tudi »riše«. Tako dobi pesem obliko drevesa, kroga, kitice obliko čaše in podobno.

pesem v prozi

iz literarne vede krajše lirično prozno delo

► prid. beseda + **sam. beseda**

Baudelairova, Kosovelova pesem v prozi

▪ Če se Baudelairove *pesmi v prozi* kljub liričnemu naboju še držijo trdne narativne logike, Rimbaudova tovrstna besedila učinkujejo kot žareči ognjemet podob.

▪ V zbirki je 61 enako dolgih desetvrstičnih priložnostnih *pesmi v prozi*.

...

▪ Večina znanih sodobnih svetovnih pesnikov piše *pesmi v prozi*.

FRAZELOGIJA

biti druga/drugačna pesem/pesmica

biti druga pesem

biti drugačna pesem

biti druga pesmica

biti popolnoma drugače, drugače od pričakovanega, zlasti v primerjavi s čim

▪ V šoli je vse v redu, tam imam svojo družbo. Zunaj šole *je pa druga pesem*.

▪ »Na Madžarskem si blestel, tokrat *bo druga pesem*. Uničil te bom,« je napovedal selektor pred tekmo.

▪ Če bi vas jaz dobil v vzgojo, vse po vrsti, *bi bila čisto druga pesem* ... Ne pozabi, sin, kdor ne uboga, ga tepe nadloga!

▪ Po umetno narejenem rovu smo prispeli v Črno jamo, kjer pa *je nekoliko drugačna pesem*. Tam je človekov vpliv zelo iznakazil lepoto jame.

▪ Konec koncev smo volivci tisti, ki odločamo, in kot je v veljavi, odloča večina. Kako pridobiti večino, *je pa druga pesmica*.

biti izpeta pesem

postati neaktualno, nezanimivo zaradi prepogostega ponavljanja ali nerešljivosti

▪ Naše podjetje je vedno na udaru, to *je izpeta pesem*, preverite raje kakšno drugo podjetje.

▪ Nujna je privatizacija in sanacija bank, a to *je že izpeta pesem*.

biti kot pesem/poezija

biti kot pesem

biti kot poezija

biti idilično, ubrano, zelo lepo

▪ Leta življenja z vrtnarjem na velikem vrtnarskem posestvu *so bila kot pesem*.

▪ Morda sva trčila ob jezikovno prepreko, a kar se nama je zgodilo, *je bilo kot poezija*.

biti neizpeta/nikoli izpeta pesem

biti neizpeta pesem

biti nikoli izpeta pesem

biti ves čas aktualno, zanimivo, nerešeno

- Tema o enakopravnosti spolov in položaju žensk v javnem življenju *je resnično neizpeta pesem*.
- Zgodba o alternativni medicini *je nikoli izpeta pesem*. Spominjam se okrogle mize pred leti, ko smo govorili o teh vprašanjih.
- Razmerje med trgom in državo *je nikoli izpeta pesem*.

(ena in) ista pesem

ista pesem

ena in ista pesem

kar je v primerjavi s čim v preteklosti enako slabo, neprimerno

▪ Vsako leto je *ista pesem*. Najprej gradimo, nato spet rušimo.

▪ Tolažil sem se, da bo jutri mogoče bolje, a naslednji dan je bila *ista pesem*.

▪ Ko je mama prihajala ponj, je vsak dan znova poslušala *isto pesem*: česa spet ni naredil in znal.

▪ Vsakič, ko sem telefonirala odgovornim osebam za plačilo, sem slišala *eno in isto pesem* ... da imajo denarne težave, naj počakam, saj pridem na vrsto, tako in podobno so se izgovarjali.

s pesmijo na ustih/ustnicah

s pesmijo na ustih

s pesmijo na ustnicah

takó, da se pôje

▪ Po obisku zidanic, pokušini mošta in domačih dobrot so se gostje vedri in *s pesmijo na ustih* vračali v dolino.

▪ Še drugič v tej sezoni so se iz »revirjev« vrnili nasmejani in *s pesmijo na ustnicah*.

stara pesem/pesmica

stara pesem

stara pesmica

kar je že dlje časa znano kot slabo, neprimerno

▪ Da do smučišča vodi precej uničena asfaltirana cesta, je *stara pesem*.

▪ Čas šokov in travm se je ponovil, ponavljala se je *stara pesem*.

▪ Če sami ne boste nič naredili, bomo spet poslušali *staro pesem*, češ mi pa nismo nič dobili.

▪ Ponavlja *staro pesmico*, da je nedolžen.

visoka pesem (česa, čemu)

kar je zelo kakovostno, odlično; kar povzdiguje kaj

▪ Besedilo so nekateri zaradi zahtevnosti in jezikovne kompleksnosti označili kot dramsko *visoko pesem* postmodernizma.

▪ Roman je *visoka pesem* primorski duhovščini, ki je desetletja reševala tudi jezik in narodno zavest na skrajnem zahodu slovenskega etničnega ozemlja.

A to je že druga zgodba.

Ampak to je že druga zgodba.

To pa je že druga zgodba.

To pa je že druga pesem.
A to je že druga pesem.
Ampak to je že druga pesem.

izraža opozorilo, da govorec ne bo dalje razpravljaj, kritiziral, vrednotil

- Prireditve v Planici si je ogledalo krepko čez sto tisoč obiskovalcev. Ob harmoniki in kuhanem vinu je športni dogodek za marsikoga dobil tudi drugačne razsežnosti, *a to je že druga zgodba*.
- Volitve so priložnost, ko vsaj v grobem določimo, v kakšnem okolju in s kom na oblasti želimo deliti naslednja leta. Ne gre sicer pozabiti na sklepanje dovoljenih koalicij, *a to je že druga pesem*...
- Novega telefona sicer ni težko dobiti, a vseh števil, ki so odplavale z njim – *to pa je že druga pesem*.

Vedno ista pesem.

Spet ista pesem.
Zmeraj ista pesem.

izraža govorčevu nezadovoljstvo, pritoževanje nad tem, da se kaj slabega, neprimernega ne izboljša

- Oh, ja. *Vedno ista pesem*. Ne vem, o čem naj pišem.
- Njihovo sporočilo, da moramo več vlagati v znanost in razvoj, res lepo zveni, toda oprostite, odkar vem zase, poslušam o potrebi tesnejšega povezovanja domače pameti in gospodarstva. *Vedno ista pesem!*
- Ko je preletel šop papirjev, je najprej opazil, da so označeni z besedama strogo zaupno. »*Spet ista pesem*,« si je rekel, odložil torbo na mizo in sedel.

Vsaka pesem se enkrat izpoje.

izraža, da se kaj konča, zaključi, tudi če obstaja pričakovanje, da bo trajalo, zdržalo dalj časa

- *Vsaka pesem se enkrat izpoje* in noben avtomobil ni tako privlačen, da bi se kupci v nedogled odločali zanj.

IZVOR

= steslov. *pěsnъ*, star. hrv. *pjěsam*, danes *pjěsma*,
srb. *pěsma*, rus. *pěsnja*, češ. *píseň* < pslov. **pěsnъ*
iz ↑peti

pésemski pésemska pésemsko pridevnik

[pésəmski]

POMEN

1. ki je v zvezi s pesmijo 2.

► **prid. beseda** + sam. beseda

pesemska oblika | pesemsko besedilo | pesemsko izročilo

- Ko je isto skupino gledal in poslušal večkrat, je začel dojemati vsebino plesov in spoznaval *pesemsko* dediščino.
- Ljudska pesem Kje so tiste rož'ce moje je primer enodelne *pesemske* oblike. Dvodelno *pesemsko* obliko srečujemo kot samostojno skladbo ali kot sestavni del večjih glasbenih oblik.

1.1. ki ga sestavljajo, tvorijo pesmi 2.

► **prid. beseda** + sam. beseda

pesemski cikel, cikel

- Skupaj so izvedli najtežji *pesemski* cikel Gustava Mahlerja, Pesmi za umrlimi otroki.
- V času delovanja zbora je nastala bogata bera *pesemskega* gradiva.
- Zgodi se, da zborovodja zaradi lastnih ambicij izbira prezahteven *pesemski* repertoar, katerega študij od pevcev zahteva izjemne napore in veliko vaj.

2. ki je v zvezi s pesmijo 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

pesemska oblika

- V zbirkah je vse bolj mojstril klasične *pesemske* oblike, zlasti sonet.
- Ves čas je ohranjal formo preproste kitice in kratek verz romantične *pesemske* tradicije.
- Med najstarejša *pesemska* besedila sodijo delovne pesmi, v katerih se je uveljavilo čustvovanje preprostega človeka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pésəmski]

IPA: ['pe:səmski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pésemski

RODILNIK: pésemskega

DAJALNIK: pésemskemu

TOŽILNIK: pésemski

živo pésemskega

MESTNIK: pri pésemskem

ORODNIK: s pésemskim

dvojina

IMENOVALNIK: pésemska

RODILNIK: pésemskih

DAJALNIK: pésemskima

TOŽILNIK: pésemska

MESTNIK: pri pésemskih

ORODNIK: s pésemskima

množina

IMENOVALNIK: pésemski

RODILNIK: pésemskih

DAJALNIK: pésemskim

TOŽILNIK: pésemske

MESTNIK: pri pésemskih

ORODNIK: s pésemskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pésemska

RODILNIK: pésemske

DAJALNIK: pésemski

TOŽILNIK: pésemsko

MESTNIK: pri pésemski

ORODNIK: s pésemsko

dvojina

IMENOVALNIK: pésemski

RODILNIK: pésemskih

DAJALNIK: pésemskima

TOŽILNIK: pésemski
MESTNIK: pri pésemskih
ORODNIK: s pésemskima

množina

IMENOVALNIK: pésemske
RODILNIK: pésemskih
DAJALNIK: pésemskim
TOŽILNIK: pésemske
MESTNIK: pri pésemskih
ORODNIK: s pésemskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pésemsko
RODILNIK: pésemskega
DAJALNIK: pésemskemu
TOŽILNIK: pésemsko
MESTNIK: pri pésemskem
ORODNIK: s pésemskim

dvojina

IMENOVALNIK: pésemski
RODILNIK: pésemskih
DAJALNIK: pésemskima
TOŽILNIK: pésemski
MESTNIK: pri pésemskih
ORODNIK: s pésemskima

množina

IMENOVALNIK: pésemska
RODILNIK: pésemskih
DAJALNIK: pésemskim
TOŽILNIK: pésemska
MESTNIK: pri pésemskih
ORODNIK: s pésemskimi

TONEMSKO

[pê̌səmski]

IPA: [pê̌:səmski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pê̌semski
RODILNIK: pê̌semskega
DAJALNIK: pê̌semskemu
TOŽILNIK: pê̌semski
živo pê̌semskega
MESTNIK: pri pê̌semskem
ORODNIK: s pê̌semskim

dvojina

IMENOVALNIK: pê̌semska
RODILNIK: pê̌semskih
DAJALNIK: pê̌semskima
TOŽILNIK: pê̌semska
MESTNIK: pri pê̌semskih
ORODNIK: s pê̌semskima

množina

IMENOVALNIK: pê̌semski
RODILNIK: pê̌semskih
DAJALNIK: pê̌semskim
TOŽILNIK: pê̌semske
MESTNIK: pri pê̌semskih
ORODNIK: s pê̌semskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pê̌semska
RODILNIK: pê̌semske
DAJALNIK: pê̌semski
TOŽILNIK: pê̌semsko
MESTNIK: pri pê̌semski
ORODNIK: s pê̌semsko

dvojina

IMENOVALNIK: pê̌semski
RODILNIK: pê̌semskih
DAJALNIK: pê̌semskima
TOŽILNIK: pê̌semski
MESTNIK: pri pê̌semskih
ORODNIK: s pê̌semskima

množina

IMENOVALNIK: pê̌semske
RODILNIK: pê̌semskih
DAJALNIK: pê̌semskim
TOŽILNIK: pê̌semske
MESTNIK: pri pê̌semskih
ORODNIK: s pê̌semskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pê̌semsko
RODILNIK: pê̌semskega
DAJALNIK: pê̌semskemu
TOŽILNIK: pê̌semsko
MESTNIK: pri pê̌semskem
ORODNIK: s pê̌semskim

dvojina

IMENOVALNIK: pê̌semski
RODILNIK: pê̌semskih
DAJALNIK: pê̌semskima
TOŽILNIK: pê̌semski
MESTNIK: pri pê̌semskih
ORODNIK: s pê̌semskima

množina

IMENOVALNIK: pê̌semska
RODILNIK: pê̌semskih
DAJALNIK: pê̌semskim
TOŽILNIK: pê̌semska
MESTNIK: pri pê̌semskih
ORODNIK: s pê̌semskimi

IZVOR

↑pesem

pésmica

pésmice samostalnik ženskega spola

[pésmica]

POMEN

1. navadno ekspresivno krajša vokalna ali vokalno-instrumentalna skladba z besedilom, zlasti preprostejša

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

igrati, poslušati pesmico | naučiti se pesmico | peti, prepevati, zapeti pesmico | pisati pesmico

▪ Z otroki se je pogovarjal, plesal in pel *pesmice*.

▪ Konec osemletke sem prijela za kitaro in začela pisati svoje *pesmice*.

► prid. beseda + **sam. beseda**

lahkotna pesmica | otroška pesmica | šaljiva, vesela pesmica

- Z razigranimi otroškimi *pesmicami* so otroci pospremili otvoritev novega otroškega igrišča.
- Starše in otroke je z veselimi *pesmicami* pozdravil vrtčevski pevski zbor.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

petje, prepevanje pesmice

- Poizkusili smo s petjem *pesmic* in igranjem na male ritmične instrumente.
- Nadaljevala sem s prepevanjem *pesmic*, recitirala sem, plesala in igrala.

...

- Vsaka skupina se je predstavila s *pesmico* ali plesom.
- Prisluhnil so *pesmicam*, zapetim v slovenskem, nemškem in francoskem jeziku.

2. navadno ekspresivno krajše literarno besedilo z ritmom, posebno glasovno ureditvijo in verzno obliko, zlasti preprostejše

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

deklamirati, recitirati pesmico | pisati pesmico

- Drugošolci so deklamirali igrive *pesmice* o mamah in očetih.
- Poskušali smo pisati zgodbe, *pesmice*, sestavljali smo križanke in tudi slikali.
- Pri osmih letih sem napisala prvo *pesmico*.

...

- Je urednica otroške revije, v kateri vsak mesec izide katera od njenih zanimivih zgodbic ali *pesmic*.
- Spomnite se kakšne zgodbe, pravljice ali *pesmice* in jo med potjo povejte otroku.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pěsmica]

IPA: [pě:smitsa]

ednina

IMENOVALNIK: pěsmica

RODILNIK: pěsmice

DAJALNIK: pěsmici

TOŽILNIK: pěsmico

MESTNIK: pri pěsmici

ORODNIK: s pěsmico

dvojina

IMENOVALNIK: pěsmici

RODILNIK: pěsmic

DAJALNIK: pěsmicama

TOŽILNIK: pěsmici

MESTNIK: pri pěsmicah

ORODNIK: s pěsmicama

množina

IMENOVALNIK: pěsmice

RODILNIK: pěsmic

DAJALNIK: pěsmicam

TOŽILNIK: pěsmice

MESTNIK: pri pěsmicah

ORODNIK: s pěsmicami

TONEMSKO

[pěsmica]

IPA: [pě:smitsa]

ednina

IMENOVALNIK: pěsmica

RODILNIK: pěsmice

DAJALNIK: pěsmici

TOŽILNIK: pěsmico

MESTNIK: pri pěsmici

ORODNIK: s pěsmico

dvojina

IMENOVALNIK: pěsmici

RODILNIK: pěsmic

DAJALNIK: pěsmicama

TOŽILNIK: pěsmici

MESTNIK: pri pěsmicah

ORODNIK: s pěsmicama

množina

IMENOVALNIK: pěsmice

RODILNIK: pěsmic

DAJALNIK: pěsmicam

TOŽILNIK: pěsmice

MESTNIK: pri pěsmicah

ORODNIK: s pěsmicami

FRAZEOLOGIJA

biti druga/drugačna pesem/pesmica

biti druga pesem

biti drugačna pesem

biti druga pesmica

biti popolnoma drugače, drugače od pričakovanega, zlasti v primerjavi s čim

- V šoli je vse v redu, tam imam svojo družbo. Zunaj šole *je pa druga pesem*.
- »Na Madžarskem si blestel, tokrat *bo druga pesem*. Uničil te bom,« je napovedal selektor pred tekmo.
- Če bi vas jaz dobil v vzgojo, vse po vrsti, *bi bila čisto druga pesem* ... Ne pozabi, sin, kdor ne uboga, ga tepe nadloga!
- Po umetno narejenem rovu smo prispeli v Črno jamo, kjer pa *je nekoliko drugačna pesem*. Tam je človekov vpliv zelo iznakazil lepoto jame.
- Konec koncev smo volivci tisti, ki odločamo, in kot je v veljavi, odloča večina. Kako pridobiti večino, *je pa druga pesmica*.

kot pesmico

takó, da se kaj izvede avtomatično, na pamet, kot strnjeno celoto

- Abecedo znam *kot pesmico*, ne znam si pa predstavljati, kam umestiti kakšno črko.
- Na misel mi ne pride, da bi zahtevala, naj mi *kot pesmico* zdrdrate vse skrivnosti življenja mnogočlenarjev in metuljev.
- Naši poslušalci si bodo zapomnili zelo malo ali nič, če bomo nastop zdrdrali od začetka do konca *kot pesmico*.

stara pesem/pesmica

stara pesem

stara pesmica

kar je že dlje časa znano kot slabo, neprimerno

- Da do smučišča vodi precej uničena asfaltirana cesta, je *stara pesem*.
- Čas šokov in travm se je ponovil, ponavljala se je *stara pesem*.
- Če sami ne boste nič naredili, bomo spet poslušali *staro pesem*, češ mi pa nismo nič dobili.
- Ponavlja *staro pesmico*, da je nedolžen.

IZVOR

↑pesem

pésničín

pésničína pásničino pridevnik

[pésničin]

POMEN

1. ki je v zvezi s pesnico 1., pripada pesnici 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

pesničín verz

- *Pesničína* poezija je zelo homogena, saj oblikovno ne kaže velikih transformacij in prelomov.
- Nova samostojna *pesničína* zbirka je vsekakor dejanje, ki si zasluži pozornost.

1.1. ki je v sorodstvenem, družbenem razmerju s pesnico 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Knjigo dopolnjujejo v ubrano celoto tudi čudovite vinjete *pesničínega* soproga.
- Knjigo so v samozaložbi izdali *pesničíni* potomci.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pésničin]

IPA: [ˈpeːsnit͡ʃin]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pásničin

RODILNIK: pásničínega

DAJALNIK: pásničínemu

TOŽILNIK: pásničin

živo pásničínega

MESTNIK: pri pásničínem

ORODNIK: s pásničínim

dvojina

IMENOVALNIK: pásničina

RODILNIK: pásničínih

DAJALNIK: pásničínima

TOŽILNIK: pásničina

MESTNIK: pri pásničínih

ORODNIK: s pásničínima

množina

IMENOVALNIK: pásničini

RODILNIK: pásničínih

DAJALNIK: pásničínim

TOŽILNIK: pásničine

MESTNIK: pri pásničínih

ORODNIK: s pásničínimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pásničina

RODILNIK: pásničine

DAJALNIK: pásničini

TOŽILNIK: pásničino

MESTNIK: pri pásničini

ORODNIK: s pásničino

dvojina

IMENOVALNIK: pásničini

RODILNIK: pásničínih

DAJALNIK: pásničínima

TOŽILNIK: pásničini

MESTNIK: pri pásničínih

ORODNIK: s pásničínima

množina

IMENOVALNIK: pásničine

RODILNIK: pásničínih

DAJALNIK: pásničínim

TOŽILNIK: pásničine

MESTNIK: pri pásničínih

ORODNIK: s pásničínimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pásničino

RODILNIK: pásničínega

DAJALNIK: pásničínemu

TOŽILNIK: pásničino

MESTNIK: pri pásničínem

ORODNIK: s pásničínim

dvojina

IMENOVALNIK: pásničini

RODILNIK: pásničínih

DAJALNIK: pásničínima

TOŽILNIK: pásničini

MESTNIK: pri pásničínih

ORODNIK: s pásničínima

množina

IMENOVALNIK: pásničina

RODILNIK: pásničínih

DAJALNIK: pásničínim

TOŽILNIK: pásničina

MESTNIK: pri pásničínih

ORODNIK: s pásničínimi

TONEMSKO

[pêsnit͡ʃin]

IPA: [pêːsnit͡ʃin]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pêsnit͡ʃin

RODILNIK: pêsnit͡ʃínega

DAJALNIK: pêsnit͡ʃínemu

TOŽILNIK: pêsnit͡ʃin

živo pêsnit͡ʃínega

MESTNIK: pri pêsnit͡ʃínem

ORODNIK: s pêsnit͡ʃínim

dvojina

IMENOVALNIK: pêsnit͡ʃina

RODILNIK: pësnîcînih
 DAJALNIK: pësnîcînim**a**
 TOŽILNIK: pësnîcîna
 MESTNIK: pri pësnîcînih
 ORODNIK: s pësnîcînim**a**

množina

IMENOVALNIK: pësnîcîni
 RODILNIK: pësnîcînih
 DAJALNIK: pësnîcînim
 TOŽILNIK: pësnîcîne
 MESTNIK: pri pësnîcînih
 ORODNIK: s pësnîcînim**i**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pësnîcîna
 RODILNIK: pësnîcîne
 DAJALNIK: pësnîcîni
 TOŽILNIK: pësnîcîno
 MESTNIK: pri pësnîcîni
 ORODNIK: s pësnîcîno

dvojina

IMENOVALNIK: pësnîcîni
 RODILNIK: pësnîcînih
 DAJALNIK: pësnîcînim**a**
 TOŽILNIK: pësnîcîni
 MESTNIK: pri pësnîcînih
 ORODNIK: s pësnîcînim**a**

množina

IMENOVALNIK: pësnîcîne
 RODILNIK: pësnîcînih
 DAJALNIK: pësnîcînim
 TOŽILNIK: pësnîcîne
 MESTNIK: pri pësnîcînih
 ORODNIK: s pësnîcînim**i**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pësnîcîno
 RODILNIK: pësnîcîneg**a**
 DAJALNIK: pësnîcînem**u**
 TOŽILNIK: pësnîcîno
 MESTNIK: pri pësnîcînem
 ORODNIK: s pësnîcînim

dvojina

IMENOVALNIK: pësnîcîni
 RODILNIK: pësnîcînih
 DAJALNIK: pësnîcînim**a**
 TOŽILNIK: pësnîcîni
 MESTNIK: pri pësnîcînih
 ORODNIK: s pësnîcînim**a**

množina

IMENOVALNIK: pësnîcîna
 RODILNIK: pësnîcînih
 DAJALNIK: pësnîcînim
 TOŽILNIK: pësnîcîna
 MESTNIK: pri pësnîcînih
 ORODNIK: s pësnîcînim**i**

pësnîkov

pësnîkova pësnîkovo pridevnik

[pësnîkoʋ pësnîkova pësnîkovo]

POMEN

1. ki je v zvezi s pesnikom 1., pripada pesniku 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

pesnikov grob | pesnikov opus, verz | pesnikov
 portret | pesnikova poezija | pesnikova smrt |
 pesnikova zapuščina | pesnikovo rojstvo
 ▪ Tri leta po *pesnikovi* smrti so Slovenci Prešernu
 slovesno postavili lep nagrobni spomenik.
 ▪ V knjigi je objavljenih devetdeset pesmi od
 začetkov *pesnikovega* opusa do najnovejše zbirke.
 ▪ Zapuščina Janeza Menarta ne prinaša le
 bogatega opusa *pesnikove* poezije, ampak tudi
 osupljiv prevajalski opus poezije.

1.1. ki je v sorodstvenem, družbenem
 razmerju s pesnikom 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

pesnikov sodobnik | pesnikova muza | pesnikova
 vdova
 ▪ Na domačiji je ostal *pesnikov* pranečak.
 ▪ Literarnega večera se bo udeležila tudi
pesnikova vdova.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pësnîkoʋ pësnîkova pësnîkovo]

IPA: ['pe:snîkoʋ 'pe:snîkova 'pe:snîkovo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pësnîkov
 RODILNIK: pësnîkov**ega**
 DAJALNIK: pësnîkov**emu**
 TOŽILNIK: pësnîkov
 živo pësnîkov**ega**
 MESTNIK: pri pësnîkov**em**
 ORODNIK: s pësnîkov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: pësnîkova
 RODILNIK: pësnîkov**ih**
 DAJALNIK: pësnîkov**ima**
 TOŽILNIK: pësnîkova
 MESTNIK: pri pësnîkov**ih**
 ORODNIK: s pësnîkov**ima**

množina

IMENOVALNIK: pësnîkovi
 RODILNIK: pësnîkov**ih**
 DAJALNIK: pësnîkov**im**
 TOŽILNIK: pësnîkove
 MESTNIK: pri pësnîkov**ih**
 ORODNIK: s pësnîkov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pësnîkova
 RODILNIK: pësnîkov**e**
 DAJALNIK: pësnîkov**i**
 TOŽILNIK: pësnîkov**o**
 MESTNIK: pri pësnîkov**i**
 ORODNIK: s pësnîkov**o**

dvojina

IMENOVALNIK: pèsnikovi
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovima
TOŽILNIK: pèsnikovi
MESTNIK: pri pèsnikovih
ORODNIK: s pèsnikovima

množina

IMENOVALNIK: pèsnikove
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovim
TOŽILNIK: pèsnikove
MESTNIK: pri pèsnikovih
ORODNIK: s pèsnikovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pèsnikovo
RODILNIK: pèsnikovega
DAJALNIK: pèsnikovemu
TOŽILNIK: pèsnikovo
MESTNIK: pri pèsnikovem
ORODNIK: s pèsnikovim

dvojina

IMENOVALNIK: pèsnikovi
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovima
TOŽILNIK: pèsnikovi
MESTNIK: pri pèsnikovih
ORODNIK: s pèsnikovima

množina

IMENOVALNIK: pèsnikova
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovim
TOŽILNIK: pèsnikova
MESTNIK: pri pèsnikovih
ORODNIK: s pèsnikovimi

TONEMSKO

[pèsnikou pèsnikova pèsnikovo]

IPA: [pé:snikou pé:snikova pé:snikovo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pèsnikov
RODILNIK: pèsnikovega
DAJALNIK: pèsnikovemu
TOŽILNIK: pèsnikov
živo pèsnikovega
MESTNIK: pri pèsnikovem
ORODNIK: s pèsnikovim

dvojina

IMENOVALNIK: pèsnikova
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovima
TOŽILNIK: pèsnikova
MESTNIK: pri pèsnikovih
ORODNIK: s pèsnikovima

množina

IMENOVALNIK: pèsnikovi
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovim
TOŽILNIK: pèsnikove

MESTNIK: pri pèsnikovih

ORODNIK: s pèsnikovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pèsnikova
RODILNIK: pèsnikove
DAJALNIK: pèsnikovi
TOŽILNIK: pèsnikovo
MESTNIK: pri pèsnikovi
ORODNIK: s pèsnikovo

dvojina

IMENOVALNIK: pèsnikovi
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovima
TOŽILNIK: pèsnikovi
MESTNIK: pri pèsnikovih
ORODNIK: s pèsnikovima

množina

IMENOVALNIK: pèsnikove
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovim
TOŽILNIK: pèsnikove
MESTNIK: pri pèsnikovih
ORODNIK: s pèsnikovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pèsnikovo
RODILNIK: pèsnikovega
DAJALNIK: pèsnikovemu
TOŽILNIK: pèsnikovo
MESTNIK: pri pèsnikovem
ORODNIK: s pèsnikovim

dvojina

IMENOVALNIK: pèsnikovi
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovima
TOŽILNIK: pèsnikovi
MESTNIK: pri pèsnikovih
ORODNIK: s pèsnikovima

množina

IMENOVALNIK: pèsnikova
RODILNIK: pèsnikovih
DAJALNIK: pèsnikovim
TOŽILNIK: pèsnikova
MESTNIK: pri pèsnikovih
ORODNIK: s pèsnikovimi

IZVOR

↑ pesnik

pèsniški pèsniška pèsniško pridevnik

[pèsniški]

POMEN

1. ki je v zvezi s pesniki 1. ali pesništvo 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

pesniški dar, navdih, talent | pesniški festival, turnir, večer | pesniški subjekt | pesniška duša | pesniška stvaritev, ustvarjalnost | pesniško besedilo, delo | pesniško ustvarjanje

▪ Njegovo prvo *pesniško* delo so Epode.

- Pesniški jezik in oblika teh pesmi prav gotovo postavljata avtorico v sam vrh slovenskega *pesniškega* ustvarjanja.
- Za njegov *pesniški* svet je značilna bogata imaginacija, ki se je napajala pri vrsti arhetipskih mitov in simbolov.

1.1. ki se uporablja pri pesništvu 1.

- **prid. beseda** + sam. beseda
 pesniški izraz, jezik, postopek | pesniška beseda, govorica | pesniška figura, forma, oblika, podoba | pesniško sredstvo
- V Kosovelovi liriki je srečati *pesniške* podobe od impresionizma in simbolizma do ekspresionizma, pa tudi konstruktivistično in nadrealistično metaforiko.
 - Zbirka se odlikuje predvsem na jezikovni ravni z izvirno *pesniško* govorico.

1.2. ki je namenjen za pesnike 1.

- **prid. beseda** + sam. beseda
 pesniški festival, maraton, turnir, večer | pesniško srečanje
- Na sporedu je bil prvi *pesniški* večer letošnje sezone.
 - Prireditve so se pričele s *pesniškim* maratonom v kavarni.
 - Na razpis za *pesniški* turnir je prispelo 110 pesmi.

1.3. ki ga sestavljajo, tvorijo pesmi 1.

- **prid. beseda** + sam. beseda
 pesniški opus | pesniški prvenec | pesniška antologija, knjiga, zbirka
- S svojim *pesniškim* opusom predstavlja samosvojo sodobno različico simbolističnega pesništva.
 - S *pesniško* zbirko Pesmi za pokušino se Valentin Vodnik šteje za prvega slovenskega pesnika.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pésniški]

IPA: ['pe:snɪʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pésniški
 RODILNIK: pésniškega
 DAJALNIK: pésniškemu
 TOŽILNIK: pésniški
 živo pésniškega
 MESTNIK: pri pésniškem
 ORODNIK: s pésniškim

dvojina

IMENOVALNIK: pésniška
 RODILNIK: pésniških
 DAJALNIK: pésniškima
 TOŽILNIK: pésniška
 MESTNIK: pri pésniških
 ORODNIK: s pésniškima

množina

IMENOVALNIK: pésniški
 RODILNIK: pésniških
 DAJALNIK: pésniškim
 TOŽILNIK: pésniške
 MESTNIK: pri pésniških
 ORODNIK: s pésniškimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pésniška
 RODILNIK: pésniške
 DAJALNIK: pésniški
 TOŽILNIK: pésniško
 MESTNIK: pri pésniški
 ORODNIK: s pésniško

dvojina

IMENOVALNIK: pésniški
 RODILNIK: pésniških
 DAJALNIK: pésniškima
 TOŽILNIK: pésniški
 MESTNIK: pri pésniških
 ORODNIK: s pésniškima

množina

IMENOVALNIK: pésniške
 RODILNIK: pésniških
 DAJALNIK: pésniškim
 TOŽILNIK: pésniške
 MESTNIK: pri pésniških
 ORODNIK: s pésniškimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pésniško
 RODILNIK: pésniškega
 DAJALNIK: pésniškemu
 TOŽILNIK: pésniško
 MESTNIK: pri pésniškem
 ORODNIK: s pésniškim

dvojina

IMENOVALNIK: pésniški
 RODILNIK: pésniških
 DAJALNIK: pésniškima
 TOŽILNIK: pésniški
 MESTNIK: pri pésniških
 ORODNIK: s pésniškima

množina

IMENOVALNIK: pésniška
 RODILNIK: pésniških
 DAJALNIK: pésniškim
 TOŽILNIK: pésniška
 MESTNIK: pri pésniških
 ORODNIK: s pésniškimi

TONEMSKO

[pêsnɪški]

IPA: [pé:snɪʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pêsnɪški
 RODILNIK: pêsnɪškega
 DAJALNIK: pêsnɪškemu
 TOŽILNIK: pêsnɪški

živo pësniskega
MESTNIK: pri pësniskem
ORODNIK: s pësniskim

dvojina

IMENOVALNIK: pësniska
RODILNIK: pësniskih
DAJALNIK: pësniskima
TOŽILNIK: pësniska
MESTNIK: pri pësniskih
ORODNIK: s pësniskima

množina

IMENOVALNIK: pësniski
RODILNIK: pësniskih
DAJALNIK: pësniskim
TOŽILNIK: pësniske
MESTNIK: pri pësniskih
ORODNIK: s pësniskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pësniska
RODILNIK: pësniske
DAJALNIK: pësniski
TOŽILNIK: pësnisko
MESTNIK: pri pësniski
ORODNIK: s pësnisko

dvojina

IMENOVALNIK: pësniski
RODILNIK: pësniskih
DAJALNIK: pësniskima
TOŽILNIK: pësniski
MESTNIK: pri pësniskih
ORODNIK: s pësniskima

množina

IMENOVALNIK: pësniske
RODILNIK: pësniskih
DAJALNIK: pësniskim
TOŽILNIK: pësniske
MESTNIK: pri pësniskih
ORODNIK: s pësniskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pësnisko
RODILNIK: pësniskega
DAJALNIK: pësniskemu
TOŽILNIK: pësnisko
MESTNIK: pri pësniskem
ORODNIK: s pësniskim

dvojina

IMENOVALNIK: pësniski
RODILNIK: pësniskih
DAJALNIK: pësniskima
TOŽILNIK: pësniski
MESTNIK: pri pësniskih
ORODNIK: s pësniskima

množina

IMENOVALNIK: pësniska
RODILNIK: pësniskih
DAJALNIK: pësniskim
TOŽILNIK: pësniska
MESTNIK: pri pësniskih
ORODNIK: s pësniskimi

STALNE ZVEZE

pesniška svoboda

iz literarne vede zavesten odmik od jezikovnih pravil, stvarnih dejstev, uveljavljenih oblikovnih in slogovnih načel pri pisanju literarnega dela

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

- Pesnica je spregovorila o usklajevanju jezikovne norme in *pesniške svobode*.
- Črtomir je plod *pesniške svobode*; njegovo ime lahko pomeni dvoje: človek, ki črti mir in ljubi boj, ali človek, ki naj bi mu bili Črti ali črni bogovi naklonjeni.

...

▪ Goethe je tako zgodovinske dogodke kot zgodovinska imena uporabljal po svoje in vse podrejal svoji *pesniški svobodi*.

pesniški prevod

iz literarne vede prevod, ki ohranja oblikovne in vsebinske elemente pesmi izvirnega jezika

- Njegovi *pesniški prevodi* so mojstrsko pretanjeno preliči tako po pesniški vsebini kot tudi po skrbi za obliko in mojstrstvo jezika.
- Za svoje pesmi in izvrstne *pesniške prevode* je do zdaj prejel približno dvajset nagrad.

pesniško ime

izmišljeno ime, s katerim se avtor podpisuje pod svoja zlasti umetniška dela

- Ivan Vesel si je *pesniško ime* izbral po svojem rojstnem kraju.
- Rudolf Maister s *pesniškim imenom* Vojanov je bil vsestransko kulturna osebnost.

IZVOR

↑ pesnik

píker píkra píkro pridevnik

[píkər]

POMEN

1. ki je do drugih (rad) kritičen na oster, nenaklonjen način

► **prid. beseda** + sam. beseda

píker komentator, kritik

- Izkazal se je za izredno *píkrega* komentatorja, še posebej tedaj, ko je šlo za mlade obetavne nogometaše.
- *Píkri* opazovalci so ocenili, da delegati sploh niso vedeli, kakšne spremembe statuta so potrdili.
- Je ena izmed najbolj *píkrih* novinark, brez dlake na jeziku.

► prisl. + **prid. beseda**

malce, malo, nekoliko píker

- Če sem nekoliko *píker*, se mi je drugi krog volitev zdel kot izbira manj slabega med ne najbolj blestečima kandidatoma.

- Ker ste v svojih izjavah včasih zelo *pikri*, se vam to utegne maščevati.

...

- Zнала je biti *pikra* in duhovita.
- Ni nezadovoljstva v meni, ki bi me delalo *pikrega* do drugih, nesramnega ali zbadljivega.

1.1. ki kaže, izraža tako kritičnost

► **prid. beseda** + sam. beseda

piker humor | piker komentar | pikra izjava, misel, opazka, pripomba | pikra kritika | pikre besede, šale

- V predstavi se skriva veliko *pikrega* humorja, hkrati pa tudi polno sočutja in upanja v boljšo in svetlejšo prihodnost.
- Stežka je prenašal materino vmešavanje v svoje življenje in njene *pikre* komentarje.
- Kljub *pikri* pripombi enega od poslušalcev, da je površen, je bila večina s predavanjem zelo zadovoljna.
- *Pikre* opazke, čeprav resnične, raje zadržite zase.

...

- Treba je pohvaliti domiselnost, s katero se film loti problema in ki temelji predvsem na zabavnosti, ki pa na trenutke zna postati še kako *pikra*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[píkər]

IPA: ['pi:kər]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: píker

določno píkri

RODILNIK: píkrega

DAJALNIK: píkremu

TOŽILNIK: píker

določno píkri

živo píkrega

MESTNIK: pri píkrem

ORODNIK: s píkrim

dvojina

IMENOVALNIK: píkra

RODILNIK: píkrih

DAJALNIK: píkrima

TOŽILNIK: píkra

MESTNIK: pri píkrih

ORODNIK: s píkrima

množina

IMENOVALNIK: píkri

RODILNIK: píkrih

DAJALNIK: píkrim

TOŽILNIK: píkre

MESTNIK: pri píkrih

ORODNIK: s píkrimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: píkra

RODILNIK: píkre

DAJALNIK: píkri

TOŽILNIK: pícro

MESTNIK: pri píkri

ORODNIK: s pícro

dvojina

IMENOVALNIK: píkri

RODILNIK: píkrih

DAJALNIK: píkrima

TOŽILNIK: píkri

MESTNIK: pri píkrih

ORODNIK: s píkrima

množina

IMENOVALNIK: píkre

RODILNIK: píkrih

DAJALNIK: píkrim

TOŽILNIK: píkre

MESTNIK: pri píkrih

ORODNIK: s píkrimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pícro

RODILNIK: píkrega

DAJALNIK: píkremu

TOŽILNIK: pícro

MESTNIK: pri píkrem

ORODNIK: s píkrim

dvojina

IMENOVALNIK: píkri

RODILNIK: píkrih

DAJALNIK: píkrima

TOŽILNIK: píkri

MESTNIK: pri píkrih

ORODNIK: s píkrima

množina

IMENOVALNIK: píkra

RODILNIK: píkrih

DAJALNIK: píkrim

TOŽILNIK: píkra

MESTNIK: pri píkrih

ORODNIK: s píkrimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj píker

ženski spol

EDNINA: bòlj píkra

srednji spol

EDNINA: bòlj pícro

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: píkrejši

RODILNIK: píkrejšega

DAJALNIK: píkrejšemu

TOŽILNIK: píkrejši

živo píkrejšega

MESTNIK: pri píkrejšem

ORODNIK: s píkrejšim

dvojina

IMENOVALNIK: píkrejša

RODILNIK: píkrejših

DAJALNIK: píkrejšima

TOŽILNIK: píkrejša

MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšima

množina

IMENOVALNIK: píkřejši
RODILNIK: píkřejših
DAJALNIK: píkřejšim
TOŽILNIK: píkřejše
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: píkřejša
RODILNIK: píkřejše
DAJALNIK: píkřejši
TOŽILNIK: píkřejšo
MESTNIK: pri píkřejši
ORODNIK: s píkřejšo

dvojina

IMENOVALNIK: píkřejši
RODILNIK: píkřejših
DAJALNIK: píkřejšima
TOŽILNIK: píkřejši
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšima

množina

IMENOVALNIK: píkřejše
RODILNIK: píkřejših
DAJALNIK: píkřejšim
TOŽILNIK: píkřejše
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: píkřejše
RODILNIK: píkřejšega
DAJALNIK: píkřejšemu
TOŽILNIK: píkřejše
MESTNIK: pri píkřejšem
ORODNIK: s píkřejšim

dvojina

IMENOVALNIK: píkřejši
RODILNIK: píkřejših
DAJALNIK: píkřejšima
TOŽILNIK: píkřejši
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšima

množina

IMENOVALNIK: píkřejša
RODILNIK: píkřejših
DAJALNIK: píkřejšim
TOŽILNIK: píkřejša
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj píker

ženski spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj píkra

srednji spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj pícro

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
RODILNIK: nájpíkřejšega in nájpíkřejšega
DAJALNIK: nájpíkřejšemu in nájpíkřejšemu
TOŽILNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
živo nájpíkřejšega in nájpíkřejšega
MESTNIK: pri nájpíkřejšem in pri
nájpíkřejšem
ORODNIK: z nájpíkřejšim in z nájpíkřejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nájpíkřejša in nájpíkřejša
RODILNIK: nájpíkřejših in nájpíkřejših
DAJALNIK: nájpíkřejšima in nájpíkřejšima
TOŽILNIK: nájpíkřejša in nájpíkřejša
MESTNIK: pri nájpíkřejših in pri
nájpíkřejših
ORODNIK: z nájpíkřejšima in z
nájpíkřejšima

množina

IMENOVALNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
RODILNIK: nájpíkřejših in nájpíkřejših
DAJALNIK: nájpíkřejšim in nájpíkřejšim
TOŽILNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
MESTNIK: pri nájpíkřejših in pri
nájpíkřejših
ORODNIK: z nájpíkřejšimi in z
nájpíkřejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nájpíkřejša in nájpíkřejša
RODILNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
DAJALNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
TOŽILNIK: nájpíkřejšo in nájpíkřejšo
MESTNIK: pri nájpíkřejši in pri nájpíkřejši
ORODNIK: z nájpíkřejšo in z nájpíkřejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
RODILNIK: nájpíkřejših in nájpíkřejših
DAJALNIK: nájpíkřejšima in nájpíkřejšima
TOŽILNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
MESTNIK: pri nájpíkřejših in pri
nájpíkřejših
ORODNIK: z nájpíkřejšima in z
nájpíkřejšima

množina

IMENOVALNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
RODILNIK: nájpíkřejših in nájpíkřejših
DAJALNIK: nájpíkřejšim in nájpíkřejšim
TOŽILNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
MESTNIK: pri nájpíkřejših in pri
nájpíkřejših
ORODNIK: z nájpíkřejšimi in z
nájpíkřejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
RODILNIK: nájpíkřejšega in nájpíkřejšega
DAJALNIK: nájpíkřejšemu in nájpíkřejšemu
TOŽILNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše

MESTNIK: pri nàjpíkřejšem in pri
nàjpíkřejšem
ORODNIK: z nàjpíkřejšim in z nàjpíkřejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nàjpíkřejši in nàjpíkřejši
RODILNIK: nàjpíkřejših in nàjpíkřejših
DAJALNIK: nàjpíkřejšima in nàjpíkřejšima
TOŽILNIK: nàjpíkřejši in nàjpíkřejši
MESTNIK: pri nàjpíkřejših in pri
nàjpíkřejših
ORODNIK: z nàjpíkřejšima in z
nàjpíkřejšima

množina

IMENOVALNIK: nàjpíkřejša in nàjpíkřejša
RODILNIK: nàjpíkřejših in nàjpíkřejših
DAJALNIK: nàjpíkřejšim in nàjpíkřejšim
TOŽILNIK: nàjpíkřejša in nàjpíkřejša
MESTNIK: pri nàjpíkřejših in pri
nàjpíkřejših
ORODNIK: z nàjpíkřejšimi in z
nàjpíkřejšimi

TONEMSKO

[píkər]

IPA: [pì:kár]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: píker
določno pícri
RODILNIK: píkrega
DAJALNIK: píkre^{mu}
TOŽILNIK: píker
določno pícri
živo píkrega
MESTNIK: pri píkre^m
ORODNIK: s píkrim

dvojina

IMENOVALNIK: píkra
RODILNIK: pícrih
DAJALNIK: píkrima
TOŽILNIK: píkra
MESTNIK: pri pícrih
ORODNIK: s píkrima

množina

IMENOVALNIK: pícri
RODILNIK: pícrih
DAJALNIK: píkrim
TOŽILNIK: píkre
MESTNIK: pri pícrih
ORODNIK: s píkrimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: píkra
RODILNIK: píkre
DAJALNIK: pícri
TOŽILNIK: pícro
MESTNIK: pri pícri
ORODNIK: s pícro

dvojina

IMENOVALNIK: pícri
RODILNIK: pícrih

DAJALNIK: píkrima
TOŽILNIK: pícri
MESTNIK: pri pícrih
ORODNIK: s píkrima

množina

IMENOVALNIK: píkre
RODILNIK: pícrih
DAJALNIK: píkrim
TOŽILNIK: píkre
MESTNIK: pri pícrih
ORODNIK: s píkrimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pícro
RODILNIK: píkrega
DAJALNIK: píkre^{mu}
TOŽILNIK: pícro
MESTNIK: pri píkre^m
ORODNIK: s píkrim

dvojina

IMENOVALNIK: pícri
RODILNIK: pícrih
DAJALNIK: píkrima
TOŽILNIK: pícri
MESTNIK: pri pícrih
ORODNIK: s píkrima

množina

IMENOVALNIK: píkra
RODILNIK: pícrih
DAJALNIK: píkrim
TOŽILNIK: píkra
MESTNIK: pri pícrih
ORODNIK: s píkrimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj píker

ženski spol

EDNINA: bõlj píkra

srednji spol

EDNINA: bõlj pícro

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: píkrejši
RODILNIK: píkrejšega
DAJALNIK: píkrejšemu
TOŽILNIK: píkrejši
živo píkrejšega
MESTNIK: pri píkrejšem
ORODNIK: s píkrejšim

dvojina

IMENOVALNIK: píkrejša
RODILNIK: píkrejših
DAJALNIK: píkrejšima
TOŽILNIK: píkrejša
MESTNIK: pri píkrejših
ORODNIK: s píkrejšima

množina

IMENOVALNIK: píkrejši
RODILNIK: píkrejših
DAJALNIK: píkrejšim

TOŽILNIK: píkřejše
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: píkřejša
RODILNIK: píkřejše
DAJALNIK: píkřejši
TOŽILNIK: píkřejšo
MESTNIK: pri píkřejši
ORODNIK: s píkřejšo

dvojina

IMENOVALNIK: píkřejši
RODILNIK: píkřejših
DAJALNIK: píkřejšima
TOŽILNIK: píkřejši
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšima

množina

IMENOVALNIK: píkřejše
RODILNIK: píkřejših
DAJALNIK: píkřejšim
TOŽILNIK: píkřejše
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: píkřejše
RODILNIK: píkřejšega
DAJALNIK: píkřejšemu
TOŽILNIK: píkřejše
MESTNIK: pri píkřejšem
ORODNIK: s píkřejšim

dvojina

IMENOVALNIK: píkřejši
RODILNIK: píkřejših
DAJALNIK: píkřejšima
TOŽILNIK: píkřejši
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšima

množina

IMENOVALNIK: píkřejša
RODILNIK: píkřejših
DAJALNIK: píkřejšim
TOŽILNIK: píkřejša
MESTNIK: pri píkřejših
ORODNIK: s píkřejšimi

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj píker

ženski spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj píkra

srednji spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj píкро

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
RODILNIK: nájpíkřejšega in nájpíkřejšega
DAJALNIK: nájpíkřejšemu in nájpíkřejšemu
TOŽILNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši

živo nájpíkřejšega in nájpíkřejšega
MESTNIK: pri nájpíkřejšem in pri
nájpíkřejšem
ORODNIK: z nájpíkřejšim in z nájpíkřejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nájpíkřejša in nájpíkřejša
RODILNIK: nájpíkřejših in nájpíkřejših
DAJALNIK: nájpíkřejšima in nájpíkřejšima
TOŽILNIK: nájpíkřejša in nájpíkřejša
MESTNIK: pri nájpíkřejših in pri
nájpíkřejših
ORODNIK: z nájpíkřejšima in z
nájpíkřejšima

množina

IMENOVALNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
RODILNIK: nájpíkřejših in nájpíkřejših
DAJALNIK: nájpíkřejšim in nájpíkřejšim
TOŽILNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
MESTNIK: pri nájpíkřejših in pri
nájpíkřejših
ORODNIK: z nájpíkřejšimi in z
nájpíkřejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nájpíkřejša in nájpíkřejša
RODILNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
DAJALNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
TOŽILNIK: nájpíkřejšo in nájpíkřejšo
MESTNIK: pri nájpíkřejši in pri nájpíkřejši
ORODNIK: z nájpíkřejšo in z nájpíkřejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
RODILNIK: nájpíkřejših in nájpíkřejših
DAJALNIK: nájpíkřejšima in nájpíkřejšima
TOŽILNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
MESTNIK: pri nájpíkřejših in pri
nájpíkřejših
ORODNIK: z nájpíkřejšima in z
nájpíkřejšima

množina

IMENOVALNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
RODILNIK: nájpíkřejših in nájpíkřejših
DAJALNIK: nájpíkřejšim in nájpíkřejšim
TOŽILNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
MESTNIK: pri nájpíkřejših in pri
nájpíkřejših
ORODNIK: z nájpíkřejšimi in z
nájpíkřejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
RODILNIK: nájpíkřejšega in nájpíkřejšega
DAJALNIK: nájpíkřejšemu in nájpíkřejšemu
TOŽILNIK: nájpíkřejše in nájpíkřejše
MESTNIK: pri nájpíkřejšem in pri
nájpíkřejšem
ORODNIK: z nájpíkřejšim in z nájpíkřejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nájpíkřejši in nájpíkřejši
RODILNIK: nájpíkřejših in nájpíkřejših
DAJALNIK: nájpíkřejšima in nájpíkřejšima

TOŽILNIK: năjpıkrejši in năjpıkrejši
MESTNIK: pri năjpıkrejših in pri
năjpıkrejših
ORODNIK: z năjpıkrejšima in z
năjpıkrejšima

množina

IMENOVALNIK: năjpıkrejša in năjpıkrejša
RODILNIK: năjpıkrejših in năjpıkrejših
DAJALNIK: năjpıkrejšim in năjpıkrejšim
TOŽILNIK: năjpıkrejša in năjpıkrejša
MESTNIK: pri năjpıkrejših in pri
năjpıkrejših
ORODNIK: z năjpıkrejšimi in z
năjpıkrejšimi

FRAZEOLOGIJA

izreči/povedati nekaj pikrih/marsikatero pikro (na (čigav) račun (koga))

izreči nekaj pikrih na (čigav) račun (koga)

izreči nekaj pikrih
povedati nekaj pikrih na (čigav) račun (koga)
povedati nekaj pikrih
izreči marsikatero pikro na (čigav) račun (koga)
izreči marsikatero pikro
povedati marsikatero pikro
izreči marsikatero pikro na (čigav) račun (koga)

izraziti kritične, ostre, nenaklonjene pripombe
komu

- Ko smo že pri kritiki, *izreče nekaj pikrih na račun* televizijske profesionalnosti.
- Diplomata *je nekaj pikrih besed izrekel* tudi na račun uglednega britanskega dnevnika.
- Preko njega *je zadel serijo košev* in mu za nameček v obraz *povedal nekaj pikrih*.
- Veleposlanik *je v pogovoru z novinarji povedal marsikatero pikro na ministrov račun*.
- Na račun župana *je izrekel marsikatero pikro*.

slišati/požreti marsikatero pikro (na (čigav) račun (koga)) | slišati
nekaj pikrih (na (čigav) račun (koga))

slišati marsikatero pikro na (čigav) račun (koga)

slišati nekaj pikrih na (čigav) račun (koga)
požreti marsikatero pikro
požreti marsikatero pikro na (čigav) račun (koga)
slišati marsikatero pikro
slišati nekaj pikrih

biti deležen kritičnih, ostrih, nenaklonjenih
pripomb

- Partner ne bo vedno potrpečljiv in *na svoj račun boste slišali marsikatero pikro*.
- *Slišala je marsikatero pikro na račun* bogatih Slovencev, ki svoje otroke brez denarja pošiljajo na morje.
- *Nekaj pikrih sem slišal na svoj račun*, češ da si nalagam delo celo tam, kjer ni potrebno.
- Po svojih močeh je sicer skrbela zanj, a morala *je požreti marsikatero pikro*.

- Žena *je morala požreti marsikatero pikro na račun* »megalomanskega« moža.
- Načelnik oddelka za finance *je včeraj slišal marsikatero pikro*.
- Zaradi zamude *sem slišal* kar *nekaj pikrih* od sestre in zato še dve uri sedel v čakalnici.

IZVOR

= nar. rus. *prikryj*, češ. *příkrý* 'strm, osoren, sovražen' < pslov. *pikrŭ*, prvotno verjetno *'oster, bodeč', iz pslov. *pikati* 'bosti'

píkro prislov

[píkro]

POMEN

takó, da je vidno, da je kdo do drugih (rad)
kritičen na oster, nenaklonjen način

► prisl. + glag.

pikro dejati, reči | pikro dodati, pripomniti | pikro komentirati | pikro odgovoriti, odvrniti, vprašati | pikro zapisati

- *Pikro* je pripomnil, da je kultura oblačenja pri nas na psu, da je že povsem normalno, če pride kdo v opero v raztrganih kavbojkah.
- »Poslanci so razpravo najverjetneje prespali,« je *pikro* dodal.
- »Ali res nimaš bolj pametnega dela, kot da ves ljubi dan poležavaš?« je *pikro* vprašal.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[píkro]

IPA: [ˈpi:krɔ]

OSNOVNIK: píkro

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj píkro

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: píkreje in píkrejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: năjbolj in năjbolj píkro

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: năjpíkřeje in năjpíkřeje in năjpíkřeje

TONEMSKO

[píkro]

IPA: [pi:krɔ]

OSNOVNIK: píkro

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj píkro

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: píkreje in píkrejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: năjbolj in năjbolj píkro

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: năjpíkřeje in năjpíkřeje in năjpíkřeje

IZVOR

↑piker

píkrost píkrosti samostalnik ženskega spola

[píkrost]

POMEN

1. lastnost koga, da je do drugih (rad) kritičen na oster, nenaklonjen način

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Mati s svojo neznosno *pikrostjo*, kritizerstvom in žaljivim odnosom greni hčeri življenje.
- »Misliš, da so te razumeli?« ga je vprašal s svojo običajno *pikrostjo*.

...

▪ Ni skušala skrivati *pikrosti* v svojem glasu.

1.1. lastnost česa, da kaže, izraža tako kritičnost

- *Pikrost* satire opozarja, da nihče ni popoln in da je smešenje napak politike in aktualnih razmer najboljši ventil za ljudstvo.
- Na zadnjem zboru krajanov so se, po *pikrosti* pripomb navzočih sodeč, zbrali zvečine krajan, ki z vladanjem niso zadovoljni.

2. izjava, dejanje, ki je do drugih kritično na oster, nenaklonjen način

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Kljub občasnim *pikrostim* se je njun odnos poglabljal.
- Po nekaj kozarčkih sta postala že zgovornejša in tudi kakšno *pikrost* sta izustila.
- Njihova brezbržnost diši po maščevanju za naše zajedljive *pikrosti*.

...

- Slišali smo tudi nekaj neslanosti in *pikrosti*, česar si gledalci res ne želimo.
- Odkrito je povedal, da so bila srečanja odbora polna nestrinjanja in *pikrosti*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[píkrost]

IPA: ['pi:króst]

ednina

IMENOVALNIK: píkrost

RODILNIK: píkrosti

DAJALNIK: píkrosti

TOŽILNIK: píkrost

MESTNIK: pri píkrosti

ORODNIK: s píkrostjo

dvojina

IMENOVALNIK: píkrosti

RODILNIK: píkrosti

DAJALNIK: píkrostma tudi píkrostima

TOŽILNIK: píkrosti

MESTNIK: pri píkrostih

ORODNIK: s píkrostma tudi s píkrostima

množina

IMENOVALNIK: píkrosti

RODILNIK: píkrosti

DAJALNIK: píkrostim

TOŽILNIK: píkrosti

MESTNIK: pri píkrostih

ORODNIK: s píkrostmi

TONEMSKO

[píkrost]

IPA: [pi:króst]

ednina

IMENOVALNIK: píkrost

RODILNIK: píkrosti

DAJALNIK: píkrosti

TOŽILNIK: píkrost

MESTNIK: pri píkrosti

ORODNIK: s píkrostjo

dvojina

IMENOVALNIK: píkrosti

RODILNIK: píkrosti

DAJALNIK: píkrostma tudi píkrostima

TOŽILNIK: píkrosti

MESTNIK: pri píkrostih

ORODNIK: s píkrostma tudi s píkrostima

množina

IMENOVALNIK: píkrosti

RODILNIK: píkrosti

DAJALNIK: píkrostim

TOŽILNIK: píkrosti

MESTNIK: pri píkrostih

ORODNIK: s píkrostmi

IZVOR

↑piker

píška píške samostalnik ženskega spola

[píška]

POMEN

1. navadno ekspresivno kokoš, zlasti mlajša

- Leta 1957 še ni bila razširjena pridelava jajc na farmah in tudi *píške* so bile razkošje.
- Gradiček, ki je med vojnama živel od prodaje mleka, *píšk*, jajc, sira in sadja, je danes mirno naselje.

1.1. ekspresivno ta žival kot hrana, jed

► prid. beseda + **sam. beseda**

pečena, pohana píška

- Na božični večer bo po vsej hiši zadišalo po pečeni *píški*.

- Bili so vajeni velikih porcij, krač, pohanih *píšk*

...

2. neformalno, ekspresivno ženska, dekle

- *Píške* padajo na postave, ki ustrezajo razmerju zlatega reza.
- Moja *píška* je bila sprejeta na avdiciji.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[píška]

IPA: ['pi:ʃka]

ednina

IMENOVALNIK: píška

RODILNIK: píške

DAJALNIK: píški

TOŽILNIK: píško

MESTNIK: pri píški

ORODNIK: s píško

dvojina

IMENOVALNIK: píški

RODILNIK: píšk
DAJALNIK: píšk**ama**
TOŽILNIK: píšk**i**
MESTNIK: pri píšk**ah**
ORODNIK: s píšk**ama**

množina

IMENOVALNIK: píške
RODILNIK: píšk
DAJALNIK: píšk**am**
TOŽILNIK: píške
MESTNIK: pri píšk**ah**
ORODNIK: s píšk**ami**

TONEMSKO

[píška]

IPA: [pí:ʃkà]

ednina

IMENOVALNIK: píška
RODILNIK: píške
DAJALNIK: píšk**i**
TOŽILNIK: píšk**o**
MESTNIK: pri píšk**i**
ORODNIK: s píšk**o**

dvojina

IMENOVALNIK: píški
RODILNIK: píšk
DAJALNIK: píšk**ama**
TOŽILNIK: píšk**i**
MESTNIK: pri píšk**ah**
ORODNIK: s píšk**ama**

množina

IMENOVALNIK: píške
RODILNIK: píšk
DAJALNIK: píšk**am**
TOŽILNIK: píške
MESTNIK: pri píšk**ah**
ORODNIK: s píšk**ami**

FRAZELOGIJA

pečene piške padajo z neba (*komu*)

izraža, da kdo doseže uspeh, prejme kaj brez lastnega truda, napora

- Nekaj gotovo ni v redu, če vam nekdo telefonira, da vam bodo *z neba* pričele *padati pečene piške*.
- *Pečene piške* tudi na bodočem evropskem trgu ne bodo padale *z neba*.

IZVOR

↑pišče

placébo placéba samostalnik moškega spola

[placébo]

POMEN

1. iz medicine zdravilu podoben pripravek, za katerega pacient verjame, da vsebuje zdravilno učinkovino

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dajati placebo | dobivati, jemati, prejemati placebo

- Razdelili so jih v štiri skupine; prva je dobivala vitamin E, druga vitamin C, vsaka je imela še kontrolno skupino, ki pa so ji dajali *placebo*.
- Pri študijah so bolnike razdelili na dve skupini, od katerih je prva uživala *placebo*, druga pa pripravek iz belega vratiča.
- Po četrtem ciklusu jemanja pripravkov iz navadne konopljike so se v primerjavi s skupino, ki je jemala *placebo*, znaki predmenstrualnega sindroma bistveno izboljšali.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Učinek pripravkov iz navadne konopljike so primerjali z učinkom *placeba*.
- Raziskovalec je odkril, da pri zelo depresivnih ljudeh uporaba *placeba* za tretjino zmanjša tveganje za poskus samomora, kar je skoraj toliko kot pri pravih zdravilih.
- Po osmih tednih so pri 70 odstotkih tistih, ki so jemali šentjanževko, opazili vidno izboljšanje, med prejemniki *placeba* pa le pri 45 odstotkih.

...

- Če bolnik verjame, da *placebo* deluje, se mu stanje pogosto izboljša.
- V raziskavah bolniki niso vedeli, ali jemljejo zdravilo ali *placebo*.

2. prepričanje o učinkovitosti, koristnosti pripravka, metode, posega

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

učinek placebo

- Kava je lahko tudi brez kofeina, pa kljub temu zaradi učinka *placeba* deluje poživilno.
- Kdor vzbudi upanje pri pacientu, samodejno vključi zdravilni učinek *placeba* v njegovih možganih.

3. kot pridevnik ki je v zvezi s placebom 1.

► **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda

- Znano je, da na velik del ljudi dobro učinkujejo tako imenovani *placebo* pripravki: izdelki, ki so videti kot zdravilo.
- Čeprav v tem poskusu niso uporabili *placebo* snovi, se je učinek jasno pokazal.
- Del večletne študije je bila tudi nadzorovana *placebo* raziskava.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[placébo]

IPA: [pla'tse:bo]

ednina

IMENOVALNIK: placébo

RODILNIK: placéba

DAJALNIK: placébu

TOŽILNIK: placébo

MESTNIK: pri placébu

ORODNIK: s placébom

dvojina

IMENOVALNIK: placéba

RODILNIK: placébov

DAJALNIK: placéboma

TOŽILNIK: placéba

MESTNIK: pri placébih

ORODNIK: s placéboma

množina

IMENOVALNIK: placébi

RODILNIK: placébov

DAJALNIK: placébom

TOŽILNIK: placébe

MESTNIK: pri placébih

ORODNIK: s placébi

TONEMSKO

[placêbo]

IPA: [platsé:bò]

ednina

IMENOVALNIK: placêbo

RODILNIK: placêba

DAJALNIK: placêbu

TOŽILNIK: placêbo

MESTNIK: pri placêbu

ORODNIK: s placêbom

dvojina

IMENOVALNIK: placêba

RODILNIK: placêbov

DAJALNIK: placêboma

TOŽILNIK: placêba

MESTNIK: pri placébih

ORODNIK: s placêboma

množina

IMENOVALNIK: placébi

RODILNIK: placébov

DAJALNIK: placébom

TOŽILNIK: placébe

MESTNIK: pri placébih

ORODNIK: s placébi

IZVOR

prevzeto po zgledu drugih jezikov (angl., frc., it. *placebo*, nem. *Placebo* in *Plazebo*) iz nlat. *placebo* < lat. *placēbō* 'prijal bom'

plôščič plôščiča samostalnik moškega spola

[plôščič]

POMEN

iz zoologije sladkovodna riba z bočno sploščenim trupom zelenkasto sive barve in daljšo predrepno plavutjo; primerjaj lat. *Abramis brama*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- V Ptujskem jezeru prevladujejo *plôščiči* in mrene.
- *Plôščič* najraje zagrabi vabe, ki ležijo nepremično na dnu, ne zmeni pa se za vabe, obešene na plovec.

...

- V jezeru je *plôščič* zaščiten.
- Naročili smo mu, naj lovi *plôščiče* z drsnim plovcem.
- Ribiči so opazili veliko povečanje *plôščičev*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[plôščič]

IPA: ['plô:ʃtʃiʧ]

ednina

IMENOVALNIK: plôščič

RODILNIK: plôščiča

DAJALNIK: plôščiču

TOŽILNIK: plôščič

MESTNIK: pri plôščiču

ORODNIK: s plôščičem

dvojina

IMENOVALNIK: plôščiča

RODILNIK: plôščičev

DAJALNIK: plôščičema

TOŽILNIK: plôščiča

MESTNIK: pri plôščičih

ORODNIK: s plôščičema

množina

IMENOVALNIK: plôščiči

RODILNIK: plôščičev

DAJALNIK: plôščičem

TOŽILNIK: plôščiče

MESTNIK: pri plôščičih

ORODNIK: s plôščiči

TONEMSKO

[plôščič]

IPA: [plô:ʃtʃiʧ]

ednina

IMENOVALNIK: plôščič

RODILNIK: plôščiča

DAJALNIK: plôščiču

TOŽILNIK: plôščič

MESTNIK: pri plôščiču tudi pri plôščiču

ORODNIK: s plôščičem

dvojina

IMENOVALNIK: plôščiča

RODILNIK: plôščičev in plôščičev

DAJALNIK: plôščičema

TOŽILNIK: plôščiča

MESTNIK: pri plôščičih in pri plôščičih

ORODNIK: s plôščičema

množina

IMENOVALNIK: plôščiči

RODILNIK: plôščičev in plôščičev

DAJALNIK: plôščičem

TOŽILNIK: plôščiče

MESTNIK: pri plôščičih in pri plôščičih

ORODNIK: s plôščiči in s plôščiči

in

[plôščič]

IPA: [plô:ʃtʃiʧ]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: plôščič

RODILNIK: plôščiča

DAJALNIK: plôščiču

TOŽILNIK: plôščič

MESTNIK: pri plôščiču

ORODNIK: s plôščičem

dvojina

IMENOVALNIK: plôščiča

RODILNIK: plôščičev

DAJALNIK: plôščičema

TOŽILNIK: plôščiča
MESTNIK: pri plôščičih
ORODNIK: s plôščičema

množina

IMENOVALNIK: plôščiči
RODILNIK: plôščičev
DAJALNIK: plôščičem
TOŽILNIK: plôščiče
MESTNIK: pri plôščičih
ORODNIK: s plôščiči

IZVOR

↑plošča

podcast podcasta; glej **pôdkast** samostalnik moškega spola
[pôtkast]

POMEN

1. zbirka tematsko povezanih, redno objavljenih zvočnih ali video posnetkov, ki se lahko prenesejo z interneta

- Na spletu je precej *podcastov*, ki promovirajo uporabo znanosti in razuma.
- Gre za enega od najbolj priljubljenih *podcastov* z astronomsko vsebino.
- Novo ploščo bo izdal jeseni, še vedno pa snema lastno radijsko oddajo, ki bi jo rad objavljala tudi kot *podcast*.

1.1. zvočni ali videoposnetek v taki zbirki

- Tudi preostali člani družine zavzeto poslušajo moje *podcaste* in komaj čakajo, kdaj bo zunaj novi del.
- Medijske datoteke zavzamejo veliko prostora. Poleg fotografij in videov, ki jih ustvarimo sami, so tu še glasbene datoteke, *podcasti* in videi, ki jih prenesemo na telefon.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pôtkast]

IPA: ['pɔ:tkast]

ednina

IMENOVALNIK: [pôtkast]
RODILNIK: [pôtkasta]
DAJALNIK: [pôtkastu]
TOŽILNIK: [pôtkast]
MESTNIK: [pri pôtkastu]
ORODNIK: [s pôtkastom]

dvojina

IMENOVALNIK: [pôtkasta]
RODILNIK: [pôtkastou]
DAJALNIK: [pôtkastoma]
TOŽILNIK: [pôtkasta]
MESTNIK: [pri pôtkastih]
ORODNIK: [s pôtkastoma]

množina

IMENOVALNIK: [pôtkasti]
RODILNIK: [pôtkastou]
DAJALNIK: [pôtkastom]

TOŽILNIK: [pôtkaste]
MESTNIK: [pri pôtkastih]
ORODNIK: [s pôtkasti]

TONEMSKO

[pôtkast]

IPA: [pɔ:tkast]

ednina

IMENOVALNIK: [pôtkast]
RODILNIK: [pôtkasta]
DAJALNIK: [pôtkastu]
TOŽILNIK: [pôtkast]
MESTNIK: [pri pôtkastu]
ORODNIK: [s pôtkastom]

dvojina

IMENOVALNIK: [pôtkasta]
RODILNIK: [pôtkastou]
DAJALNIK: [pôtkastoma]
TOŽILNIK: [pôtkasta]
MESTNIK: [pri pôtkastih]
ORODNIK: [s pôtkastoma]

množina

IMENOVALNIK: [pôtkasti]
RODILNIK: [pôtkastou]
DAJALNIK: [pôtkastom]
TOŽILNIK: [pôtkaste]
MESTNIK: [pri pôtkastih]
ORODNIK: [s pôtkasti]

IZVOR

prevzeto iz angl. *podcast* iz (i)Pod®, po napravi iz filma Vesoljska odiseja *EVA pod*, okrajšano iz *E(xtra)v(ehicular) A(ctivity) pod* 'zabojček za delovanje zunaj (glavnega) vozila' iz *pod*, prvotno 'strok, majhna posoda, predal, zabojček' + *(broad)cast* 'oddaja'

pôdkast pôdkasta; tudi **podcast** samostalnik moškega spola
[pôtkast]

POMEN

1. zbirka tematsko povezanih, redno objavljenih zvočnih ali video posnetkov, ki se lahko prenesejo z interneta

- Ustvarjalci *podkasta* so ves čas zbirali odzive udeležencev in na koncu analizirali zbrane podatke.
- Ta teden v *podkastu* govorimo o umetni inteligenci.
- Zanjih nekaj tednov sem bil zaradi svojega novega *podkasta* večkrat gost različnih televizijskih oddaj.

1.1. zvočni ali videoposnetek v taki zbirki

- Utrip največjega nogometnega dogodka vam bomo pričarali tudi s pomočjo televizijskih in radijskih kolegov, ki bodo vsak dan pripravljali *podkaste*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pôtkast]

IPA: ['pɔ:tkast]

ednina

IMENOVALNIK: pôdkast
RODILNIK: pôdkasta
DAJALNIK: pôdkastu
TOŽILNIK: pôdkast
MESTNIK: pri pôdkastu
ORODNIK: s pôdkastom

dvojina

IMENOVALNIK: pôdkasta
RODILNIK: pôdkastov
DAJALNIK: pôdkastoma
TOŽILNIK: pôdkasta
MESTNIK: pri pôdkastih
ORODNIK: s pôdkastoma

množina

IMENOVALNIK: pôdkasti
RODILNIK: pôdkastov
DAJALNIK: pôdkastom
TOŽILNIK: pôdkaste
MESTNIK: pri pôdkastih
ORODNIK: s pôdkasti

TONEMSKO

[pôtkast]

IPA: [pó:tkàst]

ednina

IMENOVALNIK: pôdkast
RODILNIK: pôdkasta
DAJALNIK: pôdkastu
TOŽILNIK: pôdkast
MESTNIK: pri pôdkastu
ORODNIK: s pôdkastom

dvojina

IMENOVALNIK: pôdkasta
RODILNIK: pôdkastov
DAJALNIK: pôdkastoma
TOŽILNIK: pôdkasta
MESTNIK: pri pôdkastih
ORODNIK: s pôdkastoma

množina

IMENOVALNIK: pôdkasti
RODILNIK: pôdkastov
DAJALNIK: pôdkastom
TOŽILNIK: pôdkaste
MESTNIK: pri pôdkastih
ORODNIK: s pôdkasti

IZVOR

↑podcast

poéma poéme samostalnik ženskega spola

[poéma]

POMEN

1. privzdignjeno daljša, navadno pripovedna pesem;

SIN.: iz literarne vede pesnitev

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Aškerc je pisal različne dolge *poeme* na vsakršne teme.

▪ Spesnil je oblikovno na moč zahtevno *poemo*.

...

▪ Ovidij se je v *poemi* lotil temeljite demontaže ljubezenske elegije.

2. ekspresivno umetniško delo, ki izstopa po svoji izjemnosti, kvaliteti, oblikovanosti; SIN.: ekspresivno pesnitev

▪ Črno-beli film je vizualna *poema* o finskem potapljaču, kolaž gibov, glasbe in naracije.

▪ Filmska *poema* o sovjetskem napredku se izteče s kolektivizacijo sovjetskega kmetijstva.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[poéma]

IPA: [pó'e:ma]

ednina

IMENOVALNIK: poéma

RODILNIK: poéme

DAJALNIK: poémi

TOŽILNIK: poémo

MESTNIK: pri poémi

ORODNIK: s poémo

dvojina

IMENOVALNIK: poémi

RODILNIK: poém

DAJALNIK: poémama

TOŽILNIK: poémi

MESTNIK: pri poémah

ORODNIK: s poémama

množina

IMENOVALNIK: poéme

RODILNIK: poém

DAJALNIK: poémam

TOŽILNIK: poéme

MESTNIK: pri poémah

ORODNIK: s poémami

TONEMSKO

[poéma]

IPA: [pó'é:mà]

ednina

IMENOVALNIK: poéma

RODILNIK: poéme

DAJALNIK: poémi

TOŽILNIK: poémo

MESTNIK: pri poémi

ORODNIK: s poémo

dvojina

IMENOVALNIK: poémi

RODILNIK: poém

DAJALNIK: poémama

TOŽILNIK: poémi

MESTNIK: pri poémah

ORODNIK: s poémama

množina

IMENOVALNIK: poéme

RODILNIK: poém

DAJALNIK: poémam

TOŽILNIK: poéme

MESTNIK: pri poémah

ORODNIK: s poémami

IZVOR

prevzeto po zgledu nem. *Poem* in frč. *poème* iz lat. *poēma*, to prevzeto iz gr. *poiēma*, prvotno 'stvaritev', iz *poiéō* 'zlagam pesmi, pesnikujem', prvotno 'delam, ustvarjam'

pòf medmet

[pòf]

POMEN

1. posnema kratek, navadno glasen zvok pri trku, padcu, udarcu

- Varnostniki so prehiteli kolono, pa jim je pot počasi prekrizal možakar. *Pof*, in je počilo.
- Kar naenkrat pa – *pof*, tresk, puf, pok!!! Zavpijem na pomoč, sama pri sebi pa se sprašujem, kaj bo z mano in ali bom preživela.

1.1. ponazarja strel, zadetek, navadno iz puške, pištole

- Tam se ni nihče nič kregal. Vsi smo imeli pištole. Če je kdo komu kaj rekel, *pof*, pa ga je počil.
- Ostrostrelec ga je počil v rovu. *Pof*, pa je bilo vsega konec.
- Ker je Ahil pokleknil na eno koleno, je bila njegova umrljiva peta razgaljena. Ššššvissst! *Pof* je puščica priletela naravnost v njegovo šibko mesto.

2. ponazarja nepričakovan, neugoden dogodek

- Nenadoma se je izvedelo, da je neki krjavelj ponaredil diplomu. *Pof*, naslov čez celo stran!
- *Pof*! Pa je le povedala, kar je hotela, in zadelo me je kot zaušnica.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pòf]

IPA: [pɔf]

TONEMSKO

[pòf]

IPA: [pɔ́f]

IZVOR

verjetno tvorjeno ob *pif* in ↑*paf*, podobno kot ↑*bom* ob ↑*bim* in ↑*bam*

pôlgòl pôlgôla pôlgôlo pridevnik

[pôũgòũ pôũgôla pôũgôlo]

POMEN

1. ki je deloma, skoraj gol

► prid. beseda + sam. beseda

- Vsak rimski vojak je imel predpisano opremo, s katero je bil v primerjavi s *polgolimi* sovražniki skoraj neranljiv.
- Fotografije, na katerih je *polgola* igralka pozirala pred ogledalom, so izginile, v njihovo iskanje pa se je zdaj vključila tudi policija.
- *Polgoli* moški in ženske na ulicah neutrudno poplesujejo v divjih ritmič sambe.

...

- Vse kandidatke so morale pred vstopom v tekmovanje podpisati, da se nikoli niso slikale gole ali *polgole*.
- Nisem bila gola, niti *polgola* ne.

1.1. pri katerem je kdo deloma, skoraj gol

► prid. beseda + sam. beseda

- Dejali so, da golo ali *polgolo* fotografiranje res pomeni kršenje pravil, a na tej točki ne nameravajo ukrepati.
- Dekleta imajo v pogodbi zapisano, da ne smejo imeti golih ali *polgolih* fotografij.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pôũgòũ pôũgôla pôũgôlo]

IPA: ['pɔ:ũ'gɔũ 'pɔ:ũ'gɔ:la 'pɔ:ũ'gɔ:lo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pôlgòl

določno pôlgôli

RODILNIK: pôlgôlega

DAJALNIK: pôlgôlemu

TOŽILNIK: pôlgòl

določno pôlgôli

živo pôlgôlega

MESTNIK: pri pôlgôlem

ORODNIK: s pôlgôlim

dvojina

IMENOVALNIK: pôlgôla

RODILNIK: pôlgôlih

DAJALNIK: pôlgôlima

TOŽILNIK: pôlgôla

MESTNIK: pri pôlgôlih

ORODNIK: s pôlgôlima

množina

IMENOVALNIK: pôlgôli

RODILNIK: pôlgôlih

DAJALNIK: pôlgôlim

TOŽILNIK: pôlgôle

MESTNIK: pri pôlgôlih

ORODNIK: s pôlgôlimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pôlgôla

RODILNIK: pôlgôle

DAJALNIK: pôlgôli

TOŽILNIK: pôlgôlo

MESTNIK: pri pôlgôli

ORODNIK: s pôlgôlo

dvojina

IMENOVALNIK: pôlgôli

RODILNIK: pôlgôlih

DAJALNIK: pôlgôlima

TOŽILNIK: pôlgôli

MESTNIK: pri pôlgôlih

ORODNIK: s pôlgôlima

množina

IMENOVALNIK: pôlgôle

RODILNIK: pôlgôlih
 DAJALNIK: pôlgôlim
 TOŽILNIK: pôlgôle
 MESTNIK: pri pôlgôlih
 ORODNIK: s pôlgôlimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pôlgôlo
 RODILNIK: pôlgôlega
 DAJALNIK: pôlgôlemu
 TOŽILNIK: pôlgôlo
 MESTNIK: pri pôlgôlem
 ORODNIK: s pôlgôlim

dvojina

IMENOVALNIK: pôlgôli
 RODILNIK: pôlgôlih
 DAJALNIK: pôlgôlima
 TOŽILNIK: pôlgôli
 MESTNIK: pri pôlgôlih
 ORODNIK: s pôlgôlima

množina

IMENOVALNIK: pôlgôla
 RODILNIK: pôlgôlih
 DAJALNIK: pôlgôlim
 TOŽILNIK: pôlgôla
 MESTNIK: pri pôlgôlih
 ORODNIK: s pôlgôlimi

TONEMSKO

[pôḡgôḡ pôḡgôla pôḡgôlo]

IPA: [pó:ḡgôḡ pó:ḡgò:lá pó:ḡgò:ló]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pôlgôl
 določno pôlgôli
 RODILNIK: pôlgôlega
 DAJALNIK: pôlgôlemu
 TOŽILNIK: pôlgôl
 določno pôlgôli
 živo pôlgôlega
 MESTNIK: pri pôlgôlem
 ORODNIK: s pôlgôlim

dvojina

IMENOVALNIK: pôlgôla
 RODILNIK: pôlgôlih
 DAJALNIK: pôlgôlima
 TOŽILNIK: pôlgôla
 MESTNIK: pri pôlgôlih
 ORODNIK: s pôlgôlima

množina

IMENOVALNIK: pôlgôli
 RODILNIK: pôlgôlih
 DAJALNIK: pôlgôlim
 TOŽILNIK: pôlgôle
 MESTNIK: pri pôlgôlih
 ORODNIK: s pôlgôlimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pôlgôla
 RODILNIK: pôlgôle
 DAJALNIK: pôlgôli

TOŽILNIK: pôlgôlo
 MESTNIK: pri pôlgôli
 ORODNIK: s pôlgôlo

dvojina

IMENOVALNIK: pôlgôli
 RODILNIK: pôlgôlih
 DAJALNIK: pôlgôlima
 TOŽILNIK: pôlgôli
 MESTNIK: pri pôlgôlih
 ORODNIK: s pôlgôlima

množina

IMENOVALNIK: pôlgôle
 RODILNIK: pôlgôlih
 DAJALNIK: pôlgôlim
 TOŽILNIK: pôlgôle
 MESTNIK: pri pôlgôlih
 ORODNIK: s pôlgôlimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pôlgôlo
 RODILNIK: pôlgôlega
 DAJALNIK: pôlgôlemu
 TOŽILNIK: pôlgôlo
 MESTNIK: pri pôlgôlem
 ORODNIK: s pôlgôlim

dvojina

IMENOVALNIK: pôlgôli
 RODILNIK: pôlgôlih
 DAJALNIK: pôlgôlima
 TOŽILNIK: pôlgôli
 MESTNIK: pri pôlgôlih
 ORODNIK: s pôlgôlima

množina

IMENOVALNIK: pôlgôla
 RODILNIK: pôlgôlih
 DAJALNIK: pôlgôlim
 TOŽILNIK: pôlgôla
 MESTNIK: pri pôlgôlih
 ORODNIK: s pôlgôlimi

IZVOR

= steslov. *polb* 'polovica', hrv. *pól*, srb. *pô*, rus. *pól*, češ. *půl* < pslov. **polb* < ide. **polHu-*, tako kot stind. *phálaka-* 'deska, lata', alb. *palë* 'plat, del', lat. *spolium* 'odrtá koža, bojna oprava ubitega sovražnika' iz *(s)*pelH-* 'tolči, bítí, cepiti, ločevati ipd.', prvotno 'kar je razcepljeno, en del nečesa razcepljenega' + ↑gol

pomišljáj pomišljája samostalnik moškega spola

[pomišljáj]

POMEN

ločilo, ki se uporablja za ločevanje vrinjenih stavkov, v prirednih nestavčnih zvezah, pred vzdevki, v dvojnih imenih [–]

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Dvodelni *pomišljáj* loči vrinjeni stavek od drugega dela povedi.

...

- Kadar pišemo na računalnik, moramo pri zapisu *pomišljaja* paziti, saj se avtomatično izpiše vezaj (krajša črtica).
- Pri vpisu številke vaše kreditne kartice ne uporabljajte pik, vezajev, *pomišljajev*, presledkov ali drugih znakov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pomišljáj]

IPA: [pɔmiʃljáːj]

ednina

IMENOVALNIK: pomišljáj

RODILNIK: pomišljája

DAJALNIK: pomišljáju

TOŽILNIK: pomišljáj

MESTNIK: pri pomišljáju

ORODNIK: s pomišljájem

dvojina

IMENOVALNIK: pomišljája

RODILNIK: pomišljájev

DAJALNIK: pomišljájema

TOŽILNIK: pomišljája

MESTNIK: pri pomišljájih

ORODNIK: s pomišljájema

množina

IMENOVALNIK: pomišljáji

RODILNIK: pomišljájev

DAJALNIK: pomišljájem

TOŽILNIK: pomišljáje

MESTNIK: pri pomišljájih

ORODNIK: s pomišljáj*i*

TONEMSKO

[pomišljâj]

IPA: [pɔmiʃljâːj]

ednina

IMENOVALNIK: pomišljâj

RODILNIK: pomišljâja

DAJALNIK: pomišljâju

TOŽILNIK: pomišljâj

MESTNIK: pri pomišljâju

ORODNIK: s pomišljâjem

dvojina

IMENOVALNIK: pomišljâja

RODILNIK: pomišljâjev

DAJALNIK: pomišljâjema

TOŽILNIK: pomišljâja

MESTNIK: pri pomišljâjih

ORODNIK: s pomišljâjema

množina

IMENOVALNIK: pomišljâji

RODILNIK: pomišljâjev

DAJALNIK: pomišljâjem

TOŽILNIK: pomišljâje

MESTNIK: pri pomišljâjih

ORODNIK: s pomišljâj*i*

IZVOR

↑pomišljati

popévka popévke samostalnik ženskega spola

[popéuka]

POMEN

popularna vokalno-instrumentalna skladba, navadno s spevno melodijo, lahkotnejšim besedilom

► prid. beseda + **sam. beseda**

evrovizijska popevka | popularna, priljubljena

popevka | stara, zimzelena, znana popevka |

zmagovalna popevka

▪ Najraje pojejo ljudske pesmi, črnsko duhovno glasbo in zimzelene *popevke*.

▪ Ob klavirski spremljavi je zapel tri znane slovenske *popevke*.

▪ Javnost jo pozna predvsem po nežnejših skladbah, interpretacijah tujih *popevk* in muzikalov.

► sam. beseda + za + **sam. beseda v tožilniku**

besedilo za popevko

▪ Poleg šansonov je Ježek napisal kar nekaj besedil za slovenske *popevke*.

▪ V Skandinaviji je tekmovanje za najboljšo evrovizijsko *popevko* med najbolj popularnimi dogodki leta.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

besedilo popevke | festival popevk

▪ Številni slovenski pesniki so pisali besedila *popevk*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izbirati popevko | zapeti popevko

▪ Na tekmovanju bodo tudi tokrat izbrali najboljšo *popevko*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[popéuka]

IPA: [pɔ'pe:uka]

ednina

IMENOVALNIK: popévka

RODILNIK: popévke

DAJALNIK: popévki

TOŽILNIK: popévko

MESTNIK: pri popévki

ORODNIK: s popévko

dvojina

IMENOVALNIK: popévki

RODILNIK: popévk

DAJALNIK: popévkama

TOŽILNIK: popévki

MESTNIK: pri popévkah

ORODNIK: s popévkama

množina

IMENOVALNIK: popévke

RODILNIK: popévk

DAJALNIK: popévkam

TOŽILNIK: popévke

MESTNIK: pri popévkah

ORODNIK: s popévkami

TONEMSKO

[popéuka]

IPA: [pɔpè:ɹká]

ednina

IMENOVALNIK: popévka
RODILNIK: popêvk
DAJALNIK: popêvki
TOŽILNIK: popêvko
MESTNIK: pri popêvki
ORODNIK: s popêvko

dvojina

IMENOVALNIK: popêvki
RODILNIK: popêvk
DAJALNIK: popêvkama
TOŽILNIK: popêvki
MESTNIK: pri popêvkah
ORODNIK: s popêvkama

množina

IMENOVALNIK: popêvke
RODILNIK: popêvk
DAJALNIK: popêvkam
TOŽILNIK: popêvke
MESTNIK: pri popêvkah
ORODNIK: s popêvkami

in

[popêuka]

IPA: [pɔpè:ɹká]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: popêvka
RODILNIK: popêvke
DAJALNIK: popêvki
TOŽILNIK: popêvko
MESTNIK: pri popêvki
ORODNIK: s popêvko

dvojina

IMENOVALNIK: popêvki
RODILNIK: popêvk
DAJALNIK: popêvkama
TOŽILNIK: popêvki
MESTNIK: pri popêvkah
ORODNIK: s popêvkama

množina

IMENOVALNIK: popêvke
RODILNIK: popêvk
DAJALNIK: popêvkam
TOŽILNIK: popêvke
MESTNIK: pri popêvkah
ORODNIK: s popêvkami

IZVOR

↑popevati

popévkár popévkarja samostalnik moškega spola

[popéukar]

POMEN

kdor poje popevke

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

hrvaški, italijanski, slovenski popevkar |
legendaren, priljubljen popevkar | znan popevkar

- Slavijo ga kot enega komercialno najbolj uspešnih slovenskih *popevkarjev*.
- Za presenečenje je kot gost z nastopom poskrbel znani hrvaški *popevkar*.
- Uveljavil se je v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja s svojimi ljubezenskimi baladami, ko pa je začel peti še v drugih jezikih, je postal eden vodilnih svetovnih *popevkarjev*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[popéukar]

IPA: [pɔ'pe:ɹkar]

ednina

IMENOVALNIK: popévkár
RODILNIK: popévkárja
DAJALNIK: popévkárju
TOŽILNIK: popévkárja
MESTNIK: pri popévkárju
ORODNIK: s popévkárjem

dvojina

IMENOVALNIK: popévkárja
RODILNIK: popévkárjev
DAJALNIK: popévkárjema
TOŽILNIK: popévkárja
MESTNIK: pri popévkárjih
ORODNIK: s popévkárjema

množina

IMENOVALNIK: popévkárji
RODILNIK: popévkárjev
DAJALNIK: popévkárjem
TOŽILNIK: popévkárje
MESTNIK: pri popévkárjih
ORODNIK: s popévkárji

TONEMSKO

[popêukar]

IPA: [pɔpè:ɹkàr]

ednina

IMENOVALNIK: popêvkár
RODILNIK: popêvkárja
DAJALNIK: popêvkárju
TOŽILNIK: popêvkárja
MESTNIK: pri popêvkárju
ORODNIK: s popêvkárjem

dvojina

IMENOVALNIK: popêvkárja
RODILNIK: popêvkárjev
DAJALNIK: popêvkárjema
TOŽILNIK: popêvkárja
MESTNIK: pri popêvkárjih
ORODNIK: s popêvkárjema

množina

IMENOVALNIK: popêvkárji
RODILNIK: popêvkárjev
DAJALNIK: popêvkárjem
TOŽILNIK: popêvkárje
MESTNIK: pri popêvkárjih
ORODNIK: s popêvkárji

BESEDOTVORJE

ženski spol: popevkarica

IZVOR

↑popevka

popévkarica popevkarice samostalnik ženskega spola

[popéukarica]

POMEN

ženska, ki poje popevke

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

priljubljena popevkarica | slovenska popevkarica | znana popevkarica

- V šestdesetih in sedemdesetih letih je začela delovati kot estradna *popevkarica*, toda svetovno slavo je doživela kot interpretatorka romske glasbe.

- Velja za eno naših najboljših *popevkaric* z izvrstnim in prepoznavnim vokalom.

...

- Glasbeno pot je začela pri rosnih 18 letih kot *popevkarica*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[popéukarica]

IPA: [pɔ'pe:ukaritsa]

ednina

IMENOVALNIK: popévkarica

RODILNIK: popévkarice

DAJALNIK: popévkarici

TOŽILNIK: popévkarico

MESTNIK: pri popévkarici

ORODNIK: s popévkarico

dvojina

IMENOVALNIK: popévkarici

RODILNIK: popévkaric

DAJALNIK: popévkaric**ama**

TOŽILNIK: popévkarici

MESTNIK: pri popévkaric**ah**ORODNIK: s popévkaric**ama****množina**

IMENOVALNIK: popévkarice

RODILNIK: popévkaric

DAJALNIK: popévkaric**am**

TOŽILNIK: popévkarice

MESTNIK: pri popévkaric**ah**ORODNIK: s popévkaric**ami**

TONEMSKO

[popéukarica]

IPA: [pɔ'pe:ukaritsa]

ednina

IMENOVALNIK: popêvkarica

RODILNIK: popêvkarice

DAJALNIK: popêvkarici

TOŽILNIK: popêvkarico

MESTNIK: pri popêvkarici

ORODNIK: s popêvkarico

dvojina

IMENOVALNIK: popêvkarici

RODILNIK: popêvkaric

DAJALNIK: popêvkaric**ama**

TOŽILNIK: popêvkarici

MESTNIK: pri popêvkaric**ah**ORODNIK: s popêvkaric**ama****množina**

IMENOVALNIK: popêvkarice

RODILNIK: popêvkaric

DAJALNIK: popêvkaric**am**

TOŽILNIK: popêvkarice

MESTNIK: pri popêvkaric**ah**ORODNIK: s popêvkaric**ami**

IZVOR

↑popevkar

popévkarški popevkarska popevkarsko pridevnik

[popéukarski]

POMEN

ki je v zvezi s popevkarji ali popevkarstvom

▸ **prid. beseda** + sam. beseda

popevkarski festival

- Vedno si je želel, da bi nekoč pel na *popevkarskem* festivalu, ob spremljavi orkestra.

- Skladatelj, aranžer in dirigent je v šestdesetih, zlatem obdobju slovenske popevke, sestavil številne *popevkarske* uspešnice.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[popéukarski]

IPA: [pɔ'pe:ukarski]

OSNOVNIK

moški spol**ednina**

IMENOVALNIK: popévkarški

RODILNIK: popévkarškega

DAJALNIK: popévkarškemu

TOŽILNIK: popévkarški

živo popévkarškega

MESTNIK: pri popévkarškem

ORODNIK: s popévkaršk**im****dvojina**

IMENOVALNIK: popévkarška

RODILNIK: popévkarških

DAJALNIK: popévkarškima

TOŽILNIK: popévkarška

MESTNIK: pri popévkarških

ORODNIK: s popévkaršk**ima****množina**

IMENOVALNIK: popévkarški

RODILNIK: popévkarških

DAJALNIK: popévkaršk**im**

TOŽILNIK: popévkarške

MESTNIK: pri popévkarških

ORODNIK: s popévkaršk**imi****ženski spol**

ednina

IMENOVALNIK: popévkarska
 RODILNIK: popévkarske
 DAJALNIK: popévkarski
 TOŽILNIK: popévkarsko
 MESTNIK: pri popévkarski
 ORODNIK: s popévkarsko

dvojina

IMENOVALNIK: popévkarski
 RODILNIK: popévkarskih
 DAJALNIK: popévkarskima
 TOŽILNIK: popévkarski
 MESTNIK: pri popévkarskih
 ORODNIK: s popévkarskima

množina

IMENOVALNIK: popévkarske
 RODILNIK: popévkarskih
 DAJALNIK: popévkarskim
 TOŽILNIK: popévkarske
 MESTNIK: pri popévkarskih
 ORODNIK: s popévkarskimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: popévkarsko
 RODILNIK: popévkarskega
 DAJALNIK: popévkarskemu
 TOŽILNIK: popévkarsko
 MESTNIK: pri popévkarskem
 ORODNIK: s popévkarskim

dvojina

IMENOVALNIK: popévkarski
 RODILNIK: popévkarskih
 DAJALNIK: popévkarskima
 TOŽILNIK: popévkarski
 MESTNIK: pri popévkarskih
 ORODNIK: s popévkarskima

množina

IMENOVALNIK: popévkarska
 RODILNIK: popévkarskih
 DAJALNIK: popévkarskim
 TOŽILNIK: popévkarska
 MESTNIK: pri popévkarskih
 ORODNIK: s popévkarskimi

TONEMSKO

[popêvkarski]

IPA: [pɔpê:v̞karski]

OSNOVNIK**moški spol****ednina**

IMENOVALNIK: popêvkarski
 RODILNIK: popêvkarskega
 DAJALNIK: popêvkarskemu
 TOŽILNIK: popêvkarski
 živo popêvkarskega
 MESTNIK: pri popêvkarskem
 ORODNIK: s popêvkarskim

dvojina

IMENOVALNIK: popêvkarska
 RODILNIK: popêvkarskih
 DAJALNIK: popêvkarskima
 TOŽILNIK: popêvkarska

MESTNIK: pri popêvkarskih

ORODNIK: s popêvkarskima

množina

IMENOVALNIK: popêvkarski
 RODILNIK: popêvkarskih
 DAJALNIK: popêvkarskim
 TOŽILNIK: popêvkarske
 MESTNIK: pri popêvkarskih
 ORODNIK: s popêvkarskimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: popêvkarska
 RODILNIK: popêvkarske
 DAJALNIK: popêvkarski
 TOŽILNIK: popêvkarsko
 MESTNIK: pri popêvkarski
 ORODNIK: s popêvkarsko

dvojina

IMENOVALNIK: popêvkarski
 RODILNIK: popêvkarskih
 DAJALNIK: popêvkarskima
 TOŽILNIK: popêvkarski
 MESTNIK: pri popêvkarskih
 ORODNIK: s popêvkarskima

množina

IMENOVALNIK: popêvkarske
 RODILNIK: popêvkarskih
 DAJALNIK: popêvkarskim
 TOŽILNIK: popêvkarske
 MESTNIK: pri popêvkarskih
 ORODNIK: s popêvkarskimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: popêvkarsko
 RODILNIK: popêvkarskega
 DAJALNIK: popêvkarskemu
 TOŽILNIK: popêvkarsko
 MESTNIK: pri popêvkarskem
 ORODNIK: s popêvkarskim

dvojina

IMENOVALNIK: popêvkarski
 RODILNIK: popêvkarskih
 DAJALNIK: popêvkarskima
 TOŽILNIK: popêvkarski
 MESTNIK: pri popêvkarskih
 ORODNIK: s popêvkarskima

množina

IMENOVALNIK: popêvkarska
 RODILNIK: popêvkarskih
 DAJALNIK: popêvkarskim
 TOŽILNIK: popêvkarska
 MESTNIK: pri popêvkarskih
 ORODNIK: s popêvkarskimi

IZVOR

↑popevkar

popévkarstvo popévkarstva samostalnik srednjega spola
 [popêvkars̺tvo]

POMEN

dejavnost, ki se ukvarja z izvajanjem, pisanjem popevk

- S svojimi interpretacijami je zaznamovala zlato dobo slovenskega *popevkarstva*.
- Objavila je, da bo zapustila *popevkarstvo* in se posvetila svoji družini.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[popéʊkarstvo]

IPA: [pɔ'pe:ʊkarstvɔ]

ednina

IMENOVALNIK: popevkarstvo

RODILNIK: popevkarstva

DAJALNIK: popevkarstvu

TOŽILNIK: popevkarstvo

MESTNIK: pri popevkarstvu

ORODNIK: s popevkarstvom

dvojina

IMENOVALNIK: popevkarstvi

RODILNIK: popevkarstev

DAJALNIK: popevkarstvom

TOŽILNIK: popevkarstvi

MESTNIK: pri popevkarstvih

ORODNIK: s popevkarstvom

množina

IMENOVALNIK: popevkarstva

RODILNIK: popevkarstev

DAJALNIK: popevkarstvom

TOŽILNIK: popevkarstva

MESTNIK: pri popevkarstvih

ORODNIK: s popevkarstvi

TONEMSKO

[popêʊkarstvo]

IPA: [pɔpê:ʊkàrstvɔ]

ednina

IMENOVALNIK: popêvkarstvo

RODILNIK: popêvkarstva

DAJALNIK: popêvkarstvu

TOŽILNIK: popêvkarstvo

MESTNIK: pri popêvkarstvu

ORODNIK: s popêvkarstvom

dvojina

IMENOVALNIK: popêvkarstvi

RODILNIK: popêvkarstev

DAJALNIK: popêvkarstvom

TOŽILNIK: popêvkarstvi

MESTNIK: pri popêvkarstvih

ORODNIK: s popêvkarstvom

množina

IMENOVALNIK: popêvkarstva

RODILNIK: popêvkarstev

DAJALNIK: popêvkarstvom

TOŽILNIK: popêvkarstva

MESTNIK: pri popêvkarstvih

ORODNIK: s popêvkarstvi

IZVOR

↑popevkar

posivíti posivím dovršni glagol

[posivíti]

POMEN

narediti, povzročiti, da kaj postane sivo

- Tropski naliv je *posivil* gladino temne reke.
- Na obraz mi je s svinčnikom za obrvi narisala črte in mi lase *posivila* z moko.
- Sistem bo ikone sistemskih nastavitev, ki so v skladu z iskanimi pojmi, osvetlil, druge pa *posivil*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[posivíti]

IPA: [pɔsi'vi:ti]

NEDOLOČNIK: posivíti

NAMENILNIK: posivít

sedanjik

ednina

1. OSEBA: posivím

2. OSEBA: posiviš

3. OSEBA: posiví

dvojina

1. OSEBA: posivíva

2. OSEBA: posivíta

3. OSEBA: posivíta

množina

1. OSEBA: posivímo

2. OSEBA: posivíte

3. OSEBA: posivíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: posívi

dvojina

1. OSEBA: posivíva

2. OSEBA: posivíta

množina

1. OSEBA: posivímo

2. OSEBA: posivíte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: posivíl

DVOJINA: posivíla

MNOŽINA: posivíli

ženski spol

EDNINA: posivíla

DVOJINA: posivíli

MNOŽINA: posivíle

srednji spol

EDNINA: posivílo

DVOJINA: posivíli

MNOŽINA: posivíla

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: posivljèn

RODILNIK: posivljênega

DAJALNIK: posivljênemu

TOŽILNIK: posivljèn

živo posivljênega

MESTNIK: pri posivljênem

ORODNIK: s posivljênim

dvojina

IMENOVALNIK: posivljêna

RODILNIK: posivljênih

DAJALNIK: posivljênima

TOŽILNIK: posivljêna

MESTNIK: pri posivljênih

ORODNIK: s posivljênima

množina

IMENOVALNIK: posivljêni

RODILNIK: posivljênih

DAJALNIK: posivljênim

TOŽILNIK: posivljêne

MESTNIK: pri posivljênih

ORODNIK: s posivljênimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: posivljêna

RODILNIK: posivljêne

DAJALNIK: posivljêni

TOŽILNIK: posivljêno

MESTNIK: pri posivljêni

ORODNIK: s posivljêno

dvojina

IMENOVALNIK: posivljêni

RODILNIK: posivljênih

DAJALNIK: posivljênima

TOŽILNIK: posivljêni

MESTNIK: pri posivljênih

ORODNIK: s posivljênima

množina

IMENOVALNIK: posivljêne

RODILNIK: posivljênih

DAJALNIK: posivljênim

TOŽILNIK: posivljêne

MESTNIK: pri posivljênih

ORODNIK: s posivljênimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: posivljêno

RODILNIK: posivljênega

DAJALNIK: posivljênemu

TOŽILNIK: posivljêno

MESTNIK: pri posivljênem

ORODNIK: s posivljênim

dvojina

IMENOVALNIK: posivljêni

RODILNIK: posivljênih

DAJALNIK: posivljênima

TOŽILNIK: posivljêni

MESTNIK: pri posivljênih

ORODNIK: s posivljênima

množina

IMENOVALNIK: posivljêna

RODILNIK: posivljênih

DAJALNIK: posivljênim

TOŽILNIK: posivljêna

MESTNIK: pri posivljênih

ORODNIK: s posivljênimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: posivljênje

RODILNIK: posivljênja

DAJALNIK: posivljênju

TOŽILNIK: posivljênje

MESTNIK: pri posivljênju

ORODNIK: s posivljênjem

dvojina

IMENOVALNIK: posivljênji

RODILNIK: posivljênj

DAJALNIK: posivljênjema

TOŽILNIK: posivljênji

MESTNIK: pri posivljênjih

ORODNIK: s posivljênjema

množina

IMENOVALNIK: posivljênja

RODILNIK: posivljênj

DAJALNIK: posivljênjem

TOŽILNIK: posivljênja

MESTNIK: pri posivljênjih

ORODNIK: s posivljênji

TONEMSKO

[posivíti] tudi [posivîti]

IPA: [pɔsivì:tí] tudi [pɔsivî:tí]

NEDOLOČNIK: posivíti tudi posivîti

NAMENILNIK: posivît

sedanjik

ednina

1. OSEBA: posivím

2. OSEBA: posivíš

3. OSEBA: posiví

dvojina

1. OSEBA: posivíva

2. OSEBA: posivíta

3. OSEBA: posivíta

množina

1. OSEBA: posivímo

2. OSEBA: posivíte

3. OSEBA: posivíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: posívi

dvojina

1. OSEBA: posivíva

2. OSEBA: posivíta

množina

1. OSEBA: posivímo

2. OSEBA: posivíte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: posivîl

DVOJINA: posivíla

MNOŽINA: posivîli

ženski spol

EDNINA: posivíla

DVOJINA: posivíli

MNOŽINA: posivíle

srednji spol

EDNINA: posivîlo

DVOJINA: posivíli

MNOŽINA: posivlā

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: posivljēn
 RODILNIK: posivljēnega
 DAJALNIK: posivljēnemu
 TOŽILNIK: posivljēn
 živo posivljēnega
 MESTNIK: pri posivljēnem
 ORODNIK: s posivljēnim

dvojina

IMENOVALNIK: posivljēna
 RODILNIK: posivljēnih
 DAJALNIK: posivljēnima
 TOŽILNIK: posivljēna
 MESTNIK: pri posivljēnih
 ORODNIK: s posivljēnima

množina

IMENOVALNIK: posivljēni
 RODILNIK: posivljēnih
 DAJALNIK: posivljēnim
 TOŽILNIK: posivljēne
 MESTNIK: pri posivljēnih
 ORODNIK: s posivljēnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: posivljēna
 RODILNIK: posivljēne
 DAJALNIK: posivljēni
 TOŽILNIK: posivljēno
 MESTNIK: pri posivljēni
 ORODNIK: s posivljēno

dvojina

IMENOVALNIK: posivljēni
 RODILNIK: posivljēnih
 DAJALNIK: posivljēnima
 TOŽILNIK: posivljēni
 MESTNIK: pri posivljēnih
 ORODNIK: s posivljēnima

množina

IMENOVALNIK: posivljēne
 RODILNIK: posivljēnih
 DAJALNIK: posivljēnim
 TOŽILNIK: posivljēne
 MESTNIK: pri posivljēnih
 ORODNIK: s posivljēnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: posivljēno
 RODILNIK: posivljēnega
 DAJALNIK: posivljēnemu
 TOŽILNIK: posivljēno
 MESTNIK: pri posivljēnem
 ORODNIK: s posivljēnim

dvojina

IMENOVALNIK: posivljēni
 RODILNIK: posivljēnih
 DAJALNIK: posivljēnima
 TOŽILNIK: posivljēni
 MESTNIK: pri posivljēnih

ORODNIK: s posivljēnima

množina

IMENOVALNIK: posivljēna
 RODILNIK: posivljēnih
 DAJALNIK: posivljēnim
 TOŽILNIK: posivljēna
 MESTNIK: pri posivljēnih
 ORODNIK: s posivljēnimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: posivljēnje
 RODILNIK: posivljēnja
 DAJALNIK: posivljēnju
 TOŽILNIK: posivljēnje
 MESTNIK: pri posivljēnju
 ORODNIK: s posivljēnjem

dvojina

IMENOVALNIK: posivljēnji in posivljēnji
 RODILNIK: posivljēnj
 DAJALNIK: posivljēnjema in posivljēnjema
 TOŽILNIK: posivljēnji in posivljēnji
 MESTNIK: pri posivljēnjih tudi pri posivljēnjih
 ORODNIK: s posivljēnjema in s posivljēnjema

množina

IMENOVALNIK: posivljēnja tudi posivljēnja
 RODILNIK: posivljēnj
 DAJALNIK: posivljēnjem tudi posivljēnjem
 TOŽILNIK: posivljēnja tudi posivljēnja
 MESTNIK: pri posivljēnjih tudi pri posivljēnjih
 ORODNIK: s posivljēnji tudi s posivljēnji

IZVOR
 ↑siviti

poševnica poševnice samostalnik ženskega spola

[pošévnica]

POMEN

1. poševna črta

▪ Tetovažo je mogoče korenito spremeniti, tako da čez O narišeš *poševnico* in dobiš Ø.

▪ Prek svojih kompozicij sem začel vleči vodoravne črte in *poševnice*.

▪ Kosovel je v Sferičnem zrcalu desno od besedila z dvema vzporednima navpičnicama in dvakrat s po dvema vzporednima *poševnicama* z inženirsko skico oblikoval narobe zasukano črko K.

2. ločilo, ki v besedilu ločuje dve različni možnosti, je del zapisa ulomka, merske ali druge številske enote [/]

▪ Nekaj navedenih zvez bi lahko pisali s *poševnico* (/), kar bi se seveda bralo ali: igralec/plesalec = igralec ali plesalec, naprej/nazaj = naprej ali nazaj.

▪ Uporabi se lahko zapis s celo besedo (dijak oziroma dijakinja, dijak/dijakinja) ali pa okrajšava s *poševnico* (dijak/inja).

▪ *Poševnica* v številski oznaki (npr. najlon 6/12) pomeni, da je material sestavljen iz različnih skupin komonomerov (material je kopolimer).

3. znak, ki označuje hierarhijo datotečne poti v nekaterih računalniških sistemih [/]

▪ V besedilnem načinu se nam trenutno mesto izpiše kot pot, kjer se hierarhija map loči s *poševnico*. V primeru na sliki bi bilo to mesto izpisano tako: »/home/matjaz«.

▪ V poplavi različnih spletnih strani je 3x dvojni w, rtvslo.si, *poševnica* za otroke, stran, ki otrokom nudi zatočišče pred nadlegovanji, erotiko in drugimi pastmi, ki jih ponuja internet.

4. diagonalna, zlasti zaslona

▪ Zaslon navigacijske naprave po *poševnici* meri 4,3 palca.

▪ V javnost so dali nekaj podatkov o prenosniku: *poševnica* zaslona meri 14 palcev, njegova ločljivost pa je 1920 × 1080 točk.

▪ Funkcija prepoznavanja obrazov lahko razbere do šestnajst ljudi in ustrezno prilagodi ostrino ter osvetlitev, posnetke pa si je mogoče ogledati tudi na zaslonu s *poševnico* 6,9 centimetra.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[poševnica]

IPA: [pɔʃeːvnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: poševnica

RODILNIK: poševnice

DAJALNIK: poševnici

TOŽILNIK: poševnico

MESTNIK: pri poševnici

ORODNIK: s poševnico

dvojina

IMENOVALNIK: poševnici

RODILNIK: poševnic

DAJALNIK: poševnicama

TOŽILNIK: poševnici

MESTNIK: pri poševnicah

ORODNIK: s poševnicama

množina

IMENOVALNIK: poševnice

RODILNIK: poševnic

DAJALNIK: poševnicam

TOŽILNIK: poševnice

MESTNIK: pri poševnicah

ORODNIK: s poševnicami

TONEMSKO

[poševnica]

IPA: [pɔʃeːvnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: poševnica

RODILNIK: poševnice

DAJALNIK: poševnici

TOŽILNIK: poševnico

MESTNIK: pri poševnici

ORODNIK: s poševnico

dvojina

IMENOVALNIK: poševnici

RODILNIK: poševnic

DAJALNIK: poševnicama

TOŽILNIK: poševnici

MESTNIK: pri poševnicah

ORODNIK: s poševnicama

množina

IMENOVALNIK: poševnice

RODILNIK: poševnic

DAJALNIK: poševnicam

TOŽILNIK: poševnice

MESTNIK: pri poševnicah

ORODNIK: s poševnicami

STALNE ZVEZE

leva poševnica

znak v računalništvu in informatiki, ki je del programske kode ali označuje hierarhijo datotečne poti v nekaterih računalniških sistemih [\\]

▪ Pri slovenskem razporedu tipk z desno tipko Alt dosežemo kar nekaj posebnih znakov, omenimo le *levo poševnico* za ločevanje imenikov.

▪ Če želimo posebni znak uporabiti kot navadnega, preden postavimo *levo poševnico* (\\).

▪ *Leve poševnice* v Pythonovih nizih je treba pisati dvojno.

IZVOR

↑poševen

povést povésti samostalnik ženskega spola

[povést]

POMEN

1. srednje dolgo, vsebinsko enostavnejše pripovedno delo z več dogodki, osebami, navadno v prozi

► prid. beseda + **sam. beseda**

Bevkova, Jurčičeva, Levstikova, Tavčarjeva povest | kmečka, ljudska, večerniška povest | mladinska, realistična, zgodovinska povest | znamenita povest

▪ Uveljavil se je kot pisatelj zgodovinskih *povesti*.

▪ Iz Jurčičeve *povesti* o prepovedani ljubezni je mogoče razbrati marsikateri nauk o odnosih v družini in v širši skupnosti, zato ima poleg literarnega tudi precejšen vzgojni pomen.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

brati povest | izdati, objaviti povesti | napisati povest | uprizoriti povest

▪ Janez Cigler je leta 1836 objavil prvo slovensko *povest* Sreča v nesreči, napisano po zgledih nemškega mladinskega pisatelja Christopha Schmidta.

▪ Jakob Sket je leta 1897 na osnovi ustnega izročila napisal *povest* o Miklovi Zali.

► priredna zveza

povest in črtica, povest in novela, povest in roman

▪ Slovenska pisateljica Lea Fatur je avtorica romantičnih zgodovinskih romanov, *povesti* in črtic.

- Poleg strokovnih del o tiskarstvu, gledaliških priredb in radijskih iger je zapustil več kot petnajst *povesti* in romanov.

...

- *Povest* Lisjakova hči je izšla pri Ljubljanskem zvonu leta 1892.

2. krajše pripovedno delo, navadno s poučno, kratkočasno vsebino

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Zakaj se žeži in veverice ne poročajo med sabo, razkriva ljudska *povest* Jež in veverica.
- Ko je zbiralec Charles Perrault dobil v roke prvo knjižno različico ljudske *povesti* Rdeča kapica, je moral besedilo najprej korenito predelati.

3. ekspresivno zgodba, zlasti o zgodovini česa

- Za že narejeni grb si je nekdo domislil grbovni podobi ustrezno *povest*, ki naj bi nekako utemeljila vsebino podobe.
- *Povest* Kostela pišejo tudi prijatelji iz upokojenskih vrst.
- Razkrijte nam *povest* vrtnic – od kod so bile prinesene, kdo se je zagledal vanje, koga razveseljujejo danes in kdo je njihov skrbnik.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pové:st]

IPA: [pɔ'vɛ:st]

ednina

IMENOVALNIK: povést

RODILNIK: povésti

DAJALNIK: povésti

TOŽILNIK: povést

MESTNIK: pri povésti

ORODNIK: s povéstjo

dvojina

IMENOVALNIK: povésti

RODILNIK: povésti

DAJALNIK: povéstma tudi povéstima

TOŽILNIK: povésti

MESTNIK: pri povéstih

ORODNIK: s povéstma tudi s povéstim

množina

IMENOVALNIK: povésti

RODILNIK: povésti

DAJALNIK: povéstim

TOŽILNIK: povésti

MESTNIK: pri povéstih

ORODNIK: s povéstim

TONEMSKO

[pové:st]

IPA: [pɔ'vɛ:st]

ednina

IMENOVALNIK: povēst

RODILNIK: povēsti

DAJALNIK: povēsti

TOŽILNIK: povēst

MESTNIK: pri povēsti

ORODNIK: s povēstjo

dvojina

IMENOVALNIK: povēsti

RODILNIK: povēsti

DAJALNIK: povēstma tudi povēstima

TOŽILNIK: povēsti

MESTNIK: pri povēstih

ORODNIK: s povēstma tudi s povēstima

množina

IMENOVALNIK: povēsti

RODILNIK: povēsti

DAJALNIK: povēstim

TOŽILNIK: povēsti

MESTNIK: pri povēstih

ORODNIK: s povēstim

FRAZEOLOGIJA

vleči se/viti se kot jara kača | vleči se kot zgodba/povest o jari kači

vleči se kot jara kača

viti se kot jara kača

vleči se kot zgodba o jari kači

vleči se kot povest o jari kači

trajati, dogajati se dolgo, preveč časa; potekati, minevati počasi

- Deset let nekaterim mine kot hip, drugim *se vleče kot jara kača*.

- Zgodba *se kot jara kača vije* iz enega projekta v drugega.

- Druga stran je temu oporekala in razprava *se je vlekla kot zgodba o jari kači*.

- Breg *se vleče kot povest o jari kači*.

zgodba/povest/pravljica o jari kači (in steklem polžu)

zgodba o jari kači

povest o jari kači in steklem polžu

zgodba o jari kači in steklem polžu

povest o jari kači

pravljica o jari kači in steklem polžu

povest o jari kači in steklem polžu

pravljica o jari kači

duhamorno dogajanje brez pravega smisla, učinka; kar je razvlečeno, traja, poteka že dolgo, preveč časa

- Sedaj končno kaže, da se bo ta *zgodba o jari kači* končala in da bo kraj dobil nazaj svoje nekdane ime.

- Vsak prepir se nekje začne in *zgodba o jari kači in steklem polžu* prav na tem področju se še danes nadaljuje z nezmanjšano močjo.

- Zapleti z načrtovanim referendumom o obratovalnem času prodajaln so le najnovejše poglavje v *povesti o jari kači*.

- Obljube ministra so *pravljica o jari kači*.

IZVOR

= stcslov. *pověstb* 'pripoved, poročilo, zgodovina', hrv. *povijest* 'zgodovina', rus. *póvestb* 'daljša povest, novela', češ. *pověst* 'povest, govorica' < pslov. **pověstb* iz ↑povedati

prekléman preklémana preklémano pridevnik

[prekléman]

POMEN

1. ekspresivno ki vzbuja nejevoljo, jezo; SIN.: ekspresivno preklemanski

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Vas je sicer tik ob morju, toda do peščene plaže vodijo *preklemane* stopnice.
- *Preklemani* smrkavec, ali ti nisem rekla, da o tej hišni sramoti ne govori nikomur?
- Nekdo je potarnal, da pravzaprav nimajo nič zanimivega, samo ta *preklemani* krompir.

2. ekspresivno ki se pojavlja v visoki stopnji, z veliko intenzivnostjo; SIN.: ekspresivno preklemanski

► **prid. beseda** + sam. beseda

- *Preklemano* srečo je imel voznik osebnega avtomobila, ki je dirjal s hitrostjo 164 kilometrov na uro.
- To je bil *prekleman* čudež!

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prekléman]

IPA: [prɛ'kle:man]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prekléman

določno preklémani

RODILNIK: prekléman**ega**

DAJALNIK: prekléman**emu**

TOŽILNIK: prekléman

določno preklémani

živo prekléman**ega**

MESTNIK: pri prekléman**em**

ORODNIK: s prekléman**im**

dvojina

IMENOVALNIK: preklémana

RODILNIK: prekléman**ih**

DAJALNIK: prekléman**ima**

TOŽILNIK: preklémana

MESTNIK: pri prekléman**ih**

ORODNIK: s prekléman**ima**

množina

IMENOVALNIK: preklémani

RODILNIK: prekléman**ih**

DAJALNIK: prekléman**im**

TOŽILNIK: preklémane

MESTNIK: pri prekléman**ih**

ORODNIK: s prekléman**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémana

RODILNIK: preklémane

DAJALNIK: preklémani

TOŽILNIK: preklémano

MESTNIK: pri preklémani

ORODNIK: s preklémano

dvojina

IMENOVALNIK: preklémani

RODILNIK: prekléman**ih**

DAJALNIK: prekléman**ima**

TOŽILNIK: preklémani

MESTNIK: pri prekléman**ih**

ORODNIK: s prekléman**ima**

množina

IMENOVALNIK: preklémane

RODILNIK: prekléman**ih**

DAJALNIK: prekléman**im**

TOŽILNIK: preklémane

MESTNIK: pri prekléman**ih**

ORODNIK: s prekléman**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémano

RODILNIK: prekléman**ega**

DAJALNIK: prekléman**emu**

TOŽILNIK: preklémano

MESTNIK: pri prekléman**em**

ORODNIK: s prekléman**im**

dvojina

IMENOVALNIK: preklémani

RODILNIK: prekléman**ih**

DAJALNIK: prekléman**ima**

TOŽILNIK: preklémani

MESTNIK: pri prekléman**ih**

ORODNIK: s prekléman**ima**

množina

IMENOVALNIK: preklémana

RODILNIK: prekléman**ih**

DAJALNIK: prekléman**im**

TOŽILNIK: preklémana

MESTNIK: pri prekléman**ih**

ORODNIK: s prekléman**imi**

TONEMSKO

[prekléman]

IPA: [prɛklè:mán]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prekléman

določno preklémani

RODILNIK: prekléman**ega**

DAJALNIK: prekléman**emu**

TOŽILNIK: prekléman

določno preklémani

živo prekléman**ega**

MESTNIK: pri prekléman**em**

ORODNIK: s prekléman**im**

dvojina

IMENOVALNIK: preklémana

RODILNIK: prekléman**ih**

DAJALNIK: prekléman**ima**

TOŽILNIK: preklémana

MESTNIK: pri prekléman**ih**

ORODNIK: s prekléman**ima**

množina

IMENOVALNIK: preklémani

RODILNIK: prekléman**ih**

DAJALNIK: prekléman**im**

TOŽILNIK: preklémane

MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: preklēmana
RODILNIK: preklēmane
DAJALNIK: preklēmani
TOŽILNIK: preklēmano
MESTNIK: pri preklēmani
ORODNIK: s preklēmano

dvojina

IMENOVALNIK: preklēmani
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**ima**
TOŽILNIK: preklēmani
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**ima**

množina

IMENOVALNIK: preklēmane
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**im**
TOŽILNIK: preklēmane
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: preklēmano
RODILNIK: preklēman**ega**
DAJALNIK: preklēman**emu**
TOŽILNIK: preklēmano
MESTNIK: pri preklēman**em**
ORODNIK: s preklēman**im**

dvojina

IMENOVALNIK: preklēmani
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**ima**
TOŽILNIK: preklēmani
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**ima**

množina

IMENOVALNIK: preklēmana
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**im**
TOŽILNIK: preklēmana
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**imi**

in

[preklēman]

IPA: [preklé:màn]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: preklēman
določno preklēmani
RODILNIK: preklēman**ega**
DAJALNIK: preklēman**emu**
TOŽILNIK: preklēman
določno preklēmani
živo preklēman**ega**

MESTNIK: pri preklēman**em**
ORODNIK: s preklēman**im**

dvojina

IMENOVALNIK: preklēmana
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**ima**
TOŽILNIK: preklēmana
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**ima**

množina

IMENOVALNIK: preklēmani
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**im**
TOŽILNIK: preklēmane
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: preklēmana
RODILNIK: preklēmane
DAJALNIK: preklēmani
TOŽILNIK: preklēmano
MESTNIK: pri preklēmani
ORODNIK: s preklēmano

dvojina

IMENOVALNIK: preklēmani
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**ima**
TOŽILNIK: preklēmani
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**ima**

množina

IMENOVALNIK: preklēmane
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**im**
TOŽILNIK: preklēmane
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: preklēmano
RODILNIK: preklēman**ega**
DAJALNIK: preklēman**emu**
TOŽILNIK: preklēmano
MESTNIK: pri preklēman**em**
ORODNIK: s preklēman**im**

dvojina

IMENOVALNIK: preklēmani
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**ima**
TOŽILNIK: preklēmani
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**ima**

množina

IMENOVALNIK: preklēmana
RODILNIK: preklēman**ih**
DAJALNIK: preklēman**im**
TOŽILNIK: preklēmana
MESTNIK: pri preklēman**ih**
ORODNIK: s preklēman**imi**

IZVOR

po zgledu ↑frdaman iz ↑preklet

preklémano prislov

[preklémano]

POMEN

1. ekspresivno **takó, da se pojavlja v visoki stopnji, z veliko intenzivnostjo;** SIN.: ekspresivno preklemansko

► **prisl.** + prid. beseda

- Za svoje delo in dežurstva so *preklemano* dobro plačani.
- Pica je *preklemano* vroča.
- Južni vetrovi so *preklemano* mrzli.

...

▪ Avti tako *preklemano* onesnažujejo ta planet.

2. kot medmet **izraža, da je govorec nejevoljen, jezen**

- »*Preklemano*, pozabite!« je rekla Violeta.
- *Preklemano*, kolikokrat vam bom še moral ponavljati?

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[preklémano]

IPA: [prɛ'kle:mano]

TONEMSKO

[preklémano] in [preklêmano]

IPA: [prɛklè:máno] in [prɛklé:máno]

IZVOR

↑prekleman

preklémanski preklémanska preklémansko pridevnik

[preklémanski]

POMEN

1. ekspresivno **ki vzbuja nejevoljo, jezo;** SIN.: ekspresivno prekleman

► **prid. beseda** + sam. beseda

- *Preklemanske* vremenske prognoze, ki napovedujejo dež, nevihte in točo, mi gredo na živce.
- To je pa največja *preklemanska* traparija, kar sem jih kdaj slišal.
- *Preklemanska* golazen, nikakor se je ne morem znebiti!

2. ekspresivno **ki se pojavlja v visoki stopnji, z veliko intenzivnostjo;** SIN.: ekspresivno prekleman

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Spet so imeli *preklemansko* srečo.
- Drugi pljuska ga je s *preklemansko* natančnostjo zadel v obraz.
- Ni mi jasno, zakaj okoli tega zganja tak *preklemanski* cirkus.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[preklémanski]

IPA: [prɛ'kle:manski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémanski

RODILNIK: preklémanskega

DAJALNIK: preklémanskemu

TOŽILNIK: preklémanski

živo preklémanskega

MESTNIK: pri preklémanskem

ORODNIK: s preklémanskim

dvojina

IMENOVALNIK: preklémanska

RODILNIK: preklémanskih

DAJALNIK: preklémanskima

TOŽILNIK: preklémanska

MESTNIK: pri preklémanskih

ORODNIK: s preklémanskima

množina

IMENOVALNIK: preklémanski

RODILNIK: preklémanskih

DAJALNIK: preklémanskim

TOŽILNIK: preklémanske

MESTNIK: pri preklémanskih

ORODNIK: s preklémanskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémanska

RODILNIK: preklémanske

DAJALNIK: preklémanski

TOŽILNIK: preklémansko

MESTNIK: pri preklémanski

ORODNIK: s preklémansko

dvojina

IMENOVALNIK: preklémanski

RODILNIK: preklémanskih

DAJALNIK: preklémanskima

TOŽILNIK: preklémanski

MESTNIK: pri preklémanskih

ORODNIK: s preklémanskima

množina

IMENOVALNIK: preklémanske

RODILNIK: preklémanskih

DAJALNIK: preklémanskim

TOŽILNIK: preklémanske

MESTNIK: pri preklémanskih

ORODNIK: s preklémanskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémansko

RODILNIK: preklémanskega

DAJALNIK: preklémanskemu

TOŽILNIK: preklémansko

MESTNIK: pri preklémanskem

ORODNIK: s preklémanskim

dvojina

IMENOVALNIK: preklémanski

RODILNIK: preklémanskih

DAJALNIK: preklémanskima

TOŽILNIK: preklémanski

MESTNIK: pri preklémanskih

ORODNIK: s preklémanskima

množina

IMENOVALNIK: preklémanska

RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanski**m**
TOŽILNIK: preklémanska
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanski**mi**

TONEMSKO

[preklémanski]

IPA: [preklè:mànski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémanski
RODILNIK: preklémanskega
DAJALNIK: preklémanskemu
TOŽILNIK: preklémanski
živo preklémanskega
MESTNIK: pri preklémanskem
ORODNIK: s preklémanskim

dvojina

IMENOVALNIK: preklémanska
RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanskima
TOŽILNIK: preklémanska
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanskima

množina

IMENOVALNIK: preklémanski
RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanskim
TOŽILNIK: preklémanske
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémanska
RODILNIK: preklémanske
DAJALNIK: preklémanski
TOŽILNIK: preklémansko
MESTNIK: pri preklémanski
ORODNIK: s preklémansko

dvojina

IMENOVALNIK: preklémanski
RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanskima
TOŽILNIK: preklémanski
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanskima

množina

IMENOVALNIK: preklémanske
RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanskim
TOŽILNIK: preklémanske
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémansko
RODILNIK: preklémanskega
DAJALNIK: preklémanskemu
TOŽILNIK: preklémansko
MESTNIK: pri preklémanskem

ORODNIK: s preklémanskim

dvojina

IMENOVALNIK: preklémanski
RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanskima
TOŽILNIK: preklémanski
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanskima

množina

IMENOVALNIK: preklémanska
RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanskim
TOŽILNIK: preklémanska
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanskimi

in

[preklémanski]

IPA: [preklè:mànski]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémanski
RODILNIK: preklémanskega
DAJALNIK: preklémanskemu
TOŽILNIK: preklémanski
živo preklémanskega
MESTNIK: pri preklémanskem
ORODNIK: s preklémanskim

dvojina

IMENOVALNIK: preklémanska
RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanskima
TOŽILNIK: preklémanska
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanskima

množina

IMENOVALNIK: preklémanski
RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanskim
TOŽILNIK: preklémanske
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: preklémanska
RODILNIK: preklémanske
DAJALNIK: preklémanski
TOŽILNIK: preklémansko
MESTNIK: pri preklémanski
ORODNIK: s preklémansko

dvojina

IMENOVALNIK: preklémanski
RODILNIK: preklémanski**h**
DAJALNIK: preklémanskima
TOŽILNIK: preklémanski
MESTNIK: pri preklémanski**h**
ORODNIK: s preklémanskima

množina

IMENOVALNIK: preklémanske

RODILNIK: preklēmanski**h**
 DAJALNIK: preklēmanski**m**
 TOŽILNIK: preklēmanski**e**
 MESTNIK: pri preklēmanski**h**
 ORODNIK: s preklēmanski**mi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: preklēmansko
 RODILNIK: preklēmanski**ga**
 DAJALNIK: preklēmanski**mu**
 TOŽILNIK: preklēmanski**o**
 MESTNIK: pri preklēmanski**m**
 ORODNIK: s preklēmanski**m**

dvojina

IMENOVALNIK: preklēmanski
 RODILNIK: preklēmanski**h**
 DAJALNIK: preklēmanski**ma**
 TOŽILNIK: preklēmanski
 MESTNIK: pri preklēmanski**h**
 ORODNIK: s preklēmanski**ma**

množina

IMENOVALNIK: preklēmanska
 RODILNIK: preklēmanski**h**
 DAJALNIK: preklēmanski**m**
 TOŽILNIK: preklēmanska
 MESTNIK: pri preklēmanski**h**
 ORODNIK: s preklēmanski**mi**

IZVOR

↑prekleman

preklēmansko prislov

[preklēmasko]

POMEN

1. ekspresivno **takó**, da se pojavlja v visoki stopnji, z veliko intenzivnostjo; SIN.: ekspresivno preklemano

► **prisl.** + prid. beseda

preklemansko drag

- Letala bodo *preklemansko* draga.
- Pot je tako *preklemansko* dolga.

...

▪ Bilo je *preklemansko* vroče.

▪ Tisti, ki mislijo, da postopamo naokoli in veselo pijemo šampanjec, se *preklemansko* motijo.

2. kot medmet **izraža**, da je govorec nejevoljen, jezen

- »Gremo, gremo, gremo!« je tulil Richard. »A nisi rekla, da znaš jahati, *preklemansko*?!«
- *Preklemansko*, odpovedal se je svoji službi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[preklēmasko]

IPA: [prɛ'kle:manskɔ]

TONEMSKO

[preklēmansko] in [preklēmansko]

IPA: [preklè:mánskɔ] in [preklé:mànskɔ]

IZVOR

↑preklemanski

prigódnica prigódnice samostalnik ženskega spola

[prigódnica]

POMEN

literarno delo, zlasti pesem, ki nastane ob določenem, pomembnejšem dogodku in se nanj vsebinsko navezuje

- Pisal je predvsem *prigodnice* in ljubezenske pesmi.
- Rad ima *prigodnice*, kratke ljubezenske izpovedi in tehnično najzahtevnejše sonete.
- *Prigodnico* je posvetil ustanovitelju in dolgoletnemu vodji knjižnice.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prigódnica]

IPA: [pri'go:dnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: prigódnica
 RODILNIK: prigódnice
 DAJALNIK: prigódnici
 TOŽILNIK: prigódnico
 MESTNIK: pri prigódnici
 ORODNIK: s prigódnico

dvojina

IMENOVALNIK: prigódnici
 RODILNIK: prigódnic
 DAJALNIK: prigódnic**ama**
 TOŽILNIK: prigódnici
 MESTNIK: pri prigódnic**ah**
 ORODNIK: s prigódnic**ama**

množina

IMENOVALNIK: prigódnice
 RODILNIK: prigódnic
 DAJALNIK: prigódnic**am**
 TOŽILNIK: prigódnice
 MESTNIK: pri prigódnic**ah**
 ORODNIK: s prigódnic**ami**

TONEMSKO

[prigôdnica]

IPA: [prigó:dnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: prigôdnica
 RODILNIK: prigôdnice
 DAJALNIK: prigôdnici
 TOŽILNIK: prigôdnico
 MESTNIK: pri prigôdnici
 ORODNIK: s prigôdnico

dvojina

IMENOVALNIK: prigôdnici
 RODILNIK: prigôdnic
 DAJALNIK: prigôdnic**ama**
 TOŽILNIK: prigôdnici
 MESTNIK: pri prigôdnic**ah**
 ORODNIK: s prigôdnic**ama**

množina

IMENOVALNIK: prigôdnice
 RODILNIK: prigôdnic
 DAJALNIK: prigôdnic**am**
 TOŽILNIK: prigôdnice
 MESTNIK: pri prigôdnic**ah**

ORODNIK: s prigôdnicami

IZVOR

iz *prigoden* v pomenu 'priložnosten', verjetno iz *pri godu* 'ob prazniku'

prigódníški prigódníška prigódníško pridevnik

[prigódníški]

POMEN

1. ki je v zvezi s prigodnico

► **prid. beseda** + sam. beseda

prigodniška pesem

▪ Včasih napišem kakšno *prigodniško* pesem za prijatelje.

▪ Zdravica ali napitnica je *prigodniško* besedilo.

2. ki nastane za praznovanje, proslavitev določenega dogodka

► **prid. beseda** + sam. beseda

▪ S tradicionalno kratkim *prigodniškim* nagovorom je dubrovniške igre odprl mestni župan.

▪ Zbirki se ne pozna, da je verjetno nastajala iz različnih virov in *prigodniških*, sprotnih zapisov, saj je žanrsko usklajena.

▪ Nadaljevanka se je rodila zaradi izrazito *prigodniškega* vzroka – dvestoletnice rojstva Franceta Prešerna.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prigódníški]

IPA: [pri'go:dnɪʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prigódníški

RODILNIK: prigódníškega

DAJALNIK: prigódníškemu

TOŽILNIK: prigódníški

živo prigódníškega

MESTNIK: pri prigódníškem

ORODNIK: s prigódníškim

dvojina

IMENOVALNIK: prigódníška

RODILNIK: prigódníških

DAJALNIK: prigódníškima

TOŽILNIK: prigódníška

MESTNIK: pri prigódníških

ORODNIK: s prigódníškima

množina

IMENOVALNIK: prigódníški

RODILNIK: prigódníških

DAJALNIK: prigódníškim

TOŽILNIK: prigódníške

MESTNIK: pri prigódníških

ORODNIK: s prigódníškimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prigódníška

RODILNIK: prigódníške

DAJALNIK: prigódníški

TOŽILNIK: prigódníško

MESTNIK: pri prigódníški

ORODNIK: s prigódníško

dvojina

IMENOVALNIK: prigódníški

RODILNIK: prigódníških

DAJALNIK: prigódníškima

TOŽILNIK: prigódníški

MESTNIK: pri prigódníških

ORODNIK: s prigódníškima

množina

IMENOVALNIK: prigódníške

RODILNIK: prigódníških

DAJALNIK: prigódníškim

TOŽILNIK: prigódníške

MESTNIK: pri prigódníških

ORODNIK: s prigódníškimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prigódníško

RODILNIK: prigódníškega

DAJALNIK: prigódníškemu

TOŽILNIK: prigódníško

MESTNIK: pri prigódníškem

ORODNIK: s prigódníškim

dvojina

IMENOVALNIK: prigódníški

RODILNIK: prigódníških

DAJALNIK: prigódníškima

TOŽILNIK: prigódníški

MESTNIK: pri prigódníških

ORODNIK: s prigódníškima

množina

IMENOVALNIK: prigódníška

RODILNIK: prigódníških

DAJALNIK: prigódníškim

TOŽILNIK: prigódníška

MESTNIK: pri prigódníških

ORODNIK: s prigódníškimi

TONEMSKO

[prigódníški]

IPA: [pri'go:dnɪʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prigôdníški

RODILNIK: prigôdníškega

DAJALNIK: prigôdníškemu

TOŽILNIK: prigôdníški

živo prigôdníškega

MESTNIK: pri prigôdníškem

ORODNIK: s prigôdníškim

dvojina

IMENOVALNIK: prigôdníška

RODILNIK: prigôdníških

DAJALNIK: prigôdníškima

TOŽILNIK: prigôdníška

MESTNIK: pri prigôdníških

ORODNIK: s prigôdníškima

množina

IMENOVALNIK: prigôdníški

RODILNIK: prigôdniških
 DAJALNIK: prigôdniškim
 TOŽILNIK: prigôdniške
 MESTNIK: pri prigôdniških
 ORODNIK: s prigôdniškimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prigôdniška
 RODILNIK: prigôdniške
 DAJALNIK: prigôdniški
 TOŽILNIK: prigôdniško
 MESTNIK: pri prigôdniški
 ORODNIK: s prigôdniško

dvojina

IMENOVALNIK: prigôdniški
 RODILNIK: prigôdniških
 DAJALNIK: prigôdniškima
 TOŽILNIK: prigôdniški
 MESTNIK: pri prigôdniških
 ORODNIK: s prigôdniškima

množina

IMENOVALNIK: prigôdniške
 RODILNIK: prigôdniških
 DAJALNIK: prigôdniškim
 TOŽILNIK: prigôdniške
 MESTNIK: pri prigôdniških
 ORODNIK: s prigôdniškimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prigôdniško
 RODILNIK: prigôdniškega
 DAJALNIK: prigôdniškemu
 TOŽILNIK: prigôdniško
 MESTNIK: pri prigôdniškem
 ORODNIK: s prigôdniškim

dvojina

IMENOVALNIK: prigôdniški
 RODILNIK: prigôdniških
 DAJALNIK: prigôdniškima
 TOŽILNIK: prigôdniški
 MESTNIK: pri prigôdniških
 ORODNIK: s prigôdniškima

množina

IMENOVALNIK: prigôdniška
 RODILNIK: prigôdniških
 DAJALNIK: prigôdniškim
 TOŽILNIK: prigôdniška
 MESTNIK: pri prigôdniških
 ORODNIK: s prigôdniškimi

IZVOR

↑prigodnica

prolaktín prolaktína samostalnik moškega spola

[prolaktín]

POMEN

iz medicine hormon, ki ga izloča žleza hipofiza in vpliva na izločanje mleka iz mlečnih žlez

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
 koncentracija prolaktina

▪ Visoka koncentracija *prolaktina* pri ženskah lahko povzroči izločanje mleka, ki ni povezano z nosečnostjo in porodom.

...

▪ Hormon za nastajanje mleka, *prolaktin*, je aktiven že v drugi polovici nosečnosti.

▪ Ob koncu nosečnosti začne pod vplivom hormona *prolaktina* v dojkah nastajati mleko.

▪ Ob spolnem odnosu se v možganih sprošča koktajl snovi, med katerimi sta tudi oksitocin in *prolaktin*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prolaktín]

IPA: [prɔlaktiːn]

ednina

IMENOVALNIK: prolaktín
 RODILNIK: prolaktína
 DAJALNIK: prolaktínu
 TOŽILNIK: prolaktín
 MESTNIK: pri prolaktínu
 ORODNIK: s prolaktínom

dvojina

IMENOVALNIK: prolaktína
 RODILNIK: prolaktínov
 DAJALNIK: prolaktínoma
 TOŽILNIK: prolaktína
 MESTNIK: pri prolaktíni
 ORODNIK: s prolaktínoma

množina

IMENOVALNIK: prolaktíni
 RODILNIK: prolaktínov
 DAJALNIK: prolaktínom
 TOŽILNIK: prolaktíne
 MESTNIK: pri prolaktíni
 ORODNIK: s prolaktíni

TONEMSKO

[prolaktín]

IPA: [prɔlaktiːn]

ednina

IMENOVALNIK: prolaktín
 RODILNIK: prolaktína
 DAJALNIK: prolaktínu
 TOŽILNIK: prolaktín
 MESTNIK: pri prolaktínu
 ORODNIK: s prolaktínom

dvojina

IMENOVALNIK: prolaktína
 RODILNIK: prolaktínov
 DAJALNIK: prolaktínoma
 TOŽILNIK: prolaktína
 MESTNIK: pri prolaktíni
 ORODNIK: s prolaktínoma

množina

IMENOVALNIK: prolaktíni
 RODILNIK: prolaktínov
 DAJALNIK: prolaktínom
 TOŽILNIK: prolaktíne
 MESTNIK: pri prolaktíni
 ORODNIK: s prolaktíni

prevzeto iz angl. *prolactin*, iz + lat. *lac* 'mleko'

prozóren prozórna prozórno pridevnik

[prozórən]

POMEN

1. ki prepušča svetlobo

► **prid. beseda** + sam. beseda

prozoren gel, lak, lepilni trak, material, papir | prozoren pokrov ČESA, zaslon | prozorna barva, plast ČESA, plastika, snov, tekočina | prozorna folija, površina, steklenica, škatla, vrečka | prozorna stena, streha | prozorna krila

- Kačji pastirji švigajo nad vodno gladino in *prozorna* krila se jim lesketajo v soncu.
- Na jelko privežemo okrasje iz *prozornega* stekla raznih oblik.
- Skozi *prozorne* stene bo mogoče opazovati življenje v morju.
- V sprednjem delu zrkla prehaja nepropustna beločnica v *prozorno* roženico.

► vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku**

biti, postati prozoren

- Hruške vložimo v sladkorni sirup, v katerem jih poširamo toliko časa, da postanejo *prozorne*.
- Noht je *prozoren*, nežno rožnate barve.

► prisl. + **prid. beseda**

popolnoma, povsem prozoren

- Dvojne plošče iz pleksi stekla so skoraj tako *prozorne* kot čisto steklo.
- Žarometi so ovalni, povsem *prozorna* pokrovnost stekla pa skrivajo rumene utripalke.
- Steklo, ki bi moralo biti popolnoma *prozorno*, je bilo z notranje strani malce megleno.

...

▪ Nohte maže s *prozornim* ali barvnim lakom.

1.1. ki je tkan takó redko, da se skozenj vidi

► **prid. beseda** + sam. beseda

prozorna majica, obleka, tančica

- Na prireditve je prišla v oprijeti, temni in *prozorni* večerni obleki.
- Oblekla je modro obleko in klobuk, s katerega je visela *prozorna* tančica.
- Med materiali so prevladovali *prozorne*, gladke in elastične tkanine.

1.2. ki ni skaljen ali moten; SIN.: čist

► **prid. beseda** + sam. beseda

prozorna voda

- Čisto in *prozorno* vodo imajo ponavadi akvariji s stabilnim ekološkim ravnovesjem.
- Občasno se je prikradla v misli podoba zelenomodrega, skoraj *prozornega* morja.

2. ekspresivno ki se ga da z lahkoto odkriti, spregledati

► **prid. beseda** + sam. beseda

prozoren izgovor, manever, trik | prozorna igra, laž

- Naivni ste, če mislite, da kdo verjame *prozornim* izgovorom, ki si jih sproti izmišljate.

- V medijih nastopajo z vulgarnimi in poenostavljenimi razlagami, pogosto še s *prozornimi* lažmi in grobim zmerjanjem tekmecev.
- Ker nismo naivni, je vsakemu malo bolj pametnemu spremljevalcu jasno, da je to zelo umazana, a *prozorna* igra.

► prisl. + **prid. beseda**

povsem, precej, preveč, zelo prozoren | tako prozoren

- Presenetljivo je, koliko pametnih ljudi je nasledilo tako *prozorni* prevari.
- Dejal je, da gre za slabo prevaro, ki je ob vsem še preveč *prozorna*.
- Precej *prozoren* izgovor, če mene vprašate.

► vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku**

biti prozoren

- Laž je bila *prozorna* in ni ji verjel.
- Načrtovana zarota se je zdela kar preveč *prozorna*, da bi se lahko uresničila.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prozórən]

IPA: [prɔˈzo:rən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prozórén

določno prozórni

RODILNIK: prozórnega

DAJALNIK: prozórnemu

TOŽILNIK: prozórén

določno prozórni

živo prozórnega

MESTNIK: pri prozórnem

ORODNIK: s prozórni

dvojina

IMENOVALNIK: prozórna

RODILNIK: prozórni

DAJALNIK: prozórni

TOŽILNIK: prozórna

MESTNIK: pri prozórni

ORODNIK: s prozórni

množina

IMENOVALNIK: prozórni

RODILNIK: prozórni

DAJALNIK: prozórni

TOŽILNIK: prozórne

MESTNIK: pri prozórni

ORODNIK: s prozórni

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prozórna

RODILNIK: prozórne

DAJALNIK: prozórni

TOŽILNIK: prozórno

MESTNIK: pri prozórni

ORODNIK: s prozórno

dvojina

IMENOVALNIK: prozórni

RODILNIK: prozórni

DAJALNIK: prozór**nima**
TOŽILNIK: prozór**ni**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**ne**
RODILNIK: prozór**ni**
DAJALNIK: prozór**ni**
TOŽILNIK: prozór**ne**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**no**
RODILNIK: prozór**nega**
DAJALNIK: prozór**nemu**
TOŽILNIK: prozór**no**
MESTNIK: pri prozór**ne**
ORODNIK: s prozór**ni**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**ni**
RODILNIK: prozór**ni**
DAJALNIK: prozór**nima**
TOŽILNIK: prozór**ni**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**na**
RODILNIK: prozór**ni**
DAJALNIK: prozór**ni**
TOŽILNIK: prozór**na**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nimi**

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**nejši**
RODILNIK: prozór**nejšega**
DAJALNIK: prozór**nejšemu**
TOŽILNIK: prozór**nejši**
 živo prozór**nejšega**
MESTNIK: pri prozór**nejšem**
ORODNIK: s prozór**nejšim**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**nejša**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšima**
TOŽILNIK: prozór**nejša**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**nejši**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšim**
TOŽILNIK: prozór**nejše**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**nejša**
RODILNIK: prozór**nejše**

DAJALNIK: prozór**nejši**
TOŽILNIK: prozór**nejšo**
MESTNIK: pri prozór**nejši**
ORODNIK: s prozór**nejšo**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**nejši**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšima**
TOŽILNIK: prozór**nejši**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**nejše**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšim**
TOŽILNIK: prozór**nejše**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**nejše**
RODILNIK: prozór**nejšega**
DAJALNIK: prozór**nejšemu**
TOŽILNIK: prozór**nejše**
MESTNIK: pri prozór**nejšem**
ORODNIK: s prozór**nejšim**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**nejši**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšima**
TOŽILNIK: prozór**nejši**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**nejša**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšim**
TOŽILNIK: prozór**nejša**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšimi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj prozór**en**

ženski spol

EDNINA: bòlj prozór**na**

srednji spol

EDNINA: bòlj prozór**no**

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: náj**prozórnejši** in
 náj**prozórnejši**
RODILNIK: náj**prozórnejšega** in
 náj**prozórnejšega**
DAJALNIK: náj**prozórnejšemu** in
 náj**prozórnejšemu**
TOŽILNIK: náj**prozórnejši** in náj**prozórnejši**
 živo náj**prozórnejšega** in
 náj**prozórnejšega**
MESTNIK: pri náj**prozórnejšem** in pri
 náj**prozórnejšem**

ORODNIK: z najprozórnejš**im** in z
najprozórnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: najprozórnejš**a** in
najprozórnejš**a**
RODILNIK: najprozórnejš**ih** in
najprozórnejš**ih**
DAJALNIK: najprozórnejš**ima** in
najprozórnejš**ima**
TOŽILNIK: najprozórnejš**a** in najprozórnejš**a**
MESTNIK: pri najprozórnejš**ih** in pri
najprozórnejš**ih**
ORODNIK: z najprozórnejš**ima** in z
najprozórnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najprozórnejš**i** in
najprozórnejš**i**
RODILNIK: najprozórnejš**ih** in
najprozórnejš**ih**
DAJALNIK: najprozórnejš**im** in
najprozórnejš**im**
TOŽILNIK: najprozórnejš**e** in najprozórnejš**e**
MESTNIK: pri najprozórnejš**ih** in pri
najprozórnejš**ih**
ORODNIK: z najprozórnejš**imi** in z
najprozórnejš**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najprozórnejš**a** in
najprozórnejš**a**
RODILNIK: najprozórnejš**e** in najprozórnejš**e**
DAJALNIK: najprozórnejš**i** in najprozórnejš**i**
TOŽILNIK: najprozórnejš**o** in najprozórnejš**o**
MESTNIK: pri najprozórnejš**i** in pri
najprozórnejš**i**
ORODNIK: z najprozórnejš**o** in z
najprozórnejš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: najprozórnejš**i** in
najprozórnejš**i**
RODILNIK: najprozórnejš**ih** in
najprozórnejš**ih**
DAJALNIK: najprozórnejš**ima** in
najprozórnejš**ima**
TOŽILNIK: najprozórnejš**i** in najprozórnejš**i**
MESTNIK: pri najprozórnejš**ih** in pri
najprozórnejš**ih**
ORODNIK: z najprozórnejš**ima** in z
najprozórnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najprozórnejš**e** in
najprozórnejš**e**
RODILNIK: najprozórnejš**ih** in
najprozórnejš**ih**
DAJALNIK: najprozórnejš**im** in
najprozórnejš**im**
TOŽILNIK: najprozórnejš**e** in najprozórnejš**e**
MESTNIK: pri najprozórnejš**ih** in pri
najprozórnejš**ih**
ORODNIK: z najprozórnejš**imi** in z
najprozórnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najprozórnejš**e** in
najprozórnejš**e**
RODILNIK: najprozórnejš**ega** in
najprozórnejš**ega**
DAJALNIK: najprozórnejš**emu** in
najprozórnejš**emu**
TOŽILNIK: najprozórnejš**e** in najprozórnejš**e**
MESTNIK: pri najprozórnejš**em** in pri
najprozórnejš**em**
ORODNIK: z najprozórnejš**im** in z
najprozórnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: najprozórnejš**i** in
najprozórnejš**i**
RODILNIK: najprozórnejš**ih** in
najprozórnejš**ih**
DAJALNIK: najprozórnejš**ima** in
najprozórnejš**ima**
TOŽILNIK: najprozórnejš**i** in najprozórnejš**i**
MESTNIK: pri najprozórnejš**ih** in pri
najprozórnejš**ih**
ORODNIK: z najprozórnejš**ima** in z
najprozórnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najprozórnejš**a** in
najprozórnejš**a**
RODILNIK: najprozórnejš**ih** in
najprozórnejš**ih**
DAJALNIK: najprozórnejš**im** in
najprozórnejš**im**
TOŽILNIK: najprozórnejš**a** in najprozórnejš**a**
MESTNIK: pri najprozórnejš**ih** in pri
najprozórnejš**ih**
ORODNIK: z najprozórnejš**imi** in z
najprozórnejš**imi**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: naj**bolj** in naj**bolj** prozór**en**

ženski spol

EDNINA: naj**bolj** in naj**bolj** prozór**na**

srednji spol

EDNINA: naj**bolj** in naj**bolj** prozór**no**

TONEMSKO

[prozór**ə**n]

IPA: [prozò:rén]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**en**
določno prozór**ni**
RODILNIK: prozór**nega**
DAJALNIK: prozór**nemu**
TOŽILNIK: prozór**en**
določno prozór**ni**
živo prozór**nega**
MESTNIK: pri prozór**nem**
ORODNIK: s prozór**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**na**

RODILNIK: prozór**ni**
DAJALNIK: prozór**nima**
TOŽILNIK: prozór**na**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**ni**
RODILNIK: prozór**ni**
DAJALNIK: prozór**nim**
TOŽILNIK: prozór**ne**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**na**
RODILNIK: prozór**ne**
DAJALNIK: prozór**ni**
TOŽILNIK: prozór**no**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**no**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**ni**
RODILNIK: prozór**ni**
DAJALNIK: prozór**nima**
TOŽILNIK: prozór**ni**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**ne**
RODILNIK: prozór**ni**
DAJALNIK: prozór**nim**
TOŽILNIK: prozór**ne**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**no**
RODILNIK: prozór**nega**
DAJALNIK: prozór**nemu**
TOŽILNIK: prozór**no**
MESTNIK: pri prozór**nem**
ORODNIK: s prozór**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**ni**
RODILNIK: prozór**ni**
DAJALNIK: prozór**nima**
TOŽILNIK: prozór**ni**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**na**
RODILNIK: prozór**ni**
DAJALNIK: prozór**nim**
TOŽILNIK: prozór**na**
MESTNIK: pri prozór**ni**
ORODNIK: s prozór**nimi**

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**nejši**
RODILNIK: prozór**nejšega**

DAJALNIK: prozór**nejšemu**
TOŽILNIK: prozór**nejši**
živo prozór**nejšega**
MESTNIK: pri prozór**nejšem**
ORODNIK: s prozór**nejšim**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**nejša**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšima**
TOŽILNIK: prozór**nejša**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**nejši**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšim**
TOŽILNIK: prozór**nejše**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**nejša**
RODILNIK: prozór**nejše**
DAJALNIK: prozór**nejši**
TOŽILNIK: prozór**nejšo**
MESTNIK: pri prozór**nejši**
ORODNIK: s prozór**nejšo**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**nejši**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšima**
TOŽILNIK: prozór**nejši**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**nejše**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšim**
TOŽILNIK: prozór**nejše**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prozór**nejše**
RODILNIK: prozór**nejšega**
DAJALNIK: prozór**nejšemu**
TOŽILNIK: prozór**nejše**
MESTNIK: pri prozór**nejšem**
ORODNIK: s prozór**nejšim**

dvojina

IMENOVALNIK: prozór**nejši**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšima**
TOŽILNIK: prozór**nejši**
MESTNIK: pri prozór**nejših**
ORODNIK: s prozór**nejšima**

množina

IMENOVALNIK: prozór**nejša**
RODILNIK: prozór**nejših**
DAJALNIK: prozór**nejšim**
TOŽILNIK: prozór**nejša**

MESTNIK: pri prozórnejših
ORODNIK: s prozórnejšimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bölj prozören

ženski spol

EDNINA: bölj prozórna

srednji spol

EDNINA: bölj prozórno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: näjprozórnejši in
näjprozórnejši

RODILNIK: näjprozórnejšega in
näjprozórnejšega

DAJALNIK: näjprozórnejšemu in
näjprozórnejšemu

TOŽILNIK: näjprozórnejši in näjprozórnejši
živo näjprozórnejšega in
näjprozórnejšega

MESTNIK: pri näjprozórnejšem in pri
näjprozórnejšem

ORODNIK: z näjprozórnejšim in z
näjprozórnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: näjprozórnejša in
näjprozórnejša

RODILNIK: näjprozórnejših in
näjprozórnejših

DAJALNIK: näjprozórnejšima in
näjprozórnejšima

TOŽILNIK: näjprozórnejša in näjprozórnejša

MESTNIK: pri näjprozórnejših in pri
näjprozórnejših

ORODNIK: z näjprozórnejšima in z
näjprozórnejšima

množina

IMENOVALNIK: näjprozórnejši in
näjprozórnejši

RODILNIK: näjprozórnejših in
näjprozórnejših

DAJALNIK: näjprozórnejšim in
näjprozórnejšim

TOŽILNIK: näjprozórnejše in näjprozórnejše

MESTNIK: pri näjprozórnejših in pri
näjprozórnejših

ORODNIK: z näjprozórnejšimi in z
näjprozórnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: näjprozórnejša in
näjprozórnejša

RODILNIK: näjprozórnejše in näjprozórnejše

DAJALNIK: näjprozórnejši in näjprozórnejši

TOŽILNIK: näjprozórnejšo in näjprozórnejšo

MESTNIK: pri näjprozórnejši in pri
näjprozórnejši

ORODNIK: z näjprozórnejšo in z
näjprozórnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: näjprozórnejši in
näjprozórnejši

RODILNIK: näjprozórnejših in
näjprozórnejših

DAJALNIK: näjprozórnejšima in
näjprozórnejšima

TOŽILNIK: näjprozórnejši in näjprozórnejši

MESTNIK: pri näjprozórnejših in pri
näjprozórnejših

ORODNIK: z näjprozórnejšima in z
näjprozórnejšima

množina

IMENOVALNIK: näjprozórnejše in
näjprozórnejše

RODILNIK: näjprozórnejših in
näjprozórnejših

DAJALNIK: näjprozórnejšim in
näjprozórnejšim

TOŽILNIK: näjprozórnejše in näjprozórnejše

MESTNIK: pri näjprozórnejših in pri
näjprozórnejših

ORODNIK: z näjprozórnejšimi in z
näjprozórnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: näjprozórnejše in
näjprozórnejše

RODILNIK: näjprozórnejšega in
näjprozórnejšega

DAJALNIK: näjprozórnejšemu in
näjprozórnejšemu

TOŽILNIK: näjprozórnejše in näjprozórnejše

MESTNIK: pri näjprozórnejšem in pri
näjprozórnejšem

ORODNIK: z näjprozórnejšim in z
näjprozórnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: näjprozórnejši in
näjprozórnejši

RODILNIK: näjprozórnejših in
näjprozórnejših

DAJALNIK: näjprozórnejšima in
näjprozórnejšima

TOŽILNIK: näjprozórnejši in näjprozórnejši

MESTNIK: pri näjprozórnejših in pri
näjprozórnejših

ORODNIK: z näjprozórnejšima in z
näjprozórnejšima

množina

IMENOVALNIK: näjprozórnejša in
näjprozórnejša

RODILNIK: näjprozórnejših in
näjprozórnejših

DAJALNIK: näjprozórnejšim in
näjprozórnejšim

TOŽILNIK: näjprozórnejša in näjprozórnejša

MESTNIK: pri näjprozórnejših in pri
näjprozórnejših

ORODNIK: z näjprozórnejšimi in z
näjprozórnejšimi

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: năjbolj in năjbolj prozôren

ženski spol

EDNINA: năjbolj in năjbolj prozôrna

srednji spol

EDNINA: năjbolj in năjbolj prozôrno

in

[prozôrən]

IPA: [prozò:rén]

(tonemska dvojnica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prozôren

določno prozôrni

RODILNIK: prozôrnega

DAJALNIK: prozôrnemu

TOŽILNIK: prozôren

določno prozôrni

živo prozôrnega

MESTNIK: pri prozôrnem

ORODNIK: s prozôrnim

dvojina

IMENOVALNIK: prozôrna

RODILNIK: prozôrnih

DAJALNIK: prozôrnama

TOŽILNIK: prozôrna

MESTNIK: pri prozôrnih

ORODNIK: s prozôrnama

množina

IMENOVALNIK: prozôrni

RODILNIK: prozôrnih

DAJALNIK: prozôrnim

TOŽILNIK: prozôrne

MESTNIK: pri prozôrnih

ORODNIK: s prozôrnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prozôrna

RODILNIK: prozôrne tudi prozôrne

DAJALNIK: prozôrni tudi prozôrni

TOŽILNIK: prozôrno tudi prozôrno

MESTNIK: pri prozôrni tudi pri prozôrni

ORODNIK: s prozôrno tudi s prozôrno

dvojina

IMENOVALNIK: prozôrni

RODILNIK: prozôrnih

DAJALNIK: prozôrnama

TOŽILNIK: prozôrni

MESTNIK: pri prozôrnih

ORODNIK: s prozôrnama

množina

IMENOVALNIK: prozôrne

RODILNIK: prozôrnih

DAJALNIK: prozôrnim

TOŽILNIK: prozôrne

MESTNIK: pri prozôrnih

ORODNIK: s prozôrnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prozôrno

RODILNIK: prozôrnega

DAJALNIK: prozôrnemu

TOŽILNIK: prozôrno

MESTNIK: pri prozôrnem

ORODNIK: s prozôrnim

dvojina

IMENOVALNIK: prozôrni

RODILNIK: prozôrnih

DAJALNIK: prozôrnama

TOŽILNIK: prozôrni

MESTNIK: pri prozôrnih

ORODNIK: s prozôrnama

množina

IMENOVALNIK: prozôrna

RODILNIK: prozôrnih

DAJALNIK: prozôrnim

TOŽILNIK: prozôrna

MESTNIK: pri prozôrnih

ORODNIK: s prozôrnimi

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prozôrnejši

RODILNIK: prozôrnejšega

DAJALNIK: prozôrnejšemu

TOŽILNIK: prozôrnejši

živo prozôrnejšega

MESTNIK: pri prozôrnejšem

ORODNIK: s prozôrnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: prozôrnejša

RODILNIK: prozôrnejših

DAJALNIK: prozôrnejšima

TOŽILNIK: prozôrnejša

MESTNIK: pri prozôrnejših

ORODNIK: s prozôrnejšima

množina

IMENOVALNIK: prozôrnejši

RODILNIK: prozôrnejših

DAJALNIK: prozôrnejšim

TOŽILNIK: prozôrnejše

MESTNIK: pri prozôrnejših

ORODNIK: s prozôrnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prozôrnejša

RODILNIK: prozôrnejše

DAJALNIK: prozôrnejši

TOŽILNIK: prozôrnejšo

MESTNIK: pri prozôrnejši

ORODNIK: s prozôrnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: prozôrnejši

RODILNIK: prozôrnejših

DAJALNIK: prozôrnejšima

TOŽILNIK: prozôrnejši

MESTNIK: pri prozôrnejših

ORODNIK: s prozôrnejšima

množina

IMENOVALNIK: prozórnejše
RODILNIK: prozórnejših
DAJALNIK: prozórnejšim
TOŽILNIK: prozórnejše
MESTNIK: pri prozórnejših
ORODNIK: s prozórnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prozórnejše
RODILNIK: prozórnejšega
DAJALNIK: prozórnejšemu
TOŽILNIK: prozórnejše
MESTNIK: pri prozórnejšem
ORODNIK: s prozórnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: prozórnejši
RODILNIK: prozórnejših
DAJALNIK: prozórnejšima
TOŽILNIK: prozórnejši
MESTNIK: pri prozórnejših
ORODNIK: s prozórnejšima

množina

IMENOVALNIK: prozórnejša
RODILNIK: prozórnejših
DAJALNIK: prozórnejšim
TOŽILNIK: prozórnejša
MESTNIK: pri prozórnejših
ORODNIK: s prozórnejšimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj prozõren

ženski spol

EDNINA: bõlj prozõrna

srednji spol

EDNINA: bõlj prozõrno

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjprozõrnejši in
nãjprozõrnejši
RODILNIK: nãjprozõrnejšega in
nãjprozõrnejšega
DAJALNIK: nãjprozõrnejšemu in
nãjprozõrnejšemu
TOŽILNIK: nãjprozõrnejši in nãjprozõrnejši
živo nãjprozõrnejšega in
nãjprozõrnejšega
MESTNIK: pri nãjprozõrnejšem in pri
nãjprozõrnejšem
ORODNIK: z nãjprozõrnejšim in z
nãjprozõrnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nãjprozõrnejša in
nãjprozõrnejša
RODILNIK: nãjprozõrnejših in
nãjprozõrnejših
DAJALNIK: nãjprozõrnejšima in
nãjprozõrnejšima
TOŽILNIK: nãjprozõrnejša in nãjprozõrnejša

MESTNIK: pri nãjprozõrnejših in pri
nãjprozõrnejših
ORODNIK: z nãjprozõrnejšima in z
nãjprozõrnejšima

množina

IMENOVALNIK: nãjprozõrnejši in
nãjprozõrnejši
RODILNIK: nãjprozõrnejših in
nãjprozõrnejših
DAJALNIK: nãjprozõrnejšim in
nãjprozõrnejšim
TOŽILNIK: nãjprozõrnejše in nãjprozõrnejše
MESTNIK: pri nãjprozõrnejših in pri
nãjprozõrnejših
ORODNIK: z nãjprozõrnejšimi in z
nãjprozõrnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjprozõrnejša in
nãjprozõrnejša
RODILNIK: nãjprozõrnejše in nãjprozõrnejše
DAJALNIK: nãjprozõrnejši in nãjprozõrnejši
TOŽILNIK: nãjprozõrnejšo in nãjprozõrnejšo
MESTNIK: pri nãjprozõrnejši in pri
nãjprozõrnejši
ORODNIK: z nãjprozõrnejšo in z
nãjprozõrnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nãjprozõrnejši in
nãjprozõrnejši
RODILNIK: nãjprozõrnejših in
nãjprozõrnejših
DAJALNIK: nãjprozõrnejšima in
nãjprozõrnejšima
TOŽILNIK: nãjprozõrnejši in nãjprozõrnejši
MESTNIK: pri nãjprozõrnejših in pri
nãjprozõrnejših
ORODNIK: z nãjprozõrnejšima in z
nãjprozõrnejšima

množina

IMENOVALNIK: nãjprozõrnejše in
nãjprozõrnejše
RODILNIK: nãjprozõrnejših in
nãjprozõrnejših
DAJALNIK: nãjprozõrnejšim in
nãjprozõrnejšim
TOŽILNIK: nãjprozõrnejše in nãjprozõrnejše
MESTNIK: pri nãjprozõrnejših in pri
nãjprozõrnejših
ORODNIK: z nãjprozõrnejšimi in z
nãjprozõrnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjprozõrnejše in
nãjprozõrnejše
RODILNIK: nãjprozõrnejšega in
nãjprozõrnejšega
DAJALNIK: nãjprozõrnejšemu in
nãjprozõrnejšemu
TOŽILNIK: nãjprozõrnejše in nãjprozõrnejše

MESTNIK: pri nājprozórnejšem in pri nājprozórnejšem

ORODNIK: z nājprozórnejšim in z nājprozórnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nājprozórnejši in nājprozórnejši

RODILNIK: nājprozórnejših in nājprozórnejših

DAJALNIK: nājprozórnejšima in nājprozórnejšima

TOŽILNIK: nājprozórnejši in nājprozórnejši

MESTNIK: pri nājprozórnejših in pri nājprozórnejših

ORODNIK: z nājprozórnejšima in z nājprozórnejšima

množina

IMENOVALNIK: nājprozórnejša in nājprozórnejša

RODILNIK: nājprozórnejših in nājprozórnejših

DAJALNIK: nājprozórnejšim in nājprozórnejšim

TOŽILNIK: nājprozórnejša in nājprozórnejša

MESTNIK: pri nājprozórnejših in pri nājprozórnejših

ORODNIK: z nājprozórnejšimi in z nājprozórnejšimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj prozoren

ženski spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj prozorna

srednji spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj prozorno

IZVOR

iz starejšega *prozor* 'okno', prevzeto iz hrv., srb. *prózor*, prvotneje *'gledanje skozi', iz *pròzreti* 'gledati skozi'

próžen próžna próžno pridevnik

[próžən]

POMEN

1. ki se ob delovanju sile začasno upogne, raztegne

► **prid. beseda** + sam. beseda

prožen les, material | prožna koža | prožno testo | prožno vlakno

▪ Pluta je naraven in zelo *prožen* material in hoja po njej je mehka.

▪ Zdrava, *prožna* in gladka koža pripomore k dobremu počutju in mladostnemu videzu.

▪ Lan, konoplja in juta so v različnih pokrajinah zagotavljali *prožna* in odporna vlakna za pletenje in tkanje.

▪ Smreka ima lahek, lepo cepljiv in *prožen* les.

► prisl. + **prid. beseda**

dovolj, izjemno, izredno, precej, zelo prožen

▪ Temeljna težava je, kako poiskati takšno žico, ki bo dovolj trdna in dovolj *prožna*.

▪ Ko se dehidracija stopnjuje, postaja otrokova koža manj *prožna*.

▪ V najstniških letih je koža napeta, debela in izredno *prožna*.

► vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku** biti, postati prožen

▪ Nekateri snovi so *prožne*. Lahko jih upogibamo in raztezamo ter jim tako spreminjamo obliko.

▪ Testo gnetemo tako dolgo, da postane *prožno*.

► priredna zveza

prožen in čvrst, prožen in gladek, prožen in lahek, prožen in mehek

▪ Tla, obložena s pluto, so *prožna* in mehka ter hkrati odporna proti obrabi.

▪ Les ima odlične izolativne lastnosti, je hkrati čvrst in *prožen*.

▪ Copati morajo biti lahki in *prožni*, tako da se zlahka povzpnejo na prste.

1.1. ki se da upogibati, pregibati

► **prid. beseda** + sam. beseda

prožna hrbtenica | prožne mišice

▪ Mačka ima svetlečo dlako, bistre oči in *prožne* mišice.

▪ Vaja ohranja *prožno* hrbtenico in dobro telesno držo.

► vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku** biti, postati prožen

▪ Mišice se pri masaži sprostijo in postanejo normalno napete, kite pa se pretegnejo in postanejo *prožne*.

...

▪ Njene mišice so *prožne* in hitre, saj s športnim življenjem skrbi za kondicijo.

▪ Količina vode v medvretenški ploščici se z leti lahko zmanjša, zato hrbtenica postane manj *prožna*.

2. ki se z lahkoto giblje, premika, na videz brez telesnega napora

► **prid. beseda** + sam. beseda

prožno telo

▪ *Prožno* telo omogoča lepšo starost.

...

▪ Pes nima ključnice, zato je izjemno *prožen* v gibanju.

▪ Želijo ohraniti močno in *prožno* telo, mladosten videz.

2.1. ki je značilen za tako gibanje, premikanje

► **prid. beseda** + sam. beseda

prožen korak

▪ Za začetnike je že daljša hoja v klanec in pozneje bolj živahen in *prožen* korak lahko zelo učinkovito vadbeno sredstvo.

...

▪ Teža se prenese na prste in hoja je bolj *prožna* in lahkotna.

3. ki se je sposoben prilagajati času, razmeram

► **prid. beseda** + sam. beseda
 prožen delovni čas, trg | prožen mehanizem, način,
 sistem ČESA | prožne oblike zaposlovanja,
 organizacija ČESA, politika, zakonodaja | prožno
 stališče | prožno zaposlovanje

▪ *Prožnega* trga dela ni možno uvesti, če država ne
 prevzame večine finančnega bremena
 zagotavljanja varnosti.

▪ Rešitve iščejo v *prožnem* delovnem času,
 polovičnem delovniku (zlasti za ženske) in delu od
 doma.

▪ Za odpravljanje ovir na področju trga dela, ki
 vplivajo na geografsko in poklicno mobilnost,
 predlagajo *prožnejše* oblike zaposlitve.

► prisl. + **prid. beseda**

dovolj, izjemno, izredno, precej, zelo prožen

▪ Kurikulum bo dovolj *prožen*, da se bo odzival na
 občutljive potrebe dijakov različne starosti in
 stopnje.

▪ Razlog za manjši promet gre tudi na račun manj
prožnega trga posojil.

▪ Prepričani smo, da smo v organizaciji in
 komunikaciji izredno *prožni*.

► vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku**

biti, postati prožen

▪ Pravila za dodeljevanje pobud za gorske kmete
 bodo *prožnejša*.

▪ Univerza mora postati *prožnejša*, odprta za vse
 nove zamisli.

...

▪ Na voljo imamo dobro opremo in metode za
 spremljanje bremena bolezni v različnih fazah
 zdravljenja, kar nam omogoča hitro in *prožno*
 ukrepanje.

4. ki omogoča zadosten navor pri nižjih in
 srednjih vrtljajih

► **prid. beseda** + sam. beseda

prožen motor

▪ Premalo *prožen* motor, visoka karoserija in
 zajetna masa avtomobila povzročajo veliko porabo
 goriva.

► prisl. + **prid. beseda**

dovolj, izjemno, izredno, precej, zelo prožen

▪ Motor je dovolj *prožen* za vsakodnevno uporabo.

▪ Dizelski agregat je zelo *prožen* v nižjih vrtljajih.

▪ Motor je tih, zmogljiv, varčen in izredno *prožen*.

► vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku**

biti prožen

▪ Motor je odziven in *prožen*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[próžen]

IPA: ['pro:ʒən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: próžen

določno próžni

RODILNIK: próžnega

DAJALNIK: próžnemu

TOŽILNIK: próžen

določno próžni

živo próžnega

MESTNIK: pri próžnem

ORODNIK: s próžnim

dvojina

IMENOVALNIK: próžna

RODILNIK: próžnih

DAJALNIK: próžnima

TOŽILNIK: próžna

MESTNIK: pri próžnih

ORODNIK: s próžnima

množina

IMENOVALNIK: próžni

RODILNIK: próžnih

DAJALNIK: próžnim

TOŽILNIK: próžne

MESTNIK: pri próžnih

ORODNIK: s próžnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: próžna

RODILNIK: próžne

DAJALNIK: próžni

TOŽILNIK: próžno

MESTNIK: pri próžni

ORODNIK: s próžno

dvojina

IMENOVALNIK: próžni

RODILNIK: próžnih

DAJALNIK: próžnima

TOŽILNIK: próžni

MESTNIK: pri próžnih

ORODNIK: s próžnima

množina

IMENOVALNIK: próžne

RODILNIK: próžnih

DAJALNIK: próžnim

TOŽILNIK: próžne

MESTNIK: pri próžnih

ORODNIK: s próžnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: próžno

RODILNIK: próžnega

DAJALNIK: próžnemu

TOŽILNIK: próžno

MESTNIK: pri próžnem

ORODNIK: s próžnim

dvojina

IMENOVALNIK: próžni

RODILNIK: próžnih

DAJALNIK: próžnima

TOŽILNIK: próžni

MESTNIK: pri próžnih

ORODNIK: s próžnima

množina

IMENOVALNIK: próžna

RODILNIK: próžnih

DAJALNIK: próžnim

TOŽILNIK: próžna

MESTNIK: pri próžnih
ORODNIK: s próžnimi
PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: próžnejši
RODILNIK: próžnejšega
DAJALNIK: próžnejšemu
TOŽILNIK: próžnejši
živo próžnejšega
MESTNIK: pri próžnejšem
ORODNIK: s próžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: próžnejša
RODILNIK: próžnejših
DAJALNIK: próžnejšima
TOŽILNIK: próžnejša
MESTNIK: pri próžnejših
ORODNIK: s próžnejšima

množina

IMENOVALNIK: próžnejši
RODILNIK: próžnejših
DAJALNIK: próžnejšim
TOŽILNIK: próžnejše
MESTNIK: pri próžnejših
ORODNIK: s próžnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: próžnejša
RODILNIK: próžnejše
DAJALNIK: próžnejši
TOŽILNIK: próžnejšo
MESTNIK: pri próžnejši
ORODNIK: s próžnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: próžnejši
RODILNIK: próžnejših
DAJALNIK: próžnejšima
TOŽILNIK: próžnejši
MESTNIK: pri próžnejših
ORODNIK: s próžnejšima

množina

IMENOVALNIK: próžnejše
RODILNIK: próžnejših
DAJALNIK: próžnejšim
TOŽILNIK: próžnejše
MESTNIK: pri próžnejših
ORODNIK: s próžnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: próžnejše
RODILNIK: próžnejšega
DAJALNIK: próžnejšemu
TOŽILNIK: próžnejše
MESTNIK: pri próžnejšem
ORODNIK: s próžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: próžnejši
RODILNIK: próžnejših
DAJALNIK: próžnejšima
TOŽILNIK: próžnejši

MESTNIK: pri próžnejših
ORODNIK: s próžnejšima

množina

IMENOVALNIK: próžnejša
RODILNIK: próžnejših
DAJALNIK: próžnejšim
TOŽILNIK: próžnejša
MESTNIK: pri próžnejših
ORODNIK: s próžnejšimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj próžen

ženski spol

EDNINA: bôlj próžna

srednji spol

EDNINA: bôlj próžno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nájpróžnejši in nájpróžnejši
RODILNIK: nájpróžnejšega in
nájpróžnejšega
DAJALNIK: nájpróžnejšemu in
nájpróžnejšemu
TOŽILNIK: nájpróžnejši in nájpróžnejši
živo nájpróžnejšega in nájpróžnejšega
MESTNIK: pri nájpróžnejšem in pri
nájpróžnejšem
ORODNIK: z nájpróžnejšim in z
nájpróžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nájpróžnejša in nájpróžnejša
RODILNIK: nájpróžnejših in nájpróžnejših
DAJALNIK: nájpróžnejšima in
nájpróžnejšima
TOŽILNIK: nájpróžnejša in nájpróžnejša
MESTNIK: pri nájpróžnejših in pri
nájpróžnejših
ORODNIK: z nájpróžnejšima in z
nájpróžnejšima

množina

IMENOVALNIK: nájpróžnejši in nájpróžnejši
RODILNIK: nájpróžnejših in nájpróžnejših
DAJALNIK: nájpróžnejšim in nájpróžnejšim
TOŽILNIK: nájpróžnejše in nájpróžnejše
MESTNIK: pri nájpróžnejših in pri
nájpróžnejših
ORODNIK: z nájpróžnejšimi in z
nájpróžnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nájpróžnejša in nájpróžnejša
RODILNIK: nájpróžnejše in nájpróžnejše
DAJALNIK: nájpróžnejši in nájpróžnejši
TOŽILNIK: nájpróžnejšo in nájpróžnejšo
MESTNIK: pri nájpróžnejši in pri
nájpróžnejši
ORODNIK: z nájpróžnejšo in z nájpróžnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nájpróžnejši in nájpróžnejši
RODILNIK: nájpróžnejših in nájpróžnejših

DAJALNIK: nàjpróžnejš**ima** in
 nàjpróžnejš**ima**
 TOŽILNIK: nàjpróžnejš**i** in nàjpróžnejš**i**
 MESTNIK: pri nàjpróžnejš**ih** in pri
 nàjpróžnejš**ih**
 ORODNIK: z nàjpróžnejš**ima** in z
 nàjpróžnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nàjpróžnejš**e** in nàjpróžnejš**e**
 RODILNIK: nàjpróžnejš**ih** in nàjpróžnejš**ih**
 DAJALNIK: nàjpróžnejš**im** in nàjpróžnejš**im**
 TOŽILNIK: nàjpróžnejš**e** in nàjpróžnejš**e**
 MESTNIK: pri nàjpróžnejš**ih** in pri
 nàjpróžnejš**ih**
 ORODNIK: z nàjpróžnejš**imi** in z
 nàjpróžnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nàjpróžnejš**e** in nàjpróžnejš**e**
 RODILNIK: nàjpróžnejš**ega** in
 nàjpróžnejš**ega**
 DAJALNIK: nàjpróžnejš**emu** in
 nàjpróžnejš**emu**
 TOŽILNIK: nàjpróžnejš**e** in nàjpróžnejš**e**
 MESTNIK: pri nàjpróžnejš**em** in pri
 nàjpróžnejš**em**
 ORODNIK: z nàjpróžnejš**im** in z
 nàjpróžnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nàjpróžnejš**i** in nàjpróžnejš**i**
 RODILNIK: nàjpróžnejš**ih** in nàjpróžnejš**ih**
 DAJALNIK: nàjpróžnejš**ima** in
 nàjpróžnejš**ima**
 TOŽILNIK: nàjpróžnejš**i** in nàjpróžnejš**i**
 MESTNIK: pri nàjpróžnejš**ih** in pri
 nàjpróžnejš**ih**
 ORODNIK: z nàjpróžnejš**ima** in z
 nàjpróžnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nàjpróžnejš**a** in nàjpróžnejš**a**
 RODILNIK: nàjpróžnejš**ih** in nàjpróžnejš**ih**
 DAJALNIK: nàjpróžnejš**im** in nàjpróžnejš**im**
 TOŽILNIK: nàjpróžnejš**a** in nàjpróžnejš**a**
 MESTNIK: pri nàjpróžnejš**ih** in pri
 nàjpróžnejš**ih**
 ORODNIK: z nàjpróžnejš**imi** in z
 nàjpróžnejš**imi**

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nàjbolj próžen

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nàjbolj próžna

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nàjbolj próžno

TONEMSKO

[próžen]

IPA: [pròːʒən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: próžen

določno próžni

RODILNIK: próž**nega**

DAJALNIK: próž**nemu**

TOŽILNIK: próžen

določno próžni

živo próž**nega**

MESTNIK: pri próž**nem**

ORODNIK: s próž**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: próž**na**

RODILNIK: próž**nih**

DAJALNIK: próž**nima**

TOŽILNIK: próž**na**

MESTNIK: pri próž**nih**

ORODNIK: s próž**nima**

množina

IMENOVALNIK: próž**ni**

RODILNIK: próž**nih**

DAJALNIK: próž**nim**

TOŽILNIK: próž**ne**

MESTNIK: pri próž**nih**

ORODNIK: s próž**nimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: próž**na**

RODILNIK: próž**ne**

DAJALNIK: próž**ni**

TOŽILNIK: próž**no**

MESTNIK: pri próž**ni**

ORODNIK: s próž**no**

dvojina

IMENOVALNIK: próž**ni**

RODILNIK: próž**nih**

DAJALNIK: próž**nima**

TOŽILNIK: próž**ni**

MESTNIK: pri próž**nih**

ORODNIK: s próž**nima**

množina

IMENOVALNIK: próž**ne**

RODILNIK: próž**nih**

DAJALNIK: próž**nim**

TOŽILNIK: próž**ne**

MESTNIK: pri próž**nih**

ORODNIK: s próž**nimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: próž**no**

RODILNIK: próž**nega**

DAJALNIK: próž**nemu**

TOŽILNIK: próž**no**

MESTNIK: pri próž**nem**

ORODNIK: s próž**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: próž**ni**

RODILNIK: próž**nih**

DAJALNIK: próž**nima**

TOŽILNIK: próž**ni**

MESTNIK: pri próž**nih**

ORODNIK: s próž**nima**

množina

IMENOVALNIK: próž**na**

RODILNIK: prôžnih
DAJALNIK: prôžnim
TOŽILNIK: prôžna
MESTNIK: pri prôžnih
ORODNIK: s prôžnimi

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prôžnejši
RODILNIK: prôžnejšega
DAJALNIK: prôžnejšemu
TOŽILNIK: prôžnejši
živo prôžnejšega
MESTNIK: pri prôžnejšem
ORODNIK: s prôžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: prôžnejša
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšima
TOŽILNIK: prôžnejša
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: prôžnejši
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšim
TOŽILNIK: prôžnejše
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prôžnejša
RODILNIK: prôžnejše
DAJALNIK: prôžnejši
TOŽILNIK: prôžnejšo
MESTNIK: pri prôžnejši
ORODNIK: s prôžnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: prôžnejši
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšima
TOŽILNIK: prôžnejši
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: prôžnejše
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšim
TOŽILNIK: prôžnejše
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prôžnejše
RODILNIK: prôžnejšega
DAJALNIK: prôžnejšemu
TOŽILNIK: prôžnejše
MESTNIK: pri prôžnejšem
ORODNIK: s prôžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: prôžnejši

RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšima
TOŽILNIK: prôžnejši
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: prôžnejša
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšim
TOŽILNIK: prôžnejša
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj prôžen

ženski spol

EDNINA: bôlj prôžna

srednji spol

EDNINA: bôlj prôžno

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjprôžnejši in nâjprôžnejši
RODILNIK: nâjprôžnejšega in
nâjprôžnejšega
DAJALNIK: nâjprôžnejšemu in
nâjprôžnejšemu
TOŽILNIK: nâjprôžnejši in nâjprôžnejši
živo nâjprôžnejšega in nâjprôžnejšega
MESTNIK: pri nâjprôžnejšem in pri
nâjprôžnejšem
ORODNIK: z nâjprôžnejšim in z
nâjprôžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nâjprôžnejša in nâjprôžnejša
RODILNIK: nâjprôžnejših in nâjprôžnejših
DAJALNIK: nâjprôžnejšima in
nâjprôžnejšima
TOŽILNIK: nâjprôžnejša in nâjprôžnejša
MESTNIK: pri nâjprôžnejših in pri
nâjprôžnejših
ORODNIK: z nâjprôžnejšima in z
nâjprôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: nâjprôžnejši in nâjprôžnejši
RODILNIK: nâjprôžnejših in nâjprôžnejših
DAJALNIK: nâjprôžnejšim in nâjprôžnejšim
TOŽILNIK: nâjprôžnejše in nâjprôžnejše
MESTNIK: pri nâjprôžnejših in pri
nâjprôžnejših
ORODNIK: z nâjprôžnejšimi in z
nâjprôžnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjprôžnejša in nâjprôžnejša
RODILNIK: nâjprôžnejše in nâjprôžnejše
DAJALNIK: nâjprôžnejši in nâjprôžnejši
TOŽILNIK: nâjprôžnejšo in nâjprôžnejšo
MESTNIK: pri nâjprôžnejši in pri
nâjprôžnejši
ORODNIK: z nâjprôžnejšo in z nâjprôžnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: năjprôžnejši in năjprôžnejši
RODILNIK: năjprôžnejših in năjprôžnejših
DAJALNIK: năjprôžnejšima in
năjprôžnejšima
TOŽILNIK: năjprôžnejši in năjprôžnejši
MESTNIK: pri năjprôžnejših in pri
năjprôžnejših
ORODNIK: z năjprôžnejšima in z
năjprôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: năjprôžnejše in năjprôžnejše
RODILNIK: năjprôžnejših in năjprôžnejših
DAJALNIK: năjprôžnejšim in năjprôžnejšim
TOŽILNIK: năjprôžnejše in năjprôžnejše
MESTNIK: pri năjprôžnejših in pri
năjprôžnejših
ORODNIK: z năjprôžnejšimi in z
năjprôžnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: năjprôžnejše in năjprôžnejše
RODILNIK: năjprôžnejšega in
năjprôžnejšega
DAJALNIK: năjprôžnejšemu in
năjprôžnejšemu
TOŽILNIK: năjprôžnejše in năjprôžnejše
MESTNIK: pri năjprôžnejšem in pri
năjprôžnejšem
ORODNIK: z năjprôžnejšim in z
năjprôžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: năjprôžnejši in năjprôžnejši
RODILNIK: năjprôžnejših in năjprôžnejših
DAJALNIK: năjprôžnejšima in
năjprôžnejšima
TOŽILNIK: năjprôžnejši in năjprôžnejši
MESTNIK: pri năjprôžnejših in pri
năjprôžnejših
ORODNIK: z năjprôžnejšima in z
năjprôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: năjprôžnejša in năjprôžnejša
RODILNIK: năjprôžnejših in năjprôžnejših
DAJALNIK: năjprôžnejšim in năjprôžnejšim
TOŽILNIK: năjprôžnejša in năjprôžnejša
MESTNIK: pri năjprôžnejših in pri
năjprôžnejših
ORODNIK: z năjprôžnejšimi in z
năjprôžnejšimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: năjbolj in năjbolj prôžen

ženski spol

EDNINA: năjbolj in năjbolj prôžna

srednji spol

EDNINA: năjbolj in năjbolj prôžno

in

[prôžən]

IPA: [prò:žən]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prôžen
določno prôžni
RODILNIK: prôžnega
DAJALNIK: prôžnemu
TOŽILNIK: prôžen
določno prôžni
živo prôžnega
MESTNIK: pri prôžnem
ORODNIK: s prôžnim

dvojina

IMENOVALNIK: prôžna
RODILNIK: prôžnih
DAJALNIK: prôžnima
TOŽILNIK: prôžna
MESTNIK: pri prôžnih
ORODNIK: s prôžnima

množina

IMENOVALNIK: prôžni
RODILNIK: prôžnih
DAJALNIK: prôžnim
TOŽILNIK: prôžne
MESTNIK: pri prôžnih
ORODNIK: s prôžnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prôžna
RODILNIK: prôžne tudi prôžne
DAJALNIK: prôžni tudi prôžni
TOŽILNIK: prôžno tudi prôžno
MESTNIK: pri prôžni tudi pri prôžni
ORODNIK: s prôžno tudi s prôžno

dvojina

IMENOVALNIK: prôžni
RODILNIK: prôžnih
DAJALNIK: prôžnima
TOŽILNIK: prôžni
MESTNIK: pri prôžnih
ORODNIK: s prôžnima

množina

IMENOVALNIK: prôžne
RODILNIK: prôžnih
DAJALNIK: prôžnim
TOŽILNIK: prôžne
MESTNIK: pri prôžnih
ORODNIK: s prôžnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prôžno
RODILNIK: prôžnega
DAJALNIK: prôžnemu
TOŽILNIK: prôžno
MESTNIK: pri prôžnem
ORODNIK: s prôžnim

dvojina

IMENOVALNIK: prôžni
RODILNIK: prôžnih
DAJALNIK: prôžnima

TOŽILNIK: prôžni
MESTNIK: pri prôžnih
ORODNIK: s prôžnima

množina

IMENOVALNIK: prôžna
RODILNIK: prôžnih
DAJALNIK: prôžnim
TOŽILNIK: prôžna
MESTNIK: pri prôžnih
ORODNIK: s prôžnimi

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: prôžnejši
RODILNIK: prôžnejšega
DAJALNIK: prôžnejšemu
TOŽILNIK: prôžnejši
živo prôžnejšega
MESTNIK: pri prôžnejšem
ORODNIK: s prôžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: prôžnejša
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšima
TOŽILNIK: prôžnejša
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: prôžnejši
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšim
TOŽILNIK: prôžnejše
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: prôžnejša
RODILNIK: prôžnejše
DAJALNIK: prôžnejši
TOŽILNIK: prôžnejšo
MESTNIK: pri prôžnejši
ORODNIK: s prôžnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: prôžnejši
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšima
TOŽILNIK: prôžnejši
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: prôžnejše
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšim
TOŽILNIK: prôžnejše
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: prôžnejše
RODILNIK: prôžnejšega
DAJALNIK: prôžnejšemu

TOŽILNIK: prôžnejše
MESTNIK: pri prôžnejšem
ORODNIK: s prôžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: prôžnejši
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšima
TOŽILNIK: prôžnejši
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: prôžnejša
RODILNIK: prôžnejših
DAJALNIK: prôžnejšim
TOŽILNIK: prôžnejša
MESTNIK: pri prôžnejših
ORODNIK: s prôžnejšimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj prôžen

ženski spol

EDNINA: bôlj prôžna

srednji spol

EDNINA: bôlj prôžno

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjprôžnejši in nâjprôžnejši
RODILNIK: nâjprôžnejšega in
nâjprôžnejšega
DAJALNIK: nâjprôžnejšemu in
nâjprôžnejšemu
TOŽILNIK: nâjprôžnejši in nâjprôžnejši
živo nâjprôžnejšega in nâjprôžnejšega
MESTNIK: pri nâjprôžnejšem in pri
nâjprôžnejšem
ORODNIK: z nâjprôžnejšim in z
nâjprôžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nâjprôžnejša in nâjprôžnejša
RODILNIK: nâjprôžnejših in nâjprôžnejših
DAJALNIK: nâjprôžnejšima in
nâjprôžnejšima
TOŽILNIK: nâjprôžnejša in nâjprôžnejša
MESTNIK: pri nâjprôžnejših in pri
nâjprôžnejših
ORODNIK: z nâjprôžnejšima in z
nâjprôžnejšima

množina

IMENOVALNIK: nâjprôžnejši in nâjprôžnejši
RODILNIK: nâjprôžnejših in nâjprôžnejših
DAJALNIK: nâjprôžnejšim in nâjprôžnejšim
TOŽILNIK: nâjprôžnejše in nâjprôžnejše
MESTNIK: pri nâjprôžnejših in pri
nâjprôžnejših
ORODNIK: z nâjprôžnejšimi in z
nâjprôžnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjprôžnejša in nâjprôžnejša
RODILNIK: nâjprôžnejše in nâjprôžnejše

DAJALNIK: nājprōžnejši in nājprōžnejši
TOŽILNIK: nājprōžnejšo in nājprōžnejšo
MESTNIK: pri nājprōžnejši in pri
nājprōžnejši
ORODNIK: z nājprōžnejšo in z nājprōžnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nājprōžnejši in nājprōžnejši
RODILNIK: nājprōžnejših in nājprōžnejših
DAJALNIK: nājprōžnejšima in
nājprōžnejšima
TOŽILNIK: nājprōžnejši in nājprōžnejši
MESTNIK: pri nājprōžnejših in pri
nājprōžnejših
ORODNIK: z nājprōžnejšima in z
nājprōžnejšima

množina

IMENOVALNIK: nājprōžnejše in nājprōžnejše
RODILNIK: nājprōžnejših in nājprōžnejših
DAJALNIK: nājprōžnejšim in nājprōžnejšim
TOŽILNIK: nājprōžnejše in nājprōžnejše
MESTNIK: pri nājprōžnejših in pri
nājprōžnejših
ORODNIK: z nājprōžnejšimi in z
nājprōžnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nājprōžnejše in nājprōžnejše
RODILNIK: nājprōžnejšega in
nājprōžnejšega
DAJALNIK: nājprōžnejšemu in
nājprōžnejšemu
TOŽILNIK: nājprōžnejše in nājprōžnejše
MESTNIK: pri nājprōžnejšem in pri
nājprōžnejšem
ORODNIK: z nājprōžnejšim in z
nājprōžnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nājprōžnejši in nājprōžnejši
RODILNIK: nājprōžnejših in nājprōžnejših
DAJALNIK: nājprōžnejšima in
nājprōžnejšima
TOŽILNIK: nājprōžnejši in nājprōžnejši
MESTNIK: pri nājprōžnejših in pri
nājprōžnejših
ORODNIK: z nājprōžnejšima in z
nājprōžnejšima

množina

IMENOVALNIK: nājprōžnejša in nājprōžnejša
RODILNIK: nājprōžnejših in nājprōžnejših
DAJALNIK: nājprōžnejšim in nājprōžnejšim
TOŽILNIK: nājprōžnejša in nājprōžnejša
MESTNIK: pri nājprōžnejših in pri
nājprōžnejših
ORODNIK: z nājprōžnejšimi in z
nājprōžnejšimi

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj prōžen

ženski spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj prōžna

srednji spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj prōžno

STALNE ZVEZE

prožna ponjava

telovadno orodje za skakanje s tkanino, ki je z
vzmetmi vpeta v okvir

► sam. beseda + na + **sam. beseda v mestniku**

skoki na prožni ponjavi

▪ Pri nas je skakanje na mali *prožni ponjavi* mlad in
neznan šport.

▪ Nova merila bodo veljala tudi za ritmično
gimnastiko in skoke na *prožni ponjavi*.

► prid. beseda + **sam. beseda**

mala prožna ponjava

▪ V knjigi sta podrobno opisani tehnika in metodika
skokov z male *prožne ponjave*.

prožna varnost

koncept ureditve trga delovne sile, pri kateri naj
bi se vzpostavljalo ravnoesje med
enostavnejšim odpuščanjem in zaposlovanjem
ter višjo ravno socialne varnosti brezposelnih;
SIN.: varna prožnost

▪ Pri prenovi zakona o delovnih razmerjih si bodo
prizadevali za uveljavljanje koncepta *prožne varnosti*.

▪ Države z uspešno implementacijo modela *prožne
varnosti* so hkrati države, kjer je solidarnost
pomembna vrednota.

IZVOR

= češ. *pružný* 'prožen, gibčen' < pslov. *prōžbъnъ* iz
↑prožiti, prvotno torej 'ki se lahko napne, elastičen'

prōžno prislov

[prōžno]

POMEN

1. takó, da se ob delovanju sile začasno upogne,
raztegne

► **prisl.** + glag.

▪ Žila se zoži, kar ovira pretok krvi, zmanjša se tudi
elastičnost žile, tako se ob navalu krvi ne more
prōžno razširiti in posledica je višji krvni tlak.

▪ V umetni gumi so molekule vozlaste; po
nategovanju se spet nakodrajo ter *prōžno* vrnejo v
osnovno obliko.

2. takó, da je lahkotno, na videz brez telesnega
napora

► **prisl.** + glag.

▪ *Prōžno* jima je stopil naproti, njegov stisk roke pa
je bil trden, prisrčen.

▪ Ritem ste ujele, ko začutite, da se premikate
prōžno, zraven pa umirjeno in globoko dihate.

▪ Mačka se giblje nadvse *prōžno* in elegantno.

3. takó, da se je sposoben prilagajati času,
razmeram

► **prisl.** + glag.

prōžno se odzivati | prōžno se prilagajati

- Pred nami je pomemben politični cilj, zato moramo ravnati inteligentno in *prožno*.
- Občina je pred nekaj leti reformirala celotno občinsko administracijo in jo zasnovala zelo *prožno*.
- Naj se ne spušča v intrigantske politikantske igre ter spopade, pač pa naj se osredotoči in se *prožno* odziva na vse možnosti za bolj dinamičen gospodarsko-socialni razvoj.

4. takó, da omogoča zadosten navor pri nižjih in srednjih vrtljajih

► prisl. + glag.

- Motor se odziva *prožno* že pri nižjih vrtljajih.
- Pogonski stroj deluje *prožno* in brez hrupa.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[próžno]

IPA: ['pro:ʒno]

OSNOVNIK: próžno

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj próžno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: próžneje in próžnejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nájbolj in nájbolj próžno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nájpróžneje in nájpróžnejše in nájpróžnejše

TONEMSKO

[próžno]

IPA: [prò:ʒnó]

OSNOVNIK: próžno

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj próžno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: próžneje in próžnejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nájbolj in nájbolj próžno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nájpróžneje in nájpróžnejše in nájpróžnejše

IZVOR

↑prožen

prožnost próžnosti samostalnik ženskega spola

[próžnost]

POMEN

1. lastnost česa, da se ob delovanju sile začasno upogne, raztegne

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dajati prožnost | izgubiti, krepiti, ohranjati, povečati prožnost | povrniti, vračati prožnost

- Vitamin A poveča *prožnost* kože in jo zdravi po sončenju.
- Ovce strižejo ob lepem vremenu, sicer vlakna izgubijo *prožnost* in se rada lomijo.
- Pravilno nanašanje kreme na obraz je lahko tudi masaža, s katero poleg vlažnosti ohranjamo *prožnost*.

► prid. beseda + **sam. beseda**

dobra, velika prožnost

- Elastan se dodaja drugim tekstilnim vlaknom za večjo *prožnost*.
- Krvni tlak je škodljiv, če postane previsok, kar je navadno posledica zmanjšane *prožnosti* arterij.

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

prožnost kože, žil

- Kolagen je protein, ki je odgovoren za napetost, elastičnost in *prožnost* kože.
- Povišana raven inzulina zmanjšuje raven magnezija v celicah, ki je zelo pomemben za vzdrževanje *prožnosti* žil.

...

- Koža oveni zaradi izgube *prožnosti* in pomanjkanja hranilnih snovi.

2. lastnost česa, da se da upogibati, pregibati

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izboljšati, izgubiti, ohranjati, povečati prožnost | omogočati prožnost

- Redna telesna aktivnost izboljša *prožnost* mišic.
- Z vrtenjem oči v različne smeri boste ohranjali *prožnost* očesnih mišic.
- Trening za boljšo gibljivost izboljšuje držo telesa in poveča *prožnost* mišic.

► prid. beseda + **sam. beseda**

dobra, velika prožnost | telesna prožnost

- Dobra telesna kondicija pripomore k boljšemu ravnotežju, večji *prožnosti* in boljši usklajenosti gibov.
- Nujno je, da najdete neko obliko rekreacije, ki vam pomaga ohranjati telesno *prožnost*.

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

prožnost hrbtenice | prožnost mišic, sklepov | prožnost telesa

- Z leti se zmanjšuje *prožnost* sklepov in vezi.
- Joga ohranja *prožnost* in gibljivost telesa.
- Pravilno raztezanje pripomore k *prožnosti* mišic in s tem preprečuje poškodbe.

...

- Z masažo boste izboljšali prekrvavitev ter telesu povrnili *prožnost* in gibčnost.

3. lastnost koga, česa, da se je zmožen prilagajati času, razmeram

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izboljšati, povečati prožnost | omogočati, zahtevati prožnost | pokazati prožnost

- Na srednji rok je treba povečati *prožnost* javnih financ.
- Zaradi nezadostne samokritike in izmenjave mnenj s soljudmi izgubijo duševno *prožnost* in širino.
- Dobrodošlo bi bilo, če bi direktiva omogočala večjo *prožnost* delovnega časa.

► prid. beseda + **sam. beseda**

dobra, velika prožnost | potrebna prožnost

- Večina zdravih ljudi ohrani miselno *prožnost* vse do pozne starosti.
- Rešitev za večjo učinkovitost sodnikov vidi v večji *prožnosti* sodnega sistema.
- Novi zakon o delovnih razmerjih ne omogoča potrebne *prožnosti* zaposlovanja.

- Z novelo zakona se bo omogočila večja *prožnost* pri zaposlovanju in uvajanje prostovoljne rezerve.
- **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku
prožnost duha | prožnost trga dela | prožnost zaposlovanja
- Država bo morala rešiti vprašanje plač, njihove obremenitve in *prožnosti* trga dela.
- Novi zakon o delovnih razmerjih ne omogoča potrebne *prožnosti* zaposlovanja.

...

- Od delavcev terjajo vedno več prilagodljivosti in *prožnosti*, tako pri delovnem času kot pri delovnem prerazporejanju.

4. iz strojništva lastnost motorja, da ima pri nižjih in srednjih vrtljajih zadosten navor

- prid. beseda + **sam. beseda**
dobra, izjemna, odlična, slaba, velika prožnost | motorna prožnost
- Avtomobila sta z novim motorjem pridobila boljšo *prožnost* in manjšo porabo.
- Novi motorji se ponašajo z izjemno *prožnostjo* in ekonomičnostjo.

...

- Pospeški in *prožnost* zadovoljijo, razen ko je avto polno naložen.
- Čeprav motor ne blesti s *prožnostjo* pri nizkih vrtljajih, dobro opravlja svoje naloge v vsakdanjem prometu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[próžnost]

IPA: ['pro:žnost]

ednina

IMENOVALNIK: prožnost

RODILNIK: prožnosti

DAJALNIK: prožnosti

TOŽILNIK: prožnost

MESTNIK: pri prožnosti

ORODNIK: s prožnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: prožnosti

RODILNIK: prožnosti

DAJALNIK: prožnostma tudi prožnostima

TOŽILNIK: prožnosti

MESTNIK: pri prožnostih

ORODNIK: s prožnostma tudi s prožnostima

množina

IMENOVALNIK: prožnosti

RODILNIK: prožnosti

DAJALNIK: prožnostim

TOŽILNIK: prožnosti

MESTNIK: pri prožnostih

ORODNIK: s prožnostmi

TONEMSKO

[próžnost]

IPA: ['prò:žnóst]

ednina

IMENOVALNIK: prožnost

RODILNIK: prožnosti

DAJALNIK: prožnosti

TOŽILNIK: prožnost

MESTNIK: pri prožnosti

ORODNIK: s prožnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: prožnosti

RODILNIK: prožnosti

DAJALNIK: prožnostma tudi prožnostima

TOŽILNIK: prožnosti

MESTNIK: pri prožnostih

ORODNIK: s prožnostma tudi s prožnostima

množina

IMENOVALNIK: prožnosti

RODILNIK: prožnosti

DAJALNIK: prožnostim

TOŽILNIK: prožnosti

MESTNIK: pri prožnostih

ORODNIK: s prožnostmi

STALNE ZVEZE

varna prožnost

koncept ureditve trga delovne sile, pri kateri naj bi se vzpostavljalo ravnovesje med enostavnejšim odpuščanjem in zaposlovanjem ter višjo ravno socialne varnosti brezposelnih;
SIN.: prožna varnost

- Sindikati *varne prožnosti* ne odklanjajo, opozarjajo pa, da je ni mogoče izvajati brez visoke ravni socialne varnosti.
- *Varna prožnost* pomeni visoko stopnjo socialne varnosti pri zaposljivosti in ob izgubi dela.

IZVOR

↑prožen

prožnostni prožnostna prožnostno pridevnik

[próžnostni]

POMEN

ki je v zvezi s prožnostjo 1., 2.

- **prid. beseda** + sam. beseda

prožnostna energija | prožnostna sila

- *Prožnostna* energija vzmeti je sorazmerna s kvadratom spremembe njene dolžine.
- Energija nastopa v različnih oblikah; spoznali smo kinetično, potencialno, *prožnostno* in notranjo energijo.
- *Prožnostna* sila samostrela je lahko izredno velika, tako da je mogoče z njim izstreliti dosti težjo puščico veliko dlje kot z lokom.

...

- Ob dotiku tal se del kinetične energije pretvori v *prožnostno*, del pa v notranjo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[próžnostni]

IPA: ['pro:žnóstri]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: próžnostni
 RODILNIK: próžnostnega
 DAJALNIK: próžnostnemu
 TOŽILNIK: próžnostni
 živo próžnostnega
 MESTNIK: pri próžnostnem
 ORODNIK: s próžnostnim

dvojina

IMENOVALNIK: próžnostna
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnima
 TOŽILNIK: próžnostna
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnima

množina

IMENOVALNIK: próžnostni
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnim
 TOŽILNIK: próžnostne
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: próžnostna
 RODILNIK: próžnostne
 DAJALNIK: próžnostni
 TOŽILNIK: próžnostno
 MESTNIK: pri próžnostni
 ORODNIK: s próžnostno

dvojina

IMENOVALNIK: próžnostni
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnima
 TOŽILNIK: próžnostni
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnima

množina

IMENOVALNIK: próžnostne
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnim
 TOŽILNIK: próžnostne
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: próžnostno
 RODILNIK: próžnostnega
 DAJALNIK: próžnostnemu
 TOŽILNIK: próžnostno
 MESTNIK: pri próžnostnem
 ORODNIK: s próžnostnim

dvojina

IMENOVALNIK: próžnostni
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnima
 TOŽILNIK: próžnostni
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnima

množina

IMENOVALNIK: próžnostna
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnim
 TOŽILNIK: próžnostna
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnimi

TONEMSKO

[próžnostni]

IPA: [prò:žnóstni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: próžnostni
 RODILNIK: próžnostnega
 DAJALNIK: próžnostnemu
 TOŽILNIK: próžnostni
 živo próžnostnega
 MESTNIK: pri próžnostnem
 ORODNIK: s próžnostnim

dvojina

IMENOVALNIK: próžnostna
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnima
 TOŽILNIK: próžnostna
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnima

množina

IMENOVALNIK: próžnostni
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnim
 TOŽILNIK: próžnostne
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: próžnostna
 RODILNIK: próžnostne
 DAJALNIK: próžnostni
 TOŽILNIK: próžnostno
 MESTNIK: pri próžnostni
 ORODNIK: s próžnostno

dvojina

IMENOVALNIK: próžnostni
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnima
 TOŽILNIK: próžnostni
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnima

množina

IMENOVALNIK: próžnostne
 RODILNIK: próžnostnih
 DAJALNIK: próžnostnim
 TOŽILNIK: próžnostne
 MESTNIK: pri próžnostnih
 ORODNIK: s próžnostnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: próžnostno
 RODILNIK: próžnostnega
 DAJALNIK: próžnostnemu

TOŽILNIK: prôžnostno
MESTNIK: pri prôžnostnem
ORODNIK: s prôžnostnim

dvojina

IMENOVALNIK: prôžnostni
RODILNIK: prôžnostnih
DAJALNIK: prôžnostnima
TOŽILNIK: prôžnostni
MESTNIK: pri prôžnostnih
ORODNIK: s prôžnostnima

množina

IMENOVALNIK: prôžnostna
RODILNIK: prôžnostnih
DAJALNIK: prôžnostnim
TOŽILNIK: prôžnostna
MESTNIK: pri prôžnostnih
ORODNIK: s prôžnostnimi

IZVOR

↑prožnost

psálm psálma samostalnik moškega spola

[psálm] in [psáləm]

POMEN

1. iz literarne vede vsaka od sto petdesetih verskih pesmi, ki sestavljajo eno od starozaveznih knjig Svetega pisma

► prid. beseda + **sam. beseda**

starozavezni, svetopisemski psalm

- Anaforo srečamo že v Svetem pismu, zlasti v starozaveznih *psalmih*.
- Trubarjeve pesmi in pesmi drugih protestantov niso bile vedno izvirne; pogosto gre za prevode svetopisemskih *psalmov* in drugih verskih pesmi ter za priredbe starejših znanih besedil in melodij.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

psalm govori, poje o čem

- *Psalm* poje o vrnitvi jetnikov iz babilonskega suženjstva.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

petje psalmov

- Gotovo je bilo petje *psalmov*, ki je bilo pomembna sestavina liturgije judovskega templja, tudi del religioznega življenja prvih judovskih kristjanov.
- Med redkimi slovenskimi protestantskimi deli je najti izvod Trubarjevega prevoda *psalmov* iz leta 1566.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

peti psalme

- Puščavniški menihi naj bi kot enega od načinov religiozne kontemplacije stalno brali, recitali ali peli biblične *psalme*.

1.1. iz glasbene umetnosti skladba za to pesem

- Händel je v tem *psalmu* uporabil izredno zanimive in učinkovite zvočne efekte.
- Mendelssohn je napisal dva veličastna oratorija Elija in Pavel, napisal je še več uglasbitev različnih *psalmov*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[psálm] in [psáləm]

IPA: [psa:lm] in [ˈpsa:ləm]

ednina

IMENOVALNIK: psálm
RODILNIK: psálma
DAJALNIK: psálmu
TOŽILNIK: psálm
MESTNIK: pri psálmu
ORODNIK: s psálmom

dvojina

IMENOVALNIK: psálma
RODILNIK: psálmov
DAJALNIK: psálmoma
TOŽILNIK: psálma
MESTNIK: pri psálmih
ORODNIK: s psálmoma

množina

IMENOVALNIK: psálmi
RODILNIK: psálmov
DAJALNIK: psálmom
TOŽILNIK: psálme
MESTNIK: pri psálmih
ORODNIK: s psálmi

TONEMSKO

[psálm] in [psáləm]

IPA: [psá:lm] in [psá:ləm]

ednina

IMENOVALNIK: psálm
RODILNIK: psálma
DAJALNIK: psálmu
TOŽILNIK: psálm
MESTNIK: pri psálmu
ORODNIK: s psálmom

dvojina

IMENOVALNIK: psálma
RODILNIK: psálmov
DAJALNIK: psálmoma
TOŽILNIK: psálma
MESTNIK: pri psálmih
ORODNIK: s psálmoma

množina

IMENOVALNIK: psálmi
RODILNIK: psálmov
DAJALNIK: psálmom
TOŽILNIK: psálme
MESTNIK: pri psálmih
ORODNIK: s psálmi

IZVOR

prevzeto prek (nem. *Psalm* in) lat. *psalmus* iz gr. *psalmós*, prvotneje 'brenkanje', iz *psállō* 'brenkam'

psalmíst psalmísta samostalnik moškega spola

[psalmíst]

POMEN

pisec psalmov

- *Psalmist* izpoveduje vero in upanje človeka v Boga.
- Psalm izraža ječanje, ki ga *psalmist* potoži Bogu v zaupni molitvi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[psalmíst]

IPA: [psal'mi:st]

ednina

IMENOVALNIK: psalmíst

RODILNIK: psalmísta

DAJALNIK: psalmístu

TOŽILNIK: psalmísta

MESTNIK: pri psalmístu

ORODNIK: s psalmístom

dvojina

IMENOVALNIK: psalmísta

RODILNIK: psalmístov

DAJALNIK: psalmístoma

TOŽILNIK: psalmísta

MESTNIK: pri psalmístih

ORODNIK: s psalmístoma

množina

IMENOVALNIK: psalmísti

RODILNIK: psalmístov

DAJALNIK: psalmístom

TOŽILNIK: psalmíste

MESTNIK: pri psalmístih

ORODNIK: s psalmísti

TONEMSKO

[psalmíst]

IPA: [psalmí:st]

ednina

IMENOVALNIK: psalmíst

RODILNIK: psalmísta

DAJALNIK: psalmístu

TOŽILNIK: psalmísta

MESTNIK: pri psalmístu

ORODNIK: s psalmístom

dvojina

IMENOVALNIK: psalmísta

RODILNIK: psalmístov

DAJALNIK: psalmístoma

TOŽILNIK: psalmísta

MESTNIK: pri psalmístih

ORODNIK: s psalmístoma

množina

IMENOVALNIK: psalmísti

RODILNIK: psalmístov

DAJALNIK: psalmístom

TOŽILNIK: psalmíste

MESTNIK: pri psalmístih

ORODNIK: s psalmísti

IZVOR

prevzeto prek nem. *Psalmist* in clat. *psalmista* iz gr. *psalmistēs*, iz ↑psalm

psálter psálterja samostalnik moškega spola

[psálter]

POMEN

iz literarne vede, iz teologije **zbirka psalmov ali njihovih predelav**

- Vseh 150 psalmov tvori *psalter*.
- Ciril in Metod sta skupaj dopolnila prevod vseh štirih evangelijev, prevedla *psalter* in glavne bogoslužne knjige.
- Bogato ilustrirani *psalter*, ki velja za najdragocenejši iluminirani rokopis zgodnje gotike, je okrog leta 1195 nastal za kraljico Ingeborg, dansko princeso.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[psálter]

IPA: [ˈpsa:lter]

ednina

IMENOVALNIK: psálter

RODILNIK: psálterja

DAJALNIK: psálterju

TOŽILNIK: psálter

MESTNIK: pri psálterju

ORODNIK: s psálterjem

dvojina

IMENOVALNIK: psálterja

RODILNIK: psálterjev

DAJALNIK: psálterjema

TOŽILNIK: psálterja

MESTNIK: pri psálterjih

ORODNIK: s psálterjema

množina

IMENOVALNIK: psálterji

RODILNIK: psálterjev

DAJALNIK: psálterjem

TOŽILNIK: psálterje

MESTNIK: pri psálterjih

ORODNIK: s psálterji

TONEMSKO

[psálter]

IPA: [psà:lter]

ednina

IMENOVALNIK: psálter

RODILNIK: psálterja

DAJALNIK: psálterju

TOŽILNIK: psálter

MESTNIK: pri psálterju

ORODNIK: s psálterjem

dvojina

IMENOVALNIK: psálterja

RODILNIK: psálterjev tudi psálterjev

DAJALNIK: psálterjema

TOŽILNIK: psálterja

MESTNIK: pri psálterjih tudi pri psálterjih

ORODNIK: s psálterjema

množina

IMENOVALNIK: psálterji

RODILNIK: psálterjev tudi psálterjev

DAJALNIK: psálterjem

TOŽILNIK: psálterje

MESTNIK: pri psálterjih tudi pri psálterjih
ORODNIK: s psálterji tudi s psálterji

IZVOR

prevzeto prek (nem. *Psalter* in) clat. *psaltērium* 'knjiga psalmov', klas. lat. 'vrsta brenkala' iz gr. *psaltērion* 'vrsta brenkala', iz *psállō* 'brenkam'

púf¹ púfa samostalnik moškega spola

[púf]

POMEN

neformalno vsota, ki jo kdo komu dolguje, je obvezan
vrniti

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

odplačati, odplačevati, poplačati pufe | plačati,
plačevati pufe

▪ Do konca življenja bodo plačevali *pufe* svojih
staršev.

▪ Hotela sta poplačati vse *pufe*, vrniti denar nama
in nasploh priti na zeleno vejo.

...

▪ Hišo smo zidali s plačo, ne s *pufom*, zato je šlo
počasi.

▪ Naj vsak nekaj dobi in vsi bomo zadovoljni, čeprav
smo državi naredili 10 milijard *pufa*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[púf]

IPA: [pu:f]

ednina

IMENOVALNIK: púf

RODILNIK: púfa

DAJALNIK: púfu

TOŽILNIK: púf

MESTNIK: pri púfu

ORODNIK: s púfom

dvojina

IMENOVALNIK: púfa

RODILNIK: púfov

DAJALNIK: púfoma

TOŽILNIK: púfa

MESTNIK: pri púfih

ORODNIK: s púfoma

množina

IMENOVALNIK: púfi

RODILNIK: púfov

DAJALNIK: púfom

TOŽILNIK: púfe

MESTNIK: pri púfih

ORODNIK: s púfi

TONEMSKO

[pûf]

IPA: [pú:f]

ednina

IMENOVALNIK: pûf

RODILNIK: pûfa

DAJALNIK: pûfu

TOŽILNIK: pûf

MESTNIK: pri pûfu

ORODNIK: s pûfom

dvojina

IMENOVALNIK: pûfa

RODILNIK: pûfov

DAJALNIK: pûfoma

TOŽILNIK: pûfa

MESTNIK: pri pûfih

ORODNIK: s pûfoma

množina

IMENOVALNIK: pûfi

RODILNIK: pûfov

DAJALNIK: pûfom

TOŽILNIK: pûfe

MESTNIK: pri pûfih

ORODNIK: s pûfi

FRAZEOLOGIJA

na puf

takó, da kdo kaj pridobi, pridobiva brez
takojšnjega plačila, jamstva za plačilo; takó, da
ima kdo dolgove

- Starši so bili zelo pridni, da so prišli do svoje hiše s
trgovino in pekarijo. Vse je bilo seveda »na puf«,
ampak kdo pa je bil brez posojil takoj po prvi vojni!
- Naučili smo se, da v krizi ni lepšega, kot da imaš
veliko denarja v blagajni. Hvala bogu, da nismo živeli
na puf.

IZVOR

prevzeto (prek pog. nem. *Puff* 'posojilo', *puffen*
'izposoditi si') iz furl. *puf*, trž. it. *a puf* 'na kredit',
sorodno s frc. *faire puf* 'delati dolgove', nejasnega
izvora

pûf² medmet

[pûf]

POMEN

1. posnema glasen, kratek zvok pri eksploziji,
strelu

▪ Vračal sem se s kolesarskega izleta in – *puf!* – mi je
razneslo zračnico.

▪ *Puf!* Poči puška in obležite v krvi.

2. ponazarja trk, udarec

▪ Izza ovinka sem planil s polno hitrostjo in *puf*, sem
se zaletel v steno.

▪ Prehitel sem avto in *puf* v traktor.

3. ponazarja neugoden dogodek

▪ Delček krvnega strdka v globoki veni noge se je
odtrgal in – *puf!* Kri ga je odnesla skozi srce.

▪ Padeš na trda tla in ko se že malo dvigneš in misliš,
da zdaj pa res nekaj več – *puf*, pa jo spet dobiš po
glavi!

4. ponazarja nenadno, nepričakovano
spremembo, pojavitev, izginotje česa

▪ Trenutek zatem se je, *puf*, kot po čarovniji, pred
menoj narisala paleta lesketajočih se zapeljivcev.

- Naša družina je izpuhtela kot milni mehurček. *Pufl* Ni je več.
- Pride dobra ali pa hudobna vila, zamahne s paličico in *puf*, stvari se spremenijo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pùf]

IPA: [puf]

TONEMSKO

[pùf]

IPA: [púf]

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema zvoke ob udarcu, eksploziji, tako kot hrv., srb. *pūf*, nem. *puff*, angl. *puff*, frc. *pouf* v podobnih pomenih

q q-ja tudi q samostalnik moškega spola

[kú] in [kvə]

POMEN

črka latinice, ki v abecedi stoji med p in r

- Težave pri razvrščanju povzročajo tuje črke *q* (ta stoji za p) ter w, x in y, ki stojijo med v in z.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kú]

IPA: [ku:]

ednina

IMENOVALNIK: [kú]

RODILNIK: [kúja]

DAJALNIK: [kúju]

TOŽILNIK: [kú]

MESTNIK: [pri kúju]

ORODNIK: [s kújem]

dvojina

IMENOVALNIK: [kúja]

RODILNIK: [kújeu]

DAJALNIK: [kújema]

TOŽILNIK: [kúja]

MESTNIK: [pri kújih]

ORODNIK: [s kújema]

množina

IMENOVALNIK: [kúji]

RODILNIK: [kújeu]

DAJALNIK: [kújem]

TOŽILNIK: [kúje]

MESTNIK: [pri kújih]

ORODNIK: [s kúji]

in

[kvə]

IPA: [kvə]

ednina

IMENOVALNIK: [kvə]

RODILNIK: [kvəja]

DAJALNIK: [kvəju]

TOŽILNIK: [kvə]

MESTNIK: [pri kvəju]

ORODNIK: [s kvəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [kvəja]

RODILNIK: [kvəjeu]

DAJALNIK: [kvəjema]

TOŽILNIK: [kvəja]

MESTNIK: [pri kvəjih]

ORODNIK: [s kvəjema]

množina

IMENOVALNIK: [kvəji]

RODILNIK: [kvəjeu]

DAJALNIK: [kvəjem]

TOŽILNIK: [kvəje]

MESTNIK: [pri kvəjih]

ORODNIK: [s kvəji]

tudi

[kú]

IPA: [ku:]

ednina

IMENOVALNIK: [kú]

RODILNIK: [kú]

DAJALNIK: [kú]

TOŽILNIK: [kú]

MESTNIK: [pri kú]

ORODNIK: [s kú]

dvojina

IMENOVALNIK: [kú]

RODILNIK: [kú]

DAJALNIK: [kú]

TOŽILNIK: [kú]

MESTNIK: [pri kú]

ORODNIK: [s kú]

množina

IMENOVALNIK: [kú]

RODILNIK: [kú]

DAJALNIK: [kú]

TOŽILNIK: [kú]

MESTNIK: [pri kú]

ORODNIK: [s kú]

tudi

[kvə]

IPA: [kvə]

ednina

IMENOVALNIK: [kvə]

RODILNIK: [kvə]

DAJALNIK: [kvə]

TOŽILNIK: [kvə]

MESTNIK: [pri kvə]

ORODNIK: [s kvə]

dvojina

IMENOVALNIK: [kvə]

RODILNIK: [kvə]

DAJALNIK: [kvə]

TOŽILNIK: [kvə]

MESTNIK: [pri kvə]
 ORODNIK: [s kvə]
množina
 IMENOVNIK: [kvə]
 RODILNIK: [kvə]
 DAJALNIK: [kvə]
 TOŽILNIK: [kvə]
 MESTNIK: [pri kvə]
 ORODNIK: [s kvə]
 TONEMSKO
 [kû]
 IPA: [kú:]
ednina
 IMENOVNIK: [kû]
 RODILNIK: [kûja]
 DAJALNIK: [kûju]
 TOŽILNIK: [kû]
 MESTNIK: [pri kûju]
 ORODNIK: [s kûjem]
dvojina
 IMENOVNIK: [kûja]
 RODILNIK: [kûjeu]
 DAJALNIK: [kûjema]
 TOŽILNIK: [kûja]
 MESTNIK: [pri kûjih]
 ORODNIK: [s kûjema]
množina
 IMENOVNIK: [kûji]
 RODILNIK: [kûjeu]
 DAJALNIK: [kûjem]
 TOŽILNIK: [kûje]
 MESTNIK: [pri kûjih]
 ORODNIK: [s kûji]
 in
 [kvə]
 IPA: [kvó]
ednina
 IMENOVNIK: [kvə]
 RODILNIK: [kvəja]
 DAJALNIK: [kvəju]
 TOŽILNIK: [kvə]
 MESTNIK: [pri kvəju]
 ORODNIK: [s kvəjem]
dvojina
 IMENOVNIK: [kvəja]
 RODILNIK: [kvəjeu]
 DAJALNIK: [kvəjema]
 TOŽILNIK: [kvəja]
 MESTNIK: [pri kvəjih]
 ORODNIK: [s kvəjema]
množina
 IMENOVNIK: [kvəji]
 RODILNIK: [kvəjeu]
 DAJALNIK: [kvəjem]
 TOŽILNIK: [kvəje]
 MESTNIK: [pri kvəjih]
 ORODNIK: [s kvəji]

tudi
 [kû]
 IPA: [kú:]
ednina
 IMENOVNIK: [kû]
 RODILNIK: [kû]
 DAJALNIK: [kû]
 TOŽILNIK: [kû]
 MESTNIK: [pri kû]
 ORODNIK: [s kû]
dvojina
 IMENOVNIK: [kû]
 RODILNIK: [kû]
 DAJALNIK: [kû]
 TOŽILNIK: [kû]
 MESTNIK: [pri kû]
 ORODNIK: [s kû]
množina
 IMENOVNIK: [kû]
 RODILNIK: [kû]
 DAJALNIK: [kû]
 TOŽILNIK: [kû]
 MESTNIK: [pri kû]
 ORODNIK: [s kû]
 tudi
 [kvə]
 IPA: [kvó]
ednina
 IMENOVNIK: [kvə]
 RODILNIK: [kvə]
 DAJALNIK: [kvə]
 TOŽILNIK: [kvə]
 MESTNIK: [pri kvə]
 ORODNIK: [s kvə]
dvojina
 IMENOVNIK: [kvə]
 RODILNIK: [kvə]
 DAJALNIK: [kvə]
 TOŽILNIK: [kvə]
 MESTNIK: [pri kvə]
 ORODNIK: [s kvə]
množina
 IMENOVNIK: [kvə]
 RODILNIK: [kvə]
 DAJALNIK: [kvə]
 TOŽILNIK: [kvə]
 MESTNIK: [pri kvə]
 ORODNIK: [s kvə]

STALNE ZVEZE

koencim Q10

snov, ki sodeluje pri celičnem dihanju, zlasti kot prehransko dopolnilo; SIN.: ubikinon

- Omega 3 maščobne kisline in *koencim Q10* pomagajo uravnati rahlo zvišan krvni tlak.
- *Koencim Q10* lahko dodajamo v obliki kapsul.

- Študije so pokazale, da se *koencim Q10* lahko giblje znotraj celice, tako da imajo dolgotrajni ubikironi poleg naloge prenosa elektronov na lipidnih membranah lahko še druge vloge.

mrzlica Q

iz medicine, iz veterine **nalezljiva bolezen živali, ki se prenaša na človeka in za katero so značilni vročina, utrujenost, močno znojenje, bolečine v mišicah, sklepah in prsnem košu**; SIN.: iz medicine, iz veterine vročica Q

- Prve preiskave vzorcev krvi 50 ovac so pokazale, da so živali okužene z *mrzljo Q*.
- *Mrzlja Q* se prenese na človeka z neposrednim stikom z živaljo, ki izloča povzročitelja, vdihavanjem okuženega zraka, redko uživanjem surovega okuženega mleka.

vročica Q

iz medicine, iz veterine **nalezljiva bolezen živali, ki se prenaša na človeka in za katero so značilni vročina, utrujenost, močno znojenje, bolečine v mišicah, sklepah in v prsnem košu**; SIN.: iz medicine, iz veterine mrzlja Q

- *Vročica Q* se lahko pojavi kot kratkotrajna vročinska bolezen, pljučnica ali kronična okužba, ki povzroči vnetje srčne mišice, pogosto tudi jeter.
- *Vročica Q* je zoonoza, za katero obolevajo živali, med njimi govedo, ovce in koze pa tudi mačke in psi.

r r-ja in r-a tudi r samostalnik moškega spola

[rə] in [ər]

POMEN

1. osemnajsta črka slovenske abecede

- V naslovu sta črki P in R pisani z verzalkama.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Sičniki, šumniki in glas *r* so najpogostejši glasovi, pri katerih se pojavljajo tako imenovane artikulacijske težave.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rə]

IPA: [rə]

ednina

IMENOVALNIK: [rə]
 RODILNIK: [rəja]
 DAJALNIK: [rəju]
 TOŽILNIK: [rə]
 MESTNIK: [pri rəju]
 ORODNIK: [z rəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [rəja]
 RODILNIK: [rəjeu]
 DAJALNIK: [rəjema]
 TOŽILNIK: [rəja]
 MESTNIK: [pri rəjih]
 ORODNIK: [z rəjema]

množina

IMENOVALNIK: [rəji]
 RODILNIK: [rəjeu]
 DAJALNIK: [rəjem]
 TOŽILNIK: [rəje]
 MESTNIK: [pri rəjih]
 ORODNIK: [z rəji]

in

[ər]

IPA: [ər]

ednina

IMENOVALNIK: [ər]
 RODILNIK: [êra]
 DAJALNIK: [êru]
 TOŽILNIK: [ər]
 MESTNIK: [pri êru]
 ORODNIK: [z êrom]

dvojina

IMENOVALNIK: [êra]
 RODILNIK: [êrou]
 DAJALNIK: [êroma]
 TOŽILNIK: [êra]
 MESTNIK: [pri êrih]
 ORODNIK: [z êroma]

množina

IMENOVALNIK: [êri]
 RODILNIK: [êrou]
 DAJALNIK: [êrom]
 TOŽILNIK: [êre]
 MESTNIK: [pri êrih]
 ORODNIK: [z êri]

tudi

[rə]

IPA: [rə]

ednina

IMENOVALNIK: [rə]
 RODILNIK: [rə]
 DAJALNIK: [rə]
 TOŽILNIK: [rə]
 MESTNIK: [pri rə]
 ORODNIK: [z rə]

dvojina

IMENOVALNIK: [rə]
 RODILNIK: [rə]
 DAJALNIK: [rə]
 TOŽILNIK: [rə]
 MESTNIK: [pri rə]
 ORODNIK: [z rə]

množina

IMENOVALNIK: [rə]
 RODILNIK: [rə]
 DAJALNIK: [rə]
 TOŽILNIK: [rə]
 MESTNIK: [pri rə]
 ORODNIK: [z rə]

tudi

[èr]

IPA: [ɛr]

ednina

IMENOVALNIK: [èr]

RODILNIK: [èr]

DAJALNIK: [èr]

TOŽILNIK: [èr]

MESTNIK: [pri èr]

ORODNIK: [z èr]

dvojina

IMENOVALNIK: [èr]

RODILNIK: [èr]

DAJALNIK: [èr]

TOŽILNIK: [èr]

MESTNIK: [pri èr]

ORODNIK: [z èr]

množina

IMENOVALNIK: [èr]

RODILNIK: [èr]

DAJALNIK: [èr]

TOŽILNIK: [èr]

MESTNIK: [pri èr]

ORODNIK: [z èr]

TONEMSKO

[rə]

IPA: [rə]

ednina

IMENOVALNIK: [rə]

RODILNIK: [rəja]

DAJALNIK: [rəju]

TOŽILNIK: [rə]

MESTNIK: [pri rəju]

ORODNIK: [z rəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [rəja]

RODILNIK: [rəjeu]

DAJALNIK: [rəjema]

TOŽILNIK: [rəja]

MESTNIK: [pri rəjih]

ORODNIK: [z rəjema]

množina

IMENOVALNIK: [rəji]

RODILNIK: [rəjeu]

DAJALNIK: [rəjem]

TOŽILNIK: [rəje]

MESTNIK: [pri rəjih]

ORODNIK: [z rəji]

in

[ër]

IPA: [ér]

ednina

IMENOVALNIK: [ër]

RODILNIK: [êra]

DAJALNIK: [êru]

TOŽILNIK: [ër]

MESTNIK: [pri êru]

ORODNIK: [z êrom]

dvojina

IMENOVALNIK: [êra]

RODILNIK: [êrou]

DAJALNIK: [êroma]

TOŽILNIK: [êra]

MESTNIK: [pri êrih]

ORODNIK: [z êroma]

množina

IMENOVALNIK: [êri]

RODILNIK: [êrou]

DAJALNIK: [êrom]

TOŽILNIK: [êre]

MESTNIK: [pri êrih]

ORODNIK: [z êri]

tudi

[rə]

IPA: [rə]

ednina

IMENOVALNIK: [rə]

RODILNIK: [rə]

DAJALNIK: [rə]

TOŽILNIK: [rə]

MESTNIK: [pri rə]

ORODNIK: [z rə]

dvojina

IMENOVALNIK: [rə]

RODILNIK: [rə]

DAJALNIK: [rə]

TOŽILNIK: [rə]

MESTNIK: [pri rə]

ORODNIK: [z rə]

množina

IMENOVALNIK: [rə]

RODILNIK: [rə]

DAJALNIK: [rə]

TOŽILNIK: [rə]

MESTNIK: [pri rə]

ORODNIK: [z rə]

tudi

[ër]

IPA: [ér]

ednina

IMENOVALNIK: [ër]

RODILNIK: [ër]

DAJALNIK: [ër]

TOŽILNIK: [ër]

MESTNIK: [pri èr]

ORODNIK: [z èr]

dvojina

IMENOVALNIK: [ër]

RODILNIK: [ër]

DAJALNIK: [ër]

TOŽILNIK: [ër]

MESTNIK: [pri èr]

ORODNIK: [z èr]

množina

IMENOVALNIK: [ër]

RODILNIK: [ër]

DAJALNIK: [ër]

TOŽILNIK: [ër]

MESTNIK: [pri ër]

ORODNIK: [z ër]

ráca ráce samostalnik ženskega spola

[ráca]

POMEN

1. domača ali divja ptica s kratkim vratom in ploščatim kljunom; primerjaj lat. *Anas*

► prid. beseda + **sam. beseda**

divja, domača *raca* | mlada *raca*

▪ Po dvorišču se sprehaja jata snežno belih *rac*, ki so iz pravkar izvaljenih rač zrasle do mogočnih odraslih ptic.

▪ Reglja je vrsta manjše *race*, ki se vsako pomlad iz Afrike vrne v Slovenijo na ribnike in jezera.

▪ Vnetje prebavil je ena najpogostejših težav domačih *rac*.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

jata *rac* | vrsta *rac*

▪ Ker jezero pozimi ne zamrzne, iz severnih krajev sem priletijo tudi različne vrste *rac*, ki tu prezimijo.

▪ V času selitve opazimo na nebu leteče jate *rac* in gosi.

▪ Ob robu našega vrta teče manjši potok, zato že nekaj časa razmišljam o reji *rac*.

► **sam. beseda** + sam. beseda

raca mlakarica

▪ Velikokrat skupaj krmita *race* mlakarice ob nekdanjem mlinu.

► priredna zveza

raca in gos, *raca* in kokoš, *raca* in labod

▪ Na jezeru so na stebričke postavili valilnice za divje gosi, tik ob jezeru pa hišico za prezimovanje gosi in *rac*.

▪ Pustil je delovno mesto učitelja in s štirimi sorodniki začel gojiti *race* in kokoši.

▪ V široki strugi plavajo poleg *rac* in labodov zlasti številne belice.

...

▪ *Raca* je gagala.

▪ V Sloveniji *race* gojijo naključni rejci in predvsem ljubitelji.

1.1. samica te živali

▪ Pristopili so k reki in uživali v opazovanju *rac* z mladiči.

1.2. meso te živali kot hrana, jed; SIN.: ekspresivno račka

► prid. beseda + **sam. beseda**

hrustljava *raca* | nadevana, pečena *raca*

▪ Množice se zgrinjajo v restavracijo, ki slovi po pečeni *raci*.

▪ Najpogosteje naročijo hrustljivo *raco*, mongolsko meso, za pijačo pa slivovo vino in jasminov čaj.

► **sam. beseda** + z/s + sam. beseda v rodniku
raca z mlinci

▪ Med ponudbo je treba še posebej izpostaviti pečeno *raco* z mlinci.

▪ Polenovka z grozdno omako in *raca* z malinovo omako sta bila dva od kulinarčnih vrhuncev mojega potepanja.

...

▪ *Raco* položimo v naoljen pekač in pečemo 30 minut.

2. ekspresivno neresnična, pretirana novica, objava v medijih

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Svetu je sporočil novico o izbruhu vojne, ki so jo povzele vse svetovne agencije, a izkazala se je za čisto *raco*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ráca]

IPA: [ˈraːtsa]

ednina

IMENOVALNIK: *ráca*

RODILNIK: *ráce*

DAJALNIK: *ráci*

TOŽILNIK: *ráco*

MESTNIK: pri *ráci*

ORODNIK: z *ráco*

dvojina

IMENOVALNIK: *ráci*

RODILNIK: *rac*

DAJALNIK: *racama*

TOŽILNIK: *raci*

MESTNIK: pri *racah*

ORODNIK: z *racama*

množina

IMENOVALNIK: *race*

RODILNIK: *rac*

DAJALNIK: *racam*

TOŽILNIK: *race*

MESTNIK: pri *racah*

ORODNIK: z *racami*

TONEMSKO

[ráca]

IPA: [râːtsá]

ednina

IMENOVALNIK: *ráca*

RODILNIK: *ráce*

DAJALNIK: *ráci*

TOŽILNIK: *ráco*

MESTNIK: pri *ráci*

ORODNIK: z *ráco*

dvojina

IMENOVALNIK: *ráci*

RODILNIK: *rac*

DAJALNIK: *racama*

TOŽILNIK: *raci*

MESTNIK: pri *racah*

ORODNIK: z *racama*

množina

IMENOVALNIK: ráce

RODILNIK: rāc

DAJALNIK: rác**am**

TOŽILNIK: ráce

MESTNIK: pri rác**ah**

ORODNIK: z rác**ami**

STALNE ZVEZE

muškatna raca

velika gojena raca, pri samcu z rdečkasto očesno obrobo in izrastkom na vrhu kljuna, ki se ne oglašja, po izvoru iz Srednje in Južne Amerike;

primerjaj lat. *Cairina moschata*; SIN.: iz zoologije nema raca

- *Muškatna raca* ima veliko in dolgo ter široko telo, zato hodi počasi.
- *Muškatna raca* se je pokazala kot zelo prilagodljiva na temperaturo okolja, zato jo gojijo po vsem svetu.

nema raca

iz zoologije velika gojena raca, pri samcu z rdečkasto očesno obrobo in izrastkom na vrhu kljuna, ki se ne oglašja, po izvoru iz Srednje in Južne Amerike;

primerjaj lat. *Cairina moschata*; SIN.: muškatna raca

- Če razmišljate o bolj ljubiteljski reji rac, bi morda začeli z našo najbolj razširjeno turško oziroma *nemo raco*.

pekinška raca

1. večja raca bele barve z rumenim kljunom

- *Pekinške race* si je izbral, da mu krasijo ribnik ob hiši.
- K ribniku se večkrat prikrade kakšna lisica ali kuna in *pekinška raca* je vedno prva pri opozarjanju okolice.

1.1. meso te živali kot hrana, jed

- Postregli so nam s *pekinško raco*.
- Največja kulinarčna znamenitost Kitajske je *pekinška raca*.
- Ne bom pozabil okusa *pekinške race* s slivovo omako.

FRAZEOLOGIJA

novinarska/časopisna raca

novinarska raca

časopisna raca

neresnična, pretirana novica, objava v medijih

- Njihove besede so bile premalo, da bi prepričale ljudi, kako objavljeni seznam ni nič drugega kot *novinarska raca*.
- Tole se meni zdi ena navadna *novinarska raca*. Dvomim v verodostojnost tega članka.
- Vse skupaj je slišati kot tipična *časopisna raca* za poletne dni, vendar se zdi, da ne gre za šalo.

Raca na vodi!

starinsko izraža, da je govorec presenečen

- Ampak, kaj, zlomka, te je obsedlo, da si jo primahal v deželo rodoljubov, *raca na vodi*!
- Povedal je, da bo kandidiral, uradno pa se bo prijavil šele tedaj, ko se bo začela predvolilna kampanja. *Raca na vodi*, bi vzkliknili stari, saj to je vsakomur jasno.

BESEDOTVORJE

moški spol: rácman

manjšalnica: ráčka

IZVOR

prevzeto iz furl. *raze* ali nar. it. *razza*, verjetno skrajšano iz *anaraz(z)a*, iz *ánara* < lat. *anas*

racáti racám nedovršni glagol

[racáti]

POMEN

navadno ekspresivno hoditi, zlasti nerodno, okorno, zibajoče se

► prisl. + **glag.**

nerodno racati

- So odlični plavalci, po suhem pa prav nerodno *racajo*.
- Na koncu kolone je počasi *racal* za njimi.

...

- Najprej sta se gledala z razdalje, potem pa sta si začela *racati* naproti.
- Z otoka se brežina zlagoma spušča v vodni kanal, da race lahko *racajo* v vodo in iz nje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[racáti]

IPA: [ra'tsa:ti]

NEDOLOČNIK: racáti

NAMENILNIK: racát

sedanjik

ednina

1. OSEBA: racám

2. OSEBA: racáš

3. OSEBA: racá

dvojina

1. OSEBA: racáva

2. OSEBA: racáta

3. OSEBA: racáta

množina

1. OSEBA: racámo

2. OSEBA: racáte

3. OSEBA: racájo

velelnik

ednina

2. OSEBA: racàj

dvojina

1. OSEBA: racájva

2. OSEBA: racájta

množina

1. OSEBA: racájmo

2. OSEBA: racájte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: racàl
DVOJINA: racála
MNOŽINA: racáli

ženski spol

EDNINA: racála
DVOJINA: racáli
MNOŽINA: racále

srednji spol

EDNINA: racálo
DVOJINA: racáli
MNOŽINA: racála

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: racajóč
RODILNIK: racajóč**ega**
DAJALNIK: racajóč**emu**
TOŽILNIK: racajóč
 živo racajóč**ega**
MESTNIK: pri racajóč**em**
ORODNIK: z racajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: racajóča
RODILNIK: racajóč**ih**
DAJALNIK: racajóč**ima**
TOŽILNIK: racajóča
MESTNIK: pri racajóč**ih**
ORODNIK: z racajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: racajóči
RODILNIK: racajóč**ih**
DAJALNIK: racajóč**im**
TOŽILNIK: racajóče
MESTNIK: pri racajóč**ih**
ORODNIK: z racajóč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: racajóča
RODILNIK: racajóč**e**
DAJALNIK: racajóč**i**
TOŽILNIK: racajóč**o**
MESTNIK: pri racajóč**i**
ORODNIK: z racajóč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: racajóči
RODILNIK: racajóč**ih**
DAJALNIK: racajóč**ima**
TOŽILNIK: racajóči
MESTNIK: pri racajóč**ih**
ORODNIK: z racajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: racajóče
RODILNIK: racajóč**ih**
DAJALNIK: racajóč**im**
TOŽILNIK: racajóče
MESTNIK: pri racajóč**ih**
ORODNIK: z racajóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: racajóč**e**
RODILNIK: racajóč**ega**
DAJALNIK: racajóč**emu**
TOŽILNIK: racajóč**e**
MESTNIK: pri racajóč**em**
ORODNIK: z racajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: racajóč**i**
RODILNIK: racajóč**ih**
DAJALNIK: racajóč**ima**
TOŽILNIK: racajóč**i**
MESTNIK: pri racajóč**ih**
ORODNIK: z racajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: racajóč**a**
RODILNIK: racajóč**ih**
DAJALNIK: racajóč**im**
TOŽILNIK: racajóč**a**
MESTNIK: pri racajóč**ih**
ORODNIK: z racajóč**imi**

DELEŽJE NA *-aje*: racá**je**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: racán**je**
RODILNIK: racán**ja**
DAJALNIK: racán**ju**
TOŽILNIK: racán**je**
MESTNIK: pri racán**ju**
ORODNIK: z racán**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: racán**ji**
RODILNIK: racán**j**
DAJALNIK: racán**jema**
TOŽILNIK: racán**ji**
MESTNIK: pri racán**jih**
ORODNIK: z racán**jema**

množina

IMENOVALNIK: racán**ja**
RODILNIK: racán**j**
DAJALNIK: racán**jem**
TOŽILNIK: racán**ja**
MESTNIK: pri racán**jih**
ORODNIK: z racán**ji**

TONEMSKO

[racáti]

IPA: [ratsà:tí]

NEDOLOČNIK: racáti

NAMENILNIK: racät

sedanjik

ednina

1. OSEBA: racâ**m**
2. OSEBA: racâ**š**
3. OSEBA: racâ

dvojina

1. OSEBA: racâ**va**
2. OSEBA: racâ**ta**
3. OSEBA: racâ**ta**

množina

1. OSEBA: racâ**mo**

2. OSEBA: racâte

3. OSEBA: racâjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: racäj

dvojina

1. OSEBA: racâjva

2. OSEBA: racâjta

množina

1. OSEBA: racâjmo

2. OSEBA: racâjte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: racäl

DVOJINA: racála

MNOŽINA: racáli

ženski spol

EDNINA: racâla

DVOJINA: racáli

MNOŽINA: racále

srednji spol

EDNINA: racálo

DVOJINA: racáli

MNOŽINA: racála

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: racajôč tudi racajôč

RODILNIK: racajôčega

DAJALNIK: racajôčemu

TOŽILNIK: racajôč tudi racajôč

živo racajôčega

MESTNIK: pri racajôčem

ORODNIK: z racajôčimi

dvojina

IMENOVALNIK: racajôča

RODILNIK: racajôčih

DAJALNIK: racajôčima

TOŽILNIK: racajôča

MESTNIK: pri racajôčih

ORODNIK: z racajôčima

množina

IMENOVALNIK: racajôči

RODILNIK: racajôčih

DAJALNIK: racajôčim

TOŽILNIK: racajôče

MESTNIK: pri racajôčih

ORODNIK: z racajôčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: racajôča

RODILNIK: racajôče

DAJALNIK: racajôči

TOŽILNIK: racajôčo

MESTNIK: pri racajôči

ORODNIK: z racajôčo

dvojina

IMENOVALNIK: racajôči

RODILNIK: racajôčih

DAJALNIK: racajôčima

TOŽILNIK: racajôči

MESTNIK: pri racajôčih

ORODNIK: z racajôčima

množina

IMENOVALNIK: racajôče

RODILNIK: racajôčih

DAJALNIK: racajôčim

TOŽILNIK: racajôče

MESTNIK: pri racajôčih

ORODNIK: z racajôčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: racajôče

RODILNIK: racajôčega

DAJALNIK: racajôčemu

TOŽILNIK: racajôče

MESTNIK: pri racajôčem

ORODNIK: z racajôčim

dvojina

IMENOVALNIK: racajôči

RODILNIK: racajôčih

DAJALNIK: racajôčima

TOŽILNIK: racajôči

MESTNIK: pri racajôčih

ORODNIK: z racajôčima

množina

IMENOVALNIK: racajôča

RODILNIK: racajôčih

DAJALNIK: racajôčim

TOŽILNIK: racajôča

MESTNIK: pri racajôčih

ORODNIK: z racajôčimi

DELEŽJE NA -aje: racâje

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: racânje

RODILNIK: racânja

DAJALNIK: racânju

TOŽILNIK: racânje

MESTNIK: pri racânju

ORODNIK: z racânjem

dvojina

IMENOVALNIK: racânji

RODILNIK: racânj

DAJALNIK: racânjema

TOŽILNIK: racânji

MESTNIK: pri racânjih

ORODNIK: z racânjema

množina

IMENOVALNIK: racânja

RODILNIK: racânj

DAJALNIK: racânjem

TOŽILNIK: racânja

MESTNIK: pri racânjih

ORODNIK: z racânji

IZVOR

↑raca

ráček ráčka samostalnik moškega spola

[ráčək]

POMEN

1. račji mladič

- Eden od puhastih malih *račkov* se je skoraj zapletel v rumeno morsko travo, ki je plavala na vodi.
- Zgodba o nesprejetem *račku*, ki se mu zaradi njegovega drugačnega videza izogibajo, se spremeni v mukotrpno iskanje lastne identitete.

2. ekspresivno kdor ali kar ima neželene, nesprejemljive lastnosti

- Okorni *ráček* se je spremenil v strastnega, elegantnega laboda in ansambel je poletel.
- Znamka se je prerodila iz sivega *račka*, ki je dolga desetletja izdeloval licenčne avtomobile, tudi manj kakovostne, do pravega španskega ponosa.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ráčək]

IPA: [ˈraːtʃək]

ednina

IMENOVALNIK: ráček

RODILNIK: ráčka

DAJALNIK: ráčku

TOŽILNIK: ráčka

MESTNIK: pri ráčku

ORODNIK: z ráčkom

dvojina

IMENOVALNIK: ráčka

RODILNIK: ráčkov

DAJALNIK: ráčkoma

TOŽILNIK: ráčka

MESTNIK: pri ráčkih

ORODNIK: z ráčkoma

množina

IMENOVALNIK: ráčki

RODILNIK: ráčkov

DAJALNIK: ráčkom

TOŽILNIK: ráčke

MESTNIK: pri ráčkih

ORODNIK: z ráčki

TONEMSKO

[ráčək]

IPA: [ˈraːtʃək]

ednina

IMENOVALNIK: raček

RODILNIK: račka

DAJALNIK: račku

TOŽILNIK: račka

MESTNIK: pri račku

ORODNIK: z račkom

dvojina

IMENOVALNIK: račka

RODILNIK: račkov

DAJALNIK: račkoma

TOŽILNIK: račka

MESTNIK: pri račkih

ORODNIK: z račkoma

množina

IMENOVALNIK: ráčki

RODILNIK: ráčkov

DAJALNIK: ráčkom

TOŽILNIK: ráčke

MESTNIK: pri ráčkih

ORODNIK: z ráčki

FRAZELOGIJA

črni raček | črna račka

črni raček

črna račka

kdor izstopa iz skupine, je zaznamovan, slabši, navadno zaradi neželenih lastnosti; kar je v primerjavi s čim drugim zaznamovano, slabše

- Ni bilo lahko, od zgodnje mladosti sem *črni raček*.
- Vlogo *črne račka* petkovega trgovanja so odigrale le nekatere azijske borze.
- Direktor je podprl zaposlitev za določen čas, saj se potem ne bo več dogajalo, da bi privilegirali *črne račke*.

grdi raček | grda račka

grdi raček

grda račka

kdor je neprivlačen, neopazen ali se mu to pripisuje; kar je neestetsko, grdo

- V osnovni in srednji šoli sem bila *grdi raček*. Sploh nisem bila posebej opazna.
- Lahko bi celo rekla, da sem se iz *grdega račka* spremenila v lepega laboda.
- Počutim se kot *grdi raček*.
- Predstavili so povsem nov avtomobil, ki ni bil več *grdi raček* med manjšimi avtomobili, ampak pravi šarmer.
- Iz *grde račke* se je skoraj čez noč spremenila v lepoto.

IZVOR

↑račka

ráčka ráčke samostalnik ženskega spola

[ráčka]

POMEN

1. navadno ekspresivno raca, zlasti mladič

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

hraniti račke | opazovati račke

- Pogosto gremo na sprehod do jezera. Najraje je tam, tako rad opazuje *račke* na vodi.
- Megla se je spustila tako nizko, da sem komajda videla *račke*, ki jih le kakšna stopinja nad ničlo ni ovirala pri veselem prhutanju po vodi.

► prid. beseda + **sam. beseda**

majhna, mlada račka

- Na valovih reke se lesketa sonce, ob bregu se lovijo mlade *račke*.
- Videli smo male *račke*, ki so plavale po vodi.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

račka plava

- Race in *račke* plavajo v ribniku.
- Samo *račke* še uživajo na Bohinjskem jezeru.

...

- Z modelom v obliki *račke* izrežemo piškote.
- Nekateri se sončijo, drugi sprehajajo ter opazujejo labode in *račke*, tretji se kopajo.

2. ekspresivno meso race kot hrana, jed; SIN.: raca

► prid. beseda + **sam. beseda**

pečena račka

- V restavraciji v kitajski prestolnici, ki slovi po pečeni *rački*, od odprtja še niso ugasnili peči in ognja.

...

- Morda se odločite za *račko* z mlinci kot uvod v martinovanje.

3. igrača, ki predstavlja raco

► prid. beseda + **sam. beseda**

plastična račka

- Se še spominjate svojih otroških let, ko ste se v kopalni kadi družili z gumijasto *račko*?
- Je že spet vrgel plastično *račko* na tla in čaka, da mu priskočite na pomoč?
- Prejšnjo nedeljo sta na eni od stojnic kupovala lesene *račke*.

4. manjša posoda za uriniranje s cevasto

odprtino, zlasti za bolnike

- Ko smo čistili nekdanjo spalnico, smo na postelji pod odejo našli *račko* za uriniranje.
- Ležeči oskrbovanki nudimo za uriniranje v postelji posteljno posodo, moškemu pa posebno urinsko steklenico, tako imenovano gosko ali *račko*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ráčka]

IPA: [ˈraːtʃka]

ednina

IMENOVALNIK: račka

RODILNIK: račke

DAJALNIK: rački

TOŽILNIK: račko

MESTNIK: pri rački

ORODNIK: z račko

dvojina

IMENOVALNIK: rački

RODILNIK: račk

DAJALNIK: račkama

TOŽILNIK: rački

MESTNIK: pri račkah

ORODNIK: z račkama

množina

IMENOVALNIK: račke

RODILNIK: račk

DAJALNIK: račkam

TOŽILNIK: račke

MESTNIK: pri račkah

ORODNIK: z račkami

TONEMSKO

[ráčka]

IPA: [ˈraːtʃká]

ednina

IMENOVALNIK: račka

RODILNIK: račke

DAJALNIK: rački

TOŽILNIK: račko

MESTNIK: pri rački

ORODNIK: z račko

dvojina

IMENOVALNIK: rački

RODILNIK: račk

DAJALNIK: račkama

TOŽILNIK: rački

MESTNIK: pri račkah

ORODNIK: z račkama

množina

IMENOVALNIK: račke

RODILNIK: račk

DAJALNIK: račkam

TOŽILNIK: račke

MESTNIK: pri račkah

ORODNIK: z račkami

FRAZEOLOGIJA

črni raček | črna račka

črni raček

črna račka

kdor izstopa iz skupine, je zaznamovan, slabši, navadno zaradi neželenih lastnosti; kar je v primerjavi s čim drugim zaznamovano, slabše

- Ni bilo lahko, od zgodnje mladosti sem *črni raček*.
- Vlogo *črnega račka* petkovega trgovanja so odigrale le nekatere azijske borze.
- Direktor je podprl zaposlitev za določen čas, saj se potem ne bo več dogajalo, da bi privilegirali *črne račke*.

grdi raček | grda račka

grdi raček

grda račka

kdor je neprivlačen, neopazen ali se mu to pripisuje; kar je neestetsko, grdo

- V osnovni in srednji šoli sem bila *grdi raček*. Sploh nisem bila posebej opazna.
- Lahko bi celo rekla, da sem se iz *grdega račka* spremenila v lepega laboda.
- Počutim se kot *grdi raček*.
- Predstavili so povsem nov avtomobil, ki ni bil več *grdi raček* med manjšimi avtomobili, ampak pravi šarmer.
- Iz *grde račke* se je skoraj čez noč spremenila v lepoticco.

IZVOR

↑raca

raševína raševíne samostalnik ženskega spola

[raševína]

POMEN

1. neobdelano, grobo volneno blago, tkano zlasti na ročnih statvah

- Oblečeni so bili v delovne hlače iz *raševine*.
- Rastlino v hladnih krajih pozimi zavarujemo z debelo plastjo zastirke in pokrijemo z *raševino*.
- Iz volne in kratkih lanenih vlaken so tkali *raševino*, ki so jo ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja uporabljali za izdelovanje delovnih hlač.

1.1. preprosto oblačilo, izdelek iz tega blaga

- V bližini je vas, polna skromnih ljudi, oblečenih le v preprosto *raševino*.
- Na živilski tržnici bodo po starih šegah prodajale v *raševino* odete branjevke.
- Pepelnica izvira iz starožidovskega obredja, ko so grešnike za pokoro oblekli v *raševino* in jih posuli s pepelom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[raševína]

IPA: [raʃe'vi:na]

ednina

IMENOVALNIK: raševína

RODILNIK: raševíne

DAJALNIK: raševíni

TOŽILNIK: raševíno

MESTNIK: pri raševíni

ORODNIK: z raševíno

dvojina

IMENOVALNIK: raševíni

RODILNIK: raševín

DAJALNIK: raševínama

TOŽILNIK: raševíni

MESTNIK: pri raševínah

ORODNIK: z raševínama

množina

IMENOVALNIK: raševíne

RODILNIK: raševín

DAJALNIK: raševínam

TOŽILNIK: raševíne

MESTNIK: pri raševínah

ORODNIK: z raševínami

TONEMSKO

[raševína]

IPA: [raʃe'vi:ná]

ednina

IMENOVALNIK: raševína

RODILNIK: raševíne

DAJALNIK: raševíni

TOŽILNIK: raševíno

MESTNIK: pri raševíni

ORODNIK: z raševíno

dvojina

IMENOVALNIK: raševíni

RODILNIK: raševín

DAJALNIK: raševínama

TOŽILNIK: raševíni

MESTNIK: pri raševínah

ORODNIK: z raševínama

množina

IMENOVALNIK: raševíne

RODILNIK: raševín

DAJALNIK: raševínam

TOŽILNIK: raševíne

MESTNIK: pri raševínah

ORODNIK: z raševínami

IZVOR

iz **rašā*, prevzeto (prek it. *rascia*) iz hrv., srb. *rāša* 'vrsta grobega domačega sukna', iz stsrb. krajevnega imena Raša, ali iz nem. *Rasch*

rekonkvísta rekonkvíste samostalnik ženskega spola

[rekonkvísta]

POMEN

1. iz zgodovine ponovna krščanska osvojitve Pirenejskega polotoka v visokem in poznem srednjem veku

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Večja mesta Kastilje so nastala v času *rekonkviste* in predstavljajo srčiko španske zgodovine.
- Nič ni bolj zaznamovalo španske kulture kot dolga stoletja bojevanja z Mavri med obdobjem *rekonkviste*.
- Ob dokončni zmagi *rekonkviste* (1492) je imelo drugoversko prebivalstvo na voljo izgon ali sprejem krščanstva.

...

▪ Ferdinand in Izabela sta s svojo poroko povezala Aragonijo in Kastiljo in z dokončno osvojitvijo Granade privedla *rekonkvisto* do uspešnega konca.

2. privzdignjeno ponovno osvajanje, osvojitve ali prizadevanje za tako osvojitve

- Nosilec napredka mnogih slovenskih podjetij je *rekonkvista*: vnovično osvajanje nekdanje Jugoslavije.
- Prizadeva si za »prevrednotenje vrednot«, za nekakšno *rekonkvisto*, s katero bi poskušali (ponovno) osvojiti naš svet.
- V polnem razcvetu Justinijanove *rekonkviste* je poreški škof na mestu stare mestne bazilike zgradil svojo katedralo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rekonkvísta]

IPA: [ɾekɔŋ'kvi:sta]

ednina

IMENOVALNIK: rekonkvísta

RODILNIK: rekonkvíste

DAJALNIK: rekonkvísti

TOŽILNIK: rekonkvísto

MESTNIK: pri rekonkvísti

ORODNIK: z rekonkvísto

dvojina

IMENOVALNIK: rekonkvísti
RODILNIK: rekonkvíst
DAJALNIK: rekonkvíst**ama**
TOŽILNIK: rekonkvísti
MESTNIK: pri rekonkvíst**ah**
ORODNIK: z rekonkvíst**ama**

množina

IMENOVALNIK: rekonkvíste
RODILNIK: rekonkvíst
DAJALNIK: rekonkvíst**am**
TOŽILNIK: rekonkvíste
MESTNIK: pri rekonkvíst**ah**
ORODNIK: z rekonkvíst**ami**

TONEMSKO

[rekonkvísta]

IPA: [rɛkɔŋkví:stà]

ednina

IMENOVALNIK: rekonkvísta
RODILNIK: rekonkvíste
DAJALNIK: rekonkvísti
TOŽILNIK: rekonkvísto
MESTNIK: pri rekonkvísti
ORODNIK: z rekonkvísto

dvojina

IMENOVALNIK: rekonkvísti
RODILNIK: rekonkvíst
DAJALNIK: rekonkvíst**ama**
TOŽILNIK: rekonkvísti
MESTNIK: pri rekonkvíst**ah**
ORODNIK: z rekonkvíst**ama**

množina

IMENOVALNIK: rekonkvíste
RODILNIK: rekonkvíst
DAJALNIK: rekonkvíst**am**
TOŽILNIK: rekonkvíste
MESTNIK: pri rekonkvíst**ah**
ORODNIK: z rekonkvíst**ami**

IZVOR

prevzeto iz špan. *reconquista*, iz *reconquistar* 'ponovno osvojiti' iz lat. *re..* 'ponovno, spet, nazaj, proti' + *conquistar* 'osvojiti, premagati, podvreči'

remí¹ remíja samostalnik moškega spola

[remí]

POMEN

igra s kartami, pri kateri igralec sestavlja skupine vsaj treh istovrstnih kart ali zaporedja vsaj treh kart iste barve, pri čemer zmagovalec prvi porabi vse dodeljene karte

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

igrati remi

- Najraje igra *remi*, ker se v igro lahko vključi več ljudi.
- Popoldne beremo, tarokiramo, potapljamo ladjice in igramo *remi*.
- Obvlada tako *remi* kot tarok.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[remí]

IPA: [rɛ'mi:]

ednina

IMENOVALNIK: remí
RODILNIK: remíja
DAJALNIK: remíju
TOŽILNIK: remí
MESTNIK: pri remíju
ORODNIK: z remíjem

dvojina

IMENOVALNIK: remíja
RODILNIK: remíjev
DAJALNIK: remíj**ema**
TOŽILNIK: remíja
MESTNIK: pri remíj**ih**
ORODNIK: z remíj**ema**

množina

IMENOVALNIK: remíji
RODILNIK: remíjev
DAJALNIK: remíj**em**
TOŽILNIK: remíje
MESTNIK: pri remíj**ih**
ORODNIK: z remíji

TONEMSKO

[remî]

IPA: [rɛmí:]

ednina

IMENOVALNIK: remî
RODILNIK: remîja
DAJALNIK: remîju
TOŽILNIK: remî
MESTNIK: pri remîju
ORODNIK: z remîjem

dvojina

IMENOVALNIK: remîja
RODILNIK: remîjev
DAJALNIK: remîj**ema**
TOŽILNIK: remîja
MESTNIK: pri remîj**ih**
ORODNIK: z remîj**ema**

množina

IMENOVALNIK: remîji
RODILNIK: remîjev
DAJALNIK: remîj**em**
TOŽILNIK: remîje
MESTNIK: pri remîj**ih**
ORODNIK: z remîji

IZVOR

prevzeto prek avstr. nem. *Rummy* iz angl. *rummy*, nejasnega izvora; v naglasu naslonjeno na ↑remi

remí² remíja samostalnik moškega spola

[remí]

POMEN

1. neodločen izid igre

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

doseči, iztržiti, izvleči remi | nanizati remije | oddati, ponuditi, zaslužiti si remi | podpisati, vknjižiti remi | priigrati, prinesiti remi

- Z natančno igro je obdržal ravnotežje in nasprotnika sta podpisala *remi* v 31. potezi.
- Nekaj zaporednih zadetkov Celja je prineslo končni *remi*.
- Modro-beli so z golom v 30. minuti iztržili *remi*.

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

končati, začeti se z remijem | raziti, razplesti se z remijem | sprijazniti, zadovoljiti se z remijem

- Šahista sta se po petih urah in 66 potezah razšla z *remijem*.
- Tekma se je končala z *remijem*.
- V London smo odpotovali z željo po zmagi, sedaj se moramo sprijazniti z *remijem*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

remi prinaša, prinese KAJ | remi ustreza, zadostuje KOMU, zadovolji KOGA

- Po letošnjih novih pravilih zmaga prinaša pet, *remi* dve in poraz eno točko.
- *Remi* mu ne ustreza, ampak mora dobiti tekmo.

► priredna zveza

remi in poraz, remi in zmaga

- Američane zanesljivo v drugi krog pelje le zmaga, *remi* ali poraz sta lahko usodna.
- Z zadnjih šestih gostovanj se je vrnil s petimi zmagami in *remijem*.

...

- Tekmeca, ki bosta odigrala 10 partij, sta se sporazumela za *remi* že po 14 potezah.
- Ne bomo igrali na *remi*, ampak napadalno na zmago.

2. kot pridevnik ki je v zvezi z remijem² 1.

- V časovni stiski se je šampion le zbral in z natančnimi potezami ušel v teoretsko *remi* končnico.
- Ruska obramba po 1.e4 velja za nekakšno idealno *remi* otvoritev.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[remí]

IPA: [rɛ'mi:]

ednina

IMENOVALNIK: remí

RODILNIK: remíja

DAJALNIK: remíju

TOŽILNIK: remí

MESTNIK: pri remíju

ORODNIK: z remíjem

dvojina

IMENOVALNIK: remíja

RODILNIK: remíjev

DAJALNIK: remíjema

TOŽILNIK: remíja

MESTNIK: pri remíjih

ORODNIK: z remíjema

množina

IMENOVALNIK: remíji

RODILNIK: remíjev

DAJALNIK: remíjem

TOŽILNIK: remíje

MESTNIK: pri remíjih

ORODNIK: z remíji

TONEMSKO

[remí]

IPA: [rɛ'mi:]

ednina

IMENOVALNIK: remí

RODILNIK: remíja

DAJALNIK: remíju

TOŽILNIK: remí

MESTNIK: pri remíju

ORODNIK: z remíjem

dvojina

IMENOVALNIK: remíja

RODILNIK: remíjev

DAJALNIK: remíjema

TOŽILNIK: remíja

MESTNIK: pri remíjih

ORODNIK: z remíjema

množina

IMENOVALNIK: remíji

RODILNIK: remíjev

DAJALNIK: remíjem

TOŽILNIK: remíje

MESTNIK: pri remíjih

ORODNIK: z remíji

IZVOR

prevzeto prek nem. *Remis* iz frc. *remis* 'neodločen', *partie remis* 'neodločena igra', prvotno 'ponovno postavljen', iz *remettre* v pomenu 'spet postaviti'

remizirati remizíram dovršni in nedovršni glagol

[remizírati]

POMEN

končati igro z neodločenim izidom

► prisl. + **glag.**

doma remizirati | dvakrat, enkrat, štirikrat, trikrat remizirati | mirno, nepričakovano, zanesljivo remizirati | KOLIKOKRAT zapored remizirati

- Arsenal je v Lyonu zmagal z 1 : 0, doma pa *remiziral* z 1 : 1.

- Gorica je zmagala v Ljudskem vrtu, potem pa trikrat zapored *remizirala*.

- Ferski otoki so prišli do prve točke v kvalifikacijah in doma presenetljivo *remizirali* s Severno Irsko.

► **glag.** + z/s + sam. beseda v orodniku

remizirati s KATERIMI figurami | remizirati z mojstrom, velemojstrom | remizirati s prvaki

- Z belimi figurami je *remiziral* z nekdanjim svetovnim prvakom.
- Večina favoritov je taktizirala in s črnimi figurami *remizirala*.

► priredna zveza

remizirati in izgubiti, remizirati in zmagati

- Anglija je na petih tekmah dvakrat *remizirala* in trikrat izgubila.

- V 12. medsebojni tekmi je Bayern še osmič premagal Real, enkrat je *remiziral* in le trikrat izgubil.

...

- Poljski vele mojster je vse partije *remiziral*.
- Moštvi sta pred sezono *remizirali* na prijateljski tekmi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[remizírati]

IPA: [rɛmizíːrati]

NEDOLOČNIK: remizírati

NAMENILNIK: remizírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: remizíram

2. OSEBA: remizíraš

3. OSEBA: remizíra

dvojina

1. OSEBA: remizírava

2. OSEBA: remizírata

3. OSEBA: remizírata

množina

1. OSEBA: remizíramo

2. OSEBA: remizírate

3. OSEBA: remizírajó

velelnik

ednina

2. OSEBA: remizíraj

dvojina

1. OSEBA: remizírajva

2. OSEBA: remizírajta

množina

1. OSEBA: remizírajmo

2. OSEBA: remizírajte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: remizíral

DVOJINA: remizírala

MNOŽINA: remizírali

ženski spol

EDNINA: remizírala

DVOJINA: remizírali

MNOŽINA: remizírale

srednji spol

EDNINA: remizíralo

DVOJINA: remizírali

MNOŽINA: remizírala

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVANIK: remizíran

RODILNIK: remizíranega

DAJALNIK: remizíranemu

TOŽILNIK: remizíran

živo remizíranega

MESTNIK: pri remizíranem

ORODNIK: z remizíranim

dvojina

IMENOVANIK: remizírana

RODILNIK: remizíranih

DAJALNIK: remizíranima

TOŽILNIK: remizírana

MESTNIK: pri remizíranih

ORODNIK: z remizíranima

množina

IMENOVANIK: remizírani

RODILNIK: remizíranih

DAJALNIK: remizíranim

TOŽILNIK: remizírane

MESTNIK: pri remizíranih

ORODNIK: z remizíranimi

ženski spol

ednina

IMENOVANIK: remizírana

RODILNIK: remizírane

DAJALNIK: remizírani

TOŽILNIK: remizírano

MESTNIK: pri remizírani

ORODNIK: z remizírano

dvojina

IMENOVANIK: remizírani

RODILNIK: remizíranih

DAJALNIK: remizíranima

TOŽILNIK: remizírani

MESTNIK: pri remizíranih

ORODNIK: z remizíranima

množina

IMENOVANIK: remizírane

RODILNIK: remizíranih

DAJALNIK: remizíranim

TOŽILNIK: remizírane

MESTNIK: pri remizíranih

ORODNIK: z remizíranimi

srednji spol

ednina

IMENOVANIK: remizírano

RODILNIK: remizíranega

DAJALNIK: remizíranemu

TOŽILNIK: remizírano

MESTNIK: pri remizíranem

ORODNIK: z remizíranim

dvojina

IMENOVANIK: remizírani

RODILNIK: remizíranih

DAJALNIK: remizíranima

TOŽILNIK: remizírani

MESTNIK: pri remizíranih

ORODNIK: z remizíranima

množina

IMENOVANIK: remizírana

RODILNIK: remizíranih

DAJALNIK: remizíranim

TOŽILNIK: remizírana

MESTNIK: pri remizíranih

ORODNIK: z remizíranimi

glagolnik

ednina

IMENOVANIK: remizíranje

RODILNIK: remizíranja

DAJALNIK: remizíranju

TOŽILNIK: remizíranje
MESTNIK: pri remizíranju
ORODNIK: z remizíranjem

dvojina

IMENOVALNIK: remizíranji
RODILNIK: remizíranj
DAJALNIK: remizíranjema
TOŽILNIK: remizíranji
MESTNIK: pri remizíranjih
ORODNIK: z remizíranjema

množina

IMENOVALNIK: remizíranja
RODILNIK: remizíranj
DAJALNIK: remizíranjem
TOŽILNIK: remizíranja
MESTNIK: pri remizíranjih
ORODNIK: z remizíranji

TONEMSKO

[remizíрати]

IPA: [remizí:ràti]

NEDOLOČNIK: remizíрати

NAMENILNIK: remizírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: remizíram
2. OSEBA: remizíraš
3. OSEBA: remizíra

dvojina

1. OSEBA: remizírava
2. OSEBA: remizírata
3. OSEBA: remizírata

množina

1. OSEBA: remizíramo
2. OSEBA: remizírate
3. OSEBA: remizírajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: remizíraj

dvojina

1. OSEBA: remizírajva
2. OSEBA: remizírajta

množina

1. OSEBA: remizírajmo
2. OSEBA: remizírajte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: remizíral
DVOJINA: remizírala
MNOŽINA: remizírali

ženski spol

EDNINA: remizírala
DVOJINA: remizírali
MNOŽINA: remizírale

srednji spol

EDNINA: remizíralo
DVOJINA: remizírali
MNOŽINA: remizírala

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: remizíran

RODILNIK: remizíranega

DAJALNIK: remizíranemu

TOŽILNIK: remizíran

živo remizíranega

MESTNIK: pri remizíranem

ORODNIK: z remizíranim

dvojina

IMENOVALNIK: remizírana
RODILNIK: remizíranih
DAJALNIK: remizíranima
TOŽILNIK: remizírana
MESTNIK: pri remizíranih
ORODNIK: z remizíranima

množina

IMENOVALNIK: remizírani
RODILNIK: remizíranih
DAJALNIK: remizíranim
TOŽILNIK: remizírane
MESTNIK: pri remizíranih
ORODNIK: z remizíranimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: remizírana
RODILNIK: remizírane
DAJALNIK: remizírani
TOŽILNIK: remizírano
MESTNIK: pri remizírani
ORODNIK: z remizírano

dvojina

IMENOVALNIK: remizírani
RODILNIK: remizíranih
DAJALNIK: remizíranima
TOŽILNIK: remizírani
MESTNIK: pri remizíranih
ORODNIK: z remizíranima

množina

IMENOVALNIK: remizírane
RODILNIK: remizíranih
DAJALNIK: remizíranim
TOŽILNIK: remizírane
MESTNIK: pri remizíranih
ORODNIK: z remizíranimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: remizírano
RODILNIK: remizíranega
DAJALNIK: remizíranemu
TOŽILNIK: remizírano
MESTNIK: pri remizíranem
ORODNIK: z remizíranim

dvojina

IMENOVALNIK: remizírani
RODILNIK: remizíranih
DAJALNIK: remizíranima
TOŽILNIK: remizírani
MESTNIK: pri remizíranih
ORODNIK: z remizíranima

množina

IMENOVALNIK: remizírana
RODILNIK: remizíranih
DAJALNIK: remizíranim

TOŽILNIK: remizîrana
MESTNIK: pri remizîran**ih**
ORODNIK: z remizîran**imi**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: remizîranje
RODILNIK: remizîran**ja**
DAJALNIK: remizîran**ju**
TOŽILNIK: remizîranje
MESTNIK: pri remizîran**ju**
ORODNIK: z remizîran**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: remizîranj**i**
RODILNIK: remizîranj
DAJALNIK: remizîranj**ema**
TOŽILNIK: remizîranj**i**
MESTNIK: pri remizîranj**ih**
ORODNIK: z remizîranj**ema**

množina

IMENOVALNIK: remizîran**ja**
RODILNIK: remizîranj
DAJALNIK: remizîranj**em**
TOŽILNIK: remizîran**ja**
MESTNIK: pri remizîranj**ih**
ORODNIK: z remizîranj**i**

IZVOR

prevzeto iz nem. *remisieren*, iz ↑remi

résar résarja samostalnik moškega spola

[résar]

POMEN

iz agronomije, iz zoologije majhna žuželka z ozkimi

resastimi krili, ki slabo leti; primerjaj lat. *Thrips*,

Thysanoptera; SIN.: iz agronomije, iz zoologije resokrilce, trips

► priredna zveza

resarji in pršice, resarji ali tripsi

- Tripsi ali *resarji* se običajno pojavijo skupaj s pršicami.
- Drobne, majhne razpoke, ki se kažejo kot krastavost plodu, niso posledica težav z namakanjem, temveč posledica sesanja *resarjev* in pršic.
- Če na rastlinah opazimo pršice, uši ali *resarje*, liste poškopimo z naravnim insekticidom.

...

- Zatiranje *resarja* z insekticidi je bilo težavno zaradi visokih temperatur.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[résar]

IPA: ['re:sar]

ednina

IMENOVALNIK: résar
RODILNIK: résar**ja**
DAJALNIK: résar**ju**
TOŽILNIK: résar**ja**
MESTNIK: pri résar**ju**

ORODNIK: z résar**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: résar**ja**
RODILNIK: résar**jev**
DAJALNIK: résarj**ema**
TOŽILNIK: résar**ja**
MESTNIK: pri résarj**ih**
ORODNIK: z résarj**ema**

množina

IMENOVALNIK: résarj**i**
RODILNIK: résar**jev**
DAJALNIK: résarj**em**
TOŽILNIK: résarj**e**
MESTNIK: pri résarj**ih**
ORODNIK: z résarj**i**

TONEMSKO

[rêsar]

IPA: [ré:sàr]

ednina

IMENOVALNIK: rêsar
RODILNIK: rêsar**ja**
DAJALNIK: rêsar**ju**
TOŽILNIK: rêsar**ja**
MESTNIK: pri rêsar**ju**
ORODNIK: z rêsarj**em**

dvojina

IMENOVALNIK: rêsar**ja**
RODILNIK: rêsar**jev**
DAJALNIK: rêsarj**ema**
TOŽILNIK: rêsar**ja**
MESTNIK: pri rêsarj**ih**
ORODNIK: z rêsarj**ema**

množina

IMENOVALNIK: rêsarj**i**
RODILNIK: rêsar**jev**
DAJALNIK: rêsarj**em**
TOŽILNIK: rêsarj**e**
MESTNIK: pri rêsarj**ih**
ORODNIK: z rêsarj**i**

STALNE ZVEZE

tobakov resar

iz agronomije, iz zoologije resar, ki povzroča sušenje listov in brazgotine na plodovih; primerjaj lat. *Thrips tabaci*

- Na posevkih čebule je naredil ogromno škode *tobakov resar* ali trips, ki je povzročil sušenje listov.
- *Tobakov resar* je ena od najbolj razširjenih vrst iz reda resokrilcev pri nas.

IZVOR

↑resa

rèsk medmet

POMEN

1. posnema kratek hreščeč zvok pri lomljenju, trganju, rezanju

- Vzela sem kuhinjski nož in odprla ovojnico. *Resk.*

▪ Naenkrat je reklo *resk* in jahta se je na čeri skoraj prepolovila ter se potopila do krme.

1.1. navadno podvojeno posnema hreščeč zvok pri striženju, rezanju s škarjami

- V naslednjem trenutku sem že držala škarje v rokah in *resk!* *Resk!*
- »*Resk, resk,*« so pele škarje rezačev, ki so tudi sami zapeli znano vinogradniško himno.

1.2. ponazarja lomljenje, trganje

- Dotlej stvari tečejo gladko, potem pa se vmešam jaz in *resk!* vse razpade.
- Pri speljevanju s parkirnega mesta sem za nekaj zapel – *resk*, je šla barva.

2. kot samostalnik hreščeč zvok, ki nastane pri lomljenju, trganju

- Nenadoma smo kljub hrupu zaslišali močan *resk*, nato pa glasen krik.
- »Vsak pisk, *resk* in cvilež ima svoj pomen,« razloži režiser.
- Suh *resk* iz odeje odmrlega listja je lahko posledica stopicljanja nadobudnega kosa, ki tam brklja za hrano.

IZVOR

nastalo iz *vresk* ob *vreskati* 'dobivati razpoke, pókati', ↑vreščati

resokrílec resokrílca samostalnik moškega spola

[rɛsokrílɛc]

POMEN

iz agronomije, iz zoologije majhna žuželka z ozkimi resastimi krili, ki slabo leti; primerjaj lat. *Thrips*, *Thysanoptera*; SIN.: iz agronomije, iz zoologije resar, trips

► priredna zveza

resokrilci ali tripsi

- *Resokrilci* ali tripsi so pogosti škodljivci lončnic.

...

- *Resokrilci* so v glavnem rastlinojedci, ki imajo ustne dele preoblikovane v sesalo.
- Listi so na spodnji strani srebrnkasti, kar povzročajo *resokrilci* s sesanjem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rɛsokrílɛc]

IPA: [rɛsɔ'kri:lɛts]

ednina

IMENOVANIK: resokrílec

RODILNIK: resokrílca

DAJALNIK: resokrílcu

TOŽILNIK: resokrílca

MESTNIK: pri resokrílcu

ORODNIK: z resokrílcem

dvojina

IMENOVANIK: resokrílca

RODILNIK: resokrílcev

DAJALNIK: resokrílcoma

TOŽILNIK: resokrílca

MESTNIK: pri resokrílcih

ORODNIK: z resokrílcoma

množina

IMENOVANIK: resokrílci

RODILNIK: resokrílcev

DAJALNIK: resokrílcem

TOŽILNIK: resokrílce

MESTNIK: pri resokrílcih

ORODNIK: z resokrílci

TONEMSKO

[rɛsokrílɛc]

IPA: [rɛsɔkri:lɛts]

ednina

IMENOVANIK: resokrílec

RODILNIK: resokrílca

DAJALNIK: resokrílcu

TOŽILNIK: resokrílca

MESTNIK: pri resokrílcu

ORODNIK: z resokrílcem

dvojina

IMENOVANIK: resokrílca

RODILNIK: resokrílcev

DAJALNIK: resokrílcoma

TOŽILNIK: resokrílca

MESTNIK: pri resokrílcih

ORODNIK: z resokrílcoma

množina

IMENOVANIK: resokrílci

RODILNIK: resokrílcev

DAJALNIK: resokrílcem

TOŽILNIK: resokrílce

MESTNIK: pri resokrílcih

ORODNIK: z resokrílci

IZVOR

↑resa + ↑krilo

ríma ríme samostalnik ženskega spola

[ríma]

POMEN

1. ujemanje vseh glasov med verzi od zadnjega poudarjenega zloga naprej, navadno na koncu verza

► prid. beseda + sam. beseda

lepa rima | pesniške rime | prava rima | preprosta rima | zaporedna rima

- Ko oblikujem pesem, iščem pravo *rimo* in prav iskanje rime se mi zdi najbolj slastno.
- Verz je ritmično gibek in lahkoten ter se skoraj dosledno končuje s preprosto zaporedno *rimo*.

► glag. + sam. beseda v tožilniku

iskati, poiskati rimo | najti rimo | uporabljati rimo

- V svojih pesmih vešče uporablja ritem in *rimo*, tvori tradicionalne kitice, torej hodi po trdno uhojeni poti lirike.
- V verzih je moč najti ritmizirane nastavke, *rime* in asonanco.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Rime* se prepletajo z asonancami na svoboden, nepredvidljiv način.

1.1. taki verzi ali pesem s takimi verzi

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

pisati rime

- Še vedno sem lahko pisal *rime*, a nič takega, kar bi dosegalo moje standarde.
- Raper nam je zaupal, da bodo svoje nove raperske *rime* odpeli na letošnji Vinski vigredi v Metliki.

► glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

govoriti v rimah

- »Mogoče bo moj sin že od rojstva govoril v *rimah*, bomo videli,« se je pošalil raper.
- Učencem in učenkam sem čestitke za rojstni dan spisal v *rimah*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Rima* trdi, da je denar sveta vladar.
- Verzi in *rime* pesnika so se trli v zraku iz ust osnovnošolcev.

...

- Karkoli boste oblikovali v *rimo*, si boste lažje zapomnili, zlasti če boste pri tem ustvarjalni.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ríma]

IPA: [ˈriːma]

ednina

IMENOVALNIK: ríma

RODILNIK: ríme

DAJALNIK: rími

TOŽILNIK: rímo

MESTNIK: pri rími

ORODNIK: z rímo

dvojina

IMENOVALNIK: rími

RODILNIK: rím

DAJALNIK: rímama

TOŽILNIK: rími

MESTNIK: pri rímah

ORODNIK: z rímama

množina

IMENOVALNIK: ríme

RODILNIK: rím

DAJALNIK: rímam

TOŽILNIK: ríme

MESTNIK: pri rímah

ORODNIK: z rímami

TONEMSKO

[ríma]

IPA: [ˈriːmá]

ednina

IMENOVALNIK: ríma

RODILNIK: ríme

DAJALNIK: rími

TOŽILNIK: rímo

MESTNIK: pri rími

ORODNIK: z rímo

dvojina

IMENOVALNIK: rími

RODILNIK: rím

DAJALNIK: rímama

TOŽILNIK: rími

MESTNIK: pri rímah

ORODNIK: z rímama

množina

IMENOVALNIK: ríme

RODILNIK: rím

DAJALNIK: rímam

TOŽILNIK: ríme

MESTNIK: pri rímah

ORODNIK: z rímami

in

[rîma]

IPA: [ˈrí:mà]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: rîma

RODILNIK: rîme

DAJALNIK: rîmi

TOŽILNIK: rîmo

MESTNIK: pri rîmi

ORODNIK: z rîmo

dvojina

IMENOVALNIK: rîmi

RODILNIK: rîm

DAJALNIK: rîmama

TOŽILNIK: rîmi

MESTNIK: pri rîmah

ORODNIK: z rîmama

množina

IMENOVALNIK: rîme

RODILNIK: rîm

DAJALNIK: rîmam

TOŽILNIK: rîme

MESTNIK: pri rîmah

ORODNIK: z rîmami

STALNE ZVEZE

notranja rima

iz literarne vede rima, pri kateri se rimajo besede znotraj verzov

- Značilna prvina valižanske bardske tradicije so stroga pesniška pravila, zapleten sistem poudarkov, aliteracija in *notranja rima*.
- Zbirko sestavlja sedem ciklov s po šestimi pesmimi, ki so vse napisane v zelo svobodni sonetni obliki z dolgim verzom in občasnimi *notranjimi rimami*.

oklepajoča rima

iz literarne vede rima prvega in četrtega verza ter drugega in tretjega verza, navadno v štirivrstičnici

- Prvič je napisal čisto pravi sonet z *oklepajočo rimo*.
- Shemo rim, znano kot *oklepajoča rima* (ABBA), je uporabil v delu *In memoriam*.

FRAZEOLOGIJA

kovati/klepati rime

kovati rime

klepati rime

pesniti; zlagati, sestavljati rime

- Na obisk smo se povabili k mojstru, ki v prostem času *kuje rime*, denar pa si služi s polaganjem ploščic.
- Ob risbica se nato pogovarjamo, otroke pa tudi spodbudimo, da sami *kujejo rime*.
- Oba *sta* v ritmu glasbe prosto *klepala rime*.

IZVOR

prevzeto (prek it. *rima*) iz frc. *rime*, nejasnega izvora, morda prevzeto iz stfrank. **rīm*, stvnem. *rīm* 'vrsta, zaporedje, število' ali iz lat. *rhythmus* 'ritem', srlat. tudi 'verz'

ríman rímana rímano pridevnik

[ríman]

POMEN

ki ima rimo 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

riman verz | rimana beseda, pesem, proza | rimano besedilo

- *Rimane* pesmi je težje prevesti v tuje jezike.
- Za zgodnjo zdomsko poezijo velja, da je vsa napisana v klasičnih oblikah, v *rimanih* štirivrstnicah.
- Koran je pisan v posebnem literarnem slogu, namreč v *rimani* prozi.

...

- Kitica je sestavljena iz štirih vrstic, verz je tristopični trohej, *rimani* so sodi verzi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ríman]

IPA: [ˈriːman]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ríman

določno rímani

RODILNIK: rímanega

DAJALNIK: rímanemu

TOŽILNIK: ríman

določno rímani

živo rímanega

MESTNIK: pri rímanem

ORODNIK: z rímanim

dvojina

IMENOVALNIK: rímana

RODILNIK: rímanih

DAJALNIK: rímanima

TOŽILNIK: rímana

MESTNIK: pri rímanih

ORODNIK: z rímanima

množina

IMENOVALNIK: rímani

RODILNIK: rímanih

DAJALNIK: rímanim

TOŽILNIK: rímane

MESTNIK: pri rímanih

ORODNIK: z rímanimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: rímana

RODILNIK: rímane

DAJALNIK: rímani

TOŽILNIK: rímano

MESTNIK: pri rímani

ORODNIK: z rímano

dvojina

IMENOVALNIK: rímani

RODILNIK: rímanih

DAJALNIK: rímanima

TOŽILNIK: rímani

MESTNIK: pri rímanih

ORODNIK: z rímanima

množina

IMENOVALNIK: rímane

RODILNIK: rímanih

DAJALNIK: rímanim

TOŽILNIK: rímane

MESTNIK: pri rímanih

ORODNIK: z rímanimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: rímano

RODILNIK: rímanega

DAJALNIK: rímanemu

TOŽILNIK: rímano

MESTNIK: pri rímanem

ORODNIK: z rímanim

dvojina

IMENOVALNIK: rímani

RODILNIK: rímanih

DAJALNIK: rímanima

TOŽILNIK: rímani

MESTNIK: pri rímanih

ORODNIK: z rímanima

množina

IMENOVALNIK: rímana

RODILNIK: rímanih

DAJALNIK: rímanim

TOŽILNIK: rímana

MESTNIK: pri rímanih

ORODNIK: z rímanimi

TONEMSKO

[rîman]

IPA: [ˈriːmàn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: rîman

določno rîmani

RODILNIK: rîmanega

DAJALNIK: rîmanemu

TOŽILNIK: rîman
določno rîmani
živo rîmanega
MESTNIK: pri rîmanem
ORODNIK: z rîmanim

dvojina

IMENOVALNIK: rîmana
RODILNIK: rîmanih
DAJALNIK: rîmanima
TOŽILNIK: rîmana
MESTNIK: pri rîmanih
ORODNIK: z rîmanima

množina

IMENOVALNIK: rîmani
RODILNIK: rîmanih
DAJALNIK: rîmanim
TOŽILNIK: rîmane
MESTNIK: pri rîmanih
ORODNIK: z rîmanimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: rîmana
RODILNIK: rîmane
DAJALNIK: rîmani
TOŽILNIK: rîmano
MESTNIK: pri rîmani
ORODNIK: z rîmano

dvojina

IMENOVALNIK: rîmani
RODILNIK: rîmanih
DAJALNIK: rîmanima
TOŽILNIK: rîmani
MESTNIK: pri rîmanih
ORODNIK: z rîmanima

množina

IMENOVALNIK: rîmane
RODILNIK: rîmanih
DAJALNIK: rîmanim
TOŽILNIK: rîmane
MESTNIK: pri rîmanih
ORODNIK: z rîmanimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: rîmano
RODILNIK: rîmanega
DAJALNIK: rîmanemu
TOŽILNIK: rîmano
MESTNIK: pri rîmanem
ORODNIK: z rîmanim

dvojina

IMENOVALNIK: rîmani
RODILNIK: rîmanih
DAJALNIK: rîmanima
TOŽILNIK: rîmani
MESTNIK: pri rîmanih
ORODNIK: z rîmanima

množina

IMENOVALNIK: rîmana
RODILNIK: rîmanih
DAJALNIK: rîmanim
TOŽILNIK: rîmana

MESTNIK: pri rîmanih
ORODNIK: z rîmanimi

IZVOR

↑rimati

rokáda rokáde samostalnik ženskega spola

[rokáda]

POMEN

1. šahovska poteza, pri kateri se kralj in trdnjava s preskokom prestavita drug poleg drugega; SIN.: rošada

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- Beli je zamenjal tri figure z namenom, da s pritiskom po liniji e nasprotniku prepreči *rokado*.
- Kasparov ne hiti z napadom na polje c3, pač pa mirno pripravlja *rokado* in z njo aktiviranje trdnjave, brez katere bi bil napad brez moči.

...

- Otrok se bo brez vašega posega naučil vseh šahovskih pravil o premikanju kmetov, *rokadi*, promociji.
- Hitro je izsilil menjavo dam, osvojil lovski par in se prostovoljno odpovedal *rokadi*.

2. ekspresivno zamenjava koga s kom boljšim, primernejšim; SIN.: ekspresivno rošada

► prid. beseda + **sam. beseda**

igralska, kadrovska rokada

- V klubu je po nekaterih kadrovskih *rokadah* zavladal red.
- Hokejisti so se znašli v rezultatski krizi, zato se je vodstvo odločilo, da naj pride do manjših igralskih *rokad*.
- S številnimi *rokadami* je trener ekipo dvignil z dna do letošnje vloge prvega nosilca končnice vzhodne konference.

► **sam. beseda** + v + sam. beseda v mestniku

- Pred sezono je prišlo do številnih *rokad* v ekipi.
- Selektor je moral vnovič seči po *rokadah* v igralskih vrstah.

...

- *Rokado* na poveljniškem položaju so po pojasnilih iz krogov zaveznitva narekovali povsem praktični razlogi.

IZGOVOR IN OBLIKE

IAKOSTNO

[rokáda]

IPA: [rɔ'ka:da]

ednina

IMENOVALNIK: rokáda

RODILNIK: rokáde

DAJALNIK: rokádi

TOŽILNIK: rokádo

MESTNIK: pri rokádi

ORODNIK: z rokádo

dvojina

IMENOVALNIK: rokádi

RODILNIK: rokád

DAJALNIK: rokádama
TOŽILNIK: rokádi
MESTNIK: pri rokádah
ORODNIK: z rokádama

množina

IMENOVALNIK: rokáde
RODILNIK: rokád
DAJALNIK: rokádám
TOŽILNIK: rokáde
MESTNIK: pri rokádah
ORODNIK: z rokádami

TONEMSKO

[rokáda]

IPA: [rɔká:dà]

ednina

IMENOVALNIK: rokâda
RODILNIK: rokâde
DAJALNIK: rokâdi
TOŽILNIK: rokâdo
MESTNIK: pri rokâdi
ORODNIK: z rokâdo

dvojina

IMENOVALNIK: rokâdi
RODILNIK: rokâd
DAJALNIK: rokâdama
TOŽILNIK: rokâdi
MESTNIK: pri rokâdah
ORODNIK: z rokâdama

množina

IMENOVALNIK: rokâde
RODILNIK: rokâd
DAJALNIK: rokâdam
TOŽILNIK: rokâde
MESTNIK: pri rokâdah
ORODNIK: z rokâdami

STALNE ZVEZE

dolga rokada

rokada na daminem krilu; SIN.: velika rokada

- Nasprotnikov kralj bo z *dolgo rokado* pobegnil na varnejše damino krilo.
- V sicilijanski obrambi je uporabil ostro varianto z *dolgo rokado* in kmetskim jurišem na kraljevem krilu.

kratka rokada

rokada na kraljevem krilu; SIN.: mala rokada

- Bela dama na h6 preprečuje črnemu *kratko rokado*, zato bo treba pripraviti dolgo.

mala rokada

rokada na kraljevem krilu; SIN.: kratka rokada

- Začela je zelo napadalno in po *mali rokadi* tekmiče spravila svojega kralja na damino krilo.
- Po slabitvi kraljevega krila bo postala *mala rokada* črnega tvegano dejanje.

velika rokada

rokada na daminem krilu; SIN.: dolga rokada

- Beli pušča odprte vse tri možnosti: malo in *veliko rokado*, pa tudi igro s kraljem v središču.
- Po *veliki rokadi* je imela številne slabosti na damini strani.

IZVOR

pod vplivom izgovora frc. *roque* 'rošada' iz ↑rošada

román romána samostalnik moškega spola

[román]

POMEN

1. daljše pripovedno delo z več dogodki, osebami, navadno v prozi

► prid. beseda + **sam. beseda**

avtobiografski, biografski roman | detektivski, kriminalni, pustolovski, vohunski roman | dober, napet, nov, sodobni, zadnji, znani roman | erotični, fantazijski, ljubezenski, satirični, zgodovinski, znanstvenofantastični roman | klasični, mladinski, realistični roman | kratki roman | kultni, nagrajeni, znameniti roman | slovenski roman

- Literarno je najpomembnejša njegova proza, večinoma kratki filozofski *romani*.
- Mnogi uživajo v branju zgodovinskih in ljubezenskih *romanov*.
- Znana je po svojih avtobiografskih *romanih*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

roman se dogaja KJE | roman govori o ČEM, opisuje KAJ, pripoveduje KAJ | roman izide | roman nastaja

- *Roman* govori o soočenju z bolečino, o moči, s katero se ji lahko upremo in jo premagamo.
- *Roman* bo hkrati izšel v treh svetovnih jezikih.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

adaptacija, dramatizacija, ekranizacija, priredba romana | avtor, avtorica, pisec romana | branje romana | dogajanje, motiv, zgodba romana | izid, rokopis romana | junak, junakinja, KATERI lik, KATERA oseba, protagonist romana | pisanje romana | KATERO poglavje, rokopis romana | prevod romana

- Dogajanje *romana* je postavljeno v preteklost.
- Za glavnega junaka *romana* Parfum je iskanje vedno novih vonjev smisel življenja.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

brati, prebrati roman | dokončati, pisati roman | izdati roman | objaviti, predstaviti roman | prevesti roman

- V prostem času rada prebira poezijo in *romane*.
- V začetnem obdobju je pisal največ kmečke povesti in *romane* iz podeželskega življenja.

► **sam. beseda** + v + sam. beseda v mestniku

roman v pismih | roman v stripu | roman v verzih

- Zaslovel je s sentimentalnim *romanom* v pismih Trpljenje mladega Wertherja.
- Leta 1833 je Aleksander Puškin objavil svoj znameniti *roman* v verzih Jevgenij Onjegin.
- *Roman* v stripu je nov literarni žanr, ki bo navdušil ljubitelje slikovne in tudi besedne govore.

...

- Skozi *roman* se preletajo smeh in solze, rojevanja in umiranja, nežnost in nasilje ...
- Zgodba o konju je *roman* o odraščanju in duhovnem zorenju.

2. ekspresivno zelo dolgo besedilo

► prid. beseda + **sam. beseda**

cel roman

- Ko sem bil mlajši, smo s kolegi pisali cele *romane* o zgradbi skladbe.
- Na jumbo plakatu hočejo imeti cel *roman*, čeprav je jasno, da je tam le tri sekunde časa za sporočilo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[román]

IPA: [rɔˈma:n]

ednina

IMENOVALNIK: román

RODILNIK: romána

DAJALNIK: románu

TOŽILNIK: román

MESTNIK: pri románu

ORODNIK: z románom

dvojina

IMENOVALNIK: romána

RODILNIK: románov

DAJALNIK: románoma

TOŽILNIK: romána

MESTNIK: pri románih

ORODNIK: z románoma

množina

IMENOVALNIK: románi

RODILNIK: románov

DAJALNIK: románom

TOŽILNIK: románe

MESTNIK: pri románih

ORODNIK: z románi

TONEMSKO

[român]

IPA: [rɔˈmâ:n]

ednina

IMENOVALNIK: român

RODILNIK: romána

DAJALNIK: románu

TOŽILNIK: român

MESTNIK: pri románu

ORODNIK: z românom

dvojina

IMENOVALNIK: romána

RODILNIK: románov

DAJALNIK: románoma

TOŽILNIK: romána

MESTNIK: pri románih

ORODNIK: z románoma

množina

IMENOVALNIK: români

RODILNIK: românov

DAJALNIK: românom

TOŽILNIK: române

MESTNIK: pri románih

ORODNIK: z români

STALNE ZVEZE

doktor roman

krajši trivialni roman, ki opisuje delo zdravnikov in njihove ljubezenske zaplete

- V pubertetnih letih je pod vplivom *doktor romanov* sklenil, da bo, ko bo velik, postal zdravnik.
- Napisala je že pet *doktor romanov*.

gotski roman

iz literarne vede roman, za katerega so značilni grozljivost, nadnaravnost in se navadno dogaja v gradu ali samostanu; SIN.: iz literarne vede grozljivi roman

- Italijanski režiser grozljivk bo začel snemati film po *gotskem romanu* Drakula.
- V svojem pisanju je kombiniral nadnaravne elemente *gotskega romana* s francosko dekadenco.
- Za časa revolucije je v *gotskem romanu* vzniknil fantazijski svet kamnitih zidov, teme, skrivališč in grajskih temnic, ki so nudili zavetje roparjem in aristokratom, menihom in izdajalcem.

grafični roman

daljši strip, navadno namenjen za odraslo publiko

- Večkrat nagrajeni *grafični roman* je bil preveden v številne jezike, pred kratkim pa je izšel tudi slovenski prevod.
- Za ilustracijo *grafičnega romana* se je zelo potrudil, opravil je obsežno raziskavo, kar ga je pripeljalo do samih Termopil.
- Film temelji na *grafičnem romanu*, ki obsega več kot 600 strani.

grozljivi roman

iz literarne vede roman, za katerega so značilni grozljivost, nadnaravnost in se navadno dogaja v gradu ali samostanu; SIN.: iz literarne vede gotski roman

- Otrantski grad velja za prvi pravi *grozljivi roman*.
- Vodilna pisateljica *grozljivih romanov* je bila Ann Radcliffe; po delu Skrivnosti Udolfa so se zgledovali številni posnemovalci.
- Eden najbolj znanih *grozljivih romanov*, ki še danes spodbuja nasprotujoče si razprave, je roman o grofu Drakuli.

moderni roman

iz literarne vede roman, ki ukinja jasen potek zgodbe, uporablja tok zavesti in prikazuje junakovo subjektivno notranjost

- Smole je bil predvsem dramatik, napisal pa je tudi enega prvih slovenskih *modernih romanov*.
- Bila je ena najvidnejših predstavnic *moderne romana* 20. stoletja.
- Joyce se je v zgodovino zapisal z *modernim romanom* Ulikses, ki je izšel leta 1922.

novi roman

iz literarne vede moderni roman, ki krči dogajanje in opis oseb ter objektivno opisuje predmetnost, detajle

► prid. beseda + **sam. beseda**

francoski novi roman

- Za njegovo pisanje je značilen predvsem reizem v duhu francoskega *novega romana*.
- Ozrače romana, ki ga avtor oblikuje predvsem s pripovednim načinom, spominja predvsem na modernistična dela ali francoski *novi roman*.

...

- Njegovo zgodnje obdobje je zaznamoval *novi roman*, potem pa se je posvetil raziskovanju življenja na robu civilizacije.

pikareskni roman

iz literarne vede roman, ki prikazuje življenje potepuha, navadno s satirično, družbenokritično vsebino

- V svojih delih je združeval vplive *pikareskega romana* in naturalistične moderne ter v njih skušal prikazati temnejše plati življenja.
- Roman je pisan v tipični tradiciji nenavadnega španskega humorja, ki je prisoten denimo v *pikaresknem romanu*.

razvojni roman

iz literarne vede roman, ki prikazuje razvoj junakove osebnosti iz otroštva v odraslost v skladu z določenim svetovnonazorskim naukom, filozofijo

- Delo bi lahko označili kot *razvojni roman*, saj deklica proti koncu pride do določenih spoznanj in odraste.
- Čarobna gora sledi tradiciji *razvojnega romana*; obravnava junakovo zorenje, do katerega se ta prebije z izkušnjami.

roman na ključ

iz literarne vede roman, ki z izborom teme, motivov, oseb namiguje na stanje, dogajanje v družbi; SIN.:

iz literarne vede roman s ključem

- Težko trdimo, da gre za *roman na ključ*, a nekatere osebe sumljivo spominjajo na junake družbenih kronik.
- V »*romanu na ključ*« so skoraj vsi liki prepoznavni, saj so izoblikovani po podobah osebnosti iz politike zadnjega desetletja, vendar imajo izmišljena imena.

roman s ključem

iz literarne vede roman, ki z izborom teme, motivov, oseb namiguje na stanje, dogajanje v družbi; SIN.:

iz literarne vede roman na ključ

- Roman je dvignil veliko prahu zaradi aktualne tematike in zato, ker je *roman s ključem*.
- Njegovi romani so bili zakamuflirane in šifrirane rezine realnega življenja, *romani s ključem*.

FRAZEOLOGIJA

biti kot roman

biti tak, da pritegne pozornost, zlasti zaradi zanimivih, napetih, razburljivih dogodkov, prvin

- Astrološka karta *je kot roman* ... V vaši je videti planet, ki vas je kot otroka zgodaj utrdil, z leti pa boste postajali vse bolj mladostni in imeli boste vedno več energije.
- Njegova življenjska zgodba *je kot roman*. Veliko naključij, nekaj srce parajočih odločitev, potem pa, ko se zdi, da je vsega konec, glavni junak pokaže, iz kakšnega testa je.

kaj se bere kot roman

izraža, da kaj pritegne k branju, zlasti zaradi zanimivih, napetih, razburljivih dogodkov, prvin

- Zajeten izpis iz zemljiške knjige *se bere kot roman*: ta je prodal zemljo onemu, ki se je zadožil in je ni mogel odplačati, novi lastnik jo je zapustil ženi, ki je imela spet smolo, in tako naprej,
- Njena življenjska zgodba *se bere kot roman*.
- Zgodba o uporabi množičnih spletnih podatkov v predvolilni kampanji *se bere kot vohunski roman*.
- Čeprav je knjiga strokovna, je pisana poljudno in *se bere kot roman*.

Življenje piše romane.

Življenje piše zgodbe.

izraža, da se v življenju zgodi veliko razburljivega, presenetljivega, dramatičnega

- Res je že izrabljena fraza, da *življenje piše romane*, zagotovo pa je najboljše zgodbe mogoče vedno najti ob najbolj vsakdanjih dogodkih.
- S posebnim občutkom pišem te vrstice s pisalnim strojem, ki mi ga je nekoč priskrbel prijatelj in za katerega je pozneje skrbel, da je delal kot švicarska ura. *Življenje piše zgodbe*. Ker mojega prijatelja ni več, se bom nanj spomnil vsakič, ko bom pritisnil na tipko.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: románček

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Roman*) iz frc. *roman* < stfrc. *romanz* '(viteški, srednjeveški) roman', dobesedno 'v narodnem, romanskem jeziku napisana knjiga', iz lat. *Rōma* 'Rim'

romanéskni romanéskna romanéskno pridevnik
[romanéskni]

POMEN

1. ki je v zvezi z romanom 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

romaneskni junak, lik | romaneskni prvenec, žanr | romaneskna figura, oseba | romaneskna forma, struktura | romaneskna obdelava, produkcija, uspešnica | romaneskna predloga, pripoved, zgodba | romaneskno besedilo, pisanje | romaneskno dogajanje

- Njegovo najpomembnejše *romaneskno* pisanje je kratki roman v obliki dialoga.
- Eden največjih portugalskih avtorjev je v mladosti napisal dva romana, potem pa je trajalo več kot dve desetletji, da se je prek pesmi in kronik postopoma spet vrnil k *romaneskni* formi.
- Avtor mimogrede vplete med svoje *romaneske* like tudi nekatere znane Slovence.

1.1. ki ga sestavljajo, tvorijo romani 1.

- ▶ **prid. beseda** + sam. beseda
romaneskni opus, triptih | romaneskna proza | romaneskna trilogija
 - Njegov *romaneskni* opus bi še najlažje opredelili kot svojevrstno mešanico satire, črnega humorja in večjega ali manjšega ščepca znanstvene fantastike.
 - Pozneje kot poezijo in dramatiko je začel prevajati evropsko *romaneskno* prozo.

2. v obliki **romanesken** ki spominja na roman 1. ali je tak kot pri romanu 1.

- ▶ **prid. beseda** + sam. beseda
 - Čim temeljiteje preučujemo zgodovino, na bolj neverjetne, *romaneske* situacije naletimo.
 - Danes so razboriti prebivalci le še *romaneskna* in komaj verjetna zgodovina, saj živi mesto od trgovine z okrasnim drevjem in grmičevjem.

...

- Že kraj zgodbe je čisto *romanesken*: prenočišče blizu ruševin nekoč razvpitega samostana.
- Zasnova knjige je *romaneskna* in zato sorazmerno preprosta.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[romanéskni]

IPA: [rɔma'ne:skni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: romanéskni
 RODILNIK: romanésknega
 DAJALNIK: romanésknemu
 TOŽILNIK: romanéskni
 živo romanésknega
 MESTNIK: pri romanésknem
 ORODNIK: z romanésknim

dvojina

IMENOVALNIK: romanéskna
 RODILNIK: romanésknih
 DAJALNIK: romanésknima
 TOŽILNIK: romanéskna
 MESTNIK: pri romanésknih
 ORODNIK: z romanésknima

množina

IMENOVALNIK: romanéskni
 RODILNIK: romanésknih
 DAJALNIK: romanésknim
 TOŽILNIK: romanéskne
 MESTNIK: pri romanésknih
 ORODNIK: z romanésknimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: romanéskna
 RODILNIK: romanéskne
 DAJALNIK: romanéskni
 TOŽILNIK: romanéskno
 MESTNIK: pri romanéskni
 ORODNIK: z romanéskno

dvojina

IMENOVALNIK: romanéskni
 RODILNIK: romanésknih
 DAJALNIK: romanésknima
 TOŽILNIK: romanéskni
 MESTNIK: pri romanésknih
 ORODNIK: z romanésknima

množina

IMENOVALNIK: romanéskne
 RODILNIK: romanésknih
 DAJALNIK: romanésknim
 TOŽILNIK: romanéskne
 MESTNIK: pri romanésknih
 ORODNIK: z romanésknimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: romanéskno
 RODILNIK: romanésknega
 DAJALNIK: romanésknemu
 TOŽILNIK: romanéskno
 MESTNIK: pri romanésknem
 ORODNIK: z romanésknim

dvojina

IMENOVALNIK: romanéskni
 RODILNIK: romanésknih
 DAJALNIK: romanésknima
 TOŽILNIK: romanéskni
 MESTNIK: pri romanésknih
 ORODNIK: z romanésknima

množina

IMENOVALNIK: romanéskna
 RODILNIK: romanésknih
 DAJALNIK: romanésknim
 TOŽILNIK: romanéskna
 MESTNIK: pri romanésknih
 ORODNIK: z romanésknimi

TONEMSKO

[romanêskni]

IPA: [rɔmané:skni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: romanêskni
 RODILNIK: romanêsknega
 DAJALNIK: romanêsknemu
 TOŽILNIK: romanêskni
 živo romanêsknega
 MESTNIK: pri romanêsknem
 ORODNIK: z romanêsknim

dvojina

IMENOVALNIK: romanêskna
 RODILNIK: romanêsknih
 DAJALNIK: romanêsknima

TOŽILNIK: romanêskna
MESTNIK: pri romanêsknih
ORODNIK: z romanêsknima

množina

IMENOVALNIK: romanêskni
RODILNIK: romanêsknih
DAJALNIK: romanêsknim
TOŽILNIK: romanêskne
MESTNIK: pri romanêsknih
ORODNIK: z romanêsknimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: romanêskna
RODILNIK: romanêskne
DAJALNIK: romanêskni
TOŽILNIK: romanêskno
MESTNIK: pri romanêskni
ORODNIK: z romanêskno

dvojina

IMENOVALNIK: romanêskni
RODILNIK: romanêsknih
DAJALNIK: romanêsknima
TOŽILNIK: romanêskni
MESTNIK: pri romanêsknih
ORODNIK: z romanêsknima

množina

IMENOVALNIK: romanêskne
RODILNIK: romanêsknih
DAJALNIK: romanêsknim
TOŽILNIK: romanêskne
MESTNIK: pri romanêsknih
ORODNIK: z romanêsknimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: romanêskno
RODILNIK: romanêsknega
DAJALNIK: romanêsknemu
TOŽILNIK: romanêskno
MESTNIK: pri romanêsknem
ORODNIK: z romanêsknim

dvojina

IMENOVALNIK: romanêskni
RODILNIK: romanêsknih
DAJALNIK: romanêsknima
TOŽILNIK: romanêskni
MESTNIK: pri romanêsknih
ORODNIK: z romanêsknima

množina

IMENOVALNIK: romanêskna
RODILNIK: romanêsknih
DAJALNIK: romanêsknim
TOŽILNIK: romanêskna
MESTNIK: pri romanêsknih
ORODNIK: z romanêsknimi

IZVOR

prevzeto (prek nem. *romanesk*) iz frc. *romanesque*,
po zgledu it. *romanesco* iz ↑roman

rošáda rošáde samostalnik ženskega spola

[rošáda]

POMEN

1. šahovska poteza, pri kateri se kralj in trdnjava s preskokom prestavita drug poleg drugega; SIN.: rokada

▪ Pogoji za izvedbo *rošade* so, da obe figuri še nista bili premaknjeni, da med njima ni nobene druge figure in da nobeno polje ni napadeno s strani nasprotnika.

2. ekspresivno zamenjava koga s kom boljšim, primernejšim; SIN.: ekspresivno rokada

► prid. beseda + **sam. beseda**

igralska, kadrovska, trenerska rošada | velika rošada

▪ Za večje kadrovske *rošade* so imeli premalo časa.
▪ V službi bo nemirno, predvsem zaradi kadrovskih *rošad*.

▪ V zadnjem času je bilo kar nekaj trenerskih *rošad* v različnih košarkarskih klubih po Evropi.

► **sam. beseda** + v + sam. beseda v mestniku

▪ *Rošade* v postavi so se dogajale tako hitro, da so bili le najbolj zvesti oboževalci na tekočem, kdo je tisti mesec član in kdo ne.

▪ Do določenih *rošad* v ekipi bo prišlo le na morebitno željo novega trenerja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rošáda]

IPA: [rɔʃá:da]

ednina

IMENOVALNIK: rošáda

RODILNIK: rošáde

DAJALNIK: rošádi

TOŽILNIK: rošádo

MESTNIK: pri rošádi

ORODNIK: z rošádo

dvojina

IMENOVALNIK: rošádi

RODILNIK: rošád

DAJALNIK: rošádama

TOŽILNIK: rošádi

MESTNIK: pri rošádah

ORODNIK: z rošádama

množina

IMENOVALNIK: rošáde

RODILNIK: rošád

DAJALNIK: rošádám

TOŽILNIK: rošáde

MESTNIK: pri rošádah

ORODNIK: z rošádami

TONEMSKO

[rošáda]

IPA: [rɔʃá:dà]

ednina

IMENOVALNIK: rošáda

RODILNIK: rošáde

DAJALNIK: rošádi

TOŽILNIK: rošádo

MESTNIK: pri rošâdi

ORODNIK: z rošâdo

dvojina

IMENOVALNIK: rošâdi

RODILNIK: rošâd

DAJALNIK: rošâdama

TOŽILNIK: rošâdi

MESTNIK: pri rošâdah

ORODNIK: z rošâdama

množina

IMENOVALNIK: rošâde

RODILNIK: rošâd

DAJALNIK: rošâdam

TOŽILNIK: rošâde

MESTNIK: pri rošâdah

ORODNIK: z rošâdami

IZVOR

prevzeto iz nem. *Rochade*, iz *rochieren* 'narediti rošado', iz srvnem. *roch* 'trdnjava pri šahu', to prek stfr. *roc*, špan. *roque*, arab. *ruhḥ* prevzeto iz perz. *ruh*, srperz. *rahv* 'ogrodje bojnega voza', 'trdnjava pri šahu'

rúmba rúmbe samostalnik ženskega spola

[rúmba]

POMEN

1. počasnejši ples v štiričetrtinskem ali dvočetrtinskem taktu, po izvoru s Kube

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

plesati rumbo

- Skupaj hodimo na plesne vaje in prav lepo nas je videti, kako zaplešemo dunajski valček, *rumbo* ter čačaca.

...

- Moja priljubljena plesa sta *rumba* in tango.
- V prelepih oblekah so se zavrteli v ritmu *rumbe* in dunajskega valčka.

1.1. skladba, glasba za ta ples

- Na odru sta se izmenjevala dva orkestra, ki sta v živo igrala melodije *rumbe*, *sambe*, čačacaja in jiva.
- Odličen orkester igra krasno *rumbo*, gospodje pa preplašeno gledajo in nihče si ne upa prvi na parket.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rúmba]

IPA: [ˈru:mba]

ednina

IMENOVALNIK: rumba

RODILNIK: rúmbe

DAJALNIK: rumbi

TOŽILNIK: rumbo

MESTNIK: pri rumbi

ORODNIK: z rumbo

dvojina

IMENOVALNIK: rumbi

RODILNIK: rúmbe

DAJALNIK: rumbama

TOŽILNIK: rumbi

MESTNIK: pri rumbah

ORODNIK: z rumbami

množina

IMENOVALNIK: rúmbe

RODILNIK: rúmbe

DAJALNIK: rumbam

TOŽILNIK: rúmbe

MESTNIK: pri rumbah

ORODNIK: z rumbami

TONEMSKO

[rúmba]

IPA: [ˈru:mbà]

ednina

IMENOVALNIK: rumba

RODILNIK: rúmbe

DAJALNIK: rumbi

TOŽILNIK: rumbo

MESTNIK: pri rumbi

ORODNIK: z rumbo

dvojina

IMENOVALNIK: rumbi

RODILNIK: rúmbe

DAJALNIK: rumbama

TOŽILNIK: rumbi

MESTNIK: pri rumbah

ORODNIK: z rumbami

množina

IMENOVALNIK: rúmbe

RODILNIK: rúmbe

DAJALNIK: rumbam

TOŽILNIK: rúmbe

MESTNIK: pri rumbah

ORODNIK: z rumbami

IZVOR

prevzeto iz špan. *rumba*, izhodiščno 'glasna, razuzdana zabava', iz *rumbo* 'smer vetra, smer plovbe, kurz' in 'blišč, sijaj, čarovnija', verjetno < lat. *rhombus* '(čarovnikova, vedeževalčeva) vrtavka', glej ↑romb

S¹ s-ja in s-a tudi S samostalnik moškega spola

[sə] in [ès]

POMEN

1. devetnajsta črka slovenske abecede

- Struga naredi ovinek v obliki črke S.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Predlog s uporabljamo pred besedami, ki začenjajo na glasove c, č, f, h, k, p, s, š in t, predlog z pa pred vsemi drugimi besedami.
- Bohoričica je podobna današnji slovenski pisavi, drugačne znake je uporabljala le za sičnike (s, z, c – f, s, z) in šumevce (š, ž, č – fh, sh, zh).

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sə]

IPA: [sə]

ednina

IMENOVALNIK: [sə]

RODILNIK: [səja]

DAJALNIK: [səju]

TOŽILNIK: [sə]

MESTNIK: [pri səju]

ORODNIK: [s səjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [səja]

RODILNIK: [səjeu]

DAJALNIK: [səjema]

TOŽILNIK: [səja]

MESTNIK: [pri səjih]

ORODNIK: [s səjema]

množina

IMENOVALNIK: [səji]

RODILNIK: [səjeu]

DAJALNIK: [səjem]

TOŽILNIK: [səje]

MESTNIK: [pri səjih]

ORODNIK: [s səji]

in

[ès]

IPA: [es]

ednina

IMENOVALNIK: [ès]

RODILNIK: [èsa]

DAJALNIK: [èsu]

TOŽILNIK: [ès]

MESTNIK: [pri èsu]

ORODNIK: [z èsom]

dvojina

IMENOVALNIK: [èsa]

RODILNIK: [èsou]

DAJALNIK: [èsoma]

TOŽILNIK: [èsa]

MESTNIK: [pri èsih]

ORODNIK: [z èsoma]

množina

IMENOVALNIK: [èsi]

RODILNIK: [èsou]

DAJALNIK: [èsom]

TOŽILNIK: [èse]

MESTNIK: [pri èsih]

ORODNIK: [z èsi]

tudi

[sə]

IPA: [sə]

ednina

IMENOVALNIK: [sə]

RODILNIK: [sə]

DAJALNIK: [sə]

TOŽILNIK: [sə]

MESTNIK: [pri sə]

ORODNIK: [s sə]

dvojina

IMENOVALNIK: [sə]

RODILNIK: [sə]

DAJALNIK: [sə]

TOŽILNIK: [sə]

MESTNIK: [pri sə]

ORODNIK: [s sə]

množina

IMENOVALNIK: [sə]

RODILNIK: [sə]

DAJALNIK: [sə]

TOŽILNIK: [sə]

MESTNIK: [pri sə]

ORODNIK: [s sə]

tudi

[ès]

IPA: [es]

ednina

IMENOVALNIK: [ès]

RODILNIK: [ès]

DAJALNIK: [ès]

TOŽILNIK: [ès]

MESTNIK: [pri ès]

ORODNIK: [z ès]

dvojina

IMENOVALNIK: [ès]

RODILNIK: [ès]

DAJALNIK: [ès]

TOŽILNIK: [ès]

MESTNIK: [pri ès]

ORODNIK: [z ès]

množina

IMENOVALNIK: [ès]

RODILNIK: [ès]

DAJALNIK: [ès]

TOŽILNIK: [ès]

MESTNIK: [pri ès]

ORODNIK: [z ès]

TONEMSKO

[sə]

IPA: [sə]

ednina

IMENOVALNIK: [sə]

RODILNIK: [səja]

DAJALNIK: [səju]

TOŽILNIK: [sə]

MESTNIK: [pri səju]

ORODNIK: [s səjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [səja]

RODILNIK: [səjeu]

DAJALNIK: [səjema]

TOŽILNIK: [səja]

MESTNIK: [pri səjih]

ORODNIK: [s səjema]

množina

IMENOVALNIK: [sə̌ji]
RODILNIK: [sə̌jeu]
DAJALNIK: [sə̌jem]
TOŽILNIK: [sə̌je]
MESTNIK: [pri sə̌jih]
ORODNIK: [s sə̌ji]

in

[əš]

IPA: [éš]

ednina

IMENOVALNIK: [əš]
RODILNIK: [êsa]
DAJALNIK: [êsu]
TOŽILNIK: [əš]
MESTNIK: [pri êsu]
ORODNIK: [z êsom]

dvojina

IMENOVALNIK: [êsa]
RODILNIK: [êsou]
DAJALNIK: [êsoma]
TOŽILNIK: [êsa]
MESTNIK: [pri êsih]
ORODNIK: [z êsoma]

množina

IMENOVALNIK: [êsi]
RODILNIK: [êsou]
DAJALNIK: [êsom]
TOŽILNIK: [êse]
MESTNIK: [pri êsih]
ORODNIK: [z êsi]

tudi

[sə̌]

IPA: [sə́]

ednina

IMENOVALNIK: [sə̌]
RODILNIK: [sə̌]
DAJALNIK: [sə̌]
TOŽILNIK: [sə̌]
MESTNIK: [pri sə̌]
ORODNIK: [s sə̌]

dvojina

IMENOVALNIK: [sə̌]
RODILNIK: [sə̌]
DAJALNIK: [sə̌]
TOŽILNIK: [sə̌]
MESTNIK: [pri sə̌]
ORODNIK: [s sə̌]

množina

IMENOVALNIK: [sə̌]
RODILNIK: [sə̌]
DAJALNIK: [sə̌]
TOŽILNIK: [sə̌]
MESTNIK: [pri sə̌]
ORODNIK: [s sə̌]

tudi

[əš]

IPA: [éš]

ednina

IMENOVALNIK: [əš]
RODILNIK: [əš]
DAJALNIK: [əš]
TOŽILNIK: [əš]
MESTNIK: [pri əš]
ORODNIK: [z əš]

dvojina

IMENOVALNIK: [əš]
RODILNIK: [əš]
DAJALNIK: [əš]
TOŽILNIK: [əš]
MESTNIK: [pri əš]
ORODNIK: [z əš]

množina

IMENOVALNIK: [əš]
RODILNIK: [əš]
DAJALNIK: [əš]
TOŽILNIK: [əš]
MESTNIK: [pri əš]
ORODNIK: [z əš]

s² simbol

POMEN

simbol za enoto *sekunda*

▪ Začetek mrka bo ob 11 h 23 min 30 *s*, sredina mrka bo ob 12 h 47 min 15 *s*, konec mrka pa ob 14 h 10 min 30 *s*.

IZVOR

prevzeto iz sodobnih evropskih jezikov; krajšava za ↑sekunda

sága ságe samostalnik ženskega spola

[sága]

POMEN

1. iz literarne vede staro nordijsko pripovedno delo z mitološko in junaško motiviko

► prid. beseda + **sam. beseda**

islandska, nordijska saga | vikinška saga

▪ Velike islandske *sage*, napisane v 12., 13. in 14. stoletju, so še danes pomemben del islandske kulture.

▪ Vikinške *sage* opevajo kopico mitoloških bitij, od morske pošasti Kraken, ki z lovskami zgrabi ladjo in jo potegne v globine, do različnih vrst in podvrst gorskih škratov in trolov.

▪ Po stari germanski *sagi*, zapisani v 17. ali 18. stoletju, Odin lovi jelena z zlatimi obročki, in ta ga zvabi v kraljestvo Hulde.

...

▪ *Sage* pripovedujejo predvsem mite in legende, skupne vsem germanskim ljudstvom.

2. iz literarne vede roman, cikel romanov s pripovedjo o več rodovih ene družine

► prid. beseda + **sam. beseda**

družinska saga

- Tretje nadaljevanje znamenite družinske *sage* nas popelje v leto 1979.
- Zgoščena družinska *saga* se začne v Genovi 19. stoletja in konča s poveljno Italijo.
- Roman je večgeneracijska *saga* o gejšah, iskanju, smrti in nemoči, ki se konča z nevrotično romanco ob koncu tisočletja.

...

- Družinska *saga* pripoveduje o ponosni, strastni pa tudi neuklonljivi družini Trueba, katere začetnik je bil revni, a odločni Esteban Trueba.

3. ekspresivno filmsko, dramsko, literarno delo, cikel o pomembnih dogodkih, ki povečuje junaštvo in vključuje slikovite, množične prizore

► prid. beseda + **sam. beseda**

čarovniška, fantazijska, znanstvenofantastična

saga | epska saga | gangsterska, mafajska, vampirska saga | kultna saga | vesoljska saga

- Kultna *saga* o apokaliptičnem boju med ljudmi in stroji se v četrto vrača na velika platna.
- Še preden je najnovejši izmed filmov vesoljske *sage* prispel v kinodvorane, je med milijoni oboževalcev izzval veliko vznemirjenje.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

KATERI del, konec, začetek, zaključek sage | KATERA epizoda sage | film KATERE sage | ljubitelj, oboževalec, zvezdnik sage | KATERO nadaljevanje, poglavje sage

- Na stotine oboževalcev *sage* tabori pred kinodvorano v Los Angelesu, kjer bo v četrtek premiera tretjega filma serije.
- V novem nadaljevanju *sage* o Harryju Potterju se junak nadvse zavzeto trudi razkriti skrivnost o svojih starših, ki so ju ubili zlobni čarovniki.

...

- Film je kavbojka, tibetanska kavbojka, vesoljna in večna *saga*, ki pripoveduje zgodbo o oblasti, ponosu, hrabrosti.

- Filmarjem se očitno zdi vredno nadaljevati filmsko *sago*, ki bo tako postala trilogija, saj sta bila prva dva dela velik uspeh.

4. ekspresivno dolgo časa trajajoče dogajanje, ki povzroča čustveno vznemirjenost

► prid. beseda + **sam. beseda**

prestopna saga | *n* let trajajoča saga

- Večmesečna prestopna *saga* se je končala, kljub neprijetnim zapletom pa sta na koncu zadovoljni obe strani.
- Z zadnjo odločitvijo upravnega sodišča je končana več kot leto dni trajajoča *saga* o lokalnih volitvah.
- Vse kaže, da ločitvena *saga* legendarnega glasbenika in nekdanje manekenke dobiva epilog.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

saga se konča, nadaljuje, začne | saga se vleče, traja

- Neprijetna *saga* se je končala v četrtek, ko je državno tožilstvo sporočilo, da ne bo vložilo obtožnice.

- *Saga* se je začela že popoldan, ko je sin očetu grozil, da ga bo ubil.

...

- Namesto da bi treniral, čaka na razplet *sage* o svojem prestopu.
- Minister je končal *sago* o operacijskih mizah, ki se je vlekla več let.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sága]

IPA: [ˈsaːga]

ednina

IMENOVALNIK: sága

RODILNIK: ságe

DAJALNIK: sági

TOŽILNIK: ságo

MESTNIK: pri sági

ORODNIK: s ságo

dvojina

IMENOVALNIK: sági

RODILNIK: ság

DAJALNIK: ságama

TOŽILNIK: sági

MESTNIK: pri ságah

ORODNIK: s ságama

množina

IMENOVALNIK: ságe

RODILNIK: ság

DAJALNIK: ságam

TOŽILNIK: ságe

MESTNIK: pri ságah

ORODNIK: s ságami

TONEMSKO

[sága]

IPA: [sà:gá]

ednina

IMENOVALNIK: sága

RODILNIK: ságe

DAJALNIK: sági

TOŽILNIK: ságo

MESTNIK: pri sági

ORODNIK: s ságo

dvojina

IMENOVALNIK: sági

RODILNIK: ság

DAJALNIK: ságama

TOŽILNIK: sági

MESTNIK: pri ságah

ORODNIK: s ságama

množina

IMENOVALNIK: ságe

RODILNIK: ság

DAJALNIK: ságam

TOŽILNIK: ságe

MESTNIK: pri ságah

ORODNIK: s ságami

IZVOR

prevzeto prek nem. *Sage* iz stnord. *saga*, sorodno z nem. *sagen* 'govoriti, pripovedovati'

sálo sála samostalnik srednjega spola

[sálo]

POMEN

1. maščobno tkivo pri živali, zlasti pri prašiču;

SIN.: neformalno špeh

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pri odrtem prašiču je trup brez drobovja, trebušnega *sala*, ledvic in trebušne prepone.

...

▪ Kmet zakolje prašiča in stopi njegovo *salo*.

1.1. to tkivo zlasti kot hrana, jed

- *Salo* uporabljamo pri pripravi testa namesto surovega masla ali margarine.
- Stopljeno in prečiščeno svinjsko *salo* pogosto uporabljamo pri konzerviranju z maščobo.
- Usnje smo drgnili s svinjskim *salom*, ki smo ga pred tem tesno zvili v svitek in posušili na zraku.

2. ekspresivno podkožno maščobno tkivo pri človeku;

SIN.: neformalno, ekspresivno špeh

► prid. beseda + **sam. beseda**

odvečno salo | trebušno salo

- Najučinkovitejši način za topljenje odvečnega trebušnega *sala* je izgradnja telesnih mišic, ki pospešijo presnovo.
- Preveč trebušnega *sala* je resen dejavnik tveganja.

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

obroč sala

- »Očitno se staram,« je vzdihnila. »Moja teža gre dol, ampak ta obroč *sala* je še vedno tukaj.«
- Raziskovalci so bili presenečeni nad hitrostjo kopičenja *sala* globoko v abdomnu pri bolnikih, ki niso telovadili.

► **sam. beseda** + na + sam. beseda v mestniku

salo na trebuhu

- Pri obravnavi debelosti se moramo zavedati, da *salo* na zadnjici ali nogah s presnovnega stališča ni enako kot *salo* na trebuhu.

...

▪ Odločena je, da se znebi *sala*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sálo]

IPA: [ˈsa:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: sálo

RODILNIK: sála

DAJALNIK: sálu

TOŽILNIK: sálo

MESTNIK: pri sálu

ORODNIK: s sálom

TONEMSKO

[sálo]

IPA: [sà:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: sálo

RODILNIK: sála

DAJALNIK: sálu

TOŽILNIK: sálo

MESTNIK: pri sálu

ORODNIK: s sálom

FRAZELOGIJA

vreča sala

slabšalno kdor je zelo debel

- Nič čudnega, če moj življenjski sopotnik kdaj z veseljem pogleda kakšno vitko mrho, ko pa ima doma razpuščeno *vrečo sala*!
- Edino za eno stvar mi je resnično žal: da sem svojo znova obujeno moškost po tolikih letih po neumnem potratil za to bedno, opravljivo *vrečo sala*.

IZVOR

= steslov. *salo*, hrv., srb. *sàlo*, rus. *sálo*, češ. *sádlo* < pslov. **sadlo*, nejasnega izvora

satén saténa samostalnik moškega spola

[satén]

POMEN

gladko, lahko tkano blago z lesketajočo se zgornjo stranjo

► prid. beseda + **sam. beseda**

bel, črn, rdeč saten | bombažen, svilen saten | svetleč saten

- Otroška posteljnina je iz mehkega *satena*.
- Nosi eleganten plašč iz rdečega *satena*.
- Zgornja plast obleke je iz rdeče čipke, spodaj pa je bel svileni *saten*.

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v roditelju**

hlače, obleka, pas iz satena | posteljnina iz satena

- Nosi rdečo obleko iz *satena*.
- Posteljnina iz *satena* je mehka in prijetna na otip.
- V temnem oprijetem krilu iz *satena* je videti odlično.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[satén]

IPA: [saˈte:n]

ednina

IMENOVALNIK: satén

RODILNIK: saténa

DAJALNIK: saténu

TOŽILNIK: satén

MESTNIK: pri saténu

ORODNIK: s saténom

dvojina

IMENOVALNIK: saténa

RODILNIK: saténov

DAJALNIK: saténoma

TOŽILNIK: saténa

MESTNIK: pri saténih

ORODNIK: s saténoma

množina

IMENOVALNIK: saténi

RODILNIK: saténov

DAJALNIK: saténom

TOŽILNIK: saténe

MESTNIK: pri saténih

ORODNIK: s saténi

TONEMSKO

[satên]

IPA: [saté:n]

ednina

IMENOVALNIK: satên

RODILNIK: satêna

DAJALNIK: satênu

TOŽILNIK: satên

MESTNIK: pri satênu

ORODNIK: s satênom

dvojina

IMENOVALNIK: satêna

RODILNIK: satênov

DAJALNIK: satênoma

TOŽILNIK: satêna

MESTNIK: pri satênih

ORODNIK: s satênoma

množina

IMENOVALNIK: satêni

RODILNIK: satênov

DAJALNIK: satênom

TOŽILNIK: saténe

MESTNIK: pri satênih

ORODNIK: s saténi

IZVOR

prevzeto prek (nem. *Satin* in) frc. *satén* iz arab.

zaitūnī, po srednjeveškem imenu kitajskega mesta

Quanzhou

saténast saténasta saténasto pridevnik

[saténast]

POMEN

1. ki je iz satena ali vsebuje saten

► **prid. beseda** + sam. beseda

saténast trak | saténasta obleka, pentlja, srajca |

saténasta rjuha | saténaste hlače

▪ Oblečena je bila v belo *saténasto* obleko z naramnicami.

▪ Imel sem črno žametno obleko in belo *saténasto* srajco.

▪ Nosila je prefinjen korzet z elegantnim črnim *saténastim* krilom.

2. ki spominja na saten ali je tak kot pri satenu

▪ Venčni listi imajo valovito nagubane robove in so *saténaste* texture.

▪ Ogrodje ležalnika je izdelano iz kovine *saténastega* videza.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[saténast]

IPA: [sa'te:nast]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: saténast

določno saténasti

RODILNIK: saténastega

DAJALNIK: saténastemu

TOŽILNIK: saténast

določno saténasti

živo saténastega

MESTNIK: pri saténastem

ORODNIK: s saténastim

dvojina

IMENOVALNIK: saténasta

RODILNIK: saténastih

DAJALNIK: saténastima

TOŽILNIK: saténasta

MESTNIK: pri saténastih

ORODNIK: s saténastima

množina

IMENOVALNIK: saténasti

RODILNIK: saténastih

DAJALNIK: saténastim

TOŽILNIK: saténaste

MESTNIK: pri saténastih

ORODNIK: s saténastimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: saténasta

RODILNIK: saténaste

DAJALNIK: saténasti

TOŽILNIK: saténasto

MESTNIK: pri saténasti

ORODNIK: s saténasto

dvojina

IMENOVALNIK: saténasti

RODILNIK: saténastih

DAJALNIK: saténastima

TOŽILNIK: saténasti

MESTNIK: pri saténastih

ORODNIK: s saténastima

množina

IMENOVALNIK: saténaste

RODILNIK: saténastih

DAJALNIK: saténastim

TOŽILNIK: saténaste

MESTNIK: pri saténastih

ORODNIK: s saténastimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: saténasto

RODILNIK: saténastega

DAJALNIK: saténastemu

TOŽILNIK: saténasto

MESTNIK: pri saténastem

ORODNIK: s saténastim

dvojina

IMENOVALNIK: saténasti
 RODILNIK: saténast**ih**
 DAJALNIK: saténast**ima**
 TOŽILNIK: saténasti
 MESTNIK: pri saténast**ih**
 ORODNIK: s saténast**ima**

množina

IMENOVALNIK: saténasta
 RODILNIK: saténast**ih**
 DAJALNIK: saténast**im**
 TOŽILNIK: saténasta
 MESTNIK: pri saténast**ih**
 ORODNIK: s saténast**imi**

TONEMSKO

[saténast]

IPA: [saté:nàst]

OSNOVNIK

moški spol**ednina**

IMENOVALNIK: saténast
 določno saténasti
 RODILNIK: saténast**ega**
 DAJALNIK: saténast**emu**
 TOŽILNIK: saténast
 določno saténasti
 živo saténast**ega**
 MESTNIK: pri saténast**em**
 ORODNIK: s saténast**im**

dvojina

IMENOVALNIK: saténasta
 RODILNIK: saténast**ih**
 DAJALNIK: saténast**ima**
 TOŽILNIK: saténasta
 MESTNIK: pri saténast**ih**
 ORODNIK: s saténast**ima**

množina

IMENOVALNIK: saténasti
 RODILNIK: saténast**ih**
 DAJALNIK: saténast**im**
 TOŽILNIK: saténaste
 MESTNIK: pri saténast**ih**
 ORODNIK: s saténast**imi**

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: saténasta
 RODILNIK: saténaste
 DAJALNIK: saténasti
 TOŽILNIK: saténasto
 MESTNIK: pri saténasti
 ORODNIK: s saténasto

dvojina

IMENOVALNIK: saténasti
 RODILNIK: saténast**ih**
 DAJALNIK: saténast**ima**
 TOŽILNIK: saténasti
 MESTNIK: pri saténast**ih**
 ORODNIK: s saténast**ima**

množina

IMENOVALNIK: saténaste
 RODILNIK: saténast**ih**

DAJALNIK: saténast**im**
 TOŽILNIK: saténaste
 MESTNIK: pri saténast**ih**
 ORODNIK: s saténast**imi**

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: saténasto
 RODILNIK: saténast**ega**
 DAJALNIK: saténast**emu**
 TOŽILNIK: saténasto
 MESTNIK: pri saténast**em**
 ORODNIK: s saténast**im**

dvojina

IMENOVALNIK: saténasti
 RODILNIK: saténast**ih**
 DAJALNIK: saténast**ima**
 TOŽILNIK: saténasti
 MESTNIK: pri saténast**ih**
 ORODNIK: s saténast**ima**

množina

IMENOVALNIK: saténasta
 RODILNIK: saténast**ih**
 DAJALNIK: saténast**im**
 TOŽILNIK: saténasta
 MESTNIK: pri saténast**ih**
 ORODNIK: s saténast**imi**

IZVOR

↑saten

satíra satíre samostalnik ženskega spola

[satíra]

POMEN

1. umetniško delo, ki na oster, posmehljiv način prikazuje, kritizira osebe, človeške lastnosti in razmere v družbi

► prid. beseda + **sam. beseda**

dramska satira | družbena, družbenokritična, politična satira | duhovita, komična, ostra satira

- Muzikal je grenka družbenokritična *satira* sodnega procesa z resničnim ozadjem.
- Roman je neke vrste družbena *satira* s premišljeno postavitvijo in odlično karakterizacijo junakov.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

napisati, pisati satiro | posneti satiro

- Poleg pravljic piše tudi *satiro*, znanstveno fantastiko in potopise.
- Posnel je politično *satiro*, ki kritizira jalove poskuse vlade, da bi počistila ulice kriminalne dejavnosti.

► **sam. beseda** + na + sam. beseda v tožilniku

satira na račun ČESA, KOGA | satira na temo ČESA

- Nagrajeni roman je tragikomična *satira* na račun knjig o samopomoči in inteligentna igra kontrastov iz vsakdanjega življenja.
- Lutkovna predstava za mladino in odrasle je družbena *satira* na temo odvisnosti od televizije in poneumljanja ljudi s televizijskimi reklamami.

...

- Največ uspeha je doživel s kratkimi humoreskami in *satirami*.

2. prikazovanje, kritiziranje česa na oster, posmehljiv način

► prid. beseda + **sam. beseda**

jedka, ostra satira

- V Dunajskih sonetih je z jedko *satiro* kritiziral prvaštvo v politiki in kulturi, bil pa je tudi odprt pristaš svobodomiselnih idej.
- Gogoljevo delo lahko razumemo kot ostro *satiro* družbenih razmer v 19. stoletju in širše, kot moralno obsodbo človekove duhovne izpraznjenosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[satíra]

IPA: [sa'ti:ra]

ednina

IMENOVALNIK: satíra

RODILNIK: satíre

DAJALNIK: satíri

TOŽILNIK: satíro

MESTNIK: pri satíri

ORODNIK: s satíro

dvojina

IMENOVALNIK: satíri

RODILNIK: satír

DAJALNIK: satírama

TOŽILNIK: satíri

MESTNIK: pri satírah

ORODNIK: s satírama

množina

IMENOVALNIK: satíre

RODILNIK: satír

DAJALNIK: satíram

TOŽILNIK: satíre

MESTNIK: pri satírah

ORODNIK: s satírami

TONEMSKO

[satíra]

IPA: [sa'ti:rà]

ednina

IMENOVALNIK: satíra

RODILNIK: satíre

DAJALNIK: satíri

TOŽILNIK: satíro

MESTNIK: pri satíri

ORODNIK: s satíro

dvojina

IMENOVALNIK: satíri

RODILNIK: satír

DAJALNIK: satírama

TOŽILNIK: satíri

MESTNIK: pri satírah

ORODNIK: s satírama

množina

IMENOVALNIK: satíre

RODILNIK: satír

DAJALNIK: satíram

TOŽILNIK: satíre

MESTNIK: pri satírah

ORODNIK: s satírami

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Satire*) iz lat. *satira*, star. *satura*, prvotno 'zmes, mešanica, obilje vsega, nasičenost', okrajšano iz *lanx satura* 'polna skleda (zlasti sadja)', iz *satur* 'sit, poln'

sévdah sévdaha samostalnik moškega spola

[séʋdah]

POMEN

iz glasbene umetnosti **bosanska muslimanska vokalna glasba, ki izraža močna čustva, zlasti ljubezni, žalosti, hrepenenja**

- *Sevdah* je tradicionalna glasba muslimanskih urbanih okolij Bosne in Hercegovine.
- Tradicionalno pesem smo želeli obleči v novo obleko, da nagovorimo tudi mlade, ki niso ravno oboževalci *sevdaha*.
- Zasedba preigrava jazz, *sevdah*, funk, orientalsko in balkansko tradicionalno glasbo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[séʋdah]

IPA: ['se:ʋdax]

ednina

IMENOVALNIK: sévdah

RODILNIK: sévdaha

DAJALNIK: sévdahu

TOŽILNIK: sévdah

MESTNIK: pri sévdahu

ORODNIK: s sévdahom

dvojina

IMENOVALNIK: sévdaha

RODILNIK: sévdahov

DAJALNIK: sévdahoma

TOŽILNIK: sévdaha

MESTNIK: pri sévdahih

ORODNIK: s sévdahoma

množina

IMENOVALNIK: sévdahi

RODILNIK: sévdahov

DAJALNIK: sévdahom

TOŽILNIK: sévdahe

MESTNIK: pri sévdahih

ORODNIK: s sévdahi

TONEMSKO

[séʋdah]

IPA: [sé:ʋdàx]

ednina

IMENOVALNIK: sêvdah

RODILNIK: sêvdaha

DAJALNIK: sêvdahu

TOŽILNIK: sêvdah

MESTNIK: pri sêvdahu

ORODNIK: s sêvdahom

dvojina

IMENOVALNIK: sêvdaha

RODILNIK: sêvdahov

DAJALNIK: sêvdahoma

TOŽILNIK: sêvdaha

MESTNIK: pri sêvdahih

ORODNIK: s sêvdahoma

množina

IMENOVALNIK: sêvdahi

RODILNIK: sêvdahov

DAJALNIK: sêvdahom

TOŽILNIK: sêvdahe

MESTNIK: pri sêvdahih

ORODNIK: s sêvdahi

IZVOR

prevzeto prek hrv., srb. *sèvdāh*, prvotno 'ljubezen, hrepenenje', in tur. *sevda* iz arab. *sawdā'* 'črni žolč', skladno z nazorom, po katerem je to ena od štirih telesnih tekočin, ki uravnavajo človeški značaj in razpoloženje

sevdalínka sevdalínke samostalnik ženskega spola

[sevdalínka]

POMEN

iz glasbene umetnosti **bosanska muslimanska ljubezenska pesem**, ki izraža močna čustva

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

pevec, pevka sevdalink

▪ Na mednarodnem festivalu sodobnih umetnosti bo nastopila prva pevka *sevdalink*.

▪ Pevec *sevdalink* mora utrip pesmi čutiti s celim telesom.

► prid. beseda + **sam. beseda**

bosanska sevdalinka

▪ Z jazzovsko navdahnjeno interpretacijo bosanskih *sevdalink* je očaral občinstvo.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

▪ Med bošnjaškimi intelektualci se je oblikovala zavest o tem, da je treba *sevdalinke* zbrati, sistematizirati, raziskati.

▪ Skozi branje dostopne literature in ob poslušanju arhivskih posnetkov sem prvič začel pozorno poslušati *sevdalinke*.

...

▪ Najboljši pevci *sevdalink* so prihajali iz meščanskih bošnjaških družin, ki niso samo poznali glasbene tradicije Bošnjakov, ampak so izhajali iz družbenih okvirov, v katerih je *sevdalinka* v času Osmanskega cesarstva nastajala in se razvijala.

▪ *Sevdalinke* so izvajalsko izjemno zahtevne.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sevdalínka]

IPA: [se̞ɔda'liːŋka]

ednina

IMENOVALNIK: sevdalínka

RODILNIK: sevdalínke

DAJALNIK: sevdalínki

TOŽILNIK: sevdalínko

MESTNIK: pri sevdalínki

ORODNIK: s sevdalínko

dvojina

IMENOVALNIK: sevdalínki

RODILNIK: sevdalínk

DAJALNIK: sevdalínkama

TOŽILNIK: sevdalínki

MESTNIK: pri sevdalínkah

ORODNIK: s sevdalínkama

množina

IMENOVALNIK: sevdalínke

RODILNIK: sevdalínk

DAJALNIK: sevdalínkam

TOŽILNIK: sevdalínke

MESTNIK: pri sevdalínkah

ORODNIK: s sevdalínkami

TONEMSKO

[sevdalínka]

IPA: [se̞ɔda'liːŋka]

ednina

IMENOVALNIK: sevdalínka

RODILNIK: sevdalínke

DAJALNIK: sevdalínki

TOŽILNIK: sevdalínko

MESTNIK: pri sevdalínki

ORODNIK: s sevdalínko

dvojina

IMENOVALNIK: sevdalínki

RODILNIK: sevdalínk

DAJALNIK: sevdalínkama

TOŽILNIK: sevdalínki

MESTNIK: pri sevdalínkah

ORODNIK: s sevdalínkama

množina

IMENOVALNIK: sevdalínke

RODILNIK: sevdalínk

DAJALNIK: sevdalínkam

TOŽILNIK: sevdalínke

MESTNIK: pri sevdalínkah

ORODNIK: s sevdalínkami

IZVOR

prevzeto iz hrv., srb. *sevdālínka*, iz tur. *sevda* 'zaljubljenec'

simfoníja simfoníje samostalnik ženskega spola

[simfoníja]

POMEN

1. iz glasbene umetnosti skladba za simfonični orkester, navadno s štirimi stavki, od katerih je vsaj eden v sonatni obliki

► prid. beseda + **sam. beseda**

Beethovnova, Haydnova, Mozartova simfonija | zadnja simfonija | znamenita simfonija

- Izvedli bodo Mahlerjevo Drugo *simfonijo* Vstajenje, ki je ena najboljših in najznamenitejših *simfonij* v svetovni literaturi.
 - Največji violinist šestdesetih let David Ojstrah je pred leti z Dunajskimi filharmoniki snemal znano Mozartovo *simfonijo* v g-molu.
- ▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**
 dirigirati simfonijo | igrati, izvesti, predstaviti simfonijo | napisati, ustvariti simfonijo | poslušati, slišati simfonijo
- Sedemnajst let je bil star, ko je ustvaril preprosto in očarljivo *simfonijo* v C-duru.
 - V drugem delu koncerta smo slišali 4. *simfonijo* Antona Brucknerja.
 - Včasih skladatelja navdihne narava in potem napiše *simfonijo*, v kateri posnema zvoke ptic in dreves.
- ▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.
 simfonija nastane KDAJ
- *Simfonija* je nastala poleti leta 1788 in je druga od zadnjih treh skladateljevih simfonij.
- ▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
 izvedba simfonije | stavek simfonije
- Ljubljeno je upodobil v znameniti melodiji, ki se ponavlja v vseh stavkih *simfonije*.
- 2.** ekspresivno skupek, celota čutnih zaznav, vtisov, ki so v urejenem, zaželenem, estetskem razmerju
- ▶ **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku
 simfonija barv, okusov
- Vzrok tako razkošne *simfonije* barv je rdečkasto obarvana kamnina krniških sten, ki se pod večer spremenijo v pravo plamenico.
 - Gozd je sam po sebi *simfonija* barv, okusov in različnih zvokov, ki jih izvajajo tam živeče živali.
 - Čudoviti posnetki, prefinjeno kombinirani z glasbo, so ustvarili gorniško filmsko *simfonijo*.
- 2.1.** ekspresivno lastnost česa, da ima dele v takem razmerju
- Mimo nas se pripodijo štirje vodniki, ki se brez obotavljanja lotijo zajede prvega stolpa. Temu, čemur smo bili priča v naslednjih urah, lahko rečemo samo *simfonija* plezanja.
 - Premikanje aplikacijskih oken v ozadju brez njihove aktivacije dosežemo s pomočjo držanja komandne tipke, ki skupaj z miškinim kazalcem ustvari *simfonijo* gibanja sekundarnih oken.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[simfónija]

IPA: [simfóni:ja]

ednina

IMENOVALNIK: simfónija

RODILNIK: simfonije

DAJALNIK: simfoniji

TOŽILNIK: simfonijo

MESTNIK: pri simfoniji

ORODNIK: s simfonijo

dvojina

IMENOVALNIK: simfoniji

RODILNIK: simfonij

DAJALNIK: simfonijama

TOŽILNIK: simfoniji

MESTNIK: pri simfonijah

ORODNIK: s simfonijama

množina

IMENOVALNIK: simfonije

RODILNIK: simfonij

DAJALNIK: simfonijam

TOŽILNIK: simfonije

MESTNIK: pri simfonijah

ORODNIK: s simfonijami

TONEMSKO

[simfónija]

IPA: [simfóni:ja]

ednina

IMENOVALNIK: simfónija

RODILNIK: simfonije

DAJALNIK: simfoniji

TOŽILNIK: simfonijo

MESTNIK: pri simfoniji

ORODNIK: s simfonijo

dvojina

IMENOVALNIK: simfóniji

RODILNIK: simfonij

DAJALNIK: simfonijama

TOŽILNIK: simfoniji

MESTNIK: pri simfonijah

ORODNIK: s simfonijama

množina

IMENOVALNIK: simfonije

RODILNIK: simfonij

DAJALNIK: simfonijam

TOŽILNIK: simfonije

MESTNIK: pri simfonijah

ORODNIK: s simfonijami

STALNE ZVEZE

koncertantna simfonija

iz glasbene umetnosti navadno tritavčna instrumentalna skladba z značilnostmi simfonije za orkester in več solističnih glasbil

- Začetki *koncertantne simfonije* segajo v drugo polovico 18. stoletja, ko se je uveljavila kot nekakšen hibrid med instrumentalnim koncertom in simfonijo.
- Svojo prvo *koncertantno simfonijo* za flavto, oboo, fagot in rog je zložil leta 1778 v Parizu.
- Posebno doživetje je bila krstna izvedba Balade konfrontacij, *koncertantne simfonije* za dva klavirja in orkester.

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Sinfonie*, *Symphonie*) iz it. *sinfonia* < lat. *symphōnia*, prevzeto iz gr. *symphōnia* 'sozvočje', iz gr. *syn* 'skupaj, z' + izpeljanke iz gr. *phōné* 'glas, zvok'

sivíti sivím nedovršni glagol

[sivíti]

POMEN

1. delati, povzročati, da kaj postane sivo

▪ S starih desk se je nanje usipal prah; lepil se jim je na obraze, jim *siví*/lase.

▪ Megla *siví* njegov obraz, zato se zdi starejši kot sploh kdaj, kot bi se preko noči postaral.

2. v obliki *sivíti se*, ekspresivno biti viden, zaznaven v sivih, sivkastih odtenkih

▪ Videlo se je vse do Pohorja in Konjiške gore, čisto v daljavi so *se* modrikasto *sivíle* Savinjske planine.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sivíti]

IPA: [si'vi:ti]

NEDOLOČNIK: sivíti

NAMENILNIK: sivít

sedanjik

ednina

1. OSEBA: sivím

2. OSEBA: sivíš

3. OSEBA: siví

dvojina

1. OSEBA: sivíva

2. OSEBA: sivíta

3. OSEBA: sivíta

množina

1. OSEBA: sivímo

2. OSEBA: sivíte

3. OSEBA: sivíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: sívi

dvojina

1. OSEBA: sivíva

2. OSEBA: sivíta

množina

1. OSEBA: sivímo

2. OSEBA: sivíte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: sivíl

DVOJINA: sivíla

MNOŽINA: sivíli

ženski spol

EDNINA: sivíla

DVOJINA: sivíli

MNOŽINA: sivíle

srednji spol

EDNINA: sivílo

DVOJINA: sivíli

MNOŽINA: sivíla

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVANIK: sivèč

RODILNIK: sivéčega

DAJALNIK: sivéčemu

TOŽILNIK: sivèč

živo sivéčega

MESTNIK: pri sivéčem

ORODNIK: s sivéčim

dvojina

IMENOVANIK: sivéča

RODILNIK: sivéčih

DAJALNIK: sivéčima

TOŽILNIK: sivéča

MESTNIK: pri sivéčih

ORODNIK: s sivéčima

množina

IMENOVANIK: sivéči

RODILNIK: sivéčih

DAJALNIK: sivéčim

TOŽILNIK: sivéče

MESTNIK: pri sivéčih

ORODNIK: s sivéčimi

ženski spol

ednina

IMENOVANIK: sivéča

RODILNIK: sivéče

DAJALNIK: sivéči

TOŽILNIK: sivéčo

MESTNIK: pri sivéči

ORODNIK: s sivéčo

dvojina

IMENOVANIK: sivéči

RODILNIK: sivéčih

DAJALNIK: sivéčima

TOŽILNIK: sivéči

MESTNIK: pri sivéčih

ORODNIK: s sivéčima

množina

IMENOVANIK: sivéče

RODILNIK: sivéčih

DAJALNIK: sivéčim

TOŽILNIK: sivéče

MESTNIK: pri sivéčih

ORODNIK: s sivéčimi

srednji spol

ednina

IMENOVANIK: sivéče

RODILNIK: sivéčega

DAJALNIK: sivéčemu

TOŽILNIK: sivéče

MESTNIK: pri sivéčem

ORODNIK: s sivéčim

dvojina

IMENOVANIK: sivéči

RODILNIK: sivéčih

DAJALNIK: sivéčima

TOŽILNIK: sivéči

MESTNIK: pri sivéčih

ORODNIK: s sivéčima

množina

IMENOVANIK: sivéča

RODILNIK: sivéčih

DAJALNIK: sivéčim

TOŽILNIK: sivéča

MESTNIK: pri sivéčih

ORODNIK: s sivéčimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: siviljenje
RODILNIK: siviljenja
DAJALNIK: siviljenju
TOŽILNIK: siviljenje
MESTNIK: pri siviljenju
ORODNIK: s siviljenjem

dvojina

IMENOVALNIK: siviljenji
RODILNIK: siviljenj
DAJALNIK: siviljenjema
TOŽILNIK: siviljenji
MESTNIK: pri siviljenjih
ORODNIK: s siviljenjema

množina

IMENOVALNIK: siviljenja
RODILNIK: siviljenj
DAJALNIK: siviljenjem
TOŽILNIK: siviljenja
MESTNIK: pri siviljenjih
ORODNIK: s siviljenji

TONEMSKO

[sivíti] tudi [sivîti]

IPA: [siví:ti] tudi [sivî:ti]

NEDOLOČNIK: sivíti tudi sivîti

NAMENILNIK: sivît

sedanjik

ednina

1. OSEBA: sivím
2. OSEBA: sivíš
3. OSEBA: sivi

dvojina

1. OSEBA: sivíva
2. OSEBA: sivíta
3. OSEBA: sivíta

množina

1. OSEBA: sivímo
2. OSEBA: sivíte
3. OSEBA: sivíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: sívi

dvojina

1. OSEBA: sivíva
2. OSEBA: sivíta

množina

1. OSEBA: sivímo
2. OSEBA: sivíte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: sivíl
DVOJINA: sivíla
MNOŽINA: sivíli

ženski spol

EDNINA: sivíla
DVOJINA: sivíli
MNOŽINA: sivíle

srednji spol

EDNINA: sivílo

DVOJINA: sivíli

MNOŽINA: sivíla

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sivěč
RODILNIK: sivěčega
DAJALNIK: sivěčemu
TOŽILNIK: sivěč
živo sivěčega
MESTNIK: pri sivěčem
ORODNIK: s sivěčim

dvojina

IMENOVALNIK: sivěča
RODILNIK: sivěčih
DAJALNIK: sivěčima
TOŽILNIK: sivěča
MESTNIK: pri sivěčih
ORODNIK: s sivěčima

množina

IMENOVALNIK: sivěči
RODILNIK: sivěčih
DAJALNIK: sivěčim
TOŽILNIK: sivěče
MESTNIK: pri sivěčih
ORODNIK: s sivěčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sivěča
RODILNIK: sivěče
DAJALNIK: sivěči
TOŽILNIK: sivěčo
MESTNIK: pri sivěči
ORODNIK: s sivěčo

dvojina

IMENOVALNIK: sivěči
RODILNIK: sivěčih
DAJALNIK: sivěčima
TOŽILNIK: sivěči
MESTNIK: pri sivěčih
ORODNIK: s sivěčima

množina

IMENOVALNIK: sivěče
RODILNIK: sivěčih
DAJALNIK: sivěčim
TOŽILNIK: sivěče
MESTNIK: pri sivěčih
ORODNIK: s sivěčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sivěče
RODILNIK: sivěčega
DAJALNIK: sivěčemu
TOŽILNIK: sivěče
MESTNIK: pri sivěčem
ORODNIK: s sivěčim

dvojina

IMENOVALNIK: sivěči
RODILNIK: sivěčih
DAJALNIK: sivěčima
TOŽILNIK: sivěči

MESTNIK: pri sivēčih
ORODNIK: s sivēčima

množina

IMENOVALNIK: sivēča
RODILNIK: sivēčih
DAJALNIK: sivēčim
TOŽILNIK: sivēča
MESTNIK: pri sivēčih
ORODNIK: s sivēčimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: siviljenje
RODILNIK: siviljenja
DAJALNIK: siviljenju
TOŽILNIK: siviljenje
MESTNIK: pri siviljenju
ORODNIK: s siviljenjem

dvojina

IMENOVALNIK: siviljenji in siviljenji
RODILNIK: siviljenj
DAJALNIK: siviljenjema in siviljenjema
TOŽILNIK: siviljenji in siviljenji
MESTNIK: pri siviljenjih tudi pri siviljenjih
ORODNIK: s siviljenjema in s siviljenjema

množina

IMENOVALNIK: siviljenja tudi siviljenja
RODILNIK: siviljenj
DAJALNIK: siviljenjem tudi siviljenjem
TOŽILNIK: siviljenja tudi siviljenja
MESTNIK: pri siviljenjih tudi pri siviljenjih
ORODNIK: s siviljenji tudi s siviljenji

IZVOR

↑siv

skalíti skalím dovršni glagol

[skalíti]

POMEN

1. narediti, povzročiti, da kaj postane neprozorno zaradi plavajočih drobnih delcev, primesi

► **glag.** + sam. beseda v tožilniku

skaliti vodo

- Vidljivost je bila dobra, paziti sem moral le, da ne bi s plavutmi preveč *skalil* vode.
- Usedline zelo hitro *skalijo* vodo, zato se je treba naučiti lahkih, kratkih gibov s plavutmi.

2. v obliki **skaliti se** postati neprozoren zaradi plavajočih drobnih delcev, primesi

► prisl. + **glag.**

- Ob večjem deževju *se* voda močno *skalí*, postane oporečna, zato jo morajo prekuhavati.
- Vidljivost je bila slaba, saj *se* je muljasto dno zaradi slabega vremena kmalu *skalilo*.

3. navadno ekspresivno narediti, povzročiti, da česa ugodnega, pozitivnega ni več ali se manjša, slabša

► **glag.** + sam. beseda v tožilniku

skaliti mir | skaliti odnose | skaliti razpoloženje, srečo, veselje

▪ Izmišljeno obrekovanje na srečo ni *skalilo* družinskega miru.

▪ Sovražniki včasih želijo narediti kaj, kar bi *skalilo* srečo, ki je po njihovem mnenju nezaslužena in nepravilna.

...

▪ Znamenite stavbe v takšni klavni podobi utegnejo *skaliti* podobo evropske prestolnice kulture.

▪ Opozoril je, da gre za hudo poseganje v kitajske notranje zadeve, ki bo močno *skalilo* kitajsko-ameriške odnose.

4. v obliki **skaliti se**, navadno ekspresivno preiti v stanje neprisotnosti ali manjšanja, slabšanja

► prisl. + **glag.**

▪ Na lepem *se* je njegovo razpoloženje močno *skalilo*.

▪ Besedišče glavnih akterjev je sicer dobronamerno, hkrati pa odraža skrb, da *se* lahko pozitivno ozračje hitro *skali*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[skalíti]

IPA: [ska'li:ti]

NEDOLOČNIK: skalíti

NAMENILNIK: skalít

sedanjik

ednina

1. OSEBA: skalím
2. OSEBA: skalíš
3. OSEBA: skalí

dvojina

1. OSEBA: skalíva
2. OSEBA: skalíta
3. OSEBA: skalíta

množina

1. OSEBA: skalímo
2. OSEBA: skalíte
3. OSEBA: skalíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: skáli

dvojina

1. OSEBA: skalíva
2. OSEBA: skalíta

množina

1. OSEBA: skalímo
2. OSEBA: skalíte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: skálil

DVOJINA: skalíla

MNOŽINA: skalíli

ženski spol

EDNINA: skalíla

DVOJINA: skalíli

MNOŽINA: skalíle

srednji spol

EDNINA: skalílo

DVOJINA: skalíli

MNOŽINA: skalíla

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: skaljèn
RODILNIK: skaljênega
DAJALNIK: skaljênemu
TOŽILNIK: skaljèn
živo skaljênega
MESTNIK: pri skaljênem
ORODNIK: s skaljênim

dvojina

IMENOVALNIK: skaljêna
RODILNIK: skaljênih
DAJALNIK: skaljênima
TOŽILNIK: skaljêna
MESTNIK: pri skaljênih
ORODNIK: s skaljênima

množina

IMENOVALNIK: skaljêni
RODILNIK: skaljênih
DAJALNIK: skaljênim
TOŽILNIK: skaljêne
MESTNIK: pri skaljênih
ORODNIK: s skaljênimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: skaljêna
RODILNIK: skaljêne
DAJALNIK: skaljêni
TOŽILNIK: skaljêno
MESTNIK: pri skaljêni
ORODNIK: s skaljêno

dvojina

IMENOVALNIK: skaljêni
RODILNIK: skaljênih
DAJALNIK: skaljênima
TOŽILNIK: skaljêni
MESTNIK: pri skaljênih
ORODNIK: s skaljênima

množina

IMENOVALNIK: skaljêne
RODILNIK: skaljênih
DAJALNIK: skaljênim
TOŽILNIK: skaljêne
MESTNIK: pri skaljênih
ORODNIK: s skaljênimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: skaljêno
RODILNIK: skaljênega
DAJALNIK: skaljênemu
TOŽILNIK: skaljêno
MESTNIK: pri skaljênem
ORODNIK: s skaljênim

dvojina

IMENOVALNIK: skaljêni
RODILNIK: skaljênih
DAJALNIK: skaljênima
TOŽILNIK: skaljêni
MESTNIK: pri skaljênih
ORODNIK: s skaljênima

množina

IMENOVALNIK: skaljêna
RODILNIK: skaljênih
DAJALNIK: skaljênim
TOŽILNIK: skaljêna
MESTNIK: pri skaljênih
ORODNIK: s skaljênimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: skaljênje
RODILNIK: skaljênja
DAJALNIK: skaljênju
TOŽILNIK: skaljênje
MESTNIK: pri skaljênju
ORODNIK: s skaljênjem

TONEMSKO

[skalíti] tudi [skalîti]

IPA: [skalí:tí] tudi [skalí:ti]

NEDOLOČNIK: skalíti tudi skalîti

NAMENILNIK: skalît

sedanjik

ednina

1. OSEBA: skalím
2. OSEBA: skališ
3. OSEBA: skali

dvojina

1. OSEBA: skalíva
2. OSEBA: skalíta
3. OSEBA: skalíta

množina

1. OSEBA: skalímo
2. OSEBA: skalíte
3. OSEBA: skalíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: skáli

dvojina

1. OSEBA: skalíva
2. OSEBA: skalíta

množina

1. OSEBA: skalímo
2. OSEBA: skalíte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: skâlil
DVOJINA: skalíla
MNOŽINA: skalîli

ženski spol

EDNINA: skalíla
DVOJINA: skalîli
MNOŽINA: skalîle

srednji spol

EDNINA: skalîlo
DVOJINA: skalîli
MNOŽINA: skalîla

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: skaljèn
RODILNIK: skaljênega
DAJALNIK: skaljênemu

TOŽILNIK: skaljën
živo skaljënega
MESTNIK: pri skaljënem
ORODNIK: s skaljënim

dvojina

IMENOVALNIK: skaljëna
RODILNIK: skaljënih
DAJALNIK: skaljënima
TOŽILNIK: skaljëna
MESTNIK: pri skaljënih
ORODNIK: s skaljënima

množina

IMENOVALNIK: skaljëni
RODILNIK: skaljënih
DAJALNIK: skaljënim
TOŽILNIK: skaljëne
MESTNIK: pri skaljënih
ORODNIK: s skaljënimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: skaljëna
RODILNIK: skaljëne
DAJALNIK: skaljëni
TOŽILNIK: skaljëno
MESTNIK: pri skaljëni
ORODNIK: s skaljëno

dvojina

IMENOVALNIK: skaljëni
RODILNIK: skaljënih
DAJALNIK: skaljënima
TOŽILNIK: skaljëni
MESTNIK: pri skaljënih
ORODNIK: s skaljënima

množina

IMENOVALNIK: skaljëne
RODILNIK: skaljënih
DAJALNIK: skaljënim
TOŽILNIK: skaljëne
MESTNIK: pri skaljënih
ORODNIK: s skaljënimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: skaljëno
RODILNIK: skaljënega
DAJALNIK: skaljënemu
TOŽILNIK: skaljëno
MESTNIK: pri skaljënem
ORODNIK: s skaljënim

dvojina

IMENOVALNIK: skaljëni
RODILNIK: skaljënih
DAJALNIK: skaljënima
TOŽILNIK: skaljëni
MESTNIK: pri skaljënih
ORODNIK: s skaljënima

množina

IMENOVALNIK: skaljëna
RODILNIK: skaljënih
DAJALNIK: skaljënim
TOŽILNIK: skaljëna
MESTNIK: pri skaljënih

ORODNIK: s skaljënimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: skaljënje
RODILNIK: skaljënja
DAJALNIK: skaljënju
TOŽILNIK: skaljënje
MESTNIK: pri skaljënju
ORODNIK: s skaljënjem

FRAZELOGIJA

kaliti/skaliti vodo

kaliti vodo

v dovršni obliki skaliti vodo

povzročati, povzročiti zmedo, nejasnosti;
zamegljevati, zamegliti stanje, dejstva

▪ Predsednik vlade bo moral nehati *kaliti vodo* zdaj tem zdaj onim stavgajočim, češ, časi so težki, zdaj je treba delati.

▪ Podatki so prišli v javnost zato, da *bi skalili vodo* in prikriili resnico.

IZVOR

↑kaliti

sklòn sklôna samostalnik moškega spola

[sklòn]

POMEN

iz jezikoslovja oblika samostalnika, pridevnika, zaimka ali števnik, ki jim omogoča, da nastopajo v različnih skladenjskih vlogah

► prid. beseda + **sam. beseda**

napačen, neustrezen, pravilen, ustrezen sklon | neimenovalniški sklon | prvi, drugi, tretji, četrti, peti, šesti sklon | različni skloni

▪ Otroci se naučijo v situaciji pravilno uporabiti besedo v ustreznem *sklonu*.

▪ Slovenščina je z različnimi *skloni*, spoli in drugimi slovničnimi pravili za tujce težka.

▪ Pri obliki »stola« je brez sobesedila nejasno, ali gre za drugi *sklon* ednine ali za prvi *sklon* dvojine.

► števnik + **sam. beseda**

šest sklonov

▪ Slovenščina ima šest *sklonov*: imenovalnik, rodilnik, dajalnik, tožilnik, mestnik in orodnik.

▪ Češčina pozna sedem *sklonov* in težave pri sklanjanju predstavljajo velik del oblikoslovnih zadreg.

...

▪ Pridevniku lahko določimo *sklon*, spol in število.

▪ Uralski jeziki so znani po bogatem sistemu *sklonov*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sklòn]

IPA: [skløn]

ednina

IMENOVALNIK: sklòn

RODILNIK: sklôna
DAJALNIK: sklônu
TOŽILNIK: sklôna
MESTNIK: pri sklônu
ORODNIK: s sklônom

dvojina

IMENOVALNIK: sklôna
RODILNIK: sklônov
DAJALNIK: sklônoma
TOŽILNIK: sklôna
MESTNIK: pri sklônih
ORODNIK: s sklônoma

množina

IMENOVALNIK: sklôni
RODILNIK: sklônov
DAJALNIK: sklônóm
TOŽILNIK: sklône
MESTNIK: pri sklônih
ORODNIK: s sklôni

TONEMSKO

[sklôn]

IPA: [sklôn]

ednina

IMENOVALNIK: sklôn
RODILNIK: sklôna
DAJALNIK: sklônu
TOŽILNIK: sklôna
MESTNIK: pri sklônu redko pri sklônu
ORODNIK: s sklônóm

dvojina

IMENOVALNIK: sklôna
RODILNIK: sklônóv
DAJALNIK: sklônoma
TOŽILNIK: sklôna
MESTNIK: pri sklônih redko pri sklônih
ORODNIK: s sklônoma

množina

IMENOVALNIK: sklôni
RODILNIK: sklônóv
DAJALNIK: sklônóm
TOŽILNIK: sklône
MESTNIK: pri sklônih redko pri sklônih
ORODNIK: s sklôni redko s sklôni

STALNE ZVEZE

odvisni sklon

iz jezikoslovja vsak od šestih sklonov razen imenovalnika

▪ Zanima me, kako je z okrajšavo za gospa v *odvisnih sklonih*, na primer na pisemski ovojnici.

IZVOR

iz ↑skloniti v pomenu 'sklanjati', kar je kot hrv., srb. *sklänjati*, češ. *skloňovat* po zgledu lat. *declināre* v pomenu 'sklanjati' tvorjeno iz ↑kloniti v pomenu 'upogibati'

skôbčevka skôbčevke samostalnik ženskega spola

[skôpčeu̯ka]

POMEN

manjša papiga s črtastim vzorcem na zadnjem delu glave in hrbtu ter daljšim modrim repom, po izvoru iz Avstralije; primerjaj lat. *Melopsittacus undulatus*

► sam. beseda + **sam. beseda**

papiga skobčevka

▪ Papige *skobčevke* so poleg psov in mačk najbolj številni hišni ljubljenci.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

▪ Doma imamo parček *skobčevk*.

▪ Na razstavah ptic razstavljajo dve pasmi *skobčevk*.

...

▪ Papiga dobiva kupljeno hrano za *skobčevke*, od zelenjave pa samo korenček.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[skôpčeu̯ka]

IPA: ['sko:ptʃeu̯ka]

ednina

IMENOVALNIK: skôbčevka
RODILNIK: skôbčevke
DAJALNIK: skôbčevki
TOŽILNIK: skôbčevko
MESTNIK: pri skôbčevki
ORODNIK: s skôbčevko

dvojina

IMENOVALNIK: skôbčevki
RODILNIK: skôbčevk
DAJALNIK: skôbčevkama
TOŽILNIK: skôbčevki
MESTNIK: pri skôbčevkah
ORODNIK: s skôbčevkama

množina

IMENOVALNIK: skôbčevke
RODILNIK: skôbčevk
DAJALNIK: skôbčevkam
TOŽILNIK: skôbčevke
MESTNIK: pri skôbčevkah
ORODNIK: s skôbčevkami

TONEMSKO

[skôpčeu̯ka]

IPA: [skô:ptʃeu̯ka]

ednina

IMENOVALNIK: skôbčevka
RODILNIK: skôbčevke
DAJALNIK: skôbčevki
TOŽILNIK: skôbčevko
MESTNIK: pri skôbčevki
ORODNIK: s skôbčevko tudi s skôbčevko

dvojina

IMENOVALNIK: skôbčevki
RODILNIK: skôbčevk
DAJALNIK: skôbčevkama
TOŽILNIK: skôbčevki
MESTNIK: pri skôbčevkah
ORODNIK: s skôbčevkama

množina

IMENOVALNIK: skó**b**čevke
RODILNIK: skó**b**čevk
DAJALNIK: skó**b**čev**kam**
TOŽILNIK: skó**b**čevke
MESTNIK: pri skó**b**čev**kah**
ORODNIK: s skó**b**čev**kami**

IZVOR

↑skobec

slanína slaníne samostalnik ženskega spola

[slanína]

POMEN

1. soljeno svinjsko salo s plastmi mesa kot hrana, jed; SIN.: neformalno, zahodno panceta

► prid. beseda + **sam. beseda**

dimljena, prekajena, prešana slanina | mastna, mesnata slanina | narezana, sesekljana slanina | pečena, popečena slanina | suha, sušena slanina
▪ Enolončnica bo še bolj pikantna, če v njej kuhate kožo prekajene *slanine*, ki jo nato odstranite.
▪ Zeljne krpice lahko zabelimo z ocvirki ali precvrto mesnato *slanino*.
▪ Svinino obložijo s prešano *slanino*, prekrijejo s sirom, vse skupaj gratinirajo in na koncu zalijejo z gobovo omako.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

narezati, sesekljati slanino | prepražiti, popeči slanino
▪ *Slanino* narežemo na drobne kocke.
▪ Na suhi ponvi popecite *slanino*, da postane hrustljava.
▪ V taboru največkrat jedo *slanino* in boršč.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

kos, koščki slanine | rezine slanine
▪ V lonec zložimo sarme, mednje pa koščke *slanine*.
▪ V manjši lonec je mati pristavila fižol, malo zelenjave in kos *slanine*.

► priredna zveza

slanina in čebula, slanina in jajce, slanina in meso, slanina in sir
▪ Krompirje polnimo z mesom, žličko jogurta, *slanino* in čebulo.

...

▪ Pripravila jima je zajtrk, ocvrta jajca s *slanino* in opečenim kruhkom.
▪ Namesto narezane slanine lahko uporabite prekajeno *slanino* v kosu.

1.1. svinjsko salo sploh

► prid. beseda + **sam. beseda**

debela slanina | hrbtna, trebušna slanina | svinjska slanina | trda slanina
▪ Za klobase je primerna čvrsta hrbtna *slanina* prašičev, ki mora biti pred mletjem dobro ohlajena ali celo malo zmrznjena, da se lepše melje.

▪ Krmni grah se uporablja največ za pitanje mesnatih prašičev, pri katerih je zaželeno trda *slanina* in čvrsto meso.
▪ Salame dela po starih receptih, mesu jelenjadi dodaja nekaj svinjine in svinjske *slanine*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

▪ Pozimi so navadno nizke temperature, ki omogočajo hitro in pravilno hlajenje mesa. Če s trupa odstranimo *slanino*, hlajenje mesa pospešimo.
▪ Po treh tednih zorenja v hladnem prostoru *slanino* prekadimo.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

▪ Zaradi več plasti *slanine*, ki je razporejena med mesom, je svinjina madžarske pasme primerna za izdelavo suhomesnatih izdelkov.
▪ Najtežji merjasec tehta 280 kilogramov. Posledica tega je plastovitost *slanine*, meso je zelo sočno.

...

▪ Osnovni surovini za domače suhe klobase sta svinjsko meso in *slanina* v razmerju 3 : 1.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[slanína]

IPA: [slaˈniːna]

ednina

IMENOVALNIK: slanína

RODILNIK: slaníne

DAJALNIK: slaníni

TOŽILNIK: slaníno

MESTNIK: pri slaníni

ORODNIK: s slaníno

dvojina

IMENOVALNIK: slaníni

RODILNIK: slanín

DAJALNIK: slanín**ama**

TOŽILNIK: slaníni

MESTNIK: pri slanín**ah**

ORODNIK: s slanín**ama**

množina

IMENOVALNIK: slaníne

RODILNIK: slanín

DAJALNIK: slanín**am**

TOŽILNIK: slaníne

MESTNIK: pri slanín**ah**

ORODNIK: s slanín**ami**

TONEMSKO

[slanína]

IPA: [slaniːná]

ednina

IMENOVALNIK: slanína

RODILNIK: slaníne

DAJALNIK: slaníni

TOŽILNIK: slaníno

MESTNIK: pri slaníni

ORODNIK: s slaníno

dvojina

IMENOVALNIK: slaníni

RODILNIK: slanín

DAJALNIK: slanín**ama**
TOŽILNIK: slaní**ni**
MESTNIK: pri slanín**ah**
ORODNIK: s slanín**ama**

množina

IMENOVALNIK: slaní**ne**
RODILNIK: slaní**n**
DAJALNIK: slanín**am**
TOŽILNIK: slaní**ne**
MESTNIK: pri slanín**ah**
ORODNIK: s slanín**ami**

STALNE ZVEZE

hamburška slanina

prekajena, toplotno obdelana slanina

- V ponvi na olivnem olju popečemo na tanke pravokotnike narezano *hamburško slanino*.
- Oljke zrežemo na kolobarje in *hamburško slanino* popečemo.
- Kupil sem dva kosa predpakirane pečene *hamburške slanine*.

IZVOR

= hrv., srb. *slànina*, rus. *solonína* 'nasoljeno meso ali slanina', češ. *slanina* < pslov. **solnina* iz ↑slan

spevoígra spevoígre samostalnik ženskega spola

[spɛvoígra]

POMEN

dramska igra s pevskimi in instrumentalnimi točkami

► prid. beseda + **sam. beseda**

zborovska spevoigra

- Lutkovna *spevoigra* pripoveduje o skromnem, ljubečem paru Filemonu in Bavkidi, ki ju obiščeta v beraško podobo zamaskirana Zevs in Hermes.
- Odlični zborovodkinji in pevki sta združili znanje in izkušnje in ustvarili vsečno *spevoigro* z aktualnim sporočilom.
- Dramatično društvo je bilo ustanovljeno leta 1867 za izvedbe glasbeno-gledaliških del s slovanskega področja, še zlasti slovenskih *spevoiger* in oper.

...

- Z učenci je pripravil vrsto iger in *spevoiger*.
- Napisal je 31 *spevoiger* in 200 samospevov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[spɛvoígra]

IPA: [spɛvoí:gra]

ednina

IMENOVALNIK: spevoí**gra**
RODILNIK: spevoí**gre**
DAJALNIK: spevoí**gri**
TOŽILNIK: spevoí**gro**
MESTNIK: pri spevoí**gri**
ORODNIK: s spevoí**gro**

dvojina

IMENOVALNIK: spevoí**gri**
RODILNIK: spevoí**ger**
DAJALNIK: spevoí**grama**
TOŽILNIK: spevoí**gri**
MESTNIK: pri spevoí**grah**
ORODNIK: s spevoí**grama**

množina

IMENOVALNIK: spevoí**gre**
RODILNIK: spevoí**ger**
DAJALNIK: spevoí**gram**
TOŽILNIK: spevoí**gre**
MESTNIK: pri spevoí**grah**
ORODNIK: s spevoí**grami**

TONEMSKO

[spɛvoígra]

IPA: [spɛvoí:grà]

ednina

IMENOVALNIK: spevoí**gra**
RODILNIK: spevoí**gre**
DAJALNIK: spevoí**gri**
TOŽILNIK: spevoí**gro**
MESTNIK: pri spevoí**gri**
ORODNIK: s spevoí**gro**

dvojina

IMENOVALNIK: spevoí**gri**
RODILNIK: spevoí**ger**
DAJALNIK: spevoí**grama**
TOŽILNIK: spevoí**gri**
MESTNIK: pri spevoí**grah**
ORODNIK: s spevoí**grama**

množina

IMENOVALNIK: spevoí**gre**
RODILNIK: spevoí**ger**
DAJALNIK: spevoí**gram**
TOŽILNIK: spevoí**gre**
MESTNIK: pri spevoí**grah**
ORODNIK: s spevoí**grami**

IZVOR

po zgledu nem. *Singspiel* (iz *singen* 'peti' in *Spiel* 'igra') iz ↑spev + ↑igra

srednjeprogáš srednjeprogáša samostalnik moškega spola

[srɛdnjɛprɔgáš]

POMEN

1. manj formalno tekač na srednje dolge proge od 600 do 3000 metrov

► prid. beseda + **sam. beseda**

obetaven srednjeprogáš | odličen srednjeprogáš

- Bil je odličen *srednjeprogáš* in državni prvak v maratonu.
- Obetavni *srednjeprogáš* je pokazal, da bo treba nanj resno računati tudi v članski konkurenci.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Tekmovalec mora imeti poleg vzdržljivosti in specifičnih lastnosti *srednjeprogáša* tudi dobro tehnično znanje.

...

▪ Med *srednjeprogaši* je bilo že po prvih krogih jasno, da bo šlo za dvoboj med starima tekmečema.

2. manj formalno **plavalec na srednje dolge proge**

▪ Z enakomernim plavanjem je napovedal, da bo zelo dober *srednjeprogaš*.

3. manj formalno **prevozno sredstvo za srednje dolge razdalje, zlasti letalo**

▪ Za večino dvomotornih *srednjeprogašev* velja, da vrednosti ne smejo presegati 99,5 dB med pristankom, 95 dB vzporedno z vzletno stezo ter 89 in 90 dB med obema fazama vzpenjanja.

▪ Letalo je najštevilnejši *srednjeprogaš* na svetu, vendar njegova prednost pred konkurenčnimi airbusi vse bolj kopni.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sr̩dnjɛprɔgáʃ]

IPA: [sr̩dnjɛprɔ'gaːʃ]

ednina

IMENOVALNIK: srednjeprogaš

RODILNIK: srednjeprogaša

DAJALNIK: srednjeprogašu

TOŽILNIK: srednjeprogaša

MESTNIK: pri srednjeprogašu

ORODNIK: s srednjeprogašem

dvojina

IMENOVALNIK: srednjeprogaša

RODILNIK: srednjeprogašev

DAJALNIK: srednjeprogašema

TOŽILNIK: srednjeprogaša

MESTNIK: pri srednjeprogaših

ORODNIK: s srednjeprogašema

množina

IMENOVALNIK: srednjeprogaši

RODILNIK: srednjeprogašev

DAJALNIK: srednjeprogašem

TOŽILNIK: srednjeprogaše

MESTNIK: pri srednjeprogaših

ORODNIK: s srednjeprogaši

TONEMSKO

[sr̩dnjɛprɔgáʃ]

IPA: [sr̩dnjɛprɔgàːʃ]

ednina

IMENOVALNIK: srednjeprogaš

RODILNIK: srednjeprogaša

DAJALNIK: srednjeprogašu

TOŽILNIK: srednjeprogaša

MESTNIK: pri srednjeprogašu

ORODNIK: s srednjeprogašem

dvojina

IMENOVALNIK: srednjeprogaša

RODILNIK: srednjeprogašev tudi srednjeprogašev

DAJALNIK: srednjeprogašema

TOŽILNIK: srednjeprogaša

MESTNIK: pri srednjeprogaših tudi pri

srednjeprogaših

ORODNIK: s srednjeprogašema

množina

IMENOVALNIK: srednjeprogaši

RODILNIK: srednjeprogašev tudi srednjeprogašev

DAJALNIK: srednjeprogašem

TOŽILNIK: srednjeprogaše

MESTNIK: pri srednjeprogaših tudi pri srednjeprogaših

ORODNIK: s srednjeprogaši tudi s srednjeprogaši

BESEDOTVORJE

ženski spol: srednjeprogašica

IZVOR

iz *srednja proga*

srednjeprogašica srednjeprogašice samostalnik

ženskega spola

[sr̩dnjɛprɔgáʃica]

POMEN

manj formalno **tekačica na srednje dolge proge od 600 do 3000 metrov**

► prid. beseda + **sam. beseda**

obetavna srednjeprogašica

▪ Na startu so bile vse najboljše slovenske *srednjeprogašice*.

▪ Dvoboj z najbolj izkušeno *srednjeprogašico* je z nestrpnostjo pričakovala, saj je bila to največja tekma v prvem delu sezone.

...

▪ *Srednjeprogašica*, ki je lahko izbirala med tekoma na 1500 in 3000 m, je izbrala krajšega in kvalifikacije opravila s petim časom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sr̩dnjɛprɔgáʃica]

IPA: [sr̩dnjɛprɔ'gaːʃitsa]

ednina

IMENOVALNIK: srednjeprogašica

RODILNIK: srednjeprogašice

DAJALNIK: srednjeprogašici

TOŽILNIK: srednjeprogašico

MESTNIK: pri srednjeprogašici

ORODNIK: s srednjeprogašico

dvojina

IMENOVALNIK: srednjeprogašici

RODILNIK: srednjeprogašic

DAJALNIK: srednjeprogašicama

TOŽILNIK: srednjeprogašici

MESTNIK: pri srednjeprogašicah

ORODNIK: s srednjeprogašicama

množina

IMENOVALNIK: srednjeprogašice

RODILNIK: srednjeprogašic

DAJALNIK: srednjeprogašicam

TOŽILNIK: srednjeprogašice

MESTNIK: pri srednjeprogašicah

ORODNIK: s srednjeprogašicami

TONEMSKO

[sr̩dnjɛprɔgáʃica]

IPA: [srednjeprogà:ʃítsa]

ednina

IMENOVALNIK: srednjeprogášica
RODILNIK: srednjeprogášice
DAJALNIK: srednjeprogášici
TOŽILNIK: srednjeprogášico
MESTNIK: pri srednjeprogášici
ORODNIK: s srednjeprogášico

dvojina

IMENOVALNIK: srednjeprogášici
RODILNIK: srednjeprogášic
DAJALNIK: srednjeprogášicama
TOŽILNIK: srednjeprogášici
MESTNIK: pri srednjeprogášicah
ORODNIK: s srednjeprogášicama

množina

IMENOVALNIK: srednjeprogášice
RODILNIK: srednjeprogášic
DAJALNIK: srednjeprogášicam
TOŽILNIK: srednjeprogášice
MESTNIK: pri srednjeprogášicah
ORODNIK: s srednjeprogášicami

IZVOR

↑srednjeprogaš

súknja súknje samostalnik ženskega spola

[súknja]

POMEN

debelejšje vrhnje moško oblačilo, ki se zapenja spredaj in navadno sega čez kolena

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

črna suknja | dolga suknja | zimska suknja

- Njegova dolga črna *suknja* je postala sinonim za elegantno oblečenega politika.
- Imel je dolgo sivo *suknjo* iz domačega blaga in visoke svetle škornje.

...

- Natakár gostu sleče *suknjo* in odloži dežnik.
- Oblečen je v modre hlače in *suknjo*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[súknja]

IPA: ['su:knja]

ednina

IMENOVALNIK: súknja
RODILNIK: súknje
DAJALNIK: súknji
TOŽILNIK: súknjo
MESTNIK: pri súknji
ORODNIK: s súknjo

dvojina

IMENOVALNIK: súknji
RODILNIK: súknj
DAJALNIK: súknjama
TOŽILNIK: súknji
MESTNIK: pri súknjah
ORODNIK: s súknjama

množina

IMENOVALNIK: súknje
RODILNIK: súknj
DAJALNIK: súknjam
TOŽILNIK: súknje
MESTNIK: pri súknjah
ORODNIK: s súknjami

TONEMSKO

[súknja]

IPA: [sú:knjà]

ednina

IMENOVALNIK: súknja
RODILNIK: súknje
DAJALNIK: súknji
TOŽILNIK: súknjo
MESTNIK: pri súknji
ORODNIK: s súknjo

dvojina

IMENOVALNIK: súknji
RODILNIK: súknj
DAJALNIK: súknjama
TOŽILNIK: súknji
MESTNIK: pri súknjah
ORODNIK: s súknjama

množina

IMENOVALNIK: súknje
RODILNIK: súknj
DAJALNIK: súknjam
TOŽILNIK: súknje
MESTNIK: pri súknjah
ORODNIK: s súknjami

STALNE ZVEZE

salonska suknja

nekdaj suknjič, navadno črn, ki sega do kolen in ima zadnji del preklan

- Uradnik je zamenjal suknjič s ponošeno *salonsko suknjo* in prebral poročni obrazec.
- Ovratnik njegove *salonske suknje* je bil razmočen.
- Občinstvu se je priklonil v škornjih, jahalnih hlačah, *salonski suknji* in čudovitem cilindru.

FRAZEOLOGIJA

nositi vojaško suknjo

biti vojak; služiti vojaščino

- Trije slovenski atleti, ki *nosijo vojaško suknjo*, so nastope na svetovnih vojaških igrah že opravili.
- Poznata se še iz časov, ko *sta* oba *nosila vojaško suknjo*. Skupaj sta služila v Beogradu.

obleči vojaško suknjo

postati vojak; začeti služiti vojaščino

- V Pekrah se je od služenja vojaškega roka poslovila še zadnja generacija, ki je morala za domovino *obleči vojaško suknjo*.
- Z devetnajstimi leti *je oblekel vojaško suknjo*, ostal v vojski in dosegel čin majorja.

sleči vojaško suknjo

prenehati biti vojak; prenehati služiti vojaščino

- *Ko je slekel vojaško suknjo*, je družino preživel s kmetijo.
- Minuli teden *sem slekel vojaško suknjo* in odslej se bom lahko posvetil veslanju.

vojaška suknja

opravljanje vojaške službe; služenje vojaščine

- Ko sva se prvič srečala, mi je pripovedoval, da se je rodil mesec in pol prepozno, da bi se v prvi svetovni vojni rešil *vojaške suknje*.
- Največji del svoje življenjske poti je prebil v *vojaški suknji* ali v civilnih preoblekah, ko je sodeloval v diverzantskih akcijah.

IZVOR

= hrv., srb. *suknja* 'žensko krilo', nar. rus. *suknja* 'ženska obleka', češ. *sukně* 'žensko krilo, obleka' < pslov. **sukn'a* iz ↑*sukno*

súknjič súknjiča samostalnik moškega spola

[súknjič]

POMEN

vrhnje oblačilo z ovratnikom, navadno moško, ki pokriva zgornji del telesa in se zapenja spredaj

► prid. beseda + **sam. beseda**

- bel, črn, karirast, moder, siv suknjič | eleganten, športni suknjič | klasičen, kratek, KAKO krojen, oprijet, prevelik suknjič | lanen, tvidast, usnjen, žameten suknjič | moški, ženski suknjič
- Oblečen je bil v rebraste žametne hlače in športni *suknjič* kostanjeve barve.
- Če se vam zapet *suknjič* na predelu prsi dvigne, vam je premajhen.
- Blestela je v lepo krojenem *suknjiču* indigo barve.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- kupiti suknjič | nadeti si, nositi, obleči, sleči suknjič | obesiti, odložiti, odvreči, vzeti suknjič | odpeti, zapeti suknjič
- Zaradi funkcije moram nositi *suknjič* in kravato.
- Odložil je *suknjič* in zavihal rokave.
- Na palubo vzemite *suknjič* ali pulover, kajti na odprtem morju je včasih hladno.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- barva, kraj suknjiča | ovratnik, rokav, zavihek, žep suknjiča
- Izpod rokava *suknjiča* naj kuka centimeter ali centimeter in pol srajčne manšete.
- Na zavihu *suknjiča* je imel pripet rožmarin z nageljnomo.
- Nosite priponko s svojim imenom na desni strani *suknjiča*.

► priredna zveza

- suknjič in hlače, suknjič in kravata, suknjič in srajca, suknjič in telovnik
- Gre za uglajenega gospoda, ki nosi kravato in *suknjič*.

- *Suknjiče* in plašče na obešalniku pokrijte z vrečami.

...

- Oče je bil še zelo mlad, oblečen v pulover in *suknjič* iz tvida.
- V primeru večerne sapice priporočamo *suknjič*.
- Posebnost uniforme je 28 zlatih gumbov na *suknjiču*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[súknjič]

IPA: ['su:knjitʃ]

ednina

IMENOVALNIK: súknjič
RODILNIK: súknjiča
DAJALNIK: súknjiču
TOŽILNIK: súknjič
MESTNIK: pri súknjiču
ORODNIK: s súknjičem

dvojina

IMENOVALNIK: súknjiča
RODILNIK: súknjičev
DAJALNIK: súknjičema
TOŽILNIK: súknjiča
MESTNIK: pri súknjičih
ORODNIK: s súknjičema

množina

IMENOVALNIK: súknjiči
RODILNIK: súknjičev
DAJALNIK: súknjičem
TOŽILNIK: súknjiče
MESTNIK: pri súknjičih
ORODNIK: s súknjiči

TONEMSKO

[súknjič]

IPA: [sú:knjitʃ]

ednina

IMENOVALNIK: sùknjič
RODILNIK: sùknjiča
DAJALNIK: sùknjiču
TOŽILNIK: sùknjič
MESTNIK: pri sùknjiču
ORODNIK: s sùknjičem

dvojina

IMENOVALNIK: sùknjiča
RODILNIK: sùknjičev
DAJALNIK: sùknjičema
TOŽILNIK: sùknjiča
MESTNIK: pri sùknjičih
ORODNIK: s sùknjičema

množina

IMENOVALNIK: sùknjiči
RODILNIK: sùknjičev
DAJALNIK: sùknjičem
TOŽILNIK: sùknjiče
MESTNIK: pri sùknjičih
ORODNIK: s sùknjiči

dvoredni suknjič

iz tekstilstva suknjič z gumbi v dveh vrstah

- Nosil je črne hlače, olivno siv *dvoredni suknjič*, bleščeče belo srajco in črno kravato.
- Na sebi je imel brezhibno ukrojeno obleko z *dvorednim suknjičem* iz biserno sive flanele.
- Oblečen je bil v sivo obleko z *dvorednim suknjičem* in pikčasto kravato.

IZVOR

↑suknja

svinják svinjáka samostalnik moškega spola

[svinják]

POMEN

1. hlev za svinje

► prid. beseda + **sam. beseda**

domač svinjak | lesen svinjak

- V domačem *svinjaku* je vedno nekaj svinj, imamo pa tudi kokoši.
- Pri obnovi lesenega *svinjaka*, vodnjaka in vrtička je sledil načelom kompleksnosti in izvirnosti.

...

- Prašiča sta krulila v *svinjaku* ob koči.
- *Svinjak* stoji med hlevom in kozolcem.

2. slabšalno umazan, zanemarjen prostor

► prid. beseda + **sam. beseda**

pravi svinjak

- Tvoja omarica je pravi *svinjak*!

...

- Ne moremo živeti v *svinjaku*, vsaj enkrat na teden je treba počistiti.
- Koga pa briga, če ima v hiši *svinjak*!

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[svinják]

IPA: [svin'ja:k]

ednina

IMENOVALNIK: svinják

RODILNIK: svinjáka

DAJALNIK: svinjáku

TOŽILNIK: svinják

MESTNIK: pri svinjáku

ORODNIK: s svinjákom

dvojina

IMENOVALNIK: svinjáka

RODILNIK: svinjákov

DAJALNIK: svinjácoma

TOŽILNIK: svinjáka

MESTNIK: pri svinjâkih

ORODNIK: s svinjácoma

množina

IMENOVALNIK: svinjâki

RODILNIK: svinjákov

DAJALNIK: svinjákom

TOŽILNIK: svinjâke

MESTNIK: pri svinjâkih

ORODNIK: s svinjâki

TONEMSKO

[svinják]

IPA: [svinjâ:k]

ednina

IMENOVALNIK: svinják

RODILNIK: svinjáka

DAJALNIK: svinjáku

TOŽILNIK: svinják

MESTNIK: pri svinjáku

ORODNIK: s svinjákom

dvojina

IMENOVALNIK: svinjáka

RODILNIK: svinjákov tudi svinjákov

DAJALNIK: svinjácoma

TOŽILNIK: svinjáka

MESTNIK: pri svinjâkih tudi pri svinjâkih

ORODNIK: s svinjácoma

množina

IMENOVALNIK: svinjâki

RODILNIK: svinjákov tudi svinjákov

DAJALNIK: svinjákom

TOŽILNIK: svinjâke

MESTNIK: pri svinjâkih tudi pri svinjâkih

ORODNIK: s svinjâki tudi s svinjâki

IZVOR

↑svinja

Š š-ja in š-a tudi š samostalnik moškega spola

[šə] in [ěš]

POMEN

1. dvajseta črka slovenske abecede

- Nekateri programi ne prepoznavajo šumnikov, tako da so črke č, š in ž prebrane kot c, s in z.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Predlog s uporabljamo pred besedami, ki začenjajo na glasove c, č, f, h, k, p, s, š in t, predlog z pa pred vsemi drugimi besedami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šə]

IPA: [ʃə]

ednina

IMENOVALNIK: [šə]

RODILNIK: [šəja]

DAJALNIK: [šəju]

TOŽILNIK: [šə]

MESTNIK: [pri šəju]

ORODNIK: [s šəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [šəja]

RODILNIK: [šəjeu]

DAJALNIK: [šəjema]

TOŽILNIK: [šəja]

MESTNIK: [pri šəjih]

in
[èš]
IPA: [eʃ]

ORODNIK: [s šàjema]
množina
IMENOVALNIK: [šàji]
RODILNIK: [šàjeu]
DAJALNIK: [šàjem]
TOŽILNIK: [šàje]
MESTNIK: [pri šàjih]
ORODNIK: [s šàji]

ednina

IMENOVALNIK: [èš]
RODILNIK: [êša]
DAJALNIK: [êšu]
TOŽILNIK: [èš]
MESTNIK: [pri êšu]
ORODNIK: [z êšem]

dvojina

IMENOVALNIK: [êša]
RODILNIK: [êšeü]
DAJALNIK: [êšema]
TOŽILNIK: [êša]
MESTNIK: [pri êših]
ORODNIK: [z êšema]

IMENOVALNIK: [êši]
RODILNIK: [êšeü]
DAJALNIK: [êšem]
TOŽILNIK: [êše]
MESTNIK: [pri êših]
ORODNIK: [z êši]

tudi
[šà]
IPA: [ʃə]

ednina

IMENOVALNIK: [šà]
RODILNIK: [šà]
DAJALNIK: [šà]
TOŽILNIK: [šà]
MESTNIK: [pri šà]
ORODNIK: [s šà]

dvojina

IMENOVALNIK: [šà]
RODILNIK: [šà]
DAJALNIK: [šà]
TOŽILNIK: [šà]
MESTNIK: [pri šà]
ORODNIK: [s šà]

množina

IMENOVALNIK: [šà]
RODILNIK: [šà]
DAJALNIK: [šà]
TOŽILNIK: [šà]
MESTNIK: [pri šà]
ORODNIK: [s šà]

[èš]
IPA: [eʃ]

ednina

IMENOVALNIK: [èš]
RODILNIK: [èš]
DAJALNIK: [èš]
TOŽILNIK: [èš]
MESTNIK: [pri èš]
ORODNIK: [z èš]

dvojina

IMENOVALNIK: [èš]
RODILNIK: [èš]
DAJALNIK: [èš]
TOŽILNIK: [èš]
MESTNIK: [pri èš]
ORODNIK: [z èš]

množina

IMENOVALNIK: [èš]
RODILNIK: [èš]
DAJALNIK: [èš]
TOŽILNIK: [èš]
MESTNIK: [pri èš]
ORODNIK: [z èš]

TONEMSKO

[šà]
IPA: [ʃə]

ednina

IMENOVALNIK: [šà]
RODILNIK: [šàja]
DAJALNIK: [šàju]
TOŽILNIK: [šà]
MESTNIK: [pri šàju]
ORODNIK: [s šàjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [šàja]
RODILNIK: [šàjeü]
DAJALNIK: [šàjema]
TOŽILNIK: [šàja]
MESTNIK: [pri šàjih]
ORODNIK: [s šàjema]

množina

IMENOVALNIK: [šàji]
RODILNIK: [šàjeü]
DAJALNIK: [šàjem]
TOŽILNIK: [šàje]
MESTNIK: [pri šàjih]
ORODNIK: [s šàji]

in
[èš]
IPA: [éʃ]

ednina

IMENOVALNIK: [èš]
RODILNIK: [êša]
DAJALNIK: [êšu]
TOŽILNIK: [èš]
MESTNIK: [pri êšu]
ORODNIK: [z êšem]

tudi

dvojina

IMENOVALNIK: [êša]
RODILNIK: [êšeŭ]
DAJALNIK: [êšema]
TOŽILNIK: [êša]
MESTNIK: [pri êših]
ORODNIK: [z êšema]

IMENOVALNIK: [êši]

RODILNIK: [êšeŭ]

DAJALNIK: [êšem]

TOŽILNIK: [êše]

MESTNIK: [pri êših]

ORODNIK: [z êši]

tudi

[šə]

IPA: [ʃ]

ednina

IMENOVALNIK: [šə]

RODILNIK: [šə]

DAJALNIK: [šə]

TOŽILNIK: [šə]

MESTNIK: [pri šə]

ORODNIK: [s šə]

dvojina

IMENOVALNIK: [šə]

RODILNIK: [šə]

DAJALNIK: [šə]

TOŽILNIK: [šə]

MESTNIK: [pri šə]

ORODNIK: [s šə]

množina

IMENOVALNIK: [šə]

RODILNIK: [šə]

DAJALNIK: [šə]

TOŽILNIK: [šə]

MESTNIK: [pri šə]

ORODNIK: [s šə]

tudi

[ěš]

IPA: [éʃ]

ednina

IMENOVALNIK: [ěš]

RODILNIK: [ěš]

DAJALNIK: [ěš]

TOŽILNIK: [ěš]

MESTNIK: [pri ěš]

ORODNIK: [z ěš]

dvojina

IMENOVALNIK: [ěš]

RODILNIK: [ěš]

DAJALNIK: [ěš]

TOŽILNIK: [ěš]

MESTNIK: [pri ěš]

ORODNIK: [z ěš]

množina

IMENOVALNIK: [ěš]

RODILNIK: [ěš]

DAJALNIK: [ěš]

TOŽILNIK: [ěš]

MESTNIK: [pri ěš]

ORODNIK: [z ěš]

šáh šáha samostalnik moškega spola

[šáh]

POMEN

1. igra, pri kateri si igralca s premikanjem figur prizadevata doseči položaj, ko se nasprotnikov kralj ne more ubraniti napadu

► prid. beseda + **sam. beseda**

dopisni, slepi šah | ekipni, ženski šah | pozicijski šah | računalniški šah | vrhunski šah

▪ Svetovni splet je kot nalašč za organizacijo turnirjev v računalniškem *šahu*.

▪ Danes je vrhunski *šah* zelo zahteven.

▪ V dopisnem *šahu* je postal mednarodni mojster.

► sam. beseda + **sam. beseda**

igra, igranje, partija šaha | ljubitelj šaha | učenje šaha | zgodovina šaha

▪ S stricem sva odigrala partijo *šaha*.

▪ V klubu pripravljajo knjigo o zgodovini *šaha* na Slovenskem.

▪ Tradicionalni šahovski festival bo prava poslastica za ljubitelje *šaha*.

► sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**

prvak, prvakinja v šahu | prvenstvo, tekmovanje v šahu

▪ Za razplet državnega prvenstva v *šahu* sta bila odločilna sedmi in osmi krog.

▪ Pričel se je drugi krog tekmovanja za naslov svetovnega prvaka v *šahu* po verziji Fide.

...

▪ Zelo rad igra *šah* in lahko za mizo presedi tri, štiri ure.

▪ V *šahu* je napredoval postopno in vztrajno.

1.1. komplet šahovskih figur in šahovnice za to igro

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ V parku je vrtni *šah* z ogromnimi figurami.

▪ Ko je postal svetovni prvak, je analiziral položaje na žepnem *šahu*.

2. položaj pri šahovski igri, ko je kralj napaden

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Skakača na e2 je razvil zato, da bi preprečil lovčev *šah* na c3, s tem pa je pristal na izgubo trdnjave.

▪ Beli grozi s skakačevim *šahom* na b5, črnega kralja pa iz ozadja ogrožajo še dama, trdnjava in lovec.

...

▪ Beli nima izbire, če ne vzame, bo trdnjava dala *šah* na d8.

3. vladar v nekdanji Perziji in Iranu

► prid. beseda + **sam. beseda**

iranski, perzijski šah

- Leta 1925 je postal iranski *šah* in prenovil Iran.
- Bila je najmlajši otrok nekdanjega perzijskega *šaha*.

...

▪ Isfahan je pod vladavino *šaha* Abasa I. v poznem 16. stoletju postal eden najčudovitejših svetovnih arhitekturnih biserov.

▪ Šalimar se imenuje vrt, ki ga je *šah* Džahan dal narediti za svojo ženo Mumtaz Mahal.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šáh]

IPA: [ʃaːx]

ednina

IMENOVALNIK: šáh

RODILNIK: šáha

DAJALNIK: šáhu

TOŽILNIK: neživo šáh

živo šáha

MESTNIK: pri šáhu

ORODNIK: s šáhom

dvojina

IMENOVALNIK: šáha

RODILNIK: šáhov

DAJALNIK: šáhoma

TOŽILNIK: šáha

MESTNIK: pri šáhih

ORODNIK: s šáhoma

množina

IMENOVALNIK: šáhi

RODILNIK: šáhov

DAJALNIK: šáhom

TOŽILNIK: šáhe

MESTNIK: pri šáhih

ORODNIK: s šáhi

TONEMSKO

[šáh]

IPA: [ʃaːx]

ednina

IMENOVALNIK: šáh

RODILNIK: šáha

DAJALNIK: šáhu

TOŽILNIK: neživo šáh

živo šáha

MESTNIK: pri šáhu

ORODNIK: s šáhom

dvojina

IMENOVALNIK: šáha

RODILNIK: šáhov

DAJALNIK: šáhoma

TOŽILNIK: šáha

MESTNIK: pri šáhih

ORODNIK: s šáhoma

množina

IMENOVALNIK: šáhi

RODILNIK: šáhov

DAJALNIK: šáhom

TOŽILNIK: šáhe

MESTNIK: pri šáhih

ORODNIK: s šáhi

STALNE ZVEZE

hitropotezni šah

šah, pri katerem ima igralec za partijo na voljo največ 10 minut

► sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**

prvak v hitropoteznem šahu | prvenstvo, turnir v hitropoteznem šahu

▪ Turnirji v *hitropoteznem šahu* bodo potekali vsako drugo, v pospešenem šahu pa vsako četrto sredo v mesecu.

▪ Na EP v *hitropoteznem šahu* nastopa 41 udeležencev, med katerimi je 27 velemojstrov.

...

▪ Najraje igra *hitropotezni šah*.

▪ V *hitropoteznem šahu* je s točko naskoka zanesljivo zmagala.

klasični šah

šah, pri katerem ima igralec za partijo na voljo najmanj eno uro; SIN.: počasni šah

► sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**

prvak v klasičnem šahu

▪ Tretja partija dvoboja za naslov svetovnega prvaka v *klasičnem šahu* se je končala z remijem po 38 potezah igre v katalonski obrambi.

▪ Finalistki igrata štiri partije v *klasičnem šahu* brez prostega dneva.

▪ Zmagovalec turnirja si zagotovi tudi nastop na turnirju v Dortmundu, enem največjih turnirjev v *klasičnem šahu* v vsaki sezoni.

počasni šah

šah, pri katerem ima igralec za partijo na voljo najmanj eno uro; SIN.: klasični šah

▪ Med posamezniki je v *počasnem šahu* zasedel osemnajsto mesto.

▪ Bil je tretji na državnem prvenstvu v *počasnem šahu* v kategoriji fantov do 16 let.

pospešeni šah

šah, pri katerem ima igralec za partijo na voljo največ eno uro

► sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**

prvenstvo, turnir v pospešenem šahu

▪ Na turnirju v *pospešenem šahu* je nastopilo 12 velemojstrov.

▪ Najboljši v vseh konkurencah so se uvrstili na državno prvenstvo v *pospešenem šahu*, ki bo na začetku februarja v Celju.

...

▪ V *pospešenem šahu* se je pomerilo 39 šahistov in šahistk.

▪ Dvanajsterica elitnih velemojstrov je merila svoje moči v slepem in *pospešenem šahu*.

problemški šah

šahovska uganka z določeno postavitvijo figur na šahovnici, pri kateri mora reševalec v določenem številu potez dati šah mat

- V zrelih letih se je ukvarjal s *problemškim šahom*.
- Na svetovnem kongresu *problemskega šaha* je bil včeraj na sporedu odprti turnir v reševanju problemov.

šah mat

položaj pri šahu, v katerem je kralj napaden, nima možnosti za premik in napad ne more biti blokiran; SIN.: mat

- Šahovski priročnik vsebuje več kot sto šahovskih problemov, ki igralca izzivajo k *šah matu* z določenim številom potez.
- Prebiti se moraš skozi igro do *šah mata*.
- Prav je, da igraš na *šah mat* in ne poskušaš goljufati z remiziranjem.

večni šah

položaj, ki omogoča ponavljanje šaha

- V drugi, prav tako burni partiji, je izsilil remi z *večnim šahom*.
- Vse kaže, da beli kralj ne more pobegniti pred *večnim šahom* po črnih poljih.
- Črni se je rešil z *večnim šahom*.

FRAZEOLOGIJA

držati/imeti v šahu koga

držati v šahu koga

imeti v šahu koga

onemogočati koga pri samostojnem delovanju, odločanju, zlasti zaradi občutka nadvlade nad njim ali vedenja o čem, kar bi ga ob razkritju postavilo v neugoden, kočljiv položaj

- »Mislite, da je morda kaj vedela o njih? Nekaj, s čimer jih je vse *držala v šahu*?«
- Ego vas *bo držal v šahu* in vam onemogočal jasno presojo.
- Ljudje komaj čakajo, da odkrijejo tvoje hibe, da te potem lahko *držijo v šahu*.
- Ljudje so ujeti v sistemu. Ne morejo zamenjati zaposlitve, *v šahu* jih *imajo* za vsako stvar.
- Tekma je bila zelo napeta do zadnjih minut, ko *smo imeli* nasprotnike še *v šahu*.

(šah) mat položaj/pozicija

mat položaj

mat pozicija

šah mat položaj

šah mat pozicija

brezizhoden položaj

- Do odmora so še dvakrat spravili tekmece v »*mat položaj*«, toda mreža se ni zatresla.
- V tistem obdobju smo bili tako rekoč v *mat poziciji*.

- Država je potisnjena v *šah mat pozicijo*, saj brez mednarodne pomoči in tujih vlaganj ne more preživeti.

šah mat

odločilno dejanje, ki komu onemogoča zmago, uspeh, rešitev; poraz nasprotnika; brezizhoden položaj

- Naši so se branili z igralcem manj, potem pa je sledil kapetanov *šah mat*, po katerem si nasprotniki niso več opomogli.
- S sodbo je bil zadovoljen: »Končno bom lahko dokazal, da nisem kriv. To je *šah mat* občini.«
- Njegova filozofija je ponujala idejo, da nam bodo svobodo prinesli drugi. Takšno politično gibanje se hitro znajde v *šah matu*.

Šah mat.

uporablja se, ko govorec oznani, poudari brezizhodnost položaja; uporablja se, ko govorec oznani poraz nasprotnika, zaključek česa brez možnosti ukrepanja

- »Vse skupaj je prišlo do točke, ko res ne morem ničesar narediti. *Šah mat*,« je bila obupana.
- Čeprav kritiki in poslušalci sprva v pevki ne vidijo potenciala, se pevec odloči, da je prav ona to, kar išče. In res se poteza izkaže za uspešno. *Šah mat*.
- Obstajajo tudi takšni, ki še nikdar niso imeli zadovoljstva, da bi nič hudega slutečemu naivnežu na drugi strani mize z zlobnim zadovoljstvom rekli »*šah mat*«.

BESEDOTVORJE

svojilni pridevnik: šahov

IZVOR

prevzeto prek nem. *Schach*, stfrc. *eschac* in arab. *šāh* iz perz. *šāh* 'kralj'; igra je poimenovana po glavni figuri, kralju

šahíranje šahíranja samostalnik srednjega spola

[šahíranje]

POMEN

1. igranje šaha

- Vaš slog *šahiranja* je legendaren, pozicijski in mnogi vas štejejo za največjega pozicijskega igralca vseh časov.
- Moji hobiji so igranje harmonike, *šahiranje*, rokomet ...

▪ Vrhunsko *šahiranje* je hud intelektualni napor, ki ga zmore le človek dobrega mentalnega in fizičnega zdravja ter odlične telesne pripravljenosti.

2. ekspresivno preračunljivo ravnanje, odločanje o kom, čem za dosego lastnih koristi, zlasti na političnem področju

- prid. beseda + **sam. beseda**
politično šahiranje

- Po dolgem političnem *šahiranju* so sprejeli direktivo o prevzemih, ki nacionalnim zakonodajalcem pušča proste roke.
- Sprememba volilnega sistema zaradi vseh notranjepolitičnih *šahiranj* postaja vse manj verjetna.

...

- Nobenega odlašanja ni bilo, nobenega *šahiranja* v smislu kdo s kom, kje in zakaj.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šahíranje]

IPA: [ʃa'xi:ranje]

ednina

IMENOVALNIK: šahíranje

RODILNIK: šahíranja

DAJALNIK: šahíranju

TOŽILNIK: šahíranje

MESTNIK: pri šahíranju

ORODNIK: s šahíranjem

dvojina

IMENOVALNIK: šahíranji

RODILNIK: šahíranj

DAJALNIK: šahíranjema

TOŽILNIK: šahíranji

MESTNIK: pri šahíranjih

ORODNIK: s šahíranjema

množina

IMENOVALNIK: šahíranja

RODILNIK: šahíranj

DAJALNIK: šahíranjem

TOŽILNIK: šahíranja

MESTNIK: pri šahíranjih

ORODNIK: s šahíranji

TONEMSKO

[šahíranje]

IPA: [ʃaxi:rànje]

ednina

IMENOVALNIK: šahíranje

RODILNIK: šahíranja

DAJALNIK: šahíranju

TOŽILNIK: šahíranje

MESTNIK: pri šahíranju

ORODNIK: s šahíranjem

dvojina

IMENOVALNIK: šahíranji

RODILNIK: šahíranj

DAJALNIK: šahíranjema

TOŽILNIK: šahíranji

MESTNIK: pri šahíranjih

ORODNIK: s šahíranjema

množina

IMENOVALNIK: šahíranja

RODILNIK: šahíranj

DAJALNIK: šahíranjem

TOŽILNIK: šahíranja

MESTNIK: pri šahíranjih

ORODNIK: s šahíranji

IZVOR

↑šahirati

šahíratí šahíram nedovršni glagol

[šahíratí]

POMEN

1. igrati šah

► glag. + **glag. v nedoločniku**

▪ *Šahirati* se je naučil pri petih letih.

▪ Oče je bil navdušen šahist in njegove hčere so znale *šahirati*, preden so se naučile pisati.

...

▪ V državni mladinski ligi so *šahirali* najboljši mladi šahisti in šahistke.

▪ V moški konkurenci bo *šahiralo* 36 ekip, v ženski pa 35.

2. ekspresivno preračunljivo ravnati, odločati o kom, čem za dosego lastnih koristi, zlasti na političnem področju

► **glag.** + z/s + sam. beseda v orodniku

▪ Iz sence vodijo mesto in *šahirajo* z ljudmi.

▪ Vladni in opozicijski politiki so *šahirali* z motivi pobudnikov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šahíratí]

IPA: [ʃa'xi:rati]

NEDOLOČNIK: šahíratí

NAMENILNIK: šahírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: šahíram

2. OSEBA: šahíraš

3. OSEBA: šahíra

dvojina

1. OSEBA: šahírava

2. OSEBA: šahírata

3. OSEBA: šahírata

množina

1. OSEBA: šahíramo

2. OSEBA: šahírate

3. OSEBA: šahírajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: šahíraj

dvojina

1. OSEBA: šahírajva

2. OSEBA: šahírajta

množina

1. OSEBA: šahírajmo

2. OSEBA: šahírajte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: šahíral

DVOJINA: šahírala

MNOŽINA: šahírali

ženski spol

EDNINA: šahírala

DVOJINA: šahírali

MNOŽINA: šahírale
srednji spol

EDNINA: šahíralo
DVOJINA: šahírali
MNOŽINA: šahírala

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: šahíranje
RODILNIK: šahíranja
DAJALNIK: šahíranju
TOŽILNIK: šahíranje
MESTNIK: pri šahíranju
ORODNIK: s šahíranjem

dvojina

IMENOVALNIK: šahíranji
RODILNIK: šahíranj
DAJALNIK: šahíranjema
TOŽILNIK: šahíranji
MESTNIK: pri šahíranjih
ORODNIK: s šahíranjema

množina

IMENOVALNIK: šahíranja
RODILNIK: šahíranj
DAJALNIK: šahíranjem
TOŽILNIK: šahíranja
MESTNIK: pri šahíranjih
ORODNIK: s šahíranji

TONEMSKO

[šahíрати]

IPA: [ʃaxí:ràti]

NEDOLOČNIK: šahíрати

NAMENILNIK: šahírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: šahíram
2. OSEBA: šahíraš
3. OSEBA: šahíra

dvojina

1. OSEBA: šahírava
2. OSEBA: šahírata
3. OSEBA: šahírata

množina

1. OSEBA: šahíramo
2. OSEBA: šahírate
3. OSEBA: šahírajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: šahíraj

dvojina

1. OSEBA: šahírajva
2. OSEBA: šahírajta

množina

1. OSEBA: šahírajmo
2. OSEBA: šahírajte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: šahíral
DVOJINA: šahírala
MNOŽINA: šahírali

ženski spol

EDNINA: šahírala

DVOJINA: šahírali

MNOŽINA: šahírale

srednji spol

EDNINA: šahíralo

DVOJINA: šahírali

MNOŽINA: šahírala

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: šahíranje
RODILNIK: šahíranja
DAJALNIK: šahíranju
TOŽILNIK: šahíranje
MESTNIK: pri šahíranju
ORODNIK: s šahíranjem

dvojina

IMENOVALNIK: šahíranji
RODILNIK: šahíranj
DAJALNIK: šahíranjema
TOŽILNIK: šahíranji
MESTNIK: pri šahíranjih
ORODNIK: s šahíranjema

množina

IMENOVALNIK: šahíranja
RODILNIK: šahíranj
DAJALNIK: šahíranjem
TOŽILNIK: šahíranja
MESTNIK: pri šahíranjih
ORODNIK: s šahíranji

IZVOR

↑šah

šáhov šáhova šáhovo pridevnik

[šáhou šáhova šáhovo]

POMEN

1. ki je v zvezi s šahom 3., pripada šahu 3.

► **prid. beseda** + sam. beseda

šahov režim

- Pokojni oče glavarja družine je bil v času *šahove* vladavine veleposestnik.
- Film govori o odraščanju v represivni iranski družbi v obdobju med *šahovim* režimom in islamsko revolucijo, glavna junakinja pa je deklica Marjane.

1.1. ki je v sorodstvenem, družbenem razmerju s šahom 3.

- Za nagrado je bil imenovan za *šahovega* osebnega zdravnika.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šáhou šáhova šáhovo]

IPA: [ʃa:xou ʃa:xova ʃa:xovu]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhov
RODILNIK: šáhovega
DAJALNIK: šáhovemu

TOŽILNIK: šáhov
živo šáhove**ga**
MESTNIK: pri šáhov**em**
ORODNIK: s šáhov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: šáhova
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**ima**
TOŽILNIK: šáhova
MESTNIK: pri šáhov**ih**
ORODNIK: s šáhov**ima**

množina

IMENOVALNIK: šáhovi
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**im**
TOŽILNIK: šáhove
MESTNIK: pri šáhov**ih**
ORODNIK: s šáhov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhova
RODILNIK: šáhove
DAJALNIK: šáhovi
TOŽILNIK: šáhov**o**
MESTNIK: pri šáhovi
ORODNIK: s šáhov**o**

dvojina

IMENOVALNIK: šáhovi
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**ima**
TOŽILNIK: šáhovi
MESTNIK: pri šáhov**ih**
ORODNIK: s šáhov**ima**

množina

IMENOVALNIK: šáhove
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**im**
TOŽILNIK: šáhove
MESTNIK: pri šáhov**ih**
ORODNIK: s šáhov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhov**o**
RODILNIK: šáhov**ega**
DAJALNIK: šáhov**emu**
TOŽILNIK: šáhov**o**
MESTNIK: pri šáhov**em**
ORODNIK: s šáhov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: šáhovi
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**ima**
TOŽILNIK: šáhovi
MESTNIK: pri šáhov**ih**
ORODNIK: s šáhov**ima**

množina

IMENOVALNIK: šáhova
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**im**
TOŽILNIK: šáhova
MESTNIK: pri šáhov**ih**

ORODNIK: s šáhov**imi**

TONEMSKO

[šáhoʋ šáhova šáhovo]

IPA: [ʃá:xòʋ ʃá:xòʋa ʃá:xòʋo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhov
RODILNIK: šáhov**ega**
DAJALNIK: šáhov**emu**
TOŽILNIK: šáhov
živo šáhov**ega**
MESTNIK: pri šáhov**em**
ORODNIK: s šáhov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: šáhova
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**ima**
TOŽILNIK: šáhova
MESTNIK: pri šáhov**ih**
ORODNIK: s šáhov**ima**

množina

IMENOVALNIK: šáhovi
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**im**
TOŽILNIK: šáhove
MESTNIK: pri šáhov**ih**
ORODNIK: s šáhov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhova
RODILNIK: šáhove
DAJALNIK: šáhovi
TOŽILNIK: šáhov**o**
MESTNIK: pri šáhovi
ORODNIK: s šáhov**o**

dvojina

IMENOVALNIK: šáhovi
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**ima**
TOŽILNIK: šáhovi
MESTNIK: pri šáhov**ih**
ORODNIK: s šáhov**ima**

množina

IMENOVALNIK: šáhove
RODILNIK: šáhov**ih**
DAJALNIK: šáhov**im**
TOŽILNIK: šáhove
MESTNIK: pri šáhov**ih**
ORODNIK: s šáhov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhov**o**
RODILNIK: šáhov**ega**
DAJALNIK: šáhov**emu**
TOŽILNIK: šáhov**o**
MESTNIK: pri šáhov**em**
ORODNIK: s šáhov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: šáhovi
RODILNIK: šáhov**ih**

DAJALNIK: šāhov**ima**
TOŽILNIK: šāhovi
MESTNIK: pri šāhov**ih**
ORODNIK: s šāhov**ima**

množina

IMENOVALNIK: šāhova
RODILNIK: šāhov**ih**
DAJALNIK: šāhov**im**
TOŽILNIK: šāhova
MESTNIK: pri šāhov**ih**
ORODNIK: s šāhov**imi**

IZVOR

↑šah v pomenu 'vladar v nekdanji Perziji in Iranu'

šāhovnica šāhovnice samostalnik ženskega spola

[šāhōˈnɪca]

POMEN

1. plošča s 64 kvadratnimi polji dveh barv, navadno za igranje šaha

► glag. + na + **sam. beseda v mestniku**

igrati na šahovnici

- Čeprav sta na *šahovnici* ostala raznobarna lovca, kar ponavadi pomeni remi, je bil tokrat razplet drugačen.
- Na prvi *šahovnici* je osvojila srebro.
- Slepí in slabovidni igrajo na prilagojenih *šahovnicah*.

► sam. beseda + na + **sam. beseda v mestniku**
figura, polje na šahovnici | igra, partija, remi na šahovnici | položaj na šahovnici

- Po dogovoru je vsako polje na *šahovnici* označeno s številko in črko.
- Položaj na *šahovnici* vedno bolj spominja na zaprto varianto španske otvoritve, v kateri beli postavi kmeta na d3.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
polje šahovnice | rob, središče šahovnice | vzorec šahovnice

- Po številnih menjavah v centru *šahovnice* je bila pozicija črnega ugodnejša.
- Mesto so v 16. stoletju zasnovali v tlorisnem vzorcu *šahovnice*.

...

▪ *Šahovnica* za slepe ima dvignjena črna polja in posebej označene črne figure, v poljih so luknjice, v katere igralci postavljajo figure.

▪ Šahist je brez gledanja na *šahovnico* igral proti 45 igralcem.

1.1. vzorec s takimi ali temu podobnimi polji

► prid. beseda + **sam. beseda**

črno-bela, rdeče-bela šahovnica | hrvaška šahovnica

- V spomladanskem času nas bo s svojo vijolično-belo *šahovnico* pozdravil močvirski tulipan ali močvirska logarica.
- Črno-bela *šahovnica* na oblekah in krilih se je spogledovala z zebrasto potiskanimi plašči.

...

▪ Tandem črne in bele ne gre nikoli zares iz mode in tudi za letošnjo hladnejšo sezono je *šahovnica* ena izmed vodilnih modnih trendov.

▪ Nad *šahovnico* zastrtih oken in bledih zidakov sem lahko videl na strešno teraso hotela na nasprotni strani ulice.

2. ekspresivno zapleten položaj, stanje zaradi taktiziranja, prisotnosti več različnih interesov

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pozicija na sredozemski *šahovnici* ni posebej ugodna.
- Globalna *šahovnica* se spreminja, nastajajo nova zavezništva, drugačne strateške priložnosti.
- Tri leta kasneje je položaj na vladni kadrovski *šahovnici* popolnoma drugačen.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šāhōˈnɪca]

IPA: [ʃaˈxɔːnɪtsa]

ednina

IMENOVALNIK: šāhov**nica**

RODILNIK: šāhov**nic**

DAJALNIK: šāhov**nici**

TOŽILNIK: šāhov**nico**

MESTNIK: pri šāhov**nici**

ORODNIK: s šāhov**nico**

dvojina

IMENOVALNIK: šāhov**nici**

RODILNIK: šāhov**nic**

DAJALNIK: šāhov**nicama**

TOŽILNIK: šāhov**nici**

MESTNIK: pri šāhov**nicah**

ORODNIK: s šāhov**nicama**

množina

IMENOVALNIK: šāhov**nice**

RODILNIK: šāhov**nic**

DAJALNIK: šāhov**nicam**

TOŽILNIK: šāhov**nice**

MESTNIK: pri šāhov**nicah**

ORODNIK: s šāhov**nicami**

TONEMSKO

[šāhōˈnɪca]

IPA: [ʃaxɔːnɪtsa]

ednina

IMENOVALNIK: šāhov**nica**

RODILNIK: šāhov**nic**

DAJALNIK: šāhov**nici**

TOŽILNIK: šāhov**nico**

MESTNIK: pri šāhov**nici**

ORODNIK: s šāhov**nico**

dvojina

IMENOVALNIK: šāhov**nici**

RODILNIK: šāhov**nic**

DAJALNIK: šāhov**nicama**

TOŽILNIK: šāhov**nici**

MESTNIK: pri šāhov**nicah**

ORODNIK: s šāhov**nicama**

množina

IMENOVALNIK: šahovnice
RODILNIK: šahovnic
DAJALNIK: šahovnicam
TOŽILNIK: šahovnice
MESTNIK: pri šahovnicah
ORODNIK: s šahovnicami

FRAZEOLOGIJA

biti figura na šahovnici (*komu, čemu, koga, česa*) | biti šahovska figura (*koga, česa*)

biti figura na šahovnici (*komu, čemu, koga, česa*)

biti šahovska figura (*koga, česa*)

biti vodljiv pri opravljanju določene dejavnosti;
biti onemogočen pri samostojnem delovanju,
odločanju zaradi vpliva, nadzora koga

- Pozabili so, da *smo* brez kakovostnega pristopa k problematiki le *figure na šahovnici* skritim lobistom, ki igrajo svojo igro.
- V poslu imate občutek, da *ste* neka *figura na šahovnici* tistih, ki vodijo igro.
- *Smo* le ena *od figur na šahovnici* boja med dolžniki in upniki.
- Želimo, da ljudje sami spoznajo, da *niso šahovska figura*.
- Sindikat noče *biti šahovska figura* v političnem boju med holdingom in občino.
- Slabe izkušnje imajo iz preteklosti, ko *so bili šahovske figure* veleposestnikov.

biti kmet na (*čigavi, kakšni*) **šahovnici** (*česa*)

biti v ranljivem položaju z najmanj moči
odločanja; biti vodljiv pri opravljanju določene dejavnosti

- Šef kriminalistične policije *je* v tej igri zgolj *kmet na šahovnici*.
- Takrat sem prvič imel občutek, da *nisem* le *kmet na njegovi šahovnici*.
- »Migranti in begunci *niso kmetje na šahovnici* človeštva,« je dejal.

sesti/sedeti za/pred šahovnico

sesti za šahovnico

v nedovršni obliki **sedeti pred šahovnico**

v nedovršni obliki **sedeti za šahovnico**

igrati, začeti igrati šah

- Ko *sta* tekmeča po časovni kontroli spet *sedla za šahovnico*, je bil izid pravzaprav že jasen.
- Doma rada *sede za šahovnico* s svojim prvim učiteljem in šahovskim mentorjem.
- Že dvajset let *nisem sedel pred šahovnico*.
- Kot beli je zanesljivo zmagal in si na široko odprl vrata med četverico najboljših. Njegov nasprotnik je odločilno napako naredil bržkone, še preden *je sedel za šahovnico*.

IZVOR

↑šah

šahovski šahovska šahovsko pridevnik

[šáhouški]

POMEN

1. ki je v zvezi s šahom 1., šahisti

► **prid. beseda** + sam. beseda

šahovski dvoboj, problem, rating | šahovski genij, mojster, prvak, velemojster | šahovski klub, krožek | šahovska igra, otvoritev, partija, poteza | šahovska knjiga | šahovska organizacija, sekcija, zveza | šahovska velemojstrica | šahovsko društvo

- Temeljna naloga *šahovske zveze* je jasna: mladim šahistom in šahistkam je treba zagotoviti čim boljše razmere za razvoj.
- Čestital mi je ob priznanju naslova *šahovske velemojstrice*.
- Četrta partija *šahovskega* dvoboja za naslov svetovnega prvaka FIDE se je končala z delitvijo točke.
- Od prvih *šahovskih* potez je med vrstniki eden najboljših.

1.1. na katerem se tekmuje v šahu 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

šahovski festival, memorial, turnir | šahovska liga, olimpiada | šahovsko prvenstvo, tekmovanje

- Že nekaj let zapored prirejajo *šahovske* turnirje z mednarodno udeležbo.
- Na *šahovski* olimpijadi so osvojili sedmo mesto med 126 reprezentancami iz vsega sveta.
- Lahko se pohvali z medaljami z državnih *šahovskih* prvenstev.

1.2. ki se uporablja pri šahu 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

šahovski program, računalnik | šahovska deska, figura, garnitura, miza, ura

- Pokazala je izrezljane *šahovske* figure.
- Pri šestih letih mu je starejša sestra podarila *šahovsko* desko.
- V šestih dvobojih z najboljšim *šahovskim* računalnikom na svetu je dosegel dva remija in tri zmage.

2. ekspresivno ki kaže spretnost, uspešno taktiziranje

► **prid. beseda** + sam. beseda

šahovska partija, poteza

- Dolgo je bilo videti, da trenerja vlečeta *šahovske* poteze, saj ne eni ne drugi niso želeli storiti napake.
- Uspela mu je zanimiva *šahovska* poteza: med preiskovalce je vključil tri policijske oficirje iz Bolzana, ki tako dobro kot italijanščino obvladajo tudi nemščino.
- Vse, kar se je opazno spremenilo v tej smrtonosni in nevarni *šahovski* partiji, je razporeditev moči med obema oboroženima stranema.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šáhoʊski]

IPA: [ʃá:xoʊski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhovski

RODILNIK: šáhovskega

DAJALNIK: šáhovskemu

TOŽILNIK: šáhovski

živo šáhovskega

MESTNIK: pri šáhovskem

ORODNIK: s šáhovskim

dvojina

IMENOVALNIK: šáhovska

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskima

TOŽILNIK: šáhovska

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskima

množina

IMENOVALNIK: šáhovski

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskim

TOŽILNIK: šáhovske

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhovska

RODILNIK: šáhovske

DAJALNIK: šáhovski

TOŽILNIK: šáhovsko

MESTNIK: pri šáhovski

ORODNIK: s šáhovsko

dvojina

IMENOVALNIK: šáhovski

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskima

TOŽILNIK: šáhovski

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskima

množina

IMENOVALNIK: šáhovske

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskim

TOŽILNIK: šáhovske

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhovsko

RODILNIK: šáhovskega

DAJALNIK: šáhovskemu

TOŽILNIK: šáhovsko

MESTNIK: pri šáhovskem

ORODNIK: s šáhovskim

dvojina

IMENOVALNIK: šáhovski

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskima

TOŽILNIK: šáhovski

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskima

množina

IMENOVALNIK: šáhovska

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskim

TOŽILNIK: šáhovska

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskimi

TONEMSKO

[šáhoʊski]

IPA: [ʃá:xoʊski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhovski

RODILNIK: šáhovskega

DAJALNIK: šáhovskemu

TOŽILNIK: šáhovski

živo šáhovskega

MESTNIK: pri šáhovskem

ORODNIK: s šáhovskim

dvojina

IMENOVALNIK: šáhovska

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskima

TOŽILNIK: šáhovska

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskima

množina

IMENOVALNIK: šáhovski

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskim

TOŽILNIK: šáhovske

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: šáhovska

RODILNIK: šáhovske

DAJALNIK: šáhovski

TOŽILNIK: šáhovsko

MESTNIK: pri šáhovski

ORODNIK: s šáhovsko

dvojina

IMENOVALNIK: šáhovski

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskima

TOŽILNIK: šáhovski

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskima

množina

IMENOVALNIK: šáhovske

RODILNIK: šáhovskih

DAJALNIK: šáhovskim

TOŽILNIK: šáhovske

MESTNIK: pri šáhovskih

ORODNIK: s šáhovskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: šahovsko
RODILNIK: šahovskega
DAJALNIK: šahovskemu
TOŽILNIK: šahovsko
MESTNIK: pri šahovskem
ORODNIK: s šahovskim

dvojina

IMENOVALNIK: šahovski
RODILNIK: šahovskih
DAJALNIK: šahovskima
TOŽILNIK: šahovski
MESTNIK: pri šahovskih
ORODNIK: s šahovskima

množina

IMENOVALNIK: šahovska
RODILNIK: šahovskih
DAJALNIK: šahovskim
TOŽILNIK: šahovska
MESTNIK: pri šahovskih
ORODNIK: s šahovskimi

FRAZEOLOGIJA

biti figura na šahovnici (*komu, čemu, koga, česa*) | biti šahovska figura (*koga, česa*)

biti figura na šahovnici (*komu, čemu, koga, česa*)

biti šahovska figura (*koga, česa*)

biti vodljiv pri opravljanju določene dejavnosti;
biti onemogočen pri samostojnem delovanju,
odločanju zaradi vpliva, nadzora koga

- Pozabili so, da *smo* brez kakovostnega pristopa k problematiki le *figure na šahovnici* skritim lobistom, ki igrajo svojo igro.
- V poslu imate občutek, da *ste* neka *figura na šahovnici* tistih, ki vodijo igro.
- *Smo* le ena *od figur na šahovnici* boja med dolžniki in upniki.
- Želimo, da ljudje sami spoznajo, da *niso šahovska figura*.
- Sindikat noče *biti šahovska figura* v političnem boju med holdingom in občino.
- Slabe izkušnje imajo iz preteklosti, ko *so bili šahovske figure* veleposestnikov.

IZVOR

↑šah

šaljivec šaljívca samostalnik moškega spola

[šaljívɛc]

POMEN

kdor se (rad) šali

► prid. beseda + **sam. beseda**

neznan, znan šaljivec | pravi, večni, velik šaljivec

- Igralec je znan predvsem kot velik *šaljivec*.

- Prometni znak je bil žrtev neznanega *šaljívca*, saj tako obrnjen ne dovoljuje izvoza s parkirnega prostora.

- Čeprav so resni in disciplinirani, znajo svetu pokazati tudi svojo duhovito in šaljivo stran, saj v družbi veljajo za prave *šaljívce*.

...

- Med svojimi kolegi slovi kot največji zabavljač in *šaljivec*.

- Pripoveduje zanimive zgodbe, je *šaljivec* in velik ustvarjalec.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šaljívɛc]

IPA: [ʃal'ji:vəts]

ednina

IMENOVALNIK: šaljivec
RODILNIK: šaljívca
DAJALNIK: šaljívcu
TOŽILNIK: šaljívca
MESTNIK: pri šaljívcu
ORODNIK: s šaljívcem

dvojina

IMENOVALNIK: šaljívca
RODILNIK: šaljívcev
DAJALNIK: šaljívcema
TOŽILNIK: šaljívca
MESTNIK: pri šaljívcih
ORODNIK: s šaljívcema

množina

IMENOVALNIK: šaljívci
RODILNIK: šaljívcev
DAJALNIK: šaljívcem
TOŽILNIK: šaljívce
MESTNIK: pri šaljívcih
ORODNIK: s šaljívci

TONEMSKO

[šaljîvɛc]

IPA: [ʃaljî:vəts]

ednina

IMENOVALNIK: šaljîvec
RODILNIK: šaljîvca
DAJALNIK: šaljîvcu
TOŽILNIK: šaljîvca
MESTNIK: pri šaljîvcu
ORODNIK: s šaljîvcem

dvojina

IMENOVALNIK: šaljîvca
RODILNIK: šaljîvcev
DAJALNIK: šaljîvcema
TOŽILNIK: šaljîvca
MESTNIK: pri šaljîvcih
ORODNIK: s šaljîvcema

množina

IMENOVALNIK: šaljîvci
RODILNIK: šaljîvcev
DAJALNIK: šaljîvcem
TOŽILNIK: šaljîvce
MESTNIK: pri šaljîvcih

ORODNIK: s šaljívci

FRAZEOLOGIJA

dan/praznik norcev/šaljivcev/lažnivcev

dan norcev

dan šaljivcev
dan lažnivcev
praznik norcev
praznik lažnivcev
praznik šaljivcev

prvi april kot dan, ko so med ljudmi v navadi šaljive prevare, norčevanje s pomočjo drobnih laži

- Najbolj znan neuradni praznik v aprilu je 1. april – *dan norcev*, ki je posvečen potegavščinam, šalam in humorju.
- Teden dni pred uradnim *praznikom lažnivcev* so me pošteno potegnili za nos.
- Svečana otvoritev je bila na prvi april. Ker je to *dan šaljivcev*, mnogi niso prišli na otvoritveno vožnjo, čeprav je bila ta dan zastoj.
- Kljub *prazniku šaljivcev* je kolumna resna, ker se ukvarja z nevarnimi potegavščinami.

BESEDOTVORJE

ženski spol: šaljívka

IZVOR

↑šaljív

šaljívka šaljívke samostalnik ženskega spola

[šaljíuka]

POMEN

1. ženska, ki se (rada) šali

- Velja za *šaljívko*, ki jo imajo vsi radi.
- Znana je kot velika *šaljívka*.

2. pesem s šaljivo vsebino, navadno krajša

- Življenjska doba večine *šaljív* in *zbadljivk* je kratka, saj je bila tako nekoč kot tudi danes vezana na določene osebe in dejanja.
- Ob izštevankah, *šaljívkah* in *zbadljivkah* lahko uživamo ob ritmu pesmi in se nasmejemo nenavadnim besednim zvezam, duhovitim primeram in besednim igram.
- Pisal je basni, anekdote, *šaljívke*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šaljíuka]

IPA: [ʃalʲiːuka]

ednina

IMENOVNIK: šaljívka
RODILNIK: šaljívke
DAJALNIK: šaljívki
TOŽILNIK: šaljívko
MESTNIK: pri šaljívki
ORODNIK: s šaljívko

dvojina

IMENOVNIK: šaljívki
RODILNIK: šaljívki
DAJALNIK: šaljívka
TOŽILNIK: šaljívki
MESTNIK: pri šaljívkah
ORODNIK: s šaljívka

množina

IMENOVNIK: šaljívke
RODILNIK: šaljívki
DAJALNIK: šaljívkam
TOŽILNIK: šaljívke
MESTNIK: pri šaljívkah
ORODNIK: s šaljívkami

TONEMSKO

[šaljíuka]

IPA: [ʃalʲiːuka]

ednina

IMENOVNIK: šaljívka
RODILNIK: šaljívke
DAJALNIK: šaljívki
TOŽILNIK: šaljívko
MESTNIK: pri šaljívki
ORODNIK: s šaljívko

dvojina

IMENOVNIK: šaljívki
RODILNIK: šaljívki
DAJALNIK: šaljívka
TOŽILNIK: šaljívki
MESTNIK: pri šaljívkah
ORODNIK: s šaljívka

množina

IMENOVNIK: šaljívke
RODILNIK: šaljívki
DAJALNIK: šaljívkam
TOŽILNIK: šaljívke
MESTNIK: pri šaljívkah
ORODNIK: s šaljívkami

IZVOR

↑šaljív

šifón šifóna samostalnik moškega spola

[šifón]

POMEN

tanko, delno prosojno tkano blago, zlasti za lahka oblačila, rute

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v roditelju**

bluza, obleka iz šifona

- Navdušila je z belo obleko iz svilenega *šifona*, ki jo je dopolnila z nakitom in torbico.
- Za ženske, ki se raje oblačijo bolj športno, je primerna kombinacija džins hlače in bluze iz *šifona*.
- Privoščite si lahkotna oblačila iz *šifona* ali drugih lahkih materialov.

...

- Uporabili so prestižne materiale, kot sta usnje in *šifon*.

- K preprosti oblekici iz prosojnega *šifona* in čipke bom nosila jakno iz džinsa.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šifón]

IPA: [ʃiˈfoːn]

ednina

IMENOVALNIK: šifón

RODILNIK: šifóna

DAJALNIK: šifónu

TOŽILNIK: šifón

MESTNIK: pri šifónu

ORODNIK: s šifónom

dvojina

IMENOVALNIK: šifóna

RODILNIK: šifónov

DAJALNIK: šifónoma

TOŽILNIK: šifóna

MESTNIK: pri šifónih

ORODNIK: s šifónoma

množina

IMENOVALNIK: šifóni

RODILNIK: šifónov

DAJALNIK: šifónom

TOŽILNIK: šifone

MESTNIK: pri šifónih

ORODNIK: s šifóni

TONEMSKO

[šifón]

IPA: [ʃiˈfoːn]

ednina

IMENOVALNIK: šifón

RODILNIK: šifóna

DAJALNIK: šifónu

TOŽILNIK: šifón

MESTNIK: pri šifónu

ORODNIK: s šifónom

dvojina

IMENOVALNIK: šifóna

RODILNIK: šifónov

DAJALNIK: šifónoma

TOŽILNIK: šifóna

MESTNIK: pri šifónih

ORODNIK: s šifónoma

množina

IMENOVALNIK: šifóni

RODILNIK: šifónov

DAJALNIK: šifónom

TOŽILNIK: šifone

MESTNIK: pri šifónih

ORODNIK: s šifóni

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Chiffon*) iz frc. *chiffon*, iz *chiffe*, prvotno 'cunja' in 'blago slabše kvalitete'

škrlát škrláta samostalnik moškega spola

[škərlát]

POMEN

1. zlasti v antiki rdeče barvilo z vijoličastim, oranžnim odtenkom, ki se pridobiva iz izločka morskega polža volka

- Med najlepše primerke s *škrlatom* pobarvanih tekstilij zgodovinarji uvrščajo plašč, ki je bil leta 1130 narejen za kronanje sicilskega kralja Rogerja II.
- Poleg morskih polžkov, ki so dajali *škrlat*, so včasih kot vir barvil uporabljali tudi druge živali, npr. žuželke, rake, hobotnice, sipe.

1.1. zlasti v antiki tkano blago, obarvano s takim barvilom

- *Škrlat* je postal statusni simbol antičnih vladarjev in mogotcev.
- Živeli so v razkošnih hišah, ki sta jih krasila *škrlat* in žamet.

2. rdeča barva z vijoličastim, oranžnim odtenkom

- Jeseni je trta najlepša, saj se odene v *škrlat*.
- Najlepše je bilo pozno popoldne, ko so se svetlobe izčistile v rahlem *škrlatu*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[škərlát]

IPA: [ʃkərlaːt]

ednina

IMENOVALNIK: škrlát

RODILNIK: škrláta

DAJALNIK: škrlátu

TOŽILNIK: škrlát

MESTNIK: pri škrlátu

ORODNIK: s škrlátom

dvojina

IMENOVALNIK: škrláta

RODILNIK: škrlátov

DAJALNIK: škrlátoma

TOŽILNIK: škrláta

MESTNIK: pri škrlátih

ORODNIK: s škrlátoma

množina

IMENOVALNIK: škrláti

RODILNIK: škrlátov

DAJALNIK: škrlátom

TOŽILNIK: škrláte

MESTNIK: pri škrlátih

ORODNIK: s škrláti

TONEMSKO

[škərlát]

IPA: [ʃkərlaːt]

ednina

IMENOVALNIK: škrlát

RODILNIK: škrláta

DAJALNIK: škrlátu

TOŽILNIK: škrlát

MESTNIK: pri škrlátu

ORODNIK: s škrlátom

dvojina

IMENOVALNIK: škrláta

RODILNIK: škrlátov

DAJALNIK: škrlātoma
TOŽILNIK: škrlāta
MESTNIK: pri škrlātih
ORODNIK: s škrlātoma

množina

IMENOVALNIK: škrlāti
RODILNIK: škrlātov
DAJALNIK: škrlātom
TOŽILNIK: škrlāte
MESTNIK: pri škrlātih
ORODNIK: s škrlāti

IZVOR

prevzeto prek it. *scarlatto* ali stvnem. *scharlāt* iz srlat. *scarlatum* 'škrlat', to prevzeto iz perz. *saqirlāt* 'rdeča obleka, obarvana z barvilom iz morskih polžev'

škrlāten škrlātna škrlātno pridevnik

[škərlātən]

POMEN

1. ki je rdeče barve z vijoličastim, oranžnim odtenkom

► **prid. beseda** + sam. beseda

škrlaten cvet, list | škrlaten odtenek | škrlatna barva

- Pajkovka naredi velika socvetja iz belih, rožnatih, svetlo vijoličnih in *škrlatnih* cvetov.
- Prevzela nas je čudovita jesenska narava in pogledi na njene *škrlatne* barve.
- Modrina morja je prevzela *škrlatne* odtenke.

► prisl. + **prid. beseda**

svetlo, temno škrlaten

- Cvetovi so največkrat rožnati, včasih tudi temno *škrlatni* ali blede rožnati.
- Vrtna liriopa cveti jeseni in ima svetlo *škrlatne* cvetove, ki dozori v črne jagodaste plodove.

...

- Cvetovi so bleščečih barv, v odtenkih so rumeni in *škrlatni*.
- Posteljna pregrinjala so *škrlatna*, rjuhe pa bele.

2. v nekaterih zvezah v obliki **škrlatni** ki je iz škrlata 1.1. ali vsebuje škrlat 1.1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

škrlaten/škrlatni plašč | škrlatno oblačilo

- Vatikanski krojač je v zadnjih dneh delal nadure, da bi sešil *škrlatne* plašče vsem 44 kardinalom, ki jih bo ustoličil papež.
- Kralji in kraljice so nosili *škrlatna* oblačila.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[škərlātən]

IPA: [ʃkər'la:tən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: škrlāten

določno škrlātni

RODILNIK: škrlātnega

DAJALNIK: škrlātnemu

TOŽILNIK: škrlāten

določno škrlātni

živo škrlātnega

MESTNIK: pri škrlātnem

ORODNIK: s škrlātnim

dvojina

IMENOVALNIK: škrlātna

RODILNIK: škrlātnih

DAJALNIK: škrlātnima

TOŽILNIK: škrlātna

MESTNIK: pri škrlātnih

ORODNIK: s škrlātnima

množina

IMENOVALNIK: škrlātni

RODILNIK: škrlātnih

DAJALNIK: škrlātnim

TOŽILNIK: škrlātne

MESTNIK: pri škrlātnih

ORODNIK: s škrlātnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: škrlātna

RODILNIK: škrlātne

DAJALNIK: škrlātni

TOŽILNIK: škrlātno

MESTNIK: pri škrlātni

ORODNIK: s škrlātno

dvojina

IMENOVALNIK: škrlātni

RODILNIK: škrlātnih

DAJALNIK: škrlātnima

TOŽILNIK: škrlātni

MESTNIK: pri škrlātnih

ORODNIK: s škrlātnima

množina

IMENOVALNIK: škrlātne

RODILNIK: škrlātnih

DAJALNIK: škrlātnim

TOŽILNIK: škrlātne

MESTNIK: pri škrlātnih

ORODNIK: s škrlātnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: škrlātno

RODILNIK: škrlātnega

DAJALNIK: škrlātnemu

TOŽILNIK: škrlātno

MESTNIK: pri škrlātnem

ORODNIK: s škrlātnim

dvojina

IMENOVALNIK: škrlātni

RODILNIK: škrlātnih

DAJALNIK: škrlātnima

TOŽILNIK: škrlātni

MESTNIK: pri škrlātnih

ORODNIK: s škrlātnima

množina

IMENOVALNIK: škrlātna

RODILNIK: škrlātnih

DAJALNIK: škrlātnim

TOŽILNIK: škrlátna
 MESTNIK: pri škrlátnih
 ORODNIK: s škrlátnimi
 PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: bòlj škrláten
 ženski spol
 EDNINA: bòlj škrlátna
 srednji spol
 EDNINA: bòlj škrlátno
 PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: nájbolj in nájbolj škrláten
 ženski spol
 EDNINA: nájbolj in nájbolj škrlátna
 srednji spol
 EDNINA: nájbolj in nájbolj škrlátno
 TONEMSKO
 [škərlátən]
 IPA: [ʃkərlá:tən]
 OSNOVNIK
 moški spol
 ednina
 IMENOVALNIK: škrláten
 določno škrlátni
 RODILNIK: škrlátnega
 DAJALNIK: škrlátnemu
 TOŽILNIK: škrláten
 določno škrlátni
 živo škrlátnega
 MESTNIK: pri škrlátnem
 ORODNIK: s škrlátnim
 dvojina
 IMENOVALNIK: škrlátna
 RODILNIK: škrlátnih
 DAJALNIK: škrlátnima
 TOŽILNIK: škrlátna
 MESTNIK: pri škrlátnih
 ORODNIK: s škrlátnima
 množina
 IMENOVALNIK: škrlátni
 RODILNIK: škrlátnih
 DAJALNIK: škrlátnim
 TOŽILNIK: škrlátne
 MESTNIK: pri škrlátnih
 ORODNIK: s škrlátnimi
 ženski spol
 ednina
 IMENOVALNIK: škrlátna
 RODILNIK: škrlátne
 DAJALNIK: škrlátni
 TOŽILNIK: škrlátno
 MESTNIK: pri škrlátni
 ORODNIK: s škrlátno
 dvojina
 IMENOVALNIK: škrlátni
 RODILNIK: škrlátnih
 DAJALNIK: škrlátnima
 TOŽILNIK: škrlátni
 MESTNIK: pri škrlátnih
 ORODNIK: s škrlátnima

množina
 IMENOVALNIK: škrlátne
 RODILNIK: škrlátnih
 DAJALNIK: škrlátnim
 TOŽILNIK: škrlátne
 MESTNIK: pri škrlátnih
 ORODNIK: s škrlátnimi
 srednji spol
 ednina
 IMENOVALNIK: škrlátno
 RODILNIK: škrlátnega
 DAJALNIK: škrlátnemu
 TOŽILNIK: škrlátno
 MESTNIK: pri škrlátnem
 ORODNIK: s škrlátnim
 dvojina
 IMENOVALNIK: škrlátni
 RODILNIK: škrlátnih
 DAJALNIK: škrlátnima
 TOŽILNIK: škrlátni
 MESTNIK: pri škrlátnih
 ORODNIK: s škrlátnima
 množina
 IMENOVALNIK: škrlátna
 RODILNIK: škrlátnih
 DAJALNIK: škrlátnim
 TOŽILNIK: škrlátna
 MESTNIK: pri škrlátnih
 ORODNIK: s škrlátnimi
 PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: bòlj škrláten
 ženski spol
 EDNINA: bòlj škrlátna
 srednji spol
 EDNINA: bòlj škrlátno
 PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
 moški spol
 EDNINA: nájbolj in nájbolj škrláten
 ženski spol
 EDNINA: nájbolj in nájbolj škrlátna
 srednji spol
 EDNINA: nájbolj in nájbolj škrlátno

STALNE ZVEZE

škrlatna ehinacea

1. zdravilna rastlina z višjim stebлом, vijolično rdečimi cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta ali del te rastline; primerjaj lat. *Echinacea purpurea*; SIN.: ameriški slamnik, ehinacea, slamnik, iz botanike škrlatni ameriški slamnik
 ▪ Škrlatno ehinacejo lahko gojimo tudi na vrtu, saj je zaradi izrazitih cvetov okrasna rastlina.
 ▪ Zdravila z izvlečki škrlatne ehinaceje krepijo imunski sistem in s tem preprečujejo gripo in prehlad.
 ▪ Škrlatna ehinacea je doma v severnoameriških prerijah.

1.1. zdravilni pripravek iz te rastline; SIN.: ameriški slamnik, ehinacea

- Znano je, da *škrlatna ehinacea* spodbuja delovanje imunskega sistema.

škrlatni ameriški slamnik

iz botanike zdravilna rastlina z višjim stebлом, vijolično rdečimi cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta ali del te rastline; primerjaj lat. *Echinacea purpurea*; SIN.: ameriški slamnik, ehinacea, slamnik, škrlatna ehinacea

- V farmaciji uporabljamo tri vrste ameriškega slamnika: *škrlatni*, ozkolistni in blede *ameriški slamnik*.
- Cvetovi *škrlatnega ameriškega slamnika* dišijo po medu in celo poletje do prvih zmrzali privlačijo številne metulje in čebele.

škrlatni naprtec

dvoletni naprtec z rdečimi, vijoličnimi, rožnatimi cvetovi; primerjaj lat. *Digitalis purpurea*; SIN.: iz botanike rdeči naprtec

- *Škrlatni naprtec* je zaradi značilnih cvetov priljubljena okrasna rastlina.
- Pri nas *škrlatni naprtec* ne raste v naravnem okolju.

IZVOR

↑škrlat

šláger šlágerja samostalnik moškega spola

[šláger]

POMEN

1. neformalno popularna vokalno-instrumentalna skladba, navadno z vsebinsko nezahtevnim besedilom

► prid. beseda + **sam. beseda**

star šlager

- Skupina izvaja priredbe hrvaških *šlagerjev*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- Ne počne drugega, kot da posluša stare *šlagerje*.

...

▪ Pela je naslovne vloge na Broadwayu, *šlagerje* in tudi avtorske pesmi.

2. neformalno, ekspresivno kar je v določenem času najbolj popularno, uspešno, aktualno

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

- Ali je turistična agencija letos pripravila kakšno posebno ponudbo, ki bi lahko bila *šlager* sezone?
- Znano je, da so skoraj nerabljeni avtomobili izvozni *šlager* letošnjega leta.

3. kot pridevnik, neformalno ki je v zvezi s šlagerjem **1.**

► **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda

- Skladbo je napisal za enega največjih nemških *šlager* pevcev.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šláger]

IPA: [ˈʃlaːɡɐr]

ednina

IMENOVALNIK: šláger

RODILNIK: šlágerja

DAJALNIK: šlágerju

TOŽILNIK: šláger

MESTNIK: pri šlágerju

ORODNIK: s šlágerjem

dvojina

IMENOVALNIK: šlágerja

RODILNIK: šlágerjev

DAJALNIK: šlágerjema

TOŽILNIK: šlágerja

MESTNIK: pri šlágerjih

ORODNIK: s šlágerjema

množina

IMENOVALNIK: šlágerji

RODILNIK: šlágerjev

DAJALNIK: šlágerjem

TOŽILNIK: šlágerje

MESTNIK: pri šlágerjih

ORODNIK: s šlágerji

TONEMSKO

[šláger]

IPA: [ˈʃlaːɡɐr]

ednina

IMENOVALNIK: šláger

RODILNIK: šlágerja

DAJALNIK: šlágerju

TOŽILNIK: šláger

MESTNIK: pri šlágerju

ORODNIK: s šlágerjem

dvojina

IMENOVALNIK: šlágerja

RODILNIK: šlágerjev tudi šlágerjev

DAJALNIK: šlágerjema

TOŽILNIK: šlágerja

MESTNIK: pri šlágerjih tudi pri šlágerjih

ORODNIK: s šlágerjema

množina

IMENOVALNIK: šlágerji

RODILNIK: šlágerjev tudi šlágerjev

DAJALNIK: šlágerjem

TOŽILNIK: šlágerje

MESTNIK: pri šlágerjih tudi pri šlágerjih

ORODNIK: s šlágerji tudi s šlágerji

IZVOR

prevzeto iz nem. *Schlager*, prvotno 'udarna pesem', iz *schlagen* 'udariti', prim. ↑hit

štrbùnk in **štrbúnk** medmet

[štərbùnk] in [štərbúnk]

POMEN

1. posnema zvok pri padcu, skoku, metu v vodo

- Sliši se le *štrbunk* in že veš, da je v vodi pristal še eden od potapljačev.
- »Štrbunk,« je naredilo in znašel se je v vodi.
- Ko pride do potoka, potegne en kamenček iz žepa in ga zaluča v vodo. *Štrbunk!* In že ga ni več.

1.1. ponazarja padec v vodo

- *Štrbunk* v Krko – Takole je Štefan padel v vodo.

- Nič lažjega, boste rekli, odvehčemo čoln na obalo, *štrbunk* v vodo in že plovemo.

2. kot samostalnik, ekspresivno **skok, padec v vodo**

- Samo ena napačna kretnja pomeni »*štrbunk*« v ledeno reko.
- V bolj ali manj elegantnem *štrbunku* so telesa z bokov ladij skakala v Muro.
- Stojte na drevaku smo lovili ravnotežje in med *štrbunki* in smehom je minilo popoldne.

3. kot samostalnik, neformalno **stranišče brez splakovanja s tekočo vodo, pri katerem se fekalije odvajajo navadno v greznico**

- Ponekod sploh ni školjke, ampak *štrbunk*.
- Popotnika tu čaka *štrbunk* z robustnim pokrovom in o, veselje! rolica papirja.
- Poleg dvoriščnega *štrbunka* ji je podrobno pripovedovala, kaj se je zgodilo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[štərbùnk]

IPA: [ʃtərˈbunk]

in

[štərbúnk]

IPA: [ʃtərˈbuːnk]

TONEMSKO

[štərbùnk]

IPA: [ʃtərˈbúnk]

in

[štərbûnk]

IPA: [ʃtərˈbúːnk]

STALNE ZVEZE

na **štrbunk**

1. pri katerem ni splakovanja s tekočo vodo

- ▶ sam. beseda + na + **sam. beseda v tožilniku** stranišče na *štrbunk*

- Ljudje v 18 stanovanjih v dveh barakah so si delili štiri stranišča *na štrbunk*.
- Imajo široko posteljo, mrežo proti komarjem, kakšno okno ali dve, tekočo vodo in WC *na štrbunk*.
- Kompostnemu stranišču bi po domače lahko rekli tudi »sekret *na štrbunk*«.

2. takó, da ni splakovanja s tekočo vodo

- V nebo vpijoč problem so sanitarije, ki so urejene *na štrbunk*.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema zvok ob padcu v vodo

šúštar šúštarja samostalnik moškega spola

[šúštar]

POMEN

1. neformalno **čevljar**

- Izučil se je za *šúštarja* in nazadnje delal v tovarni Peko.

- Čevlje je napravil *šúštar*.

- Je prvi *šúštar* v družini. Oče je bil usnjar.

2. žuželka z rdečimi sprednjimi krili s črnim vzorcem; primerjaj lat. *Pyrhocoris apterus*

- Pod lipovcem sredi sadovnjaka lahko vidimo lepo obarvanega rdečega škrtca ali *šúštarja*.
- Rjave lipovke so manjše in vitkejše od *šúštarjev*.
- *Šúštarje* najdemo povsod, tudi sredi mest ob robovih pločnikov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šúštar]

IPA: [ˈʃuːʃtar]

ednina

IMENOVALNIK: šúštar

RODILNIK: šúštarja

DAJALNIK: šúštarju

TOŽILNIK: šúštarja

MESTNIK: pri šúštarju

ORODNIK: s šúštarjem

dvojina

IMENOVALNIK: šúštarja

RODILNIK: šúštarjev

DAJALNIK: šúštarjema

TOŽILNIK: šúštarja

MESTNIK: pri šúštarjih

ORODNIK: s šúštarjema

množina

IMENOVALNIK: šúštarji

RODILNIK: šúštarjev

DAJALNIK: šúštarjem

TOŽILNIK: šúštarje

MESTNIK: pri šúštarjih

ORODNIK: s šúštarji

TONEMSKO

[šúštar]

IPA: [ˈʃuːʃtər]

ednina

IMENOVALNIK: šúštar

RODILNIK: šúštarja

DAJALNIK: šúštarju

TOŽILNIK: šúštarja

MESTNIK: pri šúštarju

ORODNIK: s šúštarjem

dvojina

IMENOVALNIK: šúštarja

RODILNIK: šúštarjev

DAJALNIK: šúštarjema

TOŽILNIK: šúštarja

MESTNIK: pri šúštarjih

ORODNIK: s šúštarjema

množina

IMENOVALNIK: šúštarji

RODILNIK: šúštarjev

DAJALNIK: šúštarjem

TOŽILNIK: šúštarje

MESTNIK: pri šúštarjih

ORODNIK: s šúštarji

IZVOR

prevzeto iz srvnem. *schuohster* 'čevljar' < *schuohsūtære*, iz *schuoh* 'čevlj' + izposojenka iz lat. *sūtor* 'čevljar'

t t-ja tudi t samostalnik moškega spola

[tə] in [té]

POMEN

1. enaindvajseta črka slovenske abecede

- Nov objekt bo imel obliko črke 7.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- Predlog s uporabljamo pred besedami, ki začenjajo na glasove c, č, f, h, k, p, s, š in t; predlog z pa pred vsemi drugimi besedami.
- Z i-ji in o-ji ter s-ji, r-ji, p-ji, t-ji in d-ji v pesmih pričara naravo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tə]

IPA: [tə]

ednina

IMENOVALNIK: [tə]

RODILNIK: [təja]

DAJALNIK: [təju]

TOŽILNIK: [tə]

MESTNIK: [pri təju]

ORODNIK: [s təjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [təja]

RODILNIK: [təjeu]

DAJALNIK: [təjema]

TOŽILNIK: [təja]

MESTNIK: [pri təjih]

ORODNIK: [s təjema]

množina

IMENOVALNIK: [təji]

RODILNIK: [təjeu]

DAJALNIK: [təjem]

TOŽILNIK: [təje]

MESTNIK: [pri təjih]

ORODNIK: [s təji]

in

[té]

IPA: [te:]

ednina

IMENOVALNIK: [té]

RODILNIK: [tēja]

DAJALNIK: [tēju]

TOŽILNIK: [té]

MESTNIK: [pri tēju]

ORODNIK: [s tējem]

dvojina

IMENOVALNIK: [tēja]

RODILNIK: [tēju]

DAJALNIK: [tējema]

TOŽILNIK: [tēja]

MESTNIK: [pri təjih]

ORODNIK: [s təjema]

množina

IMENOVALNIK: [təji]

RODILNIK: [təjeu]

DAJALNIK: [təjem]

TOŽILNIK: [təje]

MESTNIK: [pri təjih]

ORODNIK: [s təji]

tudi

[tə]

IPA: [tə]

ednina

IMENOVALNIK: [tə]

RODILNIK: [tə]

DAJALNIK: [tə]

TOŽILNIK: [tə]

MESTNIK: [pri tə]

ORODNIK: [s tə]

dvojina

IMENOVALNIK: [tə]

RODILNIK: [tə]

DAJALNIK: [tə]

TOŽILNIK: [tə]

MESTNIK: [pri tə]

ORODNIK: [s tə]

množina

IMENOVALNIK: [tə]

RODILNIK: [tə]

DAJALNIK: [tə]

TOŽILNIK: [tə]

MESTNIK: [pri tə]

ORODNIK: [s tə]

tudi

[té]

IPA: [te:]

ednina

IMENOVALNIK: [té]

RODILNIK: [té]

DAJALNIK: [té]

TOŽILNIK: [té]

MESTNIK: [pri té]

ORODNIK: [s té]

dvojina

IMENOVALNIK: [té]

RODILNIK: [té]

DAJALNIK: [té]

TOŽILNIK: [té]

MESTNIK: [pri té]

ORODNIK: [s té]

množina

IMENOVALNIK: [té]

RODILNIK: [té]

DAJALNIK: [té]

TOŽILNIK: [té]

MESTNIK: [pri té]
 ORODNIK: [s té]

TONEMSKO
 [tə]
 IPA: [tá]

ednina
 IMENOVALNIK: [tə]
 RODILNIK: [təja]
 DAJALNIK: [təju]
 TOŽILNIK: [tə]
 MESTNIK: [pri təju]
 ORODNIK: [s təjem]

dvojina
 IMENOVALNIK: [təja]
 RODILNIK: [təjeu]
 DAJALNIK: [təjema]
 TOŽILNIK: [təja]
 MESTNIK: [pri təjih]
 ORODNIK: [s təjema]

množina
 IMENOVALNIK: [təji]
 RODILNIK: [təjeu]
 DAJALNIK: [təjem]
 TOŽILNIK: [təje]
 MESTNIK: [pri təjih]
 ORODNIK: [s təji]

in
 [tə]
 IPA: [té:]

ednina
 IMENOVALNIK: [tə]
 RODILNIK: [təja]
 DAJALNIK: [təju]
 TOŽILNIK: [tə]
 MESTNIK: [pri təju]
 ORODNIK: [s təjem]

dvojina
 IMENOVALNIK: [təja]
 RODILNIK: [təjeu]
 DAJALNIK: [təjema]
 TOŽILNIK: [təja]
 MESTNIK: [pri təjih]
 ORODNIK: [s təjema]

množina
 IMENOVALNIK: [təji]
 RODILNIK: [təjeu]
 DAJALNIK: [təjem]
 TOŽILNIK: [təje]
 MESTNIK: [pri təjih]
 ORODNIK: [s təji]

tudi
 [tə]
 IPA: [tá]

ednina
 IMENOVALNIK: [tə]
 RODILNIK: [tə]

DAJALNIK: [tə]
 TOŽILNIK: [tə]
 MESTNIK: [pri tə]
 ORODNIK: [s tə]

dvojina
 IMENOVALNIK: [tə]
 RODILNIK: [tə]
 DAJALNIK: [tə]
 TOŽILNIK: [tə]
 MESTNIK: [pri tə]
 ORODNIK: [s tə]

množina
 IMENOVALNIK: [tə]
 RODILNIK: [tə]
 DAJALNIK: [tə]
 TOŽILNIK: [tə]
 MESTNIK: [pri tə]
 ORODNIK: [s tə]

tudi
 [tə]
 IPA: [té:]

ednina
 IMENOVALNIK: [tə]
 RODILNIK: [tə]
 DAJALNIK: [tə]
 TOŽILNIK: [tə]
 MESTNIK: [pri tə]
 ORODNIK: [s tə]

dvojina
 IMENOVALNIK: [tə]
 RODILNIK: [tə]
 DAJALNIK: [tə]
 TOŽILNIK: [tə]
 MESTNIK: [pri tə]
 ORODNIK: [s tə]

množina
 IMENOVALNIK: [tə]
 RODILNIK: [tə]
 DAJALNIK: [tə]
 TOŽILNIK: [tə]
 MESTNIK: [pri tə]
 ORODNIK: [s tə]

STALNE ZVEZE

celica T

iz biologije, iz medicine limfocit T, ki napada tuje, spremenjene ali okužene celice v organizmu

- Ko mikroorganizem vstopi v naše telo, ga napadejo *celice T*, imenovane tudi celice ubijalke, in celice B, ki izdelujejo protitelesa.
- Kalcij pomaga izdelovati encim, ki ga *celice T* uporabijo za onеспособljanje povzročitelja okužb.

limfocit T

iz biologije, iz medicine limfocit, ki prepoznava in napada tuje, spremenjene ali okužene celice v organizmu

- *Limfociti T* so pomembne celice imunske odpornosti, ki poleg limfocitov B izvajajo pridobljeno imunost.
- Nekateri limfociti, imenovani *limfociti T*, so udarna sila imunskega sistema.
- Aktivacija *limfocitov T* je ključna za učinkovit protitumorski imunski odziv.
- Tumorske celice lahko sprožijo vrsto procesov, ki preprečijo učinkovito aktivacijo *limfocitov T* ali pa onemogočijo njihovo proliferacijo.

táft táfta samostalnik moškega spola

[táft]

POMEN

gosto, neprožno in gladko tkano blago, navadno iz svile

► prid. beseda + **sam. beseda**

svilen taft

- Obleka iz svilenega *tafta* sega do kolen.
- Nikoli ne bom pozabila deklic v modrih oblekicah, s pentljami iz modrega *tafta*.

...

- Čez spodnje oblačilo so si nadele veliko krinolino, si okoli pasu zavezale vlečko, zakrile vse z ogrinjalom iz *tafta* in stekle v kraljevsko spalnico.
- Trak iz *tafta* prišijemo na desno stran vzglavnika.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[táft]

IPA: [ta:ft]

ednina

IMENOVALNIK: táft

RODILNIK: táfta

DAJALNIK: táftu

TOŽILNIK: táft

MESTNIK: pri táftu

ORODNIK: s táftom

dvojina

IMENOVALNIK: táfta

RODILNIK: táftov

DAJALNIK: táftoma

TOŽILNIK: táfta

MESTNIK: pri táftih

ORODNIK: s táftoma

množina

IMENOVALNIK: táfti

RODILNIK: táftov

DAJALNIK: táftom

TOŽILNIK: táfte

MESTNIK: pri táftih

ORODNIK: s táfti

TONEMSKO

[táft]

IPA: [ta:ft]

ednina

IMENOVALNIK: táft

RODILNIK: táfta

DAJALNIK: táftu

TOŽILNIK: táft

MESTNIK: pri táftu

ORODNIK: s táftom

dvojina

IMENOVALNIK: táfta

RODILNIK: táftov

DAJALNIK: táftoma

TOŽILNIK: táfta

MESTNIK: pri táftih

ORODNIK: s táftoma

množina

IMENOVALNIK: táfti

RODILNIK: táftov

DAJALNIK: táftom

TOŽILNIK: táfte

MESTNIK: pri táftih

ORODNIK: s táfti

IZVOR

prevzeto prek nem. *Taft* in it. *taffetà* iz perz. *tāfta* 'vrsta oblačila, tkanine', prvotno 'kar je stkano'

tartán tartána samostalnik moškega spola

[tartán]

POMEN

1. gumi podobna masa, snov, zlasti za prekrivanje atletskih stez

- Uredili bodo košarkarsko igrišče, na tekaško stezo bodo položili *tartan*.
- Marca so stadion obložili s *tartanom*.
- Steze, skakališča in metališča bodo prevlekli s centimeter in pol debelo plastjo *tartana*.

1.1. podlaga iz te mase

- Pesek mi bolj ustreza, *tartan* je premehak.
- Sem pristaš gibanja v naravi, ne v telovadnici ali na *tartanu*.
- Po *tartanu* laže tečemo, vseč mi je, ni tako trda podlaga.

2. karirast vzorec blaga, značilen za kilt

- Škotsko poznamo po dudah, gradovih in *tartanih* – znamenitih karo vzorcih.
- Črna, siva in modra so osnovne barve nove kolekcije, ki jih popestri škotski *tartan*.
- *Tartan* je karo vzorec, ki je dobil status simbola.

2.1. tkano blago s takim vzorcem

- V 18. stoletju so domačini škotskih višavij izdelovali oblačila skoraj izključno iz *tartana*.
- V krilu iz *tartana* je sedela v vresju.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tartán]

IPA: [tar'ta:n]

ednina

IMENOVALNIK: tartán

RODILNIK: tartána

DAJALNIK: tartánu

TOŽILNIK: tartán

MESTNIK: pri tartánu

ORODNIK: s tartánom

dvojina

IMENOVALNIK: tartána
RODILNIK: tartánov
DAJALNIK: tartánoma
TOŽILNIK: tartána
MESTNIK: pri tartánih
ORODNIK: s tartánoma

množina

IMENOVALNIK: tartáni
RODILNIK: tartánov
DAJALNIK: tartánom
TOŽILNIK: tartáne
MESTNIK: pri tartánih
ORODNIK: s tartáni

TONEMSKO

[tartân]

IPA: [tartá:n]

ednina

IMENOVALNIK: tartân
RODILNIK: tartâna
DAJALNIK: tartânu
TOŽILNIK: tartân
MESTNIK: pri tartânu
ORODNIK: s tartânom

dvojina

IMENOVALNIK: tartâna
RODILNIK: tartánov
DAJALNIK: tartânoma
TOŽILNIK: tartâna
MESTNIK: pri tartânih
ORODNIK: s tartânoma

množina

IMENOVALNIK: tartâni
RODILNIK: tartánov
DAJALNIK: tartânom
TOŽILNIK: tartâne
MESTNIK: pri tartânih
ORODNIK: s tartâni

IZVOR

prevzeto iz angl. *tartan*, nejasnega izvora

tartúfov tartúfova tartúfovo pridevnik

[tartúfoʊ tartúfova tartúfovo]

POMEN

ki je iz tartufov 1.1. ali vsebuje tartufe 1.1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

tartufova omaka | tartufovo olje

- File je bil zavrt v mrežico in prelit s *tartufovo* omako.
- Biftke popečemo z obeh strani, dodamo žličko *tartufovega* masla in zalijemo z govejo juho.

...

- Pripravila je pikanten štrukelj s *tartufovo* in šetrajevo omako.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tartúfoʊ tartúfova tartúfovo]

IPA: [tar'tu:fɔʊ tar'tu:fɔva tar'tu:fɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: tartúfov
RODILNIK: tartúfovega
DAJALNIK: tartúfove**mu**
TOŽILNIK: tartúfov
živo tartúfove**ga**
MESTNIK: pri tartúfove**m**
ORODNIK: s tartúfovi**m**

dvojina

IMENOVALNIK: tartúfova
RODILNIK: tartúfovi**h**
DAJALNIK: tartúfovi**ma**
TOŽILNIK: tartúfova
MESTNIK: pri tartúfovi**h**
ORODNIK: s tartúfovi**ma**

množina

IMENOVALNIK: tartúfovi
RODILNIK: tartúfovi**h**
DAJALNIK: tartúfovi**m**
TOŽILNIK: tartúfove
MESTNIK: pri tartúfovi**h**
ORODNIK: s tartúfovi**mi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: tartúfova
RODILNIK: tartúfove
DAJALNIK: tartúfovi
TOŽILNIK: tartúfovo
MESTNIK: pri tartúfovi
ORODNIK: s tartúfovo

dvojina

IMENOVALNIK: tartúfovi
RODILNIK: tartúfovi**h**
DAJALNIK: tartúfovi**ma**
TOŽILNIK: tartúfovi
MESTNIK: pri tartúfovi**h**
ORODNIK: s tartúfovi**ma**

množina

IMENOVALNIK: tartúfove
RODILNIK: tartúfovi**h**
DAJALNIK: tartúfovi**m**
TOŽILNIK: tartúfove
MESTNIK: pri tartúfovi**h**
ORODNIK: s tartúfovi**mi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: tartúfovo
RODILNIK: tartúfovega
DAJALNIK: tartúfove**mu**
TOŽILNIK: tartúfovo
MESTNIK: pri tartúfove**m**
ORODNIK: s tartúfovi**m**

dvojina

IMENOVALNIK: tartúfovi
RODILNIK: tartúfovi**h**
DAJALNIK: tartúfovi**ma**
TOŽILNIK: tartúfovi
MESTNIK: pri tartúfovi**h**

ORODNIK: s tartúfov**ima**
množina
 IMENOVALNIK: tartúfo**va**
 RODILNIK: tartúfov**ih**
 DAJALNIK: tartúfov**im**
 TOŽILNIK: tartúfo**va**
 MESTNIK: pri tartúfov**ih**
 ORODNIK: s tartúfov**imi**

TONEMSKO

[tartúfoʋ tartúfova tartúfovo]
 IPA: [tartú:fõʋ tartú:fõva tartú:fõvõ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: tartúfov
 RODILNIK: tartúfov**ega**
 DAJALNIK: tartúfov**emu**
 TOŽILNIK: tartúfov
 živo tartúfov**ega**
 MESTNIK: pri tartúfov**em**
 ORODNIK: s tartúfov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: tartúfo**va**
 RODILNIK: tartúfov**ih**
 DAJALNIK: tartúfov**ima**
 TOŽILNIK: tartúfo**va**
 MESTNIK: pri tartúfov**ih**
 ORODNIK: s tartúfov**ima**

množina

IMENOVALNIK: tartúfov**i**
 RODILNIK: tartúfov**ih**
 DAJALNIK: tartúfov**im**
 TOŽILNIK: tartúfo**ve**
 MESTNIK: pri tartúfov**ih**
 ORODNIK: s tartúfov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: tartúfo**va**
 RODILNIK: tartúfo**ve**
 DAJALNIK: tartúfov**i**
 TOŽILNIK: tartúfo**vo**
 MESTNIK: pri tartúfov**i**
 ORODNIK: s tartúfo**vo**

dvojina

IMENOVALNIK: tartúfov**i**
 RODILNIK: tartúfov**ih**
 DAJALNIK: tartúfov**ima**
 TOŽILNIK: tartúfov**i**
 MESTNIK: pri tartúfov**ih**
 ORODNIK: s tartúfov**ima**

množina

IMENOVALNIK: tartúfo**ve**
 RODILNIK: tartúfov**ih**
 DAJALNIK: tartúfov**im**
 TOŽILNIK: tartúfo**ve**
 MESTNIK: pri tartúfov**ih**
 ORODNIK: s tartúfov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: tartúfo**vo**
 RODILNIK: tartúfov**ega**

DAJALNIK: tartúfov**emu**
 TOŽILNIK: tartúfo**vo**
 MESTNIK: pri tartúfov**em**
 ORODNIK: s tartúfov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: tartúfov**i**
 RODILNIK: tartúfov**ih**
 DAJALNIK: tartúfov**ima**
 TOŽILNIK: tartúfov**i**
 MESTNIK: pri tartúfov**ih**
 ORODNIK: s tartúfov**ima**

množina

IMENOVALNIK: tartúfo**va**
 RODILNIK: tartúfov**ih**
 DAJALNIK: tartúfov**im**
 TOŽILNIK: tartúfo**va**
 MESTNIK: pri tartúfov**ih**
 ORODNIK: s tartúfov**imi**

IZVOR

↑tartuf

tétrapak tétrapaka samostalnik moškega spola
 [tétrapak]

POMEN

1. embalaža za tekočine iz plastificiranega kartona; SIN.: manj formalno kartonka, kartonska embalaža, tetrapak embalaža

► sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**
 mleko, sok v tetrapaku

▪ Vstal je in vzel iz hladilnika jabolčni sok v *tetrapaku*.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
 tetrapak mleka

▪ V hladilnikih hotelskih sob bo gost našel samo *tetrapak* mleka in platenko vode, oboje pa je brezplačno.

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**
 sok iz tetrapaka

▪ Kolekcijo sestavljajo porcelanasti izdelki, ki spominjajo na papirnate in plastične krožnike, embalažo iz *tetrapaka* in konzerve.

▪ Hlastno je žvečil velike kose in jih zalival s sokom iz *tetrapaka*.

...

▪ Mleko si v vsaki trgovini dobil tudi v politrskem *tetrapaku*.

▪ Lani je festival dobil certifikat za prispevek k ohranjanju okolja zaradi uporabe higienskega papirja, izdelanega iz odpadne embalaže *tetrapak*.

1.1. tekočina, pijača kot vsebina te embalaže

▪ Popila je polovico *tetrapaka*, ko se je oglasil zvonec.

▪ Po mizi sem polil *tetrapak* kefirja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tétrapak]

IPA: ['te:trapak]

ednina

IMENOVALNIK: tétrapak
RODILNIK: tétrapaka
DAJALNIK: tétrapaku
TOŽILNIK: tétrapak
MESTNIK: pri tétrapaku
ORODNIK: s tétrapakom

dvojina

IMENOVALNIK: tétrapaka
RODILNIK: tétrapakov
DAJALNIK: tétrapakoma
TOŽILNIK: tétrapaka
MESTNIK: pri tétrapakih
ORODNIK: s tétrapakoma

množina

IMENOVALNIK: tétrapaki
RODILNIK: tétrapakov
DAJALNIK: tétrapakom
TOŽILNIK: tétrapake
MESTNIK: pri tétrapakih
ORODNIK: s tétrapaki

TONEMSKO

[têtrapak]

IPA: [té:tràpak]

ednina

IMENOVALNIK: têttrapak
RODILNIK: têttrapaka
DAJALNIK: têttrapaku
TOŽILNIK: têttrapak
MESTNIK: pri têttrapaku
ORODNIK: s têttrapakom

dvojina

IMENOVALNIK: têttrapaka
RODILNIK: têttrapakov
DAJALNIK: têttrapakoma
TOŽILNIK: têttrapaka
MESTNIK: pri têttrapakih
ORODNIK: s têttrapakoma

množina

IMENOVALNIK: têttrapaki
RODILNIK: têttrapakov
DAJALNIK: têttrapakom
TOŽILNIK: têttrapake
MESTNIK: pri têttrapakih
ORODNIK: s têttrapaki

STALNE ZVEZE

tetrapak embalaža

embalaža za tekočine iz plastificiranega kartona;

SIN.: manj formalno kartonka, kartonska embalaža, tetrapak

- Pred odlaganjem *tetrapak embalaže* izvlečemo vogale in iztisnemo zrak.
- V zabojnik za papir je prepovedano odlagati *tetrapak embalažo*.

IZVOR

po imenu švedskega podjetja *Tetra Pak®*, prim. gr. *tetra..* 'štiri' iz *téssares* 'štirje' in ↑pakirati

tíka táka; in tíka-táka medmet

[tíka táka]

POMEN

1. tudi ponovljeno posnema tiktakanje ure

- Ura dela *tika taka*, da naša Klara lahko spančka.

1.1. ponazarja iztekanje časa

- Ura teče, nič ne reče, *tika taka*, nič ne čaka, nič ne čaka.
- Izteka se vam čas. Ura dela *tika taka*.

2. posnema, ponazarja bitje srca

- Naj nam srček veselo dela *tika taka*.
- A ni že to sreča, da v meni srce dela *tika taka*, medtem ko ljudje hočejo vse več.

3. navadno ponovljeno ponazarja hitro igro s kratkimi podajami pri nogometu, hokeju

- Uradni napovedovalec je v svoj mikrofonski vpil: » *Tika taka, tika taka, gol, gol, gol*«.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tíka táka]

IPA: ['ti:ka 'ta:ka]

TONEMSKO

[tíka táka] [tíka táka]

IPA: [ti:ká tà:ká] [ti:ká tá:ká]

IZVOR

↑tik-tak

tíka-táka; in tíka táka medmet

[tíka táka]

POMEN

1. tudi ponovljeno posnema tiktakanje ure

- Ko je zaspala, je slišala urico, kako ji je vso noč tiho pela: *Tika-taka, tika-taka*.

1.1. ponazarja iztekanje časa

- Ta smeh norcev pa vidiš samo še pri mafijskih tipih, ki vedo, da jim ura bije *tika-taka*.
- Čas se vam izteka, ura dela *tika-taka*.

2. posnema, ponazarja bitje srca

- Srček dela *tika-taka*.
- Srce počasi *tika-taka* svojo zgodbo pravi, v obupu si želim naj, prosim, se ustavi.

3. navadno ponovljeno ponazarja hitro igro s kratkimi podajami pri nogometu, hokeju

- Vsi nogometaši znajo podajati, od noge do noge, *tika-taka, tika-taka*, a samo nekateri znajo to prenesti na tekmo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tíka táka]

IPA: ['ti:ka 'ta:ka]

TONEMSKO

[tíka táka] [tíka táka]

IPA: [ti:ká tà:ká] [ti:ká tá:ká]

IZVOR
↑tik-tak

tíkták; in **tík-ták**; in **tík ták** medmet

[tíkták]

POMEN

1. navadno podvojeno posnema tiktakanje ure

▪ Visi na steni in dela *tiktak*. Kaj je to?

1.1. navadno podvojeno ponazarja iztekanje časa

▪ *Tiktak, tiktak* – Naš čas prihaja.

2. kot prislov, ekspresivno **takoj, zelo hitro**

▪ Šla sem v trgovino, vrnem se *tiktak*.

▪ Z mikrovalovno pečico je vse *tiktak* pogreto in pripravljeno.

▪ Ustavila bova taksi in se odpeljala nazaj v mesto. *Tiktak* bova tam.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tíkták]

IPA: ['ti:k'ta:k]

TONEMSKO

[tíkták]

IPA: [tí:ktà:k]

IZVOR

↑tik-tak

tík ták; in **tík-ták**; in **tíkták** medmet

[tíkták]

POMEN

1. navadno podvojeno posnema tiktakanje ure

▪ Stenska ura šteje sekunde *tik-tak, tik-tak*.

1.1. navadno podvojeno ponazarja iztekanje časa

▪ Čas ni tvoj zaveznik, *tik tak, tik tak*.

▪ Čas blefiranja se izteka, *tik tak, tik tak*.

2. kot prislov, ekspresivno **takoj, zelo hitro**

▪ Babi je rekla, da bo kosilo *tik tak* skuhano.

▪ Vse sva uredili *tik tak* in hčerkica je čez en teden že imela nov potni list.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tíkták]

IPA: ['ti:k'ta:k]

TONEMSKO

[tíkták]

IPA: [tí:ktà:k]

IZVOR

↑tik-tak

tík-ták; in **tík ták**; in **tíkták** medmet

[tík ták]

POMEN

1. navadno podvojeno posnema tiktakanje ure

▪ *Tik-tak, tik-tak*, se v tišini sliši stenska ura iz predsobe.

1.1. navadno podvojeno ponazarja iztekanje časa

▪ Kar videl sem, kako ura odštevava. *Tik-tak, tik-tak*.

▪ *Tik-tak, tik-tak* ... Šolsko leto trka na vrata!

▪ *Tik-tak, tik-tak, tik-tak*. Ura teče, nič ne reče, pravijo.

2. kot prislov, ekspresivno **takoj, zelo hitro**

▪ Urad je sicer ob tej uri že zaprt, toda jutri bo avtomobil *tik-tak* zunaj.

▪ Namesto, da bi to bil vaš problem, je kar *tik-tak* postal naš.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tík ták]

IPA: ['ti:k'ta:k]

TONEMSKO

[tík ták]

IPA: [tí:ktà:k]

IZVOR

prevzeto iz nem. *ticktack* iz *Tick* 'lahen udarec, dotik', *ticken* 'trkati, tiktakati' iz medmeta *tick*, ki posnema zvok ob lahnih udarcih, trkih, imitativnega izvora, podobno kot frc. *tictac*, angl. *ticktack*

tíl tíla samostalnik moškega spola

[tíl]

POMEN

tanko, mrežasto blago iz naravnih ali umetnih vlaken

► prid. beseda + **sam. beseda**

bel, črn til

▪ Životec je bil iz belega *tíla*, široko in razkošno krilo pa je poudarjalo njen ozek pas.

▪ Na zgornjem predelu hrbta ima prišita krila iz črnega *tíla*.

▪ Predstava se dogaja za prosojnim *tilom*.

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rotilniku**

krilo, obleka iz tila

▪ Omislite si krila iz *tíla* in šifona.

▪ Obleko iz *tíla* in svile lahko nosite ob mnogih priložnostih.

▪ Za poroko si je izbrala belo obleko, ki jo je dopolnila z vlečko, okrašeno s pentljami in tančico iz *tíla*.

...

▪ Čipka in *til*/sta nadomestila šifon in saten.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tíl]

IPA: [ti:l]

ednina

IMENOVANIK: tíl

RODILNIK: tíla

DAJALNIK: tílu

TOŽILNIK: tíl

MESTNIK: pri t^ílu
ORODNIK: s t^ílom

dvojina

IMENOVALNIK: t^íla
RODILNIK: t^ílov
DAJALNIK: t^íloma
TOŽILNIK: t^íla
MESTNIK: pri t^ílih
ORODNIK: s t^íloma

množina

IMENOVALNIK: t^íli
RODILNIK: t^ílov
DAJALNIK: t^ílom
TOŽILNIK: t^íle
MESTNIK: pri t^ílih
ORODNIK: s t^íli

TONEMSKO

[t^íl]

IPA: [t^í:l]

ednina

IMENOVALNIK: t^íl
RODILNIK: t^íla
DAJALNIK: t^ílu
TOŽILNIK: t^íl
MESTNIK: pri t^ílu
ORODNIK: s t^ílom

dvojina

IMENOVALNIK: t^íla
RODILNIK: t^ílov
DAJALNIK: t^íloma
TOŽILNIK: t^íla
MESTNIK: pri t^ílih
ORODNIK: s t^íloma

množina

IMENOVALNIK: t^íli
RODILNIK: t^ílov
DAJALNIK: t^ílom
TOŽILNIK: t^íle
MESTNIK: pri t^ílih
ORODNIK: s t^íli

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Tüll*) iz frc. *tulle*, prvotneje *poin(c)t de Tulle* 'čipka iz (mesta) Tulle', po francoskem mestu *Tulle*

tiroksín tiroksína samostalnik moškega spola

[tiroksín]

POMEN

1. iz medicine hormon, ki ga izloča žleza ščitnica in uravnava telesno presnovo

► sam. beseda + **sam. beseda**

hormon tiroksin

▪ Če ščitnica proizvaja premalo hormona *tiroksina*, to povzroči številne presnovne motnje.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izločati tiroksin

▪ Žleza ščitnica izloča hormon *tiroksin*, ki uravnava telesno presnovo.

...

▪ V *tiroksinu* je jod, ki je nujno potreben za pravilno delovanje ščitnice.

1.1. snov, ki učinkuje kot ta hormon

▪ Pri srčnih bolnikih in pri starejših ljudeh je treba *tiroksin* uvajati polagoma, da ne povzroči preobremenitve srca.

▪ Brstični ohrovt sodi v skupino zelenjave, ki lahko ovira delovanje žleze ščitnice, zato naj se mu bolniki, ki se zdravijo s *tiroksinom*, izogibajo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tiroksín]

IPA: [tiro'ksi:n]

ednina

IMENOVALNIK: tiroksín
RODILNIK: tiroksína
DAJALNIK: tiroksínu
TOŽILNIK: tiroksín
MESTNIK: pri tiroksínu
ORODNIK: s tiroksínom

dvojina

IMENOVALNIK: tiroksína
RODILNIK: tiroksínov
DAJALNIK: tiroksínoma
TOŽILNIK: tiroksína
MESTNIK: pri tiroksínih
ORODNIK: s tiroksínoma

množina

IMENOVALNIK: tiroksíni
RODILNIK: tiroksínov
DAJALNIK: tiroksínom
TOŽILNIK: tiroksíne
MESTNIK: pri tiroksínih
ORODNIK: s tiroksíni

TONEMSKO

[tiroksín]

IPA: [tiro'ksi:n]

ednina

IMENOVALNIK: tiroksín
RODILNIK: tiroksína
DAJALNIK: tiroksínu
TOŽILNIK: tiroksín
MESTNIK: pri tiroksínu
ORODNIK: s tiroksínom

dvojina

IMENOVALNIK: tiroksína
RODILNIK: tiroksínov
DAJALNIK: tiroksínoma
TOŽILNIK: tiroksína
MESTNIK: pri tiroksínih
ORODNIK: s tiroksínoma

množina

IMENOVALNIK: tiroksíni
RODILNIK: tiroksínov
DAJALNIK: tiroksínom
TOŽILNIK: tiroksíne
MESTNIK: pri tiroksínih
ORODNIK: s tiroksíni

prevzeto iz angl. *thyroxine*, iz ↑*tiro*(idni) + tvorjenka iz gr. *oksýs* 'oster, kisel'

tlák¹ tláka samostalnik moškega spola

[tlák]

POMEN

1. delovanje sile na enoto površine

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

hidrostatični, osmotski, parni tlak | nizek, prenizek tlak | polnilni tlak | povečan, povišan, visok tlak

- Kadar se potapljamo v večjo globino, začutimo v ušesih bolečino zaradi povečanega *tlaka*.
- Smer prehajanja vode je odvisna od razlike osmotskih *tlakov*, ki ga določa količina raztopljene soli in drugih snovi v dveh vodnih medijih.
- Pravilen polnilni *tlak* zagotavlja, da guma ohranja svojo obliko in je ustrezno prožna.

▸ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

tlak se dvigne, naraste, poveča, zviša | tlak pade, se zmanjša, zniža

- Na globini 11,3 kilometra *tlak* naraste na vrednost prek 1000 kilogramov na kvadratni centimeter.
- Če plin v posodi stisnemo (zmanjšamo prostornino plina) pri enaki temperaturi, se poveča *tlak* plina.
- Ko prvič srknemo, iz slamice odstranimo zrak, zato se *tlak* v njej zniža.

▸ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izenačevati tlak | meriti, nadzorovati tlak | preveriti tlak

- Tipala ob krilu merijo hitrost zračnega toka in *tlak* ob površini.
- Če kolesa že dolgo niste uporabljali, je dobro, da najprej preverite *tlak* v zračnicah.
- Ventili na akvalungi samodejno uravnavajo *tlak* zraka iz jeklenke, tako da se ujema s tlakom zunaj.

▸ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

merilnik, merilec tlaka | merjenje, nadzor tlaka | padec tlaka | razlika tlakov | regulator, senzor tlaka | znižanje, zvišanje tlaka

- Cevi so se zamašile z ledom in zato merilci *tlaka* niso zaznali prave tlačne razlike oziroma hitrosti letala.
- Manometer oziroma merilnik za merjenje *tlaka* v pnevmatikah sodi med standardno opremo vsake avtoservisne delavnice.
- Distributer zemeljskega plina mora na zunanji napeljavi in tudi na plinomeru z regulatorjem *tlaka* redno izvajati preglede.

▸ **sam. beseda** + v + sam. beseda v mestniku

tlak v cevi, cevovodu | tlak v gumah, pnevmatikah, zračnicah | tlak v jeklenki, komori, valju | tlak v kabini | tlak v tekočini

- Zaradi nizkega vodnega *tlaka* v ceveh so imeli gasilci še težje delo.

- Pravilen *tlak* v pnevmatikah je eden izmed glavnih dejavnikov za varno vožnjo, nepravilen tlak pa lahko opazno skrajša njihovo življenjsko dobo.

▸ priredna zveza

tlak in temperatura

- Bil je prvi, ki je skušal pojasniti vedenje plinov ob spremembah *tlaka* in temperature.

...

- Hladilni sistemi so po navadi narejeni tako, da delujejo pri *tlakih*, ki so večji od atmosferskega, saj se tako prepreči, da bi voda zavrela.

1.1. delovanje sile teže zraka v ozračju na enoto površine

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

enakomeren, nizek, visok (zračni) tlak | zunanji zračni tlak

- Zaradi močnega juga in nizkega *tlaka* je morje v obalnih mestih preplavilo nekaj ulic in trgov.
- Nad našimi kraji bo polje enakomernega zračnega *tlaka* s toplim zrakom.
- Nad Britanskim otočjem in zahodno Evropo se krepi območje visokega zračnega *tlaka*, zato s severnimi višinskimi vetrovi doteka nad naše kraje hladen zrak.

▸ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

območje KAKŠNEGA zračnega tlaka | nihanje, padec, sprememba zračnega tlaka | vpliv KAKŠNEGA zračnega tlaka

- Nad severno Evropo je obsežno območje nizkega zračnega *tlaka* s frontalnim sistemom, ki prek Alp sega vse do zahodnega Sredozemlja.
- Merjenje vetra, vlažnosti zraka, temperature in sprememb zračnega *tlaka* je glavni temelj za napovedovanje vremena.

...

- Če je *tlak* višji od 1020 milibarov in ustaljen, bo vreme po vsej verjetnosti stabilno.

1.2. delovanje sile krvi na odsek žile

▸ prid. beseda + **sam. beseda**

arterijski, diastolični, perfuzijski, krvni tlak | povečan, povišan, visok, zvišan tlak

- Posledica arterijske krvavitve je lahko zaradi visokega arterijskega *tlaka* izguba velike količine krvi.
- V letih, odkar se je zdravila z omenjenim zdravilom, terapije ni zamenjala, tudi hospitalizacija zaradi povišanega *tlaka* ni bila potrebna.
- Zvišan krvni *tlak* ali arterijska hipertenzija je bolezen, ki jo moramo, kljub temu da nam posledice še ne povzročajo večjih zdravstvenih težav, jemati resno.

▸ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dvigati, povišati, znižati, zvišati (krvni) tlak | izmeriti, nadzorovati (krvni) tlak | normalizirati, uravnavati, zdraviti (krvni) tlak

- V bolnišnici so mu vzeli kri, izmerili *tlak*, naredili še nekaj testov in mu priključili infuzijo.

- Smeh naj bi med drugim zniževal *tlak*, vplival na boljšo prekrvavitev ter zmanjševal možnosti za stres.
- Ni vselej potrebno, da zvišan krvni *tlak* zdravimo z zdravili.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- (krvni) tlak se dvigne, naraste, se poveča, poviša, zviša | (krvni) tlak niha, se normalizira | (krvni) tlak pade, se zmanjša, zniža
- Nekateri ljudje imajo krvni tlak pri merjenju v zdravniški ordinaciji višji kot sicer: zaradi psihične obremenitve se *tlak* prehodno zviša.
 - Če se vaš krvni *tlak* kljub zdravilu ne normalizira, bo zdravnik zdravilo zamenjal, predpisal dodatno drugo ali celo tretje zdravilo.
 - Tlak v arterijah je največji, ko se srčna mišica skrči in potisne kri po telesu. Nato se mišica pred naslednjim krčenjem sprosti in *tlak* pade na najnižjo raven (diastolični tlak).

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- merilec, merilnik tlaka | merjenje tlaka | padec tlaka | uravnavanje tlaka | znižanje, zniževanje, zvišanje tlaka
- Vsako jutro si z elektronskim merilnikom *tlaka* izmerimo vrednosti in si jih zapišemo, enkrat na mesec pa obiščemo osebnega zdravnika.
 - Bolniku svetujemo, naj kupi aparat za merjenje *tlaka* na nadlahti.
 - Niso bili vidni znaki šoka, kot so bledica, potna koža, padec *tlaka*, povečanje bitja srca.

► priredna zveza

- (krvni) tlak in holesterol, (krvni) tlak in sladkor
- S polinenasičenimi maščobnimi kislinami, ki sestavljajo maščobe stročnic, se uravna krvni *tlak* in holesterol.
 - Po raziskavah sodeč nadzor sladkorja in *tlaka* v krvi kar za 76 odstotkov zmanjša tveganje za nastanek obolenj oči.

...

- Ko se srce razširi, da se znova napolni s krvjo, se *tlak* v žilah zniža.
- Če jemljete zdravila proti visokemu *tlaku*, morate nadaljevati terapijo, ki jo je predpisal zdravnik.
- Zlasti bolniki, ki imajo težave s krvnim *tlakom*, bodo danes občutili spremembo zračnega tlaka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tlák]

IPA: [tla:k]

ednina

- IMENOVALNIK: tlák
 RODILNIK: tláka
 DAJALNIK: tláku
 TOŽILNIK: tlák
 MESTNIK: pri tláku
 ORODNIK: s tlákom

dvojina

- IMENOVALNIK: tláka
 RODILNIK: tlákov
 DAJALNIK: tlákoma

TOŽILNIK: tláka

MESTNIK: pri tlákih

ORODNIK: s tlákoma

množina

IMENOVALNIK: tláki

RODILNIK: tlákov

DAJALNIK: tlákom

TOŽILNIK: tláke

MESTNIK: pri tlákih

ORODNIK: s tláki

TONEMSKO

[tlák]

IPA: [tlá:k]

ednina

IMENOVALNIK: tlák

RODILNIK: tláka

DAJALNIK: tláku

TOŽILNIK: tlák

MESTNIK: pri tláku

ORODNIK: s tlákom

dvojina

IMENOVALNIK: tláka

RODILNIK: tlákov

DAJALNIK: tlákoma

TOŽILNIK: tláka

MESTNIK: pri tlákih

ORODNIK: s tlákoma

množina

IMENOVALNIK: tláki

RODILNIK: tlákov

DAJALNIK: tlákom

TOŽILNIK: tláke

MESTNIK: pri tlákih

ORODNIK: s tláki

STALNE ZVEZE

delni tlak

iz fizike, iz kemije **tlak posameznega plina v plinski**

zmesi; SIN.: iz fizike, iz kemije parcialni tlak

- Celotni tlak mešanice plina je vsota vseh *delnih tlakov* posameznih plinov.

- V globini se zaradi povečanega *delnega tlaka* kisika v pljučih lahko ta nadalje veže s hemoglobinom v krvi, kar omogoča telesu sprejemanje kisika tudi še potem, ko kisik pade na tako nizko raven, da bi se potapljajč na površini že onesvestil.

parcialni tlak

iz fizike, iz kemije **tlak posameznega plina v plinski**

zmesi; SIN.: iz fizike, iz kemije delni tlak

- Celotni tlak plinske zmesi je enak vsoti *parcialnih tlakov* plinov, ki zmes sestavljajo.

- Difuzija skozi pljučne alveole je pasiven proces in poteka po načelu različnih *parcialnih tlakov* kisika v zraku in telesu.

pod (*kakšnim*) tlakom

1. **takó**, da je tlak glede na tlak v okolici povečan

- Na velikih strojih akumulator tlaka v primeru napake na hidravličnem sistemu drži rezervo olja *pod tlakom*.
 - Izumil je posodo s tesnjenim pokrovom, v kateri je voda *pod zvišanim tlakom* vrela pri višji temperaturi.
- 2.** kot pridevnik pri katerem je tlak glede na tlak v okolici povečan
- Skozi reaktor kroži prečiščena navadna voda *pod tlakom*, ki odvaja sproščeno toploto v uparjalnik.
 - Kisik *pod večjim tlakom* deluje toksično.

FRAZEOLOGIJA

dvigniti/dvigovati (krvni) pritisk/tlak *komu*

dvigniti pritisk *komu*

dvigniti tlak *komu*

v nedovršni obliki dvigovati pritisk *komu*

v nedovršni obliki dvigovati tlak *komu*

dvigniti krvni tlak *komu*

dvigniti krvni pritisk *komu*

povzročiti, povzročati vznemirjenje, razburjenje, jezo

- Kot veliki športni navdušenki mi *je* ta teden *dvignila pritisk* naša hokejska reprezentanca.
- Vročekrvni navijači gostov *so »dvignili tlak«* tudi domačim.
- Situacije na tej cesti mi *dvigujejo tlak* in lase na glavi.
- Postrežemo vam še z dvema podobnima zgodbama o birokratskih nesmislih, ki bogaboječemu državljanu *dvignejo krvni tlak*.

IZVOR

prevzeto iz češ. *tlak*, glej ↑tlak

tlák² tláka samostalnik moškega spola

[tlák]

POMEN

1. talna obloga za utrjevanje površin, navadno iz kamna, betona

- ▶ **sam. beseda** + iz + sam. beseda v roditelju
tlak iz KATEREGA kamna | tlak iz KATERIH plošč
 - Prejšnji asfalt je zamenjal *tlak* iz granitnih plošč in tako imenovanih mačjih glav.
 - *Tlaki* iz naravnega kamna ustvarjajo občutek mogočnosti ter hkrati čistosti in minimalizma.
- ▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**
polagalci, polaganje tlaka
 - Pripravljena tla se pred polaganjem *tlakov* utrdijo z vibracijsko ploščo ali valjarjem.
- ▶ sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**
luknje, razpoke v tlaku
 - V luknje v *tlakih* lahko posadite rastline, ki dobro prenašajo sušo, na primer netresk ali timijan.

...

- Betonski *tlak* za bivalne prostore ni primeren, zato pa se zanj pogosto odločamo v drugih prostorih hiše, denimo v garažah in kletih, tudi na balkonih.
- Pri izbiri industrijskega *tlaka* je treba paziti na odpornost proti mehanskim, kemijskim in

temperaturnim vplivom, biti morajo tudi vzdržljivi, antistatični, neprevodni za električni tok ter preprosti za popravila morebitnih poškodb.

1.1. površina, pripravljena za polaganje talne obloge

- Šele nova rampa in znižanje *tlakov* za meter bosta omogočila normalne dovoze na urgenco.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tlák]

IPA: [tla:k]

ednina

IMENOVALNIK: tlák

RODILNIK: tláka

DAJALNIK: tláku

TOŽILNIK: tlák

MESTNIK: pri tláku

ORODNIK: s tlákom

dvojina

IMENOVALNIK: tláka

RODILNIK: tlákov

DAJALNIK: tlákoma

TOŽILNIK: tláka

MESTNIK: pri tlákih

ORODNIK: s tlákoma

množina

IMENOVALNIK: tláki

RODILNIK: tlákov

DAJALNIK: tlákom

TOŽILNIK: tláke

MESTNIK: pri tlákih

ORODNIK: s tláki

TONEMSKO

[tlák]

IPA: [tla:k]

ednina

IMENOVALNIK: tlák

RODILNIK: tláka

DAJALNIK: tláku

TOŽILNIK: tlák

MESTNIK: pri tláku

ORODNIK: s tlákom

dvojina

IMENOVALNIK: tláka

RODILNIK: tlákov

DAJALNIK: tlákoma

TOŽILNIK: tláka

MESTNIK: pri tlákih

ORODNIK: s tlákoma

množina

IMENOVALNIK: tláki

RODILNIK: tlákov

DAJALNIK: tlákom

TOŽILNIK: tláke

MESTNIK: pri tlákih

ORODNIK: s tláki

IZVOR

= hrv., srb. *tlâk* 'otrobi, neka zimsko krma za pse in prašiče', rus. *tólok* 'tolkač, stopa', češ. *tlak* 'pritisk, steptano zemljišče, praha' < pslov. **tolkъ* iz **telt'i* 'tolči, stiskati', prvotno 'kar je stisnjeno, stolčeno, steptano'

topnjáča topnjáče samostalnik ženskega spola

[topnjáča]

POMEN

1. ladja s topovi, zlasti manjša

► prid. beseda + **sam. beseda**

- V času ameriške državljanske vojne je gradil z jeklom oklepljene rečne *topnjače*, ki so se izkazale kot učinkoviti uničevalni stroji.
- Med napadom nimajo kaj dosti možnosti, da bi se izkazali. Potopijo lahko samo staro šolsko *topnjačo*.

...

- Na Zimski dvorec je *topnjača* Avrora izstrelila slepi naboj in začela oktobrsko revolucijo.
- Zajeto trgovsko ladjo je spremenil v *topnjačo*.

2. vojaški helikopter, letalo, oboroženo zlasti s topovi

- Prvič je bil uporabljen močan laserski »top«, ki naj bi v bližnji prihodnosti postal sestavni oborožitveni sistem letečih *topnjač*.
- Ko so Američani nad Laosom izgubili prvo *topnjačo*, kmalu zatem pa še eno nad Severnim Vietnamom, so začeli konvoje napadati s strateškimi bombniki.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[topnjáča]

IPA: [tɔpˈnja:tʃa]

ednina

IMENOVALNIK: topnjáča

RODILNIK: topnjáče

DAJALNIK: topnjáči

TOŽILNIK: topnjáčo

MESTNIK: pri topnjáči

ORODNIK: s topnjáčo

dvojina

IMENOVALNIK: topnjáči

RODILNIK: topnjáč

DAJALNIK: topnjáčama

TOŽILNIK: topnjáči

MESTNIK: pri topnjáčah

ORODNIK: s topnjáčama

množina

IMENOVALNIK: topnjáče

RODILNIK: topnjáč

DAJALNIK: topnjáčam

TOŽILNIK: topnjáče

MESTNIK: pri topnjáčah

ORODNIK: s topnjáčami

TONEMSKO

[topnjáča]

IPA: [tɔpˈnja:tʃá]

ednina

IMENOVALNIK: topnjáča

RODILNIK: topnjáče

DAJALNIK: topnjáči

TOŽILNIK: topnjáčo

MESTNIK: pri topnjáči

ORODNIK: s topnjáčo

dvojina

IMENOVALNIK: topnjáči

RODILNIK: topnjáč

DAJALNIK: topnjáčama

TOŽILNIK: topnjáči

MESTNIK: pri topnjáčah

ORODNIK: s topnjáčama

množina

IMENOVALNIK: topnjáče

RODILNIK: topnjáč

DAJALNIK: topnjáčam

TOŽILNIK: topnjáče

MESTNIK: pri topnjáčah

ORODNIK: s topnjáčami

STALNE ZVEZE

raketna topnjača

hiter vojaški čoln, oborožen zlasti z raketami

- Jedro bojne flote sestavlja pet *raketnih topnjač* in minolovec.
- Na vaji so sodelovali rušilec, *raketni topnjači* in fregati.

IZVOR

↑top

túlec túlca samostalnik moškega spola

[túlɛc]

POMEN

1. cevasta priprava, v katero se kaj spravi, s katero se kaj zaščiti

► prid. beseda + **sam. beseda**

mrežast tulec | zaščitni tulec

- Kakovostno pisalo je shranjeno v ličnem aluminijastem *tulcu*.
- Če ribiška palica nima zaščitnega *tulca*, ga lahko kupite ali naredite sami iz primerne plastične cevi.
- Steklenice stojijo v hladilnih *tulcih*, nad njimi je opis vina z navedbo, h kateri hrani se najbolj prileže.

1.1. taka priprava za hranjenje, nošenje puščic

- V *tulcu* iz jelenje kože je bilo štirinajst puščic.
- Počasi je snela z rame ukrivljen lok in vzela iz *tulca* puščico.

1.2. cevast del naboja, ki ostane po izstrelitvi krogle

► prid. beseda + **sam. beseda**

kovinski, medeninast tulec | najden tulec | prazen tulec

- Okrog jarka ležijo medeninasti *tulci* nabojev.
- Kriminalisti so pred vhodom našli več praznih *tulcev* nabojev različnih kalibrov.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

najti tulec

- Balistični izvedenec bo moral znova pregledati *tulce* in krogle, najdene na kraju zločina.
- Policisti so našli *tulce* pištolskih nabojev, samega orožja pa ne.

2. cevasta priprava, na katero se kaj navija

► prid. beseda + **sam. beseda**

kartonast, papirnat tulec

- Predmete, ki jih ne želite zlagati, kot so svileni šali, ovijte okrog kartonastega *tulca*.
- Starši so prispevali barvice, naravni in odpadni material (papirnat *tulce*, blago).

...

- Na delavnicah so nastajale hišice iz kartona, žabice in levčki iz *tulcev* za toaletni papir ter lončki za pisala.

3. kar je cevaste oblike sploh

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

oblika tulca

- Režine pršuta zvijemo v obliki *tulca*.
- Če je list, kjer se zavijač izleže, primeren, se tam začne proces zvijanja, čemur sledi zapiranje obeh odprtin nastalega *tulca*.

...

- Z vrečko z gladkim *tulcem* nabrizgamo tanke paličice, ki jih na pekaču oblikujemo v preste.
- Na končnih poganjkih se najprej razvijejo dolgi *tulci*, iz katerih se izvirajo cvetovi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[túlɐc]

IPA: [ˈtu:lɐts]

ednina

IMENOVALNIK: túlec

RODILNIK: túlca

DAJALNIK: túlcu

TOŽILNIK: túlec

MESTNIK: pri túlcu

ORODNIK: s túlcem

dvojina

IMENOVALNIK: túlca

RODILNIK: túlcev

DAJALNIK: túlcema

TOŽILNIK: túlca

MESTNIK: pri túlcih

ORODNIK: s túlcema

množina

IMENOVALNIK: túlci

RODILNIK: túlcev

DAJALNIK: túlcem

TOŽILNIK: túlce

MESTNIK: pri túlcih

ORODNIK: s túlci

TONEMSKO

[túlɐc]

IPA: [ˈtu:lɐts]

ednina

IMENOVALNIK: túlec

RODILNIK: túlca

DAJALNIK: túlcu

TOŽILNIK: túlec

MESTNIK: pri túlcu

ORODNIK: s túlcem

dvojina

IMENOVALNIK: túlca

RODILNIK: túlcev

DAJALNIK: túlcema

TOŽILNIK: túlca

MESTNIK: pri túlcih

ORODNIK: s túlcema

množina

IMENOVALNIK: túlci

RODILNIK: túlcev

DAJALNIK: túlcem

TOŽILNIK: túlce

MESTNIK: pri túlcih

ORODNIK: s túlci

IZVOR

↑tul

túr¹ túra samostalnik moškega spola

[túr]

POMEN

gnojno vnetje mešička lasu, dlake in okolice

► prid. beseda + **sam. beseda**

gnojni tur

- Za posledicami okužbe s stafilokokom je zbolelo 13 fantov, pri katerih so se na nogah pojavili gnojni *turi*.

...

- Operiran je bil zaradi težav s *turom* na zadnjici.
- Listi se uporabljajo za zdravljenje ekcemov, izpuščajev in *turov*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[túr]

IPA: [tu:r]

ednina

IMENOVALNIK: túr

RODILNIK: túra

DAJALNIK: túru

TOŽILNIK: túr

MESTNIK: pri túru

ORODNIK: s túrom

dvojina

IMENOVALNIK: túra

RODILNIK: túrov

DAJALNIK: túroma

TOŽILNIK: túra

MESTNIK: pri túrih

ORODNIK: s túroma

množina

IMENOVALNIK: túri

RODILNIK: túrov
DAJALNIK: túrom
TOŽILNIK: túre
MESTNIK: pri túrih
ORODNIK: s túri

TONEMSKO

[túr]

IPA: [tú:r]

ednina

IMENOVALNIK: tûr
RODILNIK: tûra
DAJALNIK: tûru
TOŽILNIK: tûr
MESTNIK: pri tûru
ORODNIK: s tûrom

dvojina

IMENOVALNIK: tûra
RODILNIK: tûrov
DAJALNIK: tûroma
TOŽILNIK: tûra
MESTNIK: pri tûrih
ORODNIK: s tûroma

množina

IMENOVALNIK: tûri
RODILNIK: tûrov
DAJALNIK: tûrom
TOŽILNIK: tûre
MESTNIK: pri tûrih
ORODNIK: s tûri

IZVOR

nastalo v narečnem razvoju iz ↑tvor

túr² túra samostalnik moškega spola

[túr]

POMEN

iz paleontologije izumrlo divje govedo, prednik

današnjega domačega goveda; primerjaj lat. *Bos primigenius*

▪ V jami prevladujejo slike *turov*, ki so večji od jelenov, kar najverjetneje nakazuje njihovo pomembnost.

▪ Sodeč po okostjih je šlo še za pravega *tura*, glede na postavbo teh živali pa je povsem očitno, da so za domačo rejo odbirali slabotne primerke, ki se ljudem niso mogli preveč upirati.

▪ Tedanji barjanski človek je lovil tudi zaradi kož. Med ostanki živalskih vrst je zastopanost naslednja: jelen, bizon, *tur*, divja svinja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[túr]

IPA: [tu:r]

ednina

IMENOVALNIK: túr
RODILNIK: túra
DAJALNIK: túru
TOŽILNIK: túra

MESTNIK: pri túru
ORODNIK: s túrom

dvojina

IMENOVALNIK: túra
RODILNIK: túrov
DAJALNIK: túroma
TOŽILNIK: túra
MESTNIK: pri túrih
ORODNIK: s túroma

množina

IMENOVALNIK: túri
RODILNIK: túrov
DAJALNIK: túrom
TOŽILNIK: túre
MESTNIK: pri túrih
ORODNIK: s túri

TONEMSKO

[túr]

IPA: [tú:r]

ednina

IMENOVALNIK: tûr
RODILNIK: tûra
DAJALNIK: tûru
TOŽILNIK: tûra
MESTNIK: pri tûru
ORODNIK: s tûrom

dvojina

IMENOVALNIK: tûra
RODILNIK: tûrov
DAJALNIK: tûroma
TOŽILNIK: tûra
MESTNIK: pri tûrih
ORODNIK: s tûroma

množina

IMENOVALNIK: tûri
RODILNIK: tûrov
DAJALNIK: tûrom
TOŽILNIK: tûre
MESTNIK: pri tûrih
ORODNIK: s tûri

IZVOR

prevzeto iz stcslov. *turъ*, rus. *túr*, polj. *tur* < pslov. **turъ* < ide. **təuro-*, iz **teyh₂-* 'oteči, nabrekniti, namnožiti', tako kot stprus. *tauris*, litov. *taūras*, gr. *taūros*, lat. *taurus*, ali v zvezi s semit. **tauru-* 'bik'

tútka tútke samostalnik ženskega spola

[tútka]

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tútka]

IPA: ['tu:tka]

ednina

IMENOVALNIK: tútka
RODILNIK: tútke
DAJALNIK: tútki
TOŽILNIK: tútko

MESTNIK: pri tútki

ORODNIK: s tútko

dvojina

IMENOVALNIK: tútki

RODILNIK: tútk

DAJALNIK: tútkama

TOŽILNIK: tútki

MESTNIK: pri tútkah

ORODNIK: s tútkama

množina

IMENOVALNIK: tútke

RODILNIK: tútk

DAJALNIK: tútkam

TOŽILNIK: tútke

MESTNIK: pri tútkah

ORODNIK: s tútkami

TONEMSKO

[tútka]

IPA: [tú:tkà]

ednina

IMENOVALNIK: tútk

RODILNIK: tútke

DAJALNIK: tútki

TOŽILNIK: tútko

MESTNIK: pri tútki

ORODNIK: s tútko

dvojina

IMENOVALNIK: tútki

RODILNIK: tútk

DAJALNIK: tútkama

TOŽILNIK: tútki

MESTNIK: pri tútkah

ORODNIK: s tútkama

množina

IMENOVALNIK: tútke

RODILNIK: tútk

DAJALNIK: tútkam

TOŽILNIK: tútke

MESTNIK: pri tútkah

ORODNIK: s tútkami

FRAZELOGIJA

putka tutka

navadno slabšalno kdor je neumen, naiven, omejen ali se mu to pripisuje

- Ampak prav tak mi je bil vseč. Ni bil *putka tutka*, ker je bil močan in se je s fanti stepel, če mu je kdo preveč stopil na žulj.
- Deklice, ki ga zasledujejo in neprestano opazujejo, so zanj kure, kokoške, *putke tutke*, mule, male prevarantke, ki jih mora naučiti kozjih molitvic.

IZVOR

nar. *tutka* 'bojazljiv, redkobeseden človek' iz *tutati* 'kujati se, mrgoditi se, šobiti se'

tvíd tvída samostalnik moškega spola

[tvít tvída]

POMEN

1. tkano blago iz volnene preje z raznovrstnimi, raznobarvnimi vlakni, zlasti za jakne, plašče

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodniku**

kostim, krilo, obleka iz tvída | plašč, suknjič iz tvída

▪ Oblečena je bila v suknjič iz *tvída* in volneno krilo.

▪ Svilen bluzo oblecite k ozkemu krilu, čez pa jopič ali plašč iz *tvída*.

▪ Nosil je obleko iz *tvída*, ki je bila na komolcih in kolenih oguljena.

1.1. oblačilo, izdelek iz tega blaga

▪ Predstavljaj sem si, da bom s kavbojkami, srajco brez ovratnika in dolgimi lasmi popolno nasprotje svojega očeta v *tvídu*.

▪ Ponovno sta moderna *tvíd* in puhovka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tvít tvída]

IPA: [tvi:t 'tvi:da]

ednina

IMENOVALNIK: tvíd

RODILNIK: tvída

DAJALNIK: tvídu

TOŽILNIK: tvíd

MESTNIK: pri tvídu

ORODNIK: s tvídom

dvojina

IMENOVALNIK: tvída

RODILNIK: tvídov

DAJALNIK: tvídoma

TOŽILNIK: tvída

MESTNIK: pri tvídih

ORODNIK: s tvídoma

množina

IMENOVALNIK: tvídi

RODILNIK: tvídov

DAJALNIK: tvídom

TOŽILNIK: tvíde

MESTNIK: pri tvídih

ORODNIK: s tvídi

TONEMSKO

[tvít tvída]

IPA: [tvi:t tvi:dà]

ednina

IMENOVALNIK: tvíd

RODILNIK: tvída

DAJALNIK: tvídu

TOŽILNIK: tvíd

MESTNIK: pri tvídu

ORODNIK: s tvídom

dvojina

IMENOVALNIK: tvída

RODILNIK: tvídov

DAJALNIK: tvídoma

TOŽILNIK: tvída

MESTNIK: pri tvídih

ORODNIK: s tvídoma

množina

IMENOVALNIK: tvîdi
RODILNIK: tvîdov
DAJALNIK: tvîdom
TOŽILNIK: tvîde
MESTNIK: pri tvîdih
ORODNIK: s tvîdi

IZVOR

prevzeto iz angl. *tweed*, prvotno komercialno ime izdelka iz *twilled* 'križno tkan', *twill* 'križno tkati', morda naslonjeno na škot. ime reke *Tweed*

ú¹ ú-ja tudi ú samostalnik moškega spola

[ú]

POMEN

1. dvaindvajseta črka slovenske abecede

► sam. beseda + **sam. beseda**

črka u

- Vrsta do blagajne se je v obliki črke *u* vila vse od ceste.
- Zakonodaja določa, da se v formalnih dokumentih ter na gotovini evro piše z *u*, medtem ko se v ostalih primerih beseda evro v Sloveniji piše v skladu s slovenskim pravopisom.

1.1. samoglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

- V nekaterih navedenih besedah bi namesto zvočnika v morali zapisati samoglasnik *u*.
- V slovenskem knjižnem jeziku je osem samoglasnikov: a, ozki e, široki e, i, ozki o, široki o, *u* in polglasnik.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ú]

IPA: [u:]

ednina

IMENOVALNIK: ú
RODILNIK: ú-ja
DAJALNIK: ú-ju
TOŽILNIK: ú
MESTNIK: pri ú-ju
ORODNIK: z ú-jem

dvojina

IMENOVALNIK: ú-ja
RODILNIK: ú-jev
DAJALNIK: ú-jema
TOŽILNIK: ú-ja
MESTNIK: pri ú-jih
ORODNIK: z ú-jema

množina

IMENOVALNIK: ú-ji
RODILNIK: ú-jev
DAJALNIK: ú-jem
TOŽILNIK: ú-je
MESTNIK: pri ú-jih
ORODNIK: z ú-ji

[ú]

IPA: [u:]

ednina

IMENOVALNIK: ú
RODILNIK: ú
DAJALNIK: ú
TOŽILNIK: ú
MESTNIK: pri ú
ORODNIK: z ú

dvojina

IMENOVALNIK: ú
RODILNIK: ú
DAJALNIK: ú
TOŽILNIK: ú
MESTNIK: pri ú
ORODNIK: z ú

množina

IMENOVALNIK: ú
RODILNIK: ú
DAJALNIK: ú
TOŽILNIK: ú
MESTNIK: pri ú
ORODNIK: z ú

TONEMSKO

[û]

IPA: [ú:]

ednina

IMENOVALNIK: û
RODILNIK: û-ja
DAJALNIK: û-ju
TOŽILNIK: û
MESTNIK: pri û-ju
ORODNIK: z û-jem

dvojina

IMENOVALNIK: û-ja
RODILNIK: û-jev
DAJALNIK: û-jema
TOŽILNIK: û-ja
MESTNIK: pri û-jih
ORODNIK: z û-jema

množina

IMENOVALNIK: û-ji
RODILNIK: û-jev
DAJALNIK: û-jem
TOŽILNIK: û-je
MESTNIK: pri û-jih
ORODNIK: z û-ji

tudi

[û]

IPA: [ú:]

ednina

IMENOVALNIK: û
RODILNIK: û
DAJALNIK: û
TOŽILNIK: û
MESTNIK: pri û
ORODNIK: z û

dvojina

IMENOVALNIK: ũ
RODILNIK: ũ
DAJALNIK: ũ
TOŽILNIK: ũ
MESTNIK: pri ũ
ORODNIK: z ũ

množina

IMENOVALNIK: ũ
RODILNIK: ũ
DAJALNIK: ũ
TOŽILNIK: ũ
MESTNIK: pri ũ
ORODNIK: z ũ

ú² in ũ medmet

POMEN

- tudi s ponovljeno črko **u** izraža, da govorec občuti zadovoljstvo, mu je kaj všeč
 - U, super, tole mi je pa všeč.
 - »U, kuharica za na kraljevski dvor,« jo je pohvalil.
 - Ja, ko sem to preskusil, sem si rekel: uu, to je ta pravo!
 - Uuu, tole pa je restavracija, smo sopnili.
- tudi s ponovljeno črko **u** izraža, da se govorec nenadoma česa domisli, spozna kaj
 - U, skoraj sem pozabila. A veste, kaj imamo mi na drevesčku?
 - Uuu, zdaj sem se spomnila na en dober recept.
- tudi s ponovljeno črko **u** izraža, da govorec občuti nezadovoljstvo, mu kaj ni všeč
 - »U, kakšen je danes,« je zagodrnjala.
 - »Uuu!« se je našobila in ga dregnila v komolec.
- kot členek, tudi s ponovljeno črko **u** uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo
 - U, lahko je poslušati ukaz, a težko ga je izpolniti.
 - Ja, u, to pa res.
 - Vaša mala razvada? Uuu ... to so pa jutra, ko si vzamem čas zase in sem sama doma.
 - Uuu, kakšna hitrost!

IZVOR

= star. hrv., srb. ũ, rus. ú, imitativna beseda, tako kot npr. nem. uh, angl. ooh

uáu; glej váu medmet

[uáu]

POMEN

- izraža, da govorec koga, kaj navdušeno občuduje
 - Uau, tole je pa zares dobro napisano.
 - Ko sem ga prvič videla, sem najprej pomislila, uau, kako je lep.
 - Uau! Res je izjemna.
- povedkovnik, ekspresivno izraža, da je kaj navdušujoče, občudovanja vredno
 - »Seveda bi si želela zmage in nastop na Evroviziji. To bi bilo uau,« mi je razlagala v garderobi.

- »Rojevanje je bilo uau! Najbolj se spomnim joka,« je opisala spomin na rojstvo hčerke.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[uáu]
IPA: [ua:u]

TONEMSKO

[uâu]
IPA: [uá:u]

IZVOR

↑vau

ubikinón ubikinóna samostalnik moškega spola

[ubikinón]

POMEN

- snov, ki sodeluje pri celičnem dihanju, zlasti kot prehransko dopolnilo; SIN.: koencim Q10
- Ubikinon v majhnih količinah najdemo v različni hrani.
 - Zahvaljujoč ubikinonu, pospeševalcu celičnega dihanja, bo površina kože zglajena, bolj mehka in vidno sijoča.
 - Najbolj izrazite učinke na krepitev splošnega psihofizičnega počutja in odpravljanja mišične oslabelosti ter kronične utrujenosti ima posebna snov, imenovana koencim Q10 ali tudi ubikinon.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ubikinón]
IPA: [ubiki'no:n]

ednina

IMENOVALNIK: ubikinón
RODILNIK: ubikinóna
DAJALNIK: ubikinónu
TOŽILNIK: ubikinón
MESTNIK: pri ubikinónu
ORODNIK: z ubikinónom

dvojina

IMENOVALNIK: ubikinóna
RODILNIK: ubikinónov
DAJALNIK: ubikinónoma
TOŽILNIK: ubikinóna
MESTNIK: pri ubikinónih
ORODNIK: z ubikinónoma

množina

IMENOVALNIK: ubikinóni
RODILNIK: ubikinónov
DAJALNIK: ubikinónom
TOŽILNIK: ubikinóne
MESTNIK: pri ubikinónih
ORODNIK: z ubikinóni

TONEMSKO

[ubikinôn]
IPA: [ubikinó:n]

ednina

IMENOVALNIK: ubikinôn

RODILNIK: ubikinôna
DAJALNIK: ubikinônu
TOŽILNIK: ubikinôn
MESTNIK: pri ubikinônu
ORODNIK: z ubikinônom

dvojina

IMENOVALNIK: ubikinôna
RODILNIK: ubikinônov
DAJALNIK: ubikinônoma
TOŽILNIK: ubikinôna
MESTNIK: pri ubikinônih
ORODNIK: z ubikinônoma

množina

IMENOVALNIK: ubikinôni
RODILNIK: ubikinônov
DAJALNIK: ubikinônoma
TOŽILNIK: ubikinône
MESTNIK: pri ubikinônih
ORODNIK: z ubikinôni

IZVOR

prevzeto iz angl. *ubiquinone*, iz *ubi(quitous)*
‘vsenavzoč’ + *quinone* ‘kinon’ iz *quina* ‘kininovec’

ustrojèn ustrojèna ustrojèno pridevnik

[ustrojèn]

POMEN

1. ki je predelan v usnje

► prid. beseda + sam. beseda

ustrojena koža | ustrojeno usnje

- S posebnim postopkom *ustrojena* telečja, ovčja ali kozja koža, pripravljena za pisanje, se imenuje pergament.
- Čevlji so bili ročno izdelani, največkrat iz pri domačih strojarjih *ustrojenega* usnja.
- Nekdaj so bile zelo priljubljene polhovke, kape iz *ustrojenih* polšjih kožuhov.

...

- Usnje je mojstrsko mehko *ustrojeno*, kvalitetno sešito, obarvano in oblikovano.

2. navadno ekspresivno ki je, postane trši, manj občutljiv, odpornejši

► prid. beseda + sam. beseda

ustrojen obraz | ustrojena koža

- Bil je močan možakar pri sedemdesetih, *ustrojenega* obraza, belolas in črnook.
- Ribiči imajo zelo *ustrojeno* kožo, ker so nenehno izpostavljeni različnim vremenskim razmeram.

...

- Njegova koža je *ustrojena* in sol mu ne pride več do živega.

3. ki je prilagojen, oblikovan čemu ustrezno, na določen način

► prisl. + prid. beseda

- Na sporedu je bila bolj klasično *ustrojena* komedija.
- Informacije se lahko dajo javnosti na razpolago, s čimer omogočimo enakopravno *ustrojeno* družbo.

- Športno *ustrojeni* sedeži ponujajo dober oprijem in na splošno je počutje v tem vozilu dobro.

...

- Objekt je namenjen nam, našemu delu in *ustrojen* po naših potrebah.

- Kultura ni *ustrojena* tako, da bi rade volje sprejela tiste posameznike, ki se odločijo za preprosto življenje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ustrojèn]

IPA: [ustro'jen]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojèn
določno ustrojèni
RODILNIK: ustrojènega
DAJALNIK: ustrojènemu
TOŽILNIK: ustrojèn
določno ustrojèni
živo ustrojènega
MESTNIK: pri ustrojènem
ORODNIK: z ustrojènim

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojèna
RODILNIK: ustrojènih
DAJALNIK: ustrojènima
TOŽILNIK: ustrojèna
MESTNIK: pri ustrojènih
ORODNIK: z ustrojènima

množina

IMENOVALNIK: ustrojèni
RODILNIK: ustrojènih
DAJALNIK: ustrojènim
TOŽILNIK: ustrojène
MESTNIK: pri ustrojènih
ORODNIK: z ustrojènimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojèna
RODILNIK: ustrojène
DAJALNIK: ustrojèni
TOŽILNIK: ustrojèno
MESTNIK: pri ustrojèni
ORODNIK: z ustrojèno

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojèni
RODILNIK: ustrojènih
DAJALNIK: ustrojènima
TOŽILNIK: ustrojèni
MESTNIK: pri ustrojènih
ORODNIK: z ustrojènima

množina

IMENOVALNIK: ustrojène
RODILNIK: ustrojènih
DAJALNIK: ustrojènim
TOŽILNIK: ustrojène
MESTNIK: pri ustrojènih
ORODNIK: z ustrojènimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojêno
RODILNIK: ustrojênega
DAJALNIK: ustrojênemu
TOŽILNIK: ustrojêno
MESTNIK: pri ustrojênem
ORODNIK: z ustrojênim

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojêni
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênima
TOŽILNIK: ustrojêni
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênima

množina

IMENOVALNIK: ustrojêna
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênim
TOŽILNIK: ustrojêna
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj ustrojèn

ženski spol

EDNINA: bôlj ustrojêna

srednji spol

EDNINA: bôlj ustrojêno

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj ustrojèn

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj ustrojêna

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj ustrojêno

TONEMSKO

[ustrojèn]

IPA: [ustrojén]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojèn
določno ustrojêni
RODILNIK: ustrojênega
DAJALNIK: ustrojênemu
TOŽILNIK: ustrojèn
določno ustrojêni
živo ustrojênega
MESTNIK: pri ustrojênem
ORODNIK: z ustrojênim

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojêna
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênima
TOŽILNIK: ustrojêna
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênima

množina

IMENOVALNIK: ustrojêni
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênim

TOŽILNIK: ustrojêne

MESTNIK: pri ustrojênih

ORODNIK: z ustrojênimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojêna
RODILNIK: ustrojêne
DAJALNIK: ustrojêni
TOŽILNIK: ustrojêno
MESTNIK: pri ustrojêni
ORODNIK: z ustrojêno

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojêni
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênima
TOŽILNIK: ustrojêni
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênima

množina

IMENOVALNIK: ustrojêne
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênim
TOŽILNIK: ustrojêne
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojêno
RODILNIK: ustrojênega
DAJALNIK: ustrojênemu
TOŽILNIK: ustrojêno
MESTNIK: pri ustrojênem
ORODNIK: z ustrojênim

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojêni
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênima
TOŽILNIK: ustrojêni
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênima

množina

IMENOVALNIK: ustrojêna
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênim
TOŽILNIK: ustrojêna
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj ustrojèn

ženski spol

EDNINA: bôlj ustrojêna

srednji spol

EDNINA: bôlj ustrojêno

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj ustrojèn

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj ustrojêna

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj ustrojêno

ustrojíti ustrojím dovršni glagol

[ustrojíti]

POMEN

1. predelati surovo živalsko kožo v usnje► **glag.** + sam. beseda v tožilniku

- Kožuh si je *ustrojil* kot plašč.
- Ko usnje *ustrojijo*, ga sušijo, barvajo, namažejo z olji in maščobami in ga nato ponovno sušijo.

...

- Pri ustreznih pogojih s pomočjo čreslovin kožo *ustrojimo* v usnje.
- Iz kože kafrskega bivola *ustrojijo* zelo močno usnje.

2. navadno ekspresivno povzročiti, da kaj postane trše, manj občutljivo, odpornejše► Njegovo telo je mišičasto, kožo so mu *ustrojili* morski vetrovi.► Bil je sedeminštiridesetletnik s trdim obrazom, ki so ga *ustrojili* veter, sonce in dež.**3. prilagoditi, izoblikovati kaj čemu ustrezno, na določen način**► **glag.** + po + sam. beseda v mestniku

- Ni imel glavne besede pri kadrovanju in moštva ni mogel *ustrojiti* po svojih željah.
- Kmetijstva ni mogoče *ustrojiti* po hiperprodukciji industrije, ki lahko vsako leto proizvede več izdelkov.

...

► Skokovit razvoj je družbo *ustrojil* v za življenje zahteven prostor, kjer v boju za materialno ni več časa za reševanje duševnih stisk.**4. v obliki ustrojiti se, ekspresivno postati manj občutljiv, odpornejši na težave, neugodje**

- V petih letih, kolikor sem z otroki sama, sem *se* že dodobra *ustrojila*.
- Doživela sta že toliko strahu in bolečin, da sta *se* ob njih hočeš nočeš pošteno *ustrojila*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ustrojíti]

IPA: [ustro'ji:ti]

NEDOLOČNIK: ustrojíti

NAMENILNIK: ustrojít

sedanjik**ednina**

1. OSEBA: ustrojím
2. OSEBA: ustrojíš
3. OSEBA: ustrojí

dvojina

1. OSEBA: ustrojíva
2. OSEBA: ustrojíta
3. OSEBA: ustrojíta

množina

1. OSEBA: ustrojímo
2. OSEBA: ustrojíte
3. OSEBA: ustrojíjo

velelnik**ednina**

2. OSEBA: ustrôji

dvojina

1. OSEBA: ustrojíva
2. OSEBA: ustrojíta

množina

1. OSEBA: ustrojímo
2. OSEBA: ustrojíte

deležnik na -l**moški spol**

EDNINA: ustrójl

DVOJINA: ustrojíla

MNOŽINA: ustrojíli

ženski spol

EDNINA: ustrojíla

DVOJINA: ustrojíli

MNOŽINA: ustrojíle

srednji spol

EDNINA: ustrojílo

DVOJINA: ustrojíli

MNOŽINA: ustrojíla

deležnik na -n**moški spol****ednina**

IMENOVANIK: ustrojèn

RODILNIK: ustrojênega

DAJALNIK: ustrojênemu

TOŽILNIK: ustrojèn

živo ustrojênega

MESTNIK: pri ustrojênem

ORODNIK: z ustrojênim

dvojina

IMENOVANIK: ustrojêna

RODILNIK: ustrojênih

DAJALNIK: ustrojênima

TOŽILNIK: ustrojêna

MESTNIK: pri ustrojênih

ORODNIK: z ustrojênima

množina

IMENOVANIK: ustrojêni

RODILNIK: ustrojênih

DAJALNIK: ustrojênim

TOŽILNIK: ustrojêne

MESTNIK: pri ustrojênih

ORODNIK: z ustrojênimi

ženski spol**ednina**

IMENOVANIK: ustrojêna

RODILNIK: ustrojêne

DAJALNIK: ustrojêni

TOŽILNIK: ustrojêno

MESTNIK: pri ustrojêni

ORODNIK: z ustrojêno

dvojina

IMENOVANIK: ustrojêni

RODILNIK: ustrojênih

DAJALNIK: ustrojênima

TOŽILNIK: ustrojêni

MESTNIK: pri ustrojênih

ORODNIK: z ustrojênima

množina

IMENOVALNIK: ustrojêne
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênim
TOŽILNIK: ustrojêne
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojêno
RODILNIK: ustrojênega
DAJALNIK: ustrojênemu
TOŽILNIK: ustrojêno
MESTNIK: pri ustrojênem
ORODNIK: z ustrojênim

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojêni
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênima
TOŽILNIK: ustrojêni
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênima

množina

IMENOVALNIK: ustrojêna
RODILNIK: ustrojênih
DAJALNIK: ustrojênim
TOŽILNIK: ustrojêna
MESTNIK: pri ustrojênih
ORODNIK: z ustrojênimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: ustrojênje
RODILNIK: ustrojênja
DAJALNIK: ustrojênju
TOŽILNIK: ustrojênje
MESTNIK: pri ustrojênju
ORODNIK: z ustrojênjem

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojênji
RODILNIK: ustrojênj
DAJALNIK: ustrojênjema
TOŽILNIK: ustrojênji
MESTNIK: pri ustrojênjih
ORODNIK: z ustrojênjema

množina

IMENOVALNIK: ustrojênja
RODILNIK: ustrojênj
DAJALNIK: ustrojênjem
TOŽILNIK: ustrojênja
MESTNIK: pri ustrojênjih
ORODNIK: z ustrojênji

TONEMSKO

[ustrojíti] tudi [ustrojîti]

IPA: [ustrojì:tí] tudi [ustrojí:tî]

NEDOLOČNIK: ustrojíti tudi ustrojîti

NAMENILNIK: ustrojît

sedanjik

ednina

1. OSEBA: ustrojím
2. OSEBA: ustrojíš

3. OSEBA: ustrojí

dvojina

1. OSEBA: ustrojíva
2. OSEBA: ustrojíta
3. OSEBA: ustrojíta

množina

1. OSEBA: ustrojímo
2. OSEBA: ustrojíte
3. OSEBA: ustrojíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: ustróji

dvojina

1. OSEBA: ustrojíva
2. OSEBA: ustrojíta

množina

1. OSEBA: ustrojímo
2. OSEBA: ustrojíte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: ustrôjil
DVOJINA: ustrojíla
MNOŽINA: ustrojíli

ženski spol

EDNINA: ustrojíla
DVOJINA: ustrojíli
MNOŽINA: ustrojíle

srednji spol

EDNINA: ustrojílo
DVOJINA: ustrojíli
MNOŽINA: ustrojíla

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojên
RODILNIK: ustrojénega
DAJALNIK: ustrojénemu
TOŽILNIK: ustrojên
živo ustrojénega
MESTNIK: pri ustrojénem
ORODNIK: z ustrojénim

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojêna
RODILNIK: ustrojénih
DAJALNIK: ustrojénima
TOŽILNIK: ustrojêna
MESTNIK: pri ustrojénih
ORODNIK: z ustrojénima

množina

IMENOVALNIK: ustrojêni
RODILNIK: ustrojénih
DAJALNIK: ustrojénim
TOŽILNIK: ustrojêne
MESTNIK: pri ustrojénih
ORODNIK: z ustrojênimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojêna
RODILNIK: ustrojéne
DAJALNIK: ustrojêni
TOŽILNIK: ustrojêno

MESTNIK: pri ustrojéni

ORODNIK: z ustrojéno

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojéni

RODILNIK: ustrojénih

DAJALNIK: ustrojénima

TOŽILNIK: ustrojéni

MESTNIK: pri ustrojénih

ORODNIK: z ustrojénima

množina

IMENOVALNIK: ustrojéne

RODILNIK: ustrojénih

DAJALNIK: ustrojénim

TOŽILNIK: ustrojéne

MESTNIK: pri ustrojénih

ORODNIK: z ustrojénimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ustrojéno

RODILNIK: ustrojénega

DAJALNIK: ustrojénemu

TOŽILNIK: ustrojéno

MESTNIK: pri ustrojénem

ORODNIK: z ustrojénim

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojéni

RODILNIK: ustrojénih

DAJALNIK: ustrojénima

TOŽILNIK: ustrojéni

MESTNIK: pri ustrojénih

ORODNIK: z ustrojénima

množina

IMENOVALNIK: ustrojéna

RODILNIK: ustrojénih

DAJALNIK: ustrojénim

TOŽILNIK: ustrojéna

MESTNIK: pri ustrojénih

ORODNIK: z ustrojénimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: ustrojénje

RODILNIK: ustrojénja

DAJALNIK: ustrojénju

TOŽILNIK: ustrojénje

MESTNIK: pri ustrojénju

ORODNIK: z ustrojénjem

dvojina

IMENOVALNIK: ustrojénji in ustrojênji

RODILNIK: ustrojênj

DAJALNIK: ustrojénjema in ustrojênjema

TOŽILNIK: ustrojénji in ustrojênji

MESTNIK: pri ustrojénjih tudi pri ustrojênjih

ORODNIK: z ustrojénjema in z ustrojênjema

množina

IMENOVALNIK: ustrojénja tudi ustrojênja

RODILNIK: ustrojênj

DAJALNIK: ustrojénjem tudi ustrojênjem

TOŽILNIK: ustrojénja tudi ustrojênja

MESTNIK: pri ustrojénjih tudi pri ustrojênjih

ORODNIK: z ustrojénji tudi z ustrojênji

FRAZEOLOGIJA

ustrojiti kožo *komu*

preteptsti, premagati koga; povzročiti, narediti, da kdo postane manj občutljiv, odpornejši; narediti, da postane kdo bolj pohleven

▪ Vasovanje je šlo strahovito v nos sosednjim fantom, ki *so* vasovalcu pošteno *ustrojili kožo*.

▪ Čakajo prvo potezo, prvo napako, da mu *bodo ustrojili kožo* in odrezali jezik.

▪ Dolga leta socializma *so* kmetom na debelo *ustrojila kožo*.

▪ Trop mladih rekrutov brez orožja je gledal strahotne vojščake, ki *so* si v boju *ustrojili kožo*.

▪ »Žal mi je, dekle. Če bi to dovolil, *bi* mi poglavar pošteno *ustrojil kožo*.«

IZVOR

↑strojiti

úúú medmet

POMEN

1. tudi ponovljeno, tudi z večkrat ponovljeno črko **u** posnema glas pri joku

▪ *Uuu!* ... Umrla bo! ... *Uuu!*

▪ »*Uuuu,*« se je jokal Branko.

▪ Saj vsi jokamo. *Uuu! Uuu! Uuu!*

1.1. tudi z večkrat ponovljeno črko **u** posnema glas pri tuljenju

▪ *Uuuuu,* nam lastnica nazorno pokaže, kako njen prijazen samojed izraža veselje.

1.2. tudi z večkrat ponovljeno črko **u**, tudi ponovljeno posnema glas sove

▪ Ponoči, ko so otroci spali, se je oglasila sova: *uuu uuu*.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema tuljenje in oglašanje sove, ↑hu

váu; tudi uáu; tudi váv medmet

[uáu] [váu]

POMEN

1. izraža, da govorec koga, kaj navdušeno občuduje

▪ Ko jo gledam, si mislim: *Vau!* Kako sproščeno pleše!

▪ Študij je brezplačen in vsak mesec prejmemo od države štipendijo. *Vau*, to je pravi raj za študente.

▪ *Vauu!* Kakšen klobuk imaš!

2. povedkovnik, ekspresivno izraža, da je kaj navdušujoče, občudovanja vredno

▪ Potovanje z vami je bilo *vau*.

▪ Velike uspešnice nastanejo, ko najmanj pričakuješ, in tisti občutek je *vau!*

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[váu] in [váu]

IPA: [va:u] in [va:u]

TONEMSKO

[vâu] in [vâu]

IPA: [vâ:u] in [vâ:u]

FRAZEOLOGIJA

vau učinek

močan vtis, veliko navdušenje, presenečenje, ki nastane kot posledica kake dejavnosti, prizadevanja

- Spremljamo svetovne trende in jih vpeljujemo v posel. K nam po doživetje pridejo zahtevne stranke, ki iščejo »vau« učinek.
- Nismo še našli pravih besed, prave izraznosti, ritmizacije, da bi na koncu nastal »vau« učinek.

IZVOR

prevzeto iz angl. *wow*, prvotno škotski izraz presenečenja, osuplosti

váv; glej **váu** medmet

[váu] [váu]

POMEN

1. izraža, da govorec koga, kaj navdušeno občuduje

- *Vav*, to je najlepše darilo in presenečenje, ki sem ju kadarkoli dobila.
- »*Vav*, je to res naša glasba?« smo ga spraševali.
- »Lahko rečem le *vav*, *vav*, *vav*. Občutek je resnično dober,« je uživala v največji zmagi.

2. povedkovnik, ekspresivno izraža, da je kaj navdušujoče, občudovanja vredno

- Glede na rezultat ni bilo »*vav*«, a na kvalifikacije sem vedno gledala le kot na sito, skozi katero je treba priti.
- Moji zadnji skoki niso bili *vav*, imam pa kljub temu dobre občutke.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[váu] in [váu]

IPA: [va:u] in [va:u]

TONEMSKO

[vâu] in [vâu]

IPA: [vâ:u] in [vâ:u]

IZVOR

↑vau

velúr velúrja samostalnik moškega spola

[velúr]

POMEN

1. mehko, kosmato, gosto tkano ali pleteno blago, zlasti iz volne

- Na trgu so pliši in žameti, ki so idealni za tunike in krila, lepi so tudi plašči iz volnenega *velurja*.
- Za aktivnosti v mrazu je najprimernejši tanjši *velur*.

1.1. oblačilo iz tega blaga

- Oblečena je v črne pajkice in lahek bel termo *velur*.
- Moški je bil oblečen v temen *velur*.

2. mehko usnje, ki na strani, kjer je bilo odrto, spominja na žamet

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v roditelju** jakna iz velurja

- Če vam na jakno iz *velurja* pade kaplja, jo pustite, da se posuši, in nato madež počistite z mehko brisačo.
- Obujte ožje škornje iz *velurja* ali gladkega usnja.

...

- Letos pričakujejo dobre poslovne rezultate od prodaje svinjskega *velurja* za konfekcijo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[velúr]

IPA: [vɛ'lu:r]

ednina

IMENOVALNIK: velúr

RODILNIK: velúrja

DAJALNIK: velúrju

TOŽILNIK: velúr

MESTNIK: pri velúrju

ORODNIK: z velúrjem

dvojina

IMENOVALNIK: velúrja

RODILNIK: velúrjev

DAJALNIK: velúrjema

TOŽILNIK: velúrja

MESTNIK: pri velúrjih

ORODNIK: z velúrjema

množina

IMENOVALNIK: velúrji

RODILNIK: velúrjev

DAJALNIK: velúrjem

TOŽILNIK: velúrje

MESTNIK: pri velúrjih

ORODNIK: z velúrji

TONEMSKO

[velúr]

IPA: [vɛlù:r]

ednina

IMENOVALNIK: velúr

RODILNIK: velúrja

DAJALNIK: velúrju

TOŽILNIK: velúr

MESTNIK: pri velúrju

ORODNIK: z velúrjem

dvojina

IMENOVALNIK: velúrja

RODILNIK: velúrjev tudi velúrjev

DAJALNIK: velúrjema

TOŽILNIK: velúrja

MESTNIK: pri velúrjih tudi pri velúrjih

ORODNIK: z velúrjema

množina

IMENOVALNIK: velúrji

RODILNIK: velúrjev tudi velúrjev

DAJALNIK: velúrjem

TOŽILNIK: velúrje

MESTNIK: pri velúrjih tudi pri velúrjih

ORODNIK: z velúrji tudi z velúrji

in

[velúr]

IPA: [vɛlú:r]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: velúr

RODILNIK: velúrja

DAJALNIK: velúrju

TOŽILNIK: velúr

MESTNIK: pri velúrju

ORODNIK: z velúrjem

dvojina

IMENOVALNIK: velúrja

RODILNIK: velúrjev

DAJALNIK: velúrjema

TOŽILNIK: velúrja

MESTNIK: pri velúrjih

ORODNIK: z velúrjema

množina

IMENOVALNIK: velúrji

RODILNIK: velúrjev

DAJALNIK: velúrjem

TOŽILNIK: velúrje

MESTNIK: pri velúrjih

ORODNIK: z velúrji

IZVOR

prevzeto prek nem. *Velours* in frc. *velours* iz stprovansal. *velos* 'žamet', dobesedno 'kosmat', < lat. *villōsus*, iz *villus* 'kosem, koder, dlaka'

věšča věšče samostalnik ženskega spola

[věšča]

POMEN

1. metulj, ki je dejaven ob mraku, ponoči; primerjaj

lat. *Pyralidae*

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Razvoj od jajčeca do odrasle věšče traja 74 dni.
- Trajalo je, da si v mraku razločil frfotajočo věščo.

...

- V stene lampijonov so se zaganjale věšče.
- Ličinke nekaterih metuljev in věšč napadajo mnoge vrtnne rastline.

2. ženski podobno bajeslovno bitje, ki se pojavlja zlasti ponoči in škoduje ljudem

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Če je bil majhen otrok suh in bled, so bile matere prepričane, da mu věšča ponoči pije kri.
- Na vrhu imajo coprnice, věšče in grdobe svoje plese.

- Věšče in coprnice so menda v temnih nočeh na metlah po zraku poletavale s Kleka.

...

- Družčina se odpravi v temni grad hudobne věšče po metlo.

3. slabšalno ženska, navadno starejša, ki je hudobna ali se ji to pripisuje

► prid. beseda + **sam. beseda**

stara věšča

- Ti stara věšča, zakaj se že enkrat ne upokojiš.
- Mačehe so v vseh, tudi slovenskih pravljičah samo okrutne, hudobne věšče, dobrih ni.

...

- Spajdašil se je s to věščo.
- Kakšna věšča! Ste jo slišale?

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[věšča]

IPA: [ˈvɛ:ʃtʃa]

ednina

IMENOVALNIK: věšča

RODILNIK: věšče

DAJALNIK: věšči

TOŽILNIK: věščo

MESTNIK: pri věšči

ORODNIK: z věščo

dvojina

IMENOVALNIK: věšči

RODILNIK: věšč

DAJALNIK: věščama

TOŽILNIK: věšči

MESTNIK: pri věščah

ORODNIK: z věščama

množina

IMENOVALNIK: věšče

RODILNIK: věšč

DAJALNIK: věščam

TOŽILNIK: věšče

MESTNIK: pri věščah

ORODNIK: z věščami

TONEMSKO

[věšča]

IPA: [vɛ:ʃtʃa]

ednina

IMENOVALNIK: věšča

RODILNIK: věšče

DAJALNIK: věšči

TOŽILNIK: věščo

MESTNIK: pri věšči

ORODNIK: z věščo

dvojina

IMENOVALNIK: věšči

RODILNIK: věšč

DAJALNIK: věščama

TOŽILNIK: věšči

MESTNIK: pri věščah

ORODNIK: z věščama

množina

IMENOVALNIK: věšče

RODILNIK: v^ěš^č
DAJALNIK: v^ěš^čam
TOŽILNIK: v^ěš^če
MESTNIK: pri v^ěš^čah
ORODNIK: z v^ěš^čami

STALNE ZVEZE

koruzna vešča

iz agronomije, iz zoologije majhen nočni metulj rumenkasto rjave barve s cikcakastim vzorcem ob zunanjem robu krila, katerega gosenica objeda kulturne rastline, zlasti koruzo; primerjaj lat. *Ostrinia nubilalis*; SIN.: iz agronomije, iz zoologije prosena vešča

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Posledica napada *koruzne vešče* na papriki so vdorne rane, na katere se naselijo glivice in bakterije, kar še dodatno pospešuje propadanje in gnitje.
- Gosenice druge generacije *koruzne vešče* prevrtajo storž, držalo storža in steblo.

...

- Zaradi vse bolj monokulturnega pridelovanja koruze se *koruzna vešča* vse bolj širi.

prosena vešča

iz agronomije, iz zoologije majhen nočni metulj rumenkasto rjave barve s cikcakastim vzorcem ob zunanjem robu krila, katerega gosenica objeda kulturne rastline, zlasti koruzo; primerjaj lat. *Ostrinia nubilalis*; SIN.: iz agronomije, iz zoologije koruzna vešča

- Najpomembnejše pri zatiranju *prosene vešče* je, da jo uničimo v prezimovališčih.
- Največ pozornosti so namenili ukrepom za zmanjšanje pojava hmeljeve uvelosti, veliko težav pa jim povzroča tudi *prosena vešča*.

IZVOR

kot hrv. *vještica* 'hudobna čarovnica' in 'nočni metulj', rus. *veščún* 'vedeževalec', češ. *věštec* 'prerok, vedeževalec' in pslov. **věštcb* 'čarovnik' iz ↑veš^č; pomen 'nočni metulj' se je razvil zaradi predstave, po kateri so te živali preobražene čarovnice

vezáj vezája samostalnik moškega spola

[vezáj]

POMEN

ločilo, ki se uporablja pri vezanju delov besed [-]

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

- pisati z vezajem
- Če je beseda tvorjena iz dveh ali več polnopomenskih besed, ki sta v enakovrednem razmerju, jo pišemo z *vezajem*: »slovensko-irski«.
 - Če je prva sestavina besede številka ali samostojna črka, jo z drugim delom povežemo z *vezajem*, npr. »5-odstotni«.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- Učenec prebere strokovno besedilo, nato uporabi *vezaj* v zloženkah s prvo črkovno ali številčno sestavino, npr. »C-vitamin«.

...

- *Vezaj* je ločilo, ki ga zapišemo s krajšo črtico kot pomišljaj.
- Razen manjših napak, kot je na primer uporaba stičnega *vezaja* namesto pomišljaja, je prevod ustrezen in pregleden.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[vezáj]

IPA: [ve'za:ǵ]

ednina

IMENOVALNIK: vezáj

RODILNIK: vezája

DAJALNIK: vezáju

TOŽILNIK: vezáj

MESTNIK: pri vezáju

ORODNIK: z vezájem

dvojina

IMENOVALNIK: vezája

RODILNIK: vezájev

DAJALNIK: vezájema

TOŽILNIK: vezája

MESTNIK: pri vezájih

ORODNIK: z vezájema

množina

IMENOVALNIK: vezáji

RODILNIK: vezájev

DAJALNIK: vezájem

TOŽILNIK: vezáje

MESTNIK: pri vezájih

ORODNIK: z vezáji

TONEMSKO

[vezâj]

IPA: [vezâ:ǵ]

ednina

IMENOVALNIK: vezâj

RODILNIK: vezâja

DAJALNIK: vezâju

TOŽILNIK: vezâj

MESTNIK: pri vezâju

ORODNIK: z vezâjem

dvojina

IMENOVALNIK: vezâja

RODILNIK: vezâjev

DAJALNIK: vezâjema

TOŽILNIK: vezâja

MESTNIK: pri vezâjih

ORODNIK: z vezâjema

množina

IMENOVALNIK: vezâji

RODILNIK: vezâjev

DAJALNIK: vezâjem

TOŽILNIK: vezâje

MESTNIK: pri vezâjih

ORODNIK: z vezâji

IZVOR
↑vezati

viskóza viskóze samostalnik ženskega spola

[viskóza]

POMEN

1. težko tekoča snov, pridobljena iz celuloze, za izdelovanje tekstilnih vlaken, celofana

▪ Leta 1908 so začeli *viskozo* stiskati skozi ozko režo in nastali so tanki prozorni listi, celofan.

1.1. vlakna iz te snovi kot surovina za blago

► priredna zveza

viskoza in bombaž, viskoza in lan, viskoza in svila, viskoza in volna

▪ Šali so izdelani iz mešanice volne in *viskoze*.

▪ Oblačila so iz lanu in *viskoze*, kar zagotavlja udobno, prijetno nošnjo.

▪ Pullover in jopica sta iz mešanice *viskoze* in bombaža.

...

▪ Blago naj bo lahko in zračno, z veliko vsebnostjo bombaža, *viskoze*.

▪ *Viskoza* ni naravno, ampak kemično vlakno.

▪ V nasprotju z *viskozo* sta poliamid in poliester precej proizvodno čisti vlakni, verjetno najčistejši med tekstilnimi vlakni.

1.2. gladko, lesketajoče se blago iz teh vlaken

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**

obleka iz viskoze

▪ Lahkotno poletno obleko iz *viskoze* lahko nosite tudi jeseni.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[viskóza]

IPA: [vis'ko:za]

ednina

IMENOVALNIK: viskóza

RODILNIK: viskóze

DAJALNIK: viskózi

TOŽILNIK: viskózo

MESTNIK: pri viskózi

ORODNIK: z viskózo

dvojina

IMENOVALNIK: viskózi

RODILNIK: viskóz

DAJALNIK: viskózama

TOŽILNIK: viskózi

MESTNIK: pri viskózah

ORODNIK: z viskózama

množina

IMENOVALNIK: viskóze

RODILNIK: viskóz

DAJALNIK: viskózam

TOŽILNIK: viskóze

MESTNIK: pri viskózah

ORODNIK: z viskózami

TONEMSKO

[viskôza]

IPA: [viskó:za]

ednina

IMENOVALNIK: viskôza

RODILNIK: viskôze

DAJALNIK: viskôzi

TOŽILNIK: viskôzo

MESTNIK: pri viskôzi

ORODNIK: z viskôzo

dvojina

IMENOVALNIK: viskôzi

RODILNIK: viskôz

DAJALNIK: viskôzama

TOŽILNIK: viskôzi

MESTNIK: pri viskôzah

ORODNIK: z viskôzama

množina

IMENOVALNIK: viskôze

RODILNIK: viskôz

DAJALNIK: viskôzam

TOŽILNIK: viskôze

MESTNIK: pri viskôzah

ORODNIK: z viskôzami

IZVOR

prevzeto iz sodobnih evr. jezikov, nem. *Viskose*, it. *viscosa*, fr. *viscose*, iz lat. *viscōsus* 'lepljiv', iz *viscum* 'omela, ptičji lim'

W w-ja tudi w samostalnik moškega spola

[dvójni vè] in [dvójni vé]

POMEN

črka latinice, ki v abecedi stoji med v in x

▪ V listinah je priimek Veber, zapisan izključno z *W-jem*, izpričan že v 15. stoletju.

▪ Palice položimo v obliki črke *W* in pri vsaki skrajni točki vzamemo primerke prsti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dvójni vè]

IPA: ['duo:jni 'və]

ednina

IMENOVALNIK: [dvójni vè]

RODILNIK: [dvójnega vèja]

DAJALNIK: [dvójnemu vèju]

TOŽILNIK: [dvójni vè]

MESTNIK: [pri dvójnem vèju]

ORODNIK: [z dvójnim vèjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [dvójna vèja]

RODILNIK: [dvójnih vèjeu]

DAJALNIK: [dvójnima vèjema]

TOŽILNIK: [dvójna vèja]

MESTNIK: [pri dvójnih vèjih]

ORODNIK: [z dvójnima vèjema]

množina

IMENOVALNIK: [dvójni vèji]

RODILNIK: [dvójnih vèjeu]

DAJALNIK: [dvójnim vèjem]

in
TOŽILNIK: [dvójne vèje]
MESTNIK: [pri dvójnih vèjih]
ORODNIK: [z dvójnimi vèji]
[dvójni vé]
IPA: ['duo:jni 've]

ednina

IMENOVALNIK: [dvójni vé]
RODILNIK: [dvójnega vèja]
DAJALNIK: [dvójnemu vèju]
TOŽILNIK: [dvójni vé]
MESTNIK: [pri dvójnem vèju]
ORODNIK: [z dvójnīm vèjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [dvójna vèja]
RODILNIK: [dvójnih vèjeu]
DAJALNIK: [dvójnima vèjema]
TOŽILNIK: [dvójna vèja]
MESTNIK: [pri dvójnih vèjih]
ORODNIK: [z dvójnima vèjema]

množina

IMENOVALNIK: [dvójni vèji]
RODILNIK: [dvójnih vèjeu]
DAJALNIK: [dvójnīm vèjem]
TOŽILNIK: [dvójne vèje]
MESTNIK: [pri dvójnih vèjih]
ORODNIK: [z dvójnimi vèji]

tudi
[dvójni vè]
IPA: ['duo:jni 'və]

ednina

IMENOVALNIK: [dvójni vè]
RODILNIK: [dvójnega vè]
DAJALNIK: [dvójnemu vè]
TOŽILNIK: [dvójni vè]
MESTNIK: [pri dvójnem vè]
ORODNIK: [z dvójnīm vè]

dvojina

IMENOVALNIK: [dvójna vè]
RODILNIK: [dvójnih vè]
DAJALNIK: [dvójnima vè]
TOŽILNIK: [dvójna vè]
MESTNIK: [pri dvójnih vè]
ORODNIK: [z dvójnima vè]

množina

IMENOVALNIK: [dvójni vè]
RODILNIK: [dvójnih vè]
DAJALNIK: [dvójnīm vè]
TOŽILNIK: [dvójne vè]
MESTNIK: [pri dvójnih vè]
ORODNIK: [z dvójnimi vè]

tudi
[dvójni vé]
IPA: ['duo:jni 've]

ednina

IMENOVALNIK: [dvójni vé]
RODILNIK: [dvójnega vé]
DAJALNIK: [dvójnemu vé]
TOŽILNIK: [dvójni vé]
MESTNIK: [pri dvójnem vé]
ORODNIK: [z dvójnīm vé]

dvojina

IMENOVALNIK: [dvójna vé]
RODILNIK: [dvójnih vé]
DAJALNIK: [dvójnima vé]
TOŽILNIK: [dvójna vé]
MESTNIK: [pri dvójnih vé]
ORODNIK: [z dvójnima vé]

množina

IMENOVALNIK: [dvójni vé]
RODILNIK: [dvójnih vé]
DAJALNIK: [dvójnīm vé]
TOŽILNIK: [dvójne vé]
MESTNIK: [pri dvójnih vé]
ORODNIK: [z dvójnimi vé]

TONEMSKO

[dvôjni vè]
IPA: [duó:jni vó]

ednina

IMENOVALNIK: [dvôjni vè]
RODILNIK: [dvôjnega vèja]
DAJALNIK: [dvôjnemu vèju]
TOŽILNIK: [dvôjni vè]
MESTNIK: [pri dvôjnem vèju]
ORODNIK: [z dvôjnīm vèjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [dvôjna vèja]
RODILNIK: [dvôjnih vèjeu]
DAJALNIK: [dvôjnima vèjema]
TOŽILNIK: [dvôjna vèja]
MESTNIK: [pri dvôjnih vèjih]
ORODNIK: [z dvôjnima vèjema]

množina

IMENOVALNIK: [dvôjni vèji]
RODILNIK: [dvôjnih vèjeu]
DAJALNIK: [dvôjnīm vèjem]
TOŽILNIK: [dvôjne vèje]
MESTNIK: [pri dvôjnih vèjih]
ORODNIK: [z dvôjnimi vèji]

in

[dvôjni vè]
IPA: [duó:jni vé:]

ednina

IMENOVALNIK: [dvôjni vè]
RODILNIK: [dvôjnega vèja]
DAJALNIK: [dvôjnemu vèju]
TOŽILNIK: [dvôjni vè]
MESTNIK: [pri dvôjnem vèju]
ORODNIK: [z dvôjnīm vèjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [dvôjna vèja]
RODILNIK: [dvôjnih vèjeu]

DAJALNIK: [dvôjnima vêjema]
TOŽILNIK: [dvôjna vêja]
MESTNIK: [pri dvôjnih vêjih]
ORODNIK: [z dvôjnima vêjema]

množina

IMENOVALNIK: [dvôjni vêji]
RODILNIK: [dvôjnih vêjeu]
DAJALNIK: [dvôjnim vêjem]
TOŽILNIK: [dvôjne vêje]
MESTNIK: [pri dvôjnih vêjih]
ORODNIK: [z dvôjnimi vêji]

tudi

[dvôjni vè]
IPA: [duó:jni vè]

ednina

IMENOVALNIK: [dvôjni vè]
RODILNIK: [dvôjnega vè]
DAJALNIK: [dvôjnemu vè]
TOŽILNIK: [dvôjni vè]
MESTNIK: [pri dvôjnem vè]
ORODNIK: [z dvôjnim vè]

dvojina

IMENOVALNIK: [dvôjna vè]
RODILNIK: [dvôjnih vè]
DAJALNIK: [dvôjnima vè]
TOŽILNIK: [dvôjna vè]
MESTNIK: [pri dvôjnih vè]
ORODNIK: [z dvôjnima vè]

množina

IMENOVALNIK: [dvôjni vè]
RODILNIK: [dvôjnih vè]
DAJALNIK: [dvôjnim vè]
TOŽILNIK: [dvôjne vè]
MESTNIK: [pri dvôjnih vè]
ORODNIK: [z dvôjnimi vè]

tudi

[dvôjni vè]
IPA: [duó:jni vè:]

ednina

IMENOVALNIK: [dvôjni vè]
RODILNIK: [dvôjnega vè]
DAJALNIK: [dvôjnemu vè]
TOŽILNIK: [dvôjni vè]
MESTNIK: [pri dvôjnem vè]
ORODNIK: [z dvôjnim vè]

dvojina

IMENOVALNIK: [dvôjna vè]
RODILNIK: [dvôjnih vè]
DAJALNIK: [dvôjnima vè]
TOŽILNIK: [dvôjna vè]
MESTNIK: [pri dvôjnih vè]
ORODNIK: [z dvôjnima vè]

množina

IMENOVALNIK: [dvôjni vè]
RODILNIK: [dvôjnih vè]

DAJALNIK: [dvôjnim vè]
TOŽILNIK: [dvôjne vè]
MESTNIK: [pri dvôjnih vè]
ORODNIK: [z dvôjnimi vè]

zakoličenje zakolíčenja samostalnik srednjega spola
[zakolíčenje]

POMEN

1. označitev zemljišča s postavitvijo, zasaditvijo kolov v zemljo; SIN.: zakoličba

- Podlaga za *zakoličenje* sta pravnomočno gradbeno dovoljenje in projekt za izvedbo del.
- Po pridobitvi gradbenega dovoljenja investitor pri geodetskem podjetju naroči *zakoličenje* objekta.
- Državi sta uradno slovesnost ob dokončnem *zakoličenju* meje opravili v začetku tedna.

1.1. zasaditev česa kam sploh

- Pokazala je pravilno *zakoličenje* raznih vrst kolov, napeljava pocinkane žice, uporabo izolatorjev in napenjalcev ter izdelavo prehodov.

2. ekspresivno določitev smeri, poteka razvoja česa

- Proces je pripomogel k *zakoličenju* normativov, kako naj sodišča razsojajo v takšnih primerih.
- Potrditev v poslanski zbornici pomeni predvsem proceduralno *zakoličenje* zakonskega predloga.

2.1. ekspresivno določitev česa sploh

- Banka je s pogodbenim razmerjem s skupino poslovnih bank poskrbela za *zakoličenje* maksimalnega prodajnega tečaja.
- Pri njih se lahko zglosite po vnaprejšnji najavi in *zakoličenju* ponudbe in želja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zakolíčenje]

IPA: [zakó'li:tʃenje]

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčenje
RODILNIK: zakolíčenja
DAJALNIK: zakolíčenju
TOŽILNIK: zakolíčenje
MESTNIK: pri zakolíčenju
ORODNIK: z zakolíčenjem

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčenji
RODILNIK: zakolíčenj
DAJALNIK: zakolíčenjema
TOŽILNIK: zakolíčenji
MESTNIK: pri zakolíčenjih
ORODNIK: z zakolíčenjema

množina

IMENOVALNIK: zakolíčenja
RODILNIK: zakolíčenj
DAJALNIK: zakolíčenjem
TOŽILNIK: zakolíčenja
MESTNIK: pri zakolíčenjih
ORODNIK: z zakolíčenji

TONEMSKO

[zakolíčenje]

IPA: [zakolí:tʃénjɛ]

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčenje

RODILNIK: zakolíčenja

DAJALNIK: zakolíčenju

TOŽILNIK: zakolíčenje

MESTNIK: pri zakolíčenju

ORODNIK: z zakolíčenjem

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčenji in zakolíčenji

RODILNIK: zakolíčenj

DAJALNIK: zakolíčenjema in zakolíčenjema

TOŽILNIK: zakolíčenji in zakolíčenji

MESTNIK: pri zakolíčenjih

ORODNIK: z zakolíčenjema in z zakolíčenjema

množina

IMENOVALNIK: zakolíčenja

RODILNIK: zakolíčenj

DAJALNIK: zakolíčenjem

TOŽILNIK: zakolíčenja

MESTNIK: pri zakolíčenjih

ORODNIK: z zakolíčenji

in

[zakolíčenje]

IPA: [zakolí:tʃénjɛ]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčenje

RODILNIK: zakolíčenja

DAJALNIK: zakolíčenju

TOŽILNIK: zakolíčenje

MESTNIK: pri zakolíčenju

ORODNIK: z zakolíčenjem

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčenji

RODILNIK: zakolíčenj

DAJALNIK: zakolíčenjema

TOŽILNIK: zakolíčenji

MESTNIK: pri zakolíčenjih

ORODNIK: z zakolíčenjema

množina

IMENOVALNIK: zakolíčenja

RODILNIK: zakolíčenj

DAJALNIK: zakolíčenjem

TOŽILNIK: zakolíčenja

MESTNIK: pri zakolíčenjih

ORODNIK: z zakolíčenji

IZVOR

↑zakolíčiti

zaséka zaséke samostalnik ženskega spola

[zaséka]

POMEN

fino sesekljana ali grobo mleta začinjena slanina

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

zabeliti z zaseko

▪ Mineštro na koncu zabelimo z razgreto *zaseko*, ki smo ji dodali strt česen.

▪ Kruh so podrgnili s česnom in ga premazali z *zaseko*.

► sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**
kruh z zaseko

▪ Gospodinja je na mizo prinesla domač kruh z *zaseko* in čebulo.

► priredna zveza

zaseka ali ocvirki

▪ Nadrobļjene žgance prelijemo z *zaseko* in ocvirki.

▪ Čebulo in česen drobno sesekljamo in ju prepražimo na masti ali *zaseki*.

...

▪ Na štedilniku se grejejo makaroni, zabeljeni z domačo *zaseko*.

▪ Pravo pojedino domačih jedi, od štrukļjev, klobase v *zaseki*, krompirja v oblicah s skuto in gobovo juho, mu je pripravil oskrbnik v koči.

▪ Po vrhu jedi potresemo kumino in polijemo žlico *zaseke*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zaséka]

IPA: [za'se:ka]

ednina

IMENOVALNIK: zaséka

RODILNIK: zaséke

DAJALNIK: zaséki

TOŽILNIK: zaséko

MESTNIK: pri zaséki

ORODNIK: z zaséko

dvojina

IMENOVALNIK: zaséki

RODILNIK: zasék

DAJALNIK: zasékama

TOŽILNIK: zaséki

MESTNIK: pri zasékah

ORODNIK: z zasékama

množina

IMENOVALNIK: zaséke

RODILNIK: zasék

DAJALNIK: zasékam

TOŽILNIK: zaséke

MESTNIK: pri zasékah

ORODNIK: z zasékami

TONEMSKO

[zasêka]

IPA: [zasé:kà]

ednina

IMENOVALNIK: zasêka

RODILNIK: zasêke

DAJALNIK: zasêki

TOŽILNIK: zasêko

MESTNIK: pri zasêki

ORODNIK: z zasêko

dvojina

IMENOVALNIK: zasêki

RODILNIK: zasêk

DAJALNIK: zasêkama

TOŽILNIK: zasēki
 MESTNIK: pri zasēkah
 ORODNIK: z zasēkama
množina
 IMENOVNIK: zasēke
 RODILNIK: zasēk
 DAJALNIK: zasēkam
 TOŽILNIK: zasēke
 MESTNIK: pri zasēkah
 ORODNIK: z zasēkami

STALNE ZVEZE

bohinjska zaseka

dimljena zaseka, po izvoru iz Bohinja

- Na ekološki kmetiji v Bohinju postrežejo *bohinjsko zaseko*, sir mohant in druge dobrote.
- Bohinjci so mojstri v pripravi dimljene *bohinjske zaseke*, ki je primeren namaz na kruhu ali zabela znamenitih bohinjskih koruznih žgancev iz rdečerjave koruze.

gorenjska zaseka

dimljena zaseka z dodatkom česna, začimb, po izvoru z Gorenjske

- Babica zna pripraviti odlično *gorenjsko zaseko*.
- Mesarstvo je dobilo zlato medaljo za gorenjski želodec s kašo in za domačo *gorenjsko zaseko*.
- Za predjed sem ponudil domačo salamo in *gorenjsko zaseko*.

IZVOR

↑zasekati

zelénka zelénke tudi **zelénka** zelénke samostalnik

ženskega spola

[zelénka] tudi [zelénka]

POMEN

1. okrasni zimzeleni grm z zvonastimi belimi ali rdečkastimi cvetovi in drobnimi rdečimi plodovi;

primerjaj lat. *Gaultheria*

- Osrednja rastlina v zasaditvi je vednozeleni grm *zelenka*.
- Sadike posadimo v substrat, primeren za vresovke, kamor sodi tudi *zelenka*.

2. goba s klobukom zelenkaste barve; primerjaj lat.

Tricholoma equestre, *Tricholoma flavovirens*, *Russula virescens*

- Z nekaterih območij Slovenije je že skoraj povsem izginil črni goban in slabo se piše tudi karžlju, navadni lisički, *zelenki* in še nekaterim gobam.
- Na gobarski razstavi smo premgli le tri zimske kolobarnice ali sivke in eno samo *zelenko*.

3. majhna sladkovodna riba s sploščenim telesom, šilastim gobcem in zeleno modrim hrbtom; primerjaj lat. *Alburnus alburnus*; SIN.: iz zoologije zelenika

- Fantje so med sabo tekmovali, kdo bo ujel čim več rib in čim več različnih vrst rib (ščuke, krape, klene, poduste in *zelenke*).

4. ekspresivno steklenica iz zelenega stekla, ki drži približno 1 liter

- Pred seboj sta imela tri litrske *zelenke* domačega tropinovca.
- Pred vhodom se je prestopalo zgolj nekaj redarjev in gručica alternativcev, med katerimi je krožila *zelenka* cenenege vina.
- Iz *zelenke* je posrkal zadnje vinske kaplje.

5. ekspresivno ženska, ki je v čem neizkušena, se s čim ne ukvarja dolgo

- Ko sem z njimi sodelovala, sem se počutila kot prava *zelenka*.
- Ni *zelenka* med študenti. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani končuje študij slovenskega in italijanskega jezika.
- Mene, nekoč precejšnje *zelenko* na področju češke literature, je popeljal pod površje češke književnosti, spoznal me je z nekaterimi avtorji.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zelénka]

IPA: [ze'le:ŋka]

ednina

IMENOVNIK: zelénka

RODILNIK: zelénke

DAJALNIK: zelénki

TOŽILNIK: zelénko

MESTNIK: pri zelénki

ORODNIK: z zelénko

dvojina

IMENOVNIK: zelénki

RODILNIK: zelénk

DAJALNIK: zelénkama

TOŽILNIK: zelénki

MESTNIK: pri zelénkah

ORODNIK: z zelénkama

množina

IMENOVNIK: zelénke

RODILNIK: zelénk

DAJALNIK: zelénkam

TOŽILNIK: zelénke

MESTNIK: pri zelénkah

ORODNIK: z zelénkami

tudi

[zelénka]

IPA: [ze'le:ŋka]

ednina

IMENOVNIK: zelénka

RODILNIK: zelénke

DAJALNIK: zelénki

TOŽILNIK: zelénko

MESTNIK: pri zelénki

ORODNIK: z zelénko

dvojina

IMENOVALNIK: zelénki
RODILNIK: zelénk
DAJALNIK: zelénkama
TOŽILNIK: zelénki
MESTNIK: pri zelénkah
ORODNIK: z zelénkama

množina

IMENOVALNIK: zelénke
RODILNIK: zelénk
DAJALNIK: zelénkam
TOŽILNIK: zelénke
MESTNIK: pri zelénkah
ORODNIK: z zelénkami

TONEMSKO

[zelénka]

IPA: [zɛlɛːŋká]

ednina

IMENOVALNIK: zelénka
RODILNIK: zelénke
DAJALNIK: zelénki
TOŽILNIK: zelénko
MESTNIK: pri zelénki
ORODNIK: z zelénko tudi z zelénko

dvojina

IMENOVALNIK: zelénki
RODILNIK: zelénk
DAJALNIK: zelénkama
TOŽILNIK: zelénki
MESTNIK: pri zelénkah
ORODNIK: z zelénkama

množina

IMENOVALNIK: zelénke
RODILNIK: zelénk
DAJALNIK: zelénkam
TOŽILNIK: zelénke
MESTNIK: pri zelénkah
ORODNIK: z zelénkami

tudi

[zelénka]

IPA: [zɛlɛːŋká]

ednina

IMENOVALNIK: zelénka
RODILNIK: zelénke
DAJALNIK: zelénki
TOŽILNIK: zelénko
MESTNIK: pri zelénki
ORODNIK: z zelénko

dvojina

IMENOVALNIK: zelénki
RODILNIK: zelénk
DAJALNIK: zelénkama
TOŽILNIK: zelénki
MESTNIK: pri zelénkah
ORODNIK: z zelénkama

množina

IMENOVALNIK: zelénke
RODILNIK: zelénk

DAJALNIK: zelénkam
TOŽILNIK: zelénke
MESTNIK: pri zelénkah
ORODNIK: z zelénkami

in

[zelénka]

IPA: [zɛlɛːŋkà]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: zelénka
RODILNIK: zelénke
DAJALNIK: zelénki
TOŽILNIK: zelénko
MESTNIK: pri zelénki
ORODNIK: z zelénko

dvojina

IMENOVALNIK: zelénki
RODILNIK: zelénk
DAJALNIK: zelénkama
TOŽILNIK: zelénki
MESTNIK: pri zelénkah
ORODNIK: z zelénkama

množina

IMENOVALNIK: zelénke
RODILNIK: zelénk
DAJALNIK: zelénkam
TOŽILNIK: zelénke
MESTNIK: pri zelénkah
ORODNIK: z zelénkami

IZVOR

↑zelen

zvitórépka zvitórépke samostalnik ženskega spola

[zvitórépka]

POMEN

1. ekspresivno lisica

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Ko je videla lisico, je zagnala vik in krik, *zvitorepka* pa je zbežala.
- Rjavi zajec lahko teče kar za polovico hitreje od lisice, toda ko opazi, da se mu *zvitorepka* približuje, se postavi na zadnji nogi in jo tako opozarja na svojo prisotnost.

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Nepovabljeni *zvitorepki* je izginila v zasneženih hostah v okolici.
- Kuža se je okužil s steklino, najbrž v spopadu s steklo *zvitorepko*, ki se je približala domačiji.

2. ekspresivno ženska, ki zna okoliščine dobro, spretno izkoristiti sebi v prid; SIN.: ekspresivno lisička

- Prav nič vam ne zavidam, da se morate bosti z malo *zvitorepko* ognjenih las.
- V trenutku, ko mislite, da veste o prefrigani *zvitorepki* vse, takrat ne veste nič!
- Dekle se je pustilo okrasti *zvitorepki*, ki ji je brala z dlani.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zvitorépka]

IPA: [zvito're:пка]

ednina

IMENOVALNIK: zvitorépka

RODILNIK: zvitorépk

DAJALNIK: zvitorépk

TOŽILNIK: zvitorépk

MESTNIK: pri zvitorépk

ORODNIK: z zvitorépk

dvojina

IMENOVALNIK: zvitorépki

RODILNIK: zvitorépk

DAJALNIK: zvitorépkama

TOŽILNIK: zvitorépki

MESTNIK: pri zvitorépkah

ORODNIK: z zvitorépkama

množina

IMENOVALNIK: zvitorépke

RODILNIK: zvitorépk

DAJALNIK: zvitorépkam

TOŽILNIK: zvitorépke

MESTNIK: pri zvitorépkah

ORODNIK: z zvitorépkami

TONEMSKO

[zvitorépka]

IPA: [zvitoré:пка]

ednina

IMENOVALNIK: zvitorépka

RODILNIK: zvitorépk

DAJALNIK: zvitorépk

TOŽILNIK: zvitorépk

MESTNIK: pri zvitorépk

ORODNIK: z zvitorépk

dvojina

IMENOVALNIK: zvitorépki

RODILNIK: zvitorépk

DAJALNIK: zvitorépkama

TOŽILNIK: zvitorépki

MESTNIK: pri zvitorépkah

ORODNIK: z zvitorépkama

množina

IMENOVALNIK: zvitorépke

RODILNIK: zvitorépk

DAJALNIK: zvitorépkam

TOŽILNIK: zvitorépke

MESTNIK: pri zvitorépkah

ORODNIK: z zvitorépkami

IZVOR

iz *zvitorep* iz *zvit rep*

Ž ž-ja tudi Ž samostalnik moškega spola

[žə] in [žé]

POMEN

1. petindvajseta črka slovenske abecede

▪ V slovenščini so se č, š in ž pod vplivom ilirskega gibanja in gajice udomačili sredi 19. stoletja.

1.1. soglasnik, ki ga ta črka zaznamuje

▪ Glasovi, pri katerih ob izgovoru nastane šum, so šumevci (č, ž, š).

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[žə]

IPA: [ʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [žə]

RODILNIK: [žəja]

DAJALNIK: [žəju]

TOŽILNIK: [žə]

MESTNIK: [pri žəju]

ORODNIK: [z žəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [žəja]

RODILNIK: [žəjeu]

DAJALNIK: [žəjema]

TOŽILNIK: [žəja]

MESTNIK: [pri žəjih]

ORODNIK: [z žəjema]

množina

IMENOVALNIK: [žəji]

RODILNIK: [žəjeu]

DAJALNIK: [žəjem]

TOŽILNIK: [žəje]

MESTNIK: [pri žəjih]

ORODNIK: [z žəji]

in

[žé]

IPA: [ʒe]

ednina

IMENOVALNIK: [žé]

RODILNIK: [žêja]

DAJALNIK: [žêju]

TOŽILNIK: [žé]

MESTNIK: [pri žêju]

ORODNIK: [z žêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [žêja]

RODILNIK: [žêjeu]

DAJALNIK: [žêjema]

TOŽILNIK: [žêja]

MESTNIK: [pri žêjih]

ORODNIK: [z žêjema]

množina

IMENOVALNIK: [žêji]

RODILNIK: [žêjeu]

DAJALNIK: [žêjem]

TOŽILNIK: [žêje]

MESTNIK: [pri žêjih]

ORODNIK: [z žêji]

tudi

[žə]

IPA: [ʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [žə]
RODILNIK: [žə]
DAJALNIK: [žə]
TOŽILNIK: [žə]
MESTNIK: [pri žə]
ORODNIK: [z žə]

dvojina

IMENOVALNIK: [žə]
RODILNIK: [žə]
DAJALNIK: [žə]
TOŽILNIK: [žə]
MESTNIK: [pri žə]
ORODNIK: [z žə]

množina

IMENOVALNIK: [žə]
RODILNIK: [žə]
DAJALNIK: [žə]
TOŽILNIK: [žə]
MESTNIK: [pri žə]
ORODNIK: [z žə]

tudi

[žé]
IPA: [ʒe:]

ednina

IMENOVALNIK: [žé]
RODILNIK: [žé]
DAJALNIK: [žé]
TOŽILNIK: [žé]
MESTNIK: [pri žé]
ORODNIK: [z žé]

dvojina

IMENOVALNIK: [žé]
RODILNIK: [žé]
DAJALNIK: [žé]
TOŽILNIK: [žé]
MESTNIK: [pri žé]
ORODNIK: [z žé]

množina

IMENOVALNIK: [žé]
RODILNIK: [žé]
DAJALNIK: [žé]
TOŽILNIK: [žé]
MESTNIK: [pri žé]
ORODNIK: [z žé]

TONEMSKO

[žə]
IPA: [ʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [žə]
RODILNIK: [žəja]
DAJALNIK: [žəju]
TOŽILNIK: [žə]
MESTNIK: [pri žəju]
ORODNIK: [z žəjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [žəja]

RODILNIK: [žəjeu]
DAJALNIK: [žəjema]
TOŽILNIK: [žəja]
MESTNIK: [pri žəjih]
ORODNIK: [z žəjema]

množina

IMENOVALNIK: [žəji]
RODILNIK: [žəjeu]
DAJALNIK: [žəjem]
TOŽILNIK: [žəje]
MESTNIK: [pri žəjih]
ORODNIK: [z žəji]

in

[žê]
IPA: [ʒé:]

ednina

IMENOVALNIK: [žê]
RODILNIK: [žêja]
DAJALNIK: [žêju]
TOŽILNIK: [žê]
MESTNIK: [pri žêju]
ORODNIK: [z žêjem]

dvojina

IMENOVALNIK: [žêja]
RODILNIK: [žêjeu]
DAJALNIK: [žêjema]
TOŽILNIK: [žêja]
MESTNIK: [pri žêjih]
ORODNIK: [z žêjema]

množina

IMENOVALNIK: [žêji]
RODILNIK: [žêjeu]
DAJALNIK: [žêjem]
TOŽILNIK: [žêje]
MESTNIK: [pri žêjih]
ORODNIK: [z žêji]

tudi

[žə]
IPA: [ʒə]

ednina

IMENOVALNIK: [žə]
RODILNIK: [žə]
DAJALNIK: [žə]
TOŽILNIK: [žə]
MESTNIK: [pri žə]
ORODNIK: [z žə]

dvojina

IMENOVALNIK: [žə]
RODILNIK: [žə]
DAJALNIK: [žə]
TOŽILNIK: [žə]
MESTNIK: [pri žə]
ORODNIK: [z žə]

množina

IMENOVALNIK: [žə]
RODILNIK: [žə]

DAJALNIK: [žə]
TOŽILNIK: [žə]
MESTNIK: [pri žə]
ORODNIK: [z žə]

tudi

[žɛ]
IPA: [ʒɛ:]

ednina

IMENOVALNIK: [žɛ]
RODILNIK: [žɛ]
DAJALNIK: [žɛ]
TOŽILNIK: [žɛ]
MESTNIK: [pri žɛ]
ORODNIK: [z žɛ]

dvojina

IMENOVALNIK: [žɛ]
RODILNIK: [žɛ]
DAJALNIK: [žɛ]
TOŽILNIK: [žɛ]
MESTNIK: [pri žɛ]
ORODNIK: [z žɛ]

množina

IMENOVALNIK: [žɛ]
RODILNIK: [žɛ]
DAJALNIK: [žɛ]
TOŽILNIK: [žɛ]
MESTNIK: [pri žɛ]
ORODNIK: [z žɛ]

FRAZELOGIJA

od A/a do Ž/ž

od A do Ž

od a do ž

takó, da vse zajeto, izvedeno v celoti; takó, da kaj poteka dosledno od začetka do konca

- Deli za avtomobile prihajajo z vseh koncev sveta. Tovarn, v katerih bi vse *od A do Ž* izdelali sami, ni več, če so sploh kdaj bile.
- Ne vem, ali bi lahko kdaj vodila oddajo, kjer bi bil scenarij napisan *od a do ž*.

žénšče žénščeta in **ženščè** ženščéta samostalnik srednjega spola

[žénšče] in [ženščè]

POMEN

slabšalno **ženska**; SIN.: neformalno, navadno slabšalno **baba**

- Če to *ženšče* ve, kaj govori in razmišlja, potem, ne vem ...
- Jaz sem kar okamenela in debelo gledala tisto *ženšče* v oddaji, kako se je obnašalo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[žénšče]
IPA: [ˈʒeːnʃtʃɛ]

ednina

IMENOVALNIK: žénšče
RODILNIK: žénščeta
DAJALNIK: žénščetu
TOŽILNIK: žénšče
MESTNIK: pri žénščetu
ORODNIK: z žénščetom

dvojina

IMENOVALNIK: žénščeti
RODILNIK: žénščet
DAJALNIK: žénščetoma
TOŽILNIK: žénščeti
MESTNIK: pri žénščetih
ORODNIK: z žénščetoma

množina

IMENOVALNIK: žénščeta
RODILNIK: žénščet
DAJALNIK: žénščetom
TOŽILNIK: žénščeta
MESTNIK: pri žénščetih
ORODNIK: z žénščeti

in

[ženščè]
IPA: [ʒɛnˈʃtʃɛ]

ednina

IMENOVALNIK: ženščè
RODILNIK: ženščéta
DAJALNIK: ženščétu
TOŽILNIK: ženščè
MESTNIK: pri ženščétu
ORODNIK: z ženščétom

dvojina

IMENOVALNIK: ženščéti
RODILNIK: ženščét
DAJALNIK: ženščétoma
TOŽILNIK: ženščéti
MESTNIK: pri ženščétih
ORODNIK: z ženščétoma

množina

IMENOVALNIK: ženščéta
RODILNIK: ženščét
DAJALNIK: ženščétom
TOŽILNIK: ženščéta
MESTNIK: pri ženščétih
ORODNIK: z ženščéti

TONEMSKO

[žénšče]
IPA: [ʒèːnʃtʃé]

ednina

IMENOVALNIK: žénšče
RODILNIK: žénščeta
DAJALNIK: žénščetu
TOŽILNIK: žénšče
MESTNIK: pri žénščetu
ORODNIK: z žénščetom

dvojina

IMENOVALNIK: žénščeti in žénščeti
RODILNIK: žénščet
DAJALNIK: žénščetoma in žénščetoma

TOŽILNIK: žēnšceti in žēnščeti

MESTNIK: pri žēnščetih

ORODNIK: z žēnščetoma in z žēnščetoma

množina

IMENOVALNIK: žēnščeta

RODILNIK: žēnščet

DAJALNIK: žēnščetom

TOŽILNIK: žēnščeta

MESTNIK: pri žēnščetih

ORODNIK: z žēnščeti

in

[žēnščè]

IPA: [ʒɛnʃtʃɛ]

ednina

IMENOVALNIK: žēnščē

RODILNIK: žēnščēta

DAJALNIK: žēnščētū

TOŽILNIK: žēnščē

MESTNIK: pri žēnščētū in pri žēnščētū

ORODNIK: z žēnščētōm

dvojina

IMENOVALNIK: žēnščēti in žēnščēti

RODILNIK: žēnščēt

DAJALNIK: žēnščētoma in žēnščētoma

TOŽILNIK: žēnščēti in žēnščēti

MESTNIK: pri žēnščētih

ORODNIK: z žēnščētoma in z žēnščētoma

množina

IMENOVALNIK: žēnščeta

RODILNIK: žēnščēt

DAJALNIK: žēnščētōm

TOŽILNIK: žēnščeta

MESTNIK: pri žēnščētih

ORODNIK: z žēnščēti

IZVOR

iz žēnišče iz ↑žena

žēnščina žēnščine samostalnik ženskega spola

[žēnščina]

POMEN

navadno slabšalno **ženska**; SIN.: neformalno, navadno slabšalno **baba**, slabšalno **ženšče**

▪ Mama in sestre so ogorčene nad to podivjano *ženščino*.

▪ Všeč so mu bile pokončne *ženščine*, take, ki prevzamejo nadzor.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[žēnščina]

IPA: [ʒɛnʃtʃina]

ednina

IMENOVALNIK: žēnščina

RODILNIK: žēnščine

DAJALNIK: žēnščini

TOŽILNIK: žēnščino

MESTNIK: pri žēnščini

ORODNIK: z žēnščino

dvojina

IMENOVALNIK: žēnščini

RODILNIK: žēnščin

DAJALNIK: žēnščinama

TOŽILNIK: žēnščini

MESTNIK: pri žēnščinah

ORODNIK: z žēnščinama

množina

IMENOVALNIK: žēnščine

RODILNIK: žēnščin

DAJALNIK: žēnščinam

TOŽILNIK: žēnščine

MESTNIK: pri žēnščinah

ORODNIK: z žēnščinami

TONEMSKO

[žēnščina]

IPA: [ʒɛ:nʃtʃina]

ednina

IMENOVALNIK: žēnščina

RODILNIK: žēnščine

DAJALNIK: žēnščini

TOŽILNIK: žēnščino

MESTNIK: pri žēnščini

ORODNIK: z žēnščino

dvojina

IMENOVALNIK: žēnščini

RODILNIK: žēnščin

DAJALNIK: žēnščinama

TOŽILNIK: žēnščini

MESTNIK: pri žēnščinah

ORODNIK: z žēnščinama

množina

IMENOVALNIK: žēnščine

RODILNIK: žēnščin

DAJALNIK: žēnščinam

TOŽILNIK: žēnščine

MESTNIK: pri žēnščinah

ORODNIK: z žēnščinami

in

[žēnščina]

IPA: [ʒɛ:nʃtʃina]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: žēnščina

RODILNIK: žēnščine

DAJALNIK: žēnščini

TOŽILNIK: žēnščino

MESTNIK: pri žēnščini

ORODNIK: z žēnščino

dvojina

IMENOVALNIK: žēnščini

RODILNIK: žēnščin

DAJALNIK: žēnščinama

TOŽILNIK: žēnščini

MESTNIK: pri žēnščinah

ORODNIK: z žēnščinama

množina

IMENOVALNIK: žēnščine

RODILNIK: žēnščin

DAJALNIK: žēnščin**am**
 TOŽILNIK: žēnščine
 MESTNIK: pri žēnščin**ah**
 ORODNIK: z žēnščin**ami**

IZVOR
 ↑ ženska

žénšén žénšéna samostalnik moškega spola

[žénšén]

POMEN

1. rastlina z drobnimi belimi cvetovi, ovalnimi listi z nazobčanim robom in okroglimi plodovi rdeče barve, po izvoru iz Severne Koreje in Kitajske;

primerjaj lat. *Panax ginseng*; SIN.: ginseng, iz botanike korejski ginseng

- Postavili bodo okolju prijaznejše obrate, recimo za gojenje *ženšena*.
- Marko Polo je z Daljnega vzhoda prinesel *ženšen*, kardamom in cimet.
- V severnem delu Koreje so nasadi *ženšena*.

1.1. korenika te rastline; SIN.: ginseng

- Krema z izvlečki kumare in *ženšena* pomiri kožo.

1.2. zdravilni pripravek iz korenike te rastline;

SIN.: ginseng, korejski ginseng

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Količina in pogostost jemanja *ženšena* je odvisna od potreb posameznika.
- Znanstveniki pravijo, da bo za razjasnitev delovanja *ženšena* potrebna izčrpna klinična raziskava.

...

- *Ženšen* telesu pomaga premagovati napetost in velja za afrodiziak.
- Registrirali so *ženšen* v obliki kapsul.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[žénšén]

IPA: [ˈʒeːnʃéːn]

ednina

IMENOVALNIK: žénšén

RODILNIK: žénšéna

DAJALNIK: žénšénu

TOŽILNIK: žénšén

MESTNIK: pri žénšénu

ORODNIK: z žénšénom

dvojina

IMENOVALNIK: žénšéna

RODILNIK: žénšénov

DAJALNIK: žénšénoma

TOŽILNIK: žénšéna

MESTNIK: pri žénšénih

ORODNIK: z žénšénoma

množina

IMENOVALNIK: žénšéni

RODILNIK: žénšénov

DAJALNIK: žénšénom

TOŽILNIK: žénšéne
 MESTNIK: pri žénšénih
 ORODNIK: z žénšéni

TONEMSKO

[žénšén]

IPA: [ˈʒeːnʃéːn]

ednina

IMENOVALNIK: žénšén

RODILNIK: žénšéna

DAJALNIK: žénšénu

TOŽILNIK: žénšén

MESTNIK: pri žénšénu

ORODNIK: z žénšénom

dvojina

IMENOVALNIK: žénšéna

RODILNIK: žénšénov

DAJALNIK: žénšénoma

TOŽILNIK: žénšéna

MESTNIK: pri žénšénih

ORODNIK: z žénšénoma

množina

IMENOVALNIK: žénšéni

RODILNIK: žénšénov

DAJALNIK: žénšénom

TOŽILNIK: žénšéne

MESTNIK: pri žénšénih

ORODNIK: z žénšéni

IZVOR

prevzeto prek angl. *ginseng* iz kit. *renshen* iz *ren* 'človek' + *shen* 'ena od zvezdnih konstelacij'

Iz recenzij

Slovar slovenskega knjižnega jezika 2024 je namenjen predvsem povprečnemu govorniku slovenskega jezika, ki želi svoj besedni zaklad obogatiti z novejšimi besedami in njihovimi pomeni. Informativnost in celovitost slovarskega članka omogočata enostavno usvajanje besedišča tako učencem kot študentom, terminološka redakcija rokopisa (41 terminoloških svetovalcev) pa zagotavlja, da se tudi strokovnjaki posameznih področij lahko zanesejo na pomene, navedene v slovarju. Zato je pomembno poudariti, da za izid Slovarja slovenskega knjižnega jezika 2024 obstaja družbeni interes, saj prinaša rezultate raziskovanja in sistematizacije slovenskega besedišča slovenski in širši slavistični javnosti na več ravneh.

Kristian Lewis

S prikazom pregibnostno-naglasnih vzorcev pri vseh pregibnih besednih vrstah, z iztočnicami besedotvorno povezanih leksemov (feminativov, maskulativov, manjšalnic in svojilnih pridevnikov) ter etimoloških podatkov je v tiskano izdajo slovarja preslikana večdimenzionalnost elektronske izdaje slovarja, kar uporabnikom, ki so bolj naklonjeni tiskanim izdajam, omogoča občutek razsežnosti elektronske izdaje na papirju, s čimer je presežena tradicionalna oblika tiskane verzije enojezičnega razlagalnega slovarja.

Gjoko Nikolovski